

FIFTH INTERNATIONAL CONGRESS

V МІЖНАРОДНИЙ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
ФОРУМ

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА
ЕКОНОМІКА В
УМОВАХ
СУСПІЛЬНИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ

ЖОВТЕНЬ • 25 • 2019

ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ІНСТИТУТ Я.-У. САНДАЛА (НОРВЕГІЯ)

КЛАЙПЕДСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ЛИТВА)

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

*Матеріали V Міжнародного
науково-практичного форуму*

25 жовтня 2019 року

м. Житомир

УДК 33:331.102.344

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Скидан О. В. – д.е.н., професор, ректор Житомирського національного агроекологічного університету

Сандал Ян-Урбан – д.н., професор, ректор Інституту Я.-У. Сандала, Норвегія

Раманаускас Юлюс – доктор хабіл., професор Клайпедського університету, Литва

Жудро Михайло – д.е.н., професор, професор кафедри економіки та управління підприємствами АПК Білоруського державного економічного університету, Білорусь

Ріхтер Хайко – науковий співробітник Інституту інновацій та конкуренції імені Макса Планка, Німеччина

Сташис Рімантас – доктор, професор Клайпедського університету, Литва

Якобчук В. П. – к.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління Житомирського національного агроекологічного університету

Литвинчук І. Л. – д.е.н., доцент кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління Житомирського національного агроекологічного університету

ISBN

Представлені у матеріалах конференції тези учасників подані в авторській редакції та відображають власну наукову позицію авторів.

Автори тез несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, наукової термінології, імен власних, джерел посилання.

І – 73 Інтелектуальна економіка в умовах суспільних трансформацій : Матеріали V Міжнародного науково-практичного форуму, 25 жовтня 2019. – Житомир : ЖНАЕУ, 2019. – 710 с.

© Колектив авторів, 2019

© Вид-во «ЖНАЕУ», 2019

ЗМІСТ

Ramanauskas J., Plotnikova M., Stašys R.	Social innovations in rural development	15
Галушка З. І., Антохов А. А.	Людський капітал та захист прав інтелектуальної власності як основа інноваційного потенціал України	19
Ходаківський Є. І., Якобчук В. П.	Імперативи процесів трансформації в систему інтелектуальної (ноосферної) економіки	22
Грабар І. Г., Грабар О.І.	Інноваційні переваги цифрової паспортизації режимів експлуатації технологічних і транспортних машин	28
Микитюк В. М., Мармоза А. Т., Чугаєвська С. В.	Статистичні засади консалтингової діяльності сфери агробізнесу	31
Кравчук І. І., Дедух О. П., Шнайдер К. В.	Управління фінансовими ресурсами закладів охорони здоров'я	36
Литвинчук І. Л., Стах Т. В.	Питання впровадження електронних послуг в архівній справі	39
Войтенко А. Б.	Проблеми та перешкоди на шляху децентралізації	43
Симоненко Л. І.	Роль держави в досягненні цілі сталого розвитку міст і громад	47
Довженко В. А.	Застосування механізмів інтелектуальної власності у формуванні політики розвитку	51
Ткачук І. Я	Доходи та витрати неурядових організацій в Україні: стан та перспектив	53
Захаріна О. В	Наукові підходи до дослідження ринку зерна: методологія та методика	57
Золотницька Ю. В.	Публічний менеджмент як фактор зміцнення соціального капіталу сільських територій	61
Степура М. О.	Європейські стандарти розвитку транспортної інфраструктури в Україні	64

Тищенко С. В., Калиніна І. С., Бігун Є. О., Куприянчук А. О. Tarasovych L. V.	Становлення та розвиток об'єднаних територіальних громад в Житомирській області Formation of Rural Economy as an Objective Process of Market Transformations	71 76
Кравець І. В. Книш О. П.	Стратегія управління в органах державної влади в умовах нових суспільно-економічних викликів	78
Іванюк О. В., Лугина О. В. Веремчук Я. Ю.	Електронні послуги в системі юстиції Впровадження системи управління якістю у заклад вищої освіти: переваги та потенційні ризики	81 86
Дзензелюк Д. О.	Управління розвитком дитячо- юнацького спорту в Україні	89
Кравчук І. А., Мельничук В. А., Куликівська А. О., Васильєв М. Л.	Формування цифрових компетенцій персоналу ДП «Баранівське ЛМГ» Міжнародне співробітництво в контексті формування економіки знань	93 96
Пугачова Н. С., Дорошенко К. А.	Державна система контролю і управління екологічною безпекою	99
СТОРІНКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО		
Адаменко А. В., Рудченко К. В. Альохіна О. І., Мельничук В. А., Старушкевич М. С. Антонюк С. М.	Реалізація принципів місцевого само- врядування територіальних громад Роль інноваційного потенціалу підприємства в інклюзивному місцевому розвитку Поняття та юридичне значення страхового стажу	102 104 107
Безносок С. В., Шахрай О. М.	Удосконалення державної політики у сфері цивільного захисту в умовах децентралізації влади	119
Безсмертна О. В.	Суть організаційної культури в інституті власності	121

Безсмертний С. В.	Перспективи інноваційного розвитку аграрного сектору регіону	126
Бовкунов Ю. О.	Сучасний стан сфери оціночної діяльності в Україні	132
Бовсуновський Ю. І.	Методичні засади імплементації стратегії диверсифікації	136
Богуславець В. В., Герасимчук Д. В.	Особливості внутрішнього контролю за публічними фінансами в органах місцевого самоврядування Швейцарії	139
Бойко А. С.	Напрями покращення системи соціального забезпечення громадян	141
Бондарчук Т. В.	Нормативно-правові засади формування антидемпінгового регулювання в Україні	144
Боровський В. О., Подік О. А.	Оцінка діяльності органів державної влади за напрямом «взаємодія з громадськістю»	147
Будний В. Р.	Удосконалення системи нормативно-правового забезпечення процесу надання адміністративних послуг, в тому числі і у сфері юстиції	150
Бурмич Д. О.	Центр надання адміністративних послуг у контексті розвитку України	156
Вандяєв О. О.	Роль е-урядування при моделюванні соціального захисту сімей в Україні	158
Варварич К. В., Ткачук І. Я.	Роль грошових надходжень для діяльності підприємства	164
Васильєва З. Ф.	Особливості використання електронних платіжних засобів в трансформаційній економіці	167
Васильєва М. С.	Нові технології державного управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств	171
Волківська Т. В.	Перспективи розвитку аграрного сектору на засадах публічного управління	175
Гайдай О. М.	Роль жінки в сучасній армії	178
Гембарська Н. М.	Управління системою освіти в умовах децентралізації влади	183

Герасимчук Д. В., Богуславець В. В. Голдевський В. В.	Публічний фінансовий контроль в Швейцарії: досвід для України 185 Прогнозування економічного ефекту від заходів розширення експортного потенціалу підприємства з використанням прийомів економіко- математичного моделювання 188
Головнюк А. В.	Родовід поселення як виклик в управлінні зайнятістю інформаційної економіки 192
Гонтар О. І.	Особливості управління рибогоспода- рським потенціалом в умовах децентралізації 194
Гончаренко Д. А.	Оптимізація використання земельних ресурсів фермерських господарств 198
Грибук В. О.	Форми публічного управління в галузі фізичної культури та спорту 201
Гуменна Л. М.	Децентралізація та удосконалення профільного законодавства як чинники підвищення ефективності у сфері молодіжної політики 206
Довгаль С. М., Берегова М. О., Русак С. О.	Удосконалення системи управління якістю стаціонарної медичної допомо- ги на прикладі комунального під- приємства «Дитяча лікарня імені В. Й. Башека» Житомирської міської ради 212
Довгалоук Н. В.	Реалізація стратегічних напрямів Концепції реформування системи забезпечення населення культурними послугами 217
Душко О. А.	Професійна етика в механізмі державного управління 220
Євган А., Чорний Д.	Оцінка формування дохідної частини місцевих бюджетів за допомогою податку на доходи фізичних осіб 223
Євченко С. В.	Гендерна рівність на місцевому рівні: інструментарій оцінки та розвитку 229

Сгоровська Т. В., Метельська Т. Л.	Поняття та особливі риси послуг, що надаються населенню у сфері охорони здоров'я	234
Зазимко О. А., Соломикіна Н. В. Зінчук Ю. М.	Професійна відповідальність державного службовця: управлінський аспект Перспективи розвитку соціально-трудових відносин України у євроінтегрованій перспективі	238 241
Ісаєв В. М.	Досвід становлення молодіжного професійного волонтеріату на Житомирщині	248
Калініна І. С.	Діяльність територіальних громад Житомирської області	254
Каменчук Н. В.	Особливості державного регулювання регіонального ринку праці в умовах модернізації економіки	260
Кириченко В.	Грошові потоки виробничого підприємства та проблеми їх оптимізації	263
Климчук О. В.	Сутність та класифікація кадрового потенціалу підприємств	268
Ковальов О. В.	Сутність лібералізації зовнішньої торгівлі	272
Ковальова Т. В.	Проблемні питання організаційної культури органу публічного управління	276
Ковальчук А. С.	Трансформація механізму державного регулювання сільського господарства України в умовах адміністративної реформи	278
Ковальчук Ю. Ф.	Специфіка управління якістю продукції при здійсненні зовнішньоекономічних операцій	282
Корейба Л. В.	Державно-господарський механізм регулювання екологізації аграрного виробництва	288
Косата В. В.	Здійснення обслуговування громадян в умовах реформування пенсійної системи	293

Кравцов С. В.	Бізнес-модель як інструмент управління підприємством	301
Кравченко Д. М.	Характеристика елементів системи бюджетування	304
Краснопольська Л. М.	Управлінська діяльність у судовій реформі	308
Красько М. М.	Інноваційний розвиток у сфері управління енергоефективністю у містах України	313
Кривульська Т.	Стратегія конкурентоспроможності ПАТ «Житомирський маслозавод»	318
Кузьміна-Семчук І. П.	Напрями вдосконалення державної політики регулювання ринку праці	323
Купчинська О. В.	Ефективність менеджменту підприємств – суб'єктів ЗЕД: теоретичний аспект	326
Курильчук О. В.	Економічна сутність та роль ОТГ в процесі децентралізації	330
Куцюк І. Ю.	Функціональна спрямованість впливу інститутів влади на формування та реалізацію антикорупційної політики держави	336
Кучерук М. П.	Проект розвитку ОТГ, як об'єкт інтелектуальної власності громади	339
Лановенко Н. О.	Роль органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у розвитку соціального підприємництва на прикладі Коростишівського району Житомирської області	342
Лех В. В., Іванова Т. М	Етика, мораль, професійна етика державного службовця: дефініції	346
Лещенко Д. А.	Використання зарубіжного досвіду управління інтелектуальним капіталом	349
Лісовський О. О.	Теоретичні засади стратегії розвитку виробничого потенціалу аграрного підприємства	353
Лотиш Л. В.	Необхідність приватизації державних підприємств в Україні	359
Лотиш О. В.	Роль закладів охорони здоров'я в управлінні реформами	364

Лук'яненко А. Г.	Вплив регуляторної політики держави на капіталізацію банків в Україні	370
Луцик Н. А.	Інновації в електронному забезпеченні механізмів запобігання корупції	373
Любарчук І. В.	Теоретичні аспекти формування стратегічної бізнес-моделі розвитку підприємства	377
Люлевич К. В.	Удосконалення державного регулювання комерціалізацією інформаційних технологій	380
Малик В. Г.	Авторське право, як елемент інтелектуальної власності в умовах глобальної економіки	384
Мандзюк С. Г.	Оцінювання ефективності надання населенню послуг у сфері освіти: теоретичні аспекти	387
Манжеу А. Г.	Напрями реалізації антикорупційної політики в умовах переходу до економіки знань	391
Мартинюк О. В.	Аналіз правового забезпечення державного регулювання створення і використання об'єктів інтелектуальної власності	395
Марченко Н. В.	Впровадження лідерства в систему місцевого самоврядування України	398
Маршалко І. А.	Перспективи удосконалення функціонування закладів освіти в територіальних громадах	403
Маршалко М. М.	Організація спільнот сталого розвитку: зарубіжний досвід та вітчизняна практика	405
Матвійчук А. А.	Перспективи розвитку антикризового управління підприємствами в умовах ЗЕД	407
Мельник В. С.	Політика управління лісовим господарством України	411

Михайлова А.	Моніторинг вхідних і вихідних грошових потоків лісогосподарського підприємства	415
Москаленко О. І.	Сучасні виклики управління персоналом сільськогосподарських підприємств	421
М'яковський О. С.	Системний підхід до вдосконалення механізму державного антикризового управління	425
Назарчук О. О.	Актуальність створення заводів з переробки твердих побутових відходів в Україні	428
Нестерчук А.	Антикризове управління у ДП «Народицьке спеціалізоване лісове господарство»	432
Нікітчук І. В.	Формування концептуальних засад публічного управління місцевим розвитком	438
Новіков І. Ю.	Використання технологій електронного врядування в управлінні житловим фондом України	442
Нужда В. Л., Нужда Д. Л., Нужда О. В.	Електронне управління, як інновації в системі державної служби	445
Олексюк Н. В.	Публічне управління процесом комерціалізації інтелектуальної власності	450
Олійник А. О.	Стратегічні напрями реформування системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні	456
Осецький Є. О.	Стратегія управління в органах державної влади в умовах нових суспільно-економічних викликів	461
Осіпчук О. М.	Сучасний стан та проблеми розвитку банківської системи України	464
Остапенко Б. О.	Державна політика сталого розвитку на засадах «зеленої» економіки	470
Павлюк Л. М.	Трансформація моделей антикорупційної політики в сучасних умовах	473

Панова Ю. С.	Специфіка управління контрактною діяльністю підприємства при виході на зовнішні ринки	477
Пилипчук О. В.	Розробка стратегії інноваційного розвитку підприємств із виробництва біопалива	481
Поліщук С.	Оцінка якості продукції у ПрАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль»	487
Поплавська О. М.	Основні завдання збереження об'єктів архітектурної спадщини в умовах децентралізації	491
Примак В. А.	Місцевий референдум як інноваційна форма розвитку інституту народного представництва в Україні	497
Ракович А. Ю.	Формування конкурентної стратегії підприємницьких структур	500
Ревунець Г. А.	Публічне адміністрування освітніх послуг в умовах ринкових трансформацій	505
Риняк М. С.	Інноваційне спрямування держпідтримки сільськогосподарських підприємств	508
Рогальський Б. А.	Формування політики запобігання та врегулювання конфлікту інтересів на державній службі	512
Руденко Є. А.	Досвід управління ризиками інноваційного розвитку підприємств в зарубіжних країнах	515
Рудюк Т. В., Мельниченко А. А.	Державна підтримка аграрного виробництва	518
Сабадаш І. І., Шнайдер К. В., Дедух О. П.	Інтелектуалізація соціальних та бізнес-процесів у розвитку сільської медицини	527
Савенко О.	Напрями підвищення конкуренто-спроможності підприємства	529
Сайко Л. П.	Державне управління сферою культури та мистецтва в умовах суспільних трансформацій	533

Свинарчук І. О.	Економічна складова управління водокористуванням в умовах децентралізації влади в Україні	538
Семчук Г. Р.	Соціально-економічні наслідки державної політики розподілу доходів	542
Сидорчук І. П.	Етапи формування моделі розвитку громади в системі публічного управління	546
Слівінський І. В., Ловинюк О. Г., Присяжнюк А. І.	Механізм громадського контролю у сфері публічного управління	551
Соболь А. В., Рубан О. М.	Концептуальні підходи до управління діяльністю підприємницьких структур	554
Соломикін В. В.	Інноваційні інструменти децентралізації владних повноважень в системі місцевого самоврядування	560
Сорока А. А., Сорока В. А.	Соціальна та екологічна безпека як елементи національної безпеки держави	563
Старовойтов Д. А.	Інноваційний розвиток підприємств галузі машинобудування	566
Столовнік О. М.	Механізми формування та реалізації інноваційної політики на регіональному рівні	570
Сторожук Г. П.	Взаємодія органів місцевого самоврядування з громадськими об'єднаннями в умовах децентралізації	574
Сторожук О.	Зарубіжний досвід оподаткування прибутку підприємств та його прогностичні розрахунки	578
Сторчай Н. М.	Місцеві фінанси та бюджетна децентралізація	584
Стретович Р. Г.	Напрями удосконалення митно-тарифного регулювання діяльності підприємств: європейський досвід	589
Телень В. Ю., Угланов І. М.	Запровадження стандартів управління якістю як один із способів повернення довіри громадян до органів місцевого самоврядування	594

Ткачук К. А.	Теоретичні основи дослідження ефективності діяльності підприємств сфери агробізнесу	598
Торовіна Н., Борисенко Д. Ю., Чугаєвська С. В.	Статистичний аналіз трудової міграції населення Житомирської області	604
Треніна В. М., Тренін М. І.	Громадський контроль і інститути громадянського суспільства в сфері публічних закупівель	608
Тригуб С. В.	Особливості розробки та імплементації фінансової стратегії підприємства	610
Тростенюк Т. Д.	Роль інтелектуальної власності в розвитку фармацевтичної галузі	613
Федоренко В.	Інструменти стратегічного управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства	616
Фініцька М. С.	Напрями вдосконалення управління виборчим процесом в Україні	622
Ханенко Л. В.	Формування стратегії управління виробничим потенціалом підприємств в умовах суспільних трансформації	625
Хмілевська О. В.	Проблеми формування кадрового потенціалу органів державної влади	628
Хомин О. А.	Державне управління правом на життя в умовах ХХІ століття	631
Хомич Н.	Сутність ресурсного потенціалу та його властивості в умовах аграрного виробництва	634
Чернявська Н. А.	Вдосконалення механізму управління медичною галуззю України	640
Чугаєвська Н. В.	Концепція сталого розвитку в бізнесі на прикладі міжнародних компаній	643
Чупахіна М. В.	Ключові аспекти впровадження інтегрованого управління водними ресурсами в Україні	647
Шавлович О. Г.	Управління інноваційним розвитком підприємств	650

Швець Д. С.	Сучасні тенденції розвитку інтернет-маркетингу	656
Шишов Б. О.	Теоретичні засади управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств	659
Шнайдер Л. М.	Шляхи мінімізації ризиків кредитного портфеля банку в умовах децентралізації	664
Шостак С. В.	Реформування галузі юстиції на сучасному етапі розвитку української держави	668
Штефа Є. О., Булуй І. Л.	Система оцінювання кадрів публічної служби в контексті забезпечення кадрової політики в Україні	671
Шульга Т. А.	Формування публічної політики житлового забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	674
Юрчук А. І.	Проблематика кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування	682
Яковина В. В.	Особливості управлінських рішень в підприємницьких організаційних структурах	685
Якунін Д. В., Никитюк М. В.	Державна торгівельна політика як фактор підвищення конкурентоспроможності та експортного потенціалу підприємств	688
Яремчук І. В.	Особливості та проблеми соціального підприємництва в Україні	691
Ярмоченко В. В.	Сутність реформи місцевого самоврядування	695
Ярошевський Д. О.	Сучасний стан інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств Житомирської області	699

SOCIAL INNOVATIONS IN RURAL DEVELOPMENT

J. Ramanauskas,

Prof. Habil. Dr. Klaipeda University,
juliuss.ramanauskas@gmail.com,

M. Plotnikova,

Assoc. Prof., Dr,
Zhytomyr National Agroecological University,
mfplotnikova@gmail.com,

R. Stašys,

Prof. Dr. Klaipeda University,
rimantas.stasys@ku.com

The essence and examples of social innovation in rural areas are disclosed. The Ukrainian and foreign experience of overcoming asymmetries and imbalances of socio-economic development in the conditions of globalization is presented.

Key words: social innovation, rural area, family homestead, cooperative.

Socio-environmental consciousness, based on an understanding of the kind of natural processes, their imitation, in particular, from the standpoint of value of life as such, partnerships formation, strive for peace, harmonization of different spheres and elements of social life, strive for creation and creativity, is a trend in a modern society. Social management is an economic activity of various organizations (cooperatives, societies, associations, foundations, etc.), the main values of which are solidarity and social cohesion, social responsibility and obligations, democracy, autonomy and independence [1]. In countries – old EU member states – there are more than one million businesses with social management, which is about 10 percent ERR and employment. In the new EU member states, especially in the countries of Eastern Europe, a new civil society is being formed because supporters of the traditional economy are adapting to the market economy while maintaining a sense of social responsibility.

Based on the experience gained over more than a century, social management is a partner of society, which makes a significant

contribution to the modernization of a multifaceted modern market economy while at the same time protecting its rights in the economic, social and civilian aspects. Thus, social management is an integral part of the social and economic model of the European Union. The OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) and LEED (Local Economy and Employment Development) programs «... establish, research and disseminate new ideas related to both local development and social management».

The current trend of post-industrial changes is associated with a direct understanding of a new lifestyle based on new everyday stereotypes. Social management is necessary to achieve commonality and solidarity, it is an indispensable part of success. The success of the enterprise should be evaluated in terms of its contribution to solidarity, social cohesion and territorial ties [2].

Social management (social economy) is an economic activity of various organizations (cooperatives, societies, associations, foundations, etc.), the main values of which are solidarity and social cohesion, social responsibility and obligations, democracy, autonomy and independence. Deepening of social exclusion and improvement of rural population security requires means for its culture enhancement and strengthening of rural communities, using for this the new opportunities opening up with the implementation of various EU programs. One of the quite common forms of cooperation in Lithuania is the creation and functioning of agricultural societies, which play an important role in solving social problems in rural areas [3].

The state policy of retaining positions in the territory, combined with the promotion of youth living in rural areas, is the strategic goal of not only optimal population dispersal [4], but also an increase in places for catalyzing socio-economic changes, after all, the development of the information and communication support system, population's mobility reveal the prospects of non-agricultural forms of employment, in particular in the field of IT technology, design, education, culture, health care, etc. [5]; the educational level and qualifications of modern rural settlers also allows the development of the knowledge-based sector, in particular, from the standpoint of ecologisation and managing, spreading the best practices for filtering water and air resources, improving soil fertility, using renewable energy sources, introducing waste-free and

environment-friendly processes in the life of society [6]. The collective type of community organization allows strengthening of the prospects of investment activity in the territory, formation of a socio-psychological environment of like-minded individuals with common values and positively constructive environmental projects that are hereditary (passed on to children).

An open and trusting format of cooperation expands the capabilities of the local population regarding the mechanisms for introducing social technologies, intellectualization and the introduction of a knowledge economy, and solving issues of cohabitation, education and upbringing is a unique experience, with its modifications it can be repeated in other countries of the world. The synergistic effect of the development of rural territories through the «Family homestead» mechanism is achieved from the implementation of multifunctional multimethod and combined process approaches in management. The activation of rural development processes through the implementation of the idea of «Family homestead» implies population's participation in the matters of normative regulation of the development of family estates and clan settlements (adoption of a relevant law); promote the development of new settlements in rural areas for a change in the land's status, creation of land bank; revitalization of civil society organizations registered with the territorial communities, advocating the essence of the idea of «Family homestead», organization of the settlement at the level of local communities, including the exchange of experience and coordination of activities within the movement, establishing a positive relationship between the local population and migrants etc.

Thus, rural development in the context of decentralization of power has led to the search for effective public administration mechanisms. Self-government in the public administration system allows to increase the labor and political activity of the rural population, attract private investment and promote the development of territorial communities through the implementation of the «Family homestead» mechanism, which is a promising approach to the formation of the community budget, strategic vision and the mechanism for ensuring their development. The success of legal entities cannot be measured by economic benefits only. To achieve community and solidarity, social management is necessary – an indispensable part of success. The success of an enterprise should be

evaluated in terms of its contribution to solidarity, social cohesion and territorial ties.

References:

1. Socialinis ūkininkavimas // Pirmoji Europos socialinio ūkininkavimo (ekonomikos) konferencija Centrinėje ir Rytų Europoje. Praha, 2002 10 24–25.
2. Повилайтис, Р., Стейкунене, А. (2005). Культурные факторы социальной отчужденности сельских жителей. Юрист-онлайн (электронный юридический журнал). – www.shkolny.com/kulturnyie-faktoryi-sotsialnoy-otchuzhdennosti-selskih-zhiteley.
3. Ramanauskas, J. (2007). Kooperacijos pagrindai. – Kaunas: Spalvų kraitė.
4. Prysiazhniuk, O., Buluy, O., Plotnikova, M. (2018). Cluster approach in administration of rural areas. Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development, 40(2), 118–127.
5. Ramanauskas, J., Stasys, R., Plotnikova, M. (2019). Innovative approaches to rural development // Sustainable Development of Rural Areas: monograph / ed. Prof. T. Zinchuk, prof. J. Ramanauskas. – Klaipėda: Klaipėda University; Kyiv: «Centre of Educational Literature», 80–99.
6. Plotnikova, M. (2015). Conceptual Basis for Ukrainian Rural Development // Regional Formation and Development Studies. №. 3. P. 134–144.

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ТА ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ

З. І. Галушка,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічної теорії, менеджменту і
адміністрування,

z.halushka@chnu.edu.ua,

А. А. Антохов,

доктор економічних наук, доцент,
a.antochov@chnu.edu.ua,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

В статті розглянуто необхідність 19анд.19робл державної політики в сфері розвитку людського капіталу та захисту прав інтелектуальної власності, як сукупності економічної, правової, науково-технічної, інноваційної, соціальної та кадрової політики.

Ключові слова: інноваційний потенціал, інтелектуальна власність, людський капітал, державна підтримка.

Розглядаються основні передумови розвитку людського капіталу в умовах змін. Виділяється, що для забезпечення головної мети – реалізації постійного, стійкого формування людського капіталу в Україні необхідно забезпечувати цілий комплекс заходів державної підтримки.

Не є секретом, що багатством будь-якої країни є людина. На наше переконання в майбутньому економічне зростання країни можливе тільки якщо реалізовувати політику збільшення фінансування таких напрямів економіки, як якість робочої сили, людський капітал, охорона здоров'я, культура і інфраструктура [1]. Безумовним пріоритетом виділяємо також захист прав інтелектуальної власності, яка на сьогодні виступає на ряду з іншими формами власності та є дієвим механізмом захисту людського капіталу. Розвиток матеріальних, інтелектуальних і духовних можливостей людини, накопичення людського капіталу стає пріоритетним завданням України.

На нашу думку, розвиток людського потенціалу України в умовах змін передбачає:

- створення сприятливих умов для розвитку здібностей кожної людини, покращення умов життя громадян і якості соціального забезпечення;
- підвищення конкурентоспроможності людського капіталу шляхом його ефективного захисту з боку держави.

В звичному нам форматі, під людським капіталом розуміються знання та навички, втілені в людині, які відіграють важливу роль в визначенні продуктивності праці, її якості та здатності поглинати, освоювати, використовувати нові знання, технології, інновації.

Для забезпечення головної мети – реалізації постійного, стійкого формування людського капіталу в Україні необхідно забезпечувати:

- надання можливостей громадянам отримувати якісну освіту;
- розширення можливостей для використання громадянами освітніх кредитів;
- підвищення доступності житла для громадян через механізми іпотеки;
- підвищення інформаційної прозорості та відкритості ринку споживчого кредитування а також зниження ставок кредитування;
- сприяння підвищенню рівня захищеності прав інтелектуальної власності і особистого добробуту громадян;
- сприяння розвитку механізмів додаткового пенсійного страхування.

Людський капітал як основний елемент формування кадрового потенціалу, забезпечує зростання продуктивності праці і становлення ефективної макросистеми на інноваційній основі [2].

Державна політика повинна забезпечувати високі темпи економічного зростання і підвищення якості використання ресурсів країни, зокрема людського капіталу. Вона повинна забезпечити надійний захист прав інтелектуальної власності та спиратися на міцний науковий фундамент здатний на основі передових досягнень науки і формування людини нового типу

мобілізувати весь ресурсний потенціал на технологічний прорив. Державна політика повинна супроводжуватися заходами, спрямованими на становлення та розвиток механізмів, які в сучасних умовах господарювання повинні ефективно задіяти весь спектр науково-технічного та інтелектуального потенціалу України.

На сучасному етапі економічних та господарських змін грамотно сформована державна політика, що покликана забезпечувати збереження, примноження і вдосконалення використання людського капіталу інноваційної економіки є нагальною необхідною потребою і першочерговим завданням уряду і суспільства. Державна політика в сфері розвитку людського капіталу та захисту прав інтелектуальної власності повинна бути сформована як сукупність економічної, правової, науково-технічної, інноваційної, соціальної та кадрової політики.

Список використаних джерел:

1. Legrain Ph. Refugees Work: A humanitarian investment that yields economic dividends, May 2016, https://static1.squarespace.com/static/55462dd8e4b0a65de4f3a087/t/573cb9e8ab48de57372771e6/1463597545986/Tent-OpenRefugees+Work_VFINAL-singlepages.pdf.
2. Стратегічні перспективи ринку праці України – 2017. – ЕУ, 16 вересня 2017р., [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-kyiv-post-EY-strategic-outlook-for-the-ukrainian-labor-market/\\$FILE/EY-kyiv-post-EY-strategicoutlook-for-the-ukrainian-labor-market.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-kyiv-post-EY-strategic-outlook-for-the-ukrainian-labor-market/$FILE/EY-kyiv-post-EY-strategicoutlook-for-the-ukrainian-labor-market.pdf).

ІМПЕРАТИВИ ПРОЦЕСІВ ТРАНСФОРМАЦІЇ В СИСТЕМУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ (НООСФЕРНОЇ) ЕКОНОМІКИ

Є. І. Ходаківський,

доктор економічних наук, професор,

В. П. Якобчук,

кандидат економічних, професор,

Житомирський національний агроекологічний університет

Розкрито сутність категорій імперативи та трансформація у суспільних процесах. Проілюстровано досвід запровадження системи ноосферної економіки в умовах глобалізації та децентралізації системних змін.

Ключові слова: соціальні інновації, фізична економіка, ноосферний розвиток, закони природи.

Інтернет-повідомлення до визначення поняття імперативи вельми неоднозначні. З-поміж інших (принципи, закони) ми обрали поняття «вимоги». А під тлумаченням терміну «трансформація» наше трактування як перетворення, очікування позитивних змін, вектори цих змін. Ось, стосуючись напрямів таких перетворень зупинимося на процесах наукового мислення, синергетичних та синтелектичних підходів. У нинішній час сучасна українська наукова думка характерна концептами фізичної економіки. Це, в першу чергу, природнича наукова школа, першого Президента української академії наук В. І. Вернадського, школа Розуму найвищої енергетичності світу цілісності і єдності духовної та матеріальної енергії, єдності релігії, науки і мистецтва. Першим імперативом глобального світового розвитку цивілізації є вимоги до трансформації в акмосферу (від лат. *Асто* – найвищу), сферу розумової діяльності в ноосферу на основі законів природи і світу або це «вписування» економіки в природне середовище.

Майже сто років тому великий вчений В. І. Вернадський застерігав людство. Чи зуміє людина скористатися силою Розуму, спрямувати його на добро, а не на самознищення. І нині

течія єдності, цілісності, холізму є основною орієнтацією постнеокласичної теорії пізнання світу.

Українська школа фізіократичної науки бере початок у творчості молодого українського вченого Сергія Подолинського. Його книга «Праця людини і її відношення до розподілу енергії» вийшла в світ в кінці XIX ст. Вона здійснила революцію в мисленні європейських і світових вчених. Серед інших в той час найбільш популярним був Карл Маркс з його теорією доданої трудової вартості. Тридцятирічний український вчений напросившись на аудієнцію в тодішньої знаменитості теорії капіталізму, що мав вже чотири томи «Капіталу», довів корифею невідповідність його вчення законам природи. Факт останнього на останній сторінці четвертого тому визнав сам Карл Маркс. І це був, за тодішнім висловлюванням «снаряд запущений у голову капіталізму». Він (С. Подолинський) переконливо довів, а Карл Маркс засвідчив особисто, що абсолютна додана вартість виникає з природної родючості землі, від природи, тоді як відносна додана вартість – народжується в процесі розвитку суспільних продуктивних сил.

Таке положення (імператив-вимога) особливо актуальний нині, в період проведення земельної реформи, констатуючи, що ринок це лише саморегулюючий механізм в організації виробництва, споживання та розподілу благ у гігантському колесі реформ, а держава – орган-регулятор цього механізму. І нині дуже важливо, з точки зору фізіократів, не упустити основне, – банківську сертифікацію кожної земельної ділянки (болітця) з метою оцінки та визначення абсолютної земельної ренти кожному працюючому на ній у будь-якій формі. Нині в науці, економіці чи політиці не враховують імперативи з фізичної природної економіки. Нині її школу прикрашає прізвище нашого сучасника письменника-дисидента, який заснував категорію «Духо-матерії», за якою працюють всі фахівці синтелектичного мислення. Показово було б зупинитися на окремих фрагментах діяльності керівника сучасної української школи фізіократів, професора Володимира Шевчука. Йому належить ідея-концепція «вписування економіки в природу» і заснування напряму соціально-екологічної ринкової економіки. Ігнорування розробок цієї

школи і надання переваг механістично-діалектичному підходу до регулювання економічних явищ (порівняльна економіка) призводить до жахливих деструкцій.

Пригадуємо кінець ХХ ст., починаючи з 1991 р., коли фетишизування і масове захоплення ринковими регуляторами, породило найбільшу в історії України гіперінфляцію. Неврахування природних функцій грошей (нагадаємо, що в класичній економіці їх п'ять) призвело до космічних розмірів інфляції (у 250–10000 разів). Втрата заощаджень населення, масова поява безробіття дуже швидко проявила себе в тривалості життя населення України. В той період (1991–1995 рр.) на той світ пішло більше чотирьох мільйонів жителів країни. Залишились жахливі спогади і гігантський пам'ятник «кравчутці» (візку для перевезення речей), увінчаний прізвищем тодішнього президента України Л. Кравчука і величезною кількістю втрачених громадян. А далі після цього, тривале захоплення фундаменталізму ринкових реформ без врахування вимог фізичної (природної) економіки. Осінь 1996 р., коли період осінньо-збиральних робіт, введено ринковий еквівалент на паливно-мастильні матеріали при високому дефіциті наявних оборотних коштів сільськогосподарських підприємств. Внаслідок цього, і в першу чергу, низької платоспроможності цих підприємств, половина площі оброблюваних ними земель вийшли з обробітку і використання. З того часу на селі існують високий рівень прихованого безробіття. Ще один економічний імператив – зростання на один відсоток рівня безробіття згідно Закону Оукена еквівалентно зниженню на 2% приросту національного доходу країни.

В цьому зв'язку можна зробити перші висновки про розробки фізичної економіки, яка є теоретичною базою для формування імперативів інтелектуального (ноосферного) розвитку. Нажаль, в Україні, незважаючи на вагоме клопотання і наукові вимоги (В. Базелевич, В. Кухарець, Ю. Канигін, В. Шевчук, Є. Ходаківський та інші) про заснування інституту фізичної економіки ще й досі не реалізовані. Навпаки, останні часи характеризуються розробкою механістично-діалектичних теорій перспектив економічного розвитку, що презентовані на всіх рівнях наукової орієнтації.

Основним імперативом з точки зору фізичної економіки є плюралізм форм власності. Всі наявні функціонуючі форми власності за правилами природи повинні бути наявними і діючими, мається на увазі, приватна, колективна (суспільна), державна, державно-партнерська, муніципальна, акціонерна форми власності як рівнофункціонуючі. У цьому зв'язку хотілося б звернути увагу на масову критику діяльності агрохолдингів, які функціонують на приватно-пайовій формі власності та досі тримають Україну на одному з пріоритетних місць на світовому ринку продовольчої продукції. Головне, щоб вони володіли системою високого і сталого гудвілу агропромислового виробництва на основі соціального насичення їх діяльності.

Кафедрою економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління в контексті сучасних імперативів фізіократичного вчення підготовлене і п'ять видань перевиданий перший в Україні підручник «Психологія управління» загальним накладом більше двох тисяч примірників. Завершальні двадцять п'ятий розділ цієї книги зорієнтований формування інтелектуального Провидіння. Приймаючи участь в конкурсах на кращий підручник ми отримали позитивні схвалення корифеїв з усіх куточків України та зарубіжжя. Однак, нинішнє найвище освітянське відомство (міністерство) навіть не повідомило про результати конкурсу. Але не лише наш підручник спіткала така доля. Вісім перевидань академічного підручника «Етика» відомого професора М. Тофтула завершилась невідомістю конкурсних випробувань. Він і не дочекався ніяких повідомлень: виїхав до доньки у Каліфорнію і там відійшов на той світ.

В імперативах формування інтелектуальної економіки важливе місце належить реформам оплати праці, заробітної плати, іншим матеріальним і нематеріальним стимулам, підведенням їх до еквіваленту складної кваліфікованої праці, до яких ще в далекі часи повідомляв Адам Сміт. Наші пропозиції стосуються диференціації у фаховій підготовці за рівнями бакалавр, спеціаліст, магістр, доктор філософії, доктор наук, стимулюючи таким чином прагнення навчання, але, при цьому, надаючи першочерговості творчій праці, що редукується в продуктах інтелектуальної власності.

Підсумовуючи, слід зазначити, що імперативи процесів трансформації продиктовані світовою сучасністю у виданнях-підборці найвидатніших вчених світу під рубрикою «Алхімія фізики свідомості», яку яскраво висвітлено положеннями нової науки «Нейротеології» – вивчення духовної діяльності в тісному зв'язку з соціумом і Творцем, узагальненої професором Валентиною Мироною у 2018 р. Своїми науковими працями (див. літературні джерела) ми намагаємося сформувати ментальний ґештальт Добра і Розуму, що діє по Божій Волі і до яких прагне світова ноосферна наука.

Список використаних джерел:

1. Encyklika «Veritatis splendor» Jana Pawła II («Blask prawdy»), 6 sierpnia 1993. Roku.
2. Грабар І. Г. Мікрорезонансні технології та секрети довголіття (Жити до 140 – доступно кожному!) / І. Г. Грабар. – Житомир; К. : Євенок О. О., 2012. – 147 с.
3. Грабар І. Г. Синергетика економічних систем: [навч. посіб.] / І. Г. Грабар, Є. І. Ходаківський, О. В. Вознюк, Л. Ю. Возна та 26ан. – Житомир. – 2003. – 244 с.
4. Шабанова Ю. А. Современная философия в воплощении целостности // Практична філософія. – 2013. – № 3. – С. 184–190.
5. Блаватская Е. Тайная Доктрина. Том 1. Космогенезис / Е. Блаватская; сокр. В 2-х томах с коментар. А.В. Владимирова. – М.: Бигбак, 1888. – 645 с.
6. Podolinsky, S. A. 1880. Work of the man and his relation to energy distribution. – N.-Y.: Word, 1880. – P. 135–211.
7. Руденко М. Энергия прогресса. Очерки по физической экономии. Пер. С 26анд. / М. Руденко. – К.: Михайлюта А.А., 2010. – 544 с.
8. Канигін Ю.М. Фізична економія: (Енергія історичного прогресу) / Ю.М. Канигін, В.І. Кушерець. – К.: Знання України, 2016. – 47 с.
9. Шевчук В. Наукова школа фізичної економії: світовий вимір і цивілізаційна перспектива / В. Шевчук. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rudenkomd.Narod.ru/Pereklad.htm>

10. Вернадський В.І. Біосфера та ноосфера / В.І. Вернадський. – М.: Айрис-прес, 2004. – 576 с.
11. The Encyclopedia Britanica. – Vol. 2. – P. 194.
12. Синергетика: методологія ефектів: монографія / І.Є Януль, Ю.Ю. Мороз, О.В. Іванюк [та ін.]; наук. ред. Є.І. Ходаківський, Т.О. Зінчук, І.Г. Грабар. – Житомир: ЖНАЕУ, 2012. – 624 с.
13. Sandal J.-U., Yakobchuk V., Lytvynchuk I., Plotnikova M. Institutions for Forming Social Capital In Territorial Communities // Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development 2019. Vol. 41. No. 1. PP. 67– 76.
14. Prysiazhniuk O., Buluy O., Plotnikova M. Cluster approach in administration of rural areas // Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development. 2018. №40 (2). P. 118–127.
15. Ramanauskas J., Stasys R., Plotnikova M. Innovative approaches to rural development // Sustainable Development of Rural Areas: monograph / ed. Prof. T. Zinchuk, prof. J. Ramanauskas. – Klaipėda: Klaipėda University; Kyiv: «Centre of Educational Literature», 2019, PP. 80–99.
16. Литвинчук И. Л. Государственное регулирование инновационного развития аграрного сектора экономики // Eastern-European Scientific Journal (Gesellschaftswissenschaften): Düsseldorf (Germany): AurisVerlag. 2013. Vol 2. P. 378.
17. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти [текст] навч. посіб. / Є.І. Ходаківський, В.П. Якобчук, І.Л. Литвинчук. К.: ЦУЛ, 2014. – 276 с.
18. Ходаківський Є. І. Психологія управління. 5-те вид. перероб. Та доп. [текст] Підручник. / Є. І. Ходаківський, Ю. В. Богоявленська, Т. П. Грабар. К.: Центр учбової літератури, 2016. – 492 с.
19. Изменение человечества. Официальное Заявление от 27.06.2018г (Академик Валентина Юрьевна Миронова). URL <https://justbiz.ru/watch/%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5%D1%87%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0-%D0%>

BE%D1%84%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%B
B%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B5-%D0%B7%D0%B
0%D1%8F%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8
%D0%B5-%D0%BE%D1%82-27-06-2018%D0%B3-%D0
B0%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0
B8%D0%BA-%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0
BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D1%8E%D1
80%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%BD%D0%B0-%D0
BC%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0% B2%
D0%B0/jHNiTUVNkIc

ІННОВАЦІЙНІ ПЕРЕВАГИ ЦИФРОВОЇ ПАСПОРТИЗАЦІЇ РЕЖИМІВ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНИХ І ТРАНСПОРТНИХ МАШИН

І. Г. Грабар,

доктор технічних наук, професор,

Житомирський національний агроекологічний університет,

ivan-grabar@ukr.net,

О. І. Грабар,

кандидат технічних наук, доцент,

«Житомирська політехніка»

*Розроблено, апробовано та підготовлено до
впровадження способ та пристрій для оптимальної цифрової
паспортизації основних технологічних режимів повної
експлуатації технологічних і транспортних машин (ТТМ).*

*Ключові слова: цифровий паспорт експлуатації машини;
ідентифікації параметрів; режими експлуатації; оптимізація
енерговитрат.*

Відомо, що наявність цифрового паспорта основних
режимів експлуатації ТТМ має надзвичайно велике значення
для :

- Контролю дотримання технологічної дисципліни;

- Підтвердження кваліфікації людини-оператора та моделювання її психо-фізичних характеристик;
- Оптимізації енерговитрат;
- Оцінки екологічних ризиків;
- Уточнення показників надійності і ресурсу ТТМ;
- Розслідування транспортних пригод та відмов ТТМ;
- Врегулювання конфліктів інтересів між службами контролю та службами експлуатації тощо.

Цифрова паспортизація режимів експлуатації (ЦПРЕ) набуває особливо важливого значення при наростаючих тенденціях віддалення власників бізнесу від виробничих процесів [1-2]. З іншої сторони, розвиток ІКТ та технологій Big DATA відкривають шляхи до ефективних рішень зі збору, впорядкування, обробки та збереження надзвичайно великих масивів даних – порядку $10^{12} \dots 10^{15}$ Бт.

Це дозволяє реєструвати будь-які параметри ТТМ з будь-якою точністю на протязі будь-якого періоду експлуатації. Перед авторами стояла непроста задача знайти оптимальне рішення при наступних обмеженнях:

- Максимально спростити ідентифікацію параметрів режимів в абсолютному часі в форматі: <рік><місяць><день><година><хвилина><секунда><мілісекунда>;
- Мінімізувати крок опитування в часі по основних узагальнених координатах режимів;
- Мінімізувати об'єм пам'яті для реєстрації та збереження отриманої інформації;
- Мінімізувати ціну розробки;
- Максимізувати період експлуатації;
- Максимізувати захист інформації від несанкціонованих впливів;
- Максимізувати надійність пристрою на протязі всього періоду експлуатації ТТМ та його збереженість при випадкових діях зовнішніх механічних, електромагнітних, радіаційних, НВЧ впливів;
- Максимально захистити від впливів пилу, бруду, вологи;

- Забезпечити максимальну зручність в експлуатації, легкість та доступність санкціонованого монтажу та демонтажу, копіювання інформації та захист від несанкціонованих впливів тощо.

На рис.1 наведено залежність впливу швидкості транспортного засобу на об'єм пам'яті на 1 м пробігу.

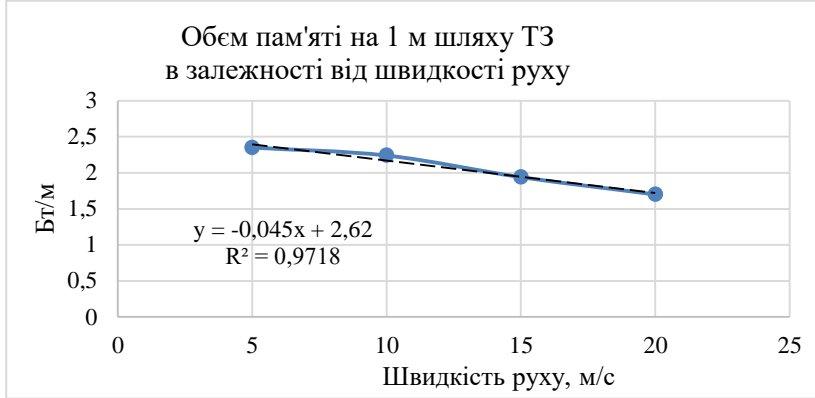

Рис.1. Залежність впливу швидкості транспортного засобу на об'єм пам'яті на 1 м пробігу

Розроблений спосіб дозволяє реєструвати кінетику випробування та експлуатації ТТМ за заявленою процедурою та у вказаному форматі абсолютного часу та зменшує об'єм пам'яті в $10^3 \dots 10^5$ разів. Так, при реєстрації пробігу автомобіля з кроком реєстрації 1 м, об'єму пам'яті 2,3 ГБт достатньо для реєстрації експлуатації 1 млн. км пробігу. При цьому електронний паспорт дозволяє в будь-який момент експлуатації чи при її повному завершенні і списанні транспортного засобу відновити всі параметри кінематики руху: переміщення, швидкість, прискорення з прив'язкою до абсолютного часу у вказаному вище форматі, тобто відповісти в разі необхідності на питання: в конкретний рік, місяць, число, годину, хвилину, секунду рухався чи покоївся даний ТЗ. Якщо рухався, то з якою швидкістю і прискоренням. Знаючи масу, прискорення, та характеристики двигуна, даний ЕП дозволяє визначити витрати пального та шкідливі викиди (оцінити в разі необхідності) а

також побудувати для будь-якого часового діапазону експлуатації повний вектор режимів експлуатації:

$$\vec{R}(t) = \begin{pmatrix} X(t) \\ \dot{X}(t) \\ \ddot{X}(t) \\ \vec{F}(t) \\ q(t) \end{pmatrix} \quad (1)$$

Вартість пристрою при серійному виробництві не перевищуватиме \$80 за одиницю.

Список використаних джерел:

1. Грабар І. Г., Іванченко В. М., Калінкін Д. Л., Кухарчук О. П. Електронний паспорт руху автомобіля та індивідуальна психодинаміка при навчанні водіїв. – Вісник ЖДТУ № 2 (53). – 2010. – С. 30–36.
2. Грабар І. Г. Електронний паспорт повної експлуатації технологічних і транспортних машин. – V Міжнар. наук.-техн. Інтернет-конф., Харків, ХНАДУ, 20-21 листопада 2017 р. – С.179–182.

СТАТИСТИЧНІ ЗАСАДИ КОНСАЛТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СФЕРИ АГРОБІЗНЕСУ

В. М. Микитюк,

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри,

А. Т. Мармоза,

кандидат економічних наук, доцент,

С. В. Чугаєвська,

кандидат економічних наук, доцент,

Житомирський національний агроекологічний університет

Інтеграція України у світову економіку передбачає вирішення питання обслуговування бізнесу, що істотно впливає на функціонування підприємств. Урахування швидкої адаптованості вітчизняних підприємств до змін потребує

надання науково-обґрунтованої підтримки в процесі управління їх діяльністю. Авторами розглянуто можливості застосування статистичних методів щодо консалтингової діяльності університету в контексті співпраці з бізнес-структурами сфери агробізнесу, установами та регіональними організаціями.

Ключові слова: консалтингова діяльність, агробізнес, статистичні методи.

В умовах посилення конкуренції, формування товарних ринків та погіршення економічної ситуації в країні успішна діяльність вітчизняних підприємств аграрного сектору та територіальних об'єднань на селі залежить від ефективних заходів покращення їхньої діяльності. Консалтинг як бізнес давно відомий у країнах з розвинутою ринковою економікою, дієвість таких послуг підтверджена у практичній діяльності. В Україні консалтинг поступово розвивається, з'являються нові важливі напрями консультування, вітчизняні аграрні підприємства визнають важливість його застосування.

В останнє десятиріччя в Україні спостерігається збільшення обсягів на ринку консалтингових послуг. Економічні процеси набувають стрімких змін, приватизація власності та роздержавлення стали новим імпульсом для консалтингу, який перетворюється на бізнес, що приносить реальні прибутки. На сьогоднішній день основними суб'єктами на українському ринку консалтингових послуг є:

- філіали іноземних компаній, які співпрацюють із державними структурами для вирішення питань з оподаткуванням, покращенням нормативно-правової бази, бюджетним регулюванням;
- представництва закордонних консалтингових компаній, що співпрацюють з приватним сектором;
- закордонні консалтингові компанії, які надають технічну підтримку з консалтингу в першочергових галузях народного господарства;
- вітчизняні консалтингові фірми, що допомагають компаніям з приватизацією та управлінні в кризових ситуаціях;
- та інші консалтингові компанії [2, с. 56-59].

Незважаючи на те, що велика кількість українських компаній потребує консалтингових послуг з питань управління, попит на них і надалі залишається низьким. Основними причинами виступають: низька поінформованість керівників вітчизняних підприємств про сутність консалтингу та консалтингових послуг; кризові явища вітчизняної економіки та складна макроекономічна ситуація в цілому, загальне зниження ділової активності підприємств; скептичне ставлення з боку керівників та менеджерів до виконання вимог щодо конфіденційності інформації, яка надається для консалтингу тощо.

Останнім часом з'являються нові консалтингові фірми, які розробляють свою методологію роботи, володіють унікальними консалтинговими технологіями, створюють нові підходи і методи розв'язання управлінських проблем, що характерні саме для українського бізнесу. Як відомо, в Україні значний відсоток виробництва припадає на аграрну продукцію та її переробку, тому актуальним наразі є надання консалтингових послуг в сфері агробізнесу. Очевидно, що в перспективі осередком надання таких послуг можуть стати національні та регіональні аграрні університети, які мають належно сформовану матеріально-технічну базу та штат високо кваліфікованих науковців. Основними напрямками надання консультаційних послуг мають стати: послуги з управління підприємством та персоналом, консультування з фінансового управління, складання планів соціально-економічного розвитку на перспективу, умови отримання пільгових кредитів на розвиток аграрного бізнесу, застосування сучасної техніки для виконання сільськогосподарських робіт тощо.

Надання таких послуг окрім того, дає змогу залучати молодь – креативних та успішних студентів, що разом із реалізацією їх ідей дає їм додатковий практичний досвід. Результати керівництва студентською командою щодо участі у Всеукраїнських наукових конкурсах підтверджують, що власний досвід колективного виконання консалтингових замовлень дає змогу оцінити власні резерви та можливість реалізації отриманих студентами знань на практиці.

В контексті виконання поставлених завдань у Всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт із стратегічного бізнес-аналізу «Look of New Generation / Погляд нового покоління – 2018» студентською командою університету було підготовлено «Стратегічний проект створення дорожньої карти залучення інвестицій для реконструкції водоочисних споруд у м. Дубно». У результаті дослідження на підставі статистичних методів було запропоновано партнерський сценарій інвестиційного забезпечення реконструкції водоочисних споруд у м. Дубно, який передбачає довгострокове пільгове низькопроцентне кредитування від Міжнародного банку реконструкції та розвитку за сприяння Фонду Чистих Технологій, де позичальниками виступають міський водоканал разом із ПрАТ «Дубномолоко» та мерією міста Дубно. Дослідниками було опрацьовано ряд важливих фінансово-економічних та соціальних аспектів даного проекту: вивчалось поле інтересів усіх учасників, деталізувалася нормативно-права документація, розроблено умови, терміни, загальна схема та строки погашення міжнародного кредиту, виконано статистичне прогнозування строків погашення кредиту. Разом із перемогою у номінації «Кращий соціальний проект для стейкхолдерів» виконавці консалтингового завдання отримали корисний досвід та практичні навички роботи у реальних умовах господарювання.

Надання консалтингових послуг із застосуванням сучасних статистичних методів дослідження може бути представлено у напрямі вирішення конкретних практичних завдань та рекомендацій для установ, організацій по управлінню процесами соціально-економічного розвитку регіонів та об'єднаних територіальних громад. Зокрема, в контексті участі у Всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт з спеціалізації «Економічна аналітика та статистика» відбувалося керівництво науково-дослідною роботою «Статистичний аналіз формування соціально-орієнтованих проектів», яка була високо оцінена журі конкурсу на нагороджена дипломом 3 ступеня (автор роботи – студент 3 курсу факультету економіки і менеджменту спеціальності «Публічне управління та адміністрування» Похильченко О. М.). Основні практичні

розробки для «Несолонської територіальної громади» Новоград-Волинського району Житомирської області було прийнято до впровадження. Зокрема, важливе значення мали пропозиції щодо розробки схеми реалізації кредитування будівництва водних споруд та млина на екологічних засадах шляхом залучення довгострокового кредитування від Міжнародного Банку Реконструкції та Розвитку.

Зважаючи на вище сказане, впливає, що в сучасних умовах функціонування на українські університети покладається роль не тільки надання певних теоретико-практичних знань студентам, але й наближення їх до виконання реальних завдань, що з успіхом можуть вирішуватися в рамках виконання консалтингових замовлень від бізнес-структур різної форми власності, установ та регіональних організацій.

Список використаних джерел:

1. Бейч Э. Консалтинговый бизнес: основы профессионализма / Э. Бейч ; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2006. – 272 с.
2. Верба В. А. Консалтингова підтримка розвитку українських підприємств / В. А. Верба // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – Т. 2. – С. 55–59.
3. Повна версія дослідження ринку консалтингових послуг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.expert-rating.com/rus/pi-reitingi_audit_konsalting/.
4. Козаченко С. В. Консалтинг у сучасній ринковій економіці / Козаченко С. В., Новицький В. Е., Довгий О. С. – К. : Арістей. – 2006. – 380 с.
5. Ковальська К. В. Особливості і тенденції розвитку ринку консалтингових послуг в Україні / К. В. Ковальська // Ефективна економіка. – 2014. – № 6. – [Електронне наукове фахове видання]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3156>.
6. Дослідження ринку консалтингових послуг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://expertra.com/index.php?temp=audit>

7. Романовський О.О. Феномен підприємництва в університетах світу: монографія / О.О. Романовський. Вінниця: Нова книга, 2012. – 504 с.

8. Питуляк Н.С. Особливості розвитку консалтингових послуг в Україні / Н.С. Питуляк, В.Ю. Баховко, Ю.О. Чапран. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. Випуск 1 (3), 2015. – С. 115–118.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

І. І. Кравчук,

доктор економічних наук, доцент,
teacher_prepod@ukr.net,

О. П. Дедух,

К. В. Шнайдер,

студенти ОС «Магістр»,

спеціальність «Менеджмент»,

Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено особливості та проблеми сучасного етапу управління фінансовими ресурсами закладів охорони здоров'я (ЗОЗ), обґрунтовано компетентності керівників та фактори їх прояву в управлінні фінансовими ресурсами ЗОЗ, визначено перспективи їх використання в умовах стратегічного розвитку ЗОЗ.

Ключові слова: управління, фінансові ресурси, заклади охорони здоров'я, компетентності, керівники ЗОЗ.

Ефективне управління фінансовими ресурсами закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) є важливим аспектом сучасного етапу медичної реформи України, оскільки потенційно дозволяє підвищити доступ населення до якісних медичних послуг, оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечувати інвестування у розвиток. До основних проблем управління фінансовими ресурсами ЗОЗ України відносяться: неналежний рівень фахових знань керівників (головних лікарів) щодо

управління ними (почасти цю функцію виконує бухгалтерська служба), відсутність системи отримання знань з менеджменту, зародковий стан уніфікованих програмних систем управління фінансовими ресурсами бюджетних установ. Це зумовлює необхідність здійснення досліджень в даній царині.

Різні аспекти управління фінансовими ресурсами ЗОЗ, медичної галузі досліджуються вітчизняними і зарубіжними вченими В. Войцеховським, Н. Карпишиним, С. Конратюком, А. Малагардісом, В. Опариним, Р. Салтманом, О. Тулайом та багатьма іншими. Окремих досліджень потребують питання розвитку суб'єктів управління фінансовими ресурсами закладів охорони здоров'я та визначення їх ролі у цьому процесі, що й стало метою цього дослідження.

Розглядаючи економічну складову фінансово-економічного механізму, відмічається відсутність ефективних інструментів в частині зміни такої важливої функції системи фінансування охорони здоров'я як закупівля медичної допомоги (зміна відносин між фінансуючою стороною і постачальниками медичних послуг), а також низький рівень господарської автономності, гальмування запровадження ефективних методів фінансування (наприклад, для лікарняного сектору – глобального бюджету, системи діагностично-споріднених груп, амбулаторної допомоги – оплата за пролікований закінчений випадок), переходу до перспективної оплати за надану медичну допомогу [1].

Різnobій у тлумаченні дефініції «фінансові ресурси» трапився тому, що дану категорію розглядають фахівці різних галузей економічної науки та на різних рівнях Окреслення меж досліджуваної проблеми дозволяє визначати фінансові ресурси закладів охорони здоров'я за мікрорівневим підходом та з позиції фінансування бюджетних установ – фонди грошових коштів цільового призначення, основним джерелом яких є бюджет, а кошторисом чітко визначаються видатки [2, с. 67].

Це означає, що з метою ефективного управління фінансовими ресурсами ЗОЗ їх керівники повинні володіти такими компетентностями: організаційно-правове забезпечення, кошторисного планування та фінансування, програмне забезпечення процесів, модернізація управління, управління

ризиками. До основних факторів прояву означених компетентностей слід відносити: адміністрування процесу на основі знань деталізації та системи руху документації; використання методик адаптації до норм і нормативів, чинних на момент планування; аналіз результатів програмно-цільового методу фінансування; аналіз результатів роботи відповідних пакетів прикладних програм; використання методів моніторингу та контролю; стратегічне управління фінансами; формування бюджету в умовах автономізації ЗОЗ. Такі аспекти свідчать про необхідність освіти в галузі «Управління та адміністрування» для керівників ЗОЗ.

Згідно законодавства, у ЗОЗ може бути два керівника – «генеральний директор» та «медичний директор» [3]. До компетентностей генерального директора відносяться компетентності класичного менеджера, у т. ч., й управління фінансами. Виконання вимог до освіти особами, які претендують займати керівні посади у ЗОЗ, є стимулюючим фактором до їх навчання в галузі менеджменту та адміністрування, саморозвитку на відповідних посадах, відкриття власної справи у медичній сфері (наприклад, реєстрація лікаря-ФОП), інтеграції з іншими організаціями, участі у системі державно-приватного партнерства. До того ж, використання навичок і вмінь з управління фінансовими ресурсами керівниками ЗОЗ сприятиме участі цих організацій у міжнародних грантових проектах, а також – пришвидшить їх автономізацію.

Список використаних джерел:

1. Дорошенко О. О. Сучасний стан фінансово-економічного забезпечення медичної допомоги на вторинному рівні. Державне управління: удосконалення та розвиток № 2, 2017. Електронний ресурс. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1038>. (Дата звернення: 09.10.2019 р.).
2. Загорський В. С. Управління фінансовими ресурсами закладів охорони здоров'я [текст]: монографія / В. С. Загорський, З. М. Лободіна, Г. С. Лопушняк. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 276 с.

3. Наказ МОЗ України від 31.10.2018 № 1977 «Про внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Електронний ресурс. URL: <http://www.uoz.volyn.ua/nakaz-moz-ukrayini-vid-31-10-2018-1977-pro-vnesennya-zmin-do-dovidnika-kvalifikatsiynih-harakteristik-profesiy-pratsivnikov/>. (Дата звернення: 23.07.2019 р.).

ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ В АРХІВНІЙ СПРАВІ

І. Л. Литвинчук,

доктор економічних наук, професор,

Т. В. Стах,

студентка ОС «Магістр»,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,

Житомирський національний агроекологічний університет

Обґрунтовано необхідність впровадження електронного документообігу, що в свою чергу сприятиме розширенню доступу до інформації, підвищенню рівня прозорості та клієнтоорієнтованості архівів та інших публічних установ.

Ключові слова: архів, електронні послуги, публічна сфера, інформація.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій та активні євроінтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, призвели до необхідності переходу установ, організацій, підприємств до безпаперових технологій. У публічному секторі, такий перехід повинен додатково супроводжуватися ефективним залученням до цього процесу громадськості, забезпеченням комплексного та індивідуалізованого підходу до надання державних послуг користувачам, максимальною деперсоніфікацією процесу надання державних послуг. Одночасно з цими процесами повинно бути налагоджено ефективне зберігання електронних документів та цифрових носіїв, адже цифровізація в Україні супроводжуватиметься зростанням такого виду інформаційних ресурсів. Відтак, постає проблема створення електронних

архівів. Ці функції в Україні були покладені на мережу державних архівів.

Перші електронні архіви були створені в кінці 1990-х років у Великобританії, де Консорціумом університетських дослідницьких бібліотек за участі Національного архіву Public Records Office було розроблено проект типового електронного архіву CEDARS (the CURL Exemplars in Digital Archives). В 1998 році в США було створено перший Національний електронний архів (Electronic Records Archives) [6]. Налагодити процес створення електронних архівів і визначити основні принципи їх діяльності стало можливо завдяки прийняттю у 2003 р. «Хартії про збереження цифрової спадщини». У цьому документі, було надано трактування цифрової спадщини як унікальної скарбниці людських знань, як у цифровому вигляді, так і отриманої шляхом конверсії існуючих ресурсів на аналогових носіях [1].

В Україні, процес створення електронних архівів було розпочато з 2000-х років, з прийняття низки нормативно-правових документів [2-5]. Процес законодавчого забезпечення процедур створення електронних документів і їх зберігання триває і досі та на нашу думку, буде досить активно продовжуватися, особливо зважаючи на тренд впровадження електронного урядування.

Крім нормативно-правового забезпечення процесу зберігання електронних документів, в Україні з'явився інтерес і до організаційного супроводу. В 2007 році для цього було створено Центральний державний електронний архів України (ЦДЕА України), основним напрямом діяльності якого визначили координацію діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, незалежно від форм власності, запровадження і розширення використання інформаційно-комунікаційних технологій, електронного документообігу, електронного цифрового підпису, забезпечення зберігання та використання інформації.

Згідно «Хартії про збереження цифрової спадщини», ціллю збереження цифрового спадку є забезпечення його доступності і свободи від обмежень та одночасно захисту від посягань і безпеки інформації. Тобто, двома основними умовами є забезпечення збереження і доступності. І якщо питання

збереження поступово вирішується шляхом оцифрування документів, то забезпечення доступності і свободи від обмежень до цих пір остаточно не залагоджене. Практично в усіх державних архівах розроблено документи, що регламентують процес створення, обліку та збереження цифрових копій [7, 8]. Відповідно до такого документу, розробленого в архіві Житомирської області, установа «видає копії документів в електронному вигляді; повідомляє про документи, які містяться на електронних носіях; публікує, експонує та в іншій формі популяризує цифрові копії архівних документів, а також виконує інші функції, спрямовані на ефективне використання відомостей, що містяться в документах НАФ» [9].

Згідно з цими документами, архівом також забезпечується зберігання та доступність документів. Однак, саме питання доступності і клієнтоорієнтованості викликає найбільші сумніви. Адже замовлення на виготовлення цифрових копій документів Національного архівного фонду підписується керівництвом архівної установи. Після цього, замовлення реєструється у відділі фінансово-економічної роботи та інформаційних технологій в одному журналі із замовленнями на копіювання. При цьому відділ забезпечення фізичної збереженості документів розпочинає виконання робіт тільки після надання дозволу на виготовлення цифрових копій керівництвом архіву [9].

Тобто, процес доступу до документів ускладнений бюрократичними процедурами. Не дивлячись на наявність сайту архіву, здійснити замовлення і отримати документи онлайн практично неможливо. Тобто принцип налагодження максимальної деперсоніфікації процесу надання державної послуги поки що в архівній сфері не дотримується. Це зумовлено низкою проблем, таких як питання захисту інтелектуальної власності, забезпеченості регіональних структур архівів сучасними технічними засобами і програмним забезпеченням, слабким рівнем впровадження елементів електронного урядування.

В Україні ці проблеми, у своїй більшості, поступово вирішуються: переважна кількість архівів створили свої власні веб-сторінки, відбувається процес оцифрування документів та

розміщення їх на сайтах установ. Перспективи подальшого успішного функціонування електронних архівів в Україні та використання архівної інформації в електронному вигляді вимагають гармонізації законодавчих актів, узгодження форматів зберігання документів, оновлення технічної бази. Послідовне впровадження електронного документообігу, поширення елементів електронного урядування сприятиме розширенню доступу до інформації, підвищенню рівня прозорості та клієнтоорієнтованості архівів та інших публічних установ.

Список використаних джерел:

1. Хартія про збереження цифрової спадщини (2003). XXXII Генеральна конференція ЮНЕСКО. URL: <http://www.minervaplus.ru/docums/digit.htm> (дата звернення 12.10.2019).
2. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України № 851-IV від 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (дата звернення 11.10.2019).
3. Про електронний цифровий підпис: Закон України № 852-IV від 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/852-15> (дата звернення 09.10.2019).
4. Порядок зберігання електронних документів в архівних установах: наказ Державного комітету архівів України, 2005 р. № 49. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0627-05> (дата звернення 09.10.2019).
5. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України № 537-V, 2007 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/537-16> (дата звернення 12.10.2019).
6. Михайлов О. А. Электронные документы в архивах. Проблемы приема. Обеспечение сохранности и использование: аналит. Обзор зарубеж. И отечеств. Опыта. 2-е изд. доп. – М., 2002. Reference model for an Open Archival Information System. URL: www.classik.ccsds.org/documents/pdf/CCSDS-650.0-B-1.pdf (дата звернення 11.10.2019).

7. Про Національний архівний фонд та архівні установи: Закон України № 316-VIII (316-19) від 09.04.2015. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 26, ст. 218.

8. Про інформацію: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. ст. 65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення 10.10.2019).

9. Порядок організації створення, обліку та збереження цифрових копій фонду користування у Державному архіві Житомирської області URL: <http://archive.zt.gov.ua/%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BE%D0%BA-%D0%BE%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B8/> (дата звернення 10.10.2019).

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

А. Б. Войтенко,

кандидат наук з державного управління,

Заслужений юрист України,

Житомирський національний агроекологічний університет

Обґрунтовані головні проблеми та перешкоди на шляху впровадження процесу децентралізації на територіях новоутворених територіальних громад.

Ключові слова: децентралізація, громада, фінансування, реформи, місцеве самоврядування.

Кожен мешканець села чи міста має право на сучасну медицину й освіту, доступні та якісні адміністративні послуги, гарні дороги, чисті й освітлені вулиці. Але люди можуть впливати на якість цих послуг лише тоді, коли відповідальні за їх надання знаходяться близько.

Найближчою до людей владою є органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконкоми. Саме вони повинні мати широкі повноваження і достатньо

коштів, щоб бути спроможними вирішити усі місцеві питання і нести за це відповідальність. Для цього в Україні відбувається децентралізація – передача повноважень та фінансів від державної влади як найближче до людей – органами місцевого самоврядування.

В контексті реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні значна увага приділяється питанням розвитку сільських територій. Сільські території розглядаються з позицій потенційних можливостей відродження і збереження суспільних благ, володіння і розпорядження ресурсами, захисту економічних і суспільних інтересів селян розвитку несільськогосподарської діяльності та підприємств малого і середнього бізнесу, формування інтересів громадянського суспільства на селі.

Основна потреба сільського жителя – це підвищення стандартів якості життя. Наразі якість життя та рівень добробуту населення України відстає від європейських і світових норм й особливо значущим цей відрив прослідковується в сільській місцевості. Є міжнародний індекс стандартів якості життя, за яким визначається рейтинг у 80 країнах.

Визначення проводиться за 9 показників, це: рівень охорони здоров'я й тривалість життя; рівень розлучень (якість родинних відносин); насиченість суспільного життя (відвідування церкви, громадських зібрань); матеріальне становище та рівень купівельної спроможності; політична стабільність і безпека; кліматичні особливості; рівень безробіття; ступінь політичної свободи; гендерна рівність (по цих показниках у 80 країнах Україна займає 77 місце).

Поняття «сталий розвиток» придумано не в нас. Цих принципів дотримується більшість країн світу. А це передбачає подолання бідності, гендерну рівність, використання відновлювальних джерел енергії, гідні робочі місця та економічне зростання, дотримання економічних та санітарних норм і стандартів в природоохоронній діяльності. Цього можна досягнути ОТГ при умові ефективного використання земельного, людського, фінансового потенціалу з мінімальними втратами для навколишнього природного середовища.

Особливої уваги потребує соціальна відповідальність бізнес-структур, які використовують землі на території ОТГ.

Реформа місцевого самоврядування пройшла екватор і готова до завершення.

В Україні створено близько 11 тис. територіальних громад, де добровільно, а є і такі громади, які не бажають об'єднуватися. Що показала практика роботи об'єднаних громад?

Є сторони позитивні, але виникає і ряд проблем. Що позитивного? Об'єднуючись, долаючи певні перешкоди, громади, тим не менше закладають важливі основи для свого економічного розвитку в перспективі, бо отримують територіальні, земельні, демографічні ресурси, мають змогу облаштовувати інфраструктуру.

Але є ряд проблем, які потребують більше уваги і швидкого вирішення?

1. У більшості в ОТГ не утворено виконавчі органи, відсутні бюджетні установи, комунальні підприємства. Органи місцевого самоврядування таких громад практично не можуть здійснювати надані їм законом повноваження. Дотаційність бюджетів половини новостворених громад складає 70 %, біля 500 громад на 90 % утримуються за рахунок коштів державного бюджету. Здійснення постійної фінансової підтримки через районні бюджети з використання дотацій вирівнюванням є обтяжливим для державного бюджету.

2. Друга проблема – це відставання галузевих міністерств від поточних темпів децентралізації та їх реагування на виклики, які постають перед новоствореними громадами. Часто громади просто не в змозі відповісти на питання своїх членів: що буде з медичним обслуговуванням, освітою, соціальною допомогою, бо не отримують від міністерств чіткого бачення вирішення цих питань на рівні об'єднаних громад.

3. Далі – має місце кадровий голод для нових виконкомів, бо робота в них потребує більшого обсягу знань та досвіду. На даний час потрібно працівникам колишніх сільрад, посадовцям органів місцевого самоврядування різноманітні курси, семінари та інші форми навчання, але все це слід робити системно і швидко.

4. Іншою проблемою є те, що більшість закладів освіти, культури, охорони здоров'я, які громадам потрібно взяти на баланс, не мають оформлених належним чином установчих документів. Ключовим фактором забезпечення досягнення ефектів в умовах сільських територій виступає вкладення фінансових ресурсів, а не вимагає: перше, зважених управлінських рішень з боку керівництва громад. Друге, не надіятись тільки на державний і власний бюджети. Потребує зосередження уваги на можливості участі у грантових програмах місцевого розвитку. А це потребує знань, вмінь та навичок з управління проектами.

Як цього досягти? Керівникам ОТГ необхідно вивчати зарубіжний досвід проектного управління та стимулювати інноваційне мислення місцевих жителів.

Практика показує, що активна розробка та впровадження проектів задля досягнення економічних, соціальних, екологічних та інших ефектів управління в регіонах не залежить від кількості створених об'єднаних територіальних громад. Значним важелем забезпечення сільського розвитку на територіях громад є ініціативність та небайдужість їх мешканців, керівництва та зацікавленість у розробці і практичному втіленню проектів задля досягнення бажаних результатів.

Політика попередніх урядів у сфері розвитку сільських територій спрямовувалась в основному на стимулювання та підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.

В той же час мало думали, про добробут сільського населення і якість життя. За планом попереднього уряду реформа місцевого самоврядування має завершитись у 2020 р. Минула ВР та уряд зробили багато для реформи, проте останні два роки у них не вистачило мотивації, бажання чи ще чогось або завершити розпочатий процес.

Що буде далі? Невідомо.

З одного боку однопартійна влада – це шанс швидко провести системні реформи, а з іншого – це ризик взяти все під контроль і надовго законсервувати будь-який процес.

Будемо надіятись на краще.

Список використаних джерел:

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р.
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 р.
3. Куйбіда В. С. Організаційно-правові аспекти місцевого самоврядування в Україні : навчальний посібник. 2011 р.
4. Місьцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні. Колективна монографія за заг. ред. Р. М. Плюща, 2016 р.
5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Розпорядження КМУ від 1 квітня 2014 р. № 333-р.
6. Сталій розвиток сільських територій. Монографія за ред. проф. Зінчук Т.О. (Україна) та проф. Романаускаса Ю. (Литва) – 2019.

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ДОСЯГНЕННІ ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ І ГРОМАД

Л. І. Симоненко,
кандидат економічних наук, доцент,
Житомирський національний агроекологічний університет,
lesia.simonenko@gmail.com

Досліджено теоретичні і практичні основи зростання місцевої економіки з врахуванням економічного потенціалу громади. Вивчено фактори економічного зростання на рівні громади. Встановлено необхідність активної ролі місцевих органів влади в стимулюванні економічного зростання.

Ключові слова. Економічне зростання місцевих громад, підприємництво, активи громади.

Питання політики розвитку міст актуалізувалися з розпочатою в країні реформою територіальної організації влади.

Змінюється роль основних суб'єктів політики розвитку, відбувається перерозподіл відповідальності держави, регіонів та громад за економічний розвиток на місцях. Забезпечення позитивного тренду місцевого розвитку стає дедалі більш технологічним і складним. Роль держави як головного гравця в місцевій економіці скорочується. Суб'єктами економічних відносин стають місцеві органи влади, територіальні громади, бізнес. Дії органів місцевої влади, які прагнуть поліпшити добробут своїх громад, повинні бути стратегічними, планованими та інноваційними.

Значну увагу в наукових виданнях, дослідницьких матеріалах, інформаційних джерелах приділено питанням міста як об'єкта управління [наприклад, курс урбаністики на платформі Прометеус], управління міськими територіями [Українська урбаністична платформа], стратегії міського розвитку [Ресурсний центр зі сталого місцевого розвитку], фінансові механізми розвитку міст [Яніна Казюк, *Центральний офіс реформ при Мінрегіоні*]; управління соціальними процесами [науковці Інституту демографії та соціальних досліджень]. Забезпечення конкурентоспроможності міст шляхом стимулювання їх економічного розвитку шляхом розвитку бізнесу є відносно новим об'єктом теоретичного вивчення, і важливим практичним завданням, реалізація якого є фактором економічного зростання місцевих громад.

Міста в умовах глобальної системи стають «точками росту» регіональних і національних економік і саме вони найбільше впливають на економіку країни, завдяки виробництву інноваційного продукту з найбільшою доданою вартістю. Основна частина ВВП створюється у містах. Значну роль в розвитку економіки міст мають дії місцевої влади, стосовно підприємництва та бізнесу. Інструменти підтримки розвитку підприємництва фінансові, інвестиційні, кредитні, грантові. Важливу роль відіграє також просвітницька діяльність серед територіальної громади міста щодо важливості розвитку форм підприємництва в розбудові конкурентоспроможності громад [1, с. 372-373].

Важливим завданням діяльності місцевих органів влади є якісне управління активами, що належать громаді. Реалізація

цієї мети потребує кількісної і якісної оцінки майна. Окрім того, така оцінка важлива для здійснення порівнянь поточного використання з потенційним оптимальним використанням. За підрахунками американських фахівців, професійне управління активами міста дозволяє, шляхом їх комерційного застосування, отримати доходи, що перевищують існуючі капітальні витрати. Тобто, доходність активів в розмірі трьох відсотків може збільшити обсяг інвестицій в інфраструктуру міста в чотири рази [2].

Цінний досвід ефективного управління активами міста мають, наприклад, Копенгаген і Гамбург. Їх досвід засвідчує, про приріст надходжень коштів від комерційного використання майна та їх спрямування в будівництво нового соціального житла, створення нових робочих місць, нових освітніх просторів, нових публічних просторів, парків і культурних об'єктів, транспортних мереж. За підрахунками МВФ, надходження від комерційного використання активів майна міста співставні з валовим продуктом що виробляється в місті (ВВП).

Громади, що утворені в ході реалізації національної реформи, на початковому етапі, діяльність з управління активами, зосереджують на таких напрямках: 1) інституційному забезпеченні діяльності відповідних підрозділів місцевих органів влади; 2) обліку об'єктів нерухомого майна; 3) роботі з приватизації майна; 4) розбудові орендних відносин в системі комунальної власності міста.

Джерелом економічного зростання міст і громад, є житлове будівництво, створення та розширення зручних транспортних сполучень та інфраструктури, вуличного освітлення, інфраструктури водопостачання і водовідведення, постачання тепла, формування середовища культурного розвитку, розбудова об'єктів з охорони здоров'я, освіти, місцевих форм індустрії гостинності, збереження культурної спадщини, громадських просторів, зелених зон. [3, с.88]

Комфортність проживання в громаді є одним з головних стимуляторів людського розвитку. Тому місцева влада зацікавлена в реалізації політики «Доступного жила» суть якої полягає в заохоченні забудовників збільшувати кількість

доступного житла, в сенсі здешевлення його будівництва в тому числі за рахунок спрощення доступу до місцевих ресурсів. Важливої ролі в досягненні мети економічного зростання набуває реалізація політики поводження з відходами, ощадливого ставлення до місцевих природних ресурсів, розвиток місцевого бізнесу з переробки відходів [4, с. 13-16]. Пріоритетність забезпечення економічного зростання має фіксуватися в Стратегії розвитку та Програмі соціально-економічного і культурного розвитку міст і громад.

Реалізація політики стимулювання економічного зростання міст і громад потребує застосування інструментів з управління міською інфраструктурою, екологізації міського розвитку, задіяння підприємницького потенціалу, комерціалізації використання майна громади та відповідної просвітницької діяльності.

Список використаних джерел:

1. Управління сучасним містом: підручник / за ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2008. – 632 с.
2. Ключ к общественному развитию / Финансы и развитие, 2018. – март. – С. 44–47. <https://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/fandd/2018/03/pdf/fd0318r.pdf>
3. Національна доповідь 2017 «Цілі Сталого Розвитку: Україна». <https://www.idss.org.ua/public>
4. Національні та глобальні детермінанти економічного зростання України : наукова доповідь / за ред. д.е.н. І. М. Бобух ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. Та прогнозув. НАН України». – Електрон. дані. – К., 2018. – 390 с., табл., рис. – <http://ief.org.ua/docs/sr/299.pdf>
5. Методика вимірювання регіонального людського розвитку. http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/09/zb_rlr2017_.pdf

ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ФОРМУВАННІ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ

В. А. Довженко,
кандидат економічних наук, доцент,
Житомирський національний агроекологічний університет,
dovzhenkova@gmail.com

Розкрито основні функції інтелектуальної власності у забезпеченні всіх аспектів розвитку, зокрема економічного, соціального, екологічного та культурного.

Ключові слова: інтелектуальна власність, розвиток, економічне зростання.

Економічне зростання є одним із індикаторів успіху будь-якої країни та добробуту її населення. Проте економічне зростання та розвиток неможливі без інтелектуалізації всіх сфер економіки. Впровадження інновацій забезпечує ефективність виробництва, покращення якості товарів та послуг і конкурентні переваги на ринку. Однак в гонитві за досягненням високих показників, які свідчать про зростання та розвиток, часто поза увагою залишаються питання свободи людини, чистоти довкілля, культурного збагачення тощо. Тому економічне зростання слід розглядати не як мету економічної системи, а як інструмент, що створює можливість для вирішення екологічних, соціальних та культурних питань.

Порядок денний Всесвітньої організації інтелектуальної власності у сфері розвитку є прогресивним підходом до питань побудови режиму регулювання прав інтелектуальної власності у всьому світі і особливо в країнах, що розвиваються. Якщо раніше діяльність із забезпечення охорони прав інтелектуальної власності розумілася як самоціль, Порядок денний у сфері розвитку орієнтує нас на розгляд питання про те, чи можуть інструменти інтелектуальної власності використовуватися як засоби досягнення більш загальних цілей, включаючи економічне зростання, охорону здоров'я населення,

забезпечення продовольчої безпеки, стійкості навколишнього середовища, культурного різноманіття, тощо [3].

Сучасне суспільство, яке називають «економікою знань», розвивається саме завдяки знанням, як основному ресурсу, який примножується. Тенденції розвитку у ХХІ ст. нерозривно пов'язані із застосуванням результатів інтелектуальної діяльності в усіх сферах життєдіяльності, що потребує відповідного механізму їх охорони та захисту. Так охорону досягнень в сфері техніки і технології забезпечує система патентного права. Охорона культурних цінностей передбачена нормами авторського і суміжних прав. Інститут комерційних позначень формує систему охорони засобів індивідуалізації товарів, робіт і послуг, тобто цінностей які визнані споживачами та створюють ділову репутацію виробників.

Інтелектуальна власність як така не сприяє розвитку і не стримує його. Все залежить від того, як в конкретній країні використовують інструменти інтелектуальної власності та яким чином вони впроваджуються при реалізації політики розвитку. Кожна країна має можливість вносити певні зміни і положення в систему правової охорони інтелектуальної власності для досягнення найбільшої вигоди від їх застосування.

Порядок денний у сфері розвитку означає визнання того, що досягнення розвитку та цілей пов'язаних із довкіллям, культурою, здоров'ям вимагає адекватно збалансованої системи інтелектуальної власності, а це може вимагати внесення змін до наявних норм інтелектуальної власності, а також застосування діючих норм інтелектуальної власності в нових формах. Прикладом можу слугувати модель ліцензування «Creative commons», в рамках якої існуюча система авторського права використовується для сприяння взаємному обміну і співпраці [3].

Окремі країни можуть надавати коротший термін охорони майнових прав на твори, сприяючи тим самим швидкому їх поширенню, а інші, навпаки – довший термін охорони, забезпечуючи доходи для сфери культури. В галузі виробництва лікарських препаратів можливо застосовувати механізм примусового ліцензування, якщо йдеться про доступність препаратів людям з низьким рівнем доходів. Також можна

заборонити надання правової охорони окремим групам винаходів, якщо це пов'язано із життям людей, рослин, тварин чи нормами моралі.

Отже, система охорони інтелектуальної власності може сприяти розвитку лише за умови її збалансованого розвитку із врахування таких аспектів, як охорона здоров'я, чистота довкілля, продовольча безпека, збереження культурної спадщини тощо. Результати інтелектуальної діяльності реалізуються інтелектуальними зусиллями підприємців, менеджерів та управлінців.

Список використаних джерел:

1. Довженко В. А. Управління інноваційною діяльністю як фактор економічного розвитку // Актуальні проблеми економіки, менеджменту, маркетингу. VII Міжнар. наук.-практ. конфер. (м. Львів, 10-11 лютого 2012 р.). – Львів: Львівська економічна фундація, 2012. – Ч1. – С. 105–107.

2. Довженко В. А. Інституційні аспекти інтелектуальної безпеки в умовах інформаційного суспільства / В. А. Довженко // Інтелектуальна економіка: глобальні тенденції та національні перспективи: матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Житомир 26 травня 2016 р.). – Житомир: ЖНАЕУ, 2016. – 432 с. – С. 196-202.

3. Офіційна сторінка Всесвітньої організації інтелектуальної власності. – Режим доступу: <https://www.wipo.int/ip-development/ru/agenda/>

ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

І. Я. Ткачук,

кандидат економічних наук, доцент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,

i.tkachuk@chnu.edu.ua

Розглянуто доходи та витрати громадських організацій та політичних партій України у їх співставленні.

Запропоновано шляхи оптимізації використання наявних у них фінансових ресурсів.

Ключові слова: громадянське суспільство, неурядові організації, громадські організації, політичні партії, доходи, витрати.

Неурядові організації (далі – НУО) в Україні займають важливе місце не лише у формуванні та розподілі фінансових ресурсів держави, але і у наданні послуг населенню. Незамінною є їх роль у підвищенні рівня соціального середовища. Проте їх діяльність, які і будь-яких організацій, вимагає залучення та використання значних фінансових ресурсів, які спрямовуються на досягнення статутних цілей.

Найчисельнішими серед НУО в Україні є громадські організації (далі – ГО), а одними із найбільш впливових та відомих загалом – політичні партії (далі – ПП), тому проаналізуємо їх доходи і витрати у співставленні.

ГО для своєї діяльності можуть залучати бюджетні кошти, кошти від членських внесків, благодійності, господарської діяльності (власної та створених ними підприємств, установ, організацій), а також з групи інших джерел. ПП своєю чергою в основному фінансуються за рахунок коштів Державного бюджету, благодійників (фізичних та юридичних осіб), власних коштів.

Основними напрямками використання коштів ГО та ПП є виплата заробітної плати, сплата податків та обов’язкових платежів, матеріальні витрати та послуги, витрати на забезпечення статутної діяльності організацій тощо.

Рис. 1. Демонструє співставлення доходів та витрат ГО у період 2006-2017 рр.

У досліджуваному періоді співвідношення витрат та доходів ГО знаходилися в межах [82,4:92,04] % (найменший відсоток використання наявних фінансових ресурсів ГО зафіксовано у 2015 р., найбільший – у 2010 р.). Рис. 1. Демонструє поступове збільшення розриву між лініями, що відображають надходження та витрати ГО, починаючи з 2013 р. Це свідчить про поглиблення проблем з фінансовим менеджментом ГО, які спостерігалися і раніше [3]. Така

ситуація може бути пов'язаною із значним приростом надходжень у розпорядження ГО, який, однак, не супроводжувався підготовкою та наймом фахівців з фінансового менеджменту.

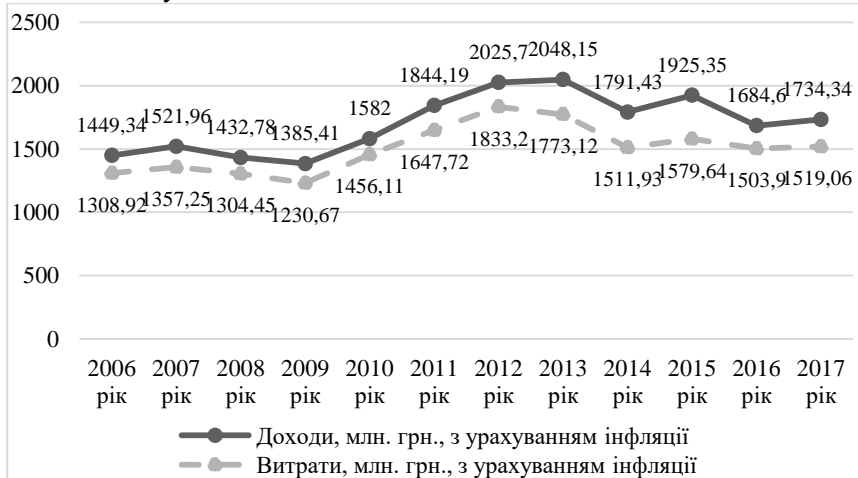

Рис. 1. Доходи та витрати ГО у період 2006-2017 рр., у цінах 2006 р., млн. грн.*

* побудовано на підставі даних Державної служби статистики [1]

** всі дані у досліджуваному періоді приведено до цін 2006 року з метою підвищення порівнюваності

Іншу ситуацію спостерігаємо для ПП (рис. 2.).

Лінії на рис. 2., які демонструють надходження та витрати ПП, практично накладаються одна на одну. Це свідчить про високий рівень використання наявних фінансових ресурсів ПП. Так, частка використання коштів ПП у 2016 р. складала 99,48 %, у 2017 р. – 103,07 %, у 2018 р. – 96,86 %. Для ПП, у яких відбувався рух фінансових ресурсів на рахунках, розроблена дуже складна фінансова звітність, більше того, ПП, що не використали фінансові ресурси, отримані від держави на виконання статутної діяльності, повинні повернути невикористані суми до Державного бюджету. Тому ПП, на відміну від ГО, наймають високопрофесійних фахівців, які займаються фінансовою звітністю та фінансовим плануванням.

Це є однією з причин такої високої частки використання коштів наявних у їх розпорядженні. Іншою причиною є чітке усвідомлення того, для чого вони залучають кошти: основною метою ПП є досягнення та утримання влади, тому всі наявні ресурси вони спрямовують на досягнення цих цілей.

Рис. 2. Доходи та витрати ПП у період 2016-2018 рр., у цінах 2006 р., млн. грн.*

* побудовано автором за даними громадського руху Чесно [2]

** всі дані у досліджуваному періоді приведено до цін 2006 року з метою підвищення порівнюваності

*** для ПП дані взято за період 2016-2018 рр., оскільки тільки із запровадженням у 2016 р. державного фінансування їх статутної діяльності почала опрацьовуватися відповідна аналітична інформація

Зважаючи на все вище сказане, для керівників та представників ГО (втім, як і ПП) важливо усвідомити той факт, що для досягнення статутних цілей діяльності їх організацій, потрібно не лише акумулювати фінансові ресурси, але і оптимально їх використовувати. Така діяльність вимагає залучення високопрофесійних працівників. Забезпечити їх наявність можливо завдяки виділенню в бюджеті організації коштів на оплату їх праці (які працюють на постійній основі, є членами проектних команд чи виконують роботу на умовах аутсорсингу) та на участь у тренінгах та навчаннях, спрямованих на підвищення фінансової грамотності власних працівників.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Золото партій. Громадський рух «ЧЕСНО». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zp.chesno.org/>
3. Ткачук І. Я. Фінансове забезпечення діяльності громадських організацій України: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08; Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2015. 228 с.

**НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ
ЗЕРНА: МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА**

О. В. Захаріна,

кандидат економічних наук, доцент,

Житомирський національний агроекологічний університет

Розглядається методологія і методика дослідження ринку зерна. Це дозволяє вибрати вірні методи його вивчення та провести комплексний аналіз формування і функціонування зернового ринку.

Ключові слова: дослідження, методологія, метод, ринок зерна.

В перекладі з французької мови («recherche») термін «дослідження» означає «ретельно досліджувати або просто зрозуміти, шукати». Дослідження, в свою чергу, визначається як переглянути або повторно вивчити щось, перевизначити те, що вже було дано або відкрити щось нове. Справді, дослідження є безперервним процесом, заснованим на знаннях та досвіді, які в сукупності дозволяють узагальнити проблему та сприяють розвитку теорії в цілому. Особливістю дослідження є те, що воно є систематичним, організованим, має бути належним чином узагальнено та записано. Результати дослідження можуть бути як позитивними, так і негативними, носити конструктивним або руйнівний характер. В найбільшій мірі, дослідження – це генерування нових знань та/або застосування

вже існуючих для розвитку науки, розширення методологічної та теоретичної її частини. Методологія, передусім, дає можливість здійснити підбір конкретних способів дослідження, в тому числі, і ринку зерна.

І хоча кожне дослідження має своє призначення, терміни, джерела фінансування, різняться технічним, методичним, інформаційним та програмним забезпеченням, воно має схожі складові елементи та послідовні кроки (рис. 1).

Рис. 1. Етапи наукового дослідження

Відповідно, наукове дослідження – це складний творчий процес, який вимагає розвитку інтелекту, мислення, енергії дослідника та його креативності, пошукової активності, праці з натхненням тощо.

З іншого боку, базою наукового дослідження є сукупність засобів, методів, способів пізнання процесу чи явища та певна їх послідовність. Вивченням та аналізом наукових методів займається *методологія науки*. Вітчизняна наука визначає методологію наукового пізнання як вчення про принципи побудови, форми і способи науково-пізнавальної діяльності і визначає підхід до вивчення явищ господарського життя [2]. Під методологією науки переважно розуміється вчення про науковий метод пізнання або систему наукових принципів, на

основі яких базується дослідження і здійснюється вибір засобів, прийомів і методів пізнання. Існує й інший, більш вузький погляд на методологію науки, коли вона розглядається як теоретична основа деяких спеціальних, часткових прийомів і засобів наукового пізнання, наприклад, методологія управління, методологія ціноутворення тощо, але в цьому разі доцільніше говорити про методіку пізнання і дій [2].

Відповідно до методології дослідження важливого значення має правильно обраний метод дослідження. Так, відомий фізіолог І. П. Павлов (1849 – 1936) зазначав: «Метод – найперша, основна річ. Від методу, від способу дії залежить уся серйозність дослідника. Вся справа в гарному методі. При гарному методі і не дуже талановита людина може зробити багато. А при поганому методі й геніальна людина буде працювати марно і не отримає цінних, точних даних».

Зазначимо, що методологічною та теоретичною основою дослідження ринку зерна є *діалектичний метод пізнання*. Саме завдяки діалектичному підходу всі процеси і явища на зерновому ринку розглядаються не ізольовано, а всебічно – у взаємодії, взаємозв'язку та взаєморозвитку. Переважно завдяки діалектичному підходу створюються передумови раціонального вирішення проблеми та вибору кращого варіанту.

При вивченні ринку зерна знайшли широке застосування *загальнонаукові методи*, а саме, аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування і конкретизація, моделювання, аналогія, системний аналіз.

Метод абстракції – метод, який передбачає відмову від поверхневих, несуттєвих сторін явища для розкриття його внутрішніх, суттєвих, сталих і загальних зв'язків, дійсної тенденції руху [1]. Саме за допомогою методу наукової абстракції разом з методом синтезу і аналізу в ході дослідження розкрито суть та обґрунтовано передумови і особливості формування аграрного ринку.

Відмітимо, що при проведенні *аналізу* економічні процеси та явища розкладаються на складові елементи, причому кожен елемент послідовно вивчається. *Синтез* полягає в уявному об'єднанні окремих елементів об'єкта [1]. Прийоми синтезу і аналізу в ході дослідження широко використовуються при

вивченні таких структурних явищ як: ефективність виробництва зерна, маркетингове середовище реалізації зерна на внутрішньому ринку, конкурентоспроможність зернової продукції.

Для опрацювання великої кількості статистичного матеріалу в ході дослідження використовується *статистично-економічний метод*, зокрема його прийоми – *групування, порівняння, графічний* тощо. Широке застосування *монографічного методу* разом з методом *індукції* дало змогу узагальнити вітчизняний та зарубіжний досвід функціонування основних елементів інфраструктури ринку зерна, а також визначити тенденції цього процесу [3].

Одержати достатньою мірою науково обґрунтовані висновки допомогло застосування *історичного і логічного методів пізнання*. Логічне – це абстрактне, теоретично-послідовне викладення процесу розвитку явищ, яке в даному випадку, досить органічно поєднується з історичною його послідовністю хоча в практиці досліджень нерідко мають місце випадки, коли вони не збігаються. В даному дослідженні явище формування ринку зерна вивчається в органічній єдності його історичних аспектів з логікою проходження цього процесу.

Для координації і взаємозв'язку складових досліджуваного явища, дотримання збалансованості кількісних пропорцій в роботі використовується *балансовий метод дослідження*.

Дослідження ринку зерна передбачає необхідність розгляду основних проблем, вирішення яких дозволить змінити ситуацію на ринку зернової продукції, побудувати модель, яка б враховувала інтереси всіх учасників ринку: товаровиробнику забезпечити стійких і сталих умов для рентабельного виробництва, іншим – доступ до продовольства в очікуваній якості, необхідній кількості у відповідних місцях та часі. Тому процес дослідження ринку зерна передбачає наступне: розробку механізму збалансування попиту і пропозиції на зерно; удосконалення маркетингового середовища реалізації зерна на внутрішньому ринку; проведення оцінки інтеграційних процесів на зерновому ринку; підвищення конкурентоспроможності продукції зернової галузі та її експортних можливостей [3].

Загалом, застосування вищенаведених методології і методики дослідження дозволяє провести належний системно-діагностичний комплексний аналіз проблеми формування і функціонування ринку зерна.

Список використаних джерел:

1. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / за ред. В. Д. Базилевича. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2007. – 719 с.
2. Рассоха І. М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» для студентів 5 курсу денної форми навчання ОКР «Магістр» спеціальностей 8.050106 «Облік і аудит», 8.050201 «Менеджмент організацій», 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)» / І. М. Рассоха; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 76 с.
3. Формування ринку зерна в трансформаційний період [Текст]: автореф. канд. екон. наук: 08.07.02 / Захаріна Оксана Володимирівна; Державний вищий навчальний заклад «Державний агроекологічний університет» Міністерства аграрної політики України. – К., 2006. – 23 с.

ПУБЛІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ФАКТОР ЗМІЦНЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Ю. В. Золотницька,
кандидат економічних наук, доцент,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено роль публічного менеджменту у процесі зміцнення соціального капіталу сільських територій. Обґрунтовано фактори зростання соціального капіталу як соціального блага, сформованого поєднанням людського капіталу та інституційного середовища.

Ключові слова: публічний менеджмент, соціальний капітал, розвиток сільських територій.

Соціально-економічний розвиток сільських територій на сьогодні є одним з пріоритетних напрямів державної політики України. Так, 19 липня 2017 р. Кабінетом Міністрів України було затверджено План заходів з реалізації Концепції розвитку сільських територій, імплементація яких забезпечить поліпшення якості життя та економічного благополуччя сільського населення, сприятиме реалізації заходів, спрямованих на реформування системи управління розвитком сільських територій, активізації ініціативності та відповідальності сільських територіальних громад в регіонах, підвищенню зайнятості в селах [2]. В результаті – стане можливим відродити та зміцнити соціальний капітал сільських територій України.

Авторитетні міжнародні організації та наукові центри, такі як Світовий банк, Організація економічного співробітництва та розвитку, Всесвітній економічний форум, Тілбурзький університет (Нідерланди), Інститут Legatum (Велика Британія) та багато інших, розглядають соціальний капітал як чинник економічного розвитку. За визначенням Світового банку, соціальний капітал розкривається через внутрішню соціальну та культурну узгодженість суспільства, норми та цінності, що регулюють взаємодію між людьми та соціальними інститутами. Соціальний капітал суттєво сприяє сталому розвитку, тому його слід виокремити поряд з виробничим, фінансовим, людським та природним капіталами [1].

Сталий розвиток сільських територій в процесі нагромадження соціального капіталу означає – зберегти та примножити існуючу культурну, ментальну та природну спадщину для майбутніх поколінь. Соціальний капітал є суспільним благом, зростання якого проявляється у посиленні соціальної взаємодії в суспільстві та зумовлене поєднанням двох складових: людського капіталу та інституційного середовища (рис.1).

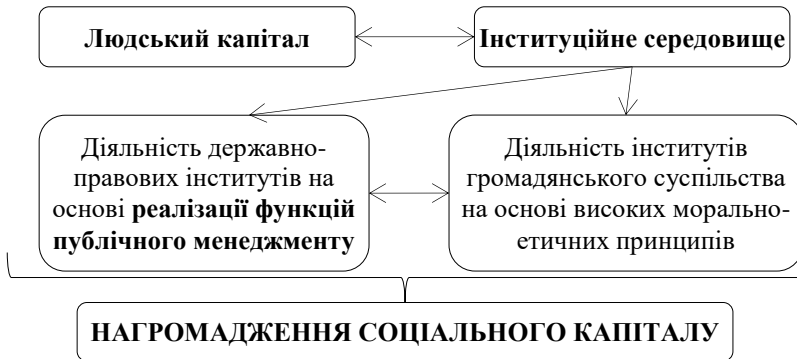

Рис. 1. Роль публічного менеджменту у нагромадженні соціального капіталу

Джерело: розробка автора.

Відомо, що сутність публічного менеджменту полягає в тому, що він націлений на результат, поєднує свободу дій з відповідальністю, визначає пріоритетними роль організації та організаційної культури, сприяє налагодженню двостороннього зв'язку з користувачами та надавачами адміністративних послуг тощо. В органах державної влади публічний менеджмент виконує наступні функції: планування, контроль, організація, управління, а його метою в першу чергу є ефективність та дієвість. Таким чином, він є однією з ключових складових зміцнення соціального капіталу.

Вважаємо, що важливою передумовою для зміцнення соціального капіталу є встановлення високого рівня довіри між державними інститутами влади та інститутами громадянського суспільства. Це дозволить поліпшити соціальні контакти та сприятиме зміцненню національної єдності, створюючи у людей відчуття причетності до життя громади та країни в цілому.

Отже, «розвиток сільських територій» та «зміцнення соціального капіталу» є взаємопов'язаними процесами. А рушійною силою цього є обґрунтована державна політика, яка реалізується за допомогою ефективного та дієвого публічного менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Understanding and measuring social capital: a synthesis of findings and recommendations from the social capital initiative / The World Bank Social Development Family Environmentally and Socially Sustainable Development Network – April 2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://siteresources.worldbank.org/INTSOCIALCAPITAL/Resources/Social-Capital-Initiative-Working-Paper-Series/SCI-WPS-24.pdf>
2. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку сільських територій: розпорядження Кабінету міністрів України від 19.08.2017 р. № 489-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250155691>

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

М. О. Степура,
кандидат економічних наук, доцент,
Житомирський національний агроекологічний університет

У роботі досліджуються теоретичні та практичні питання, пов'язані із запровадженням європейських стандартів у формуванні та розвитку транспортної інфраструктури. Наведені інструменти фінансування, які враховують досвід сталого розвитку єдиного європейського транспортного простору.

Ключові слова: транспортна інфраструктура, європейські стандарти, дорожній фонд, субвенції.

Україна є зручним транспортним хабом між Європою та Азією. Країною із однією з найдовших залізничних систем у Євразії, транспортні можливості якої перевершують тільки Китай, Індія та Росія. Наша країна розташована на перехресті головних транс'європейських коридорів, що з'єднують Східну і Західну Європу, країни Балтії з Чорноморським регіоном.

Україна як світовий постачальник продуктів харчування та провідний експортер сільськогосподарської продукції, відіграє життєво важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки світу. Вплив геополітичних подій на транспортні маршрути та витрати потребує пошуку шляхів їх модернізації, що є запорукою сталого розвитку країни.

Питання сталого розвитку в галузі транспорту та логістики є частиною політичного діалогу в усьому світі. Розвиток українського транспортного сектора також є невід'ємною частиною Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Вона також передбачає подальше впровадження національної транспортної стратегії України, а також підготовку та здійснення реформ у підгалузях транспортного сектора, що сприяє поліпшенню руху пасажирів і товарів та збільшенню плинності транспортних потоків між Україною, ЄС та третіми країнами регіону.

В ЄС у 2011 році була розроблена Біла книга Європейської Комісії «План розвитку єдиного європейського транспортного простору на шляху до конкурентоспроможної та ресурсоефективної транспортної системи», де чітко сформульовані задачі на періоди до 2030 і до 2050 років: зменшити практично до нуля смертність на дорогах ЄС; зробити електротранспорт основним; створити інфраструктуру, яка дозволяє вільно дістатися з будь-якої точки Європи до Транс'європейської транспортної мережі менше ніж за півгодини. Франція, Словаччина, Австрія, Угорщина, ОАЕ вже уклали договори з Hyperloop Transportation Technologies щодо проектування та будівництва ліній високошвидкісного транспортування.

У травні 2018 року схвалено Національну транспортну стратегію на період до 2030 року «Drive Ukraine 2030». Стратегія серед іншого передбачає: будівництво Smart-road; будівництво Tesla Gigafactory з виробництва акумуляторних батарей та сонячних панелей; співробітництво із Hutchison Ports, DP World, General Electric, Bombardier, Tesla, Ryanair; залучення \$60 млрд інвестицій; 70% нових поштових послуг на ринку; 5 з 11 глобальних гілок надшвидкісного наземного транспорту Hyperloop тощо.

Важливою складовою будь яких нововведень є фінансові ресурси. Загалом сукупність можливих інструментів фінансування транспортної інфраструктури виглядає так: використання коштів державного і місцевого бюджетів, які формуються із загальнодержавних податків та зборів (наприклад, частина податків на прибуток витрачається на фінансування транспортної інфраструктури), спеціальних податків (податки на бензин, збір за реєстрацію автомобіля, податок на транспортні засоби, податок на користувачів автодоріг тощо), спеціальних зборів, наприклад за користування об'єктами транспортної інфраструктури (перспективною сферою для організації ринків є продаж на аукціонах прав на посадку повітряних суден у перевантажених аеропортах), штрафів, які стягуються за порушення раніше встановлених правил і процедур; використання власних коштів підприємств та їх структурних підрозділів; до основних інструментів залучення коштів на довгостроковій і короткостроковій основі відносяться: використання кредитів банків та інших кредитних установ (зовнішніх та внутрішніх), а саме банківські інвестиційні кредити; синдиговані кредити; іноземні кредити, проектне і мезонінне фінансування; облігаційні позики: випуск облігацій внутрішнього і зовнішнього займу, єврооблігацій; інфраструктурних облігацій; залучення акціонерного капіталу; лізинг; публічно-приватне партнерство – основними цілями його використання у транспортній сфері є вирішення фінансових проблем і модернізації транспортної інфраструктури, державне керування й підвищення якості сектора через концесійні угоди.

Досвід у цьому питанні Польщі, яка є прикордонною до України досить вагомий. Фінансування реформ транспортного сектору Польщі ґрунтуються на поєднанні коштів програм Європейського Союзу та внутрішніх інституцій зокрема Національного дорожнього фонду.

З 1 січня в Україні почав працювати Дорожній фонд. На дороги у 2018-му витрачено близько 47 мільярдів гривень, а вже в 2019 році буде збільшено порівняно з 2018 роком на 19 % – до 56 млрд. грн., з яких на ремонт місцевих доріг виділять 14,7 млрд. грн. Питання відновлення дорожньої інфраструктури

набрало нової ваги в процесі децентралізації управління автомобільними дорогами та створенням Дорожнього фонду.

З 1 січня 2018 року 123 тис. км автошляхів місцевого значення (обласні та районні) передано на баланс облдержадміністрацій.

Загальна протяжність доріг в Україні становить – 420 тис. км, з яких майже 60 %, або 250 тис. км становлять вулиці і дороги комунальної власності в населених пунктах.

Разом з тим, вперше за останні 27 років держава виділяє значні кошти на відновлення та будівництво доріг. Так, у 2018 році субвенція з Дорожнього фонду на автомобільні дороги місцевого значення склала 11,54 млрд грн., а у поточному році на ремонт місцевих доріг виділять 14,7 млрд грн., що становить 35 % Дорожнього фонду.

Одночасно з цим, від 0 до 20 % цих коштів може спрямовуватися облдержадміністраціями на вулиці і дороги комунальної власності у населених пунктах громад.

Органи місцевого самоврядування з 2014 по 2017 роки відволікали значну частину власних коштів на фінансування дорожнього господарства, у тому числі на ремонт автомобільних доріг державного значення (як співфінансування на договірних засадах) ще до початку роботи державного Дорожнього фонду, які могли б бути спрямовані на інші місцеві програми.

Таблиця 1

Інформація щодо фінансування дорожнього господарства за рахунок коштів місцевих бюджетів (КФК 0456) млрд. грн.

Показник	Затверджено	Виконано	% виконання річного плану
2014р.	5,6	3,1	56,1
2015р.	6,4	5,7	88,1
2016р.	12,5	10,0	80,0
2017р.	28,5	22,3	78,2

Джерело: [1].

Однак цих коштів вкрай недостатньо, враховуючи незадовільний стан вулично-дорожньої мережі комунальної

власності та її протяжність (майже 60 % всіх доріг в Україні). Водночас, доступність послуг, насамперед освіти та медицини, являється матеріалізацією реформи децентралізації і напряду залежить від можливості підвезення учнів, вчителів до опорних закладів освіти, а лікарів та пацієнтів до закладів охорони здоров'я.

Створення спроможної та доступної мережі опорних закладів освіти та мережі первинної медичної допомоги можливе лише за умов наявності якісних доріг з твердим покриттям до цих закладів. За результатами аналізу використання облдержадміністраціями коштів субвенції з Дорожнього фонду на дороги місцевого значення, вулиці і дороги комунальної власності виявлено ряд недоліків існуючого механізму.

Право розподілу коштів субвенції з Дорожнього фонду передано на рівень облдержадміністрацій, що має свої переваги, адже на місцях краще видно проблеми місцевих доріг. Проте така практика має певний рівень недоліків, а саме:

- ОДА не визначають чітких пріоритетів для фінансування відновлення місцевих доріг, зокрема забезпечення доступності освітніх та медичних послуг, а відтак не враховуються першочергові потреби громад на формування спроможних мереж освітніх та медицини;

- кошти субвенції переважно спрямовується на дороги місцевого значення, а не на вулиці і дороги комунальної власності у населених пунктах, оскільки Закон України «Про джерела фінансування дорожнього господарства України» дозволяє виділяти від 0 до 20 % субвенції на комунальні дороги.

- Зростає рівень суб'єктивізму та непрозорості при розподілі субвенції з Дорожнього фонду на місцях, що може звести нанівець всі докладені зусилля та здобуті успіхи в результаті реформи децентралізації (є приклади, коли створена опорна школа, до якої не відремонтована дорога і, як результат, батьки відмовляються віддавати дітей до цієї опорної школи).

За результатами розподілу субвенції у 2018 – 2019 роках (у частині спрямування коштів на вулиці і дороги населених пунктів):

- загальний обсяг розподілених коштів складає 9,8 – 1,37

млрд грн. (або 9,4 % – 10,54 % від загального обсягу субвенції);

- 5 областях два роки не виділяють коштів взагалі;
- 5 – 9 областей виділяє кошти менше 10 % від загального обсягу, передбаченого на область;

лише у 7 областях розпорядниками субвенції були безпосередньо бюджети органів місцевого самоврядування, у решті областей – структурні підрозділи органів виконавчої влади обласного рівня.

Таким чином, з метою врахування потреб громад на формування спроможних мереж закладів освіти та охорони здоров'я необхідно визначити чіткі пріоритети та обсяги такого розподілу, шляхом передбачення прозорого механізму розподілу субвенції: 10 відсотків загального обсягу субвенції передбачено бюджету міста Києва на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання вулиць і доріг комунальної власності у місті Києві; 55 відсотків загального обсягу субвенції розподіляється між відповідними обласними бюджетами та бюджетом Автономної Республіки Крим залежно від протяжності автомобільних доріг загального користування місцевого значення у відповідній адміністративно-територіальній одиниці станом на 1 січня року, що передує плановому на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення; 35 відсотків загального обсягу субвенції розподіляється між відповідними бюджетами місцевого самоврядування (крім бюджету міста Києва) залежно від протяжності вулиць і доріг комунальної власності у відповідній адміністративно-територіальній одиниці станом на 1 січня року, що передує плановому на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання вулиць і доріг комунальної власності (з них не більше 5 відсотків коштів – на забезпечення розвитку виробничих потужностей дорожніх організацій).

Визначення чітких критеріїв розподілу субвенції на відновлення мережі доріг місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах із врахуванням потреб громад на формування спроможних мереж закладів освіти та охорони здоров'я. У 2020 році такий обсяг субвенції

становитиме: для бюджету Києва – 2 млрд. грн., для обласних бюджетів – 11 млрд. грн.; бюджетів місцевого самоврядування – 7 млрд. грн.

Отже, запровадження сучасних методів будівництва, експлуатації та фінансування життєдіяльності транспортної інфраструктури є запорукою розвитку, як регіональних, міжрегіональних та міжнародних сполучень. В свою чергу це не тільки зменшує транспортні витрати зовнішньої та внутрішньої торгівлі, а і є мотивом розвитку підприємництва на прилеглих до транспортної мережі територіях. Розвиток транспортної інфраструктури дасть змогу нарощування фінансових потоків до бюджету територіальних громад, що є запорукою їх соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо фінансування територіальних дорожніх фондів» // [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GH7UY00A.html
2. Стратегія сталої логістики для України на період до 2030 року/[Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/files/Logistics.pdf>
3. Слободняк Ю. В. Фінансовий механізм функціонування підприємств пасажирського автотранспорту в сучасних умовах – 2007 [Електронний ресурс] / Ю. В. Слободняк. – Режим доступу : http://lib.uabs.edu.ua/library/Books_academy/740_2007.pdf
4. Національна транспортна стратегія України до 2030 року [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/nt3297.html

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В ЖИТОМИРСЬКИЙ ОБЛАСТІ

С. В. Тищенко,

кандидат економічних наук, доцент

І. С. Калініна,

А. О. Куприянчук,

Є. О. Бігун,

студенти ОС «Магістр»,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,

Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено сучасний стан становлення та формування об'єднаних територіальних громад в Житомирській області. Розглянуто основні проблеми функціонування територіальних громад в умовах сучасного суспільства.

Ключові слова: територіальна громада, суспільство, адміністративно-територіальний устрій, розвиток.

Одним із актуальних питань на сучасному розвитку є те, як функціонують і розвиваються територіальні громади, які позитивні та негативні сторони їх існування, як вирішуються проблемні питання у кризових умовах, в умовах навколишнього господарського середовища.

Сьогодні, питання розвитку територіальних громад досліджували в своїх наукових трудах М. Баймуратов [1], О. Батанов [2] Ю. Кириченко [3] І. Видрін [4] В. Кравченко [5], А. Онупрієнко [6]. Стратегія розвитку територіальних громад, планування, фінансування та вирішення актуальних питань пов'язаних з децентралізацією влади та місцевого самоврядування освітлюються в працях Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко, Я. Казюк та іншими науковцями.

Житомирська область утворена 22 вересня 1937 року. Область розташована в центральній частині Східноєвропейської рівнини, в північно-західній частині України і займає площу 29,8 тис. км², що складає 4,9 % території України. Протяжність з півночі на південь сягає 230 км, із заходу на схід – 170 км. За

розмірами область одна з найбільших на Україні і поступається лише Одеській, Дніпровській, Чернігівській та Харківській областям. На сході вона межує з Київською, на півдні – з Вінницькою, на заході з Хмельницькою та Рівненською областями, а на півночі з Гомельською областю Республіки Білорусь. Адміністративним центром області є місто Житомир, яке одночасно є найбільшим містом області (265,2 тис. осіб) та найбільшим економічним і культурним центром. Рис

До складу Житомирської області у 2018 р. входило 23 райони, 12 міст, у тому числі 5 – обласного значення (Житомир, Бердичів, Коростень, Малин, Новоград-Волинський), 43 селища міського типу та 1613 сільських населених пунктів.

Адміністративно-територіальний устрій області характеризується досить невеликими, за чисельністю населення, сільськими районами і великими за територією та числом сіл у складі сільської ради. Низька щільність населення районів створює додаткові проблеми регіонального розвитку, пов'язані з обмеженістю трудових ресурсів на цих територіях, що стримує розвиток галузей економіки та соціальної сфери в межах районів та по області в цілому. В Житомирській області за останні чотири роки – проведення реформи децентралізації відбулося наростаючими темпами об'єднання селищ, сільських рад з метою формування ОТГ (об'єднаної територіальної громади) таблиця 1.

Таблиця 1

**Динаміка формування в області ОТГ
(наростаючим підсумком)**

Назва показника	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р	Перше півріччя 2019 року
Кількість ОТГ, одиниць	9	32	45	54	55
Населення ОТГ, осіб	52374	294751	469934	845712	850785
Площа ОТГ, км2	2658,92	11382,81	17898,12	19675,14	19937,08

У 2015 році кількість ОТГ складала 9 од. тоді як у 2018 році – 54 громади, В першому півріччі 2019 року 0 55 одиниці.

Дуже сильно зросла чисельність населення за цей період з 52374 осіб до 850785 осіб у 2019 році. Відповідно площа ОТГ також мала тенденцію до збільшення: з 2658,92 км² у 2015 році до 19937,08 км² у 20019 р.

Житомирська область є по своїй території однією із найбільших областей України. Тому, по показникам формування ОТГ в порівнянні із суміжними областями та областях одного типу (згідно даних Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України станом на 10.08.2018 рік) чисельність ОТГ є найбільшою у порівнянні. Так після Житомирської області найбільша кількість ОТГ була у Волинській області – 49 од., а найменша у Київській – 12 од. (таблиця 2.).

Таблиця 2

Показники формування ОТГ в області, суміжних областях та областях одного типу (за даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України станом на 10.08.2018

	Кількість ОТГ, од.	Площа ОТГ, до загальної площі області, %	Територіальні громади області, що об'єдналися в ОТГ, %	ОТГ з кількістю жителів менше 5 тис. осіб	Площа області покрита перспективним планом, затвердженим урядом, %	Населення ОТГ до загального населення області, %	Місце області за показниками в загальнодержавному рейтингу
Житомирська	51	60,3	62,6	33,3	79,5	40,3	1
Хмельницька	42	55,1	55,9	23,8	88,7	37,3	2
Чернігівська	41	54,2	55,4	39,0	79,2	37,9	3
Волинська	49	50,7	49,3	34,7	92,0	33,9	4
Рівненська	29	25,3	27,9	34,5	100,0	17,2	12
Київська	12	9,3	10,0	16,7	54,3	8,8	22
Вінницька	37	15,4	15,4	51,4	38,0	16,5	24

За умови добросовісного виконання зобов'язань, підвищується ефективність використання бюджетних коштів, а це – прямий і правильний шлях до стабілізації соціально-економічної ситуації в усій країні.

Відповідно до середньострокового плану пріоритетних дій уряду, вже у 2020 році реформа децентралізації завершиться. До цього часу місцеві ради базового рівня мають бути на 100 % об'єднані у спроможні територіальні громади, і відбудеться повний та безповоротний перерозподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та державними органами виконавчої влади. Але не все гладко на шляху децентралізації. Є чимало каменів для спотикання. Певним чином вони виникають через відсутність базового закону «Про адміністративно-територіальний устрій України», який би прописував засади державної політики у цій сфері, конструкцію нового адміністративно-територіального устрою, а також вказував би на однакові критерії до адміністративно-територіальних одиниць усіх рівнів.

Також у процесі децентралізації існують невирішені проблеми, які створюють ризики для успішної реалізації реформи.

- створення об'єднаних територіальних громад переважно не має підтримки з боку широких верств населення, адже люди не розуміють сам процес децентралізації, і стикаються зі спротивом з боку районних адміністрацій та місцевих рад. Вони перешкоджають утворенню ОТГ через страх втратити робочі місця та повноваження, бо процес їх створення супроводжується переформатуванням органів влади та змінами в управлінні на користь громад.

- швидке збільшення кількості ОТГ без пропорційного збільшення обсягу субвенції на розвиток інфраструктури знижує мотивацію громад до об'єднання та їхні можливості щодо соціально-економічного розвитку. Якщо у 2016 році державна субвенція на інфраструктуру громад склала 1 мільярд гривень і була розподілена між бюджетами 159-ти ОТГ пропорційно до площі громади та кількості сільського населення, то у 2017 році обсяг субвенції передбачено в розмірі 1,5 мільярда. При цьому фінансування із загального фонду Державного бюджету складає

лише 0,5 мільярда, а решта 1 мільярд – зі спеціального фонду. Ці кошти розподілять вже між 366-ма ОТГ, отже кожна громада отримає менше коштів, ніж минулого року. Тому існує проблема щодо стабільного забезпечення фінансової підтримки добровільного об'єднання територіальних громад.

- на сьогодні не врегульовано питання розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади загалом, а також функцій та повноважень між місцевими радами ОТГ та районними державними адміністраціями й районними радами. У рамках реформи необхідно чітко визначити повноваження, які залишаються за райдержадміністрацією та райрадою, переглянути чисельність та відповідно видатки на утримання їхніх апаратів.

- в утворених об'єднаних територіальних громадах немає належно підготованих робочих кадрів та спостерігається низька кваліфікація службовців місцевого самоврядування для виконання нових функцій. Це призводить до неефективного використання фінансових ресурсів територіальних громад, неспроможності освоїти кошти державних субвенцій на розвиток. Органи місцевого самоврядування, як правило, не готові до запровадження стратегічного планування та програмування розвитку громад. Вирішенням цієї проблеми, могло б стати запровадження дієвих програм підвищення кваліфікації службовців місцевого самоврядування та надання їм необхідної консультативної і методичної допомоги з боку органів виконавчої влади.

- враховуючи високі ризики корупційних дій щодо використання бюджетних коштів, актуальним є питання запровадження механізмів контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, як з боку державних органів, так і з боку громадськості.

Отже, підсумовуючі вищенаведене необхідно зазначити, що в умовах бюджетної децентралізації є потреба здійснення належного контролю за роботою органів влади різних рівнів при плануванні та виконанні ними бюджетів, управлінні і використанні фінансових ресурсів, а також діяльності ОТГ.

Список використаних джерел:

1. Баймуратов М. Правовий статус територіальної громади в Україні: теоретичні та практичні проблеми / М. Баймуратов // Муніципальний рух: новий етап розвитку: Матеріали VII Всеукр, муніцим. слухань. – К.: Логос, 2002. – С. 368–371.
2. Батанов О. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки / О. Батанов // Вісн. Центр. виб. комісії. – 2008. – №2(12). – С. 51–57.
3. Кириченко Ю. М. Участь територіальних громад у здійсненні місцевого самоврядування \ Ю. М. Кириченко // Наше право. - №4. – ч. 2, 2009. – С. 18–21.
4. Выдрин И. В. Территориальный коллектив как субъект местного самоуправления (государственно-правовые аспекты) / И. В. Выдрин // Правоведение. – 1992. – №4. – 86 с.
5. Кириченко Ю. М. Участь територіальних громад у здійсненні місцевого саморядування / Ю. М. Кириченко // Наше право. – №4. – ч. 2., 2009. – С. 18–21.
6. Онупрієнко А. М. До питання про соціальну природу місцевих органів влади / А. М. Онупрієнко // Державне будівництво та місцеве самоврядування: Збірник наукови праць. – Вип. 2. – Харків, 2002. – С. 105–110.

FORMATION OF RURAL ECONOMY AS AN OBJECTIVE PROCESS OF MARKET TRANSFORMATIONS

L. V. Tarasovych,

PhD in Economics, Associate Professor,
doctoral student at the Marketing Department of ZhNAEU,
luda2310@i.ua

The intensification of the globalization fluctuations and the need to adapt to bifurcational shifts in economic processes emphasize the urgency of introducing conceptually new approaches to the formation of mechanisms for the development of areas of social production and distribution. One of the important progressive steps is the formation of the rural economy as an objective process of market transformations in the emerging countries.

When the market status of the Ukrainian economy was declared, it helped to accelerate the processes of economic growth based on the principles of free enterprise, competition, diversity of ownership, market pricing, limited government intervention in the activities of economic entities, the awarding of added value directly to producers (of products and services), etc. Under such circumstances, the market is positioned as a key regulator of socioeconomic relations, which emphasizes its role in the organization and functioning of the mechanism for the development of the domestic economy.

The civil society has developed against the backdrop of global transformations towards socially oriented growth. This has led to a shift in views on the role of the rural economy in the formation of market levers, which are expected to ensure the effectiveness of inter-economic processes in the fields of material and nonmaterial production. It is related to the fact that the rural economy is permanently acquiring the status of an indispensable component of the national economic system and an important indicator of civilized human development. In addition, it is located in the sectoral and territorial structures of the economy of Ukraine, which systematically combines multi-sectoral industry, agriculture and service industry. This provides participation in the management system of all production and economic processes, namely, socio-techno-economic systems that are focused on the production of goods and services in order to ensure the public welfare.

The distinctive feature of our age is the integration of the state and quality components of the processes of development of the national economy, as well as significant changes in the integrity of socioeconomic systems. The prerogative in the explication of the current model of market relations in Ukraine is to consider a number of specific features through the lens of building intereconomic connections in different sectors of the national economy.

The list of specific features should include economic, institutional, social and political, cultural and historical, demographic, environmental and spacial ones, etc. Each of them is an indispensable component in the formation of the system of socioeconomic relations, the effectiveness of which contributes to

the establishment of Ukraine as a reliable partner in the processes of international cooperation.

In this regard, the place and the role of the rural economy in the market system of management is defined by the inherent signs indicating the relevance to the sphere of socioeconomic relations in the sectoral and territorial dimensions. The specified relevance is established according to the pertinent criteria, and the specific nature of conducting business and economic activity by the subjects of rural economy should be taken into account.

Positioning of the rural economy as a system of industries and activities within the rural areas makes it possible to identify the specific features of the formation of socioeconomic relations between the relevant entities within the economic system (enterprises, households, the state), the contours of economic cooperation which are established taking into account the effects of market mechanisms of the country's development in general.

КОНЦЕПЦІЯ «ЦИФРОВА ДЕРЖАВА»: НЕОБХІДНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО ВТІЛЕННЯ

І. В. Кравець,

кандидат економічних наук, доцент,

О. П. Книш,

студентка ОС «Магістр»,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,

Житомирський національний агроекологічний університет

Розкрито сутність концепції «Цифрова держава» в контексті удосконалення механізму надання адміністративних послуг через єдиний державний сервіс. Визначено переваги та ключові ризики втілення проекту надання сервісних послуг «Держава у смартфоні».

Ключові слова: адміністративні послуги, «цифрова держава», електронні державні послуги.

Ми живемо в епоху зростаючої взаємозалежності та прискорення інноваційних змін, значною частиною яких є управління суспільними процесами життєдіяльності через технологічні досягнення у вигляді смартфонів, комп'ютерів, планшетів та інших пристроїв з доступом в Інтернет. Для багатьох громадян є вже буденним явищем оплата онлайн, електронне листування, Skype-бріфінги та Інтернет-конференції.

Вважаємо, що концепція «Цифрова держава» – це постійний розвиток цифрової економіки (не тільки у вигляді розширення трансакційних операцій, а й розробки нових інтелектуальних продуктів) та розвиток суспільства України на основі застосування нових технологічних можливостей задля оперативного, комфортного, результативного вирішення старих (постійних), поточних і майбутніх буденних проблем. Зазначимо, що система надання адміністративних послуг громадянам наразі перебуває у процесі трансформаційних змін, метою яких є економія часу і усунення бюрократії за допомогою цифрових сучасних технологій.

З 1 січня 2015 року адміністративні послуги органів державної влади почали надавати через центри надання адміністративних послуг (ЦНАП), які були створені при місцевих державних адміністраціях. Станом на липень 2019 р. в Україні функціонує 796 таких центрів, метою яких є результативне, своєчасне та відкрите надання адміністративних послуг [1]. Тут можна отримати адміністративні послуги з питань обліку та розподілу житлової площі, приватизації майна, праці та соціального захисту, державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, тощо. Задля оперативного вирішення питань з надання адміністративних послуг переважна більшість документів є вже оцифровано і систематизовано в тематичні бази. Громадяни мають можливість електронного звернення та онлайн запиту.

Нещодавно глобальна спільнота експертів InterNations оприлюднила рейтинг «підключеності» країн до глобальної мережі Інтернет в контексті цифрової економіки та електронного урядування. За глобальним індексом мережевої взаємодії (Global Connectivity Index) Україна посідає 50-те місце серед 79 країн світу [2]. Перше місце посіла Естонія завдяки

необмеженому доступу до Інтернету та першому в світі цифровому уряді.

Переваги втілення проекту надання сервісних послуг «Держава у смартфоні»:

- економія часу громадян та державних службовців системи надання адміністративних послуг, у сенсі його ефективного перерозподілу;

- усунення бюрократії;

- зменшення рівня корупції,

- підвищення рівня прозорості дій владних органів.

Серед ключових ризиків втілення проекту надання сервісних послуг «Держава у смартфоні» виділяємо наступні:

- залежність від факту надання доступу до глобальної мережі «Інтернет» мобільними операторами та інтернет-провайдерами;

- ймовірність підвищення цін на послуги зв'язку через домінуюче положення на ринку операторів мобільного зв'язку та інтернет-провайдерів;

- неправомірне використання особистих даних та інформації громадян в результаті кібератак.

Оцифрування економіки та суспільних процесів життєдіяльності є невід'ємною складовою буття XXI століття. В результаті створення державою безпечних та доступних умов користування цифровими мережами, громадяни отримають переваги у вигляді ефективного перерозподілу часу та прозорості системи дій владних органів.

Список використаних джерел:

1. Бригілевич І. Практичний посібник «Діяльність ЦНАП та оцінка якості надання адміністративних послуг». Київ: ЛГО «Центр досліджень місцевого самоврядування», 2017. 40 с.

2. Гелловей Л. П'ять найкраще оцифрованих країн / Гелловей Ліндсі // BBC Travel. Retrieved from: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-tra-48832313>

ЕЛЕКТРОННІ ПОСЛУГИ В СИСТЕМІ ЮСТИЦІЇ

О. В. Іванюк,

кандидат економічних наук, доцент,

О. В. Лугина,

студентка ОС «Магістр»,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,

Житомирський національний агроекологічний університет

Обґрунтована необхідність впровадження електронних сервісів в системі юстиції, що дасть можливість перевести найпопулярніші послуги в електронний формат. Описані перешкоди на шляху впровадження.

Ключові слова: юстиції, електронні послуги, е-уряд, державне управління, е-послуга.

Формування ефективної системи публічного управління, що відповідає принципам публічного адміністрування ЄС, є фундаментом побудови послідовної і цілісної державної політики, спрямованої на досягнення економічного і соціального розвитку, досягнення національної безпеки, забезпечення ефективного використання всіх видів ресурсів та адекватного реагування на зовнішні і внутрішні виклики.

Для цього розпорядженням уряду від 18 грудня 2018 року № 1102-р було затверджено нову редакцію Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року та план заходів з її реалізації на 2019-2021 роки. В документі передбачено не тільки завдання, порядок та план заходів з реалізації, а й індикатори, строки виконання та відповідальні виконавці [1].

Метою прийняття та подовження дії документу стала необхідність вдосконалення системи державного управління для підвищення рівня конкурентоспроможності країни. Результатом реалізації стратегії визначено більш ефективну та підзвітну громадянам систему державного управління, яка працює в інтересах суспільства, забезпечує сталий розвиток країни та надає якісні послуги [2]. Тобто, акцент документу на наступних положеннях:

- Ефективність.
- Підзвітність.
- Підпорядкованість інтересам суспільства.
- Надання якісних послуг.
- Клієнтоорієнтованість.

Реалізація цих положень неможлива без впровадження електронних послуг. На сьогоднішній день, широке застосування електронних послуг в усіх сферах життя визначено урядом як один з найважливіших напрямів реформи державного управління. Головна мета переведення адміністративних і соціальних послуг в електронний формат – зробити державне управління ефективнішим та клієнтоорієтованим. Адже переведення будь-якої послуги в онлайн-формат вимагає аудиту процесу її надання, перегляду складових взаємодії між публічними органами, формування та налагодження електронної взаємодії державних реєстрів тощо.

Переведення послуг в електронний формат сприяє:

- спрощенню доступу громадян і бізнесу до електронних і соціальних послуг;
- скорочення паперового документообігу;
- вивільнення часу службовців, і, відповідно, сприяння підвищенню ефективності виконання інших їх робочих завдань;
- економія часу отримувача послуг через усунення потруби відвідування публічних установ;
- зменшення фінансових витрат на процес надання адміністративних і соціальних послуг;
- дебюрократизація процесів надання послуг;
- сприяння підвищенню прозорості процесів надання послуг;
- забезпечення прозорості адміністративних процесів і взаємодії громадян і бізнесу з публічними органами;
- спрощення процесу отримання адміністративних послуг, що сприяє економічному розвитку;
- унеможливлення корупційних ризиків завдяки деперсоналізації контактів отримувача з надавачем послуг [3].

Окрім всіх зазначених моментів, переведення адміністративних і соціальних послуг в електронний формат сприяє зростанню довіри і позитивного ставлення до публічних

органів влади, адже отримання послуги з домашнього чи робочого комп'ютера значно комфортніше і простіше, ніж відвідування офісів публічних установ.

Саме тому, стратегією реформування державного управління України на період до 2021 року було передбачено забезпечити впровадження надання пріоритетних послуг в електронній формі, а саме:

- спрощення і оптимізація порядку надання пріоритетних послуг;
- запровадження електронної взаємодії для оптимізації порядків надання пріоритетних послуг;
- визначення стадії розвитку пріоритетних послуг та рівня довіри до схеми і засобу електронної ідентифікації відповідно до законодавства;
- внесення відповідних змін до нормативно-правових актів, що регулюють питання надання пріоритетних послуг з урахуванням вимог Закону України «Про адміністративні послуги»;
- запровадження пріоритетних послуг в електронній формі.

Міністерство юстиції активно запроваджує електронні послуги. Адже другим стратегічним пріоритетом Міністерства було визначено, що саме «якісні послуги створюють сприятливі умови для ведення бізнесу та інвестування» [4].

Відповідно до Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні, схваленої розпорядженням Кабінетом Міністрів України від 16 листопада 2016 р. № 918-р, отримання послуг онлайн вже сьогодні стало реальністю.

В Концепції електронна послуга (або е-послуга) – визначається як адміністративна чи інша публічна послуга, що надається суб'єкту звернення в електронній формі за допомогою засобів інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем [5].

В рамках реалізації Концепції громадяни та юридичні особи отримали можливість отримувати відповідні послуги через мережу Інтернет без особистого відвідування органів

влади або за мінімального такого відвідування (наприклад, тільки забрати готовий замовлений документ).

Одним з основних проектів Міністерства юстиції, що суттєво змінив процес надання послуг стало запровадження Міністерством юстиції України інноваційних платформ «Онлайн будинок юстиції» та «Кабінет електронних сервісів». Впровадження даних сервісів дозволило отримувати онлайн наступні послуги:

- реєстрація юридичної чи фізичної особи-підприємця;
- повторне отримання документів про державну реєстрацію актів цивільного стану та відповідних витягів;

- отримання необхідної інформації з державних електронних реєстрів (Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, Державного реєстру друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств, Єдиного реєстру громадських формувань та громадських об'єднань, Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та ін.);

- запровадження послуги «соціальний ліфт». Дана послуга передбачає формування прозорої процедури подачі документів на займання вакансії в органах юстиції (подача онлайн-заявки та резюме, що ускладнює корупційні ризики при прийомі на роботу).

- послуга «СМС-маяк» – сервіс для моніторингу реєстраційних дій щодо об'єктів нерухомого майна фізичних та юридичних осіб, що дозволяє відслідковувати статус будь-яких об'єктів нерухомого майна у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Сервіс дозволяє отримувати сповіщення про зміну статусу нерухомості та своєчасно звернутися до суду про скасування проведених реєстраційних дій, а також до правоохоронних органів із заявою про неправомірність реєстраційних дій;

- отримання ЕЦП. На порталі можна замовити пристрої, які є носіями ЕЦП, для фізичних та юридичних осіб, що пройшли тестування на предмет сумісності з Єдиним та Державними реєстрами Міністерства юстиції України.

- користування електронними системами звітності для тих осіб, які здійснюють спеціалізовану професійну діяльність;

-простий пошук законодавчих документів, шаблонів (зразків) документів;

- можливість участі в електронних торгах арештованим майном.

Для користування сервісами Міністерства юстиції потрібно лише зайти на офіційний сайт «Кабінет електронних сервісів» чи «Онлайн будинок юстиції» за посиланням та вибрати необхідний розділ. Вхід можливий з використанням адреси електронної пошти, електронного цифрового підпису та BankID.

Попри деякий скепсис зі сторони багатьох експертів, в 2018 році електронною послугою замовлення витягу на земельну ділянку скористалося майже 200 тисяч осіб, онлайн послугою з державної реєстрації ФОП – близько 15 тис осіб, що свідчить про велику зацікавленість зі сторони користувачів.

Впровадження цих сервісів дало можливість перевести найпопулярніші послуги в електронний формат, що в свою чергу дозволило скоротити терміни надання адміністративних послуг та зменшити витрати на процес їх отримання; знизити рівень бюрократизації процесу та виключити корупційні ризики; наблизити владний апарат до громадян та юридичних осіб шляхом спрощеної процедури надання адміністративних послуг. Додатковим ефектом впровадження цих сервісів стала демонстрація готовності Міністерства юстиції до переходу на клієнтоорієнтований підхід та максимальне спрощення взаємодії громадяни-органи публічної влади. Все це сприятиме підвищенню рівня довіри громадян та бізнесу не тільки до органів юстиції, а і до системи органів публічної влади в цілому.

Список використаних джерел:

1. Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 р. № 1102-р). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-p> (дата звернення: 08.10.2019).

2. Уряд оновив та продовжив Стратегію реформування державного управління України. URL:

<http://www.center.gov.ua/blog/item/1993-стратегія-реформування-державного-управління-україни-на-2016-2020-роки> (дата звернення: 09.10.2019).

3. Іванюк О., Довженко В., Кравець І. Перспективи впровадження інформаційних технологій у вітчизняній системі публічного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. № 4. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/37.pdf (дата звернення: 09.10.2019).

4. Стратегія: цілі та пріоритети. URL: <https://minjust.gov.ua/strategy> (дата звернення: 10.10.2019).

5. Концепція розвитку системи електронних послуг в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 р. № 918-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-%D1%80> (дата звернення: 10.10.2019).

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ У ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПЕРЕВАГИ ТА ПОТЕНЦІЙНІ РИЗИКИ

Я. Ю. Веремчук,

кандидат ветеринарних наук, старший викладач,
Житомирський національний агроекологічний університет,
e-mail: [vetveremchuk@gmail.com](mailto:veteremchuk@gmail.com)

Розглянуто проблематику розроблення і впровадження системи управління якістю у відповідності до законодавчих вимог та міжнародного стандарту серії ISO 9001 у вищій школі. Висвітлено переваги та потенційні ризики впровадження системи управління якістю в заклад вищої освіти.

Ключові слова: система управління якістю, стандарти, принципи, настанова з якості, політика у сфері якості, заклад вищої освіти.

На сьогодні термін «якість» присутній в усіх сферах суспільства і є ключовим у медичній галузі, промисловості,

торгівлі, обслуговуванні тощо. Не обійшло це багатогранне поняття й освіту – одну з найважливіших складових соціального життя. Забезпечення і підвищення якості життя населення, як головної мети існування будь-якої держави у ХХІ ст., залежить від якості освіти. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту»:

- «якість вищої освіти – рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти;

- якість освітньої діяльності – рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань».

Згідно зі статтею 22 вказаного Закону вищі навчальні заклади зобов'язані мати внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти. Впровадження системи якості дозволяє вивести на міжнародний рівень здобувачів вищої освіти, задовольнити потреби зацікавлених сторін (стейкхолдерів) в якості надання освіти та створити нову організаційну культуру закладу вищої освіти.

Система забезпечення якості в закладах освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти) може включати низку складових (Закон України «Про освіту»), основними з яких є: стратегія (політика) та процедури забезпечення якості освіти; оприлюднені критерії, правила і процедури оцінювання здобувачів освіти, педагогічної (науково-педагогічної) діяльності педагогічних та науково-педагогічних працівників та управлінської діяльності керівних працівників закладу освіти; забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу; забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління закладом освіти.

Особливості, переваги, потенційні ризики внутрішньої системи забезпечення якості (системи управління якістю) в Житомирському національному агроекологічному університеті висвітлені у НЯ-01 «Настанові з якості», яка є основним документом системи управління якістю університету і визначає порядок функціонування та вимоги до неї.

Настанову розроблено відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT) «Системи управління якістю. Вимоги», до її складу входить посилання на процедури, або карти виконання процесів і опис послідовності та взаємодії процесів, включених до СУЯ, схематичне їх зображення.

Системи управління якістю університету включає управління діяльністю всіх підрозділів, які задіяні в організації, проведенні, інформаційному та матеріально-технічному забезпеченні освітньої і наукової діяльності університету. У рамках СУЯ управлінню підлягає зовнішня і внутрішня документація.

Поряд із впровадженням СУЯ, в університеті розроблена, затверджена в установленому порядку та запроваджується Політика у сфері якості, яка відповідає стратегії, цілям та середовищу університету, забезпечує основу для розроблення цілей у сфері якості, містить зобов'язання відповідати встановленим вимогам та безперервно вдосконалювати СУЯ.

В університеті функціонує процес внутрішнього аудиту, мета якого підтвердити відповідність СУЯ вимогам ДСТУ ISO 9001:2015 та власне визначеним вимогам, а також переконатися у результативному впровадженні та функціонуванні СУЯ. Дотримання засад та принципів СУЯ, аналіз звітної документації за результатами внутрішнього аудиту і проведення, відповідно, корегувальних та попереджувальних дій забезпечують поліпшення діяльності університету, перш за все, виконанням потреб замовників та підвищенням ступеня їх задоволеності. При цьому, підвищення задоволеності замовників базується не тільки на покращенні процесу надання послуг, але й на вивченні майбутніх потреб та очікувань замовників.

Узагальнюючи все вищевикладене, маємо підстави стверджувати, що перевагами впровадження СУЯ є створення можливостей підвищення рівня функціонування закладів вищої освіти (ЗВО), а саме: упорядкування та регламентування діяльності шляхом прописування процесів й управління ними; раціональне та ефективне використання ресурсів; підвищення рівня внутрішнього документообігу та якості надання освітніх

послуг, що в свою чергу зумовлює підвищення конкурентоспроможності ЗВО в цілому і ріст престижу випускників.

На нашу думку, потенційні ризики впровадження СУЯ у вищій школі полягають у: завданні отримати сертифікат, а не покращити внутрішню систему забезпечення якості; відсутності зацікавленості науково-педагогічних працівників у впровадженні системи управління якістю; надмірній регламентації діяльності і процесів, що може призвести до розробки значної кількості документів, здатних створювати труднощі в роботі; незрозумілості внутрішнім та зовнішнім стейкхолдерам термінології стандарту ISO 9001.

Отже, впровадження системи управління якістю у заклад вищої освіти відповідно до міжнародного стандарту серії ISO 9001 реформує освітню діяльність шляхом новаторства для підтримки конкурентної переваги та успішного соціально-економічного розвитку. Створення комплексної системи управління якістю і реалізація політики у сфері якості освіти на базі Житомирського національного агроекологічного університету дають змогу вивчити основне завдання їх впровадження – забезпечення потреб і формування цінностей замовників (стейкхолдерів) освітньої послуги. Наявні переваги та потенційні ризики спонукають здійснювати подальше впровадження та удосконалення цієї системи із залученням Європейських партнерів, які мають значний досвід у даній сфері.

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ

Д. О. Дзензелюк,
кандидат педагогічних наук, доцент,
ЖЕГІ ВНЗ «Університет «Україна»

Досліджені проблеми щодо ефективного управління розвитком дитячо-юнацьким спортом. Запропоновані шляхи вирішення цих проблем.

Ключові слова: спорт, дитячо-юнацький спорт, здоров'я,

Сьогодні в Україні стан здоров'я населення створює загрозу не лише обороноздатності, а й нормальному функціонуванню держави. Про це свідчать висока (удвічі вища ніж у країнах Європейського Союзу) смертність, насамперед чоловіків працездатного віку; низька тривалість життя (розрив з ЄС більше ніж 10 років); найвищі в Європі темпи депопуляції та стрімке старіння населення; високий рівень загальної захворюваності [1]. Тому формування здорового населення є важливим елементом державоутворення.

Наряду з взаємопов'язаних між собою елементів формування здорового населення, є розвиток спорту, з залученням молодого покоління до занять в ДЮСШ, ШВСМ, СДЮШОР, ДЮСШ, СДЮШПДР та популяризації здорового способу життя.

Проводячи моніторинг організаційно-управлінської діяльності дитячо-юнацьких спортивних шкіл виявлено ряд негативних факторів які стримують діяльність роботи спортивних закладів.

Незважаючи на суттєвий внесок вітчизняних науковців з питань удосконалення процесу фінансування спорту вищих досягнень А. Нестерова, Г. Пуятіна, Д. Гадайчук, З. Мухаммат, І. Приходько, М. Дутчак, упорядкування фінансових потоків окремих спортивних організацій – О. Іванов, Ю. Іванченко, стверджують, що існує проблема в соціально-економічній площині та політичній нестабільності, яке об'єктивно зумовлює проблему нестачі бюджетних коштів і пошуку альтернативних джерел фінансування. Особливо гостро постає ця проблема для бюджетних установ сфери фізичного виховання та спорту, фінансування яких здійснюється за залишковим принципом, а отже, в умовах гострої нестачі бюджетних коштів у цій сфері ще важче отримати достатній обсяг бюджетних асигнувань.

Існує ряд проблем, що стримують розвиток дієвих механізмів використання всіх форм фінансової підтримки, а саме: неналежна організація роботи установ, зростання бюрократичних бар'єрів, дефіцит ресурсів, складний доступ до

кредитів, недостатньо розвинена інфраструктура, слабке використання інновацій у цій сфері, потреба в ефективному законодавстві тощо [3].

На думку В. Ковальова, у державі відсутнє типове положення про ДЮСШ та СДЮШОР. Закон України «Про позашкільну освіту» не діє. Відсутній наказ Міносвіти і науки України «Про атестацію працівників позашкільних закладів». Не всі ДЮСШ набули статусу юридичної особи, пройшли державну реєстрацію та мають розрахункові рахунки у банку. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» потребує нової редакції де необхідно закріпити правові засади розвитку дитячо-юнацького та резервного спорту [5]. В країні відсутня система напрацювання законодавчих та нормативно-правових актів, комплексних та цільових програм, тому переважна більшість важливих документів розробляється в кабінетах без залучення широких кіл професіоналів. Необхідно створювати тимчасові та постійно-діючі робочі групи, організовувати семінари, наради, конференції, як з проблем вивчення стану справ і напрацювання шляхів вирішення проблем, так і застосування нормативно-правової і законодавчої бази що існує [4].

Гострим питанням є відсутність власної спортивної бази у шкіл, адже на оренду необхідних споруд витрачається лєвова частка коштів і залишається надто мало на навчально-тренувальну роботу [2].

Також, слід врахувати ефективності роботи кадрової політики в ДЮСШ. Існує актуальна проблема, що не кожен досвідчений тренер-викладач з вагомими здобутками, має вищу освіту з фізичного виховання і спорту освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», «спеціаліст» чи «магістр», як того вимагає «Положення про ДЮСШ». Тому слід враховувати перехідний період для тієї категорії тренерів-викладачів і створення законодавчих процедур щодо працевлаштування або їх переведення.

Слід зауважити про проблему науково-методичного забезпечення. В Україні основною структурою, що здійснює науково-методичне забезпечення олімпійської підготовки є Державний науководослідний інститут фізичної культури і спорту. Він має потужну, достатньо непогано обладнану базу і

продовжує розвиватись, але це єдиний заклад, який працює зі збірними командами України. Його праця спрямована лише на збірні команди і результати використовуються лише для збірних команд. Більшість інформації носить конфіденційний характер. На рівні регіонів, міст і районів така робота не проводиться.

В своїй роботі В. Ковальова акцентує увагу на проблему медичного забезпечення. Медичне забезпечення на державному рівні здійснюють відділ спортивної медицини у Державному науково-дослідному інституті фізичної культури і спорту та Державний центр спортивної медицини Національного університету фізичного виховання і спорту. На рівні областей – лікарсько-фізкультурні диспансери, а на рівні районів і міст – районні та міські лікарні, де працюють звичайні лікарі, частіше всього, не знають специфіки спорту та природу фізичних навантажень і травм. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення цієї ділянки роботи не відповідає вимогам часу [4].

Вирішення цих проблем має нести системний характер, починаючи держави, так і збоку соціальних громадських інституцій та підкріплюватись від нормативно-правових актів до покращення матеріально-технічної бази формуючи позитивний образ формування здорового покоління.

Список використаних джерел:

1. Громадське здоров'я як чинник національної безпеки : монографія / Н. О. Рингач. – К. : НАДУ, 2009. – 296 с.
2. Система розвитку дитячо-юнацького спорту в Україні та його значення для соціального зростання держави / Н. С. Сітнікова // Держава та регіони. Сер. : Державне управління. – 2013. – № 1. – С. 100–105.
3. Трубіна М. В. Позабюджетне фінансування дитячо-юнацького спорту в Україні: правовий аспект / М. В. Трубіна // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2013. – № 2. – С. 108–113. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnudpsu_2013_2_17
4. Ковальов В. Проблеми і перспективи дитячо-юнацького спорту в сучасних соціально-економічних умовах / В. Ковальов // Молода спортивна наука України. – 2007. – Т. V. – С. 154–157.

5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ПЕРСОНАЛУ ДП «БАРАНІВСЬКЕ ЛМГ»

І. А. Кравчук,

кандидат економічних наук, старший викладач,
igor_kravchuk1987@ukr.net,

В. А. Мельничук,

А. О. Куликівська,

студенти ОС «Магістр»,

спеціальність «Менеджмент»,

Житомирський національний агроекологічний університет

В статті досліджено особливості формування цифрових компетенцій працівників в умовах розвитку цифрової економіки, обґрунтовано положення мотивації набуття цифрових компетенцій персоналом підприємств, запропоновано використання консалтингу супроводу у набутті цифрових компетенцій персоналом лісомисливського господарства.

Ключові слова: цифровізація, цифрові, компетенції, консалтинговий супровід, інноваційні методи.

Формування цифрових компетенцій працівників аграрного сектору національної економіки є ключовим чинником його розвитку, оскільки відповідні знання, таланти, навички, вміння, досвід, інтелект працівників в умовах цифровізації стануть потужним потенціалом відтворення «інтелектуальної продуктивності» соціуму та сприятимуть становленню національної інтелектуальної економіки. Особливістю сучасного стану цифровізації вітчизняних підприємств, у т. ч., й лісомисливських господарств, є: низький рівень впровадження комп'ютерних технологій в управління бізнес-процесами, відсутність сучасної апаратури (комп'ютерів), програмного забезпечення та спеціалістів, неналежна активність керівників і персоналу щодо переходу цифровий формат бізнес-

комунікацій, що пов'язано із браком знань, компетенцій. Означене зумовлює необхідність здійснення досліджень формування цифрових компетенцій персоналу у ДП «Баранівське ЛМГ», що й стало метою цієї статті.

Проблеми цифровізації національних економік, взаємодії у соціумі, персоналу підприємств досліджувались Т. Артьомовою, О. Білорусом, В. Геєцем,

У «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки» визначені основні цілі цифрового розвитку, принципи та напрями цифровізації [1]. В контексті імплементації положень цифровізації прописані аспекти розвитку цифрових компетенцій персоналу, яким вбачаються: створення та виконання національної програми навчання загальним і професійним цифровим компетенціям та знанням; оновлення державного класифікатора професій, тобто розроблення та затвердження переліку цифрових професій на основі вимог ринку праці, цифрових трендів тощо, з подальшим розробленням відповідної програми їх запровадження у профільних навчальних закладах; впровадження цифрового робочого місця, як віртуального еквіваленту фізичного робочого місця, котрий вимагає належної організації, користування та управління, оскільки воно має стати запорукою підвищеної ефективності працівників та створення для них більш сприятливих умов праці [1].

В методологічному сенсі, до «першого» рівня мотивації набуття цифрових компетенцій особою відносять підвищення власного фаху, конкурентоспроможності на ринку праці [2, с. 58]. Формування цифрових компетенцій персоналу підприємств доцільно здійснювати за програмами підвищення кваліфікації. У ДП «Баранівське ЛМГ» пропонується використання інноваційного підходу до підвищення кваліфікації персоналу «за потребою виконання функцій» [3, с. 87]. В цьому сенсі доцільно визначити «потребу» в інформаційних компетенціях окремих категорій персоналу (бухгалтерів, економістів, завідувачів складів, операторів, тощо) та забезпечити їм відповідне навчання, безпосередньо на тренінгах, івентах, коучінгових заходах. Одним з інноваційних методів формування цифрових компетенцій є консалтинговий супровід, при

здійсненні якого навчання працівників проходить на їх робочому місці із залученням консультантів. Цей метод натеper набуває високої популярності, оскільки при формуванні замовлення на супровід розробляється окремий проект та прораховуються потенційні можливості підприємства у забезпеченні цього супроводу.

Так, у процесі розгляду варіантів супроводу встановлення та користування автоматизованих робочих місць (АРМ) менеджерів на ДП «Баранівське ЛМГ», було визначено потребу у їх переоснащенні сучасними програмами модулями «Логістика – FRANKO склад» (інші програмні модулі не закуповувались, оскільки відвантаження деревини відбувається зазвичай із площадок підприємства). Проектні розрахунки вказали, що оптимальним варіантом для підприємства буде закупівля програми, супровід її запуску, обслуговування та навчання-супровід двох спеціалістів (всього 40 тис. грн.). Очікуваний ефект від проекту – підвищення продуктивності праці на ділянці відвантаження та оформлення лісопродукції на нижньому складі, що, за умови введення ще двох АРМ, дозволить скоротити посаду одного оператора складу (наразі їх четверо). У перспективі, за умов вкладання коштів у цифровізацію підприємства, можливим буде створення єдиної системи автоматизованого управління (ЄСАУ) з адаптованим до конкретних умов програмними модулями, які будуть використовувати професіонали із розвиненими цифровими компетенціями.

Список використаних джерел:

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки. Розпорядження КМУ №67-р від 17 січня 2018 р. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p>. (Дата звернення – 30.09.2019 р.
2. Городенко Л. М. Цифрова та інформаційна нерівність у мережевій комунікації // Інформаційне суспільство, № 16, 2012. – С. 56–59.

3. Ляшенко В. І. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія. Київ: НАН України, Ін-т економіки пром-сті. 2018. 252 с.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ ЗНАЇ

М. Л. Васильєв,
Голова Всеукраїнської громадської організації
«Народний рух захисту Землі»

Розкрито сутність міжнародного співробітництва у суспільних процесах. Проілюстровано досвід родових поселень у організації системи міжнародного партнерства в умовах глобалізації та децентралізації системних змін.

Ключові слова: родова садиба, родові поселення, міжнародна співпраця, ноосферний розвиток.

Питання міжнародного співробітництва завжди потрібно організовувати з позиції рівноправного учасника цього процесу. В нашій країні дуже часто будують відносини співпраці з західними партнерами з позиції меншовартості. Це відразу ставить, при такому підході, українську сторону в положення учасника який готовий на поступки. Між тим, розуміння дійсного положення речей відразу змінює категорійність підходів і можливість зайняти достойне рівень в процесах міжнародного співробітництва. А підставою для впевненого ведення міжнародного співробітництва будуть знання принципів і законів ноосферного розвитку оточуючого Простору. І навіть діти у віці від 7 до 15 років, через 30 хвилин розгляду того, що відбувається навколо них у видимому Просторі, включивши логіку сказали – головний на Землі – Бог. Не G-7, не «комітет 300» і тому подібне. Адже ніхто, в тому числі і G-7 не можуть змінити прихід за зимою – весни, за літом – осені. США не можуть зупинити урагани які проходять по їхній країні (60 – за декілька днів). Зрозуміло, якщо мати такі знання і враховувати їх в своїй діяльності, то вони дадуть

відповідні результати. Таких ураганів як у США на Україні не було.

Потрібно зазначити, що успіхи розвитку українського суспільства будуть залежати від того, який воно вибере шлях свого розвитку. Якщо від буде співзвучний еволюційному розвитку оточуючого Простору – успіх і підтримка нашої країні буде забезпечено. Наскільки будемо відходити від цього шляху – настільки будемо мати проблеми з якими потрібно буде справлятися. Для розуміння як правильно розвиватись і рухатись в Просторі потрібно забезпечити ноосферну освіту населення (роботи Вернадського В. І.). Прикладом побудови гармонійного співіснування Людини і Природи являється ідея родових садіб. Адже в ній закладено принципи екологічної життєдіяльності людини, а саме: органічне землеробство; безвідходна життєдіяльність; ноосферна освіта і виховання. Крім того, від 30 до 50 процентів земельної ділянки (1 га) повинно бути засаджено, в залежності від рельєфу місцевості, неплодовими деревами.

Суть ідеї родових садіб полягає в наступному: надати законодавче право кожному громадянину України, при бажанні, отримати 1 га землі для облаштування родової садиби. Безоплатно. В постійне (або довічне) користування. Без права продажу. З правом передачі лише в спадок. Такі принципові підходи дають можливість не зробити родові садиби товаром, як і земельні ділянки на яких вони знаходяться. Це дає можливість зміцнити цілісність країни і укріпити родові зв'язки української сім'ї. Такі підходи сприйняті і аграрною наукою, і державними органами управління.

В 2015 році питання родових садіб вперше було озвучено на міжнародній науково-практичній конференції в Литві. А вже у 2016 році на міжнародну науково-практичну конференцію з євразії приїхало в Україну 8 науковців. Вони, отримавши інформацію про позитивні тенденції процесу відродження і розвитку сільських територій через механізм родових садіб запропонували спільну співпрацю по вивченні цього феномена, оскільки у них зворотного руху населення, з міста в село, не спостерігається. Результатом такої співпраці стали наукові дослідження, які викладались в спеціалізованих друкованих

виданнях. В 2019 році питання родових садіб вивчали безпосередньо в родових поселеннях вчені з Литви і Норвегії. На листопад 2019 року очкується знову приїзд науковців з Литви для участі в міжнародній конференції з цих питань.

Знання ноосферного розвитку суспільства, на базі яких сформована ідея родових садіб, без необхідності бюджетних витрат, дає мільярдні інвестиції (безповоротні) у відродження і розвиток сільських територій, наповнення бюджету, ріст зайнятості тощо. Ця ідея також вирішує питання продовольчої безпеки країни, надаючи їм можливість, при бажанні, облаштувати собі «запасний аеродром» і продовольчу базу. Цікавим також є той факт, що лише в родових поселеннях Новоград-Волинського району Житомирської області побували з візитами (7-14 днів і більше) представники більше ніж 20 країн Заходу, півночі і сходу.

За правильної постановки питань міжнародного співробітництва з боку державних органів управління цей напрямок буде мати стратегічну перспективу нового шляху розвитку суспільства через багатофункціональний розвиток сільських територій.

Список використаних джерел:

1. Prysiazniuk O., Buluy O., Plotnikova M. (2018) Cluster approach in administration of rural areas. Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development, 40(2), 118–127.
2. Ramanauskas J., Stasys R., Plotnikova M. (2019) Innovative approaches to rural development // Sustainable Development of Rural Areas: monograph / ed. Prof. T. Zinchuk, prof. J. Ramanauskas. – Klaipėda: Klaipėda University; Kyiv: «Centre of Educational Literature», 80–99.
6. Plotnikova M. Conceptual Basis for Ukrainian Rural 3Development // Regional Formation and Development Studies. 2015. №3. P. 134–144.

ДЕРЖАВНА СИСТЕМА КОНТРОЛЮ І УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

Н. С. Пугачова,

асистент,

К. А. Дорошенко,

студентка ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,

Житомирський національний агроекологічний університет

У статті досліджено сучасний стан державного регулювання екологічної безпеки регіону та запропоновано нові підходи до підвищення його ефективності

Ключові слова: екологічна безпека, державне управління, регулювання екологічної безпеки, навколишнє природне середовище.

Державна система екологічної безпеки України – це сукупність державних заходів (правових, економічних, технічних, гуманітарних, медичних), спрямованих на підтримку рівноваги між її екосистемами та антропогенними й природними навантаженнями. Структура системи управління має складатися з органів управління, сил і засобів, що забезпечують функціонування даної системи [1 с. 134]

В Україні існують суттєві недоліки в державному регулюванні екологічної безпеки як на державному, так і на регіональному рівнях, які підсилюються перехідними процесами соціально-економічної трансформації українського суспільства. Як свідчить досвід сучасного розвитку багатьох держав світу, подолання екологічних проблем неможливе без виваженої державної політики щодо управління екологічною безпекою в регіонах. Саме на регіональному рівні формуються екологічні проблеми суспільства, висуваються вимоги до екологізації виробництва і раціонального використання природних ресурсів. Структура і масштаби регіонального виробництва визначають

¹ Науковий керівник – к.е.н., доцент Горбачова І. В.

характер і обсяг забруднень, інтенсивність впливу на природне середовище [2, с. 97–104].

Механізм охорони довкілля має особливості, які зумовлені такими чинниками:

- інфраструктурним характером товарів та послуг в екологічній сфері;
- довготривалістю основних відтворювальних процесів у природокористуванні і переплетінням економічних та природних процесів;
- специфікою відносин власності на природні ресурси;
- специфікою ринкових відносин в екологічній сфері і значною роллю держави в управлінні природокористуванням [3, с. 45].

Треба зазначити, що механізм управління такого призначення має бути вбудований у загальну економічну систему, а не бути розрізненим набором методів та інструментів, спрямованих на вирішення тих чи інших екологічних проблем [4].

Існуючий в Україні механізм управління в екологічній сфері, можна віднести до м'якого типу, який має за мету, в основному, боротьбу з негативними екологічними наслідками, а не з причинами виникнення екологічних деструктивних впливів [5, с. 21].

Складність розв'язання глобальних проблем у сучасних умовах полягає в тому, що людство до кінця не усвідомлює необхідності збереження просторової різноманітності й цілісності природних об'єктів, комплексів та продовжує ігнорувати питання екологічної безпеки. Сьогодні постає питання пошуку найефективнішого комплексного міждержавного підходу до вирішення питань екологічної безпеки, назріла потреба прийняття та упровадження екологічної стратегії, що спрямована на мінімізацію втручання в навколишнє середовище, усунення шкоди, завданої довкіл्लю, та створення програм розвитку екологічної безпеки з метою підвищення рівня відповідальності кожного жителя планети. Для вирішення проблем є необхідним вибір шляхів удосконалення політики екологічної безпеки, серед яких: наявність стратегії екологічної безпеки, постійне інформування

населення про екологічні проблеми з метою подолання екологічної інформаційної ізоляції влади та населення України, модернізація системи управління політики екологічної безпеки, застосування природооохоронних технологій та формування екологічних обмежень (стандартів), запровадження автоматизованої системи моніторингу та посилення відповідальності за порушення у сфері екології, модернізація кількарівневої системи управління екологічною безпекою, що поєднує державне, регіональне, місцеве і громадське екологічне управління, глобалізація екологічних проблем.

Список використаних джерел:

1. Хилько М. І. Екологічна безпека України: Навчальний посібник / М. І. Хилько. – К., 2017. – 267 с.
2. Кравців В. Економічний розвиток і екологічна безпека: шлях України / В. Кравців // Регіон. Економіка. – 1999. – № 3. – С. 97–104.
3. Рябчиков А. К. Экономика природопользования : [учеб. Пособие] / А. К. Рябчиков. – М. : Элит – 2000, 2002. – 192 с.
4. Економіка природокористування / за заг. ред. Т. С. Хачатурова. – М. : Вид-во моск. Ун-ту, 1991. – 268 с.
5. Логачова О. В. Механізми регулювання антропогенних викидів парникових газів : автореф. дис. ... к.е.н. : спец. 08.00.06 “Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища” / О. В. Логачова. – Донецьк, 2008. – 21 с.

СТОРІНКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

А. В. Адаменко,
К. В. Рудченко,
студентки ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто принципи місцевого самоврядування в діяльності територіальних громад в процесі проведення реформи децентралізації в Україні. Узагальнено основні результати реформування системи місцевого самоврядування.

Ключові слова: децентралізація, місцеве самоврядування, територіальні громади.

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади, тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності.

Принципи місцевого самоврядування – це вихідні начала, що покладені в основу організації і функціонування місцевого самоврядування та які визначають його властивості, риси та ознаки.

Принципи місцевого самоврядування встановлені Конституцією України та Європейською хартією місцевого самоврядування, а їх деталізацію та конкретизацію здійснено в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» (зокрема, стаття 4).

За ступенем узагальнення їх можна поділити на дві групи:

а) загальні принципи організації та здійснення публічної влади (всіх її форм) в Україні;

¹ Науковий керівник: к.е.н, доцент Опалов О. А.

б) принципи місцевого самоврядування як специфічної форми публічної влади.

Загалом в Україні основні засади організації та діяльності системи місцевого самоврядування визначені в Конституції, Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» 1997 р. Такі джерела як статuti (хартії) місцевого самоврядування, прийняття яких є правом територіальних громад, також можуть містити принципи місцевого самоврядування.

Конституція України конкретизує частину принципів хартії згідно з національними особливостями. В Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування як засада організації публічної влади на місцях, «народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади, місцевого самоврядування» (статті 5, 7). Важливе значення мають принципи, що закріплюють визначальну роль громади у здійсненні самоврядування (статті 140, 142, 143, 145 Конституції).

Законодавче підґрунтя для докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях почало формуватися у 2014 році.

У квітні 2014 року Уряд схвалив основний концептуальний документ – Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Після цього був затверджений План заходів щодо її реалізації, які дали старт реформі.

Результатами проведення реформи стали:

1. Місцеві бюджети за останні роки зросли на 165,4 млрд. грн.: з 68,6 млрд. в 2014 до 234 млрд. грн. в 2018 році.

2. З 2015 по 2018 роки в Україні створено 878 об'єднаних територіальних громад (ОТГ). До складу цих ОТГ увійшли більше 4000 колишніх місцевих рад. 9 млн людей проживають в ОТГ.

3. У 2018 році об'єднані громади отримали у комунальну власність майже 1,5 млн га земель сільськогосподарського призначення за межами населених пунктів.

4. Державна підтримка регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад за час реформи зросла у 39 разів: з 0,5 млрд. в 2014 до 19,37 млрд. грн. у 2018 році. За рахунок цієї підтримки в регіонах та громадах реалізовано у

2015-2018 роках більше 10 тисяч проєктів.

Нова законодавча база значно посилила мотивацію до міжмуніципальної консолідації в країні, створила належні правові умови та механізми для формування спроможних територіальних громад сіл, селищ, міст, які об'єднують свої зусилля у вирішенні нагальних проблем. Також вже виправдала себе нова модель фінансового забезпечення місцевих бюджетів, які отримали певну автономію і незалежність від центрального бюджету.

Отже, міжнародно доведені та законодавчо закріплені в Україні принципи місцевого самоврядування дозволили якісно проводити реформу децентралізації та забезпечити якісно новий рівень самостійності та ефективності територіальних громад на місцях.

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В ІНКЛЮЗИВНОМУ МІСЦЕВОМУ РОЗВИТКУ

*О. І. Альохіна,
sanyaAl_87@ukr.net,*

В. А. Мельничук,

М. С. Старушкевич,

студенти ОС «Магістр»,

спеціальність «Менеджмент»,

Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено підходи до вивчення взаємозв'язку між розвитком інноваційного потенціалу підприємства та інклюзивним місцевим розвитком, обґрунтовано мотиваційні аспекти персоналу до власного інноваційного розвитку, запропоновано локальний контекст досліджень ролі інноваційного потенціалу організації (підприємства) в інклюзивному місцевому розвитку.

Ключові слова: інноваційний потенціал підприємства, інклюзивний місцевий розвиток, мотивація організаційних інновацій.

Відчуття членами суспільства на собі результатів економічного зростання вбачається інклюзивністю, а глобальний індекс інклюзивності розвитку (IDI) має більш комплексний зміст відносно стану економічного розвитку в порівнянні із загальноприйнятими рейтингами (на основі ВВП на душу населення). Ефективне використання потенціалів (організації, соціального, інтелектуального, території, екологічної безпеки) є передумовою інклюзивного місцевого розвитку, оскільки взаємодія складових цих потенціалів забезпечує створення доданої вартості розвитку інклюзії. Однією з проблем впливу потенціалу підприємств на інклюзивне економічне зростання є низький рівень розвитку їх інноваційного потенціалу, що зумовило необхідність цього дослідження.

Питання інклюзивного місцевого розвитку досліджуються вітчизняними та закордонними вченими Є. Алаєвим, М. Дацишиним, А. Кожіною, Й. Рандерсом, Д. Робінсоном, А. Печей, Ю. Петрушенку в контексті обґрунтування факторів, чинників впливу на цей процес та інноваційних підходів в його координації. Окремих досліджень потребують питання взаємозв'язку між становленням інноваційного потенціалу підприємства та інклюзивним економічним зростанням.

У дослідженнях різних аспектів і факторів інклюзивного місцевого розвитку виокремлюються причинно-наслідкові зв'язки між інноваційним забезпеченням бізнес-процесів та підвищенням якості життя місцевого населення [1, с. 47; 2, с. 179; 3, с. 216-218; 4].

Аспекти мотивації інклюзивного місцевого розвитку розглядаються через призму «мотивації організаційних інновацій», зокрема, наголошується на мотивації персоналу до навчання, підвищення кваліфікації, інтелектуалізації праці, що дає змогу підвищувати якість життя за допомогою реалізації набутих інноваційних компетенцій [5]. Такі позиції знайшли підтвердження на практиці.

В процесі соціологічного дослідження аспектів формування інноваційного потенціалу, на двох підприємствах Житомирської області – ТОВ «Будмонтаж «Колос» (виробництво зерноочисної техніки) та НВО «Хіммашнафтогаз»

(виробництво холодильного промислового обладнання), було виявлено наявність у персоналу мотивів до навчання, отримання нових компетенцій (40 % від загальної кількості (80 осіб) опитуваних). Встановлено, що означені мотиви найбільше мають прояв (83 %) у осіб у віці 20-40 років. Результати аналізу причин цих мотивів вказують на прагнення отримувати більшу заробітну плату, можливість кар'єрного зростання, участі у фрілансі, інтернет-організаціях, проектах. На думку більшості респондентів (63 %), інноваційний розвиток підприємства зумовлює й підвищення якості життя на території, де знаходиться це підприємство, що є стримуючим фактором міграції.

Зазначимо, що інклюзивний місцевий розвиток прямо залежить від рівня розвитку бізнесу на конкретній території. Беручи за основу постулат про складові композитного індексу інклюзивного розвитку (ототожнюються із назвами «семи стовпів» інклюзії) [1, с. 30] та результаті проведеного соціологічного дослідження, доцільно вважати, що участь працівників у формуванні інноваційного потенціалу підприємства потенційно забезпечує розвиток таких складових індексу: базові послуги та інфраструктура (стовп 2), створення активів та підприємництво (стовп 5), зайнятість та винагорода за працю (стовп 6), а також – сприяє їх інтелектуальному персоналу.

Дослідження аспектів ролі інноваційного потенціалу організації (підприємства) в інклюзивному місцевому розвитку слід здійснювати у локальному контексті (наприклад, на сільських територіях, в об'єднаних територіальних громадах, містах, районах) та з урахуванням виявлення мотивів цього розвитку. Тобто, розробка методики встановлення індикаторів-критеріїв складових композитного індексу може визначатися суб'єктами дослідження у залежності від його мети. Узагальнення результатів оцінок інклюзивного місцевого розвитку дозволить формувати інформаційний базис динаміки його станів та розробляти моделі його відтворення з урахуванням інтелектуалізації процесу.

Список використаних джерел:

1. Місцевий розвиток за участі громади : монографія / [за заг. ред. Ю. М. Петрушенка] : у 2 т. – Т. 1 : Теоретичні основи сталого місцевого розвитку, орієнтованого на громаду. – Суми : Унів. кн., 2013. – 354 с.
2. Дегтярьова І. О. Конкурентоспроможність регіону: стратегічні пріоритети та механізми державного управління : монографія / І. О. Дегтярьова. – Київ : НАДУ, 2012. – 368 с.
3. E. Von Weizsacker. Factor Four: Doubling Wealth – Halving Resource / E. Von Weizsacker, A. B. Lovins, L. H. Lovins. – The New Report to the Club of Rome, London. Earthscan Publication Ltd, 1997. – 224 p.
4. Інклюзивний вимір розвитку міст–центрів ділової активності України: тенденції та перспективи : наукова доповідь / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор М.І. Мельник. –Львів, 2019. –55с.
5. Домбовський Я., Коладкевич І. Інноваційна практика польських підприємств. Вид. – Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні (CEUME). Електронний ресурс. URL: <http://www.management.com.ua/cases/case017.html>. (Дата звернення: 11.10.2019).

ПОНЯТТЯ ТА ЮРИДИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СТРАХОВОГО СТАЖУ

С. М. Антонюк,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено страховий стаж пов'язаний зі сплатою страхових внесків. Визначено роль та значення страхового стажу для населення. Доведено, що електронна трудова

¹ Науковий керівник: к.н.держ.упр., професор Войтенко А. Б.

книжка ефективно замінить фізичні трудові книжки.

Ключові слова: стаж, страховий стаж, страхові внески, персоніфікований облік, підтвердження страхового стажу, трудова книжка.

Страховий стаж є складовою багатьох інститутів трудового права і права соціального забезпечення. Це відносно нова правова категорія, якою оперують фахівці у сфері пенсійного забезпечення як складовою права соціального забезпечення. Основу пенсійної системи, що нині існує в Україні, становлять страховий стаж і трудовий внесок працівників.

Страховий стаж є однією з ключових категорій, необхідних для призначення та розрахунку розміру соціальних виплат громадянам. Наявність стажу певної тривалості суттєво впливає на обсяг прав непрацездатних осіб та інших категорій громадян.

Стало звичним поняття страхового стажу вже й для пересічних громадян, які замислюються над розміром допомоги по безробіттю, по тимчасовій непрацездатності, а також пенсії. Стаж є одним із найважливіших юридичних фактів, з яким законодавець пов'язує виникнення більшості правовідносин у сфері соціального забезпечення.

Впровадження пенсійної реформи істотно підвищило роль і значення страхового стажу у сфері соціального забезпечення. Саме тому усебічний аналіз та дослідження цієї правової категорії є актуальним питанням під час реформи пенсійного страхування. І тому проблематика страхового стажу не втрачає своєї актуальності.

Соціальній проблематиці у цілому та пенсійному страхуванню, окремим аспектам страхового стажу приділяли увагу у своїх дослідженнях Андріїв В. В., Кисельова О. І., Мастюгіна Г. І., Зайчук Б. О., Сирота І. М., Сташків Б. С. та ін. Ставити крапку у дослідженні страхового стажу фахівцям у галузі трудового права та права соціального забезпечення не доводиться, тому що залишається певний масив дискусійних питань у правовому регулюванні страхового стажу.

Стаж як правова категорія застосовується не лише у праві

соціального забезпечення, а й в трудовому праві. У нормативно-правових актах передбачені такі різновиди стажу: стаж роботи, трудовий стаж, спеціальний стаж, вислуга років, страховий стаж.

У зв'язку з набранням з 01.01.2004 року чинності Закону України від 09 липня 2003 року № 1058 «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [1] (далі Закон № 1058), відбувся перехід від системи пенсійного забезпечення до системи пенсійного страхування. Тому раніше застосовувалося поняття трудового стажу, а з 2004 року використовується термін страхового стажу.

Поняття страхового стажу визначається одночасно у різних законах з огляду на той факт, що страховий стаж впливає на конкретні соціальні виплати (пенсія, допомога), на які претендує особа. У свою чергу, механізм забезпечення громадян пенсіями та допомогамі має свої особливості, закріплені у нормах закону відповідного спрямування в залежності від специфіки соціального ризику.

Термін «страховий стаж» закріплено у Законі № 1058 в якому відведено окремий розділ II «Страховий стаж у солідарній системі».

Відповідно до ч. 1 ст. 24 Закону: страховий стаж – період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню та за який щомісяця сплачені страхові внески в сумі не меншій, ніж мінімальний страховий внесок. Тобто набуття страхового стажу залежить не лише від факту роботи, а від сплати страхового внеску до Пенсійного фонду України роботодавцем на користь застрахованої особи.

Формулювання страхового стажу знайшло своє місце також у нормах Закону України від 02 березня 2000 року № 1533-III «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» [2] (п. 12 ч. 1 ст. 1): страховий стаж – період (строк), протягом якого особа підлягає страхуванню на випадок безробіття та за який сплачено страхові внески (нею, роботодавцем).

Закон України від 28 грудня 2014 року № 77-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» [3] визначає страховий стаж як період (строк), протягом якого особа підлягає соціальному страхуванню відповідно до видів соціального страхування.

Страховий стаж у найбільш загальній формі визначається як період трудової діяльності працівника, тобто узагальнена тривалість періодів трудової та іншої суспільно-корисної діяльності застрахованої особи (підприємництво, ремісництво, адвокатська діяльність тощо), а також інших періодів коли особа не працювала (отримання допомоги по тимчасовій непрацездатності, по безробіттю; догляд за дитиною до досягнення нею 3-х річного віку тощо), протягом яких сплачувалися страхові внески в сумі, не меншій, ніж мінімальний страховий внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Для більш повного визначення пропонується вказувати додатково на оплачуваний і обов'язково застрахований характер трудової діяльності.

Розглядаючи зміст страхового стажу, слід зазначити, що тривалість страхового стажу обчислюється в місяцях. Але у всіх випадках враховуються тільки ті місяці, коли працівник займався суспільно корисною діяльністю та сплачував страхові внески. Страховий стаж враховується в одинарному розмірі, крім випадків, передбачених цим Законом.

До стажу роботи включається, як правило, час оплачуваної трудової діяльності, час виконання роботи без оплати до стажу не включається. У певних випадках, передбачених законом, до страхового стажу працівника включається час, коли він не працював, але за ним зберігалось місце роботи (посада). Наприклад, час хвороби, виконання державних і суспільних обов'язків з відривом від виробництва, знаходження в черговій та додатковій відпустці.

Якщо застрахована особа підлягала загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню або брала добровільну участь у системі пенсійного страхування, сплачувала страхові внески, і сума сплачених за відповідний місяць страхових внесків є меншою, ніж мінімальний страховий внесок, цей період буде зарахований до страхового стажу як

повний місяць за умови здійснення відповідної доплати, щоб загальна сума сплачених коштів за відповідний місяць була не меншою, ніж мінімальний страховий внесок. Іншими словами, якщо особа працювала неповний місяць, але сплатила внесок не менше мінімальної суми, до її страхового стажу зараховується повний місяць.

У разі якщо зазначену доплату не було здійснено, до страхового стажу зараховується період, пропорційно до сплачених страхових внесків.

Мінімальний страховий внесок обчислюється у розмірі 22% від мінімальної заробітної плати, яка з 1 січня 2019 року становить 4173 грн. [4].

Особи, які досягли 16-річного віку та не перебувають у трудових відносинах з роботодавцями, у тому числі іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають або працюють в Україні, громадяни України, які працюють або постійно проживають за межами України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, члени особистого селянського господарства, згідно ст. 10 Закону України від 08 липня 2010 року № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [5] мають право на добровільну сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, розмір якого становить не менше мінімального.

Особам, які раніше не підлягали загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню та не сплачували страхові внески, передбачена можливість одноразової сплати єдиного внеску за такі попередні періоди за договором про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування. При цьому сума сплаченого єдиного внеску за кожен місяць такого періоду не може бути меншою за мінімальний страховий внесок на дату укладення договору, помножений на коефіцієнт 2. Як правило, цією послугою користуються особи, в яких не достатньо стажу для виникнення права на пенсію. Єдині, хто не може добровільно платити, – це офіційно працевлаштовані особи. Про них повинен дбати роботодавець.

Узагальнюючи вище наведене, можна зробити висновок,

що ті особи, які не встигли набути достатнього страхового стажу для призначення пенсії, і одночасно не застраховані в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (студенти, які навчаються й не хочуть втрачати ці роки; безробітні, які не працюють, не перебувають на обліку у Центрі зайнятості, а, до прикладу, живуть за кошти рідних; особи, які працюють неофіційно і отримують заробітну плату в «конвертах»; українці, які працюють за межами України), мають можливість його «придбати» шляхом укладання договору про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Фраза «Придбаю собі страховий стаж» означає, що після укладання добровільного договору особа зобов'язана щомісяця до 20 числа сплачувати єдиний соціальний внесок.

Страховий стаж нерозривно пов'язаний зі страховими внесками. Обов'язок роботодавця – своєчасно та в повному обсязі перераховувати страхові внески за працівника, щоб у останнього не було проблем з обчисленням та підтвердженням страхового стажу, проте на практиці трапляються випадки, коли фахівці управлінь ПФУ відмовляли у перерахунку пенсії працюючому пенсіонерові, який пропрацював 24 місяці після призначення пенсії, через відсутність відомостей у системі персоналізованого обліку про страхові внески, а, відповідно, додатково набутий страховий стаж пенсіонера.

На жаль, несумлінні роботодавці допускають заборгованість перед ПФУ. Борг роботодавця перед ПФУ – це не лише недоотримані кошти, що могли б бути спрямовані на виплату пенсій, а й втрачений страховий стаж працівника, власне, елементарне порушення його права на соціальний захист та одержання заробленої пенсії у повному обсязі.

Під час перевірок контролюючими органами на теренах України виявляється чимало роботодавців, які використовують різноманітні схеми приховування доходів, ухилення від сплати обов'язкових платежів (робота без реєстрації, використання праці найманих працівників без офіційного оформлення трудових відносин, відсутність табелів обліку робочого часу тощо). Особливої актуальності набувають ці проблеми у сезонний період, коли розпочинаються польові роботи, влітку,

коли на узбережжях Чорного та Азовського морів масово відчиняють двері для відпочиваючих пансіонати, бази відпочинку, кафе, починають працювати атракціони. Як засвідчує практика, у ці пікові періоди збільшується кількість роботодавців, які виплачують працівникам заробітну плату в «конвертах» без офіційного оформлення трудових договорів. При цьому роботодавець не турбується, що його найманий працівник стає соціально вразливим, втрачає право на отримання допомоги по безробіттю, по тимчасовій непрацездатності. Одержуючи заробітну плату в «конверті», працівник повинен усвідомлювати, що у такий спосіб він позбавляє себе частково або повністю права на пенсію, оскільки цей період роботи не буде зараховано в страховий стаж при обчисленні пенсії (за винятком випадку добровільної сплати страхових внесків). Тому працівникам, які працюють у приватному секторі економіки, необхідно хоча б раз на рік перевіряти дані про заробітну плату, які зазначає роботодавець в персоніфікованій звітності. Для цього можна звернутися до сервісних центрів Пенсійного фонду з паспортом й ідентифікаційним кодом або на Вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду України та пересвідчитися, яка фактична заробітна плата буде врахована при призначенні пенсії, та період, за який сплачено обов'язкові платежі.

Правовий нігілізм простежується сьогодні у самому підході суспільства до нелегальної праці. У свідомості більшості людей описана вище поведінка роботодавця не сприймається як злочин. Викликає серйозне занепокоєння, що у подібних ситуаціях працівник, зазвичай, відчуває вдячність, що його забезпечують роботою, тим самим надаючи можливість утримувати сім'ю. Наразі необхідно приймати нормативні документи, які б змусили роботодавців вийти з тіні, офіційно оформлювати трудові договори та, насамкінець, своєчасно й у повному обсязі сплачувати страхові внески за найманих працівників.

Право на окремі види пенсійного забезпечення, їхній розмір залежать не тільки від факту суспільно корисної діяльності, але, як правило, від тривалості страхового стажу. Наприклад, для виникнення права на пенсію за віком

встановлюються вимоги віку й мінімального стажу роботи: особи мають право на призначення пенсії за віком після досягнення віку 60 років та наявності страхового стажу не менше 26 років у 2019 році. Кожні 12 місяців вимоги до розміру страхового стажу збільшуються на один рік до досягнення в 2028 році 35 років страхового стажу.

Мінімальний розмір пенсії за віком в розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного законом. Встановлюється за наявності у чоловіків 35 років, а у жінок 30 років страхового стажу.

Встановлення законодавцем норми страхового стажу, як юридичного факту в соціальному забезпеченні, спрямоване на те, щоб працездатна людина своєю працею протягом певного часу створювала суспільний національний продукт та сплачувала страхові внески до Пенсійного фонду України.

На сьогодні відповідальність за формування майбутніх пенсій несе не тільки держава та роботодавець, але і сам робітник. Більшість людей уже сьогодні знають, що пенсію необхідно заробити, а для цього можна не тільки працювати, а й щомісячно сплачувати внески до Пенсійного фонду.

Страховий стаж належить до категорії трудового стажу, який потребує спеціального оформлення, тобто наявність трудового стажу повинна бути певним чином підтверджена. Встановлення стажу – особлива процедура, що полягає в обчисленні стажу за певними передбаченими в законодавстві правилами .

Страховий стаж обчислюється територіальними органами Пенсійного фонду відповідно до вимог Закону №1058 за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку, а за періоди до 2004 року, зараховуються до страхового стажу в порядку і на умовах, передбачених законодавством, що діяло раніше.

Система персоніфікованого обліку відомостей загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, тобто обліку всіх застрахованих осіб та сплачених страхових внесків впроваджено з 1 жовтня 1998 року [6]. В цій системі усі відомості індивідуального характеру заносяться в особові рахунки застрахованих працівників.

Страховий стаж обчислюється на момент призначення пенсії. Від тривалості загального трудового стажу залежить не тільки право на трудову пенсію, але й її розмір.

Як доказ страхового стажу, необхідного для призначення пенсії, приймаються різні документи. Основним документом, що підтверджує трудову діяльність працівника (її тривалість, характер і т.д.), є трудова книжка .

Трудова книжка – офіційний персональний документ, що містить записи про працевлаштування громадянина.

Трудові книжки ведуться на всіх працівників підприємств, установ і організацій. Відповідальність за організацію ведення, зберігання й видачу трудових книжок покладена на власника підприємства або уповноважений ним орган. Усі записи в трудовій книжці про прийом на роботу, переведення на іншу постійну роботу або звільнення вносяться роботодавцем на підставі документів і з посиланням на них (накази, розпорядження). Запис у трудовій книжці про стаж роботи є доказом у тому випадку, якщо він зроблений на підставі документів.

Крім трудової книжки, доказом трудового стажу можуть служити інші документи, видані за місцем роботи, служби, а також архівними установами. Порядок підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсії при відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній затверджений Кабінетом Міністрів України [7]. Документами, що підтверджують трудовий стаж при відсутності трудової книжки можуть бути: довідки, виписки з наказів, особові рахунки й відомості на видачу заробітної плати, архівні довідки, письмові трудові договори й угоди з оцінками про їхнє виконання та інші документи, що містять відомості про періоди роботи.

В Україні Кабінетом Міністрів України ініційовано реформу [7], яка передбачає скасування трудових книжок.

Згідно реформи облік трудової діяльності працівника має здійснюватися в електронній формі. Всі дані будуть базуватися в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, який веде Пенсійний фонд.

Співробітник зможе використовувати для обліку стажу і звичні трудові книжки, але ці процеси повинні бути передбачені у колективному договорі.

Дані про всіх працюючих українців в реєстрі будуть формуватися на підставі інформації з багатьох джерел – податкової служби, Пенсійного фонду, Єдиного демографічного реєстру, різних органів виконавчої влади.

Електронна трудова книжка буде поділена на п'ять частин. Перший блок: номер посвідчення застрахованої особи, прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, стать, громадянство, оцифрований підпис і фото, а також місце проживання, номер телефону і адреса електронної пошти. Пізніше – відомості про смерть.

Другий блок: інформація про страховий стаж, зарплати, сплачену суми єдиного соціального внеску. Тут також вкажуть посаду, відомості про прийняття на роботу та переведення, підстави для звільнення, кількість відпрацьованих календарних днів за конкретний місяць.

У третьому блоці буде вказуватися особливий статус громадянина. Приміром, якщо він є ветераном війни або особою, яка постраждала внаслідок Чорнобильської катастрофи. Тут же будуть зберігатися відомості про причину та групу інвалідності, дані про батьків, інформація про дітей та інших членів сім'ї, які знаходяться на утриманні застрахованої особи.

Четвертий блок відобразить виплати за окремими видами загальнообов'язкового державного соцстрахування. Тому тут можуть бути зазначені такі відомості, як вид страхової виплати, соціальної пільги, а також дата початку та завершення виплати, сума страхової виплати та її індексація.

У п'ятому блоці вкажуть загальний страховий стаж українця. Дані про стаж будуть вноситися до реєстру на підставі трудової книжки, а у разі її відсутності можуть бути враховані інші підтверджуючі документи.

Ця реформа спрямована на максимальне спрощення і автоматизацію оформлення пенсій та інших виплат.

Перевагою скасування трудових книжок є економія часу і зменшення кількості документів, необхідних для надання в різні держструктури при оформленні виплат.

Також це дасть можливість роботодавцям зекономити кошти на їх адміністрування та зробить більш легким процес наймання та звільнення працівників.

Створюється більш зручний механізм ведення документації в електронному вигляді, і кадровим службам не потрібно витрачати час на заповнення цих документів та їх зберігання. Крім того, розв'язується проблема втрати трудової книжки. На сьогодні втрата трудової книжки гостро стоїть для більшості переселенців непідконтрольних територій при оформленні на нове робоче місце та пенсії. Можливо, ця реформа і буде розв'язанням даної проблеми.

Важливо розуміти, що вже сьогодні трудова книжка не є документом, за яким встановлюється розмір пенсії і визначається трудовий стаж. З 2000 року в Україні існує Єдиний реєстр застрахованих осіб, він ведеться в електронному вигляді і містить дані про платежі в Пенсійний фонд за кожного працівника. Саме по відрахуванням і визначається страховий стаж працівника, згідно з яким потім оформлюється пенсія.

Щоб підтвердити свій трудовий стаж до 2004 року, потрібно надати трудову книжку і тому відміна трудових книжок загалом, їх знищення, є неможливою. Наразі ж трудова книжка забезпечує можливість підрахунку трудового стажу, що впливає на отримання пенсії у солідарній пенсійній системі.

Але для щоб реформа запрацювала, потрібно внести зміни до багатьох законів і сотні нормативних актів. Можливо, більше роз'яснювати та інформувати громадськість щодо даної реформи. Можливо, провести презентацію проекту із залученням профспілок, які б на місцях провели роз'яснення.

Як висновок, можна констатувати, що страховий стаж – важливий правовий інструмент в системі соціального, в тому числі пенсійного страхування. Страховий стаж пов'язаний зі сплатою страхових внесків, тобто реальним фінансовим результатом праці, вкладеним у загальну систему пенсійного страхування застрахованих осіб. Роль та значення страхового стажу невинно зростає. Доведено, що електронна трудова книжка ефективно замінить фізичні трудові книжки.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 р. № 1058-IV // ВВР України. – 2003. – № 49–51. – Ст. 376. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>.
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 2 березня 2000 року №1533 – III Електронний ресурс <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28 грудня 2014 року № 77-VIII. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-19>.
4. Закон України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» від 23 листопада 2018 року №2629-VIII. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2629-19>
5. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 8 липня 2010 року №2464-VI.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про організацію персоналізованого обліку відомостей у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування» від 4 червня 1998 р. № 794. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/794-98-%D0%BF>
7. Постанова Кабінету Міністрів України « Про затвердження Порядку підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній» від 12 серпня 1993 року. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/637-93>
8. Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі» Електронний ресурс: <https://www.pfu.gov.ua/2027706>
9. Сташків Б. І. Теорія права соціального забезпечення :

навч. посібник / Б. І. Сташків. – К., 2005. 10. Пилипенко П. Д. Право соціального забезпечення : підручник / Пилипенко П. Д. – К., 2006.

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

С. В. Безносюк,

О. М. Шахрай,

студенти ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,

Житомирський національний агроекологічний університет

Окреслено загальні підходи до формування нової системи захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій, її складу; визначено пріоритетні напрями державної політики у сфері цивільного захисту та механізми їх реалізації, врахування яких дозволить підвищити рівень надійності єдиної державної системи цивільного захисту.

Ключові слова: цивільний захист, державна політика, державне управління у сфері цивільного захисту, система, єдина державна система цивільного захисту України, структура, надзвичайна ситуація, безпека.

Однією з характерних особливостей початку 21 ст. є посилення та взаємозумовленість соціально-економічних, суспільно-політичних, техногенних, природних та інших кризових явищ, які становлять реальну загрозу для існування людини, історико-культурних, матеріальних цінностей, навколишнього середовища, регіонів, держав та планети в цілому. У цих умовах підвищена відповідальність об'єктивно покладається на державні системи цивільного захисту (ЦЗ).

Зниження ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного, соціального та воєнного характеру

¹ Науковий керівник: к.е.н., професор Якобчук В. П.

(НС), підвищення рівня безпеки населення і захищеності територій від їх наслідків є одним із головних пріоритетів розвитку держави у сфері національної безпеки.

Кожен громадянин відповідно до Конституції України має право на захист свого життя і здоров'я від наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха, застосування зброї та на вимогу гарантованого забезпечення реалізації цього права від органів виконавчої влади, керівників підприємств, організацій, установ незалежно від форм власності і підпорядкування. Держава як гарант цього права має створювати і розвивати єдину загальнодержавну систему ЦЗ, як складову частину системи забезпечення безпеки населення і держави загалом.

Цивільний захист – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Правовою основою функціонування системи цивільного захисту є Конституція України, Кодекс цивільного захисту України, інші закони України, а також акти Президента України та Кабінету Міністрів України.

В умовах поетапної реалізації реформи децентралізації влади в Україні, що супроводжується структурно-функціональними та економічними змінами в організації діяльності місцевої влади, актуальним завданням є посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування (ОМС) щодо захисту об'єднаних територіальних громад (ОТГ) від НС та їх наслідків.

Пріоритетним напрямом вирішення цього завдання є створення на рівні ОТГ ефективних служб ЦЗ із запобігання і реагування на НС, розбудова ланок територіальних підсистем єдиної державної системи ЦЗ (ЄДСЦЗ), створення розгалуженої системи місцевих пожежних команд (МПК), здатних прибути до місця події у найкоротший час, організація активного волонтерського руху, впровадження європейських стандартів.

Актуальність питань з підвищення готовності системи цивільного захисту підтверджується також і досвідом воєнних конфліктів останнього часу, що характеризуються широким

застосуванням високоточної зброї, спрямованої на ураження особливо важливих об'єктів економіки, інфраструктури і життєзабезпечення, психологічним впливом на населення і, як наслідок, необхідністю своєчасного оповіщення населення і відновлення систем життєзабезпечення людей, надання допомоги евакуйованим.

Означена проблематика актуальна і повинна бути спрямована на удосконалення державної політики у сфері цивільного захисту відповідно до вимог сучасності.

СУТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В ІНСТИТУТІ ВЛАСНОСТІ

*О. В. Безсмертна,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Досліджено роль організаційної культури в інституті власності. А саме вплив організаційної культури на відносини власності в економічній системі.

Ключові слова: інститут власності, організаційна культура, трансформація, стійного розвитку.

Розвиток організаційної культури у період трансформації соціально-економічних відносин впливає на зміну та функціонування інституту відносин власності, насамперед на мікро- та макрорівнях, враховуючи принципи поведінки, ціннісні орієнтири та менталітет. Для забезпечення стійкого розвитку і вдосконалення ринкових інститутів на макрорівні, а також для позитивних зрушень у системі ціннісних орієнтирів на рівні підприємств важливого значення набуває ефективна взаємодія між працівниками на всіх рівнях як соціально-економічних, так і організаційно-економічних відносин. Тому для визначення характеру розвитку і змін у феномені власності

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Захаріна О. В.

необхідно з'ясувати роль культурного компоненту у відносинах власності.

Основні концептуальні аспекти організаційної культури розроблено у працях економістів, філософів, соціологів, культурологів, політологів і представників інших напрямів науки. Осмислення культури як феномена досліджувалось у працях І. Ансоффа, Є. Шейна, М. Демсеца, Д. Норта та ін. Питання, пов'язані зі становленням змісту теорії організаційної культури, вивчалися О. Бессоновою, Т. Вебленом, М. Грановеттером, П. Друкером, В. Іноземцевим, Р. Капелюшниковим, С. Кірдіною, Р. Коузом, О. Олейником, Т. Пітерсом, І. Пригожиним, К. Поланьї, О. Радугіним, В. Радаєвим, Т. Соломанідіна, В. Сате, О. Тоффлером, С. Фроловим, О. Вільямсоном, Р. Вотерманом, Ф. Фукуямою.

Дослідження основних положень інституційних чинників, а також впливу організаційної культури на економічні процеси розглядаються передусім у працях українських вчених таких як, С. Архієреєва, В. Геєця, О. Коваленко, І. Малого, О. Прутської, А. Чухна, В. Якубенка. Роль організаційної культури у становленні відносин власності з'ясували Г. Хаєт, І. Мажура, О. Медведєв та інших. Проте аналіз наукових праць свідчить, що роль організаційної культури в інституті власності досліджена недостатньо. Так, невизначеним залишається вплив організаційної культури на відносини власності в економічній системі.

Під організаційною культурою слід розуміти дії, менталітет, зразки поведінки, стандарти, норми, звичаї, цінності, традиції і правила, які сприймаються більшістю членів самої організації та впливають на її внутрішню поведінку. Організаційна культура є важливою та невід'ємною умовою існування суспільства, за її допомогою об'єднуються інтереси різних суб'єктів господарювання та вносяться нові, більш досконалі корективи в культуру господарського життя [2, с. 282]. Організаційна культура як комплекс соціальних інституцій, виконує роль регулюючого механізму у соціально-економічних зв'язках між суб'єктами економічної системи, встановлює співвідношення щодо використання ресурсів у господарській діяльності.

Організаційна культура в інституті власності забезпечує реалізацію новітніх процесів змін в економічній системі форм власності [1, с. 216]. Слід зазначити, що складові організаційної культури, впливаючи на інтереси людини, змінюють форми еволюційних процесів трансформації інституту власності. Таким чином, організаційна культура у відносинах власності є самостійним формоутворюючим інститутом. Сучасні процеси у формуванні новітньої організаційної культури власності, що адекватно відображають тенденції сучасної економіки, знаходять свій вираз передусім у технологіях тісної роботи з персоналом, яка спрямована на створення ефективного мотиваційного механізму, подолання протиріч між членами організації, з врахуванням культурних вподобань працівників, специфіки ціннісних орієнтирів їх поведінки [2, с. 284].

Слід зауважити, що взаємозв'язок прав власності і організаційної культури має двоїстий характер. З одного боку, організаційна культура виступає механізмом, який за допомогою звичаїв, традицій, цінностей узаконює права власності в організації, які закріплені законодавством. З другого боку, зміни процесів регулювання відносин власності на мікротамакрорівнях вимагає відповідної організаційної культури, зникнення тих її сторін, які не відповідають новій системі відносин власності.

Організаційна культура в умовах сьогодення є невід'ємною складовою інституту власності і залежить від розвитку технологій, реалізації прав власності, особистої культури у здійсненні функції контролю та прибутковості приватної власності для досягнення поставлених цілей. Також організаційна культура у відносинах власності є проекцією культурних відносин (цінностей, традицій, рівня освіти та ін.) та соціальних відносин (імідж, статус та ін.) [2, с. 286]. Організаційна культура впливає на змістовні характеристики інституту власності, і залежно від управління власника виокремлюються такі види організаційної культури: абсолютна влада приватного власника; партнерські відносини між власником та підлеглими – організаційна культура, яка властива приватним, акціонерним товариствам та деяким підприємствам державної власності; демократично орієнтована організаційна

культура на сімейних підприємствах та невеликих акціонерних товариствах; адміністративний характер має організаційна культура у державних підприємствах та великих акціонерних товариствах з лєвою часткою державної власності у капіталі [1, с. 218].

Організаційна культура здійснює різний вплив на діяльність окремої організації у різних формах власності. Так, у приватній формі власності вона об'єднує інтелектуальний капітал, соціальний і трудовий потенціал. Тут домінує високий рівень мотивації і власні інтереси власника у результатах, який діє відповідно до сімейних традицій, звичаїв, що склалися роками.

В акціонерних організаціях організаційна культура розглядається як частина загального процесу зростання організації та визначення рівня її конкурентоспроможності. В акціонерних товариствах культурний вклад персоналу вважається найбільшою цінністю, що допомагає сформувати менталітет робітника як економічно активного працівника і зацікавленого акціонера. У великих організаціях існує цілий набір норм, правил, принципів, ритуалів, яких дотримуються всі члени корпорацій. Корпоративна власність складається не просто з дрібних власників – акціонерів, а є специфічною сукупністю людей, які виступають носіями корпоративної культури. Керівники акціонерних товариств повинні забезпечувати умови для поступового впровадження норм і правил організаційної культури, спонукати працівників брати участь в управлінні власністю [1, с. 219].

Вплив організаційної культури у державній формі здійснюється на досягнення соціально-економічної рівноваги і гармонійний розвиток продуктивних сил. Держава робить вагомий внесок у становленні і регулюванні правил поведінки у суспільстві. Таким чином, організаційна культура впливає на функціонування різних форм власності, а бізнес-діяльність неможлива без урахування ролі інтелектуального капіталу і вміння його застосовувати в управлінні та підприємницькій діяльності. Сучасним підприємствам для досягнення високих соціальних та економічних результатів слід акцентувати увагу на знаннях, необхідно враховувати та високо оцінювати

інтелектуальний досвід працівників, їх знання та нагромадження інформації.

Отже, процеси глобалізації загострюють конкурентні відносини між організаціями, а модифікація соціально-економічних процесів спричиняє актуальність організаційної культури. У діяльності організацій різних форм власності поряд з управлінськими рішеннями та стратегією необхідно враховувати соціокультурну направленість. Для реалізації поставлених задач та цілей організації слід сформувати стійку соціальну систему. Відносини власності пов'язані зі соціокультурним інститутом, що формується у відповідності з потребами суспільства і є важливим фактором становлення суспільства за допомогою розвитку у індивіда знань, ініціативи, соціальної відповідальності, довіри тощо.

Список використаних джерел:

1. Литвиненко О. Б. Роль культури фірми у формуванні інституційних умов / О. Б. Литвиненко // Економіка: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць. – Випуск 244: В 5т. – Т. I. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. – С. 214–220.
2. Лобко О. Б. Становлення соціального капіталу як інституційного фактору розвитку організаційної культури / О. Б. Лобко // Економіка: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць. – Випуск 265: В 9т. – Т. III. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. – С. 281–289.
3. Чернов С. І. Вплив лідерства на формування та розвиток організаційної культури в публічному управлінні / С. І. Чернов, С. О. Гайдученко // Ефективність державного управління. – 2014. – Вип. 40. – С. 109–115.
4. Шейн Э. Х. Организационная культура и лидерство [Текст] / Э. Х. Шейн; пер. с англ. под ред. В. А. Спивака, – СПб.: Питер, 2002. – 312 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ РЕГІОНУ

С. В. Безсмертний,
студент ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено можливості активізація інноваційної діяльності за ефективного державного управління та координації дій всіх її суб'єктів та інтеграції всіх зацікавлених структур у реалізації інновацій, залученні інвестицій, створенні умов, що сприяють інноваційному процесу та впровадженню досягнень науки і техніки в економіку країни.

Ключові слова: аграрний сектор, інноваційний розвиток, державна політика, агроінноваційна система.

В даний час важливим завданням державної політики є забезпечення сталого розвитку господарюючих суб'єктів агропромислового комплексу та забезпечення факторних складових зростання його виробництва. До таких умов слід в першу чергу віднести створення сприятливих умов переходу на інноваційний шлях розвитку. Це передбачає формування механізмів взаємодії між самостійними сферами аграрного сектору та сферами інтелектуальної діяльності. Принципи та умови міжгалузевих відносин при цьому мають будуватися на основі наступних аспектів: обліку існуючих інноваційних потреб виробничої сфери та пропозиція або нових, або тих, які вже мали певні результати в інноваційній сфері, а також урахування галузевої специфіки та тривалості обороту вкладених коштів; прогнозу можливого зростання прямих і непрямих витрат – визначення ступеня ризику вкладень.

Для вирішення завдань вітчизняного агроінноваційного розвитку необхідно здійснити кардинальні перетворення у межах як усієї національної інноваційної системи, так і її аграрної складової. При цьому на рівні агроінноваційної

¹ Науковий керівник: к.е.н., професор Якобчук В. П.

системи, у першу чергу, важливо забезпечити зростання інноваційних пропозицій, підвищення сприйнятливості виробників до нововведень, а також формування ефективного зв'язку науки і виробництва.

Питання інноваційного розвитку в аграрному секторі економіки розглядаються передусім у працях вчених таких як, О. М. Бородіна, П. І. Гайдучкий, О. О. Єранкін, Т. О. Зінчук, І. Г. Кириленко, М. Ф. Кропивко, Ю. М. Лопатинський, Ю. О. Лупенко, В. Я. Месель-Веселяк, П. Т. Саблук, М. М. Федоров та ін.

В усьому світі у формуванні та забезпеченні функціонування агроінноваційної системи визначальна роль належить державі, яка повинна не тільки вибудовувати основи такої системи і розробляти механізми взаємодії її складових, але й стимулювати розвиток у відповідному напрямі вітчизняної фундаментальної науки, а також сприяти придбанню і трансферу прогресивних технологій виробництва агропродовольчої продукції. У сфері агроінновацій держава повинна взяти на себе повне забезпечення фінансування фундаментальних досліджень. Прикладні ж проекти, що розробляються, як правило, з орієнтацією на конкретні запити ринку, потребують державної підтримки набагато меншою мірою і можуть реалізуватися за рахунок приватних джерел фінансування. Виняток становлять проекти, спрямовані, насамперед, не на одержання додаткового прибутку, а на вирішення соціально значущих проблем, із залученням інноваційних ресурсів, зокрема, на екологізацію агропродовольчої діяльності. У цих випадках державі доцільно брати участь у безпосередньому фінансуванні таких розробок, надавати пільги й субсидії розробникам і користувачам кінцевої інноваційної продукції, стимулювати її просування шляхом запровадження жорсткіших екологічних нормативів [2].

В Україні на сьогоднішній день ще не склалися ні дієві ринкові механізми регулювання інноваційної діяльності, ні ефективна система державного регулювання та підтримки інновацій при пріоритеті ринкових зв'язків і приватновласницьких відносин в економіці.

Основні труднощі в реалізації інноваційного потенціалу аграрної науки пов'язані з браком власних коштів у організацій,

обмеженістю бюджетного і позабюджетного фінансування, у тому числі позикових і залучених коштів. Спад виробництва у всіх галузях і сферах агропромислового виробництва, постійний дефіцит грошових коштів у організацій не залишають ресурсів для інноваційної діяльності.

Важливо відзначити, що до основних факторів, що зумовлюють існуючі проблеми в ході впровадження інноваційних процесів в аграрному секторі, можна віднести не тільки макроекономічну нестабільність останнього десятиліття, відсутність можливості великомасштабного оновлення основних фондів; але і досить часто має місце прихильність застарілим технологіям виробництва та переробки сільгоспсировини; старіння кваліфікованого персоналу в сільському господарстві; поганий менеджмент та маркетинг інновацій; нерозвиненість інформаційної інфраструктури інноваційної діяльності [4].

Слід наголосити і на той факт, що без знань основ управління науковою діяльністю та інноваційними процесами важко очікувати прискорення науково-технічного прогресу в аграрному секторі будь-якого регіону. Однак у Житомирській області є всі необхідні умови для вирішення зазначених проблем. Провідна роль в активізації інноваційної діяльності аграрного сектору регіону належить Департаменту агропромислового розвитку Житомирської ОДА.

Для підвищення ефективності наукової роботи та інноваційних процесів в агропромисловому секторі Житомирської області політика керівництва регіону повинна: проводити постійну підготовку та перепідготовку кадрів з управління наукою, своєчасну вікову змінюваність; забезпечувати наукові дослідження необхідними ресурсами; створювати наукомісткі технології з високою адаптивністю; вимагати обов'язкового і постійного порівняння досягнутих результатів наукових розробок зі світовим рівнем; мати програму з удосконалення механізму прискорення передачі наукових досягнень споживачеві і виявлення потенційних споживачів науки; забезпечувати постійний доступ до результатів науки споживача наукових досягнень.

З метою підтримки наукових досліджень в регіоні слід створювати механізми ефективної взаємодії регіональних

органів влади з державними органами, зміцнювати прямі зв'язки між підприємствами, вузами та науково-дослідними інститутами, створювати інтегровані виробничі структури, творчі групи з метою збільшення числа і обсягів контрактів з впровадження технологій.

Особливу увагу органи державної влади повинні приділяти прискоренню формування інноваційної інфраструктури, забезпечення її взаємодії з господарюючими суб'єктами і стимулюванню сприйнятливості підприємств аграрного сектору до технічних нововведень.

Комплекс організаційних, економічних та соціальних умов, що сприятимуть підвищенню інноваційної активності в регіоні, повинен в себе включати: прискорення розробки нововведень, що відповідають запитам виробництва; підвищення інформованості товаровиробників усіх сфер аграрного сектору про наукові розробки, рекомендованих до освоєння у виробництві за рахунок широкомасштабного використання потенціалу інформаційно-консультаційної служби Житомирської області, і так само організація виставок і ярмарків; забезпечення зацікавленості сільськогосподарських товаровиробників у впровадженні наукових розробок шляхом участі даної категорії господарств в програмах державної підтримки; підвищення наукової та організаційної підготовленості кадрів на всіх рівнях інноваційного процесу шляхом проведення семінарів, конференцій, курсів підвищення кваліфікації; здійснення обґрунтованого вибору пріоритетних напрямків при освоєнні наукових досягнень у виробництві, заснованого на зіставленні витратності інновацій та ефекту від їх впровадження, періоду окупності; розробка варіантів економічного стимулювання працівників інноваційної сфери в залежності від результатів діяльності.

Крім цього, зацікавленість сільськогосподарських товаровиробників забезпечуватиметься отриманням додаткового ефекту від впровадження наукових розробок. Розвиток бюджетної підтримки інновацій, вдосконалення форм освоєння нововведень на підприємствах аграрного сектору Житомирської області здатні позитивно вплинути на рівень розвитку, рентабельність виробництва та конкурентоспроможність

продукції регіональних сільськогосподарських товаровиробників [5].

При цьому, бюджетні кошти будуть використовуватися для подолання так званого інноваційного розриву, коли необхідно здійснити перехід від лабораторного макета до промислових зразків з відпрацьованою технологією і технічною документацією. На цьому етапі ризики вкладення приватних коштів ще дуже великі, бізнес слабо зацікавлений у постановці виробництва продукції, що не апробована на ринку, а вчені не прагнуть перетворювати наукову розробку в комерційний продукт.

Бюджетні кошти надаються на конкурсній основі відповідно до чинного законодавства. Кошти державного бюджету, що направляються на підтримку і розвиток агропромислового виробництва, можуть бути використані на: розвиток і підтримку ринку сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства; організацію професійної підготовки, підвищення кваліфікації та перекваліфікації кадрів в галузі агропромислового виробництва; підвищення родючості ґрунтів, проведення меліоративних заходів, утримання державних меліоративних систем, здійснення робіт по боротьбі з шкідниками та хворобами сільськогосподарських культур, попередження і ліквідацію карантинних та особливо небезпечних інфекційних захворювань тварин, а також проведення наукових досліджень та заходів з охорони навколишнього середовища; підтримку інвестиційної діяльності, включаючи придбання нової техніки обладнання, сортового насіння і племінних тварин, відповідно до державних цільових програм; кредитування та страхування у сфері агропромислового виробництва. Необхідність кредитування сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств обумовлена особливим характером організації виробництва сільськогосподарської продукції, формування оборотних коштів; компенсацію частини витрат на придбання матеріальних ресурсів та енергоносіїв, дотації на підтримку племінного тваринництва, елітного насінництва і виробництва гібридного насіння сільськогосподарських культур [2].

Для проведення активної інноваційної політики у сфері

аграрного розвитку регіону потрібно прийняття неординарних заходів, що включають в себе вдосконалення системи державних інвестицій, кредитної та податкової політики, позабюджетного фінансування. Крім того, необхідно здійснювати цілеспрямовані заходи з розвитку підприємницького середовища, створення і розвитку системи комерційних форм взаємодії науки і виробництва шляхом інтеграції галузевих інститутів з великими промисловими і фінансовими структурами.

Отже, активізація інноваційної діяльності вимагає, з одного боку, державного управління та координації дій всіх її суб'єктів, з іншого – інтеграції всіх зацікавлених структур у реалізації інновацій, залученні інвестицій, створенні умов, що сприяють інноваційному процесу та впровадженню досягнень науки і техніки в економіку країни. Все вище перераховане в перспективі сприятиме збалансованому розвитку високоефективного інноваційного виробничого, управлінського комплексу та сектору наукових розробок, що забезпечує збільшення виробництва інноваційної та наукоємної продукції в аграрному секторі економіки Житомирської області, підвищення її конкурентоспроможності на основі передових технологій і перетворення наукового потенціалу в один з основних ресурсів стійкого економічного зростання.

Список використаних джерел:

1. Поліщук О. О. Інноваційні пріоритети розвитку АПК України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/polischuk-oo-innovatsiyni-prioriteti-rozvitku-apk-ukrayini/>
2. Резнік Н. П. Інноваційна діяльність як фактор підвищення ефективності виробництва // Економіка: проблеми теорії та практики: 36. наук. праць. – Вип. 198. – Дніпропетровськ. – 2004. – С. 979 – 985.
3. Саблук П. Т. Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення) / П. Т. Саблук, В. Я. Месель-Веселяк, М. М. Федоров // Економіка АПК. – 2013. – № 12. – С. 3–13.
4. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. [Електронний

ресурс]. – Режим доступу:
http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920.

5. Узнова Н. С. Модернізаційні напрями державного регулювання розвитку агропромислового виробництва України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1838>

СУЧАСНИЙ СТАН СФЕРИ ОЦІНОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Ю. О. Бовкунов,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Ефективне функціонування оцінних структур багато в чому зумовлюється розробленістю законодавчої, правової, нормативної баз оціночної діяльності, які регулюють взаємовідносини учасників процесу оцінки.

Ключові слова: оцінна діяльність, майно, майнові права, інформаційна база, методи оцінки, стандарти оцінки, Фонд державного майна України, реформування, дерегуляція.

Відносини на ринку оцінки майна вже сьогодні об'єктивно обумовлює необхідність більш фундаментальної розробки і вдосконалення наукових основ методики оцінки майна та майнових прав в ринкових умовах з урахуванням регіональних, специфічних особливостей України і відповідно до міжнародних досвіду та стандартів оцінки.

Проведений аналіз існуючої системи оцінки майна і майнових прав дозволяє сформулювати деякі першочергові завдання, рішення яких буде сприяти прискоренню розвитку оцінних послуг в Україні.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Симоненко Л. І.

Мета дослідження – формування концепції розвитку інституту оцінки в Україні в таких напрямках:

- сталий розвиток і вдосконалення законодавчо-правової та нормативно-довідкової бази ринку оцінних послуг;
- розвиток і вдосконалення теорії, методології і практики процесу оцінки різних видів майна;
- комплексна комп'ютеризація процесів оціночної діяльності на базі вдосконалення та розробки економіко-математичних моделей і алгоритмів;
- підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації фахівців, розробка та видання науково-методичної та навчальної літератури з оціночної діяльності;
- систематизація та створення бази даних оціночної діяльності за видами майна;
- організація науково-практичних семінарів, конференцій, нарад з актуальних проблем оціночної діяльності.

Об'єктом дослідження є правові основи регулювання відносин, що виникають у процесі здійснення оціночної діяльності та використання її результатів, а також відносини щодо державного регулювання та громадського контролю у сфері оціночної діяльності.

Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність», прийнятий у 2001 році, який регулює відносини, пов'язані зі здійсненням оціночної діяльності, став відправною точкою в практичній роботі фахівців, що займаються оціночною діяльністю в країні [1].

Безперечною заслугою Закону стало визначення положень про методичне регулювання оцінки майна, випадків і обмежень її проведення, набуття права на заняття оціночною діяльністю, створення та функціонування саморегулювних організацій оцінювачів, а також про державне регулювання оціночної діяльності.

Розглядаючи сучасний стан забезпеченості оціночної діяльності системою стандартів, слід зазначити, що є певний позитивний досвід по розробці та практичному застосуванню національних стандартів оцінки майна, що відповідають міжнародним вимогам. Це Національні стандарти оцінки майна (НС № 1 – 4), затверджені постановами Кабінету Міністрів

України з 2003 по 2007 рр. [2 – 5].

Сучасне економічне середовище – це середовище постійної зміни цін на товари та послуги. Це зумовлено тим, що інфляція, виробництво та вся наша економіка залежить від курсу долара. Через це оцінка дуже важлива в Україні, як для процесів приватизації, так і для процесів переоцінки основних фондів для застави, коли вноситься майно як застава. Тому роль оцінки постійно зростає та Український ринок оцінки дуже динамічний.

Однак, на жаль, діючі національні стандарти (прийняті у 2003-2007 роках) не охоплюють усіх спектрів оціночної діяльності та не забезпечують всіх вимог Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність», в той час як нові редакції Міжнародних стандартів оцінки (МСО) виходили у 2003, 2005, 2007, 2011, 2017 роках та остання редакція вступить у дію з 31.01.2020 р. Тому бачиться доцільним розроблення сучасних Національних стандартів з узагальненням найкращого національного досвіду з оцінки майна та у відповідності загальноприйнятим вимогам до оцінки, що викладені у Міжнародних стандартах.

З надбанням незалежності в Україні інтенсивно здійснюється поетапне реформування економіки. Переведення її на ринкові механізми господарювання супроводжується становленням і розвитком оціночної діяльності. З'явилися первинний і вторинний ринки майна, продовжують вдосконалюватися, розроблятися і впроваджуватися законодавча і нормативна бази, з'явилися ліцензовані оцінювачі. В Україні проводиться певна робота щодо забезпечення цивілізованого розвитку оціночної діяльності і подальшого її вдосконалення.

Проведений аналіз доводить значні перспективи розвитку незалежної оцінки в Україні, які зумовлені, в першу чергу, потребами ринку. Практика свідчить, що участь в угоді незалежного оцінювача по максимуму забезпечує баланс інтересів усіх сторін і, таким чином, знижує взаємні ризики. Незалежна оцінка дозволяє виявляти шляхи оптимальної реструктуризації бізнесу, зниження оподатковування. Саме тому, підприємства, керуючись принципом забезпечення прозорості бізнесу, мають використовувати незалежну оцінку

для підвищення свого кредитного рейтингу та інвестиційної привабливості.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>.
2. Постанова КМУ України від 10.09.2003 р. № 1440 «Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-п>.
3. Постанова КМУ України за № 1442 від 28.11.2004 р. «Про затвердження національного стандарту № 2 «Оцінка нерухомого майна» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1655-2006-п>.
4. Постанова КМУ України за № 1655 від 29.11.2006 р. «Про затвердження національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1442-2004-п>.
5. Постанова КМУ України за № 1185 від 03.10.2007 р. «Про затвердження національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-п>.
6. Єфремова Л. В., Єфремов С. Л. Проблеми вдосконалення методики та організації проведення оцінки майна. – Ж.: Бізнес Інформ № 1, 2013. 249– 251 с.
7. Максимов С. Й. Про перспективи реформування професійної оціночної діяльності в Україні за підтримки міжнародних організацій та інституцій (IVSC, WAVO, NYPZERT та IMF). ГО «Всеукраїнська асоціація фахівців оцінки». – 07 липня 2019 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://afo.com.ua/uk/news/2-general-assessment/1356-perspektyvy-reformuvannya-profesiynoyi-otsinочноyi-diyalnosti-v-ukrayini-za-pidtrymky-mizhnarodnykh-orhanizatsiy-ta-instytutsiy>.
8. Якубовський В. В. Нове видання європейських

стандартів оцінки EVS-2016 і їх взаємозв'язок з законодавчо-регулюючої базою Європейського Співтовариства). ГО «Всеукраїнська асоціація фахівців оцінки». – 14 лютого 2017 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.afo.com.ua/uk/news/2/1145>.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ

Ю. І. Бовсуновський,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто сутність та особливість імплементації диверсифікації як стратегічної орієнтації підприємства. Охарактеризовано галузевий, портфельний та ресурсний підходи при виборі диверсифікації аграрних підприємств.

Ключові слова: диверсифікація, стратегія диверсифікації, галузевий, портфельний та ресурсний методичні підходи.

На сучасному етапі актуальною проблемою економічної політики України є створення конкурентоспроможного аграрного сектора. Визначальним у формуванні конкурентних переваг сільськогосподарських є розробка та імплементація дієвої стратегії, оскільки саме завдяки стратегічному розвитку можливо забезпечити стійкість підприємства в умовах мінливого зовнішнього середовища. Досягнення високого рівня актуальності на ринку можливе завдяки впровадження диверсифікації як стратегічної орієнтації підприємств.

Термін «диверсифікація» походить з латинської мови («*diversificatio*» – зміна, різноманітність, або «*diversus*» – різний та «*fasere*» – робити). Поняття диверсифікації в західних країнах увійшло в практику господарювання промислових підприємств в середині 50-х рр. XX ст. Метою диверсифікації було

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Швець Т. В.

зменшення нестабільності тогочасного виробництва [2, с. 389]. Наразі під диверсифікацією розуміють комплекс аналітичних, організаційних, контролюючих заходів, спрямованих на створення, підтримку та розширення економічно вигідних напрямів діяльності підприємства для досягнення його стратегічних цілей [3, с. 263]. Стратегія диверсифікації спрямована забезпечити стійкість підприємств та надати їм значні конкурентні переваги за рахунок мінімізації ризиків, ефективному використанні обмежених ресурсів, синергетичному ефекту тощо.

При виборі диверсифікації аграрних підприємств ключовими аспектами вбачаються вибір перспективних напрямів розширення діяльності, забезпечення концентрації ресурсів, зниження залежності від постачальників тощо. В цьому контексті може бути застосовано галузевий, портфельний та ресурсний підходи [1]. Галузевий підхід ґрунтується на тому, що для зниження загального ризику розширення діяльності вирішальне значення має вибір галузей, який повинен ґрунтуватися на результатах аналізу рівня конкуренції у відповідній сфері бізнесу.

Портфельний підхід означає орієнтацію діяльності підприємства на різні сегменти цільового ринку з позиції їх привабливості та можливості конкурувати на ньому. Ключовим поняттям в портфельному аналізі є співвідношення ризику й дохідності окремих напрямів діяльності підприємства. При цьому загальна дохідність диверсифікаційного портфеля визначається як сума показників зваженої дохідності кожного напрямку діяльності підприємства шляхом додавання добутків дохідності кожного виду діяльності і його питомої ваги у загальному обсязі продажів, яка, в свою чергу, є часткою певного виду діяльності в структурі виручки підприємства [1]. Отже, ефективний диверсифікаційний портфель має забезпечувати максимальну дохідність при заданому рівні ризику.

Ресурсний підхід передбачає ефективне використання наявного стратегічного потенціалу з метою уникнення розпорошення ресурсів. В даному контексті ресурсним потенціалом сільськогосподарських підприємств може бути:

наявний маркетинговий інструментарій; технологічне лідерство підприємства, висококваліфікований персонал, ефективна систем управління тощо.

Імплементація диверсифікації як стратегічної орієнтації сільськогосподарських підприємств передбачає значні конкурентні переваги, зокрема, мінімізація ризиків та недоліків сезонності, ефект синергії бізнесів тощо. Водночас диверсифікація містить й певні ризики – значні витрати на входження до нових ринків, небезпека розпорошення ресурсів, вибір неперспективного напрямку діяльності та ін. З огляду на вище зазначене застосування диверсифікації вимагає ретельного попереднього аналізу і економічно обґрунтованого рішення з використанням галузевого, портфельного та ресурсного підходів.

Список використаних джерел:

1. Мулярчук Л. М. Методичні засади ефективної реалізації диверсифікації сервісних підприємств. Ефективна економіка. № 5. 2012. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1170>
2. Советский энциклопедический словарь / Гл. ред. А. М. Прохоров. – М.: Советская энциклопедия, 1984. 389 с.
3. Степаненко Н. І. Види диверсифікаційної діяльності агросервісних підприємств / Н. І. Степаненко // Таврійський науковий вісник, 2005. Вип. 37. С. 262–268.

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЗА ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ШВЕЙЦАРІЇ

*В. В. Богуславець,
Д. В. Герасимчук,
студенти ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

У статті досліджено ключові аспекти запровадження системи внутрішнього контролю за публічними фінансами у Швейцарії. Встановлено, що система внутрішнього контролю публічних фінансів складається з: системи фінансового управління і контролю, внутрішнього аудиту та центрального координаційного відділу.

Ключові слова: внутрішній контроль, місцеве самоврядування, публічні фінанси.

Забезпечення належного рівня існування та функціонування інституту місцевого самоврядування займає сьогодні одне з ключових місць серед пріоритетів країн-членів Європейського Союзу. Для реалізації цієї мети Рада Європи та відповідні органи ЄС приділяють значну увагу створенню належних фінансових, матеріальних, організаційних та правових гарантій існування і функціонування місцевого самоврядування.

Вивчення досвіду організації діяльності органів місцевого самоврядування в Швейцарії є актуальним для України, оскільки ця держава має багатовікову історію ефективного залучення населення до вирішення питань місцевого значення. Дослідження елементів системи місцевого управління та контролю за публічними фінансами у Швейцарії дасть можливість здійснити порівняльний аналіз і окреслити шляхи розвитку й вдосконалення системи внутрішнього фінансового контролю та аудиту у територіальних громадах України.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Золотницька Ю. В.

Головними принципами місцевого самоврядування Швейцарії є: 1) ефективність: завдяки принципу субсидіарності, завдання розподіляються на тому рівні публічного управління, на якому воно може бути ефективно реалізовано; 2) демократія: безпосередня участь громадян у прийнятті державних рішень; 3) відповідальність: автономія громад і кантонів, надання їм власних повноважень вимагають їх відповідальності перед громадянами. Завдяки системі прямої демократії, громадяни почувають себе відповідальними за життя та майбутнє країни, тому що саме вони є останньою інстанцією, яка ухвалює рішення; 4) прозорість: усі важливі рішення приймаються на рівні громадян та місцевих інститутів.

Фінансову основу місцевого самоврядування складає відповідний бюджет. Податкові повноваження та вільний розподіл витрат сприяють високому рівню автономії. Місцеві владні органи у Швейцарії мають найвище в Європі співвідношення власних прибутків та видатків, що надходять з вищих рівнів. Втім, відсоток державних витрат, який дорівнює 30%, є низьким у порівнянні з іншими європейськими країнами [2].

Громади у Швейцарії автономні в адмініструванні та контролі власних фінансів. Фінансова автономія передбачає фінансову відповідальність кантонів та застосування певних інструментів державної та податкової політики. Оскільки кожен кантон відповідає за власні фінансові справи, збалансований бюджет є дуже важливим питанням, а кантонний фінансовий референдум – одним з найбільш вагомих інструментів швейцарського фіскального федералізму [3].

Внутрішній контроль за публічними фінансами – це система внутрішнього контролю в публічному секторі.

Кантонами Швейцарії застосовується Концепція внутрішнього контролю за публічними фінансами, що відповідає системі контролю за міжнародними стандартами.

Внутрішній контроль за публічними фінансами Швейцарії складається з наступних компонентів:

1. Система фінансового управління і контролю.
2. Внутрішній аудит.
3. Центральний координаційний відділ.

Таким чином, досягається основна мета здійснення внутрішнього контролю – забезпечення впевненості, що поставлені цілі та завдання досягнуті, а прийняті рішення щодо публічних фінансів відповідають таким принципам: законність, ефективність, економічність, продуктивність, прозорість, чесність [1].

Список використаних джерел:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування. Офіційний переклад. // ETS No. 122, Місцеве самоврядування, 1985 р. – С. 246–257 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://conventions.coe.int>.
2. Кодекс лучшей практики в сфере управления муниципальными финансами. – Режим доступу: http://www.Logincee.Org/remote_libraryitem/4544?lang=ru
3. Ladner A. Switzerland: reforming small autonomous municipalities // Comparing local governance: trends and developments / A. Ladner –Edited by B.Denters and L.E. Rose.– Palgrave Macmillan, 2005.– P. 139-154.

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДЯН

А. С. Бойко,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Проаналізовано проблемні аспекти соціального забезпечення в Україні. Вказано умови підвищення ефективності системи соціального забезпечення. Поставлені завдання вдосконалення системи соціального страхування.

Ключові слова: система соціального забезпечення, соціальний захист, децентралізація, євроінтеграція.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Довженко В. А.

Чимала кількість населення України нині в умовах розбудови ринкових відносин потребує гарантій соціального захисту. Необхідність соціального захисту населення обумовлена низкою причин, які наразі мають місце в українському соціумі. Важливі економічні, політичні і соціальні перетворення, що відбуваються в останні роки в нашій країні, спричинили погіршення добробуту населення. Нині ми спостерігаємо ситуацію, коли значна кількість людей поставлена на межу виживання, поглиблюється соціальна та майнова нерівність, різниця у рівнях доходів, знижується ступінь задоволення потреб населення, зростає безробіття, знижуються якість та рівень життя, зростає соціальна напруга в суспільстві. Тому проблема соціального забезпечення громадян України набуває нині особливої актуальності [3].

Положення Конституції України та законодавчих актів спрямовані на захист прав людини і громадянина. Закріплені конкретні орієнтири державної політики у сфері соціального захисту, що пов'язуються з досягненням гідного життєвого рівня громадян в державі. Національна система соціального забезпечення спрямована на вирішення соціальних проблем. Однак для ефективного функціонування цієї системи повинні бути економічні умови, адже як реальне втілення задекларованих положень, так і їх подальша оптимізація залежить від фінансування, що можливе тільки при достатньому рівні економічного розвитку. Проте поки ця економічна задача не вирішена, актуальним стає пошук нових моделей соціального захисту – ефективних і водночас таких, що не потребують значних матеріальних витрат [1, с. 251].

Важливою умовою підвищення ефективності системи соціального забезпечення в Україні є перехід від централізації до децентралізації. Такий підхід означає, що держава як суб'єкт соціального захисту з метою забезпечення оптимального узгодження загально-державних цілей та інтересів з особливостями розвитку окремих регіонів має розробляти лише загально-національну філософію, основні принципи такої політики, стратегічні напрями діяльності регіонів щодо регулювання соціальних процесів, здійснювати координаційну

діяльність у цій сфері. На територіальному рівні основним суб'єктом здійснення соціального захисту повинен стати регіон, який реалізує цю стратегію [1, с. 252].

Сучасний розвиток України та її євроінтеграція вимагає, щоб соціально-економічна політика держави та дії уряду щодо її реалізації були спрямовані на досягнення європейських стандартів якості життя. Саме тому соціальна політика є визначальним напрямом внутрішньої політики держави, а її розвиток забезпечує високий рівень захисту прав людини, створює передумови для розширеного відтворення людиною своєї діяльності, а також суспільної системи в цілому [3].

Соціального забезпечення потребують всі верстви населення, щоб безпосередньо реалізувати свої природні, професійні та інші можливості. Саме соціальне забезпечення повинно виробити гарантії для населення, для його адаптації до ринкових відносин, а також зорієнтувати політику держави та державних інституцій на людину. Для досягнення ефективно функціонуючої системи соціального страхування необхідно реалізувати такі завдання: запровадити системний підхід щодо законодавчого та нормативно-правового забезпечення системи соціального захисту і, зокрема, системи надання соціальних послуг, допомоги та пільг; посилити адресний характер надання соціальної підтримки шляхом об'єднання всіх видів соціальної підтримки в єдину програму соціального захисту; запровадити функціонування єдиних підходів до механізму визначення вартості (собівартості) соціальних послуг та проведенні постійної оцінки, аналізу, індивідуальних потреб у соціальних послугах, планування, розробки та запровадження державних соціальних стандартів соціальних послуг та стандартів якості цих послуг; забезпечити реальні права окремих категорій осіб на пільги від держави з урахуванням їх сукупного доходу, індивідуалізації цього права, особливо за професійною ознакою, а також з метою створення стимулів до ресурсозбереження та економії бюджетних коштів [2, с. 181–182].

Підсумовуючи, варто зазначити, що для забезпечення належного функціонування механізму системи соціального забезпечення необхідно здійснити низку соціально-економічних

реформ у державі, впровадити нові шляхи та методи, які дадуть змогу працювати більш результативно на користь тих, хто потребує соціального забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Багмет М. О., Деріга В. В. Шляхи вдосконалення системи соціального захисту в Україні: політологічний аналіз. Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2009. – Вип. 17. – С. 250–258.
2. Михальченко Г. Г. Шляхи удосконалення соціального забезпечення населення / Економіка і регіон. – 2012. – № 3. – С. 174–183.
3. Пікулик О. І. Проблеми соціального захисту громадян України / Електронне наукове фахове видання. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. 2016. – URL: <http://globalnational.in.ua/issue-10-2016/18-vipusk-10-kviten-2016-r/1875-pikulik-oi-problemi-sotsialnogo-zakhistu-gromadyan-ukrajini>(дата звернення: 04.10.2019).

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
АНТИДЕМПІНГОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
В УКРАЇНІ**

Т. В. Бондарчук,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Менеджмент» спеціалізація «Менеджмент ЗЕД»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено законодавство України стосовно засобів захисту національного товаровиробника від демпінгового імпорту.

Ключові слова: законодавство, антидемпінгове регулювання, демпінг, державна політика.

¹ Науковий керівник: д.е.н., доцент Куцмус Н. М.

Пожвавлення зовнішньої торгівлі на світовому та національних ринках зумовила необхідність розробки механізмів, що забезпечили б підтримання справедливості та прозорості зовнішньоторговельних відносин. Одним з механізмів забезпечення рівності прав суб'єктів зовнішньої торгівлі є система нетарифних заходів регулювання ЗЕД, які впроваджені у відповідності до норм і правил Світової організації торгівлі (СОТ), а саме у складі антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних мит. Ці заходи спрямовані на зменшення збитків, які наносяться товаровиробникам країни-імпортера в разі недобросовісного імпорту. Особливе місце серед них посідає демпінг та антидемпінгова політика. Міжнародно-правові засади антидемпінгових заходів викладено в статті VI ГАТТ – 1994, а також в Угоді про застосування ст. VI ГАТТ – 1994. Цими статтями передбачені всі механізми ініціації і проведення антидемпінгового розслідування; введення та припинення попередніх і остаточних заходів, а також їх оскарження і перегляд результатів.

В Україні, починаючи з часів набуття незалежності, проблема антидемпінгового розслідування є доволі актуальною. Особливо враховуючи те, що, для національного товаровиробника, демпінг містить у собі загрозу не лише як вияв недобросовісної конкуренції, але і як інструмент політичних маніпуляцій антидемпінговими процедурами та заходами з боку партнерів або конкурентів [1]. Відповідно до Закону України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», демпінг – ввезення на митну територію країни імпорту товару за цінами, нижчими від порівнянної ціни на подібний товар у країні експорту, що заподіює шкоду національному товаровиробнику подібного товару [2]. Об'єктом демпінгу є такий імпортований товар, який завдає шкоди національному товаровиробнику аналогічного товару.

Наразі, перед Україною постає проблема антидемпінгового регулювання, яку потрібно розглядати в двох напрямках: захист національного товаровиробника від недобросовісної конкуренції з боку імпортерів та антидемпінговий тиск на українських експортерів.

Для нейтралізації іноземного демпінгу, в Україні присутнє законодавче регулювання, яке спирається на такі нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22.12.98 р. №330-XIV;
2. Укази Президента України та Постанови Кабінету Міністрів України, щодо протидії недобросовісного імпорту та антидемпінгового регулювання;
3. Стаття VI ГАТТ(COT) 1994р.;
4. Угода про застосування Статті VI ГАТТ(COT) 1994 року;

Сукупність цих нормативно-правових актів можна назвати «Антидемпінговим кодексом України». Після вступу України у 2008 р. у СОТ до вітчизняної законодавчої бази, що пов'язана з питаннями антидемпінгу внесено зміни, які повинні привести норми антидемпінгового регулювання в Україні у відповідність світовим стандартам, що визначені системою ГАТТ.

Але, слід зазначити, що згідно з Законом України «Про міжнародні договори України», при наявності відмінностей між нормами національних законів і угод СОТ, перевагу матимуть останні. Провівши повний аналіз антидемпінгового кодексу, можна зробити висновок, що він дублює норми домовленостей ГАТТ/СОТ, а також підлаштовує їх у відповідності до особливостей національної економіки.

Розробники ЗУ «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» підтвердили, що в основі даного документу покладені три ключові нормативно-правові акти:

1. Угода про застосування ст. VI ГАТТ 1994 року;
2. Акт про тарифи 1930 року США за редакцією 1995 року;
3. Регламент Ради Європейського Союзу № 384/96 від 22.12.95 р.

«Про захист від демпінгового імпорту з країн не членів Європейської Спільноти» [3].

Таким чином, законодавство України стосовно засобів захисту національного товаровиробника від демпінгового

імпорту опирається на норми відповідних угод ГАТТ/СОТ, що приведені у відповідність до національної політики. Разом з тим, сучасний стан антидемпінгового регулювання в Україні вже не відповідає новітнім світовим тенденціям. Адже відповідні закони України фактично не були актуалізовані з моменту їх затвердження в 1998 році, хоча в цей час відбулися суттєві зміни в правовому полі антидемпінгового регулювання на міжнародному рівні, а також у національних правових системах країни та інтеграційних угруповань, зокрема в ЄС.

Список використаних джерел:

1. Герасим Ю. Антидемпінгове регулювання – загроза вільній торгівлі чи одна з умов її становлення? / Ю. Герасим // Дослідження міжнародної економіки: Збірник наукових праць від 06.03.2011 р. – №2/67. – С. 193 – 200.

2. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22 грудня 1998 р. № 330 – XIV. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/330-14/page>

3. Офіційний сайт Міністерства економіки України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>

4. Локшина Ю. В. Засоби захисту торгівлі в Україні: сучасний стан правового регулювання. *Держава і право*. 2018. № 80. С. 188–199.

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЗА НАПРЯМОМ «ВЗАЄМОДІЯ З ГРОМАДСЬКІСТЮ»

В. О. Боровський,

О. А. Подік,

студенти ОС «Магістр»¹,

*спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Запропоновано методологію оцінювання рівня взаємодії

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Кравець І.В.

органів державної влади з громадістю. Виокремлено чотири рівні взаємодії, серед яких: інформативність, консультації (дорадництво), активна участь громадян та партнерство. Зазначено основні етапи реалізації процесу взаємодії «влада–громадськість».

Ключові слова: діалог з суспільством, оцінка взаємодії влади і громадськості, державні органи влади, інститути громадянського суспільства.

Невід’ємною рисою демократичного урядування є орієнтація на діалог з суспільством, відкритість і прозорість, встановлення довіри громадськості до державних органів. Сучасне суспільство вимагає від Уряду таких якостей, як відкритість, прозорість, наявність функціонуючого зворотного зв’язку.

Першим кроком на шляху покращення взаємодії органу влади з громадськістю може стати запровадження оцінки його діяльності у цьому напрямку. Предметом такої оцінки має бути ступінь реалізації функції органу виконавчої влади щодо взаємодії з громадськістю відповідно до вимог законодавства України та зобов’язань Уряду України з впровадження принципів належного врядування [1]. Методологія оцінки має ґрунтуватися на розумінні того, що взаємодія з громадськістю відбувається на чотирьох рівнях та передбачає:

інформативність – односторонні відносини, під час яких орган виконавчої влади надає інформацію громадськості про формування, ухвалення та впровадження публічної політики, механізми участі громадян та організацій громадянського суспільства у формуванні та реалізації публічної політики.

Консультації (дорадництво) – комунікація, під час якої орган виконавчої влади оприлюднює проекти своїх рішень з метою отримання коментарів, зауважень, пропозицій від громадськості, або проводить консультації з громадськістю відносно процесу імплементації публічних політик.

Активну участь громадськості у розробці та імплементації публічної політики (діалог) – рівень взаємодії, під час якої орган виконавчої влади включає, залучає представників громадськості до робочих груп, експертних рад тощо в процесі

вироблення проектів конкретних нормативно-правових актів, рішень, політик. Представники громадськості є повноправними співучасниками процесу розробки рішень. Результатом такої взаємодії є спільне рішення (законопроект, рекомендації тощо). Діалог може бути ініційований як органами влади, так і ОГС;

Партнерство – рівень взаємодії, коли орган виконавчої влади та організації громадянського суспільства здійснюють взаємний обмін різного роду ресурсами (наприклад, делегування організаціям громадянського суспільства надання певного виду послуг спільне проведення заходів тощо).

На кожному з цих рівнів орган влади забезпечує три-етапний процес: «планування–дія–результати» [2]. У межах кожного з етапів визначається загальна оцінка, яка дає уявлення про прогрес у забезпеченості результативності діяльності органу виконавчої влади за напрямом «взаємодія з громадськістю». На основі результатів оцінки здійснюється розробка рекомендацій щодо вдосконалення діяльності задля більшої результативності. Прогрес (тренди і динаміка) на кожному з рівнів та в межах одного етапу вимірюється за п'ятибальною шкалою від 0 до 4 з кроком 0,25.

В результаті оцінки взаємодії влади і громадськості з'являється можливість удосконалити діяльність органів державного управління і покращити (розширити-звужити) векторальний набір активності громадян. Таким чином, здійснюється ефективний перерозподіл часу і ефективної енергії обох сторін.

Список використаних джерел:

1. Пілотна методологія оцінки діяльності органів виконавчої влади за напрямом «взаємодія з громадськістю» / Проект «Демократизація, права людини і розвиток громадянського суспільства в Україні». ПРООН Благодійний фонд «Творчий Центр ТЦК». – Режим доступу: <http://ccc-tck.org.ua/download/library/66/>.

2. Methodological Framework for the Principles of Public Administration / OECD/SIGMA, November 2017. Режи доступу: <http://www.sigmaweb.org/publications/Metho>

dological-Framework-for-the-Principles-of-Public-Administration-November-2017.pdf.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ, В ТОМУ ЧИСЛІ І У СФЕРІ ЮСТИЦІЇ

В. Р. Будний,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено систему надання адміністративних послуг у сфері юстиції. Запропоновані методи удосконалення системи правового забезпечення надання адміністративних послуг.

Ключові слова: адміністративні послуги, юстиція, нормативно-правове забезпечення

Практика надання адміністративних послуг в Україні за останні роки свідчить про наявність великої кількості проблем у процесі отримання таких послуг громадянами. Цей факт підтверджується даними багатьох спеціальних досліджень у сфері якості надання адміністративних послуг. На сьогоднішній день, незважаючи на достатньо тривалий термін формування системи надання адміністративних послуг в Україні, не в повній мірі впорядковані норми діючого законодавства, які регламентують механізм надання адміністративних послуг та інші, пов'язані з цим процесом аспекти.

Протягом останніх років значна увага відводиться розробці та впровадженню інституційного та нормативно-правового забезпечення надання адміністративних послуг, а саме: відкриваються сучасні центри надання адміністративних послуг, впроваджено Єдиний державний портал адміністративних послуг, Концепція Державної цільової

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Ходаківський Є. І.

програми створення та функціонування інформаційної системи надання адміністративних послуг на період до 2017 року та ін. В той же час, механізм надання адміністративних послуг України потребує вдосконалення, що обумовлено його непрозорістю, нераціональністю та досить часто не врахуванням інтересів громадян.

У березні 2017 року Кабінет Міністрів України підтримав проект змін до Закону України «Про адміністративні послуги». Зміни ініційовані Міністерством економічного розвитку і торгівлі України для того, щоб удосконалити процес надання адміністративних послуг населенню та уточнити деякі аспекти створення та організації роботи Центрів надання адміністративних послуг. Тобто, для отримання деяких дозвільних документів достатньо буде лише надіслати звернення до відповідного Центру надання адміністративних послуг. Погоджувальні процедури здійснюються без участі заявника і у випадку відсутності заперечень погоджувальних органів протягом 10 днів послуга буде вважатись наданою.

Також для забезпечення процесу децентралізації, у проекті передбачена можливість селищним та міським радам створювати власні Центри надання адміністративних послуг. У такому випадку, такий Центр створюється не при місцевій адміністрації, а при селищній чи міській раді. Таким чином, місцеві громади отримають більші повноваження у адмініструванні бізнесу та населення.

Серед новел законодавства – приписи, спрямовані на усунення розбіжностей, що виявлені під час реалізації Закону України «Про адміністративні послуги», шляхом виключення деяких положень із тексту цього закону та доповнення його новими положеннями, що регулюють статус і діяльність центру надання адміністративних послуг, а також забезпечують удосконалення процедури надання адміністративних послуг в електронній формі. Крім того, органам місцевого самоврядування (виконавчому органу сільської, селищної або міської ради, сільському голові (у випадку, коли відповідно до закону виконавчий орган сільської ради не утворено)) надано повноваження щодо реєстрації місця проживання та зняття з реєстрації місця проживання особи, ведення відповідного

реєстру територіальної громади.

За результатами аналізу стану правового регулювання відносин у сфері надання адміністративних (управлінських) послуг як в українському законодавстві, так і в законодавстві європейських держав, узагальнення думки провідних українських та іноземних фахівців, з метою врегулювання на законодавчому рівні багатоманітних процедурних відносин в управлінській діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та на виконання відповідних доручень Кабінету Міністрів України Міністерством юстиції України розроблено проект Адміністративно-процедурного кодексу України, який знаходиться на розгляді Верховної Ради України.

Правове регулювання порядку надання адміністративних (управлінських) послуг існує в більшості європейських країн, де ефективно діють кодифіковані акти, які присвячені детальній регламентації процедур в діяльності органів влади в частині їх взаємовідносин з фізичними та юридичними особами. Зокрема, у Федеративній Республіці Німеччині та Естонії існують закони про адміністративну процедуру, в Австрійській Республіці — Загальний закон про адміністративну процедуру, в Нідерландах — Акт з загального адміністративного права, в Польщі — Кодекс адміністративного провадження, в США — Федеральний закон про адміністративну процедуру.

Правове регулювання цих відносин щодо органів юстиції є достатньо повним і відповідає основним вимогам щодо порядку надання адміністративних (управлінських) послуг. Підтвердженням цього слугує результат функціонального обстеження центральних органів виконавчої влади у сфері надання адміністративних (управлінських) послуг, яке проведено робочою групою, що створена Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України.

Детальний аналіз вище окреслених нормативно-правових актів та практики діяльності Центрів надання адміністративних послуг в Україні вказує на те, що цей механізм потребує вдосконалення, а якість надання адміністративних послуг не задовольняє споживачів: при наданні адміністративних послуг досить часто спостерігається брак поваги до відвідувачів,

територіальна та предметна розпорошеність різних владних органів та підрозділів; складні процедури надання адміністративних послуг і «подрібненість» послуг; довга тривалість термінів надання послуг, адже часто законодавчо не виправдано великі терміни та «особливості» адміністративного провадження послуг (терміни засідання комісій, виконкому, сесій, тощо); обмежений графік «прийомних годин» у різних органах, оскільки він більшою мірою орієнтований на посадових осіб, але не завжди вигідний громадянам; брак інформації, що стосується надання адміністративних послуг; недостатня облаштованість приміщень для прийому тощо.

Підвищення якості адміністративних послуг потребує проведення комплексної реформи, яка дозволить удосконалити та узгодити нормативно-правові акти, які регламентують механізм надання адміністративних послуг та забезпечать їх спрощення в тому числі, шляхом впровадження сучасних інформаційних технологій.

Сучасний стан надання адміністративних послуг характеризується такими чинниками: 1) необхідністю максимально децентралізувати надання адміністративних послуг, уточнивши повноваження органів місцевого самоврядування щодо надання адміністративних послуг (пропонуємо внести зміни до Закону про місцеве самоврядування, змінивши делеговані повноваження на самоврядні повноваження); запровадивши прогресивну систему фінансування центрів надання адміністративних послуг (пропонуємо надати можливість органам місцевого самоврядування самостійно визначати відсоток плати за надання інших адміністративних послуг: від 30 до 60 відсотків, що далі спрямовується на потреби центрів надання адміністративних послуг); 2) актами Кабінету Міністрів України забезпечити реалізацію політики децентралізації повноважень і утворення інтегрованих офісів (центрів надання адміністративних послуг); забезпечити поширення дистанційного надання адміністративних послуг за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій; запровадити електронний документообіг.

Список використаних джерел:

1. Адміністративні послуги: Посібник / [В. Тимошук]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 104 с.

2. Висновок ЦППР щодо законопроекту Мін'юсту про зміну Закону України «Про адміністративні послуги» / Центр політико-правових реформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravo.org.ua/publiczna-administratsiia/2011-07-20-17-42-30/1356-vysnovok-tsprr-shchodo-zakonoproektu-miniustu-pro-zminu-zakonu-ukrainy-pro-administrativni-posluhy.html>

3. Паутова Т. О. Механізм надання адміністративних послуг в Україні: аналіз та напрями вдосконалення [Електронний ресурс] / Т. О. Паутова // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. – 2014. – № 1. – Режим доступу: http://el-zbirn-du.at.ua/2014_1/18.pdf

4. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 року № 5203-VI // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

5. Про затвердження Методики визначення собівартості платних адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від від 27 січня 2010 р. №66 / Верховна Рада України – офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/66-2010-%D0%BF>

6. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 червня 2007 р. №494-р / Верховна Рада України – офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/494-2007-p>

7. Про затвердження Примірного регламенту центру надання адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від від 1 серпня 2013 р. № 588 / Верховна Рада України – офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/588-2013-%D0%BF#n9>

8. Про заходи щодо впровадження Концепції

адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22.07.1998 № 810/98 /Верховна рада України – офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/810/98>

9. Про заходи щодо упорядкування надання державних платних послуг: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2009 р. №251-р / Верховна Рада України – офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/251-2009-%D1%80>

10. Про схвалення Концепції Державної цільової програми створення та функціонування інформаційної системи надання адміністративних послуг на період до 2017 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 614-р/ Верховна Рада України – офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/614-2013-%D1%80>.

11. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

12. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 р. № 90-р. / Верховна рада України – офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-%D1%80>.

13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг: Закон України від 10 грудня 2015 року № 888-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 3. – Ст. 30.

ЦЕНТР НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Д. О. Бурмич,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Стаття присвячена дослідженню розвитку України на прикладі центрів надання адміністративних послуг, а саме обізнаності громадян в даному питанні, їх ставленні та оцінці в сфері новоутворень з боку надання публічних послуг для пересічного громадянина.

Ключові слова: адміністративні послуги, реформування, оцінка якості надання адміністративних послуг.

Процеси децентралізації, які проходять зараз в Україні, покликані зробити кращим життя українців практично в кожній сфері і тому вони тісно переплелись із реформуванням системи надання адміністративних послуг, що триває в нашій державі.

Головна мета даного реформування дуже проста і зрозуміла – зробити послуги доступними, швидкими і якісними [1].

Питанням надання адміністративних послуг займалася чимала кількість науковців, найбільш яскраво дане питання висвітлено в роботах: В. Авер'янова, К. Афанасьєва, О. Васильєва, І. Голосніченка, В. Долечек, В. Євдокименка, Р. Калюжного, Коліушка, Н. Нижник, В. Тимошука, В. Ципука, та ін. [2].

У вересні 2019 року відбулася прес-конференція на тему «Якість адміністративних послуг в Україні: що змінилося за останні п'ять років?». На вищезазначеній конференції було досліджено ряд важливих запитань з боку змін надання адміністративних послуг порівняно з 2014-2015 роками.

Згідно даних дослідження суттєво збільшилась обізнаність з діяльністю державної чи місцевої влади у сфері

¹ Науковий керівник: к. е. н., професор Якобчук В. П.

адміністративних послуг. Так, 42 %, знають про створення центрів надання адміністративних послуг (було 25 %). Нічого не знає про будь-які дії третина населення (раніше нічого не знала половина).

Зріст рівня обізнаності зокрема пов'язаний і зі збільшенням кількості ЦНАП. Так, 46 % опитаних відповіли, що у їхньому місті утворено ЦНАП, а у 2015 році таких було 20 %, у а 2014 – лише 13%. При цьому, також збільшилась кількість людей, які звертались до ЦНАП і становить 43% від тих, які знають про ЦНАП у своєму місті. У 2013 році цей показник становив 35 %.

Рівень задоволення послугами ЦНАП їхніми безпосередніми користувачами є достатньо високим. Так, 82 % є задоволеними послугами, отриманими у ЦНАП, і трохи більше 10 % незадоволені.

Порівнюючи динаміку «негативних елементів» з особистого досвіду отримання адміністративних послуг, варто відзначити, що по всіх показниках, порівнюючи дані грудня 2014 і липня 2019 року, є дуже позитивна динаміка. Це зокрема, стосується черг (з 42 % зменшення до 20 %), комфортності приміщень (зменшення нарікань з 16 % до 6 %), умови для осіб з інвалідністю та батьків з дітьми (з 9 % до 4 %), вимагання хабара (з 5 % зменшення до 2 %), груба поведінка посадовців (з 16 % зменшення до 4 %), відмова без пояснень (з 4 % зменшення до 2 %), не пояснили які документи потрібні (зменшення з 30 % до 11 %), відсутність необхідної інформації (з 14% зменшення до 6%), справа тяглася надто довго (зменшення з 28 % до 12 %), ходіння по різних інстанціях (зменшення з 20 % до 8 %), вимагання непередбачених документів (зменшення з 11 % до 4 %), купівля бланків і «платні додаткові послуги» (з 19 % зменшення до 5 %) [3].

Яким би не був гарний прогрес в даному дослідженні на мою думку, цього недостатньо для розвинутої країни яка прагне повного взаєморозуміння зі своїми громадянами. Перш за все, необхідно донести до всього населення що таке ЦНАП, його можливості та переваги. Більшість опитаного населення, це досвідчені люди які часто мають справи з органами виконавчої

влади, а хотілось би, щоб про це знали і прості пересічні громадяни.

Список використаних джерел:

1. Авер'янов В. Б. Реформування українського адміністративного права: необхідність переосмислення теоретичних постулатів / В. Б. Авер'янов // Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Вип. 19. – О. : Юридична література, 2003. – С. 8–12.
2. Адміністративна процедура та адміністративні послуги: зарубіжний досвід і пропозиції для України / авт.-упор. В. П. Тимошук. – К. : Факт, 2003. – 496 с.
3. Прес-конференція «Якість адміністративних послуг в Україні: що змінилося за останні п'ять років?»<https://dif.org.ua/article/yakist-nadannya-administrativnikh-poslug-v-ukraini-dumka-gromadyan-otsinka-fakhivtsiv-ta-zmini-za-5-rokiv>
4. Закон України «Про адміністративні послуги» від 06/09/2012 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

РОЛЬ Е-УРЯДУВАННЯ ПРИ МОДЕЛЮВАННІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ СІМЕЙ В УКРАЇНІ

О. О. Вандяєв,

студент ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

У роботі досліджуються теоретичні та практичні питання, пов'язані із запровадженням е-урядування у соціальній сфері, а саме при наданні послуг та захисту сімей в Україні. Наведені переваги, які одержать громадяни від спілкування з державою в режимі он-лайн.

Ключові слова: соціальна сфера, е-урядування, сім'ї,

¹ Науковий керівник: к.н.держ.упр., професор Войтенко А. Б.

соціальний захист.

Незважаючи на активне реформування сфери соціального захисту в Україні, потреба у принципових змінах системи соціальних послуг залишається незадоволеною. Вона викликана невідповідністю соціальних послуг новим вимогам та потребам людей. Соціально-економічні зміни, що відбуваються в країні, загострюють або породжують різні соціальні проблеми, наприклад: безпритульність, торгівля людьми, поширення епідемії ВІЛ/СНІД та наркозалежності тощо. Підвищується соціальний ризик для найуразливіших груп людей: інвалідів, дітей, молоді, людей похилого віку, багатодітних сімей.

Складний та багатовекторний процес реформування системи соціальних послуг в Україні після здобуття нею незалежності та вибору курсу на побудову ринкових відносин було розпочато з утвердження загальнонаціональної парадигми соціального розвитку держави – визнання честі й гідності людини, її громадянських прав верховною цінністю держави, що було закріплено в Конституції України [1].

В сучасних реаліях реформування будь-якої галузі, а особливо соціальної сфери передбачає широке використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для досягнення необхідного рівня ефективності та результативності. Так, одним із пріоритетів реформування системи державного управління в Україні визначено розвиток електронного урядування. «Електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян» [2].

Саме явище «е-урядування» об'єднує у собі як мінімум дві складові – внутрішню урядову інформаційну інфраструктуру – аналог корпоративної мережі, та зовнішню інформаційну інфраструктуру, що забезпечує взаємодію з фізичними та юридичними особами [3].

Головною метою впровадження та активного застосування «електронного урядування» є подолання непрозорості,

закритості, недемократичності державної влади, встановлення довіри між владою та суспільством, підвищення ефективності дій органів державної влади та місцевого самоврядування, активізації участі населення у формуванні та реалізації державної політики, підвищення якості та доступності державних адміністративних та інформаційних послуг фізичним та юридичним особам.

Реальний стан впровадження «е-урядування» має ряд стримуючих і гальмуючих факторів таких, як відсутність єдиних форматів електронного документообігу на основі електронного цифрового підпису, відсутність конкретних та детальних планів щодо переходу до надання пріоритетних державних електронних послуг та координації питань обліку даних про громадян і стандартів ідентифікації при наданні державних електронних послуг, недостатній рівень заінтересованості в реалізації державних послуг в електронному вигляді з боку органів державної влади і комп'ютерної грамотності державних службовців та самого населення, відсутність технічної готовності громадян до отримання державних послуг в електронному вигляді (ЕЦП, електронні ідентифікатори громадян) та багато інших.

Щодо соціальної сфери, то тривалий час у практиці соціальної роботи фахівці із соціальної роботи (ФСР) / соціальні працівники ототожнювали поняття «ведення випадку» та «соціальний супровід». Дійсно, алгоритм і процедура соціального супроводу формально відображають більшість етапів «ведення випадку», однак не враховують ряд принципів та умов, які є обов'язковими і визначають сутність організації надання соціального захисту.

У контексті зазначеного «соціальний супровід» слід розглядати як комплексну послугу, а ведення випадку як універсальний спосіб організації надання будь-якого комплексу соціального захисту (соціальний супровід, соціальна інтеграція; реабілітація, догляд на дому тощо) будь-яким надавачем послуг.

Ведення випадку має такі етапи [4, с.155]:

- 1) аналіз повідомлення / інформації про потребу надання соціальних послуг;
- 2) оцінка потреб особи, сім'ї, які перебувають у складних

життєвих обставинах;

3) прийняття рішення про надання соціальних послуг з урахуванням індивідуальних потреб отримувача соціальних послуг;

4) підписання договору про надання соціальних послуг між отримувачем та надавачем соціальних послуг, розроблення індивідуального плану надання соціальних послуг;

5) надання соціальних послуг/здійснення соціального супроводу і їх перегляд;

б) проведення моніторингу та оцінки ефективності соціальних послуг/соціального супроводу та закриття випадку.

Кожен етап передбачає обов'язкові процедури і певні послуги відповідно до потреб отримувача та з урахуванням поточної ситуації. Дії та заходи наступного етапу ґрунтуються на результатах попереднього.

Ведення випадку обов'язково передбачає документування всіх етапів роботи з отримувачем. Відповідно до встановлених вимог, на кожного отримувача послуг заводиться Особова справа, в якій зазначаються усі дані про отримувача, фахівців, дотичних до ведення випадку, міститься інша відповідна документація.

Основним документом Особової справи сім'ї (особи) є Картка обліку роботи з сім'єю (особою). Цей документ містить детальну інформацію про сім'ю (особу), залучених фахівців, а також процедуру роботи з отримувачем послуг. Картка обліку роботи з сім'єю (особою) складається з восьми розділів, що поступово заповнюються у процесі розгортання соціальної роботи.

Після закриття випадку, припинення надання соціальних послуг Особова справа отримувача послуг ще деякий час зберігається у відповідному ЦСССДМ. У разі повторного звернення сім'ї (особи) за даними, внесеними у картку, спеціаліст зможе швидко вивчити соціальну історію сім'ї (особи), з'ясувати, які послуги надавалися, та визначити подальший план роботи з сім'єю (особою). Відмітимо також те, що інформація, зібрана в Особовій справі сім'ї (особи), є конфіденційною.

Відкриття випадку розпочинається із висновку за

результатами повідомлення / інформації та збору первинних даних про дитину, сім'ю. Таке повідомлення може надійти безпосередньо від особи (самозвернення) або від родичів, сусідів, поліції, підрозділів органів виконавчої влади: охорони здоров'я, освіти, у справах сім'ї та молоді, соціального захисту, служби у справах дітей, соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та ін.

На основі запропонованих форм документування розроблено програмне забезпечення електронної бази ведення випадку та його адміністрування (рис. 1).

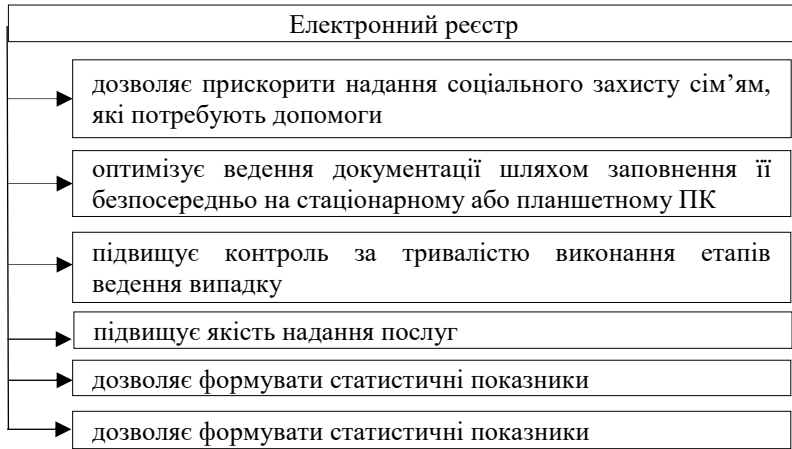

Рис. 1. Переваги електронного реєстру

Джерело: [5, с.158].

Всі форми між собою взаємодіють, ключова інформація чи висновки прогнозують наступні дії та відображаються в наступній формі. Так, висновки оцінки автоматично будуть відображені в соціальній картці, індивідуальному плані та у звіті соціального працівника. Цілі індивідуального плану автоматично заносяться в соціальну картку та у звіт соціального працівника.

Закриття випадку відбувається одночасно з аналізом ефективності роботи з отримувачем послуг. На цьому етапі проводять підсумкові оцінки процесу і результату (впливу) роботи. Після закриття випадку отримувача послуг в

обов'язковому порядку інформують про можливу соціальну підтримку й надалі. З метою оцінки ситуації після завершення соціального супроводу, запобігання рецидивам і надання необхідних консультацій фахівців із соціальної роботи контактує з отримувачем послуг 2-3 рази у перші 3 місяці, потім – за потреби, але не рідше ніж 1 раз на 6 місяців протягом двох років.

Отже, на нашу думку незважаючи на існуючі проблеми у сфері впровадження та функціонування е-урядування в країні в цілому, та в соціальній сфері зокрема, є ряд позитивних моментів його впровадження дасть змогу зробити спілкування громадян з владою максимально комфортним. Значно підвищиться рівень інформування населення, яке зможе одержати повну інформацію про закони, правила і послуги. Спростяться процеси взаємодії громадян з урядом. Процес розгляду звернень громадян стане більш швидким і справедливим. Прозорість прийняття рішень уряду підвищить ступінь суспільного контролю за роботою уряду і знизить рівень корупції.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: офіц. текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2006 р.] – К.: Юридична думка, 2006. 117 с.

2. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80>.

3. Бовсунівська І. В. Зарубіжний досвід взаємодії органів влади із громадянами в системі електронного уряду / І. В. Бовсунівська // Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. – Том 28 (67) № 1. – 2017. – С. 12–21.

4. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серп. 2014 р. № 385. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення: 20.09.2019 р.).

5. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. У 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрович. К.: ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.

РОЛЬ ГРОШОВИХ НАДХОДЖЕНЬ ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

К. В. Варварич,
студентка,

katyavarvanych50@gmail.com,

І. Я. Ткачук,

кандидат економічних наук, доцент

i.tkachuk@chnu.edu.ua,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Визначено роль грошових надходжень діяльності підприємств, їх суть та роль. Виділено основні види грошових надходжень за видами діяльності та їх значення на підприємстві.

Ключові слова: грошові надходження, вхідні грошові потоки, грошові потоки, рух грошей, реалізація продукції, прибуток.

В умовах ринкових перетворень в Україні, що характеризуються невизначеністю та мінливістю економічних відносин, основний акцент економіки перемістився з держави на підприємство, що стало основною рушійною силою економіки.

Гроші виступають необхідним атрибутом і елементом діяльності підприємства. Окрім цього, рух грошей у формі грошових надходжень і виплат опосередковує здійснення операційних, інвестиційних та фінансових операцій підприємства.

Однією із найважливіших категорій для діяльності підприємства є категорія «грошові надходження», що безпосередньо входить до поняття грошові потоки. Грошові

надходження забезпечують нормальну життєдіяльність підприємства.

Однією із найважливіших сторін підприємства будь-якої діяльності – це забезпечення його грошовими надходженнями задля виконання зобов'язань перед державою, іншими суб'єктами економіки, покриття витрат виробництва та безпосередньо отримання доходу і прибутку для безперервного функціонування на ринку. Для діяльності кожного підприємства важливим є прибуток у процесі отриманні якого відбувається рух грошових коштів.

Ефективність роботи підприємства вимірюється наявним у нього прибутком, що розраховується за даними фінансової звітності. На практиці ефективність функціонування суб'єкта діяльності визначається розміром перевищення грошових надходжень над грошовими виплати. Відсутність касових розривів, здатність підприємства сплачувати всі необхідні рахунки визначає його здатність продовжувати свою діяльність [4].

Водночас ефективно організоване управління грошовими потоками, а саме грошовими надходженнями підприємства підвищує ритмічність здійснення операційного процесу, забезпечує зростання обсягу виробництва і реалізації його продукції.

Питання грошових надходжень у складі грошових потоків є широко досліджуваним вітчизняними та зарубіжними науковцями. Проблеми сутності, класифікації, формування і функціонування грошових надходжень у складі грошових потоків підприємств у сучасній економічній літературі відображені у наукових роботах таких вітчизняних і зарубіжних економістів, як Дж. К. Ван Хорна, Є. Брігхема, Е. Нікхбахта, Т. Райса, А. М. Кінга, Р. Б. Тяна, В. В. Бочарова, Л. Н. Павлової тощо, та українських вчених І. О. Бланка та інших економістів [5, 1].

Проте досі не достатня увага приділяється визначенню їх сутності. Більшість вчених, що досліджують грошові надходження виділяють їх у складі грошових потоків, проте не дають йому чіткого визначення. Зважаючи на вищесказане, при дослідженні грошових надходжень підприємства будемо

послугуватись підходом до визначення авторитетного науковця А. М. Поддєрьогіна, який є один з небагатьох, що все ж таки дає визначення. Відповідно, грошові надходження – це кошти, які надходять на поточні й інші рахунки підприємств у банках і в касу підприємства [3].

Грошові надходження діляться за трьома видами діяльності: операційною (основною), фінансовою та інвестиційною. Надходження від основної (операційної) діяльності включають в себе надходження від продажу за основною діяльності, аванси від покупців, виручку за допоміжної діяльності та погашення заборгованості постачальникам. Надходження від фінансової діяльності включають в себе надходження кредитів і позик, погашення відсотків, виплати дивідендів. Надходження від інвестиційної діяльності включають в себе грошовий оборот, пов'язаний з придбанням майна або продаж довгострокових активів, які не є складовою еквівалентів грошових коштів.

Отже, грошові надходження підприємства є однією із найважливіших категорій, що забезпечує позитивні результати діяльності. Вони надходять із трьох видів діяльності підприємства: операційної, фінансової та інвестиційної. Кожна з яких відіграє значну роль у формуванні грошових надходжень на підприємстві та забезпечує його безперебійне функціонування.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Управление денежными потоками: Учеб. Пособие / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2009. – 736 с
2. Ніпіаліді О. Ю, Карпишин Н. І. Фінанси підприємств. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://library.tneu.edu.ua/files/EVD/dumka09/Finansu%20pidpruemstv.pdf>.
3. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/522/Finansi_pidpriiemstv_pdf.
4. Рендович П. М. Управління грошовими потоками інвестиційної діяльності підприємств. / П. М. Рендович // Світ фінансів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://library.tneu.edu.ua/index.php/uk/resursy-biblioteky/pratsi-vykladachiv-tneu/62-resursy-biblioteky/pratsi-vykladachiv-tneu/r/128-2011-09-08-07-46-37>.

5. Хорн, Дж. К. Основы управления финансами [Текст]: Пер. а англ. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 800 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ ЗАСОБІВ В ТРАНСФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

З. Ф. Васильєва,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В дослідженні визначено особливості застосування електронних платіжних засобів в умовах трансформацій економіки та банківської системи. Акцентовано увагу на удосконаленні нормативно-правового та організаційного забезпечення платіжних систем.

Ключові слова: платіжна система, електронні платежі, трансформація, законодавство, платіжна картка.

Переважає більшість кредитно-розрахункових операцій в постіндустріальному суспільстві здійснюється з використанням електронних платіжних засобів, що регулюються нормами Законів України «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», Положенням про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 05 листопада 2014 року № 705.

Платіжна картка – це один з видів безготівкових розрахунків, засіб ідентифікації її власника та ін. Визначення картки наведене в п. 1.27 ст. 1 Закону «Про платіжні системи та

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Кравець І. В.

переказ коштів в Україні», згідно якого платіжна картка – спеціальний платіжний засіб у вигляді емітованої у встановленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання перекладу грошей з рахунка платника чи відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, тощо [2].

За даними Національного банку, у 2018 році кількість держателів платіжних карток становила більше 42 млн. осіб, статистика показує, що також зросла сума і кількість операцій з використанням платіжних карток. Так, кількість операцій станом на 01.01.2018 становила 1775 млн. шт., на 37,9 % більше ніж у попередньому році. У I півріччі 2019 року цей показник зріс на 30 %. Обсяги безготівкових операцій із використанням таких карток зросли на 48,5 % і склали 571,3 млрд. грн. Дані про кількість платіжних карток, емітованих українськими банками у розрізі платіжних систем наведено у табл. 1

Таблиця 1

Кількість платіжних карток, емітованих українськими банками у розрізі платіжних систем, станом на 1.09.2018 р.

Платіжна система	Платіжні картки (в обігу), тис. шт.	Платіжні картки (активні), тис. шт.
MasterCard	39 735	24 124
Visa	19 725	10 723
ПРОСТІР	633	443
Інші	31	8
Всього	60 125	35 299

Джерело: складено автором на основі даних НБУ.

Нормативно-правове забезпечення, що регулює платіжні операції передбачає здійснення користувачем платіжних операцій з використанням платіжної картки за рахунок коштів, наданих йому банком у кредит або в межах кредитної лінії [3]. Це універсальний платіжний засіб, використовуючи який власник картки може здійснювати платежі за товари та послуги і забезпечувати трансфер безготівкових коштів у готівку [10]. Сума та кількість операцій з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Сума та кількість операцій з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками

Рік	Сума операцій (млн. грн.)			Кількість операцій (млн. шт.)		
	Безготівкові платежі	Отримання готівки	Усього	Безготівкові платежі	Отримання готівки	Усього
2013	159 138	756 889	916 027	584	755	1 339
2014	255 194	763 841	1 019 035	879	693	1 573
2015	384 795	848 001	1 232 796	1 287	678	1 965
2016	571 275	1 038 985	1 610 260	1 775	738	2 513
2017	834 957	1 289 721	2 124 678	2 311	780	3 091

Джерело: складено автором на основі даних НБУ.

Законодавство визначає обмеження для випуску певних видів карток для ряду банків які не набули високого рівня рентабельності. American Express і Diners Club випускають тільки кредитні картки, а інші менш відомі системи (особливо ті, котрі працюють тільки в рамках однієї країни) не ризикують здійснювати операції з кредитними картками і випускають тільки дебетові карти. Світові лідери VISA і MasterCard/ Europay є універсальними і випускають та обслуговують як кредитні, так і дебетові картки. Під час застосування дебетово-кредитної схеми користувач здійснює платіжні операції з використанням платіжної картки в межах залишку коштів.

За останні роки можливості платіжних систем України значно розширились. Модернізація систем дала можливість експлуатувати наступні платіжні системи з платіжними пластиковими картками та системами банкоматів:

1. Міжнародна платіжна система VISA International Service Association (США) з процесинговим центром в США, Європі та на інших континентах [7].

2. Міжнародна платіжна система MasterCard International (США)+ Europay International (EC) з процесинговим центром в США та Європі [20]. Національна платіжна система ПРОСТІР з процесинговим центром в Україні

3. Національна платіжна система ПРОСТІР з процесинговим центром в Україні. Національний банк

впровадив також всеукраїнську систему ТОПАЗ – авторизаційно-транзакційний телекомунікаційний центр для ліцензійних карток VISA International, Master-Card, Cirrus/Maestro [14].

Разом з тим, в країні існують обмеження для ряду банків для участі в платіжних системах. Також, не всі оператори платіжної інфраструктури мають право здійснювати діяльність в Україні. Виключно після їх реєстрації Національним банком України, у зв'язку із зростанням зловживань і махінацій з платіжними системами ускладнено процедуру реєстрації. [17]

Таким чином, перехід до постіндустріальної економіки характеризується великою кількістю інновацій в механізмі функціонуванні платіжних систем банків та потребує посилення наглядової функції центральних банків за електронними операціями.

Список використаних джерел:

1. Відновлення довіри до банків. URL: Режим доступу: <http://easybanking.com.ua/trust-to-bank>. (дата звернення – 20.10.2018 р.)
2. Некрасенко Л. А. Сучасний стан та перспективи розвитку безготівкових платіжних інструментів в Україні // Вісник НТУ «ХП», 2014. № 66 (1108). С. 128–134.
3. Основні показники діяльності банків України за 2017 р. / Національний банк України. URL: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798
4. Платіжні системи : [навч. посіб.] / Є. О. Полтавська, П. М. Куліков; Харк. нац. екон. Ун-т. Х. : ХНЕУ, 2010. 219 с.
5. Правила системи електронних платежів Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=53465720>
6. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679–XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення – 20.10.2018 р.)
7. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України [від 05.04.2001 р., № 2346-14; зі змінами та

доповненнями]. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

8. Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664–III. URL: Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

9. Рівні банківської системи. URL: <http://www.inventech.ru/lib/money/money0067/>. (дата звернення – 2.09.2018 р.)

10. Система електронних платежів (СЕП) Національного банку України URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=43047915&cat_id=78675 (дата звернення – 20.10.2018 р.)

НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

М. С. Васільєва,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В дослідженні аналізуються актуальні питання використання нових технологій державного управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств. Зроблено акценти на шляхах активізації сучасної інноваційно-інвестиційної політики держави в сфері підтримки аграрних підприємств.

Ключові слова: інновації, інвестиції, державне управління, підприємство, нові технології.

В інтелектуальному суспільстві відбувається принципова трансформація не тільки в технологіях та знаннях, але і в концепціях державного управління, в механізмі прийняття рішень щодо раціонального та ефективного використання

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Ходаківський Є. І.

ресурсного потенціалу суспільства. Державне управління інноваційно-інвестиційними процесами основа інноваційного розвитку суспільства і забезпечення потенціалу економічного зростання.

Активізація сучасної інноваційно-інвестиційної політики держави яка орієнтована на бачення стратегічних цілей і пріоритетів національної моделі суспільного розвитку, це реальний шлях переходу до постіндустріального укладу . Сьогодні інновації стають найважливішим ресурсом діяльності в будь-якій галузі економіки, на будь-якому підприємстві. Підприємства в ринкових умовах господарювання нашої країни стикаються з рядом проблем, які перешкоджають та уповільнюють здійснення процесу управління інноваційно-інвестиційною діяльністю і вирішення яких потребує державного втручання[1, с. 41–43; 2, с. 83]:

- управління здійснюється без урахування факторів ризику в умовах невизначеності, усе це призводить до того, що ряд нововведень завершується комерційними невдачами;
- діюча система оподаткування не стимулює довгострокові накопичення підприємств, що дозволило б останнім реалізувати інноваційні проекти. Внаслідок цього українська інноваційна сфера не стала привабливою як для вітчизняних, так і для іноземних інвесторів;
- організаційні структури управління підприємствами зазвичай не пристосовані до вирішення завдань інноваційно-інвестиційної діяльності, тобто використовуються застарілі лінійно-функціональні структури, що не відповідають складним сучасним умовам господарювання;
- не розроблена методика комплексної оцінки інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств, яка дозволить приймати управлінські рішення на довгострокову перспективу;
- дуже мала частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі виробленої продукції;
- наявність складних механізмів реєстрації інноваційних проектів;
- нестача відповідного кваліфікованого персоналу;

- обмеженість у залучені відповідних фінансових коштів;
- через високу вартість кредитних ресурсів можливості використання залучених коштів суттєво обмежена;
- зруйнована схема взаємодії між владою, наукою, освітою і виробництвом.

Державне сприяння ефективному прийняттю рішень щодо впровадження нововведень на підприємстві, допомога при проведенні оцінки інноваційних, інвестиційних проєктів підприємства, підбір кадрового забезпечення, фінансування наука це необхідні складові сучасного публічного управління інноваціями та інвестиціями.

Основною метою державного управління інноваційно-інвестиційною діяльністю є створення механізмів ефективної взаємодії усіх суб'єктів науково-технічного розвитку, забезпечення збалансованості їх дій, високих темпів інноваційного розвитку необхідними інвестиційними ресурсами та підвищення ефективності використання коштів, вкладених у процес їх розширеного відтворення [3, с. 205]. Ефективна система державного управління інноваційно-інвестиційною діяльністю, організована з урахуванням цих принципів, створює основу високих темпів розвитку підприємства, досягнення необхідних кінцевих результатів інноваційно-інвестиційної діяльності і постійного зростання його ринкової вартості.

Процес державного управління інноваційно-інвестиційною діяльністю базується на певному механізмі. Механізм інноваційно-інвестиційного управління – це система основних елементів та заходів, які регулюють процес розробки і реалізації інноваційно-інвестиційних рішень підприємства спільно з державними інституціями. Об'єднання в механізм управління інноваційно-інвестиційною діяльністю зусиль держави і підприємства дозволяє у повному обсязі реалізувати його цілі і задачі, сприяє результативному здійсненню функцій управління інноваційно-інвестиційною діяльністю, а саме.

1. Забезпечує розробку та впровадження інноваційно-інвестиційної стратегії підприємства.

2. Сприяє створенню спільних організаційних структур і проектів, що забезпечують прийняття і реалізацію управлінських рішень за всіма аспектами інноваційної та інвестиційної діяльності.

3. Формує єдину інформаційну систему, що забезпечує обґрунтування альтернативних варіантів інвестиційних рішень та вибору інноваційних проектів.

4. Здійснює комплексний аналіз важливих аспектів розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства.

5. Реалізує інструменти програмно-цільового планування інвестиційної діяльності підприємства за основними її напрямками.

6. Забезпечує формування дієвої системи стимулювання реалізації прийнятих управлінських рішень в сфері інноваційної та інвестиційної діяльності.

7. Сприяє організації дієвого та ефективного контролю за реалізацією прийнятих управлінських рішень у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Голубенко А. А. Инвестиционная поддержка инновационной деятельности предприятия / А. А. Голубенко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2002. – № 5 (51). – С. 38–45.

2. Овчаренко Т. Методика комплексної оцінки інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств / Т. Овчаренко // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2008. – № 99. – С. 81–85.

3. Задніпряна Т. С. Управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства / Т. С. Задніпряна // Економічний вісник Донбасу. – 2012. – №1 (23). – С. 203–205.

4. Системи управління якістю. Настанови щодо застосування ISO 9001:2015. – Чинний від 2019-01-01. – Київ : УкрНДНЦ, 2019. – 39 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА ЗАСАДАХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Т. В. Волківська,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет,
e-mail: baklan1976@ukr.net

Анотація. У доповіді розглянуто засади реалізації функцій держави та регіональних органів виконавчої влади щодо їх реформування в напрямі публічного управління аграрним сектором.

Ключові слова: державна аграрна політика, публічне управління, аграрний сектор.

В умовах сьогодення назріла необхідність перегляду підходів публічного управління з точки зору «ідей» суспільного розвитку та спільної ціленаправленої діяльності стейкхолдерів разом із державними органами управління та його застосування в галузевому аспекті, а саме – публічного управління в аграрному секторі економіки, оскільки успіхи необхідно закріплювати, а прорахунки та недоліки необхідно виправляти. Саме прорахунки державної аграрної політики через відсутність публічності у процесі її розроблення та реалізації спричиняють до недоліків самої системи управління вітчизняним аграрним сектором і не враховують вимог сучасного публічної політики.

За умов впровадження реформи децентралізації посилюється роль публічної політики в аграрному секторі на місцевому (сільському та селищному) рівні з врахуванням підвищення публічного характеру управління в агробізнесі.

Основним базовим елементом публічної політики в аграрному секторі має бути інформаційна відкритість для всіх учасників, що формують на меті вертикальну та горизонтальні структури та супутні і супровідні, консалтингові послуги для забезпечення відносин на основі довіри, взаємодопомоги та

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Довженко В. А.

фінансової підтримки сільгоспвиробників тощо. Наразі функції управління аграрним сектором на рівні держави та місцевому рівні доцільно розглядати у тісному взаємозв'язку.

До функцій державного управління в аграрному секторі доцільно відносити: розробку стратегії розвитку агропромислового комплексу; розробку та реалізацію програм розвитку АПК; розробку та реалізацію галузевих програм АПК; формування внутрішньогалузевого балансу розвитку окремих галузей та їх підтримки; правове забезпечення та процедури страхування сільськогосподарських ризиків; здійснення державної підтримки стосовно політичної складової, правової та адміністративної, інформаційної та інноваційної, фінансової та маркетингової складових, в тому числі, і в напрямі зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських суб'єктів; забезпечення до безперешкодного доступу до ринків збуту та дотримання сільгоспвиробниками стандартів якості та безпечності сільгосппродукції; захист внутрішнього ринку та розвиток на ньому внутрішньої конкуренції; забезпечення профільною інфраструктурою, кадрами, новаціями; розвитком аграрної науки в державі в цілому.

До функцій регіонального рівня та органів місцевого управління в публічній політиці аграрним сектором, що покликані сприяти його розвитку та передбачати пріоритетні адміністративні, правові, фінансові, інноваційні та інформаційні, маркетингові та технологічні, захисту прав власності, доцільно віднести такі: участь у розробці та реалізації стратегій та програм регіонального розвитку сільського господарства та його окремих галузей; підтримку сільгоспвиробників, в тому числі і за освоєнням нових технологій та забезпечення об'єктами інфраструктури загального характеру; надання в оренду земель та допомога в забезпеченні до доступності агропромислових ринків збуту; сприяння отриманню інвестиційних коштів та створення умов для сільськогосподарської кооперації; підтримка відносин щодо оптимізації взаємодії учасників із сервісними, переробними та торговельними підприємствами; здійснення контролю за дотримання екологічних, санітарних та інших стандартів для ведення аграрного бізнесу; обов'язкове сприяння в отриманні

фінансової (кредитної) допомоги для сільгоспвиробників та представлення їх інтересів у органах (в тому числі, профільних) влади.

Таким чином, сукупність розподілених функцій впливу на процеси в аграрному секторі через посилення публічності на різних рівнях буде сприяти розвитку реформам агропромислового комплексу та здійснювати структурні зміни у підходах до управління такими областями: державної служби та кадрової роботи, а також розробки та реалізації державної політики в аграрній сфері.

Новими елементами публічного управління в аграрному секторі мають стати:

- публічна відкритість на основі підвищення ефективності взаємодії органів влади та суспільства;
- реалізація прав доступу до інформації всіх стейкхолдерів аграрного сектора;
- оптимізація функцій за умов закінчення реформи децентралізації органів виконавчої влади;
- протидія корупції в аграрному секторі;
- здійснення управління на засадах досягнення на результат через бюджетування та спеціальні режими фінансування галузей сільського господарства;
- подальше впровадження та реалізації поширення інформаційно-комунікаційних технологій;
- запровадження управлінських технологій на основі аутсорсингу, бенч-маркетингу тощо;
- реалізація процесу стратегічного управління АПК, в тому числі і на регіонально-галузевому рівнях як публічного процесу;
- застосування публічних технологій взаємодії держави та агробізнесу через поширення створення державно-приватного партнерства, асоціацій, фондів та інших утворень, в тому числі, системи державних закупівель та постачання, споживчої кооперації тощо.

РОЛЬ ЖІНКИ В СУЧАСНІЙ АРМІЇ

О. М. Гайдай,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

У статті розглянуто та проаналізовано роль і місце жінки-військовослужбовця в Україні, особливості службової кар'єри жінки у військовій організації та причини, що спонукають жінку до обрання військової служби. Здійснено науковий аналіз проблем жінок в армії, пошук шляхів їх розв'язання щодо ефективного реформування армійського організму.

Ключові слова: армія, Збройні сили, жінки, реформування.

Початок ХХІ ст. пов'язаний із серйозними змінами принципів розвитку соціально-економічних систем. Ці зміни відбуваються не лише під впливом глобалізації, активізації процесів індустріалізації нового типу чи демократизації суспільства. Вони також є наслідком наростання кризових явищ у національній і світовій економіці, збільшення кількості військово-політичних конфліктів, революцій, посилення нападів терористів, унаслідок чого гинуть люди. Крім того, кліматичні та техногенні катастрофи доповнюють страждання людей. Усе це породжує численні міграційні та соціальні проблеми, що зачіпають як розвинуті країни, так і держави, що розвиваються. Ми повністю погоджуємося з доктором соціологічних наук Ю. А. Калагіним, що для протидії сучасним масштабним загрозам як ніколи потрібний адекватний соціальний інститут і що такий інститут в державах існує, – це армія.

Отже, створення військового інституту, спроможного забезпечити безпеку людини і суспільства у цілому – це вимога часу. Однак для цього потрібне реформування армії, що дісталася нам у спадщину від минулого [1].

¹ Науковий керівник: к.е.н, доцент Симоненко Л. І.

Ми бачимо, що Збройні сили України йдуть сьогодні шляхом військових реформ. Досягнення мети цих реформ передбачає вирішення багатьох непростих питань, але найскладніше з них пов'язане зі створенням нової, адекватної часові особистості військовослужбовця [1]. Сьогодні особовий склад Збройних сил України представлений військовослужбовцями-чоловіками, військовослужбовцями-жінками і невеликою кількістю цивільного персоналу. Причому кількість жінок в українських Збройних силах постійно збільшується. Так, якщо станом на 1 червня 2016 р. було 17 147 жінок-військовослужбовців, що становило 8,5 % від загальної кількості військовослужбовців, про що повідомив заступник міністра оборони України з питань європейської інтеграції І. Долгов, то сьогодні, за словами начальника Головного управління персоналу – заступника начальника Генерального штабу ЗСУ генерал-лейтенанта А. Артеменко, у лавах Збройних сил України проходять військову службу вже 23 тис. жінок військовослужбовців [2]. Аналогічну тенденцію можна спостерігати і в інших країнах світу. Так, кількість військовослужбовців-жінок в арміях Північноатлантичного альянсу вже до 2010 р. зросла в 10 разів і досягла чисельності понад 300 тис. осіб. Нові тенденції, що проявляються в структурі особового складу в армії, актуалізують потребу в перегляді сталих уявлень на типологію особистості військовослужбовця.

Метою статті є дослідження соціально-економічних умов збільшення кількості жінок в армії, об'єктивних причини та наслідків розвитку цього процесу. Виклад основного матеріалу дослідження. Більшість дослідників появу військовослужбовців-жінок, чисельність яких постійно зростає, сприймає як феномен, революційну зміну у структурі кадрового складу армії [1]. Однак є цей процес феноменом чи революційною зміною? Безумовно, ні. Для цього є й об'єктивні причини. Перелічимо деякі з них:

1. Практично безперервний науково-технічний прогрес протягом ХХ ст. зумовив якісну еволюцію збройних сил, насамперед у способах і характері ведення бойових дій: а) значно зросло технічне оснащення армії, сама техніка стала більш інноваційною, досконалою й потужною, що скоротило

потребу у фізичному навантаженні військових; б) зазнало змін й озброєння. Зброя стала більш наукоємною, потужною й руйнівною, значно збільшилися її види.

2. Відбуваються зміни в структурі армії: зміна видів збройних сил, усередині яких, своєю чергою, змінюються пріоритети родів військ, прихід одних і сходження інших із військово-історичної сцени, відмирання старих і зародження нових військових професій.

3. Наростає ускладнення професійних навичок, потрібних у кожній із військових спеціальностей, яких стало набагато більше. Армія стає більш інформаційно та інтелектуально місткою, що потребує реалізації не тільки і не стільки мускульної сили, а насамперед інтелектуального і творчого потенціалу військовослужбовців, аналітичних здібностей, креативного підходу до вирішення завдань.

4. «Професійна» психологія у війнах ХХ ст. виявлялася особливо значущою у міру розвитку видів зброї, ускладнення технічного оснащення військ і структури збройних сил. Тобто чим більш руйнівною стає зброя, тим більш зваженими повинні бути «доленосні» рішення щодо її застосування. Слід пам'ятати, що «у сучасних військових конфліктах перемог не буває – є лише проблеми» [3]. Проблеми породжують не тільки військові конфлікти, а й наростання кризових явищ у національній і світовій економіці, посилення нападів терористів, кліматичні та техногенні катастрофи. Все це змінює концептуальну основу сучасної армії. Зосередження уваги в діяльності збройних сил виключно на захисті території від традиційного збройного нападу сьогодні у світі трактується як анахронізм, сліпе слідування якому перешкоджає ефективному забезпеченню безпеки суспільства.

Новій армії потрібен новий тип військовослужбовця, який поєднує високий рівень професіоналізму з таким самим високим рівнем соціальної відповідальності, що виявляється в готовності прийняти на себе відповідальність за соціальні наслідки військових та інших дій.

Дослідження, проведені науково-педагогічними працівниками кафедри психології та педагогіки Харківського університету Повітряних сил імені Івана Кожедуба у 2012–2013

пр., показали, що серед професійних якостей військовослужбовців-чоловіків найвищий рейтинг отримали: готовність до ризику (62,5 %), організаторські здібності (52,4 %), самостійність, незалежність (52 %). Ці якості є обов'язковими елементами в структурі особистості офіцера – офіцера армії тоталітарної держави, що, на жаль, не відповідає сучасній моделі армії демократичної держави, якою є Україна [4].

Натомість дані щодо мотивації військовослужбовців-жінок показали, що в її структурі професійна орієнтація гармонійно поєднується із соціальною орієнтацією. Зокрема, високий рейтинг отримали особистісні якості, до яких належать: відповідальність за наслідки професійної діяльності (77,7 %), вміння ставити суспільні інтереси над особистими (59,5 %). Саме такий тип особистості військовослужбовця цілком відповідає уявленням про армію нового типу XXI ст. Жінки як носії гармонійного типу особистості мають зайняти достойне місце в особовому складі збройних сил демократичних держав, якою є й Україна [1].

Підсумовуючи, слід констатувати, що армія сьогодні це лише один із сегментів ринку праці. І кількість жінок у цьому сегменті буде поступово збільшуватися, бо це відповідає загальносвітовим тенденціям розвитку. Зважаючи на те, що у сфері оборони зі значною перевагою домінують чоловіки та чоловічі стереотипи, упровадження гендерного підходу не є природнім.

Український соціум ще має переосмислити новий образ жінки як самодостатньої, активної і незалежної особистості, що є цілковито здатною до конкурентних стосунків із чоловіками. Зараз світова громадськість поступово починає відходити від стереотипу «армія – не жіноча справа», і Україна не є винятком. Жінки як носії гармонійного типу особистості мають зайняти достойне місце в особовому складі Збройних сил України. Жінок у збройних силах буде все більше та більше, це об'єктивний процес, тому продовження дослідження необхідно проводити у напрямі пошуку шляхів подальшої інтеграції жінок у збройні сили.

Список використаних джерел:

1. Калагін Ю.А. Гендерний аспект типологізації особистості військовослужбовців Збройних сил України / Ю.А. Калагін // Український соціум. – 2013. – № 3(46). – С. 44–53.
2. У Генштабі розповіли, скільки жінок служать в українській армії // Тиждень. Уа. – 30 травня 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : tyzhden.ua/News/193465
3. Жінки на війні: яким є вклад прекрасної статі // Волинські новини. Перше інформаційне агентство. – 20 січня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.volynnews.com/.../ya-ne-muzhnia-ia-khorobra-takuy-lozunh-u-divchat-iaki-berut-uchast/>.
4. Селіванова О. В. Формування професійної готовності до прикордонної служби в курсантів-дівчат : дис. ... кандидата пед. наук : спец. 13.00.04 / О. В. Селіванова ; Національна академія Державної прикордонної служби України. – Хмельницький, 2004. – 193 с.
5. Кучмєєв О. О. Психологічні особливості міжособистісних стосунків жінок-військовослужбовців : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.09 «Психологія діяльності в особливих умовах» / О. О. Кучмєєв ; Національна академія Державної прикордонної служби України. – Хмельницький, 2010. – 20 с.
6. Андрощук О. Ю. Психологічні особливості соціалізації майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі професійної підготовки : дис. ... кандидата психол. наук : спец. 19.00.09 / О. Ю. Андрощук ; Національна академія Державної прикордонної служби України. – Хмельницький, 2009. – 217 с.

УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОСВІТИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Н. М. Гембарська,
студент ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розкрито сутність засади управління освітніми процесами. Обґрунтовано підходи сталого розвитку як систему розвитку освіти в умовах децентралізації.

Ключові слова: управління, система освіти, децентралізація, розвиток громад.

Актуалізація сталого розвитку національної економіки, процеси децентралізації суспільної взаємодії гостро поставили на порядку денному питання розвиток системи освіти як визначеної світоглядної складової соціально-економічних змін. Як суспільно утворюючі центри, освітні заклади виступають осередками освітнього, наукового, суспільного та культурного життя. Впровадження стійких перспективних механізмів адміністрування, регулювання менеджменту та саморозвитку системи освіти спроможне забезпечити не якісне надання освітніх послуг, але й бути базисом прогресу територіальних громад всіх рівнів.

Реформування системи освіти переживає декілька етапів свого становлення. Наразі цей процес охопив всі ланки: початкову, середню та вищу. Надання освітнім закладам та територіальним громадам прав самоврядності створює якісно нові умови здійснення освітнього процесу.

Серед вітчизняних вчених питанням розвитку системи освіти визначальне місце у своїх дослідженнях присвятили В. Б. Авер'янов, Г. В. Атаманчук, Д. М. Бахраха, Ю. П. Битяк, Д. Л. Ворон, В. М. Гаращука, І. П. Голосніченко, Є. В. Додін, І. Л. Литвинчук, Д. М. Лук'янець, Т. О. Коломієць, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, Р. С. Мельник, М. В. Савчин, Ю. О. Тихомиров,

¹ Науковий керівник: д.е.н, професор Ходаківський Є. І.

Є. І. Ходаківський та інші. Автори розкривають аспекти публічного адміністрування владних суб'єктів, розрізняють традиційні та інноваційні підходи в окремих сферах суспільного буття. Публічне адміністрування органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів надає повноваження діяти в публічних інтересах виконувати публічні функції.

Зважаючи, що система освіти як сукупність знань, умінь, способів мислення, морально-етичних цінностей не може бути об'єктом публічного управління, водночас є сукупністю закладів освіти, яку крім питань самоврядування визнано об'єктом управлінської діяльності. Правове регулювання освітнього процесу та адміністрування об'єктами управління здійснюється через посередництво органів місцевого регулювання публічного адміністрування за одночасного здійснення функції контролю окремих аспектів функціонування. Більш складним в системі адміністрування видається багатофункціональний характер діяльності закладів освіти та поліфункціональний підхід до управління ними, окресленим нормативно-правовими актами. До елементів управління в такому випадку також відносяться законодавчі обмеження юридичної визначеності. Визначені на державному рівні заходи втручання у діяльність закладів освіти через видання приписів, встановлення заборон та проведення окремих контрольних дій є правомочним збоку низки закладів, які мають відмінну між собою функціональну спрямованість та політику діяльності, що уможливорює наявність суперечностей в силу дублювання сфер регулювання. Бюджетні обмеження та вимога щодо посилення інформатизації освіти перешкоджає академічній мобільності фахівців, а також впровадженню та реалізації спільних програм закладів освіти, зокрема міжнародних та міждисциплінарних тощо.

Врегулювання питань розвитку освіти та підвищення якості надання послуг буде через встановлення прогнозованих граничних меж втручання та розширення можливої діяльності освітніх закладів та установ.

Список використаних джерел:

1. Prysiazniuk O., Buluy O., Plotnikova M. Cluster approach in administration of rural areas. Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development, 2018. 40(2). PP. 118–127.
2. Ramanauskas J., Stasys R., Plotnikova M. Innovative approaches to rural development // Sustainable Development of Rural Areas: monograph / ed. Prof. T. Zinchuk, prof. J. Ramanauskas. – Klaipėda: Klaipėda University; Kyiv: «Centre of Educational Literature», 2019. PP. 80–99.
3. Plotnikova M. Conceptual Basis for Ukrainian Rural Development // Regional Formation and Development Studies. 2015. №3. PP. 134–144.

ПУБЛІЧНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В ШВЕЙЦАРІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

*Д. В. Герасимчук,
В. В. Богуславець,
студенти ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

*Досліджено сутність публічного фінансового контролю.
Проаналізовано систему публічного фінансового контролю
Швейцарії та окреслено напрями його імплементації для
України.*

*Ключові слова: публічний фінансовий контроль, публічні
фінанси, децентралізація.*

Одним із напрямів реалізації в Україні реформи місцевого самоврядування є бюджетна децентралізація, що являє собою процес поступової передачі частини фінансових ресурсів і виконуваних на цій підставі функцій управління і відповідальності від центральних до місцевих органів влади. Це

¹ Науковий керівник: к.е.н, доцент Золотницька Ю. В.

сприятиме підвищенню рівня забезпечення населення суспільними послугами, формуванню самостійних територіальних громад, посиленню ефективності влади і прискоренню економічного зростання [2].

Публічний фінансовий контроль – це регламентована правовими нормами цілеспрямована діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань незалежно від форм власності та інших суб'єктів з перевірки своєчасності й точності надходження коштів у банк, до бюджетів та інших грошових фондів, правильності й ефективності використання таких коштів і матеріальних резервів [4].

Термін «Public Internal Financial Control» (PIFC) було запроваджено Європейською комісією з метою запровадити структуровану модель для надання допомоги національним урядам у реорганізації їхнього внутрішнього контролю і, зокрема, для підвищення рівня управління публічними фінансами відповідно до міжнародних стандартів і передовою практикою ЄС [1].

Публічний фінансовий контроль виконання державних програм у Швейцарії реалізується на всіх рівнях державного та місцевого управління. У Швейцарії діє децентралізована система публічного фінансового контролю, яка передбачає функціонування окремо існуючих регіональних контрольних органів (рис. 1).

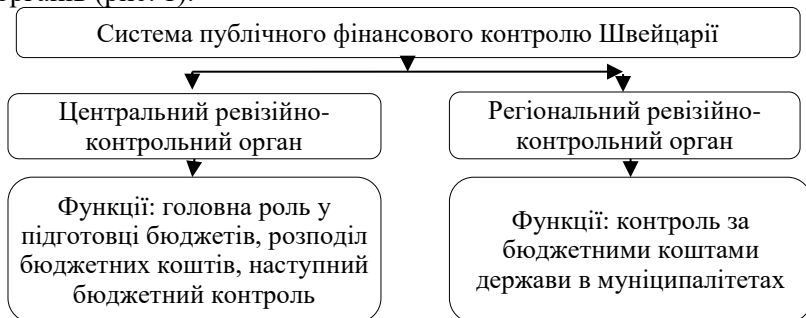

Рис. 1. Структура системи публічного фінансового контролю Швейцарії

Центральним ревізійним органом Швейцарії є Відомство фінансового контролю. Регіональні контрольно-рахункові органи безпосередньо не підпорядковуються найвищому фінансово-контрольному органу держави. Проте, контрольні органи кантонів за дорученням органів федеральної влади можуть перевіряти витрачання загальнодержавних бюджетних коштів [4].

В Україні на сьогодні діє централізована система фінансового контролю – регіональні фінансово-контрольні установи перебувають у прямому організаційному підпорядкуванні вищому органу фінансового (бюджетного) контролю держави – Міністерству фінансів. Тому, в ході імплементації швейцарського досвіду, Україні слід досить виважено підходити до структурних змін в цьому напрямку. Але, в будь-якому разі, в основу державної політики контролю за публічними фінансами мають бути покладені європейські принципи публічного контролю. Публічний фінансовий контроль слід спрямовувати на дотримання законності, фінансової дисципліни, запобігання фінансовим правопорушенням під час мобілізації, розподілу та використання публічних (централізованих і децентралізованих) грошових фондів для виконання завдань і функцій держави та соціально-економічного розвитку країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. de Koning R. PIFC (Public Internal Financial Control) / R. P.J. De Koning. – 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pifc.eu/wp-content/uploads/2017/11/PifcEbook-EN.pdf>.
2. Золотницька Ю. В. Аспекти запровадження системи внутрішнього фінансового контролю та аудиту у територіальних громадах / Ю. В. Золотницька, О. М. Дмитренко // Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів: II Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Житомир, 24 травня 2018 р.): тези доповідей – Житомир: ЖНАЕУ, 2018. – С. 208–212.
3. Кодекс лучшей практики в сфере управления муниципальными финансами. – Режим доступу: http://www.Logincee.Org/remote_libraryitem/4544?lang=ru.

4. Музика-Стефанчук О. Публічний фінансовий контроль: проблеми вітчизняної, закордонної та міжнародної термінології / О. Музика-Стефанчук // Публічне право № 1 (13), 2014. – С. 84–89. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [irbis-nbuv.gov.ua>cgi-bin>irbis_nbuv>cgiirbis_64](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64).

ПРОГНОЗУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ВІД ЗАХОДІВ РОЗШИРЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ ПРИЙОМІВ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

В .В. Голдевський,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Менеджмент» спеціалізація «Менеджмент ЗЕД»,
Житомирський національний агроекологічний університет

У роботі досліджуються специфіка прогнозування економічного ефекту від заходів розширення експортного потенціалу підприємства з використанням прийомів економіко-математичного моделювання.

Ключові слова: прогнозування, моделювання,, експорт, імпорт, ефективність.

У сучасних умовах господарювання щоб забезпечувати зростання прибутку у довгостроковій перспективі, потрібно шукати невикористані можливості його збільшення, тобто резерви зростання. Для підприємства, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність резерв – це кількісна величина. На підприємстві резерви та можливості здійснення різних видів діяльності виявляються на стадіях планування та безпосереднього виробництва продукції та її реалізації. Наше завдання знайти шляхи зростання прибутку за рахунок оптимально сформованої системи планування та організації збуту.

¹ Науковий керівник – д.е.н., професор Данкевич В. Є.

Питання прогнозування економічного ефекту від заходів розширення експортного потенціалу підприємства з використанням прийомів економіко-математичного моделювання досліджувалося багатьма вченими. Так, Андрусенко В. О. досліджував специфіку формування та реалізації експортного потенціалу України. Антонюк Л. Л. досліджував міжнародну конкурентоспроможність країни. Багрова І. В. досліджувала міжнародну економічну діяльність України, можливості прогнозування.

Найбільш оптимальним варіантом знаходження резервів зростання прибутку для досліджуваного підприємства є збільшення обсягів виробництва та реалізації (зокрема експорту). Щоб визначити можливі резерви зростання прибутку, а також рентабельності власного капіталу потрібно визначити який саме обсяг виробництва та експорту очікується і прогнозується на наступний період. Для цього перед розрахунком резерву зростання прибутку від збільшення обсягів реалізації (експорту) доцільно звернутися до рівнянь трендів обсягів експортної діяльності та обсягів виробництва досліджуваного підприємства. За допомогою цих функцій ми зможемо отримати прогнозні значення на наступні періоди для того щоб розробляти рекомендації для можливих шляхів зростання прибутку та рентабельності власного капіталу.

Використавши фактичні показники обсягів експорту продукції, побудуємо їх графічне відображення (рис. 1). Використавши прийоми економетрики, оцінимо тренд показників експорту: $Y = 0,0002x^2 + 0,0132x + 0,0328$; ($R^2 = 0,9493$),

де Y – обсяг експорту за квартал, виміряний у тис. од. продукції; x – номер кварталу, починаючи з I кв. 2019 р., який приймається за 1.

Аналогічним чином оцінимо тренд показників обсягів виробництва:

$$Y = 0,2643x^2 + 0,8843x + 0,12; (R^2 = 0,9816).$$

Розрахуємо прогнозні значення експортної діяльності на наступні періоди (квартали 2015 р.):

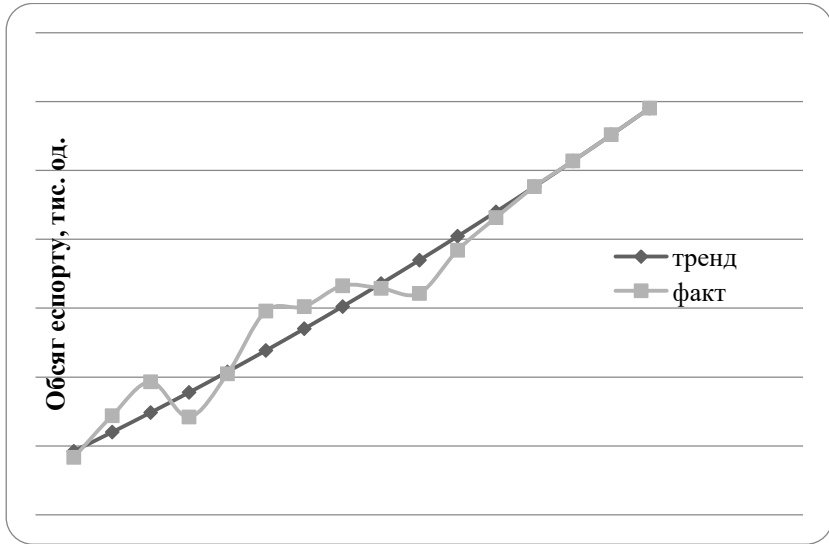
$$Q_{2019\ 1} = 0,2382 \text{ тис. од.};$$

$$Q_{2019\ 2} = 0,2568 \text{ тис. од.};$$

$Q_{2019\ 3} = 0,2758$ тис. од.;

$Q_{2019\ 4} = 0,2952$ тис. од.

Загалом на 2019 р. прогнозуємо зростання експорту до 1,066 тис. од., що на 41 % більше, ніж у 2018 р. Абсолютний приріст експорту з ймовірністю 95 % становить 294 од. будівельних конструкцій.

приблизно 3,5 %, що становило 10800 тис. грн. В результаті чого отримано прибуток на рівні 18726 тис. грн. Розрахунковий приріст прибутку за рахунок збільшення експортної діяльності на 3,5 % складає 510,2 тис. грн.

Поряд з цим, для підвищення ефективності експортної діяльності необхідною умовою є впровадження ефективних і надійних заходів щодо підвищення можливих обсягів експортної діяльності досліджуваного підприємства, що стане надійним джерелом зростання прибутків та рентабельності власного капіталу. Для розвитку враховуючи сучасні глобалізаційні виклики та удосконалення процесу експортної діяльності рекомендовано створити на початковому етапі вбудований експортний відділ та закордонного представництва.

Отже, внаслідок запровадження цих двох заходів, зокрема створення експортного відділу та закордонного представництва, обсяги експорту від першого заходу зростуть на 802,4 од., тобто на 7,43 %, обсяги експорту від запровадження другого заходу зростуть на 986,9 од., тобто на 9,14 %.

Список використаних джерел:

1. Андрусенко В. О. Формування та реалізація експортного потенціалу України / В. О. Андрусенко, Н. Ю. Фіщук // Економічні проблеми розвитку аграрного виробництва в регіоні. – 2017. – Вип. 5. – С. 116–119.
2. Багрова І. В. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. посібник / І. В. Багрова, О. О. Гетьман, В. Є. Власюк. – К.: ЦУЛ, 2004. – 384 с.
3. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Підручник / О. П. Гребельник. – К.: ЦУЛ, 2004. – 384 с.
4. Грущинська Н. М. Розвиток експортного потенціалу України в сучасних світогосподарських процесах / Н. М. Грущинська, М. П. Музиченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 7. – С. 19–26.
5. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посібник / М. І. Дідківський. – К.: Знання, 2016. – 462 с.

6. Дроздова Г. М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств: Навч. посібник / Г. М. Дроздова. – К.: ЦУЛ, 2004. – 247 с.
7. Dankevych V. Clustering of the international agricultural trade between Ukraine and the EU / V. Dankevych, Y. Dankevych, P. Pyvovar // Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. – 2018. – Vol. – 40. – No. 3: 307–319.
8. Експортно-імпортні операції в Україні: Збірник нормативних актів. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 448 с.
9. Захаров К. Логистика, эффективность и риски внешнеэкономических операций / К.Захаров. – К.: ИНЭС, 2010. – 237 с.
10. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Підручник для ВНЗів / І. В. Багрова, Н. І. Редіна, В. Є. Власюк, О. О. Гетьман; За ред. І. В. Багрової. – К.: ЦУЛ, 2004. – 580 с.

РОДОВІД ПОСЕЛЕННЯ ЯК ВИКЛИК В УПРАВЛІННІ ЗАЙНЯТІСТЮ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

А. В. Головнюк,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Проілюстровано специфіку управління трудовими ресурсами на сільських територіях в умовах інформатизації суспільства. Запропоновано розвиток родових садиб та родових поселень як механізм забезпечення само зайнятості населення та підвищення відповідальності за територію проживання.

Ключові слова: родова садиба, родове поселення, міжнародна співпраця, ноосферний розвиток.

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Ходаківський Є. І.

Інформатизація суспільної економіки активізує процеси науково-технічного зростання, що особливо гостро позначилися на сільських територіях, де дисонансні підходи в управлінні агрохолдингами, що провокують надмірне антропогенне навантаження на навколишнє середовище, поєднуються зі спустошенням територій внаслідок зниження рівня зайнятості та трудової міграції економічно активної частини населення. Саме на сільських територіях питання безробіття населення поєднується потребою залучення висококваліфікованих працівників. Складність вирішення цієї суперечності поєднується з нижчим рівнем оплати праці на сільських територіях, що знижує мотиваційну складову щодо залучення до праці фахівців. Тому ефективна державна політика розвитку трудового потенціалу сільських територій має поєднуватися з механізмами вирішення проблеми житлового забезпечення та поліпшення демографічної ситуації на селі.

Найбільш дієвим підходом у цьому випадку є реалізація концепції «Родова садиба», розробленого ВГО «Народний рух захисту Землі» спільно з ННЦ «Інститут аграрної економіки», що передбачає законодавче закріплення права кожного громадянина України на отримання 1 га землі для облаштування родової садиби (при бажанні), безоплатно, без права продажу, з правом передачі лише у спадок. Держава накладає на таку ділянку два зобов'язання: дотримання чинного екологічного законодавства та висадку неплодових дерев на 30–50% площі. Досвід України засвідчив, що без жодної допомоги збоку держави та бюджетів усіх рівнів наразі в Україні таким чином відроджено 100 населених пунктів. Новими переселенцями є переважно (понад 90 %) молодь віком 35±5 років, що має вищу освіту (понад 80 % поселенців), інвестує у розвиток сільських територій щорічно понад 30 тис. грн., відновлює та створює інфраструктуру у населених пунктах, народжує дітей (середня кількість дітей у родині становить 3 особи).

Список використаних джерел:

1. Prysiazniuk O., Buluy O., Plotnikova M. Cluster approach in administration of rural areas. Management Theory And Studies

For Rural Business And Infrastructure Development, 2018, №40(2), PP.118–127.

2. Ramanauskas J., Stasys R., Plotnikova M. Innovative approaches to rural development // Sustainable Development of Rural Areas: monograph / ed. Prof. T. Zinchuk, prof. J. Ramanauskas. – Klaipėda: Klaipėda University; Kyiv: «Centre of Educational Literature», 2019. P. P. 80–99.

3. Plotnikova M. Conceptual Basis for Ukrainian Rural Development // Regional Formation and Development Studies. 2015. №3. PP. 134–144.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РИБОГОСПОДАРСЬКИМ ПОТЕНЦІАЛОМ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

О. І. Гонтар,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроєкологічний університет

В дослідженні розкрито особливості управління рибогосподарським потенціалом в контексті адміністративної реформи. Визначено коло проблем які стримують розвиток рибогосподарського потенціалу України.

Ключові слова: публічне управління, децентралізація, рибогосподарський потенціал, аквакультура.

Рибогосподарська діяльність є одним з пріоритетних напрямів публічного управління в Україні і потребує широкої участі громадськості поряд з державним адмініструванням у вирішенні ряду актуальних проблем. Головною складовою сучасної рибогосподарської політики має стати виконання найважливішої стратегічної задачі – безпечність та доступність продукції рибництва як умови загальної продовольчої безпеки держави. Це завдання може бути вирішено тільки при активній взаємодії органів публічного управління, місцевого

¹ Науковий керівник: к.е.н., професор Якобчук В. П.

самоврядування, громадянського суспільства, науковців та суб'єктів бізнесу, що забезпечить максимальне задоволення платоспроможного попиту населення, підприємств та інших галузей економіки країни в продукції рибництва вітчизняного виробництва.

Посилення публічності управління рибогосподарською діяльністю зумовлюється розвитком процесу децентралізації який потребує більш активної участі кожного члена громади у вирішенні проблем функціонування рибної галузі виходячи з соціо-еколого-економічної ефективності просторово-територіальної організації рибництва : Особливості управління рибогосподарським потенціалом на сучасному етапі пов'язані з колом проблем:

1) Відсутність цільових державних програм підтримки рибогосподарських комплексів в ОТГ;

2) Недостатня державна підтримкою можливостей реалізації продукції рибної галузі на експорт безпосередньо виробниками, та обмеження імпорту риби який складає 90 % ринку;

3) Необхідність закріплення вирішальної ролі громад в прийнятті рішень по напрямках розвитку рибогосподарських підприємств;

4) Низька диверсифікованість рибної галузі та недостатній розвиток рибопереробних підприємств на територіях громад.

В умовах різкого зниження платоспроможності рибної галузі викликану політикою дорогих грошей та не вигідних кредитів, моральним і фізичним зношенням матеріально-технічної бази підприємств рибного господарства, низькою конкурентоспроможністю рибництва та виснаженням природо-ресурсного потенціалу держава повинна стати основним інвестором і донором в даній сфері.

Рибогосподарський комплекс України в період трансформації суспільства і перебудови економіки зазнав значних фінансових, людських та ресурсних втрат, що викликало ряд екологічних, економічних та соціальних проблем функціонування та управління в рибодобувних регіонах. Загальна криза системи управління в період становлення

ринкових відносин мала значний негативний вплив на роботу всіх рибодобувних областей, стан галузі в цілому.

Новий етап адміністративної реформи потребує реструктуризації управління рибним потенціалом сільських територій, полягає у створенні механізмів переформатування бюрократичного апарату управління рибогосподарською діяльністю в ОТГ, пов'язаний з докорінним перетворенням відносин власності, вимагає створення нових структур та інституцій управління.

Орієнтованих на ринкові інструменти. Одночасно з реформованими рибними господарствами право на вилов одержали малі приватні підприємства і інші суб'єкти підприємницької діяльності, що викликало стрімке та безконтрольне зростання чисельності користувачів водних живих ресурсів. Проте, процес збільшення числа користувачів природно-ресурсного потенціалу не супроводжується прогресом технічної оснащеності промислу. Навпаки, при розподілі квот відбуваються негативні явища, які можуть викликати катастрофічні наслідки.

Дизбаланси в рибній галузі були закладені ще за часів радянської влади коли в рибництві було створено переваги для розвитку морського і океанічного рибальства в збиток розвитку власної ресурсної бази природних і штучних внутрішніх водойм. Як відмічено вище, на промисел в екстериторіальних водах припадало до 74 % загального обсягу вилову риби, на риболовецьку зону України – до 16 %, частка продукції аквакультури коливалася в межах 7-12 %, а промисел у внутрішніх водоймах складав всього 3 % від загальної продукції [27]. Таким чином, у власних водах українські рибопромислові господарства виловили 25 % рибної продукції, а 75 % припадає на чужі риболовні зони та відкритий океан. Таке співвідношення виловів в «своїх» та «чужих» водах зберігається роками і не має причин вважати, що воно може змінитись за умови збереження тієї ж економічної політики. В такому перекосі ми вбачаємо одну з провідних причин чутливості рибогосподарського комплексу України до кризових явищ перехідного періоду. Недосконалість законодавства і відсутність реальної державної політики, направленої на національний розвиток привели до істотних

аномалій в розвитку рибальства.

Ліквідація політичних та економічних бар'єрів розвитку рибного господарства України, зміна пріоритетів в мотивації рибогосподарської діяльності в громадах, призведе до активізації рибогосподарської діяльності на внутрішніх водоймах, перш за все, аквакультури. З іншого боку, слабка матеріально-технічна і фінансова база ОТГ в сучасних умовах не можуть забезпечити достатні джерела рефінансування галузі в цілому.

Список використаної літератури:

1. Кластери рибодобування, рибопереробки, аквакультури. Українські кластери/ URL: <http://ucluster.org/universitet/klastery-ukraina/2012-study/perspektivni-napryamki-klasterizacii-vodnikh-resursiv/klasteri-ribodobuvannyaribopererobki-akvakulturi/>
2. Гринжевський М. В. Інтенсифікація виробництва продукції аквакультури у внутрішніх водоймах України / К.: Світ, 2010. –188 с.
3. Реформування рибного господарства. URL: http://darg.gov.ua/files/1/Koncepciya_reformuvannya.pdf.
4. Про аквакультуру : Закон України від 18 вересня 2012 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5293-17>.
5. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 8 липня 2011 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3677-17>.

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Д. Гончаренко,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Окреслено перспективи оптимізації структури посівних площ. Розроблено проект комплексної системи охорони земель. Обґрунтовано перспективні напрями підвищення ефективності функціонування фермерських господарств.

Ключові слова: господарювання, ефективність, оптимізація, прибуток, розвиток, підприємств структура.

Земельні ресурси це не тільки основний засіб виробництва в сільському господарстві, а й вирішальний природний головний фактор відтворення, головне джерело одержання сировини і продовольства. Україна належить до країн з порівняно високим рівнем землезабезпеченості: на 100 чоловік населення у нас припадає 64 га. ріллі, тоді як у країнах Європейського Союзу – 24 га., у тому числі у Франції – 32 га., у Німеччині – 14 гектарів.

Низький природно-кліматичний потенціал землеробства може бути поліпшений не формою власності, а єдиною державною політикою контрольованого захисного землекористування. Ми звикли говорити гордо про українські чорноземи, а між тим, вони втратили вже 30% гумусу, їх родючий шар зменшився на 10-15 см., а в нормальному екологічному стані перебуває лише 1 га. із кожних 10 га. На підвищення економічної родючості ґрунту та вирощування сталих урожаїв сільськогосподарських культур спрямована меліорація земель. Вона включає в себе зрошення і осушення земель, вапнування і гіпсування ґрунтів, насадження вітрозахисних лісосмуг, докорінне поліпшення природних

¹ Науковий керівник – к.е.н., доцент Плотнікова М. Ф.

кормових угідь, протиерозійні та інші заходи. Економічна ефективність використання виробничих ресурсів рослинництва значною мірою залежить від рівня родючості ґрунтів. Необхідно проводити освоєння науково-обґрунтованих систем ведення господарства, розширити застосування ґрунтозахисних систем і методів обробітку землі та протиерозійних заходів. Комплексна система охорони земель передбачає впровадження ґрунтозахисних сівозмін, плоско різного обробітку ґрунту, ґрунтозахисних технологій вирощування сільськогосподарських культур, полезахисного лісонасадження та проведення інших протиерозійних заходів. Нині ведуться дослідження по розробці і застосуванню ґрунтозахисної безплужної системи землеробства. Ресурсозберігаюча ґрунтозахисна система землеробства з контурно-меліоративною організацією території. Вона призведе до інтенсивного землеробства. В контурно-меліоративному землеробстві враховують технологічні, біологічні, екологічні вимоги щодо вирощування сільськогосподарських культур. При використанні цього методу повинна знизитись розораність ґрунтів.

З метою раціоналізації використання сільськогосподарських угідь розроблена оптимізаційна модель розвитку ФГ «Колос». В розробленій моделі оптимізація кормової бази досягається за рахунок насичення посівних площ посівами багаторічних трав та підвищенням продуктивності природних сінокосів та пасовищ. Отримавши результат оптимізаційної задачі, та її аналізуючи слід помітити те, що потреба у кормах зменшилась на 183,2 ц. і на перспективу вона становить 13673,8 ц. виручка лишається у СФГ «Зоря» лишається незмінною становить 5593 тис грн., при цьому вихід кормів при цьому зменшився на 183,2 ц. та становить 13857 ц. Вихід кормів при цьому також зменшився на 4534,1 ц. Така ситуація спостерігається за рахунок використання комп'ютерних технологій, а точніше за допомогою розв'язання оптимізаційної задачі в Microsoft Excel. Виходячи із попередніх розрахунків, слід відмітити поліпшену структуру посівних площ СФГ «Зоря» (табл. 1).

Таблиця 1

Поліпшена структура посівних площ

Показники	Значення показника за рік				2020 р. (прогноз) у % до 2017 р.
	2017	2018	2019	2020. (прог- ноз)	
Площа сільськогосподарських угідь, га	1589	1672	1716	18208	у 11 разів
Площа ріллі, га.	1277	1277	1440	18208	у 14 разів
Рівень розораності, %	76,8	86,3	86,3	100	130,2
Всього посіви, га.:					
в т.ч. зернові і зернобобові	807	675	480	91,5	11,3
технічні	—	6	—		
кормові	430	520	1107	688	160,0
Поліпшені природні кормові угіддя, га	×	×	×	225	×
Поголів'я тварин, гол.					
в т.ч. корови	191	197	190	190	99,5
ВРХ на відгодівлі	390	419	425	425	109,0
свині	19	44	40	40	у 2 рази
Валові витрати, тис. грн.	625	869	824	404	64,6
Валовий дохід, тис. грн.	767	1884	5593	5593	у 7 разів
Прибуток, тис. грн.	142	1015	4769	5189	у 36 раз

Прогнозована площа сільськогосподарських угідь становитиме 1820,9 га, що обумовлене збільшенням площ під кормовими культурами. Це буде здійснюватися за рахунок приєднання паїв селян у кооператив, за допомогою якого вони отримуватимуть частину продукції сільського господарства. Збільшення площі ріллі сприятиме збільшенню прибутку, при незмінному валовому доході та поголів'ї тваринництва.

Отже, оскільки критичним став рівень розораності ґрунтів, як в Україні в цілому, так і в господарстві зокрема, можна запропонувати, скорочуючи поступово площу ріллі, привести його до рівня Європейських країн з подібними умовами господарювання. Тому варто лише рік зосередити усі ресурси на

виробництві певного виду продукції, і підприємство матиме прибуток. Вирощування зернових має забезпечити позитивний результат, оскільки господарство розташоване в зоні Лісостепу, де сприятливі умови для вирощування цих культур. Коли не можливо досягти підвищення ефективності виробництва поступово, треба запроваджувати кардинальні зміни. Підвищенню продуктивності і ефективному використанню земельних угідь сприяють також раціональна організація земельних територій та землепорядкування. Дедалі більшого значення набуває розвиток різноманітних форм власності на землю і видів господарювання. Особливо бережно до земельних ресурсів відносяться власники фермерських господарств та приватних підприємств, відчуючи, що ці землі належать тільки їм.

Список використаних джерел:

1. Шандова Н.В. Ключові елементи системи забезпечення конкурентних переваг підприємств // Актуальні проблеми економіки. 2014. № 11. С. 51–55.
2. Швайка Л.А., Гузела О.І. Планування і контроль на підприємстві: навч.-метод. посіб. Українська академія друкарства. Л.: УАД, 2009. 98 с.
3. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник для студ. вищих навч. закл. – вид. 2-ге, доп./ Ю.С Цал-Цалко., Ю.Ю. Мороз, О.Г. Денисюк. Житомир, 2009. 504 с.

ФОРМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

Грибук В. О.,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено сферу фізичної культури та спорту крізь призму публічного адміністрування. З'ясовано стан та

¹ Науковий керівник – д.е.н., професор Литвинчук І. Л.

характерні проблеми, що гальмують розвиток фізкультурно-спортивного руху в Україні.

Ключові слова: фізична культура, спорт, об'єкт, публічне адміністрування, державне регулювання.

Подальший розвиток фізкультурно-спортивного руху прямо залежить від формування ефективної системи публічної адміністрації, що надаватиме громадянам якісні публічні послуги на рівні, що відповідає європейським стандартам, забезпечуватиме оптимальне використання коштів та буде здатна вчасно й адекватно реагувати на соціально-економічні, зовнішньополітичні та інші виклики. Водночас сумний досвід поєднання інерції радянського управління з новими технологіями адміністрування перетворив публічну адміністрацію в цій сфері на суперечливий механізм з громіздкою структурою, неспроможною адекватно реагувати на соціально-економічні зміни, відповідати публічному інтересу. Постійно знаходячись у стадії перманентного реформування, галузь фізичної культури та спорту наразі опинилася готовою до запровадження на теренах України європейської моделі взаємовідносин між державою і суб'єктами фізкультурно-спортивної діяльності, побудованої на засадах впровадження іншого типу відносин – «публічно-сервісних», які характеризуються реординаційним змістом, забезпеченим диспозитивними методами [1 с. 179].

Водночас, за інтегральним показником здоров'я населення, яким є середня очікувана тривалість життя людини, Україна посідає одне з останніх місць в Європі. Характерно, що до занять фізичною культурою і спортом в Україні залучено лише 13 % населення. За цим показником Україна значно поступається таким державам, як Фінляндія, Швеція, Великобританія, Чехія і Німеччина.

Загалом доросле населення значно менше займається фізкультурою і спортом, ніж у провідних європейських країнах: лише кожен третій чоловік і кожна п'ята жінка в цілому по Україні, в сільській місцевості – кожен четвертий чоловік і кожна восьма жінка. Тоді як у Великій Британії і Франції

кількість тих, хто займається спортом, перевищує 65 %, в Голландії – 72 %, у Фінляндії – 80 %. [2, с. 56; 3].

Супутніми чинниками наявної кризи фізкультурно-спортивного руху в Україні залишаються:

- невідповідність чинного «спортивного» законодавства сучасним вимогам;

- невідповідність потребам громадян інфраструктури фізкультурно-оздоровчої діяльності у виробничій, навчально-виховній і соціально-побутовій сфері;

- недосконалість системи централізованої підготовки національних збірних команд, низький рівень фінансового та матеріально-технічного забезпечення дитячо-юнацького і резервного спорту;

- низький рівень наукового забезпечення розвитку фізичної культури і спорту, недостатнє фінансування наукових досліджень (менш як 0,5 % видатків державного бюджету передбачається на сферу фізичної культури і спорту);

- недостатнє пропагування здорового способу життя, занять дитячоюнацьким і резервним спортом;

- незадовільний стан матеріально-технічної бази. Рівень забезпечення населення в Україні фізкультурно-спортивними залами (з розрахунку на 10 тис. осіб) у 2–3 рази нижчий, ніж у провідних державах, плавальними басейнами – у 30 разів. Понад 80 % спортивних майданчиків не відповідають сучасним вимогам;

- недостатнє бюджетне фінансування (з державного бюджету виділяється у середньому 0,6 %; з місцевих бюджетів – 2 % їх видаткової частини), неефективне залучення позабюджетних коштів, незначний обсяг інвестицій;

- не проводиться діяльність із випуску та проведення державних спортивних лотерей, які є одним з основних джерел фінансування спорту в багатьох країнах Європи;

- розбалансованість у системі підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, низька заробітна плата, недостатня кількість інструкторів з фізкультурно-оздоровчої діяльності (у розрахунку на 600 українців – 1 працівник фізичної культури) [4, с. 239–241].

Таким чином, значення публічного адміністрування сферою фізичної культури та спорту зумовлюється багатьма чинниками, серед яких зокрема:

– надмірна участь держави у фізкультурно-спортивній галузі фактично як єдиного суб'єкта управління згаданою сферою. До речі, державна політика у сфері фізичної культури в інших країнах є органічним поєднанням діяльності держави, урядових, неурядових (громадських) та приватних організацій, установ, інститутів. У більшості європейських країн державна політика в галузі фізичної культури реалізується різними способами залежно від концептуального визначення ролі держави в життєдіяльності суспільства. У державах, де існує принцип «невтручання», спортивна активність хоча і вважається соціально значущою, проте вона є вираженням вільної й автономної ініціативи самих громадян країни, тому що стимулювання й розвиток спорту належать до компетенції спортивного руху. Яскравим прикладом цієї моделі є США, що не розглядають сферу спорту як об'єкт фінансової підтримки з боку національного уряду. У країнах, що культивують цю модель, держава надає спорту лише матеріальну підтримку, необхідну для розвитку спорту, допомагаючи спортивному руху функціонувати автономно (Велика Британія, Нідерланди, Норвегія, Швеція, Японія та ін.). Інші країни, у яких діє модель активного державного «втручання» в галузь фізичної культури та спорту, беруть на себе відповідальність і зобов'язання з розвитку галузі. На центральному рівні відповідальність за спорт може бути доручена спеціальним міністерствам з питань спорту, радам, комітетам з функціями, подібними до функцій міністерств, різним міністерствам, що курирують спорт у різних аспектах. Завдання і програми зі спорту узгоджуються з державними органами, відповідальними за спорт, за незмінної поваги до автономії спортивних організацій. Партнерство між державою і спортивним рухом сприяє формуванню загального курсу національної спортивної політики, розроблюваного за допомогою створених органів, у яких є представники влади і керівники спортивних організацій [5, с. 180–182];

– низький рівень участі інституцій громадянського суспільства, які фактично не задіяні або мають слабкий рівень

співпраці з органами державної влади та місцевого самоврядування за рахунок витіснення їх державою як суб'єктом управління спортом;

- відсутність фактичної взаємодії між суб'єктами спортивної сфери, що є наслідком відсутності обов'язкових та прозорих умов і вимог щодо організації спортивного руху на умовах обов'язкового членства у спортивних федераціях з метою провадження змагальної діяльності з виду спорту;

- недосконалість чинного «спортивного» законодавства, що негативно впливає як на безпеку життя і здоров'я учасників і глядачів фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових змагань, так і на розвиток різних видів спорту;

- відсутність оптимального режиму реформування та переходу від існуючих організаційних форм до стандартів діяльності спортивного клубу, який повинна створити саме держава. Нині й досі відсутні вимоги до стандарту спортивного клубу як базової ланки спортивної діяльності, законодавчі вимоги до визнання норм міжнародних федерацій та федерацій національного рівня, обов'язкові вимоги до взаємовідносин між спортивною федерацією та суб'єктами у сфері спорту, які діють у ніші діяльності спортивного клубу, тощо;

- наявність невинуватених штучних перешкод здійсненню громадськими об'єднаннями діяльності у сфері фізичної культури і спорту та вільному отриманню громадянами фізкультурно-спортивних послуг відповідно до їх бажань та можливостей;

- відсутність прозорого підходу в питаннях розподілення та використання фінансових ресурсів, що надходять у сферу фізичного виховання та спорту.

Список використаних джерел:

1. Балабан С. М. Сфера фізичної культури та спорту як об'єкт публічного адміністрування / С. М. Балабан // Науковий вісник Дніпропетровського держ. Ун-ту внутрішніх справ. – 2016. – № 1. – С. 179–186.

2. Ніколаєв О. А. Роль держави у розвитку фізичної культури та спорту // Наукові праці : науково-методичний

журнал. – Вип. 182. Т. 184. Державне управління. – Миколаїв. – 2014. – С. 55–59.

3. Здоровье народа – богатство государства: Обзор литературы и собственных исследований / А. М. Нагорная [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.infmed.kharkov.ua/1rus.html>.

4. Горбенко О. В. Організаційно-управлінські резерви професійно-орієнтаційної роботи ВНЗ галузі фізичної культури і спорту із загальноосвітніми школами / О. В. Горбенко, І. Г. Корнієнко // Оптимізація наукових досліджень. – Миколаїв, 2009. – С. 239–241.

5. Гацуля О. Розвиток галузевого управління у сфері фізичної культури та спорту: концептуальні засади // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2015. – № 1 (24). – С. 176–185.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ЧИННИКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ У СФЕРІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Л. М. Гуменна,
студенти ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено вплив реформи децентралізації на ефективність реалізації молодіжної політики на місцевому рівні.

Ключові слова: молодіжна політика, децентралізація, законодавство, молодь, місцеве самоврядування.

Фізичне і духовне збереження, відтворення та розвиток української нації значною мірою залежить від ефективності молодіжної політики, зокрема на рівні місцевого

¹ Науковий керівник: к.е.н., професор Якобчук В. П.

самоврядування, як специфічної діяльності влади, спрямованої на соціальне становлення та розвиток молодих громадян. Ефективність є ключовим фактором у будь-якій сфері людської діяльності, вона виправдує або заперечує доцільність даного виду діяльності. Аналізувати й оцінювати систему молодіжної політики можна, виходячи з чотирьох складових ефективності:

- економічної, що передбачає перевищення результатів над витратами у вартісному виразі і визначається їх співвідношенням;

- технічної (або результативної), яка пов'язується зі співвідношенням поставлених цілей і фактичним рівнем їхнього досягнення;

- соціальної, яка визначається як досягнення соціальної, суспільної користі;

- педагогічної, від якої залежить організація та результати підготовки та підвищення кваліфікації кадрів молодіжної політики.

Ефективність молодіжної політики залежить від врахування найактуальніших проблем підростаючого покоління, зокрема:

- високий рівень захворюваності та смертності, слабка мотивація до дотримання здорового і безпечного способу життя;

- низький рівень зайнятості на ринку праці за обраною професією;

- повільні темпи розвитку молодіжного підприємництва;

- недостатнє використання інноваційного потенціалу молоді;

- низька якість загальної освіти, недостатнє застосування потенціалу неформальної освіти з метою підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці;

- низький рівень забезпечення молодих сімей власним і соціальним житлом;

- несистемний характер формування у молодих людей громадянської позиції та патріотизму;

- відсутність сталої тенденції зниження рівня злочинності у молодіжному середовищі, насильства та системної роботи у сфері її профілактики;

- низький рівень організації та культури молодіжного дозвілля;
- слабка інтегрованість української молоді у європейське та світове молодіжне співтовариство.

Впровадження ефективної та цілеспрямованої молодіжної політики в умовах децентралізації на різних рівнях можливе тільки за умови об'єднання спільних зусиль і координації діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування й молодіжного представництва. Саме тому при Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства діє Рада донорів з питань впровадження реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, до складу якої входять представники центральних органів виконавчої влади, асоціацій органів місцевого самоврядування та близько 20 міжнародних донорських проектів і організацій, експерти. Сьогодні триває процес розроблення та впровадження типових моделей організації єдиного соціально-гуманітарного простору в різних видах адміністративно-територіальних одиниць базового рівня, в яких розвиток молодіжної політики повинен займати пріоритетні позиції.

Місцевий рівень характеризується тим, що децентралізація передбачає збільшення відповідальності на місцях, перегляд можливостей для реалізації молодіжної політики на місцевому рівні, відповідно функцій основних гравців. Відтак пропонується структурно-функціональна модель реалізації молодіжної політики на місцевому рівні, яка враховує міжсекторальну взаємодію та координацію зусиль усіх заінтересованих сторін, з огляду на стратегічні напрями державної молодіжної політики, так і особливості міста, що визначаються конкретними потребами молоді, залежно від основного типу громади. Запропонована модель зосереджує увагу на тому, що молодіжна політика все одно інтегрує в собі усі інші сфери відповідальності по роботі з молоддю: освіта, працевлаштування та ринок праці, культурний розвиток, соціальний захист тощо та передбачає використання існуючої структури і формування нової, якщо її немає, з урахуванням функцій різних відповідальних суб'єктів на місцевому рівні.

Для ефективної реалізації молодіжної політики на рівні громади потрібно передбачити:

- необхідну інфраструктуру молодіжної політики, у тому числі здійснення її організаційного та фінансового забезпечення;

- забезпечення діяльності молодіжних центрів і молодіжних працівників;

- сприяння формуванню та розвитку інститутів громадянського суспільства;

- налагодження міжгалузевої та міжсекторальної взаємодії у молодіжній роботі;

- здійснення оцінки ефективності молодіжної роботи на рівні громади (відповідно до розроблених показників) і звітування перед громадою про стан роботи з молоддю;

- забезпечення умов молодіжної участі та молодіжного громадського контролю.

Важливим на сьогодні є не тільки забезпечення координації молодіжної роботи, але й активне залучення молоді до життя місцевих громад. Для представників Управління, яке безпосередньо займається роботою з молоддю, відправною точкою у цьому процесі є визначення кількісних, вікових та інших характеристик цільової групи й оцінка її потреб. Результати оцінки дають можливість виділити молодіжну політику в окремий напрям стратегії розвитку міста як на етапі формування такої стратегії, так і шляхом імплементації у вже існуючу стратегію.

Не менш важливим є залучення не тільки бюджетних коштів, але й донорських коштів, коштів представників бізнесу, який працює на цій території. Забезпечення координації молодіжної роботи та активного залучення молоді до життя місцевої громади можливе за умови формування молодіжної інфраструктури в міста, що передбачає підтримку та розвиток діючих і створення нових молодіжних центрів/ молодіжних просторів та запровадження діяльності молодіжних працівників.

Основним кроком, що підтвердить спроможність громади ефективно реалізувати молодіжну політику, є створення молодіжного центру / молодіжного простору, що зосереджував би необхідні для молоді послуги, можливості проведення

вільного часу та всебічного розвитку. Координаційний орган такого центру/простору може бути комунальною установою, приватною структурою, громадським об'єднанням, але коло функцій одне й те саме. Створення такого молодіжного простору / молодіжного центру може відбуватися на базі об'єктів існуючої молодіжної інфраструктури. Такий простір/центр може діяти у будь-яких наявних у населеному пункті об'єктах: клуб, бібліотека, виконком, загальноосвітній навчальний заклад, структури з працевлаштування та запобігання безробіттю серед молоді, молодіжні заклади оздоровчо-лікувального характеру, спортивні заклади, центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді тощо. Водночас досвід діяльності молодіжних центрів в Україні показує, що окреме приміщення, розташоване у доступному та досяжному для молоді місці, є однією з умов ефективної роботи молодіжного центру.

Молодіжний центр / молодіжний простір є осередком практичної роботи з молоддю та об'єднання суспільно активної молоді. Напрями роботи центру формуються відповідно до потреб та інтересів молоді населеного пункту. Перспективними напрямками роботи центру є: активізація молодіжної діяльності: створення умов та об'єднання діяльності молодіжних громадських об'єднань, молодіжних рад; навчання спеціалістів, які працюють з молоддю, представників громадських організацій і суспільно активної молоді (програма «Молодіжний працівник»; молодіжний працівник – це спеціаліст, який працює з молоддю, організовує молодіжну роботу в громаді та має відповідний рівень підготовки до такої роботи. Метою діяльності молодіжного працівника є формування регіональної політики та створення умов для всебічної самореалізації молоді в різних сферах суспільного життя, розкриття її потенціалу, захист інтересів та прав молоді); інформаційно-методична база молодіжної роботи (яку можна буде рекомендувати працівникам установ і відомств інших сфер діяльності, наприклад, у школи або для центрів соціальних служб); організація тематичних гуртків і клубів молодіжної роботи; проведення інформаційних кампаній з формування позитивного іміджу молодіжної роботи, залучення молоді.

Важливим аспектом у процесі запровадження нової моделі реалізації молодіжної політики на рівні громад є створення дієвої системи збору, обробки й реагування на запити та місцеві молодіжні ініціативи. Запити формуються на рівні виконавчих органів міста спільно з громадськістю (молодіжною радою). Залежно від типу громади частина запитів та ініціатив реалізується за рахунок наявних ресурсів міста, інші ж потребують перенаправлення на регіональний рівень. При цьому процес перенаправлення на регіональний рівень має бути формалізованим. Функції інформаційно-комунікаційного центру такої системи повинен виконувати структурний підрозділ ОДА (збір інформації від центрів зайнятості, закладів освіти і культури регіону, отримання та розподіл інформації від профільного міністерства тощо, яка необхідна для роботи з молоддю на місцевому рівні).

Щодо рекомендацій з приводу затвердження нормативних документів органами місцевого самоврядування, варто зазначити, що дуже (підкреслюємо: дуже) потрібно не просто робити опитування серед молоді, але й проводити публічні консультації щодо виявлення проблемних питань молоді та залучення їх до розробки рішень.

Загалом за дуже оптимістичного сценарію реалізації молодіжної політики Житомирською міською радою, будуть отримані такі результати:

- збільшено кількість молоді залученої до програм і заходів, спрямованих на підвищення рівня громадянської свідомості, самореалізацію молоді, популяризацію та утвердження здорового способу життя;

- збільшено кількість та покращено якість проектів громадських організацій за пріоритетними напрямками молодіжної, сімейної та тендерної політики, реалізованих за підтримки міської ради;

- забезпечено на 100% потреби у видачі посвідчень батьків та дітей з багатодітних родин;

- збільшено кількість заходів стосовно відповідального батьківства, протидії насильству у сім'ї тощо;

- підвищено рівень поінформованості населення стосовно переваг політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

- тендерний компонент включено не менше, як до трьох програм місцевого розвитку;
- збільшено кількість послуг для молодих сімей та сімей з дітьми, з метою уникнення ризику потрапляння в складні життєві обставини;
- підвищено рівень поінформованості серед дітей та молоді з питань збереження власного здоров'я, протистояння шкідливим звичкам та утвердження життєвих ціннісних орієнтирів.

Таким чином, реформа децентралізації є активним чинником у підвищенні ефективності реалізації молодіжної політики на місцевому рівні. Підростаюче покоління, відповідно до цих змін, стає активним суб'єктом державотворення, адже влада має підтримувати їхні ініціативи, з ними має працювати відповідний працівник (молодіжний працівник) і, найголовніше, вони мають створювати і реалізовувати свої ідеї в креативному просторі – молодіжному центрі.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ СТАЦІОНАРНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НА ПРИКЛАДІ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА «ДИТЯЧА ЛІКАРНЯ ІМЕНІ В. Й. БАШЕКА» ЖИТОМИРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

С. М. Довгаль,

М. О. Берегова,

С. О. Русак,

студентки ОС «Магістр»¹,

*спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Обґрунтована необхідність удосконалення системи управління якістю стаціонарної медичної допомоги, що в свою чергу призведе до покращення якості надання медичної допомоги без суттєвого підвищення її вартості.

¹ Науковий керівник: к.е.н, професор Якобчук В. П.

Ключові слова: медичні послуги, управління якістю, лікарні, медицина, система управління якістю.

З 2017 року дитяча лікарня м. Житомира перейшла до системи управління якістю надання медичної допомоги відповідно вимогам ДСТУ ISO 9001:2015 «Системи управління якістю. Вимоги». Цей стандарт узагальнює світовий досвід і визначає вимоги, необхідні для забезпечення впевненості в здатності нашого закладу стабільно виконувати побажання пацієнтів щодо якості надання медичних послуг.

Система управління якістю (СУЯ) закладу поширюється на медичні послуги, що надаються відповідно до Статуту, Законів України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про охорону здоров'я населення», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори», «Про лікарські засоби», «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про протидію поширенню хвороб зумовлених ВІЛ, та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» та інших законодавчих і нормативно-правових актів з питань діяльності.

Основним та обов'язковим для всього персоналу закладу документом системи управління закладу є Настанова, яка описує СУЯ, встановлює принципи, вимоги та орієнтири системи, основні методи і підходи до результативного функціонування СУЯ.

В Настанові також окреслена Політика закладу, основним завданням якої є: задоволеність потреб пацієнтів у якісній медичній допомозі шляхом виконання установлених вимог. Для виконання положень Політики СУЯ закладу щорічно формулюються цілі. При формуванні цілей враховуються пропозиції персоналу, які узагальнюються менеджером з якості і виносяться на нараду з питань СУЯ. На нараді колегіально приймаються рішення щодо формування цілей закладу на рік, визначаються планові показники досягнення встановлених цілей і методика підрахунку показників. Цілі погоджуються з представником з якості та затверджуються директором.

Для досягнення встановлених цілей, планів і програм

щорічно розробляється/коригується Програма розвитку закладу за участю керівництва, відповідальних за процеси та затверджується директором.

У Програмі встановлюються терміни виконання заходів, відповідальні за виконання. На нарадах з питань СУЯ контролюється виконання намічених заходів, аналізуються причини невиконання, приймаються рішення про коригувальні дії.

До Програми розвитку закладу входить документована інформація вищого рівня, а саме:

- Політика системи управління якістю;
- Аналіз контексту закладу і управління можливостями при зміні ризиків;
- Цілі;
- План заходів по реалізації цілей;
- План заходів з поліпшування системи управління якістю;
- Критерії результативності процесів;
- План навчання персоналу;
- Програма внутрішніх аудитів;
- Інша документована інформація вищого рівня;
- Моніторинг процесів/аналіз даних.

Моніторинг здійснюють відповідальні за реалізацію процесів. Періодичність моніторингу встановлена в критеріях результативності процесів СУЯ, але не рідше одного разу на рік.

Аналіз даних процесу може бути плановим та позаплановим (на вимогу директора, якщо над процесом виникає загроза стати не результативним якщо існує загроза невиконання встановлених на рік цілей).

Важливим аспектом СУЯ є управління можливостями по зміні ризиків.

Для зниження ризиків надання медичних послуг в закладі дотримуються вимог:

- Локальних протоколів медичної допомоги;
- Безпечного перебування пацієнтів;
- Обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів;
- Навчання персоналу;

- Проведення контролю якості лікувально-діагностичних процедур, лабораторних досліджень;
- Умов дотримання санітарно-гігієнічного режиму та профілактики внутрішньо лікарняних інфекцій.

Для надання якісних медичних послуг визначені та розроблені необхідні діагностично-лікувальні процеси, здійснюється управління локальними протоколами згідно вимог СУЯ. Також проводиться управління засобами моніторингу та вимірювальної техніки, лабораторної, рентгенівської, фізіотерапевтичної технік, що необхідні та застосовуються для доведення відповідності медичних послуг та діагностично-лікувального процесу встановленим (локальними протоколами) вимогам робіт. Суть стандартизації лікувального процесу СУЯ полягає у введенні внутрішньої регламентації праці, критеріїв оцінювання її результативності та системи внутрішнього аудиту. Вся інформація зібрана під час клінічних аудитів, доводиться до керівництва закладу і відображена у протоколах невідповідності та в звітах про внутрішній аудит для своєчасного запровадження 215анд.215роб заходів.

Система управління якістю закладу базується на процесному підході. Процеси, їх послідовність і взаємодія визначені в моделі процесів. Відповідальність за управління процесами встановлена в матриці відповідальності. Відповідальні за процеси надають директору інформацію про функціонування процесів, зовнішні можливості та загрози, внутрішні сильні/слабкі сторони процесу, досягнення встановлених цільових показників результативності процесів, обґрунтування невиконання, пропозиції щодо вдосконалення процесів і СУЯ, необхідності в ресурсах.

За результатами аналізу наданої інформації від відповідальних за процеси керівництво приймає рішення з управління ризиками, затверджує заходи щодо зниження ризиків взаємодії процесів, вдосконалення процесів і СУЯ в цілому, приймає рішення щодо фінансування потреб в ресурсах. Отримана інформація є вхідною інформацією для розробки/актуалізації Політики та Цілей закладу.

Важливим аспектом СУЯ є анкетування пацієнтів, що готуються до виписки, стосовно задоволеності рівнем медичної

допомоги, наданої їм в закладі. Відповідальна особа щоквартально доповідає керівництву про структуру відгуків пацієнтів, їх зауваження, пропозиції. Все це враховується під час складання планів з оптимізації лікувально-діагностичного процесу в закладі.

Наявність сертифікату системи управління якістю, що підтверджує відповідність стандарту ДСТУ ISO 9001:2015, сприяє росту конкурентоспроможності закладу, дає можливість точно визначати і приймати оперативні рішення з усіх питань, підвищує довіру з боку пацієнтів.

Результативного управління заклад досягає через розуміння середовища, в якому він здійснює свою діяльність. Щоб досягти успіху вище керівництво, застосовуючи підходи управління якістю, постійно вдосконалює систему і управляє процесами системи. Ефективність СУЯ оцінюється на підставі аналізу результатів внутрішніх аудитів та експертиз якості лікування.

З точки зору управління, головною перевагою функціонування СУЯ є істотне покращення якості надання медичної допомоги без суттєвого підвищення її вартості, адже всі процедури задокументовані, кожний працівник досконало знає свої обов'язки та чітко їх виконує, а тому навіть у критичних ситуаціях працівники завжди готові знайти правильне рішення. Таким чином пацієнтам лікарні гарантована безпечна, ефективна та економічно обґрунтована стаціонарна медична допомога.

Список використаних джерел:

1. Наказ МОЗ України від 20.12.2013 № 1116 «Про внесення змін до наказу МОЗ України від 14 березня 2011 р. № 142 «Про вдосконалення акредитації закладів охорони здоров'я», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 13 січня 2014 р. за №31/24808.

2. Національний стандарт України відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 «Системи управління якістю. Вимоги». Видання офіційне, Київ ДП «УкрНДНЦ», 2016 рік. С.21.

3. Вороненко Ю. В., Горачук В. В. Методичні підходи до впровадження стандартизації організаційних технологій у

систему управління якістю медичної допомоги / Ю. В. Вороненко, В. В. Гончарук // Український медичний часопис. Випуск 6, 2016р.

4. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір/ В. М. Лехан, Г. О. Слабкий, М. В. Шевченко. – Київ, 2009. – 128 с.

5. Юрківська О. В. Сертифікація системи управління якістю закладу охорони здоров'я на відповідність вимогам стандарту ISO 9001. З чого розпочати? / О. В. Юрківська // Новости медицины и фармации. – 2015. – № 15(509). – С. 20–22.

РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ КОНЦЕПЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ КУЛЬТУРНИМИ ПОСЛУГАМИ

Н. В. Довгалоук,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглядається проблема державного управління, а також вплив стратегічних напрямів Концепції реформування системи забезпечення населення культурними послугами.

Ключові слова: культурні послуги, стратегія, стратегічні напрями.

На сьогодні забезпечення населення культурними послугами є однією з найважливіших складових розвитку правової, демократичної, соціальної держави. Культурні послуги є ключовим елементом гуманітарного розвитку суспільства. Однак, важливим в цьому аспекті виступає підтримка з боку держави, а саме законодавче закріплення відповідних питань у нормативних актах та ефективне виконання їх на практиці. Їх реалізація неможлива без рушійної системи фінансування.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Захаріна О. В.

Враховуючи зарубіжний досвід, можна зробити висновок, що фінансування залишається однією з головних форм підтримки сфери культури. Модель державного фінансування культури формується в кожній країні на основі вибору методів, форм і механізмів фінансової політики. На її формування значний вплив мають такі чинники, як традиційні національні культурні переваги, а також розвиток добродійності, спонсорства і меценатства.

На сьогодні для більшості закладів, організацій, і навіть підприємств культури державної та комунальної власності головним джерелом фінансових надходжень мають стати бюджетні кошти, про що зазначено в розпорядженні КМУ «Про схвалення Концепції реформування системи забезпечення населення культурними послугами» від 23 січня 2019 року, але одного нормативного акту досить мало задля ефективного функціонування системи забезпечення культурними послугами. Це робить процес функціонування культури в Україні доволі вразливим до фінансових труднощів держави. Як свідчить статистика, бюджетне фінансування культури в Україні значно зменшилося у 2012-2018 рр. Починаючи з 2011 року обсяги бюджетного фінансування культури зростають, хоча й залишаються скромними за європейськими мірками, їх частково нівелювала інфляція.

Концепції є окреслення основних шляхів та способів створення умов для підвищення кількості, якості та доступності культурних послуг, розвитку людського потенціалу через стимулювання створення та користування культурними послугами.

Передбачаються через виконання п'яти ключових завдань: затвердження мінімальних стандартів забезпечення громадян культурними послугами; реформування фінансового забезпечення, тобто перехід на проектне фінансування надання культурних послуг; впровадження політики модернізації наявної інфраструктури, відкриття центрів культурних послуг; створення умов для кваліфікованого кадрового забезпечення системи надання культурних послуг; розробка системи моніторингу оцінки якості культурних послуг.

Ми виділили основні проблеми, що стримують розвиток культурної сфери, зокрема у сфері надання платних культурних послуг, які необхідно вирішити:

1. Дефіцит законодавчих змін/ініціатив, їхня асинхронність із процесами, що відбуваються у культурному секторі.

2. Професії культурної галузі посідають низькі щаблі в ієрархічній системі трудової діяльності суспільства, що знижує рівень їхнього престижу, відповідно гостро відчувається дефіцит кадрів із високими компетенціями у сфері проектного менеджменту, культурного та креативного підприємництва, кадрів із навичками культурної дипломатії тощо.

3. Для різних груп соціуму не однакова доступність до культурного продукту та можливостей для культурної самореалізації: низький рівень інклюзії у мистецтві, низький рівень мобільності культурного продукту, недостатній розвиток культурної інфраструктури особливо на регіональному та місцевому рівнях.

Список використаних джерел:

1. Санделл, Т., Скиба, М., Глоор, Л., Білецька, Т. Аналітичний звіт щодо стану культури та культурної політики України. (2012)

[https://www.culturepartnership.eu/upload/editor/2017/DOCS/_EaP%20Culture%20Base-line%20Report%20UKRAINE%20\(Ukrainian\).pdf](https://www.culturepartnership.eu/upload/editor/2017/DOCS/_EaP%20Culture%20Base-line%20Report%20UKRAINE%20(Ukrainian).pdf)

2. Білецька, Т., Левкова, О., Савчак, І. Концепція нової національної культурної політики України. Культурний код Східного партнерства. (2015) http://www.kultura.org.ua/wp-content/uploads/FINALConcept_Road-Map_UA_Culture-Coding-EaP.pdf.

3. Наказ Міністерства фінансів України, Міністерства культури України та Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 01.12.18 р. № 1004/1113/1556 «Про затвердження Порядку визначення вартості та надання платних послуг закладами культури».

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА В МЕХАНІЗМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

О. А. Душко,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Обґрунтовано актуальність проблеми етизації державної служби, як виду професійної діяльності. Зроблено висновок про тенденції підвищення вимог до етичності службової поведінки та діяльності державних службовців в системі публічного управління.

Ключові слова: професійна етика, етизації державної служби, державне управління.

За сучасного стану керівництво нашої країни і керівники органів влади всіх рівнів систематично піднімають питання підвищення ефективності державного управління. Я знаходжуся в державній службі «неоднозначного бренду... є правила, но не цінність, немає системи пошуку...» [1], у цьому напрямі робиться немало: приймаються (вносяться зміни) закони, нормативно-правові акти, детальніше регламентується діяльність чиновників, налагоджуються процеси взаємодії, продовжує функціонувати механізм державного управління. Але незважаючи на всі спроби та методи покращення етизації управління, «механізація» цього управління не буде достатньо ефективною, якщо форму не наповнити змістом, вмістом, під яким розуміється служіння людям, тим, для чого і було створено інститут державності.

Морально-етична складова професіональної діяльності у багатьох передбачує рівень розвитку демократії в державі, його авторитет, ефективність і фундаментальність основної державної служби. Це не просто високо-оплачувальна робота, а діяльність, що спрямована на зміцнення країни, яка неможлива

¹ Науковий керівник – к.н.держ.упр., професор Войтенко А. Б.

без морального наповнення, наявності відповідальності, боргу – всього того, що надає їй сенс та спрямованість.

В європейських країнах також здійснюється правове регулювання етики державної служби. Європейський Союз, як наднаціональна структура теж взяв участь у підвищенні етизації державної служби. У 2000 р. Комітет міністрів Ради Європи схвалив і рекомендував в якості зразка при прийнятті кодексів поведінки державних службовців Модельний кодекс поведінки державних службовців.

Спільне в документах європейських держав-норми антикорупційної поведінки, однак у кожній з країн ЄС є свої особливості. Так, у Кодексі державної служби у Великобританії містяться такі вимоги до державного службовця – лояльність і політична неупередженість. Їм рекомендується утримуватися від активної участі в політичному житті країни (виставляти свою кандидатуру на виборах в парламент або органи місцевого управління), публічно озвучувати свою думку з політичних питань, представляти кандидатів у період виборів і т. д.

Проблема нашої держави та наших посадовців полягає в тому, що головні складові: нормативно-правова і ціннісно-традиційна, як правило, не «розлучаються». Одні можуть порахувати, що досить тільки правового регулювання, не беручи до уваги сформовані традиції, інші – що краще не нормувати морально-етичну сферу як область рухомих цінностей, так як скільки людей, стільки і уявлень про належне. На нашу думку, саме останні доводи зобов'язують до правового регулювання сфери ціннісних переваг-етики професійної діяльності (державного служіння).

Отже, можна зробити такі висновки: однією з основних тенденцій реформування державної служби в державах Заходу (Великобританія, Франція та ін.) є підвищення вимог до етичності службової поведінки державних службовців, а такі компоненти державного управління, як моральні цінності і гнучкість реагування на потреби громадян, стають все більш значущими. Етизація державної служби зміщується від системоорієнтованості до клієнтоорієнтованості.

Назріла необхідність кодифікації (на рівні закону) етичних норм державної служби. Це може бути здійснено як у формі

етичного кодексу (усередненого) державного службовця, так і у видових (за видами державної служби) законах. У законодавство необхідно ввести поняття «етичний Клімат на державній службі», що включає внутрішні поза середові його аспекти.

Повинні бути встановлені не тільки етичні правила, але і санкції за їх порушення. В процесі діагностики відхилення від дотримання етичних норм професійної діяльності повинні брати участь не тільки відомчі комісії, а й громадяни, так як без ефективного цивільного контролю санкціонування етичних відхилень закономірно перетвориться на внутрішньоорганізаційну бюрократичну процедуру.

Професійна етизація державної служби повинна включати в себе два напрямки: внутрішньоорганізаційне та позаорганізаційне. Перший напрямок має бути пов'язаний з нормами організаційної (корпоративної) культури: Зовнішній вигляд (дрес-код), міжособистісні відносини (горизонтальні і вертикальні), нормування (регламентування) адміністративних дій, запобігання конфлікту інтересів, виключення фактів кадрового трайбалізму та ін. Воно реалізує функцію «цементування» формальних відносин, підвищить ефективність виконуваних обов'язків, створить передумови для етичної взаємодії із зовнішнім середовищем [2]. Друге – відносини чиновників з громадянами. Реалізація етичних норм дозволить показати споживачам державних послуг олюднене «обличчя держави», підвищити довіру суспільства і закріпити його, реалізувати на практиці завдання клієнтоорієнтованості служіння.

Необхідно сконцентрувати зусилля на етичній освіті. Всі вчені одностайно визнають моральну діяльність, вчинок і сукупність вчинків, що характеризують особистість, найважливішими критеріями справжньої моральності і моральної культури особистості. Отже, навчання етиці рівнозначне навчанню правильному вчинку.

А щодо морального вдосконалення дорослої людини результат цілеспрямованих зусиль орієнтований насамперед на зміну себе, що обов'язково має бути врахована при організації навчання професійної етики.

Список використаних джерел:

1. Папченкова М., Прокопенко А. Правительство готовится к масштабной реформе системы управления // Ведомости. 2016. № 4034.
2. Передня Д. Г. Технология формирования имиджа органов внутренних дел // Труды Академии управления МВД России. 2016. № 1 (37).
3. Войтенко А. Б. Формування управлінської еліти сільських територій / А. Б. Войтенко, В. П. Якобчук // Становлення публічного управління розвитком сільських територій як пріоритет державної політики децентралізації : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (4 грудня 2018 р. м. Житомир). – Житомир: ЖНАЕУ, 2018. –С. 49–52.

**ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ
МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ПОДАТКУ
НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ**

*А. Євган,
Д. Чорний,
студенти ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Обґрунтовано аспекти динаміки оподаткування, в частині податку на доходи фізичних осіб та наповнення дохідної частини бюджетів різних рівнів. У процесі наукового дослідження, для досягнення

Ключові слова: місцевий бюджет, податок на доходи, фізичні особи, доходи, податки.

Незважаючи на прогресивні тенденції в реформуванні податкової системи, що призвели до появи нових обов'язкових платежів, податок на доходи фізичних осіб традиційно

¹ Науковий керівник: к.е.н., ст. викладач Мартинюк Г. П.

забезпечує вагому, а в окремих випадках навіть ключову частку доходів бюджетів різних рівнів. Це відбувається з огляду на постійний ріст мінімальної заробітної плати, а відтак, і доходів громадян, та разом з тим і суми податків що з них сплачуються. Сформована модель державної та податкової політики обумовлює вищий ріст мінімальної заробітної плати порівняно із темпами росту доходів від податку до бюджету. Як наслідок, потенціал функцій місцевого бюджету нереалізований повною мірою і тому ПДФО повинен розглядатися як один із ключових ресурсів його наповнення.

Проблема існування дисбалансу між ростом доходів і податків, знайшла своє відображення у працях багатьох відомих вчених фінансистів та аналітиків податківців. До них числа можна віднести таких як В. Андрущенко Д. Дему, О. Василик, В. Вишневського, Ю. Іванова, А. Крисоватого, та інші. Проблеми фінансового забезпечення бюджетів громад буди об'єктами дослідження таких вчених: О. Василик, В. Кравченко, М. Козоріза, І. Луніна. Однак, формування дохідної частини місцевих бюджетів за допомогою податку на доходи фізичних осіб потребує комплексної оцінки та подальшого дослідження, відсутність якого сповільнює впровадження дієвого податкового інструментарію.

Метою дослідження є обґрунтування аспектів динаміки оподаткування, в частині податку на доходи фізичних осіб та наповнення дохідної частини бюджетів різних рівнів. У процесі наукового дослідження, для досягнення поставленої мети передбачається вирішити виділені завдання:

- розкрити фіскальну роль податку на доходи фізичних осіб;
- дослідити динаміку росту доходів громадян та податку;
- проаналізувати фіскальні показники податку.

Теоретичною і методологічною основою дослідження становлять сукупність принципів і підходів до пізнання теоретико-методологічних засад та практичних передумов наповнення бюджету та адміністрування податку на доходи фізичних осіб, а також такі методи як. *Абстрактно-логічний* –

для формування висновків і пропозицій; *аналізу та синтезу* – з метою ідентифікації чинників, що впливають на ріст доходів та адміністрування податку.

Попри зусилля нашої країни у сфері виконання власних функцій цей процес перетворився на пошук шляхів росту доходів бюджетів різних рівнів. В своїх наукових дослідженнях О. А. Ліснічук стверджує, що бюджетна децентралізація спрямована на розширення дохідної частини бюджетів, бази адміністрування та надання права органам місцевого самоврядування самостійно коригувати розмір податків та зборів [5].

Ключове місце в доходах бюджету відіграє податок на доходи фізичних осіб. Згідно із проведеними дослідженнями за даними Казначейської служби можна стверджувати про позитивну динаміку наповнення бюджету за рахунок податку за 2014-2018 рр. (рис.1).

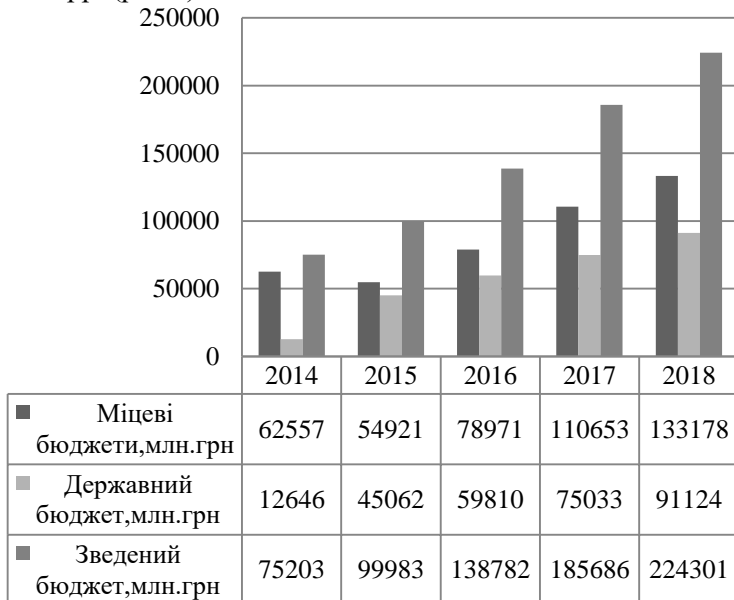

Рис. 1. Динаміка надходжень податку з доходів фізичних осіб до бюджету різних рівнів за 2014 – 2018 рр.

Джерело: Побудовано за даними Державної Казначейської служби України

Оскільки сума надходжень від податку на доходи фізичних осіб в Україні протягом 2014-2018 рр. має стійку тенденцію до зростання з 75203 млн. грн. до 224301 млн. грн., у такому податковому середовищі потужного стимулюючого впливу для збільшення надходжень від податку додали підходи щодо росту мінімальної та реальної заробітної плати, обмеження кількості користувачів податкової соціальної пільги.

Позитивна тенденція надходжень додає ваги бюджетоутворюючій функції, але не може повністю та об'єктивно характеризувати адміністрування податку оскільки на його динаміку також впливають чинники: чисельність платників, податкова культура, рівень мінімальної заробітної плати та легалізація доходів.

Відповідно Податкового кодексу України доходом фізичної особи вважається дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України у вигляді заробітної плати та винагород, випланих відповідно до умов трудового та цивільно-правового договору та відсотків, дивідендів, роялті, доходів від продажу нерухомого та рухомого майна, подарунків та спадщини, вигащів і призів та ін. [4].

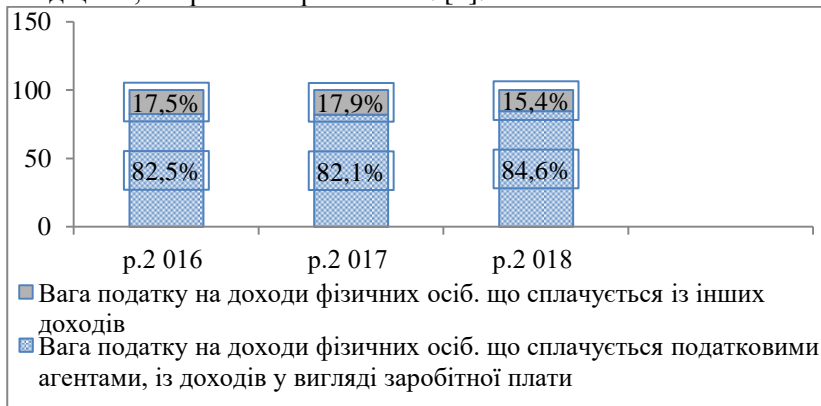

Рис. 2. Структура ПДФО перерахованого податковими агентами до місцевого бюджету за основними видами доходів, %

Джерело: Побудовано за даними Державної казначейської служби України

Структуру податку на доходи фізичних осіб перерахованого податковими агентами до місцевого бюджету від доходу у вигляді заробітної плати та інших видів доходу за останні три роки представлено на рис. 2.

Виходячи із наведених результатів дослідження правомірно стверджувати що дохід у вигляді заробітної плати та податок на доходи що сплачується податковим агентом із доходів у вигляді заробітної плати домінують із великою перевагою. Виходячи із представлених результатів правомірно стверджувати про нагальність зміни політики держави та свідомості платників в сторону зміни структури доходів фізичних осіб та їх диверсифікації.

Наразі, особливо доречними, можна вважати показники бюджетного наповнення (табл. 1.) за допомогою податку в розрахунку на 1 людину, 1 працюючого та у % до ВВП.

Таблиця 1.

Фіскальний тиск податку на доходи фізичних осіб в частині формування дохідної частини місцевих бюджетів за 2016-2018 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення 2018р. до 2016 р.	
				+, -	в %
Податкові надходження від ПДФО в розрахунку на 1 людину, грн.	1851	2604	3209	1358	173,3
Надходження від ПДФО в розрахунку на 1 працюючого, грн.	4 852	6 849	8 267	3415	170,3
Податкові надходження від ПДФО у % від ВВП	3,3	3,7	3,8	0,5	115,1

Джерело: побудовано на основі даних [2].

Частка наповнення дохідної частини місцевих бюджетів завдяки ПДФО в розрахунку на 1 людину та одного працюючого в 2018 р суттєво збільшилась відповідно до 3209 та 8267 грн. проти 1851 та 4852 грн. в 2016р. що складає 70,3 %. Можна погодитися із твердженням Г. Мартинюк що значний ріст даних показників відбувся завдяки росту доходів, а відтак і

надходження до місцевих бюджетів від податку, та зменшення чисельності населення та кількості працюючих платників податку [3] що призводить до збільшення податкового навантаження.

В наукових доробках, щодо податкового навантаження як індикатора результативності податкових реформ в Україні Є. М. Богатирьова стверджує, що податковий тиск може бути використано як дієвий індикатор впливу податкових реформ на економічне становище в країні, який можливо використовувати поруч з іншими показниками для оцінювання результативності податкових реформ в Україні [1].

Провівши комплексну оцінку наповнення місцевих бюджетів завдяки адмініструванню податку на доходи фізичних осіб можна констатувати, що протягом 2014-2018 рр. має стійку тенденцію до зростання з 75203 млн. грн. до 224301 млн. грн. У даному бюджетоутворюючому середовищі потужного стимулюючого впливу для збільшення надходжень від податку додали підходи щодо обмеження кількості користувачів податкової соціальної пільги, росту мінімальної та реальної заробітної плати. Таким чином, зростання податкових надходжень до місцевих бюджетів від податку на доходи фізичних осіб може розглядатися, як один з перспективних варіантів трансформації податкової системи України в умовах її децентралізації, який сприятиме прискоренню економічного розвитку громад, оздоровленню ділового клімату та збільшенню доходів фізичних осіб.

Загальнодержавний податок на доходи що сплачується податковим агентом із доходів у вигляді заробітної плати домінує із великою перевагою та займає пріоритетне місце в доходах місцевих бюджетів, що свідчить про нагальність зміни політики держави та свідомості платників в сторону зміни структури доходів фізичних осіб та їх диверсифікації.

Подальшого дослідження потребує деталізація рівня доходів та удосконалення механізму зарахування податку до бюджетів різних рівнів..

Список використаних джерел:

1. Богатирьова Є. М. Податкове навантаження як

індикатор результативності податкових реформ в Україні. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escpros_2014_84_13Є. М. Богатирьова. Економічний простір. 2014. № 84. С. 110–121.

2. Доходи бюджету України: відомості. Ціна держави: [сайт проекту] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cost.ua/budget/revenue>.

3. Мартинюк Г. П., Мартинюк М. А. Податок на доходи фізичних осіб у контексті формування дохідної частини місцевих бюджетів. Бізнес Інформ. 2019. №3. С. 309-314.

4. Податковий кодекс України. Законодавство України. Верховна Рада. [Електронний ресурс].-Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.

5. Ліснічук О. А. Формування дохідної частини місцевих бюджетів в умовах бюджетної децентралізації / О. А. Ліснічук, Н. А. Литовченко // Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2018_2_15. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2018. № 2. С. 169–180.

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ: ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНКИ ТА РОЗВИТКУ

С. В. Євченко,
студентка ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроєкологічний університету

Обґрунтовано особливість становища жінок і чоловіків у певному соціокультурному середовищі, врахування в управлінській чи проєктній роботі практичних і стратегічних потреб представників різної статі.

Ключові слова: чоловіки, жінки, гендерна рівність, гендер, державне управління, стратегія.

¹ Науковий керівник: к.е.н, професор Якобчук В.П.

Національним Демократичним Інститутом розроблено інструмент самооцінки громади (Інструментарій), який є гнучким, комплексним інструментом не лише моніторингу, а й допомоги, надає можливі шляхи у розробці плану дій, який формується індивідуально для кожної громади із урахуванням її демографічної, соціально-економічної, ресурсної специфіки.

Інструментарій розроблений на основі індикаторів оцінювання виконання Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад. Запропонована карта оцінки гендерної рівності адаптована до українських реалій та містить шість індексів (методологія РСМР включає 76 індикаторів), які охоплюють міжгалузеві питання й вимірюють прогрес гендерної рівності в цілому: 1) удосконалення інституційних механізмів і нормативно-правового забезпечення реалізації політики гендерної рівності; 2) врахування гендерних потреб на кожному етапі розробки місцевої політики; 3) забезпечення збору даних, розподілених за статтю; 4) підвищення рівня кваліфікації представників органів місцевого самоврядування та зацікавлених сторін з питань реалізації гендерної політики; 5) проведення інформаційно-просвітницьких кампаній з питань гендерної рівності; 6) запровадження конкретних заходів/дій/практик для забезпечення гендерної рівності у виконавчих органах ОМС та комунальних підприємствах/установах/організаціях.

Кожний з 6 індексів інструментарію дає уявлення про готовність та спроможність громади до просування гендерної рівності на різних рівнях, а в комплексі – це горизонтальний зріз поточної ситуації і відправні точки для формування плану дій.

Інструментарій містить пояснення до кожного індексу, перелік статей Хартії, які охоплює індекс, норми українського та міжнародного законодавства, а також практики. Під час короткої характеристики індексу наводитимуться такі практики щодо кожного індексу на прикладі Житомирської міської об'єднаної територіальної громади.

Перший індекс розкриває, наскільки місцева влада готова до впровадження гендерної політики формально та неформально, зокрема, чи сформовано місцевий механізм і як він виглядає, чи прийнято відповідні розпорядчі акти, що

забезпечують реалізацію гендерної політики, чи запроваджуються елементи гендерно орієнтованого бюджетування. Наприклад, у Житомирській міській ОТГ відносно новими елементами інституційного механізму із забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків є депутатська група «Рівні можливості» та відповідальні особи за питання гендерної рівності у виконавчих органах влади, у яких ця функція занесена до посадових обов'язків. У цілому до бюджетного процесу методологія ГОБ це не застосовується, однак у Житомирі реалізовано 2 бюджетні гендерні ініціативи (у сфері позашкільної освіти та охорони здоров'я), які дали позитивні ефекти.

Другий індекс дає можливість простежити чи враховуються і якою мірою гендерні потреби на етапах стратегічного планування, у місцевих цільових програмах (саме через них відбувається надання послуг), а також під час моніторингу виконання програм, етапів, окремих проєктів, чи корегуються вони відповідно. Наприклад, гендерна складова внесена до Статуту Житомирської міської ОТГ та до Концепції інтегрованого розвитку до 2030 року на рівні візії, принципів, стратегічних завдань і конкретних проєктів.

Програма соціально-економічного розвитку містить окремий розділ щодо реалізації гендерної політики. Чотири місцевих цільових програми мають гендерну складову. Нині готуються зміни ще до двох програм.

Третій індекс охоплює питання збору гендерно розділеної статистики. Для підготовки і прийняття виважених та ефективних управлінських рішень у кожній сфері, застосування гендерного підходу до бюджетного процесу, стратегічного планування, врахування потреб жителів громади, необхідно мати дані щодо становища жінок і чоловіків. Такі дані увиразнюють різні групи жінок і чоловіків, роблять їх видимими як тих, хто користується певними послугами і не користується; хто надає певні послуги; і тих, хто приймає і виконує рішення. Це важливо тому, що різні групи жінок і чоловіків можуть мати як спільні потреби й проблеми, так і відмінні. Жінки і чоловіки можуть виконувати як спільні соціальні ролі, так і відмінні. А це, у свою чергу, впливає на їх можливості, зайнятість,

структуру часу, розподіл професійних та сімейних обов'язків, особливості дозвілля та самореалізацію в цілому. Особливо важливим є вміння інтерпретувати розподілені за статтю дані, що потребує як аналітичних здібностей, так і гендерної чутливості.

Систематичний збір розподілених за статтю статистичних даних дає можливість аналізу ситуації щодо того, чи долаються гендерні розриви (дисбаланси) у різних сферах суспільного життя. На рівні громад важливо застосовувати різні інструменти збору даних для аналізу ситуації. Досвід збору та використання статистичних даних Житомирська міська рада має давно, починаючи з 2008р. За цей час було видано два аналітичні дослідження «Гендерне обличчя Житомира: вчора, сьогодні, завтра» та окремі публікації спільно з Головним управлінням статистики в Житомирській області. Отож нині можна простежити динаміку багатьох гендерних процесів у короткотривалій, середньотривалій та довготривалій перспективі.

Четвертий індекс допомагає проаналізувати ситуацію стосовно організації, шляхів та форм підвищення рівня компетентності представників органу місцевого самоврядування та інших зацікавлених сторін з питань гендерної політики як за рахунок власних ресурсів, так і за рахунок залучених джерел. Так, у 2018 році у Житомирі було реалізовано проєкт «Гендерна кав'ярня для посадових осіб ОМС», який мав на меті просвітницьку діяльність виключно на добровільній основі. У 2019 році реалізується проєкт «Гендерна майстерня для посадових осіб ОМС» – поглиблена тренінгова програма для відповідальних за питання гендерної рівності у виконавчих органах міської ради.

Індекс п'ятий допомагає оцінити наявність різних форм інформаційно-просвітницької роботи з урахуванням різних цільових аудиторій та релевантних для них джерел поширення інформації. Наприклад, серед найцікавіших інформаційно-просвітницьких проєктів у Житомирі – «Неслабка стат'я», «ТвориТИ Житомир без насильства», «Гендерний записник депутата Житомирської міської ради», «Гендерні маршрути Житомира» – це нова ініціатива з проведення пішохідних

екскурсій містом із поєднанням історичної інформації про туристичні об'єкти та гендерного коментарю. Переважна більшість проєктів реалізована спільно з ЖОМГО «Паритет».

Шостий індекс стосується наявності у громаді практик щодо забезпечення гендерної рівності на рівні ОМС та комунальних установ, а також процедури у сфері зайнятості, включення жінок і чоловіків у дорадчі органи, механізми протидії домашньому насильству й дискримінації за ознакою статі. Це можуть бути розроблення методик, проведення гендерних аудитів, створення притулків, мобільних груп, розроблення алгоритмів реагування, аналіз представництва та розроблення механізмів дотримання гендерного балансу тощо. Наприклад, з березня 2018 р. у Житомирській міській раді представництво жінок і чоловіків на різних рівнях є майже паритетним, окрім депутатського корпусу та спеціалістів.

Для кожної громади важливо усвідомити власний внесок і власну відповідальність щодо гендерних перетворень. У червні 2018 р. Житомир став другим містом в Україні, яке приєдналося до Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад. Це важливе і відповідальне рішення, яке водночас демонструє наміри і засвідчує зобов'язання практичного впровадження змін, що в свою чергу потребує розуміння становища жінок і чоловіків у певному соціокультурному середовищі, врахування в управлінській чи проєктній роботі практичних і стратегічних потреб представників різної статі, гендерно чутливу поведінку та відмову від упереджень, критичне ставлення до гендерних стереотипів, що забезпечуватиме вирішення проблем та суспільні зміни в інтересах жінок і чоловіків.

Список використаних джерел:

1. Глосарій і тезаурус на тему гендерної рівності, Європейський інститут із гендерної рівності, 2016 рік <http://eige.europa.eu/rdc/thesaurus/terms/1222>.
2. Посібник щодо гендерної рівності на місцевому рівні, ОБСЄ, 2015 рік <http://www.osce.org/bih/216636?download=true>
3. Набір інструментів з гендерної політики, Шведське Агенство з питань міжнародної співпраці та розвитку (SIDA)

<https://www.sida.se/English/partners/resources-for-all-partners/methodologicalmaterials/gender-tool-box/>

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВІ РИСИ ПОСЛУГ, ЩО НАДАЮТЬСЯ НАСЕЛЕННЮ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

*Т. В. Єгоровська,
Т. Л. Метельська,
студентки ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університету*

Представлені результати аналізу існуючих підходів до розуміння поняття «медична послуга». Визначено особливі риси послуг, що надаються населенню у сфері охорони здоров'я.

Ключові слова: охорона здоров'я, медицина, медичні послуги.

Розвиток системи публічного управління та реформування системи державного управління надання послуг населенню вимагає від органів державної влади та місцевого самоврядування переходу на цивілізовану модель ринкових відносин. Особливої актуальності надуває цей процес у сфері охорони здоров'я, оскільки, послуги, що реалізуються в системі охорони здоров'я, безпосередньо пов'язані з життям і здоров'ям людини, є передумовою сталого розвитку держави та базисом державної безпеки.

Сучасний стан розвитку системи охорони здоров'я, а також реформування даної сфери підсилюють дискусійність щодо використовуваних понять і категорій. У зв'язку з цим, представляється необхідним уточнення поняття медичної послуги, визначення специфічних рис послуг, що надаються населенню у сфері охорони здоров'я, де хворий виступає не тільки в якості пацієнта, але і споживача медичних послуг.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Степура М. О.

Поняття медичної послуги в українському законодавстві з'явилося ще у 90-х роках минулого сторіччя, однак офіційне його визначення було дано усього кілька років тому. Зокрема, відповідно до правок, внесених у 2017 році у Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» медичною послугою (послугою з медичного обслуговування населення) є «послуга, що надається пацієнту закладом охорони здоров'я або фізичною особою – підприємцем, яка зареєстрована та одержала в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, та оплачується її замовником» [5].

В наукових колах, навіть після появи офіційного визначення терміну «медична послуга», точаться дискусії, які направлені на пошук більш об'єктивного та повного трактування даного поняття.

Наприклад, С. В. Антонов визначає медичну послугу як вид професійної або господарської діяльності закладів системи охорони здоров'я, фізичних осіб-підприємців, які займаються приватною лікарською практикою, в результаті здійснення якої у пацієнтів відмічається поліпшення загального стану, функціонування окремих органів або систем організму людини, досягнення певних естетичних змін зовнішності [1, с. 18]. Аналогічний підхід до визначення медичної послуги має С. В. Михайлов. Він зазначає, що медична послуга є результатом професійної діяльності закладу сфери охорони здоров'я або окремого лікаря, який має приватну лікарську практику, що базується на існуючих медичних стандартах та протоколах лікування, потенційним результатом якої є поліпшення загального стану чи функціонування окремих органів або систем організму людини, та/або досягнення певних естетичних змін зовнішності [4, с. 12].

Інший підхід до визначення поняття медичної послуги наводить А. А. Герц. На думку дослідника, медичною послугою є визначена у договорі або законодавством дія чи комплекс дій закладу сфери охорони здоров'я або окремого лікаря, що спрямовані на діагностування причин хвороби, їх лікування та/або профілактики і мають вартісну оцінку [3, с. 13]. З точки зору І. В. Венедіктової, медична послуга є корисною діяльністю

надавача послуги (закладів системи охорони здоров'я та/або фізичних осіб-підприємців, які займаються приватною лікарською практикою), що спрямована на задоволення потреб щодо здоров'я фізичної особи і має нематеріальний характер [2].

Іншу позицію щодо визначення медичної послуги сформував О. О. Прасов [6, с. 24]. У своєму дослідженні науковець дійшов висновку, що медична послуга є технологічним процесом реалізації взаємовигідних та добровільних відносин між суб'єктами надання послуги (пацієнтом та лікарем) направленим на ліквідацію причин звернення за такою послугою.

Огляд наведених та інших визначень поняття медичної послуги дав підстави виділити три ключові підходи до трактування дефініції:

I підхід – медична послуга як вид професійної або господарської діяльності спрямований на задоволення потреб людини стосовно здоров'я;

II підхід – медична послуга як дія чи комплекс дій закладу сфери охорони здоров'я або окремого лікаря, що направлені на усунення загроз життю та здоров'ю пацієнтів;

III підхід – медична послуга як процес, що надається фізичній особі за її бажанням на платній основі.

Усі ці підходи, на нашу думку, мають як сильні так і слабкі сторони. Тому, сформулюємо власне уточнене поняття медичної послуги. Отже, медична послуга – це сукупність необхідних, достатніх та доцільних професійних дій медичного працівника (виконавця, надавача послуг), спрямованих на: задоволення потреб пацієнта (замовника, споживача послуг), попередження захворювання, відновлення здоров'я тощо.

Медичну послугу вирізають із кола інших послуг, що надаються населенню ряд властивостей, до яких відносять: 1) невідчутність – неможливість побачити, відчутти послугу до моменту її отримання; 2) розмитість критеріїв якості – якість медичних послуг коливається в широких межах в залежності від надавачів послуг, їх фаху, досвіду роботи, часу та місця надання послуги; 3) неможливість зберігання – медичну послугу неможливо зберегти або залишити «про запас»; 4) індивідуальність – медичні послуги надаються виходячи із

індивідуальних запитів клієнтів (за рідкісними винятками, наприклад при проведенні групової психотерапії); 5) конфіденційність та необхідність інформованої згоди; 6) початкова невизначеність обсягу необхідної допомоги і необхідних фінансових ресурсів; 7) наявність ризику недосягнення цілей надання медичної послуги (наприклад, невиліковні випадки або відмова від лікування); 8) невизначеність часу виникнення потреби у послугі та готовність до термінового надання послуги.

До числа особливих рис послуг, що надаються населенню у сфері охорони здоров'я можна віднести те, що з чинним законодавством України, медична послуга надається на підставі укладеного договору (декларації); є трудомістким процесом і не має чіткої вартості до закінчення виконання, важко піддається оцінці; унеможливлення отримання гарантованого результату; складно підлягає стандартизації, оскільки кожна медична послуга має індивідуальний характер.

Таким чином, в ході проведеного аналізу було уточнене поняття медичної послуги, визначено специфіку та особливості надання медичних послуг населенню. Їх, на нашу думку, варто враховувати під час розробки програм і проектів подальшого розвитку сфери охорони здоров'я в Україні.

Список використаних джерел:

1. Антонов С. В. Правова регламентація надання медичних послуг / С. В. Антонов // Управління закладом охорони здоров'я. – К., 2007. – С. 18–22
2. Венедіктова І. В. Правова природа медичних послуг [Електронний ресурс] / І. В. Венедіктова. – Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>
3. Герц А. А. Медична послуга як об'єкт правового регулювання / А. А. Герц // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Сер. :Юриспруденція. – 2015. – № 15. Том 2. – С.11–13
4. Михайлов С. В. Цивільно-правова відповідальність у сфері надання медичних послуг : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С. В. Михайлов . – Харків : Б.в., 2010 . – 17 с.

5. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.

6. Прасов О. О. Право на медичну допомогу та його здійснення : дис. канд. юрид. наук: 12.00.03 / Гуманітарний ун-т «Запорізький ін-т держ. та муніципального управління». – Запоріжжя, 2007. – 196 с.

ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

*О. А. Зазимко,
Н. В. Соломкіна,
студентки ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університету*

Висвітлено основи професійної відповідальності державного службовця. Приділена увага інтерпретації понять «професійна етика», «професійна честь», «професійна гідність». Ідентифіковані фактори сприяння підвищенню професійної відповідальності державних службовців.

Ключові слова: професійна відповідальність, професійна етика, професійна честь, професійна гідність, ефективність, державний службовець.

Найважливішою соціально-психологічною і моральною якістю державного службовця є його відповідальне ставлення до професійної діяльності. Наголосимо, що даний вид відповідальності зобов'язує державних службовців нести не тільки юридичну, а й моральну відповідальність за прийняті рішення, тримати відповідь за додержання професійних норм і правил поведінки.

Відповідно, професійна відповідальність є фундаментальною моральною якістю управлінця, яка

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Захаріна О. В.

проявляється в умінні відповідати перед самим собою і своєю совістю, окремими групами та суспільством в цілому, перед державою за свої вчинки, а також наявність і прояв в управлінні тих чи інших умінь, знань, особистісних якостей. Ступінь відповідності дій державного службовця існуючим в суспільстві моральним нормам визначає ступінь відповідальності і його особистості. На жаль, слід констатувати, що подібний підхід не завжди знаходить відображення в ментальності вітчизняних управлінців. Тому з новими змінами у суспільстві, публічному управлінні, із неможливістю врегулювати репутацію органів державної влади лише засобами права зростає інтерес до розвитку професійної відповідальності урядовців.

У свою чергу, професійна відповідальність тісно пов'язана з професійною етикою державних службовців. За визначенням Пітера Друкера, професійна етика – це етика відповідальності. Саме усвідомлення свого службового обов'язку спонукає урядовців ставитися до державного управління відповідного рівня з найбільшою відповідальністю, враховуючи конкретні нюанси, взаємини особистості і суспільства, особистості і колективу тощо.

Більше того, професійна відповідальність як відданість професійній етиці та установка на дотримання норм професійно-етичного кодексу демонструє налаштованість на реалізацію місії професії та внутрішню самодисципліну й самоконтроль [1].

З другого боку, професійна відповідальність не прирівнюється до моральної відповідальності. Хоча може її передбачати або ні. В першому випадку мова йде про самостійно прийняті державними службовцями професійно-етичні норми і правила поведінки. В другому – професійно-етичні норми дотримуються через страх або для особистої вигоди урядовця. В цьому разі професійна і моральна відповідальність вступають в конфлікт, вирішення якого здійснюється на основі моральних принципів державного службовця.

Зазначимо, що професійна відповідальність можлива лише при свободі особистих дій у прийнятті рішень в рамках своїх повноважень. У ситуації, при якій від урядовця нічого не

залежить, а він є лише «маріонеткою» в руках державних службовців вищого рівня, управлінець буде прагнути позбутися відповідальності за ухвалені рішення і власні дії. Відсутність свободи дій у підлеглих зменшує ефективність публічного управління в цілому і породжує професійну безвідповідальність останніх до результатів своєї праці.

Факторами сприяння підвищенню професійної відповідальності державних службовців є:

- послідовне делегування компетенції та відповідальність згори донизу;
- створення можливості для творчого підходу;
- досягнення кращої координації та співробітництва;
- ствердження орієнтації на цілі та результати в сукупності з оцінюванням досягнутих результатів по достоїнству [1].

У підсумку, крім професійної відповідальності, важливу роль у професійному житті відіграють професійна честь і професійна гідність. Професійна честь – це оцінка значущості, суспільне визнання дій державного службовця, його цінність і авторитет у суспільстві. Професійна гідність – це самооцінка індивідом своєї професійної діяльності, внутрішня впевненість його у власній цінності як професіонала, почуття самоповаги до власних професійних надбань. Професійна гідність певною мірою базується на почутті професійної честі, оскільки важливою для формування самооцінки є оцінка суспільством значущості професії державного службовця.

Професійна честь і професійна гідність взаємодоповнюють один одного та допомагають підтримувати високий рівень моральності. Передусім, професійна честь і професійну гідність державного службовця будуть виражатися в прийнятих рішеннях і вчинках урядовця.

Таким чином, від професійної відповідальності, компетенцій та рівня моральності державних службовців залежить не лише авторитет еліти в державному управлінні, а й ефективність реалізації стратегічних цілей і конкретних рішень на всіх рівнях публічного управління, соціальне самопочуття суспільства.

Список використаних джерел:

1. Етика державного управління: підручник / Т. Е. Василевська, В. О. Саламатов, Г. Б. Марушевський; за заг. ред. Т. Е. Василевської. – К.: НАДУ, 2015. – 204 с.
2. Литвин О.В. Проблеми професійної відповідальності державних службовців як елементу юридичної відповідальності / О. В. Литвин // Університетські наукові записки, 2010. – № 3 (35). – С. 122–126.

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ
ВІДНОСИН УКРАЇНИ У ЄВРОІНТЕГРОВАНІЙ
ПЕРСПЕКТИВІ**

Ю. М. Зінчук,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Менеджмент» спеціалізація «Менеджмент ЗЕД»,
Житомирський національний агроекологічний університету

Досліджено перспективи розвитку соціально-трудових відносин за умов розвитку інформаційного суспільства та цифрової економіки і її глобалізації. Запропоновано напрями державного регулювання е-соціально-трудових відносин.

Ключові слова: соціально-трудові відносини, євроінтеграція, інформаційне суспільство, державна політика, е-урядування.

Формування сучасної моделі соціально-трудових відносин (далі – СТВ) в Україні за умов розвитку інформаційного суспільства та цифрової економіки і її глобалізації набули надзвичайної гостроти. Ключову роль у формуванні СТВ в умовах розвитку інформаційного суспільства відіграє держава, оскільки саме від ефективності державного регулювання залежить їх стан розвитку.

Одним із пріоритетних напрямів державної політики відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020»,

¹Науковий керівник: д.е.н., професор Зінчук Т. О.

Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, Стратегії реформування державного управління України визначено утворення ефективної, відкритої структури державного управління із застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Для прискорення державно-управлінських реформ, підвищення ефективності діяльності державних органів, враховуючи глобальні тенденції інформаційних економік, стрімкий розвиток ІТ сфери, необхідні сучасні форми та методи роботи, які забезпечать досягнення цілей державного управління у сфері СТВ. Актуальною залишається проблема забезпечення реалізації державної політики впровадження нових інструментів е-урядування, застосування кращих європейських практик, переходу на е-формат відносин у соціально-трудовій сфері. Побудова е-відносин у сфері СТВ із використанням е-документообігу та цифрового підпису відповідає вимогам.

Під соціально-трудовими відносинами прийнято розуміти взаємовідносини між суб'єктами: найманий працівник, роботодавець, держава. Науковці розглядають СТВ як систему, до складу якої входять взаємозалежні види відносин із своєю економічною сутністю, особливостями та формами і які виступають окремими об'єктами державного регулювання.

Учений С.В. Мельник вважає, що: «основу СТВ становлять відносини між людьми у процесі трудової діяльності, пов'язані з їх участю у виробництві необхідних для суспільства матеріальних і духовних благ, з підтримкою безперервного виробничого процесу й забезпечення усіх необхідних для його функціонування факторів виробництва». [10, с. 4].

Регулятором соціально-трудових відносин та гарантом конституційних, законодавчих прав усіх сторін слід розглядати державу. Роль держави у СТВ виражається через її функції, реалізація яких визначається історичними, політичними, економічними умовами розвитку держави. Сукупність взаємопов'язаних механізмів регулювання, ефективність яких визначається політикою держави щодо розвитку соціально-трудової сфери, є система державного регулювання СТВ.

Науковець О. В. Жадан відзначає, що система державного регулювання СТВ включає в себе формування законодавчої бази та механізму втілення законів у життя інститутами виконавчої та судової влади, об'єднаннями роботодавців і працівників. За висновками вченого: «кінцева мета державного регулювання – демократизація соціально-трудових відносин, що розглядається як ознака цивілізованості та соціальної орієнтації держави, інструмент стабільності в суспільстві». [3, с. 114–115].

Досліджуючи сучасний стан соціально-трудової сфери в Україні, В.П. Антонюк відзначає, що СТВ динамічно змінюються, при цьому виникли загальносвітові тенденції, які поширюються на все більше коло країн і до яких має бути готова Україна, щоб не втратити трудовий потенціал та забезпечити соціальний розвиток і економічне зростання. Науковець виділяє першочерговими з основних тенденцій розвитку СТВ: інтелектуалізацію, інформатизацію, інноватизацію трудової діяльності. При цьому автор підкреслює, що в умовах формування інформаційного суспільства та економіки знань праця стає більш складною та різноманітною, посилюється її інтелектуальна складова та вимоги до рівня компетентності. Також учений звертає увагу на наслідки глобалізаційних та інформаційних процесів, коли трудова діяльність втрачає прив'язаність до ринку праці певної країни. Наявність визначених науковцем тенденцій розвитку СТВ передбачає застосування е-формату взаємовідносин у досліджуваній сфері між державою, роботодавцем і робітником, а глобалізаційні процеси економік – використання його на міжнародному ринку праці. Проблема створення нового формату відносин у соціально-трудовій сфері для України має об'єктивні причини, насамперед розвиток інформаційного суспільства й економіки та процеси їх глобалізації. Суб'єктивними причинами є прагнення учасників СТВ до досягнення соціальної злагоди, міжнародні стандарти, європейський вибір України. Проблема соціально-трудових відносин як об'єкта державного регулювання залишається нерозв'язаною. Недостатньо вивченим є і питання реального запровадження в Україні е-формату державного регулювання у сфері СТВ. У цьому контексті доцільно дослідити стан

державного регулювання СТВ в Україні щодо е-взаємодії у процесі трудової діяльності в інформаційній економіці та визначити шляхи підвищення ефективності державного управління, зокрема шляхом реального запровадження нових *інструментів* е-урядування.

Реалізацію державної політики у сфері СТВ здійснює Міністерство соціальної політики України (далі – Мінсоцполітики), діяльність якого спрямована на забезпечення гарантії держави щодо захисту прав громадян на працю та реалізації їхніх прав на соціальний захист від безробіття. Міністерство соціальної політики України є центральним органом виконавчої влади щодо забезпечення формування й реалізації державної політики у сфері праці, зайнятості населення та трудової міграції, трудових відносин, загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, соціального діалогу, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, усиновлення та захисту прав дітей, запобігання насильству в сім'ї, протидії торгівлі людьми, а також захисту прав депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, надання гуманітарної допомоги, соціальних послуг особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати. Однією з умов розвитку соціально-трудова сфери, удосконалення відносин між її учасниками за умов стрімкого розвитку інформаційного суспільства, цифрової економіки є розвиток відносин у е-форматі. Поступові зміни відбуваються в секторі державного регулювання СТВ: на веб-порталі Мінсоцполітики функціонує розділ «Е-сервіси», на Єдиному порталі відкритих даних розміщено набори даних (станом на 1 листопада 2017 р. – 7), у 2018 р. міністерством заплановано відкриття «Прозорих офісів». Функції держави, її вплив на економіку в цілому і соціально-трудова сферу на етапі активного розвитку цифрової економіки мають відповідати розвитку інформаційного суспільства та процесам глобалізації. Очевидним є вплив суспільства цифрових технологій на

розвиток СТВ в е-форматі, е-взаємодію його учасників, які формуються на підґрунті досягнень ІТ-галузі і мережі Інтернет.

На сьогодні в Україні на законодавчому рівні внормовано е-формат взаємодії учасників відносин, пов'язаний із е-документообігом. Основними законодавчими актами, які регулюють цю взаємодію, є Наступними впливовим чинником побудови е-відносин у сфері соціально-трудоових відносин є відповідна техніко-технологічна база учасників. Одноразові дослідження органів статистики юридичних осіб не дають змоги провести системне дослідження щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) суб'єктами господарювання: забезпеченості працівників персональними комп'ютерами, користування внутрішньою та зовнішньою комп'ютерними мережами. Відсутність офіційних даних щодо використання ІКТ фізичними особами-підприємцями і просто пересічними громадянами не дає можливості провести дослідження та оцінити рівень розвитку цього напрямку в Україні. На сьогодні в Україні системні дослідження щодо використання ІКТ суб'єктами господарювання здійснюються державною статистичною службою за обмеженим комплексом індикаторів. З огляду на це необхідно розширити інформаційну статистичну базу шляхом уведення показників, що оцінюватимуть передусім: розвиток людського капіталу; готовність громадян, ділових кіл і державних органів до використання ІКТ; рівень використання ІКТ у суспільному, комерційному та державному секторах. Наявність таких показників дасть можливість оцінювати та прогнозувати розвиток е-соціально-трудоових відносин в Україні, досліджувати їх глобалізаційні процеси та визначати перспективи розвитку і шляхи вдосконалення. Суттєві зміни щодо переформатування державних органів у сервісні служби, формування інформаційного поля для побудови відносин з бізнесом і громадянами відбулися протягом останніх років. За таких умов розвиток безконтактного формату взаємодії сприятиме запобіганню корупції, зменшенню адміністративного навантаження на роботодавців та робітників. В Україні запрацювали державні веб-портали:

- Єдиний державний портал адміністративних послуг (<https://poslугy.gov.ua>);
- Єдиний державний веб-портал відкритих даних (<http://data.gov.ua/>);
- Єдиний веб-портал використання публічних коштів (<http://spending.gov.ua/>).

Суб'єктами надання послуг на порталі адміністративних послуг станом 01 листопада 2018 р. є 43 державних органи України: державні служби (у тому числі Міністерство соціальної політики України), інспекції, агентства, комітети; міністерства, національні комісії, національна поліція, служба безпеки, фонд державного майна, пенсійний фонд. Щодо останнього, то слід виділити портал е-послуг Пенсійного фонду України (<http://portal.pfu.gov.ua/>), де всі послуги систематизовано по групах: пенсіонерам, застрахованим особам та страхувальникам. На веб-порталі відомства через персональний кабінет е-послуг із використанням особистого електронного цифрового підпису можна отримати інформацію про заробітну плату (дохід), з якої сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Станом на 01 листопада 2017 р. е-сервіс Пенсійного фонду України представлений такими е-послугами, як: дані з реєстру застрахованих осіб, е-пенсійна справа, звернення до органів ПФУ, запис на прийом, заява на призначення пенсії, заява на перерахунок пенсії, скарга та запит на підготовку паперових документів. Упровадження таких інноваційних механізмів у пенсійній системі спрямоване на забезпечення ефективного функціонування одного із секторів соціальної сфери суспільства.

Отже, для розв'язання існуючих проблем щодо державного регулювання е-соціально-трудових відносин необхідно сконцентруватися на вдосконаленні і гармонізації законодавства щодо е-відносин у цій сфері; упровадженні мотиваційних та інформаційних механізмів, забезпеченні відповідної кваліфікації кадрів, розвитку сервісних е-механізмів, використанні фінансово-економічних механізмів. Дефіцит бюджетного фінансування цих проектів спонукає залучати

ресурси приватного бізнесу. Фінансування впровадження ІКТ у сферу соціально-трудових відносин може здійснюватися методом державно-приватного партнерства.

Список використаних джерел:

1. Антонюк В. П. Світові тенденції у розвитку соціально-трудових відносин як виклики для України / В. П. Антонюк // Соціально-трудова сфера: сучасний стан, проблеми та стратегічні напрями розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернетконф., 14–16 листоп. 2017 р. – Київ : КНЕУ, 2017. – С. 160–162.
2. Жадан О. В. Механізми державного регулювання соціально-трудових відносин в Україні : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з держ. упр. ; спеціальність : 25.00.02 «Механізми державного управління» / Жадан О. В. – Харків : Харків. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. При Президентіві України, 2013. – 477 с.
3. Жадан О. В. Соціально-трудова відносина як об'єкт державного регулювання / О. В. Жадан // Економіка та держава. – 2014. – № 5. – С. 112–115.
4. Концепції розвитку е-урядування до 2020 року [Електронний ресурс] : Державне агентство з питань електронного урядування. 2017. – Режим доступу : <http://www.dkni.gov.ua/content/konceptiya-rozvytkuelektronnogo-uryaduvannya-v-ukrayini-do-2020-roku>
5. Лібанова Е. М. Модернізація економіки України в контексті соціальних викликів / Е. М. Лібанова / Ін-т демографії та соц. дослідж. НАНУ // Демографія та соц. економіка. – 2011. – № 1 (15). – С. 24–38.
6. Лібанова Е. М. Соціальні проблеми модернізації української економіки / Е. М. Лібанова / Ін-т демографії та соц. дослідж. НАНУ // Демографія та соц. економіка. – 2012. – № 1 (17). – С. 5–22.
7. Мельник С. В. Механізм регулювання соціально-трудова сфери України / С. В. Мельник. – Київ : Соцінформ, 2009. – 478 с.

8. Мельник С. В. Реформування соціально-трудової сфери: проблеми і напрями їх вирішення / С. В. Мельник. – Луганськ : ДУ НДФ СТБ, 2008. – 142 с.

9. Офіційний портал оприлюднення інформації про публічні закупівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://prozorro.gov.ua>

10. Положення про Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 черв. 2015 р. № 423. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/423-2015>

ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ МОЛОДІЖНОГО ПРОФЕСІЙНОГО ВОЛОНТЕРІАТУ НА ЖИТОМИРЩИНІ

В. М. Ісаєв,

студент ОС «Бакалавр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено значення діяльності волонтерів для суспільства й підтримки української армії, необхідністю формування професійного молодіжного волонтеріату в Україні так і усвідомленням, що волонтерство – потужний соціально - суспільний рух.

Ключові слова: волонтерство, молодіжний рух, волонтер, Житомирщина, соціально-суспільний рух.

Волонтерство, як фактор професійного становлення майбутніх лідерів, управлінців, соціальних педагогів, соціальних працівників, взагалі нове бачення саціальної сфери діяльності, нові знайомства, спілкування, зростання морально, духовно, дає солідарну та гуманну користь, формування особистого, "Я", громадянської чесноти, нові інтелектуальні ресурси, відповідальність, становлення активної громадянської позиції, набуття нових навичок і вмінь, стимуляція ініціативи та

¹ Науковий керівник: к.е.н., професор Якобчук В. П.

творчості... Волонтерство це діяльність, яка приносить користь людям, які її здійснюють, так і суспільству в цілому. Волонтерство втілює в себе найшляхетніші прагнення людства – прагнення миру, свободи, безпеки та справедливості для всіх людей. І нам у нашому краї потрібно перетворити волонтерство на елемент особистого процвітання, формулювання молодіжного лідерства державного управління.

Саме завдяки молоді, яка вирішила дотримуватися принципу «не говорити, а діяти», Житомирщина буде славитися різними організаціями, які приймають участь і співпрацюють не лише з міськими, столичними, Всеукраїнськими, але й з Міжнародними та закордонними організаціями. А співпраця та спільні проекти зближують як міста, так і країни.

Тема волонтерства дуже актуальна для Житомирщини. Адже на її теренах знаходяться відомі на всю Україну 95-а, 30-а, 26-а та інші бригади; волонтерські організації, такі як: «Автомайдан SOS», «ВОЛОНТЕРИ ПОЛІССЯ», «УКРОПський борщик» та ін., безліч громадських, міських, студентських, молодіжних організацій, спілок. Житомир знаходиться у процесі розбудови громадянського суспільства, і благодійні та громадські організації також вкладають свій вагомий внесок. За останні роки влада дещо збагнула колосальну роль волонтерства у суспільному житті нашого краю, про що свідчить зокрема співпраця з волонтерськими організаціями, фінансування та допомога у проведенні заходів, акцій та тому подібного. Цьому сприяв досвід іноземних держав. Так уряди розвинутих держав ЄС та світу всіляко сприяють розвитку волонтерства і при прийнятті державного бюджету включають значні кошти на розвиток діяльності волонтерських асоціацій. У нас цей етап ще на ранніх формах зародження.

Мені особливо приємно чути від респондентів те, що з усіх навчальних закладів моя гімназія, де я навчався, найбільше допомагає команді. Дійсно, з великою завзятістю, під керівництвом координатора О. Самойленко, за активної участі учнів, педагогів, батьків, було виготовлено дев'ять маскувальних костюмів «кікімор», 6 маскувальні сітки, підтримали та провели безліч Всеукраїнських акцій. Із вірою в швидку перемогу та в те, що «кікімори» врятують бодай одне

життя, їх було відправлено на передову. Під час новорічних вистав, які ставили старшокласники, зібрали кошти, а також кошти від педагогічного колективу відправили на лікування бійця АТО із Черняхівського району. Його відвідали директор гімназії, представники учнівського самоврядування. В знак подяки, бійці 95-ї ОАМБР вручили гімназістам синьо – жовтий прапор.

Також психолог, Ольга Ткаченко, яка нині займає посаду вчителя, знаходить час для надання психологічної допомоги тим, хто її потребує. Вона є членом Української асоціації психологів - волонтерів у Житомирській області.

Я привів в приклад лиш декілька волонтерських організацій Житомирщини, а розповів лише про одну. А скільки тих організацій на Житомирщини взагалі?...

У нашій країні волонтерських рух набирає все більших обертів, і це чудово! Волонтерство прийнято вважати благородною справою, яку ми робимо для інших. Адже, допомагаючи іншим, ми допомагаємо у першу чергу собі. На жаль, є і неприємні моменти в історії розвитку волонтерство на Житомирщині, пов'язані зі зловживанням благодійною працею з боку непорядних роботодавців. Я знаю випадки, коли, зокрема, молоді люди розчаровувалися у волонтерстві саме тому, що до них ставилися як до «безкоштовної робочої сили», не поважали їхніх прав, не дякували. Також це фальш – волонтери, які зробили з доброчинності щось на кшталт особистого бізнесу на почуттях інших людей. Які під виглядом благодійних зборів крадуть гроші. Коли стоять люди ледве не на колінах, тиснучи на жалість, біля торгових центрів, на Київській, Михайлівській, автозупинках благаючи, майже плачучи просить подати їй на хвору дитинку, жінку, інваліда або ж ще когось... І люди ведуться. Як же не зрозуміло що це чисті афери?! Люди стоять там роками і збирають на хвору одну й ту саму людину у різних місцях міста. Да за цей час можна було йвилікувати "хворого". Чому люди не рахують скільки в день у цієї людини коштів, а за місяць, рік? А від багатьох збираючих, алкоголь за декілька метрів відчувається. На жаль, це реалії нашого життя. Потрібно питати, дізнаватися, дивитися документи. І на наших почуттях збагатчуються роками, а все тому, що у нашому суспільстві

більшість не вміє працювати з волонтерами. Для порівняння - у Німеччині існує Академія волонтерства, навчальний заклад, де готують фахівців для роботи з волонтерами. Там менеджер волонтерських програм – це така ж професія, як педагог, соціальний працівник, адвокат чи журналіст. Звертаючись до проблем волонтерства, ми по суті звертаємось до такого загону людей, які розумом і серцем розуміють і відчують болі, труднощі, радощі і печалі інших людей. І, як стверджують самі учасники цього руху, це прекрасний стан душі. Люди, які вирішили займатися волонтерською роботою, заслуговують поваги і подяки. Небажання більшості людей в нашому місті приділяти час і віддавати зусилля волонтерства пояснюється, перш за все, невдалим досвідом, відсутністю мотивації і т.д. Також багато у чому проблема пов'язана з відсутністю правильної організації волонтерської діяльності. Наша країна дуже потребує фахівців у сфері волонтерства. Але головне – бажання. Якщо людина дійсно хоче стати волонтером, то її не зупинять ніякі перешкоди.

А вже якщо не приваблює волонтерська діяльність, давайте ми, житомиряни, хоча б станемо волонтерами для свого краю. Перестанемо палити біля дітей, викинемо сміття в урну, приберемо місто, чи хоча б підтримуватимемо чистоту там, де живемо, біля власного будинку, почнемо слідкувати за своїм мовленням, допоможемо старим, не битимем тварин... Тоді почнемо прослідковувати що живемо у прекрасному, чистому, чудовому місті, у цивілізованому світі! Так, я вважаю, що це також волонтерство. Просто почати з себе, це так легко.

Той, хто одного разу вступив на шлях волонтерства, підтвердить, що з нього дуже важко зійти. Йти дорогою благочинності допомагає не вдячності або ще якісь моральні бонуси, а тверда впевненість у тому, що робиш усе правильно. Хоча фізичної та емоційної навантаженості не уникнути. На теренах Житомира потрібно влаштувати кімнату розвантаження для соціальних працівників та волонтерів.

Чому люди не задають собі запитання, а що ж було б, якби волонтерів не було взагалі?! Чим би це все закінчилося, якби не вони?! І саме ті, хто вирішив діяти і «представляти» та допомагати Україні від Житомирської області, вони і є Героями.

Вони вирішили хоча б що робити, щоб історія нашого міста й країни повернулася в правильну сторону. Війна ще йде... і до чого вона призведе - не знаю. Але вірю в те, що все буде добре у найближчі часи, адже бездіяство Житомирщини, а в особливості невеличке діяство може вплинути на хід розвитку історії України. Волонтери це роблять не для піару, а тому що їм не рівнозначна доля країни. І ми маємо їм допомагати. По меншій мірі активна молодь Житомира буде знати, що вони хоча б щось зробили, показали приклад, а не сиділи з жахом біля телевізора або обговорювали це з бабцями біля під'їзду.

В ці важкі і визначальні для України часи, коли на наших очах руйнуються і занепадають тисячолітні духовні і моральні цінності, народні вірування, традиція, культура, доля країни і українського народу, його подальше існування залежить від кожного з нас, а на території Житомирщини чимало людей. Якщо ми у найскладніші свої часи згуртуємося і внесемо посильний внесок, ми зможемо перемогти ворога.

Волонтери важливі для кожного суспільства, тому що вони працюють без користі для себе, показуючи цим суспільству, що є ще в житті речі більш цінні ніж отримання матеріальної винагороди. Ось, що допомагає суспільству впевнено стояти на ногах, а волонтеру – отримати задоволення і безцінний життєвий досвід, набути професійних знань та навичок.

Потрібно проводити зустрічі волонтерів з дітьми, активом Житомира, студентами, учнями, представниками влади, для обговорень та вирішення якихось проблем, а дітям піднімати рівень обізнаності у доброчинності. Це можна проводити у найбільш типових формах роботи як: лекція, бесіда, ділові ігри, дискусія, семінар, тренінг, конференція, збори, "круглий стіл" та інше. Для обміну досвідом та напрацювання нових форм роботи з різними категоріями Житомирської молоді. Можливо заохочувати до благодійності Житомирські громадські організації та об'єднання.

Мене завжди надихає те, що сьогодні все ще є молодь, яка готова жити не тільки заради себе, але і робити добрі справи за покликом свого серця. Надихає те, що така щира діяльність знаходить відгук у серцях інших людей. Це доводить, що твоя

робота не марна і ти комусь у цьому житті потрібен. Очевидно одне - хто безкорисливо хоче допомагати людям, той для цього робитиме все можливе і неможливе. І для нього не стануть перешкодою ніякі юридичні перепони або аферисти на вулицях. На Житомирщині волонтерська діяльність, як прояв милосердя і доброчинності, буде існувати доти, доки існує потреба людей у тій чи іншій допомозі та обмежена державна участь у задоволенні потреб своїх громадян, а отже вічно...

Список використаних джерел:

1. Історія виникнення волонтерського руху. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://golubka1904.ucoz.ua/index/istorija>.
2. Волонтерський рух в Україні та Європі. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.if.ua/publish2012/1349079357.html>.
3. Історія волонтерського руху. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://yandex.ua/search>.
4. Особливості волонтерського руху в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://skaz.com.ua/istoriya/831/index.html>.
5. Василь Назарук. Волонтерський рух в Україні: від історії до реалій. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prev.novadoba.org.ua/citizen/content>.
6. Особливості волонтерського руху в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://skaz.com.ua/istoriya/831/index>.

ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

I. С. Калініна,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено процес формування та управління інноваційним трудовим потенціалом підприємства. Розглянуто класифікацію інноваційного трудового потенціалу, його етапи реалізації, основні функції підсистем системи управління та умови щодо формування інноваційного трудового потенціалу.

Ключові слова: об'єднані територіальні громади, розвиток, Житомирська область, децентралізація.

На сучасному етапі розвитку питаннями процесу формування інноваційного трудового потенціалу підприємства цікавляться та вивчаються багатьма науковцями такими як: Тейлор Ф.У., Третьякова Е. А., Гуткевич С. О., Мостянська Т. Л., Поліщук П. В., Сафін Ф.М., Карпова Н.В., Панкратов А.С., Резнік С.Д., Барбарская М.Н. та ін.

У теорії управління існують різноманітні підходи щодо процесу формування і класифікації персоналу залежно від професії або посади працівника, рівня управління, категорії працівників. Загальну класифікацію інноваційного трудового потенціалу подано на рис.1.

До складу персоналу входять постійні й тимчасові працівники, які уособлюють кваліфіковану і некваліфіковану працю. Виробничий персонал, або робітники, здійснюють трудову діяльність у матеріальному виробництві з переважною фізичною працею. Робітники умовно поділяються на основних і допоміжних. Їх співвідношення є важливим аналітичним показником ефективності виробництва, оскільки в міру автоматизації та механізації виробничих процесів роль допоміжних робітників зростає.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Тищенко С. В.

Рис.1. Класифікація інноваційного трудового

Управлінський персонал здійснює трудову діяльність у процесі управління виробництвом з переважною часткою розумової інтелектуальної, креативної праці. Він зайнятий переробкою інформації з використанням технічних засобів управління, результатом його трудової діяльності є вивчення проблем управління, створення нової інформації, зміна її змісту або форми, підготовка управлінських рішень, а після їх ухвалення – реалізація та контроль за виконанням рішень. Отже, до кадрів управління належать працівники, які виконують або сприяють виконанню конкретних управлінських функцій.

На основі характеристики інноваційного трудового потенціалу виділені його базові елементи (творчий та інтелектуальний) і розкрити етапи його реалізації (рис. 1.2):

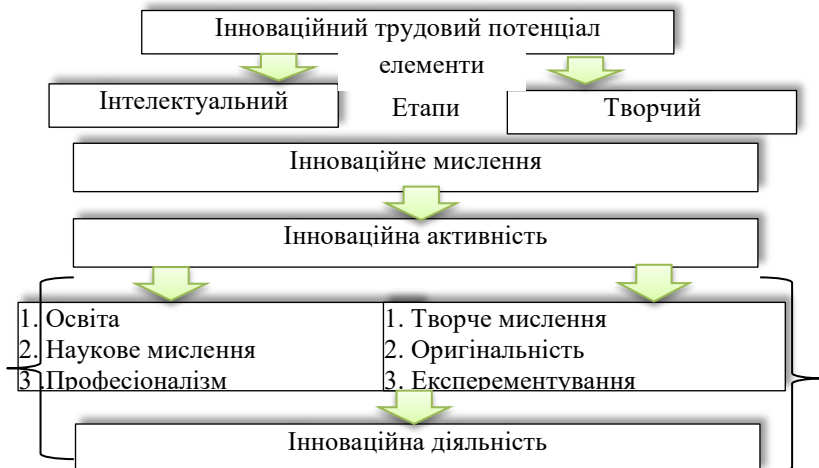

Рис. 2. Етапи реалізації інноваційного трудового потенціалу підприємства

- етап формування інноваційного мислення в процесі навчання, а також в процесі трудової діяльності;
- етап інноваційної активності, яка проявляється і розвивається під впливом сприятливих умов, як зовнішнього так і внутрішнього середовища підприємства;
- етап інноваційної діяльності відображає результативність формування інноваційного мислення і його активності.

Управління інноваційним трудовим потенціалом здійснюється за допомогою наукових методів впливу на колектив або окремого працівника для досягнення поставленої цілі, координації його діяльності в процесі виробництва. В теорії і практиці управління застосовують три групи методів: адміністративні, економічні та соціально-психологічні. В таблиці 1. Запропоновано функції підсистем системи управління персоналом.

Таблиця 1

**Основні функції підсистем системи управління
інноваційним трудовим потенціалом підприємства**

Підсистема	Функція
1	2
Умови праці	Дотримання вимог: психофізіології, ергономіки праці й технічної етики; охорони праці і техніки безпеки; охорони навколишнього середовища.
Трудові відносини	Аналіз і регулювання: групових і особистих взаємовідносин, відносин керівництва; управління виробничими конфліктами і стресами тощо;
Оформлення й облік	Оформлення й облік прийому, звільнень, переміщень; інформаційне забезпечення системи кадрового управління; профорієнтація; забезпечення зайнятості.
Планування, прогнозування і маркетинг персоналу	Розроблення стратегії управління персоналом; аналіз кадрового потенціалу; аналіз ринку праці, планування і прогнозування потреби в персоналі, організація реклами; взаємозв'язок із зовнішніми джерелами, що забезпечують кадрами організацію;
Розвиток кадрів	Технічне й економічне навчання; перепідготовка і підвищення кваліфікації; робота з кадровим резервом; планування і контроль ділової кар'єри; професійно-психологічна адаптація нових працівників.

1	2
Аналіз розвитку засобів стимулювання праці	Нормування і тарифікація трудового процесу; розроблення систем оплати; використання засобів морального заохочення; управління мотивацією.
Юридичні послуги	Вирішення правових питань трудових угод; узгодження розпорядницьких документів з управління персоналом; розширення правових питань господарської діяльності.
Розвиток соціальної інфраструктури	Організація громадського харчування; управління житлово-побутовим обслуговуванням; розвиток культури і фізичного виховання; забезпечення охорони здоров'я й відпочинку, тощо;
Розроблення організаційних структур управління	Аналіз сформованої організаційної структури управління; проектування організаційних структур управління; розроблення штатного розкладу; побудова нової організаційної структури управління

Рівень розвитку інноваційного трудового потенціалу підприємства визначається цілим рядом умов, які класифіковані на внутрішні і зовнішні (рис. 3).

Зовнішні умови оказують вплив на формування інноваційного трудового потенціалу які підприємства так і регіону в цілому. Любе підприємство регіону знаходиться під впливом процесів, які протікають як на рівні національної економіки так і в системі світового господарства. Поява нових інноваційних технологій, матеріалів сприяє модернізації виробництва, висуває нові вимоги до якості трудового потенціалу: формування принципово нових професійних можливостей; інноваційного мислення, інноваційної активності і вимагає підготовки відповідних спеціалістів.

Внутрішні умови підприємства, передусім це: фінансові та економічні можливості підприємства, які визначають базу для матеріального стимулювання науково-дослідних, опитно-конструкторських робіт; рівень забезпечення сучасною технікою, що дає можливості для ефективної реалізації інноваційного трудового потенціалу; наявність зовнішньоекономічних контактів, пов'язаних з виробництвом та обміном продукції, технологіями, в тому числі співпраця підприємств, пов'язана з можливістю

навчання персоналу на базі українських і закордонних підприємств;

Рис. 3. Умови щодо формування інноваційного трудового потенціалу

Активна державна політика в області інновацій визначає можливості формування інноваційного трудового потенціалу. Вона враховує фінансування інноваційних проєктів, формування інфраструктури та забезпечуючих її інститутів.

Галузевий розвиток регіону визначає специфіку розвитку підприємств і цілеспрямовану підготовку інноваційно орієнтованих спеціалістів.

Рівень соціально-економічного розвитку рівень розвитку трудового потенціалу регіону є взаємопов'язаними, передбачає кількісний і якісний рівень формування інноваційного трудового потенціалу.

Отже виявлені та проаналізовані зовнішні і внутрішні умови здійснюють вплив на процеси формування та використання інноваційного трудового потенціалу підприємства.

Умови, в яких відбувається формування трудового потенціалу підприємства, визначають нові підходи до його управління, що в сучасних умовах потребує розробки принципово нових механізмів та інструментів управління. Стратегія інноваційного розвитку підприємства, яка забезпечує найбільш сприятливіші умови для інноваційного розвитку та діяльності; система управління інноваційним трудовим потенціалом підприємства, яка заснована на забезпеченні стимулів щодо розвитку інновацій.

Також слід віднести побудову й організацію робіт, у тому числі визначення робочих місць, функціональних і технологічних зв'язків між ними, зміст і послідовність виконання робіт, умов праці; визначення політики заробітної плати і соціальних послуг; управління витратами тощо.

Список використаних джерел:

1. Панкратов А.С. Управління відтворенням трудового потенціалу / А.С. Панкратов. М.: Изд-во МГУ, 1988. – С. 56.
2. Петрова С. Вибір оптимальної стратегії професійного розвитку кадрового потенціалу // Кадровик. Кадровий менеджмент. – 2011. – № 4.
3. Грішнова, О.А. Економіка праці та соціально-трудоі відносини [Текст]: підручник / О.А. Грішнова; Вид-во „Знання”. – К.: Знання, 2006. – 559 с. – ISBN 966-346-195-0.
4. Глущенко, В. В. «Теоретичні підходи до визначення сутності категорії «трудоий потенціал» [Текст] / В. В. Глущенко. – Економіка АПК. – 2011. – № 3. – 176 с.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Н. В. Каменчук,
студента ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університету

В дослідженні аналізуються питання удосконалення методологічних засад державного регулювання регіонального ринку праці в модернізаційній економіці. Визначено принципи, закономірності та чинники впливу на державну регуляторну політику на ринку праці.

Ключові слова: ринок праці, державне регулювання, модернізація економіки.

Ринок праці у вузькому і широкому сенсі науковці визначають на трьох рівнях: мікрорівень, вивчає специфіку його виявлення в межах окремого підприємства і зосереджений на вивченні питань організації, планування, стимулювання та використання різної за видами, змістом і характером праці персоналу; мезорівень, котрий зосереджує увагу на аналізі прояву територіальних особливостей функціонування та регулювання розвитку внутрішніх ринків праці підприємств в межах просторової господарської системи при їх взаємодії з регіональними органами управління з метою досягнення ефективної зайнятості населення регіону через збалансування попиту і пропозиції робочої сили.

Державне регулювання ринку праці мезорівня повинно виходити з оцінки ступеня соціо-еколого-економічного розвитку регіональної господарської системи, процесу територіального розселення, активності міграційних процесів тощо. Таким чином, методологія дослідження державної політики зайнятості базується на принципах: системності взаємодії ринкових інструментів з способами державного регулювання,

¹ Науковий керівник: к.е.н., професор Якобчук В. П.

комплексності, ієрархічності, сегментації, соціальної відповідальності тощо. Державним інституціям при розробці найбільш ефективних заходів щодо розвитку регіонального ринку праці в сучасних модернізаційних умовах необхідно здійснювати сегментацію за соціальними, демографічними, просторово – часовими, кон'юнктурними та господарсько-виробничими критеріями.

При реалізації державної регуляторної політики на ринку праці визначають внутрішні та зовнішні чинники впливу. До зовнішніх факторів належать умови, причини, рушійні сили, величина, спрямованість і сила дії яких визначається поза межами ринку праці, всі вони носять екзогенний характер, прямо чи опосередковано впливають на умови діяльності суб'єктів чи результати функціонування ринку праці загалом. Серед зовнішніх факторів доречно виокремити соціально-демографічні, особистісно-психологічні, техніко-економічні, організаційно-правові, ресурсно-екологічні, геополітичні та макроекономічні. Внутрішні фактори є результатом дії самого ринку праці, вони носять ендогенний характер, мають достатній рівень визначеності і змінюються під впливом поведінки суб'єктів ринку праці.

До основних регулюючих закономірностей ринку праці, сформованих викликами процесів модернізації, віднесемо закономірність комплексно-пропорційного функціонування, поглиблення суспільного та територіального поділу праці, соціальної структуризації та мобільності, глобалізації та регіоналізації ринку праці, а до закономірностей розвитку – соціальної спрямованості, плановірності розвитку, збалансованості розвитку, раціонального, соціально-економічно ефективного ринку праці.

Особливості реалізації економічних законів на ринку праці пов'язані з можливостями застосування базових принципів використання робочої сили, а саме – *принцип економічної самостійності та відповідальності, принцип рівних можливостей, принцип відповідності та гнучкості, принцип просторової концентрації, принцип трудової мобільності, принцип повної поінформованості, принцип соціальної спрямованості трансформацій, принцип забезпечення*

ефективної зайнятості, принцип раціонального поєднання, принцип прогресивної модернізаційної орієнтації розвиток, принцип цілісності відтворювального циклу, принцип єдності інтеграції та диференціації.

Запропоновані нами методологічні підходи до формування і функціонування регіонального ринку праці можуть виступати основою для формалізованої оцінки динаміки та виявлення тенденцій, характерних для трансформаційних процесів ринку праці України, слугувати базисом для розробки обґрунтованих управлінських рішень та локальних моделей його регулювання і розвитку в умовах поглиблення інтеграційних процесів.

Список використаних джерел:

1. Безтелесна Л. І. Макроекономічні закономірності функціонування національного ринку праці / Л. І. Безтелесна, Г. М. Юрчик // Статистика України. – 2012. – № 1(56). – С. 22–27.
2. Бондар О. В. Методологічні та концептуальні основи трансформації економіки України на шляху інноваційного розвитку / О. В. Бондар // Інноваційна економіка. – 2010. – №5. – С. 13–19.
3. Геєць В. М. Інноваційні перспективи України : моногр. / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Харків: Константа, 2006. – 272 с.
4. Гришнова Е. А. Развитие человеческого капитала и трансформация форм занятости: взаимовлияние и взаимообусловленность / Е. А. Гришнова, Н. А. Азьмук // Демографія та соціальна економіка. – 2014. – № 1 (21). – С. 85–97.
5. Грішнова О. А. Людський, інтелектуальний і соціальний капітал України: сутність, взаємозв'язок, оцінка, напрями розвитку / О. А. Грішнова // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. – 2014. – № 1 (7). – С. 34–42.
6. Дороніна О. А. Розвиток концептуальних засад виміру гідної праці: регіональний аспект / О. А. Дороніна // Актуальні проблеми розвитку зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності: зб. наук. праць / ДонДУУ. – Маріуполь: ДонДУУ, 2015. – Т. XVI. – С.12–21.

7. Ємельяненко Л. М. Формування та регулювання новітніх форм зайнятості в Україні / Л. М. Ємельяненко // Український соціум. – 2015. – №1 (52). – С. 82-89.

8. Закон України «Про зайнятість населення» // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5067-17/page>.

ГРОШОВІ ПОТОКИ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ

В. Кириченко,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено поняття та складові елементів грошових потоків підприємства, а також виявленні проблем їх оптимізації. Запропоновано механізм фінансового менеджменту, який враховує різні аспекти формування грошових потоків та проблеми їх оптимізації.

Ключові слова: грошові потоки, виробничі підприємства, ділова активність, банки, депозити.

Динамічність економічного та політичного середовища, в якому функціонують вітчизняні підприємства змушує їх постійно удосконалювати традиційні підходи та методи управління ресурсами і процесами, орієнтуючись на новітні інструменти та світовий досвід. Грошові потоки є одним з ключових об'єктів фінансового управління, який тісно залежить від зовнішнього впливу і водночас безпосередньо впливає на такі ключові характеристики підприємства як ліквідність, платоспроможність та ділова активність. У зв'язку з цим, проблеми точного визначення грошових потоків та їх оптимізації завжди залишатимуться актуальними як серед наукової спільноти, так і економістів-практиків.

¹ Науковий керівник – к.е.н., доцент Віленчук О. М.

Теоретико-методичні аспекти формування грошових потоків та їх управління висвітлено в дослідженнях багатьох вітчизняних і закордонних вчених, зокрема: Ван Хорна Дж.К., Бріггема Є. Ф., Баранова В.В., Бланка І. А., Володина А. А., Гіляровської Л. Т., Крейніна М. Н., Ластовенка О. В., Поддєрьогін А. М., Терещенка О. О., Шеремет А. Д. та ін.

Метою дослідження є дослідження поняття та складових елементів грошових потоків підприємства, а також виявлення проблем їх оптимізації.

У МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» поняття грошових потоків визначається як «надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів», при цьому, «грошові кошти складаються із готівки в касі та депозитів до запитання», а «еквіваленти грошових коштів – це короткострокові високоліквідні інвестиції, що вільно конвертуються в відомі суми грошових коштів, яким властивий незначний ризик зміни вартості» [5]. Натомість НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» розкриває лише поняття грошові кошти (гроші) як «готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання» [6].

Серед науковців не існує принципового розходження думок з приводу трактування грошових потоків. Майже усі визначення зводяться до того, що це процес [3] або показник [4, 1, 2] який відображає надходження та витрачання коштів підприємства в процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Різниця між ними по кожному окремому виду діяльності або по діяльності підприємства загалом називається чистим грошовим потоком. Окрім того, окремі дослідники звертають увагу на такі якісні характеристики грошового потоку як: безперервність, залежність від часу та інфляції, чинник ліквідності тощо.

У зв'язку з об'єктивними особливостями, грошові потоки класифікують за низкою важливих класифікаційних ознак, виділяючи окремі надзвичайно важливі у процесі управління групи (рис. 1).

Така детальна класифікація дає можливість оперативного та раціонального управління грошовими потоками з метою їх оптимізації для забезпечення високого рівня ліквідності та платоспроможності підприємства.

За масштабами обслуговування господарського процесу	грошові потоки по підприємству в цілому; грошові потоки за окремими структурними підрозділами; грошові потоки від окремих господарських операцій.
За видами господарської діяльності	грошові потоки від операційної діяльності; грошові потоки від фінансової діяльності; грошові потоки від інвестиційної діяльності.
За спрямованістю руху коштів	позитивний (вхідний) грошовий потік; негативний (вихідний) грошовий потік.
За методом обчислення обсягу	валовий грошовий потік; чистий грошовий потік.
За методом оцінки в часі	теперішній грошовий потік; майбутній грошовий потік.
По безперервності формування в аналізованому періоді	регулярний грошовий потік; дискретний грошовий потік.
За варіативністю спрямованості руху грошових коштів	стандартний грошовий потік; нестандартний грошовий потік.
За характером грошового потоку стосовно підприємства	внутрішній грошовий потік; зовнішній грошовий потік.
За рівнем збалансованості обсягів взаємопов'язаних грошових потоків	збалансовані грошові потоки; незбалансовані грошові потоки.
За формами використання грошових коштів	готівковий грошовий потік; безготівковий грошовий потік.
За видом валюти, яка використовується	грошові потоки у національній валюті; грошові потоки в іноземній валюті.
За передбачуваністю виникнення	повністю передбачуваний грошовий потік; недостатньо передбачуваний грошовий потік; непередбачуваний грошовий потік.
За законністю здійснення	легальний грошовий потік; тіньовий грошовий потік.
За можливістю регулювання у процесі управління	грошовий потік, що піддається регулюванню; грошовий потік, що не піддається регулюванню.

Рис. 1. Класифікація грошових потоків виробничого підприємства

Джерело: адаптовано за даними [2].

Особливості господарювання вітчизняних виробничих підприємств, які спричиненні властивими ознаками розвитку національної економіки та соціальними й політичними факторами зумовлюють низку проблем в управлінні грошовими потоками, зокрема:

- недостатній вхідний потік через обмежений обсяг виробництва, низьку якість продукції, відсутність ринків збуту, недостатню платоспроможність споживачів, недоступність кредитних ресурсів тощо. Окремі причини цієї проблеми є керованими і безпосередньо залежать від якості управління на підприємстві. Зокрема, обсяги виробництва підприємство може нарощувати правильно управляючи наявними матеріальними і трудовими ресурсами, а підвищення якості продукції не лише спричинить додаткові вихідні потоки, а й забезпечить приріст чистого доходу. Однак, низька платоспроможність споживачів стримуватиме нарощення грошових надходжень, тому цінова політика щодо продукції підприємства повинна буди поміркованою і виваженою. Недоступність кредитних ресурсів також несприятливо впливає на обсяги вхідних грошових потоків, що в подальшому стримує нарощення виробництва і реалізації, проте, узгоджена кредиторська заборгованість та пошук інвесторів здатні забезпечити необхідні ресурси для поступового розвитку;

- завищений вихідний потік, зумовлений нераціональним обсягом закупівель, високою ціною на сировину, необґрунтованими трансакційними витратами тощо. Оптимізація вихідних потоків є ключовим завданням фінансового менеджменту, однак слід враховувати, що надмірна його мінімізація призводить до скорочення виробництва з відповідним зменшенням вхідних грошових потоків;

- управління грошовими засобами часто зводиться до управління залишком грошових коштів на рахунках. При низькому рівні фінансового менеджменту, управління грошовими потоками націлено лише на кінцевий результат – залишок грошових коштів, що унеможливорює активізацію резервів оптимального поєднання вихідних потоків з вхідними;

– процес управління не узгоджений з цілями підприємства. Досить часто цілі підприємства зорієнтовані на його розвиток і розширення, що на початкових етапах передбачає значні додаткові капіталовкладення. У такому випадку управління грошовими потоками повинно враховувати необхідність формування залучених ресурсів і їх відповідне цільове використання;

– відсутній комплексний підхід в розрізі грошових потоків від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Комплексна оцінка грошових потоків від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності дає змогу виявити проблеми розвитку підприємства: Лише при позитивному залишку грошових коштів від операційної та фінансової діяльності можна здійснювати операції з інвестування, а негативний залишок з операційної діяльності сигналізує про необхідність реструктуризації активів та пошуку напрямів стабілізації;

– у більшості підприємствах відсутні кваліфіковані фінансові менеджери. Якісне управління є запорукою успішного функціонування будь-якого підприємства, що зумовлює потребу у фахівцях, які добре володіють методами та прийомami фінансового управління і здатні забезпечити підприємству високу ділову активність та сталий розвиток.

Отже, підвищення якості управління грошовими потоками виробничого підприємства повинно бути націлено на подолання існуючих проблем та збалансування грошових потоків з метою дотримання високого рівня ліквідності, платоспроможності, а, відтак, фінансової стійкості підприємства.

Грошові потоки виробничого підприємства формуються в межах усіх видів його діяльності. Для підтримання належного рівня фінансової стійкості та ділової активності підприємства має бути належним чином налагоджений механізм фінансового менеджменту, який враховуватиме різні аспекти формування грошових потоків та проблеми їх оптимізації.

Список використаних джерел:

1. Крилова О. В. Грошові потоки в системі забезпечення

платоспроможності підприємства. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 30–33.

2. Матківська Т. Я., Попович О. В. Тлумачення поняття «грошові потоки» та їх класифікація. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. №5. С. 23–27.

3. Колісник О. П., Замогильна А. В. Грошові потоки: сутність, класифікація та їх оптимізація в процесі управління. *«Modern Economics»*, 2018. №10. 60–65. <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4609/1/kolisnyk.pdf>.

4. Захарова Н. Ю., Управління грошовими потоками підприємств аграрного сектору економіки. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/8114/1/2.pdf>.

5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7). Звіт про рух грошових коштів. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019.

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

О. В. Климчук,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто сутність кадрового потенціалу підприємств. Встановлено необхідність обґрунтування підходів до класифікації кадрового потенціалу.

Ключові слова: кадри, персонал, трудові ресурси, кадровий потенціал.

У вітчизняній практиці управління трудовими ресурсами

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Швець Т. В.

велике значення мають такі поняття як «кадри» і «кадровий потенціал». Кадри – це основний (штатний) склад кваліфікованих працівників організації. Кадровий потенціал – це здібності і можливості працівників реалізувати свої вміння для забезпечення життєдіяльності фірми, компанії, заводу або будь-якого іншого суб'єкта виробництва [4, с. 78]. Персонал – це весь особовий склад підприємства, наймані, постійні й тимчасові, кваліфіковані і некваліфіковані працівники. Категорія «кадровий потенціал» не ідентична категорії «кадри». У цих поняттях включаються як власне кадри, так і певний рівень спільних можливостей кадрів задля досягнення спільних цілей.

Кадровий потенціал організації залежить від потенціалів кадрів цієї організації, а не їх сумою. Кадровий потенціал у реальному вигляді може бути представлений можливостями працівників, якістю їх професійно-кваліфікаційної підготовки, трудовими, особистісними, психологічними і фізіологічними якостями, а також, творчими здібностями. Кадровий потенціал підприємства наділений властивостями цілісності, які принципово відрізняють його від властивостей притаманних кожному працівникові окремо [2, с. 288].

Заслугує на увагу трактування сутності кадрового потенціалу Абесіною О. К. Авторка під «кадровим потенціалом» розуміє соціально-економічне поняття, що відображає трудові можливості підприємства, здатність персоналу до генерування ідей, створення нової продукції, а також його освітній, професійно-кваліфікаційний рівні, психофізіологічні характеристики і мотивації, які в комплексі можуть забезпечити досягнення цілей підприємства [1]. Підходи до класифікації кадрового потенціалу представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація видів кадрового потенціалу підприємства

Класифікаційна ознака	Складові	Характеристика
1	2	3
1. За рівнем агрегованості оцінок	Кадровий потенціал працівника	Індивідуальні інтелектуальні, освітньо-кваліфікаційні, психологічні, фізіологічні та ін. можливості особистості

1	2	3
1. За рівнем агрегованості оцінок	Груповий кадровий потенціал	Враховуються додаткові можливості колективної співпраці окремих працівників
	Кадровий потенціал підприємства	Сукупні можливості працівників підприємства активно чи пасивно брати участь у виробництві
2. За спектром охоплення можливостей	Індивідуальний кадровий потенціал	Враховуються індивідуальні можливості працівника
	Колективний кадровий потенціал	Враховуються не тільки індивідуальні можливості членів колективу, а й їхня співпраця
3. За характером участі у виробничо-господарському процесі	Потенціал технологічного персоналу	Сукупні можливості працівників підприємства, задіяних у профільному та суміжних виробничих процесах
	Управлінський потенціал	Можливості окремих категорій персоналу підприємства щодо ефективної організації та управління виробничо-комерційними процесами підприємства
4. За місцем у соціально-економічній системі підприємства	Структурно-формуєний кадровий потенціал	Можливості частини працівників підприємства щодо раціональної та високоефективної організації виробничих процесів і побудови найбільш оптимальної структури підприємства
	Підприємницький кадровий потенціал	Наявність та розвиток підприємницьких здібностей у працівників з метою досягнення економічного успіху за рахунок формування ініціативної й інноваційної моделей діяльності
	Продуктивний кадровий потенціал	Можливості працівника підприємства генерувати економічні й неекономічні результати

Джерело: адаптовано [3].

Головною метою формування кадрового потенціалу підприємства є забезпечення підприємства кваліфікованими трудовими ресурсами які спроможні вирішувати стратегічні цілі

і завдання, досягати економічного успіху. Важливим є розвиток кадрового потенціалу, що передбачає реалізацію стратегічних аспектів управління підприємством. Основними етапами процесу формування кадрового потенціалу підприємства є: аналіз кадрового забезпечення діяльності підприємства; вибір цілей управління кадровим забезпеченням підприємства; визначення стратегії управління кадровим забезпеченням у відповідності до пріоритетів діяльності підприємства; створення умов для кадрового забезпечення діяльності підприємства; реалізація інноваційного розвитку кадрового потенціалу; контроль та оцінка кадрового забезпечення підприємства.

Список використаних джерел:

1. Абесінова О. К. Аналіз використання кадрового потенціалу підприємства [Текст] : автореф. дис. ... канд. ек. наук: 08.00.09 / Абесінова О. К. ; Київ, 2014. 20 с.
2. Гладій М. В. Використання кадрового потенціалу (питання теорії, методології і практики) / М. В. Гладій. Л.: ІРД НАНУ, 1998. 294 с.
3. Маслов Е. В. Управление персоналом предприятия: Учебное пособие / Под ред. П. В. Шеметова. М.: ИНФРА-М; Новосибирск: НГАЭиУ, 2000. – 312 с.
4. Пивовар А. М. Перспективи розвитку трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств Житомирської області. Економіка АПК. 2013. № 11. С. 78–84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2013_11_14

СУТНІСТЬ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

О. В. Ковальов,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Менеджмент» спеціалізація «Менеджмент ЗЕД»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто концептуальні основи запровадження ліберальних режимів здійснення міжнародної торгівлі. Проаналізовано сучасні погляди щодо спрощення митних бар'єрів при здійсненні експорту та імпорту. Визначено основні переваги та недоліки лібералізації зовнішньої торгівлі країнами.

Ключові слова: лібералізації зовнішньої торгівлі, міжнародна торгівля, експорт, імпорт, СОТ (ГАТТ).

В останні десятиліття спостерігається швидке зростання світової економіки. Це зростання було частково обумовлений ще швидшим зростанням міжнародної торгівлі. Зростання торгівлі, в свою чергу, є результатом як технологічних досягнень, так і узгоджених зусиль щодо зниження торгових бар'єрів. Деякі країни, що розвиваються відкрили свої власні економіки, щоб в повній мірі використовувати можливості економічного розвитку та торгівлі.

Важливе методологічне підґрунтя для дослідження процесу регулювання зовнішньої торгівлі мають фундаментальні праці Д. Доллара, С. Едвардса, М. Клеменса, А. Крея, Дж. Сакса і Е. Уорнера та ін., у яких досліджено взаємозв'язок економічної відкритості в контексті впливу на економічне зростання. Зокрема, неоднозначні і суперечливі наслідки зовнішньоторговельної лібералізації проаналізовано у працях Дж. Нугента, Д. Родріка, Е. Чоудрі, Д. Хакура та ін.

Лібералізація зовнішньої торгівлі це форма зовнішньоекономічної політики, що є комплексом заходів, спрямованих на сприяння зовнішньоекономічної діяльності, поступове скасування наявних обмежень у зовнішній торгівлі,

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Пивовар П. В.

зниження ставок ввізного та вивізного мита, надання тарифних пільг під час здійснення зовнішньоекономічних операцій [6]. Це процес розширення волі економічних дій суб'єктів підприємницької діяльності, зняття обмежень на фінансово-економічну діяльність, розкріпачення підприємництва [7].

Інтеграція у світову економіку виявилася для більшості країн потужним засобом сприяння економічного зростання, розвитку і скороченню бідності. За останні 20 років зростання світової торгівлі в середньому становив 6 відсотків в рік, що в два рази швидше, ніж світовий обсяг виробництва. Але торгівля була двигуном зростання і до цього. З 1947 року, коли було створено Генеральну угоду з тарифів і торгівлі (ГАТТ), світова торгова система виграла від восьми раундів багатосторонньої лібералізації торгівлі, а також від односторонньої і регіональної лібералізації. Дійсно, передостанній з цих восьми раундів (так званий «Уругвайський раунд», що завершився в 1994 році) привів до створення Світової організації торгівлі, яка допоможе керувати зростаючим числом багатосторонніх торговельних угод.

Політика, яка робить економіку відкритою для торгівлі та інвестицій зі світом, необхідна для стійкого економічного зростання. Докази цього очевидні. Жодна країна в останні десятиліття не досягнула економічного успіху в плані істотного підвищення рівня життя свого народу, не будучи відкритим для решти світу. На відміну від цього, відкриття торгівлі (поряд з відкриттям для прямих іноземних інвестицій) було важливим елементом економічного успіху Східної Азії, де середній імпорتنний тариф впав з 30 до 10 відсотків за останні 20 років.

Відкриття своєї економіки для глобальної економіки мало важливе значення для того, щоб дозволити багатьом країнам, що розвиваються розвивати конкурентні переваги при виробництві певних продуктів. У цих країнах, визначених Світовим банком як «нові глобалізатори», число людей, що живуть в умовах абсолютної бідності, скоротилася більш ніж на 120 мільйонів (14 відсотків) в період з 1993 по 1998 рік [5].

Існує чимало свідчень того, що більш орієнтовані на зовнішній світ країни, як правило, постійно зростають швидше, ніж країни, орієнтовані на внутрішній торгівлі [1]. Дійсно, один

висновок полягає в тому, що вигоди від лібералізації торгівлі можуть перевищити витрати більш ніж в 10 разів [4]. Країни, які відкрили свою економіку в останні роки, включаючи Індію, В'єтнам і Уганду, зіткнулися з більш швидким зростанням і більшою бідністю зниження [2]. В середньому ті країни, що розвиваються, які різко знизили тарифи в 1980-х роках, росли швидше, ніж ті, які цього не робили [5].

Лібералізація торгівлі часто приносить користь особливо бідним. Країни, що розвиваються витрачають значні кошти на приховані субсидії, часто направляються на вузькі привілейовані інтереси, які забезпечують захист внутрішньої торгівлі. Крім того, прискорений ріст, який є результатом самої вільної торгівлі, має тенденцію збільшувати доходи бідних приблизно в тій же пропорції, що і доходи населення в цілому [1]. Для некваліфікованих робітників створюються нові робочі місця, які піднімають їх в середній клас. В цілому з 2000 року нерівність між країнами скорочується, що відображає більш швидкий економічний ріст в країнах, що розвиваються, частково в результаті лібералізації торгівлі [2].

Потенційні вигоди від усунення решти торгових бар'єрів значні. Оцінки вигод від усунення всіх бар'єрів на шляху торгівлі товарами варіюються від 250 до 680 млрд. дол. США в рік. Близько двох третин цього доходу припадатиме на індустріальні країни. Але сума, що надходить в країни, що розвиваються, все одно буде більш ніж в два рази перевищувати рівень допомоги, яку вони отримують в даний час [3].

Хоча поліпшення доступу до ринків інших країн вигідний, країни найбільше виграють від лібералізації своїх власних ринків. Основні вигоди для промислово розвинених країн будуть надходити від лібералізації їх сільськогосподарських ринків. Країни, що розвиваються в рівній мірі виграють від лібералізації виробництва і сільського господарства. Однак група країн з низьким рівнем доходу найбільше виграє від лібералізації сільського господарства в промислово розвинених країнах через більшу відносну важливості сільського господарства в їх економіці.

Розширення доступу на ринки для країн, що розвиваються надають їм кошти для використання торгівлі з метою розвитку і

скорочення масштабів бідності. Надання найбіднішим країнам безмитного і безквотний доступу до світових ринків принесло б велику користь цим країнам при невеликих витратах для решти світу. Недавні ініціативи ЄС щодо відкриття ринків і деяких інших країн є важливими кроками в цьому напрямку [4]. Для забезпечення повної ефективності такий доступ повинен бути постійним, поширюватися на всі товари і супроводжуватися простими і прозорими правилами походження. Це дало б найбіднішим країнам впевненість у продовженні важких внутрішніх реформ і забезпеченні ефективного використання потоків полегшення тягаря заборгованості та допомоги.

Список використаних джерел:

1. David Dollar and Aart Kraay, «Trade, Growth, and Poverty», World Bank mimeo, 2001.
2. Dollar, *op. Cit.*, 2001; Peter Lindert and Jeffrey Williamson, «Does Globalization Make the World More Unequal?», NBER Working Paper No. 8228, 2001.
3. International Monetary Fund and World Bank, «Market Access for Developing Countries' Exports», 2001.
4. Tsunehiro Otsuki, John S. Wilson, and Mirvat Sewadeh, «A Race to the Top? A Case Study of Food Safety Standards and African Exports,» World Bank Working Paper No. 2563, 2001.
5. World Bank, *Globalization, Growth, and Poverty: Facts, Fears, and an Agenda for Action*, forthcoming.
6. Родченко В. В. Глобалізація ринків і виробництва – один із важливих факторів впливу на розвиток економіки України / Родченко В. В. / Проблеми системного підходу в економіці електронне наукове фахове видання – 2011. – № 2.
7. Талавіра Є. В. Сучасні тенденції регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах глобалізації / Талавіра Є. В. / Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»– 2014. – № 9.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОРГАНУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Т. В. Ковальова,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В статі даний аналіз економічної суті організаційної культури та виокремлено її складові. Окрема увага приділялася тенденціям розвитку культури державного управління.

Ключові слова: культура, публічне управління, людський капітал, державна служба.

Теорія і практика державного управління переконливо доводить, що суттєвим елементом механізму впровадження політики в життя є культура управління, оскільки процес управління містить змістовий, організаційний і технологічний аспекти. Усвідомлення важливої закономірності, що вирішення сучасних завдань реформування системи державного управління на засадах та принципах демократії можливе шляхом впровадження нової культури державного управління (КДУ), стає примітною ознакою сьогодення.

Організаційна культура посилює дію усіх кадрових технологій завдяки впливу акумульованих організацією знань, інформації, принципів, норм, ціннісних орієнтирів, переконань, уявлень, очікувань тощо, а також під впливом глобальних світових викликів.

Сучасна ситуація спонукає до пошуку нових моделей взаємодії між суспільством та владою, що яскраво репрезентовано центральним питанням сучасної теорії і практики державного управління: як зробити людину «складною», більш багатогранною та креативною, а управління більш простим, ефективним та працюючим? Ця проблема особливо актуалізується з поширенням нових форм мислення, поведінки та співпраці людей, які визначають діяльність

¹ Науковий керівник д.е.н., професор Скидан О. В.

людини в глобальному світі. Відповідно, виникають нові форми розвитку та організації суб'єктивного чинника, що очікує на формування нової управлінської та організаційної культури. Дедалі зростаюча роль психосоціального чинника переорієнтовує на створення системи розвитку людського потенціалу державного управління. Формування нової КДУ та державної служби в нових суспільних умовах нерозривно пов'язується з підтриманням найрізноманітніших форм отримання й поширення знань, витонченими та чутливими системами управління знаннями та організаційним кліматом, що заохочує відкритість, партнерство й діяльність [2, с. 14].

Розвиток парадигми організаційної культури може бути корисним при формуванні в нашій державі істинно публічного управління, яке гармонійно об'єднає державне управління з місцевим самоврядуванням та інститутами громадянського суспільства. Кривава історія становлення та розвитку людської цивілізації надає нам достатньо підстав для того, щоб, спираючись на інформаційно-технотронну основу її сучасного розвитку, спробувати глибше проникнути у сутність соціально-економічних процесів, виявити внутрішні суперечності і причини, що їх породили, і, врешті-решт, усвідомити, що нинішня наукова парадигма соціально-управлінських систем, оснований на суб'єкт-об'єктній людській взаємодії, не тільки не розкриває до кінця внутрішньої природи суспільних відносин, а й суперечить їх природно зумовленому (об'єктивному) характеру. Природний характер суспільних відносин передбачає головними суб'єктами інституційно зумовлених соціально-економічних трансформацій громадянське суспільство, як соціальну систему, що розвивається, і державу, як правовий інститут, що регулює внутрішньодержавні та міжнародні суспільні відносини між людьми [1, с. 40].

Інтеграція України до Європейського Союзу дала сильний імпульс розвитку демократичним процесам як у суспільстві, так і в публічному управлінні. Проте, цей демократичний процес гальмується, а іноді заходить і у глухий кут, з причини відсутності відповідного культурного діалогу між державою і суспільством. Наразі, є визначальною роль ідеологічної роботи держави серед громадянського суспільства у пропаганді основ

організаційної культури, які підготують і державу, і суспільство до культурного діалогу у контексті державного патріотизму, толерантності, доброчесності, компетентності, поінформованості тощо.

Зростання зацікавленості всіх учасників державно-управлінського процесу питаннями якості в поєднанні з новою моделлю розподілу обов'язків і підзвітності, а також залученості до процесу прийняття рішень, виконання та оцінювання широкого загалу стає потужним стимулом оновлення демократії.

Список використаних джерел:

1. Мартиненко В. М. Державне управління: шлях до нової парадигми (теорія та методологія): [Моногр.] / В. М. Мартиненко. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2003. – 220 с.
2. WRPS World Public Sector Report 2005: Unlocking the Human Potential for Public Sector Performance. – New York : United Nations, 2005. – 123 p.

**ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
УКРАЇНИ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ**

*А. С. Ковальчук,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

*Представлено аналіз державного регулювання
сільськогосподарським виробництвом в умовах
адміністративної реформи.*

*Ключові слова: державне регулювання, реформи,
сільськогосподарське виробництво, управління.*

¹ Науковий керівник: к.е.н., професор Ходаківський Є. І.

В 2014 році розпочався новий етап адміністративної реформи та розпочалася розробка нової аграрної політики, яка б ґрунтувалася на оптимальному поєднанні державного регулювання аграрної економіки, механізмів місцевого самоврядування та ринку.

Цей перехід повинен включати, по – перше, підготовчий період, по – друге, період безпосередніх перетворень. Протягом підготовчого періоду формуються правові, економічні та організаційні умови під майбутнє реформування. Протягом другого періоду відбувається зміна форм власності, реформування господарської діяльності, управління, розвиваються і зміцнюються інститути адміністрування, формується нова система виробничих відносини.

В 90-х роках схвалено декілька законів: «Про підприємництво», «Про господарські товариства», «Про селянське (фермерське) господарство», «Про форми власності на землю», «Про плату за землю», «Про сільськогосподарську кооперацію», «Про оренду землі» та ін. Саме відтоді почали існувати колективна і приватна форми власності на землю, правову базу для розвитку здобуло фермерство, а колективні сільськогосподарські товариства стали домінувати в аграрному секторі економіки [1, с. 9]. 13 березня 1992 року була прийнята Постанова Верховної Ради України «Про прискорення земельної реформи та приватизацію землі». Прийнятий указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва» від 10 листопада 1994 р. Передача земель у колективну власність аграрних підприємств стала проміжним етапом земельної реформи в Україні. Вона забезпечувала поступовий і максимально безконфліктний перехід від державної до приватної власності на землю сільськогосподарського призначення.

Новий етап аграрної реформи започаткував Указ Президента України «Про порядок паювання земель переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям» від 8 серпня 1995 р. Ним передбачався розподіл земель, переданих у колективну власність недержавних сільськогосподарських підприємств, на земельні частки (паї), і

видача членам цих підприємств сертифікатів єдиного зразка, які гарантують право на земельну частку (пай) у земельному масиві, що знаходиться у колективній власності [2, с. 63]. Це сталося не стільки через відсутність належної координації і контролю з боку державних органів над перебігом реформи та неспроможність держави повною мірою забезпечувати взяті на себе фінансові зобов'язання щодо розвитку галузі [1, с. 9].

В незалежній Україні досить болісно відбувся процес переходу сільськогосподарського виробництва від адміністративно-командних умов функціонування до нових ринкових. Незважаючи на те, що держава вклала 4,7 млрд. грн. асигнувань в матеріально-технічні ресурси, 93% господарств залишалися збитковими. В той час як приватний сектор, не маючи державної підтримки, приніс 30 млн. грн. прибутків [3, с. 162].

Сільськогосподарське виробництво виявилось неспроможним виконати головну свою функцію – забезпечити продовольчий попит громадян. На початку 90-х років Україна втратила продовольчу незалежність і тому почала імпортувати продукти харчування.

Проводячи адміністративну реформу сьогодні, потрібно врахувати труднощі в досягненні цілей розвитку аграрної реформи в умовах незалежності України які було зумовлено відсутністю принципів системності та комплексного підходу в механізмі державного регулювання сільськогосподарського виробництва. Тому, для подолання негативних тенденцій в умовах децентралізації потрібно реформувати : відносини власності на землю та майно, кредитування сільськогосподарського виробництва, інфраструктуру аграрного ринку, державне регулювання аграрних відносин, соціальний розвиток сільської місцевості.

Сьогодні, на етапі переходу до адміністративних трансформацій необхідно розробити обґрунтовану аграрну політику, яка б гармонійно поєднувала державні та місцеві інструменти регулювання.

Верховна Рада України у 2004 р. прийняла Закон України «Про державну підтримку сільського господарства в Україні», який визначає основи державної політики у бюджетній,

кредитній, ціновій, страховій, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки країни. Проте, навіть прийняття рамкового Закону не вирішило ряд питань, оскільки деякі його положення є не зовсім коректними по відношенню до Угод Світової організації торгівлі (СОТ) та потребують перегляду. Зокрема, це питання функціонування Аграрного фонду України (невідповідність нормам статті XVII ГАТТ), питання запровадження спеціальної бюджетної дотації при експорті (стаття 16.1 Закону) [4, с. 3].

Згідно з проектом загальнодержавної комплексної програми підтримки та розвитку українського села «Добробут через аграрний розвиток» на 2006–2010 рр., яка розроблена робочою групою при Кабінеті Міністрів України за дорученням Прем'єр-міністра України від 16 квітня 2005 р. за №19678/0/1–05, підтримка сільського господарства і АПК з Державного бюджету повинна була збільшитися з 2,4 у 2005 р. до 7,5 млрд. грн. у 2010 р., або більше ніж утричі [5, с. 118].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2005 р. за №536-р затверджено Концепцію Комплексної програми підтримки розвитку українського села на 2006–2010 рр.

19 вересня 2007 р. Постановою Кабінету Міністрів України за № 1158 затверджено Державну цільову програму розвитку українського села на період до 2015 року. Положеннями Програми було визначено основні напрями державної аграрної політики, спрямованої на створення сприятливих умов для сталого розвитку сільських територій, забезпечення функціонування високоефективного конкурентоспроможного аграрного сектору на внутрішньому і зовнішньому ринках, посилення безпеки харчування і виробництва якісних продуктів.

Трансформація механізмів публічного управління аграрною сферою пов'язана зі змінами світових економічних процесів що потребують узгодження механізмів вироблення та імплементації національної економічної політики відповідно до відпрацьованих та визнаних у світі стандартів і механізмів.

Впровадження ефективних механізмів регулювання різних сфер економічної діяльності формує нові можливості для прискорення економічного зростання в Україні.

Список використаних джерел:

1. Конкурентоспособность сельскохозяйственных предприятий и фермерской деятельности в странах переходного периода / [под ред. П. Тиллака и Ф.Пиршера]. – Wissenschaftsverlag Vauk Kiel KG, 2000. – 253 с.
2. Дмитриченко Л. И. Государственное регулирование экономики: методология и теория / Дмитриченко Л. И. – Донецк: УкрНТЭК, 2001. – 330 с.
3. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. – Л.: Вид-во Нац. Ун-т «Львівська політехніка», 2005. – 713 с.
4. Логинов В. Г. Регулирование продовольственных рынков / В. Г. Логинов // Аграрная наука. – 2002. – №5. – С. 4–7.
5. Віліам Меєрс. Зміна фокуса аграрної політики та розвитку села в Україні: висновки та перспективи для руху вперед: Зб. наук. праць / В. Меєрс, С. Дем'яненко, С. Зоря. – К.: КНЕУ, 2005. – 171 с.

СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

Ю. Ф. Ковальчук,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Менеджмент» спеціалізація «Менеджмент ЗЕД»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено специфіку управління якістю продукції вітчизняних підприємств-експортерів на зарубіжних ринках, та обґрунтовані шляхи збільшення їх прибутковості.

Ключові слова: продукція, зовнішньоекономічні операції, управління якістю.

¹ Науковий керівник: д.е.н., доцент Куцмус Н. М.

Для досягнення бажаної якості необхідно управління якістю, тобто координуюча діяльність з точки зору якості. Мета створення системи менеджменту якості – реалізувати політику підприємства в галузі якості, досягати й підтримувати на нормативному рівні якість продукції (робіт, послуг), постійно поліпшувати її якість для підвищення задоволеності даної продукцією як споживача, так й інших зацікавлених сторін. Зазвичай система менеджменту якості є невід’ємною частиною загальної системи управління виробничою та господарською діяльністю підприємства.

Існують різні визначення поняття «управління якістю». Наприклад, управління якістю розглядається як дії, здійснювані при створенні, експлуатації або споживанні продукції, щоб установити, як забезпечувати і підтримувати необхідний рівень якості [1, с. 128].

За І. А. Маркіною, І. П. Потапюк, Д. О. Мошенець, управління якістю – це постійний, планомірний, цілеспрямований процес впливу на всіх рівнях на фактори й умови, що забезпечує створення продукції оптимальної якості та повноцінне її використання [2, с. 193].

На думку І. О. Кузнецової, Ю. В. Карпенко, управління якістю на підприємстві є керівною діяльністю щодо забезпечення проектування, виготовлення і реалізації товарів, які мають високу ступінь корисності і задовольняють запити споживачів [3, с. 32].

Т. О. Кузьміна, В. В. Євтушенко відзначають, що управління якістю охоплює всі сторони діяльності підприємства, а також і весь його персонал ідеологією якості, до якої залучені всі служби, всі структурні підрозділи, а не тільки ті, що пов’язані зі створенням, виготовленням, контролем, продажем і післяпродажним обслуговуванням продукції [4, с. 46].

В державному стандарті України ДСТУ ISO 9001-2015 [5, с. 39] наведено таке визначення: управління якістю – скоординовані дії щодо спрямування та контролювання діяльності організації щодо якості.

Аналізуючи наведені вище визначення, можна зробити висновок про те, що управління якістю є чіткою взаємодією всіх підрозділів, всіх учасників виробничого процесу і має добре

сформульовану мету – забезпечення або поліпшення якості.

Основними принципами управління якістю на підприємствах є наступні:

1. Орієнтація на клієнтів. Основним напрямком управління якістю є задоволення потреб клієнтів і прагнення перевершити їх очікування. Стійкий успіх досягається за рахунок розуміння споживачів та їх потреб сьогодні та в майбутньому.

2. Орієнтація на лідерство. Така орієнтація створюється з метою досягнення успіху компанії на ринку й досягнення кращих показників розвитку.

3. Залучення працівників. Люди, персонал є важливим ресурсом підприємства. Вони беруть активну участь у забезпеченні якості продукції, їх знання та досвід мають визначальне значення для успішності бізнесу і необхідні для підвищення цінності та якості продукту. В системі управління якістю весь колектив компанії, від верхнього рівня до низової ланки, однаково грає важливу роль у впровадженні та підтримці системи якості.

4. Процесний підхід. Послідовні і передбачувані результати стають більш ефективними й дієвими, коли дії розуміються та управляються, оскільки пов'язані процеси функціонують як цілісна система. Розуміючи, як процес досягає результатів, організація може оптимізувати свою систему та підвищити якість. Важливим перевагою для цього є досягнення послідовних і прогнозованих результатів за допомогою системи взаємопов'язаних процесів.

5. Постійне поліпшення якості. Щоб організації залишалися конкурентоспроможними і успішними, а продукція завжди була якісною – потрібні постійні поліпшення.

6. Управління відносинами. Підприємства та постачальники є взаємозалежними, їх взаємні прагматичні відносини будуть покращувати можливості обох сторін і впливати на створення продукції високої якості. Для досягнення цілей управління якістю організацією мають бути побудовані ефективні внутрішні та зовнішні відносини.

Викладені вище принципи управління якістю є одними з основних принципів стандартів управління якістю. Принципи

управління якістю являють собою набір загальноприйнятих базових переконань, стандартів, правил і цінностей, які можуть бути використані як основа для управління якістю. Заходи щодо управління якістю не завжди, хоча і часто, вимагають значних фінансових вкладень, однак в будь-якому випадку мають реалізовуватися постійно і всіма без винятку працівниками підприємства.

Управління якістю застосовується в кожній галузі, не тільки у виробництві, але і у всіх областях, у всіх типах компаній, від великих до дрібних. Управління якістю надзвичайно актуально для компаній, що ведуть діяльність на міжнародному ринку. Якщо компанії хочуть успішно конкурувати на міжнародному ринку, вони мають обов'язково здійснювати управління якістю.

При виході на зовнішній ринок продукт обов'язково має відповідати основним характеристикам, регламентованим стандартам. Наявність і конкретні параметри додаткових властивостей залежать від певних умов відповідного міжнародного ринкового сегменту. Як правило, експортна діяльність за кордоном передбачає або обов'язкову (у разі, якщо національні або міжнародні норми цільового зовнішнього ринку відрізняються від внутрішнього), або добровільну (в разі специфічних вимог покупців, які пов'язані зі стандартами) адаптацію якості. Такий підхід дозволяє фірмам домагатися оптимального попиту споживачів на різних зарубіжних ринках. Це, природно, позначається на витратах, вартості та прибутковості експортних виробничих і торгових операцій.

Конкретні умови стандартів якості продукції на зарубіжних ринках автоматично означають певні вимоги до систем менеджменту якості підприємства, в т. ч. до організації процесів, технології, документообігу, сертифікації тощо. Трапляється, що системи якості вітчизняних підприємств носять виключно документарний характер при реально невеликих змінах в управлінських і технологічних процесах. Достатність подібного способу існування системи якості можлива тільки в разі виключно формальних вимог до неї з боку іноземних контрагентів, але таке у XXI ст. відбувається все рідше. Бажання підприємства випускати продукцію, конкурентоспроможну на

ринках розвинених країн, в наш час може бути реалізовано при перебудові практично всіх його процесів, що, як правило, передбачає значні інвестиції.

Для того щоб витримувати жорстку конкуренцію на міжнародному ринку вітчизняним виробникам необхідно використовувати комплексну програму забезпечення якості експортної продукції, яка, зокрема, може включати в себе:

- переведення систем якості з документарної форми існування в реальну;
- придбання якісних комплектуючих і сировини, а також посилення вхідного контролю їх якості;
- вдосконалення інформаційної системи зворотного зв'язку про рівень якості своєї експортної продукції, причому не тільки на основі аналізу реклаमाцій;
- здійснення власних наукових досліджень і розробок заради отримання конкурентних переваг, освоєння інноваційних видів продукції;
- аудит постачальників з точки зору оптимальності співвідношення якості, ціни і умов закупівлі;
- постійний аудит продукції з метою визначення найбільш запитуваних і конкурентоспроможних експортних товарів;
- вдосконалення логістики експортних поставок, особливо для продукції з обмеженим терміном зберігання;
- сертифікація експортної продукції у відповідності з вимогами країн-споживачів цієї продукції.

Окремо слід зупинитися на системі ХАССП (англ. Hazard Analysis and Critical Control Points). Система ХАССП забезпечує контроль на всіх етапах виробничого ланцюга, у будь-якій момент виробництва, зберігання і розподілу продукції, де потенційно можуть виникати небезпечні події. При цьому особлива увага звертається на критичні точки контролю, у яких можна запобігти, усунути, або суттєво знизити до прийнятного рівня всі види ризику санітарно-гігієнічного характеру в результаті спеціальних заходів контролю. Нині у країнах ЄС, Сполучених Штатах Америки, в Канаді тощо впровадження та застосування методу ХАССП в харчовій промисловості, сертифікація систем ХАССП є обов'язковими. Частина

українських підприємств також впровадила у себе цю систему, але загалом робота з її розбудови ще триває. Без впровадження системи ХАССП сьогодні майже неможливо постачати деякі види продукції на ряд закордонних ринків.

Отже, можна стверджувати, що комплексна реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню якості і забезпеченню конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств-експортерів на зарубіжних ринках, збільшенню їх прибутковості тощо.

Список використаних джерел:

1. Локальні системи управління якістю: світовий досвід та українські практики побудови : монографія / В. І. Терещук та ін.; за ред. Т. Фінікова та В. Терещука. – К. : Таксон, 2018. – 315 с.
2. Маркіна І. А. Теоретико-методологічні засади управління якістю продукції / І. А. Маркіна, І. П. Потапюк, Д. О. Мошенець // Економічний форум. – 2018. – № 1. – С. 189–193.
3. Кузнецова І. О. Управління якістю / І. О. Кузнецова, Ю. В. Карпенко ; – Х. : ПромАрт, 2018. – 262 с.
4. Кузьміна Т. О. Системи управління якістю / Т. О. Кузьміна, В. В. Євтушенко. – Херсон : Олді-Плюс, 2018. – 499 с.
5. Системи управління якістю. Настанови щодо застосування ISO 9001:2015. – Чинний від 2019-01-01. – Київ : УкрНДНЦ, 2019. – 39 с.

ДЕРЖАВНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Л. В. Корейба,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто роль екологізації аграрного господарства та пошук шляхів для вирішення проблем безпеки харчових продуктів. Облік глобальних тенденцій і сприятливих умов виробництва екологічної аграрної продукції в Україні.

Ключові слова: сталий розвиток, продовольча безпека, аграрне виробництво, сертифікація продукції, екологізація.

Проблема ефективного управління еколого-економічними системами сільського господарства є складною проблемою і повинна вирішуватися з урахуванням взаємозв'язку всіх основних складових: державної економічної та екологічної політики; нормативно-правової бази.

Для вирішення даних завдань потрібна послідовна державна політика, а також формування системи практичних дій у кожному підприємстві з поліпшення виробничого процесу з використанням комплексу організаційно-економічних і соціальних заходів, економічного стимулювання.

Серед основних завдань державного регулювання переходу сільськогосподарських підприємств на екологічні методи господарювання слід зазначити наступні: створення умов для відтворення природних ресурсів, в першу чергу земельних, включаючи відтворення ґрунтової родючості; запобігання екологічній небезпеці шляхом обмеження техногенного навантаження на агроєкосистеми. Зазначені завдання можуть бути реалізовані через сукупність організаційно-правового та соціально-економічного механізмів,

¹ Науковий керівник: к.н.держ.упр., професор Войтенко А.Б.

які відображають взаємозв'язок держави з господарюючими суб'єктами в умовах ринку.

Організаційно-правовий механізм державного регулювання – це механізм прямого впливу і базується на прийнятому в країні законодавстві (законах, постановах, інструкціях, нормах, нормативах, стандартах і т. д.)

Економічний механізм являє собою сукупність способів і прийомів впливу на економіку господарюючих суб'єктів, забезпечують реалізацію їх економічного інтересу.

Як організаційно-правовий, так і економічний механізми, включаю в себе конкретні методи і важелі впливу на господарюючі суб'єкти, що стимулюють їх перехід на екологічне виробництво. Так організаційно-правовий механізм включає: ліцензування виробничо-господарської діяльності екологічних підприємств, на право використання товарного знаку «екологічний продукт»; розробка нормативів якості природних ресурсів (регіональні стандарти екологічного виробництва); вдосконалення здійснення екологічного контролю та моніторингу; природоохоронне планування [1].

В якості основних фінансово-економічних заходів здійснення державної підтримки розвитку екологічного сільського господарства в нашій країні слід передбачити: субсидування процентної ставки за кредитами, дотації, субсидування частини витрат на виробництво та страхування врожаю для виробників екологічної продукції, пільгове кредитування та оподаткування, а також удосконалення механізмів з регулювання регіональних ринків. Крім того, держава може підтримувати екологічну інспекцію, службу екоконсалтингу, відповідні збутові та постачальницькі організації, екологічні насінницькі та племінні господарства, наукові дослідження, союзи, партнерства та спеціальні програми розвитку екологічного сільського господарства [2].

В сучасних умовах розвитку вітчизняного аграрного виробництва можна виділити наступні причини, що стримують розвиток виробництва екологічної продукції, а саме відсутність зацікавленості з боку керівників аграрних формувань, що пов'язано з їх недостатньою інформованістю про екологічні проблеми в діяльності підприємств; труднощі з пошуком

інвестицій на реалізацію проектів з виробництва екологічної продукції; відсутність ясного розуміння у споживача, в чому полягає «чистота» продукції, тому споживач не готовий за неї переплачувати.

Таблиця 1

**Система стандартів з маркування продукції з
серії ISO 14000**

№ п/п	Найменування документа	Зміст
1.	ISO 14020 «Екологічні етикетки та декларації. Основні принципи»	Відповідно до стандарту – мета екологічної етикетки та декларацій – донести до споживача надійну інформацію про екологічні характеристиках продукції або послуг, що, в свою чергу, сприяє розширенню ринку збуту конкретної продукції і зниження шкідливих впливів на навколишнє середовище
2.	ISO 14021 «Етикетки та декларації екологічні»	Самодекларовані екологічні заяви – встановлюють вимоги до екологічним заява у вигляді словесних формулювань, знаків і графічних зображень, що стосуються продукції, загальні методи оцінювання та перевірки самодекларованих екологічних заяв та спеціалізовані методи оцінювання та перевірки окремих заяв
3.	ISO-14024 «Етикетки та декларації екологічні. Екологічне маркування. Принципи і процедури	Стандарт розглядає програми екологічного маркування, згідно яким екологічну етикетку отримує продукція, що відповідає певним вимога. Таким чином, етикетка ідентифікує продукцію, якою віддається перевага в силу її екологічності в рамках певної групи однорідної продукції

Джерело: [3].

Особливої уваги щодо регулювання розвитку екологічного аграрного виробництва заслуговує міжнародний досвід сертифікації екологічних сільськогосподарських підприємств відповідно до стандартів. Базовими для розробки національних стандартів екологічного агровиробництва є стандарти Міжнародної федерації Руху за органічне сільське господарство (IFOAM), в яких відображено вимоги до екологічного агровиробництва. Міжнародний Стандарти відображають сучасний рівень екологічного виробництва і містять вимоги щодо виробництва, переробки та зберігання екологічної продукції [4].

Головна мета сертифікації екологічного виробництва – це контроль виробництва та переробки продукції на всіх етапах її життєвого циклу, що забезпечує «прозорість» виробництва екологічної продукції. Область поширення екологічної сертифікації широка і визначається складом її об'єктів, який включає: продукцію, роботи та послуги, до яких пред'являються вимоги екологічної безпеки; технологічні процеси виробництва; природні і техногенні впливають фактори [5].

Останнім часом посилюється інтерес до введення маркування екологічних характеристик продуктів, як на національному, так і на міжнародному рівнях. У міжнародній практиці діє система стандартів з маркування продукції з серії ISO 14000 (табл. 1).

При розробці системи управління екологічним сільським господарством слід брати до уваги всі вище викладені положення. При цьому необхідно, щоб дана система була заснована на гармонізації стандартів ISO 9000, ISO 14000, а також міжнародних та регіональних стандартах екологічного агровиробництва. Для ефективного функціонування системи управління екологічним сільським господарством автором пропонується розробити нормативно-методичну документацію (табл. 2).

Очевидно, що в умовах переходу до ринкових відносин неможливо забезпечити ефективне управління природокористуванням без розвитку ринку екологічних послуг, що ведуть до створення екологічної інфраструктура. Повною

мірою це відноситься і до управління процесом переходу сільськогосподарських підприємств на екологічне виробництво.

Таблиця 2

Рекомендовані нормативно-методичні документи для формування системи управління екологічним сільським господарством

№	Найменування документа
1.	Порядок і процедура проведення сертифікації агровиробництва
2.	Класифікатор вимог до екологічного переробці та зберігання екологічної продукції
3.	Типові положення про маркування сільськогосподарської продукції
4.	Положення про регіональні центри розвитку та екологічного агровиробництва
5.	Положення про лабораторію аналітичного контролю продукції та порядок її акредитації

Джерело: [6].

Відзначаючи, що екологічне аграрне виробництво, будучи перспективною формою господарювання, розвиток його безпосередньо залежить від способу і масштабу державної підтримки. У системі державної підтримки сільгоспідприємств у державах Євросоюзу складають дотації (субсидії) у розрахунку на площу сільгоспугідь та поголів'я сільськогосподарських тварин, інвестиційні, соціальні та інші програми. Одним з основних способів підтримки екологічного виробництва є вдосконалення стандартів на державному рівні. Однак стримуючим фактором розвитку екологічного сільського господарства та природокористування, ринку екологічної продукції в Україні все ще залишається відсутність законодавчо-нормативної база.

Список використаних джерел:

1. Мінькова О. Г. Шляхи та способи переходу від традиційного аграрного виробництва до органічного / О. Г. Мінькова // Вісник Уманського національного університету садівництва. – 2016. – № 1. – С. 3–10.
2. Синякевич І. М. Екологізація розвитку: суть,

об'єктивна необхідність, принципи, інструменти, перспективи для України / І. М. Синякевич // Науковий вісник ЛНЛУ. – 2005. – Вип. 15.6. – С. 98–102.

3. Шубравська О.В. Сталий економічний розвиток: поняття і напрями досліджень / О.В. Шубравська // Економіка України. – 2005. – № 1. – С. 36–42.

4. Веклич О. А. Сучасний стан та ефективність економічного механізму екологічного регулювання / О. А. Веклич // Економіка України. – 2003. – № 10. – С. 62–70.

5. Коленов О. М. Напрями вдосконалення механізму формування та реалізації державної екологічної політики в Україні / О. М. Коленов // Механізми державного управління [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua>.

6. Никитина З. В. Экологизация производства сельскохозяйственных предприятий / З. В. Никитина // Аграрная наука. – 2005. – № 6. – С. 14–15.

ЗДІЙСЕННЯ ОБСЛУГОВУВАННЯ ГРОМАДЯН В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

В. В. Косата,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Обґрунтовано необхідність створення ринкових елементів обслуговуючої інфраструктури (центрів надання адміністративних послуг та агентських пунктів обслуговування, що потребує об'єднання зусиль Пенсійного фонду України з органами центральної та місцевої державної влади.

Ключові слова: реформування, пенсійна система, Пенсійний фонд, надання послуг.

¹ Науковий керівник – к.н.держ.упр., професор Войтенко А. Б.

Перехід суспільства від індустріального до інформаційного не залишив поза увагою реформування державного управління та таких важливих інститутів, як державний Пенсійний фонд України. Розвиток інформаційних технологій і проникнення інформаційних інструментів до всіх сфер діяльності людини і суспільства розкрили широкі можливості удосконалення та прозорості державного управління та його інститутів. Спостерігається поява нових понять, таких як електронне урядування, електронний уряд, електронна демократія та ін., зокрема й електронна пенсія. Реформування пенсійної системи включає в себе використання й удосконалення сучасних інформаційних систем, упровадження яких забезпечить створення механізму, що адекватно і своєчасно реагуватиме на економічні, демографічні, соціальні та інші проблеми, які перешкоджають нормальному функціонуванню пенсійної системи.

Одним з важливих завдань соціально-економічної політики України є ефективне функціонування системи пенсійного забезпечення у контексті її модернізації. Це пов'язано з тим, що демографічна ситуація в країні характеризується низьким рівнем народжуваності та високими показниками старіння українців. Такий стан речей призводить до збільшення навантаження осіб пенсійного віку на потенційних платників внесків, тобто відбувається зміщення у співвідношенні осіб працездатного віку та пенсіонерів на користь останніх.

Пенсійний фонд України – центральний орган виконавчої влади, що здійснює керівництво та управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного забезпечення, проводить збір, накопичення та облік страхових внесків, призначає пенсії та готує документи для їх виплати, забезпечує своєчасне і в повному обсязі фінансування та виплату пенсій, пенсій за особливі заслуги перед Україною інших соціальних виплат [1].

У стратегії модернізації та розвитку пенсійного фонду України на період до 2020 року, схваленою розпорядженням кабінету міністрів України від 14 вересня 2016 р. № 672-р, визначено чіткі кроки щодо підвищення ефективності його

діяльності. Зокрема, це стосується якості обслуговування громадян, удосконалення управління фінансовими ресурсами фонду, впровадження сучасних інформаційних технологій, скорочення адміністративних видатків, підвищення прозорості та відкритості роботи органів фонду. Модернізація пенсійного фонду України здійснюється з метою поліпшення інноваційного оновлення діючих структур, приведення їх до конкурентоспроможного стану відповідно до вимог сучасності з метою отримання можливості переходу на якісно новий рівень розвитку. Основний зміст модернізаційного процесу полягає у наданні вітчизняній пенсійній системі нової інституційної якості та інноваційних удосконалень.

Основною метою впровадження новітніх стандартів надання послуг є досягнення простоти та зручності отримання пенсіонерами важливої для них інформації. Інструментом для досягнення зазначеної вище мети є цілий комплекс форм інформаційної та іншої присутності у найрізноманітніших сферах.

Найважливішою проблемою, що гальмує розвиток системи недержавного пенсійного забезпечення, є несприйняття її як альтернативи державній системі. Останніми роками замість комплексного розвитку всієї пенсійної системи йде одностороннє нарощування ресурсів Пенсійного фонду (і це називається пенсійною реформою). При цьому коштів не вистачає, й у 2017 р. дефіцит Пенсійного фонду становив, за попередніми підрахунками, 32 %, і це при тому, що в Україні один із найвищих у світі обов'язкових зборів до Пенсійного фонду, а середня пенсія за віком набагато менша, ніж у Європі. Іншою проблемою, що стає на заваді поширенню цього виду фінансових послуг в Україні, є низька фінансова обізнаність населення, причому ступінь поширення фінансових послуг в Україні є нижчим порівняно з європейськими державами. Так, за результатами першого всеукраїнського соціологічного дослідження «фінансова грамотність і обізнаність в Україні» було встановлено, що 39 % населення нашої країни не мають банківських рахунків. Більшість громадян користуються лише базовими фінансовими послугами, серед яких оплата комунальних платежів через банк (72 %), користування

пластиковою картою (68 %), проведення платежів через термінали платіжних систем (38 %). Однак населення практично не користується так званими інвестиційними послугами, зокрема такими фінансовими інструментами, як акції, облігації чи інвестування в недержавні пенсійні чи інвестиційні фонди. При цьому українці не зацікавлені в отриманні більшого обсягу інформації про фінансові продукти. Це пояснюється низкою причин (браком коштів для здійснення інвестицій, слабкою довірою до фінансової системи взагалі чи простим нерозумінням того, як користуватися фінансовими послугами). Через нещодавню світову кризу довіра до фінансової системи була підірвана, а її повне відновлення можливе лише за умови підвищення фінансового освітнього рівня споживачів [2, с. 43].

Прийом громадян здійснюється упродовж робочого часу органу Пенсійного фонду без поділу за територіальним (зональним, дільничним) принципом у межах території обслуговування відповідного органу Пенсійного фонду. Виїзні прийоми громадян проводяться за необхідності з ініціативи органу Пенсійного фонду або громадян за місцем їх проживання, місцем роботи та визначаються розпорядчим документом відповідного територіального органу пенсійного фонду. Місце та час проведення виїзного прийому узгоджуються із власниками (користувачами) приміщень, де планується проведення прийому.

Дистанційне обслуговування громадян може здійснюватись: через контакт-центр Пенсійного фонду України; за «гарячими» телефонними лініями органів Пенсійного фонду; шляхом консультування засобами електронної пошти, через сторінки органів пенсійного фонду у соціальних мережах та іншими засобами комунікації через ір-мережі та засобами мобільного зв'язку. Органи Пенсійного фонду здійснюють регулярний моніторинг та оцінку якості обслуговування осіб, які звертаються до органів пенсійного фонду, вживають заходів з усунення виявлених недоліків.

Оцінка якості враховує результати опитувань одержувачів (користувачів) послуг, записи відвідувачів у журналі скарг та пропозицій, звернення громадян. Результати моніторингу та оцінка якості обслуговування осіб, які звертаються до органів

Пенсійного фонду, враховуються впливають на імідж органів Пенсійного фонду та управління персоналом [3].

Так, до 2020 року передбачається забезпечення надання електронних послуг в усіх сферах суспільного життя, надання інтегрованих електронних послуг, а також запровадження транскордонних електронних послуг. Концепція розвитку електронного урядування в Україні спрямована на модернізацію публічних послуг та розвиток взаємодії влади, громадян і бізнесу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій [4].

У 2016 році Україна посіла 62 місце, що свідчить про те, що Україна в міжнародному індексі розвитку електронного урядування (egdi) піднялася вже на 25 пунктів у порівнянні з 2014 роком. Це дозволяє зробити висновок, що е-урядування в Україні має позитивні тенденції, однак цей процес просувається повільними темпами, бо немає цільного законодавчого закріпленого механізму, який би регулював політику держави у сфері електронного урядування. Саме тому, вважаємо за необхідне систематизувати законодавство України та розробити єдиний нормативно-правовий акт про е-урядування.

У березні 2018 р. Пенсійний фонд України оновив положення про реєстр застрахованих осіб [5]. У новій редакції викладено положення про реєстр застрахованих осіб державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування. Роботодавці, як і раніше, подають звітність і повідомлення про прийняття працівника на роботу. Відомості про застрахованих осіб і звіти щодо сум нарахованих страхових внесків за період до 1 січня 2011 р. подаватимуться тільки за результатами перевірки, проведеної за заявою страхувальника. Виявивши помилки за період до 2011 р., для внесення змін до реєстру необхідно подати заяву на перевірку. До реєстру застрахованих осіб такі зміни буде внесено згідно з п. 6 розд. IV положення, на підставі наказу керівника відповідного територіального органу Пенсійного фонду України в 10-денний термін після узгодження результатів перевірки.

У разі якщо некоректні відомості виявить застрахована особа щодо: прізвища, імені, по батькові на поточний момент; реєстраційного номера облікової картки платника податків; дати

народження, місця народження, статі, громадянства, серії та номери паспорта; адреси місця проживання; номери телефону (за згодою), то вона, відповідно до п. 8 розд. IV положення, має право особисто або через представника надати анкету (додаток 2 до положення) та документи, що підтверджують необхідність внесення (зміни, уточнення) даних. Інформація з реєстру надається безкоштовно ПФУ та його територіальними органами в паперовій та/або електронній формі. В електронній формі дані надаються через веб-портал ПФУ та термінали доступу. Збільшено до 12 кількість інформаційних форм, наведених у додатках 3–14. Роботодавці надають «індивідуальні відомості про застраховану особу» за формами ок-5 і ок-7 (додатки 4 і 5 до положення). Нові форми призначено для надання даних про нараховану заробітну плату (дохід, грошове забезпечення), трудовий і страховий стаж, особливі умови праці, довідки про розмір пенсії, довідки для призначення субсидій та ін.

Важливим кроком у реформуванні інформаційної системи ПФУ була постанова правління ПФУ від 14 березня 2016 р. «Про порядок емісії електронних платіжних карток, які одночасно є пенсійним посвідченням» [6]. Це сучасний інструмент, що дозволяє отримати пенсію, оплатити комунальні та інші послуги онлайн. Це посвідчення поєднує функції пенсійного посвідчення та банківської картки, містить електронну інформацію про власника та електронний підпис. Воно також надає право користуватися всіма пільгами, що належать пенсіонеру. Станом на 1 січня 2017 р. оформлено 216,7 тис. документів для видачі електронного пенсійного посвідчення пенсіонерам з числа тимчасово переміщених осіб [7].

Розпочато упровадження технології електронного документообігу з банками з використанням засобів криптографічного захисту інформації, за допомогою якої здійснюється обмін списками на зарахування пенсій та грошової допомоги на поточні банківські рахунки пенсіонерів, що дозволяє відмовитися від паперових відомостей та забезпечити надійний захист персональних даних. Такий електронний документообіг вже здійснюється з публічним акціонерним

товариством «Державний ощадний банк України» щодо виплати пенсій військовослужбовцям.

У березні 2017 р. ПФУ ініціював заміну паперових трудових книжок на електронні. Це послужить для ПФУ захистом від шахрайства бо зараз трудові книжки вільно продаються і внести, завірену печаткою, дані про роботу до 2000 р. не складає труднощів [8]. У концепції електронного урядування [9] підкреслюється широке використання нових інформаційних технологій, таких як «хмарні технології», «блокчейн-технології» та ін. як показав досвід зарубіжних країн [10], блокчейн-технологія може успішно використовуватися в роботі ПФУ. Передбачається, що технологія розподіленого реєстру даних дозволить знизити витрати на зберігання інформації, а блокчейн допоможе уникнути виправлень «заднім числом». Смарт-контракти, створені в цифровому вигляді й завірені цифровими підписами сторін, поступово замінять традиційні договори.

Основними напрямками модернізації діяльності Пенсійного фонду України, як одного з основних завдань реформування вітчизняної пенсійної системи, є підвищення продуктивності та якості надання послуг у сфері пенсійного забезпечення; впровадження сучасних технологій адміністрування у Пенсійному фонді, модернізація його інформаційних ресурсів і технічної бази, підвищення ефективності системи управління, повний перехід на безпаперові технології, тобто до такого стану, коли вся інформація знаходитиметься на електронних носіях. Одночасно з оновленням технічного та програмного забезпечення першочергову увагу слід приділити створенню комплексної системи захисту даних. Особливо актуальним завданням, яке не потребує додаткової аргументації, викладене вище є з огляду на підвищення загрози порушення кіберпростору країни. Реалізація завдань щодо створення ринкових елементів обслуговуючої інфраструктури (центрів надання адміністративних послуг та агентських пунктів обслуговування) потребує об'єднання зусиль Пенсійного фонду України з органами центральної та місцевої державної влади.

Список використаних джерел:

1. Пенсійний фонд України. Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. Л. К. Воронової. К.: Алерта, 2011. 558 с.
2. Мохова Ю. Л. Стан і перспективи розвитку системи пенсійного забезпечення в Україні / Ю. Л. Мохова, Н. О. Писаренко // Молодий вчений. – № 1(53). – 2018. – С. 468–471.
3. Про організацію прийому та обслуговування осіб, які звертаються до органів Пенсійного фонду України: постанова правління Пенсійного фонду України від 30.07.2015 р. № 13-1. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0991-15> (дата звернення : 14.03.2018).
4. Терлецька Н. М. Впровадження нових стандартів надання послуг у контексті модернізації пенсійної системи України // «Молодий вчений». – № 1 (65). – 2019 р. С. 520–523.
5. Положення про реєстр застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування: Постанова правління ПФУ від 27 берез. 2018 р № 8–1.
6. Про реалізацію Постанови Кабінету Міністрів України від 14.03.2016 № 167 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України»: Постанова правління ПФУ.
7. Нове пенсійне посвідчення — електронне. URL: <https://kazatin.com/Groshi/novepensiyne-posvidchennya-elektronne-10708774.html>.
8. Паперові трудові книжки замінять на електронні. Плюси і мінуси нововведення. URL: https://zik.ua/news/2017/03/21/paperoi-trudovi-knyzhky-zaminyat_na_elektronni-plyusy_i_minusy_1064455.
9. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження КМУ від 20 верес. 2017р. № 649-р.
10. Информационные технологии в Пенсионном фонде РФ (2018). URL: [http://www. Tadviser.ru/index.php](http://www.Tadviser.ru/index.php).

БІЗНЕС-МОДЕЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

С. В. Кравцов,
студент ОС «Магістр»,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Ідентифіковано поняття бізнес-модель. Показано відмінності бізнес-моделі від бізнес-плану. Вказано на ключову роль бізнес-моделі для успішного розвитку компанії.

Ключові слова: бізнес-модель, управління бізнесом, концепція бізнесу, компанія.

Нині стає зрозумілим, що впроваджена інновація чи навіть дві не можуть гарантувати довготривалий успішний розвиток підприємства. Життєвий цикл інновації стає все більш коротким. В нових реаліях інновацій недостатньо для забезпечення стабільного грошового потоку на підприємство й відповідно зростання його ринкової вартості. Очевидно, досягнення комерційного успіху залежить не тільки від технологічних нововведень, але й від побудови оптимальної бізнес-моделі організації.

Теоретичні та прикладні аспекти бізнес-моделювання почали досліджуватися тільки в останній кілька десятиріччів. Незважаючи на незначний період досліджень привертають увагу розробки зарубіжних вчених О. Остервальдера, І. Піньє, О. Гассмана, К. Франкенбергер, М. Шик, а також вітчизняних П. Куцика, С. Смерічевського О. Клімової, Л. Фролової, А. Розманової та ін. Разом з тим актуальним залишається питання застосування методики побудови канви (бізнес-моделі) для розвитку аграрних підприємств.

Вивчення бізнес-моделей відноситься до нових напрямів наукових дослідження. Багато економістів задавалися запитанням, чому колись успішні компанії з часом втрачали свої конкурентні переваги, як інші компанії при зміні ринкових умов забезпечують собі довгостроковий успіх та яким чином можна змінити правила гри на ринку.

Характеристика бізнес-моделі організації в сутнісному розумінні близька за значенням до розуміння бізнес-планування та відповідно бізнес-плану. В останньому знаходять відображення сутність підприємницької ідеї, особливості задоволення потреб споживачів, наводиться опис продукту чи послуги, технології виробництва, постачальників матеріально-технічних ресурсів, ринкового середовища функціонування підприємства, а також фінансово-економічні показники, що відображають рентабельність інвестицій, термін окупності, доходності тощо. Фактично бізнес-план – це план розвитку бізнесу з описом виробничих, технологічних, організаційних, маркетингових, фінансових інструментів досягнення основної мети.

Разом з тим бізнес-план – це техніко-економічне обґрунтування діяльності підприємства в ринкових умовах. Незважаючи на те, що в бізнес-плані описано всі напрями майбутнього бізнесу він часто позбавлений компактності? Структурованості. Бізнес-план не дозволяє стисло за допомогою графу подати модель бізнесу.

Згідно термінологічного словника модель – це відтворення чи відображення об'єкту, задуму (конструкцій), опису чи розрахунків, що відображає, імітує, відтворює принципи внутрішньої організації або функціонування, певні властивості, ознаки чи/та характеристики об'єкта дослідження чи відтворення (оригіналу) [1, с. 391].

За матеріалами вільної енциклопедії бізнес-модель (англ. Business model) – це концептуальний опис способу створення цінності. Якщо йде мова про підприємницькі проекти, то такою цінністю є виручка або ж прибуток. Якщо ж проекти характеризуються соціальною спрямованістю, то – імідж [2].

Класики бізнес-моделювання – А. Остервальдер та І. Піньє стверджують, що бізнес-модель це уявлення про те, як організація створює цінність. Бізнес-модель описує вартість, яку організація пропонує різним споживачам, відображає ключових партнерів, які допомагають компанії вести справи, описує необхідні для створення вартості фінансові ресурси, характеризує споживачів та поєднання каналів поширення для задоволення потреб споживачів [3]. Інші дослідники вказують, що бізнес-модель визначає хто є клієнтами компанії, що

компанія продає, як формується пропозиція та чому бізнес приносить прибутки [4, с. 9].

А. Остервальдер запропонував концепцію універсальної бізнес-моделі, так звану канву (шаблон) бізнес-моделі, або Business Model Canvas. Канва є графічним представленням найголовніших елементів бізнесу та дозволяє побудувати бізнес-модель на одному аркуші паперу формату А 4. Концепція канви бізнес-моделі орієнтована на виявлення проблемних зон у межах функціонування й розвитку компанії, а також на знаходження нових точок зростання, що опосередковують подальший сталий розвиток бізнесу компанії на довгострокову перспективу [5, с. 13].

Business Model Canvas – один із інструментів стратегічного управління для підприємств, який дозволяє зробити опис пропонованого проекту або проаналізувати модель бізнесу, яка вже використовується, з позицій її ефективності та можливостей розвитку [5]. Іншими словами процес створення моделі бізнесу є складовою частиною стратегії бізнесу.

Нині описано кілька десятків існуючих моделей бізнесу [4]. Проте переважно вони стосуються промисловості, туризму, авіаперевезень, комерційної сфери, фінансів тощо. Сільське господарство поки залишається поза увагою.

Основний профіль вітчизняної бізнес-моделі сільськогосподарського підприємства формують постачальники, які забезпечують необхідним виробничим обладнанням та партнери в переробній сфері. Основними технологіями виробництва є точне землеробство, мінімізація обробітку ґрунту, скорочення кількості операції, оптимізація витрат. Основна вартість створюється у виробництві високорентабельних, експортоорієнтованих культур.

Таким чином, практика господарської діяльності доводить, що довгостроковий успіх компанії залежить від її здатності створювати та оновлювати бізнес-модель. Саме ефективно функціонуюча бізнес-модель, а не наявність інноваційного продукту чи інноваційної технології є гарантією успішності та лідерства в галузі.

Список використаних джерел:

1. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (голова редколегії) та ін. ; Л. В. Озадовська, Н. П. Поліщук (наукові редактори) ; І. О. Покаржевська (художнє оформлення). К. : Абрис, 2002. – 742 с.
2. Бізнесова модель. Вікіпедія : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Бізнесова_модель
3. Osterwalder A., Pigneur Y. Business Model Generation: A Handbook for Visionaries, Game Changers, and Challengers. New Jersey, IL, USA: JohnWiley & Sons Inc., 2008. 288 p.
4. Гассман О., Франкенбергер К., Шик М. Бизнес-модели: 55 лучших шаблонов. URL : <https://hub.kyivstar.ua/wp-content/uploads/2018/02/Biznes-modeli.pdf> (дата звернення 25.10.2019).
5. Смерічевський С. Ф., Клімова О. І. Business model canvas як універсальна концепція управління бізнесом компанії. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 9. С. 11–14.
6. Фролова Л. В., Кравченко Е. С. Формирование бизнес-модели предприятия. К.: Центр учебной литературы. 2012. 384 с.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЕЛЕМЕНТІВ СИСТЕМИ БЮДЖЕТУВАННЯ

*Д. М. Кравченко,
ОС «Магістр»¹,*

*спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Досліджено елементи та принципи бюджетування на підприємствах. Доведено доцільність сутності бюджетування шляхом застосування системного підходу, де бюджетування є об'єктом управлінського впливу.

Ключові слова: бюджетування, бюджет, управління.

¹ Науковий керівник – к.е.н., доцент. Сус Ю. Ю.

Бюджетування – це управлінська система, яка потрібна для відповідальності різного рівня керівників управління за фінансові результати, які були досягнуті очолюваними ними структурними підрозділами.

Сьогодні поняття «бюджет» прийнято розуміти як загалом кількісний вираз плану та інструментом координації і контролю за його виконання. Бюджет як частина системи управлінського контролю, оскільки порівнюються результати із фактичними і плановими, щоб зробити висновки і вжити певні методи і заходи.

На підприємстві система бюджетування складається з науково-обґрунтованих принципів, оскільки саме вони показують на зміст на характер діяльності підприємства. Під принципом бюджетування можна розуміти основні вимоги та правила стосовно організації бюджетування на підприємстві. Сам вибір принципів невід’ємно залежить від мети, стратегії управління та самої діяльності підприємства. А також від його внутрішніх і зовнішніх умов та обмежень здійснення своєї господарської діяльності.

Отже, виходячи з того, що бюджетування – це і підсистема і об’єкт управління, тому воно переймає його принципи, але, на наш погляд, з урахуванням притаманних йому рис (див. табл. 1. [3, с 255]).

Таблиця 1

Характеристика об’єктів бюджетування

Об’єкти бюджетування	Характерні риси виділення
1	2
Холдинг або група компаній	Визначення ефективності стратегічних показників роботи та системи в цілому, їхнього ступеня досягнення
Підприємство або окремий бізнес підприємства	Необхідність в розрахунках рентабельності і потреби у фінансуванні незалежно від того, чи ця компанія незалежна чи входить до складу будь якого іншого холдингу
Бізнес-процеси або проекти	Ефективність бізнес-процесів визначає ефективність діяльності всього підприємства, тому що бізнес-процеси є складовими частинами всього бізнесу підприємства.

1	2
Підрозділи (центри фінансової відповідальності)	Аналіз результатів діяльності підприємства, що здійснюється шляхом встановлення цілей для центрів фінансової відповідальності або до підрозділів підприємства, яким статус ще не надано.
Інвестиційні проекти розвитку	Потреба у кращому плануванні та контролі виконання проектів розвитку підприємства.

Слід включати до основних принципів бюджетування, на мою думку, такі як: гнучкості, точності, необхідності, єдності, безперервності, прозорості та періодизації. [1; 2; 4; 5].

Бюджетне планування на підприємстві складається з таких трьох етапів:

1. Підготовка до планування.
2. Планування та розроблення бюджетів.
3. Контроль за виконанням бюджетів.

Зазвичай бюджетним періодом є календарний рік, у межах якого виділяють короткі періоди: квартали, місяці, декади, тижні.

Основними управлінськими задачами, які вирішуються з допомогою бюджетування є: економічно обґрунтоване планування операцій, які забезпечують досягнення цілей підприємства; оперативне відстеження відхилень фактичних результатів діяльності підприємства та його структурних підрозділів від поставлених цілей; ефективний контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечення планової дисципліни; оцінка виконання плану центрами фінансової відповідальності.

Доведена доцільність сутності бюджетування шляхом застосування системного підходу, де бюджетування є об'єктом управлінського впливу, що допомагає його охарактеризувати більш доцільно. З цієї позиції бюджетування можна визначити як складову системи управління підприємством, що в свою чергу потребує через систему бюджетів оформлення планів, аналізу та контроль їхнього виконання.

Бюджети, які розробляються на підприємстві різняться за змістом та формою. Він має формуватися на певній

стандартизації, яка буде визначати процес бюджетування, адже підприємство самостійно обирає форму бюджету.

Розглядаючи бюджетування на підприємстві можна сказати що з однієї сторони – це процес складання кошторисів та фінансових планів, а з іншої сторони – це глибока управлінська технологія для прийняття управлінських рішень, та підвищеної фінансової обґрунтованості.

Для забезпечення ефективної роботи по бюджетуванню на підприємстві можна виділити такі центри відповідальності як: центри доходів, витрат, центри прибутку, а також центри інвестицій. Для мінімізації витрат на підприємстві та, відповідно, максимізації прибутку, може бути використаний такий механізм посилення контролю за різними елементами витрат, який передбачає не лише порівняння фактичного обсягу витрат із плановим, але й відносне порівняння у відсотках до чистого доходу від реалізації продукції за певний період. Такий метод є доцільним в такому випадку, коли фактичний обсяг реалізації продукції є нижчим за запланований. Відповідно, при цьому фактичні витрати за окремими елементами можуть бути нижчими за планові, однак їх частка по відношенню до обсягу реалізації може виявитися більшою.

Список використаних джерел:

1. Гомонай І. В. Бюджетування як інструмент управління підприємством в сучасних ринкових умовах / І. В. Гомонай // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2009. – № 7(2). – С. 128–135.
2. Догадайло Я. В. Теоретичні основи бюджетування на підприємстві / Я. В. Догадайло [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sworld.com.ua/simpoz2/202.pdf>
3. Іщенко Н. А. Організація бюджетування в системі фінансового планування на підприємстві / Н. А. Іщенко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2011. – Вип. 19. – С. 253–257. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2011_19_44
4. Колісник М. В. Бюджетування як шлях до ефективного управління / М. В. Колісник, У. О. Балик // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №7. – С. 372–375.

5. Куцик В. І. Технологія бюджетування як інструмент управління підприємством / В. І. Куцик, І. В. Горбатюк // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2011. – Вип. 21.5. – С. 248–253.

УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У СУДОВІЙ РЕФОРМІ

Л. М. Краснопольська,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,
житомирський національний агроєкологічний університет

Досліджено питання підвищення ефективності правосуддя через впровадження інноваційних підходів в судове адміністрування та в процес оцінювання роботи судів є основною компонентою процесу демократизації системи судочинства в Україні. Становлення та розвиток України як правової держави відбувається в умовах реформування різних сфер суспільного життя, органів державної влади у тому числі й судової системи.

Ключові слова: ефективність, реформування, міжнародні стандарти, судова реформа, управлінська діяльність .

Одним із завдань реформування судової системи є забезпечення гарантованого Конституцією України права на судовий захист. Вагомим напрямком забезпечення справедливого правосуддя є належне управління судовою системою, що в умовах її реформування, зазнає суттєвих змін. Як слушно зауважує В. Опришко, судова реформа має ґрунтуватися на загальних принципах реформування державної діяльності в цілому, бути невід'ємною його складовою, мати однією з гарантій своєї ефективності наукове забезпечення процесу розробки і здійснення реформи (6).

Потреби становлення і розвитку незалежної судової влади в Україні, розширення у зв'язку з триваючою судовою

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Кравчук Н. І.

реформою кількості та видів судових органів і посад суддів, їх подальшої спеціалізації, якісного підняття рівня судового захисту конституційних прав і свобод громадян об'єктивно вимагають не лише оновлення відповідної матеріально-правової основи діяльності судових органів, а й модернізації та удосконалення механізму управління судовою системою, створення необхідних організаційних передумов здійснення правосуддя в державі.

Державне управління передбачає не тільки здійснення владного впливу на окремі елементи системи, а й створення необхідних організаційних умов щодо реалізації владних повноважень. Як наслідок, можливо встановити, що з'ясування шляхів удосконалення діяльності з організаційного забезпечення суддів практично може відбуватися саме у контексті опрацювання питань державного управління судовою системою України.

У демократичному суспільстві суди функціонують відповідно до стандартів продуктивності та ефективності судових процедур, якості судових послуг та очікувань громадян – учасників судових проваджень. У цьому розумінні оцінювання роботи суду є найбільш ефективним, якщо його основою є встановлені стандарти якості та перевірені методи оцінки відповідності суду цим стандартам. Основою таких стандартів є суспільні очікування щодо якості судових послуг (наприклад, повноти інформації, зручності та комфортності судових приміщень тощо), а також показники роботи суду (наприклад, тривалість судових проваджень, питома вага розглянутих справ тощо). Суд, який відповідає встановленим стандартам, можна назвати, відповідно до міжнародних засад судової досконалості, досконалим судом.

Важливо зазначити, що метою оцінювання якості роботи суду є вдосконалення організації роботи суду, а саме підвищення продуктивності, ефективності та якості судових процедур.

Оцінювання якості дає керівництву суду можливість вирішувати такі завдання: отримання інформації про поточну ситуацію;

обґрунтування поточних та стратегічних рішень; визначення пріоритетів для змін; моніторинг інновацій, оцінка їхньої результативності та ефективності; оцінювання відповідності роботи суду існуючим стандартам та нормативам.

Після Революції Гідності в Україні почали реальне перезавантаження судової системи: восени 2016 року вступили в дію перші за 20 років зміни до Конституції України в частині правосуддя та нова редакція Закону »Про судоустрій і статус суддів«.(3)

Судова влада стає незалежною від політиків. У Президента і парламенту відібрали право призначати і звільняти суддів. Раніше не було відкритих вакансій і конкурсних процедур відбору – суддів призначали президент та народні депутати. Тобто президент і законодавча влада призначали судову, яка має бути незалежною від політиків. Вперше в історії незалежної України суддів призначають через відкритий конкурс, який проводить Вища кваліфікаційна комісія суддів України. А затверджує кандидатів на посаду судді Вища рада правосуддя. Президентові залишили лише церемоніальне підписання указів про призначення суддів на посади.

Суддів позбавили повного імунітету. Тепер за згодою Вищої ради правосуддя їх можуть притягнути до дисциплінарної відповідальності, винести догану або звільнити, і навіть взяти під варту. А ще суддів зобов'язали заповнювати 3 декларації: електронну про доходи і майно, родинних зв'язків, в якій вказуються родичі у владі чи системі правосуддя, та доброчесності. В останній декларації суддя повинен спростувати твердження про корупційні правопорушення, підтвердити сумлінне дотримання присяги тощо. Також всі без винятку судді повинні пройти кваліфікаційне оцінювання для підтвердження компетентності, професійної етики та доброчесності (зокрема, із залученням громадськості), а також пройти психологічне тестування. Судді, які складуть оцінювання незадовільно, або відмовляються від нього, будуть звільнені.

Перехід до триланкової системи судів та перезапуск Верховного Суду. Донедавна в Україні існувало 4 ланки судової системи. Були суди першої (місцеві) і другої інстанції

(апеляційні), які розглядали справи по суті з вивченням обставин і доказів. В разі необхідності судові рішення переглядали в одному з 3 вищих спеціалізованих судів: господарському, адміністративному та з розгляду цивільних і кримінальних справ. Також була четверта інстанція, Верховний суд України, до якого звертались у виключних обставинах. Але такий підхід не виправдав себе.

Зараз Україна перейшла до зрозумілої і прийнятої у більшості країн світу *триланкової судової системи*.

Новий Верховний Суд складається із касаційних судів: адміністративного, господарського, цивільного та кримінального. Крім того, створили Велику палату Верховного Суду, що забезпечує єдність судової практики, тобто встановлює єдині, передбачувані, зрозумілі і рівні для всіх рішення суддів і розглядає суспільно значущі справи.

Таким чином, новий процес забезпечує стабільність, єдність та передбачуваність правових позицій у всіх юрисдикціях, а людина, звертаючись до суду, вже буде розуміти, яким може бути рішення у справі зі схожими обставинами».

Ще одне позитивне нововведення – до найвищої судової інстанції вперше змогли потрапити не лише судді всіх інстанцій, а також правники, які ніколи не працювали у судовій системі – адвокати і науковці з 10-річним стажем. І таких у новому суді кожен четвертий.

Важливою частиною реформи є зміна *процесуального законодавства*, без якого не запрацював би новий Верховний Суд. Зокрема, норми закону спрощують розгляд нескладних справ, гарантують більшу відкритість судових процесів, запроваджують систему «електронного суду», яка полегшить обмін інформацією між всіма учасниками судового процесу, і багато інших нових правил.

Місцеві суди. Звичні районні, міськрайонні і міські суди об'єднують в окружні. Це дозволить підвищити ефективність судів і оптимізувати бюджетні витрати.

Більше не буде судів без суддів. Зараз Державна судова адміністрація розробляє проект нової карти судів України, після

чого ВККС почне переводити суддів із ліквідованих судів в нові.

Судова реформа потрібна, аби побудувати в Україні сучасну європейську систему правосуддя: створити сильний професійний суд, змінити функції прокуратури, впровадити ефективну систему виконання судових рішень, задати єдині професійні й етичні стандарти для суддівського корпусу, адвокатури та прокуратури, підвищити правову культуру громадян. Тільки змінивши всі складові системи, буде досягнуто головної мети – дотримання верховенства права у країні.

Для успішного проведення судової реформи вагоме значення має управлінська діяльність, яка передбачає комплекс системних заходів, спрямованих на регулювання процесу реформування.

Судова реформа має ґрунтуватися на загальних принципах реформування державної діяльності в цілому, бути невід’ємною його складовою, а однією з гарантій її ефективності є наукове забезпечення процесу розробки і здійснення реформи.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: від 28.06.1996 № 254 к/96-ВР // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72/1 Спеціальний випуск.– Ст. 2598.
2. Підтримка реформ юстиції в Україні з боку Європейської комісії; Адріс Годзік „Управління роботою судів: місцеві загальні суди в Україні (2016) EuropeAid/134175/L/ACT/UA No 2013/328-160
3. Звіт Тільманна Хоппа про Управління конфліктами інтересів у судовій владі України, підготованому програмою Агентства США з міжнародного розвитку «Нове правосуддя», Київ, 2016р.
4. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» <https://lb.ua/go/>
5. Положення «Про забезпечення права на справедливий суд» <https://zakon 5rada.gov.ua>
6. Опришко В.Ф. основні засади судової реформи / В.Ф. Опришко//Право України – 2010. – №5. – С. 15–16.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЮ У МІСТАХ УКРАЇНИ

М. М. Красько,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління і адміністрування»,
Житомирський національний агроєкологічний університет

Уточнена сутність інноваційного розвитку у сфері енергоефективності з урахуванням теоретичних підходів та концепцій розвитку інноваційної діяльності. Окреслено основні характеристики інноваційної діяльності у сфері енергоефективності. На основі аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду інноваційного розвитку у сфері енергоефективності запропоновано конкретні напрямки інноваційної діяльності у сфері енергоефективності та муніципального енергоменеджменту. Підкреслено особливу важливість фінансових аспектів та людських ресурсів для розвитку інноваційної діяльності у сфері енергоефективності. Інноваційні технології у сфері енергоефективності сприяють сталому розвитку України згідно з міжнародними угодами, економному використанню енергоресурсів, підвищенню рівня екологічності діяльності підприємств та організацій. Основою для енергоменеджменту є об'єктивний облік та аналіз споживання енергоресурсів. Наведено інноваційні підходи до обліку та аналізу енергоспоживання у муніципальних об'єктах. Розглядається використання інформаційно-комп'ютерних систем для моделювання та прогнозування складових енергоменеджменту сучасних організацій. Це забезпечує підвищення ефективності використання енергоресурсів об'єктів муніципального господарства, а також якості наданих ними послуг.

Ключові слова: інновація, інноваційний розвиток, енергоефективність, енергоменеджмент, фінансові механізми, людський капітал.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Симоненко Л. І.

Законодавча база та важливі документи, прийняті в останні роки в Україні, декларують можливості і намагання рухатися у напрямку європейського вибору. Саме цей вектор інноваційного розвитку обґрунтовано у Стратегії економічного і інноваційного розвитку України на 2010-2020 р. В усіх сферах діяльності вітчизняної економіки назріла необхідність впровадження ефективних механізмів інноваційного розвитку. Такі дієві механізми зможуть прискорити реалізацію інноваційної моделі розвитку економіки України, забезпечити ефективність діяльності багатьох галузей національного господарства України.

Вкрай необхідне співробітництво України із розвиненими країнами світу можливе лише за умови перебудови економіки на інноваційних засадах розвитку, використання наявного науковотехнічного потенціалу для розроблення та активного впровадження інновацій. Реалізація інноваційної стратегії розвитку важлива як на державному, так і на регіональному рівні, на основі застосування концепції знань, використання переваг не тільки від зростання обсягів виробництва та діяльності, підвищення ефективності управління, але й від навчання персоналу, керівників інноваційних напрямків та безпосередніх виконавців інноваційних проектів.

Незважаючи на вищеписані переваги та державні пріоритети інноваційного розвитку України, сьогодні спостерігається багато чинників, які знижують темпи інноваційних змін: сучасна технологічна структура економіки, невідповідність технічної та матеріальної бази вимогам інноваційного розвитку, недосконалість механізмів створення, тиражування та комерціалізації інновацій. Діяльність цілих галузей, регіональних економік та окремих підприємств є недостатньо ефективними через високу енергомісткість, непрофесійне управління енергозбереженням, висока та постійно зростаюча вартість енергоносіїв. Саме тому надзвичайно важливим є інноваційний розвиток у сфері управління енергоефективністю (ІРЕУЕ), інновації на державному та регіональному рівні, впровадження енергоефективних заходів у муніципальному енергоменджменті на основі застосування сучасних фінансових механізмів,

інформаційних технологій та нових знань високопрофесійного персоналу.

Україна має великий потенціал інноваційного розвитку як на рівні державного управління, так і на рівні місцевого самоврядування. В усіх сферах діяльності вітчизняної економіки назріла необхідність впровадження ефективних механізмів інноваційного розвитку. Особливе значення інноваційного розвитку спостерігається у сфері управління енергоефективністю, яке сьогодні є неповністю реалізованим. Тому метою дослідження є узагальнення досвіду здійснення інновацій на регіональному та муніципальному рівнях, удосконалення фінансових механізмів впровадження і тиражування інновацій у сфері енергоменеджменту, інформаційно-комп'ютерного забезпечення, поширення сучасної практики регіонального господарювання, вивчення досвіду регіонального енергоменеджменту зарубіжних країн, країн СНД та міст України.

Дослідники класифікували стратегії інноваційного розвитку, які застосовуються у розвинених країнах (Гесць В. М., Воротіна В. Є., Жаліло Я. А., Гальчинський А. С., Кінах А. К., Семиноженко В. П.):

- стратегія перенесення або «переслідування», копіювання (Японія);
- стратегія запозичення, або стратегія лідерних технологій (країни Південно-Східної Азії);
- стратегія нарощування, або інноваційно-проривна стратегія (США, країни Західної Європи).

Під час вибору стратегії інноваційного розвитку потрібно враховувати, що економіка України характеризується територіальною, галузевою та структурною неоднорідністю. Тому за роки незалежності України використовувалися елементи держаної підтримки інновацій, активної дифузії інновацій, локалізації інноваційного середовища, міжгалузевих науково-технічних комплексів, науково-технічної співпраці країн СНД та світового співробітництва у сфері інновацій. Основним документом, який визначає етапи переходу до інноваційного розвитку економіки України та її регіонів, є «Стратегія економічного і інноваційного розвитку України

(2010-2020 р.): шляхом європейської інтеграції». На думку розробників Стратегії, головним для України повинен стати напрям розвитку на основі використання стратегії нарощування інноваційного потенціалу на визначених державою пріоритетних напрямках НТП. Цікаво, що розробники Стратегії наголошують на необхідності випереджувальних темпів розвитку ВВП на основі інноваційної моделі в 1,5–2 рази вищих, ніж у країнах ЄС. За сучасних умов фінансування інновацій у державному та приватному секторах, на нашу думку, цього показника важко досягти через такі чинники, як:

- недостатнє стимулювання попиту на науково-технічну продукцію та розробки із боку споживачів інновацій, зокрема, підприємницького сектору;

- недостатній рівень дифузії інновацій, зокрема, обладнання, технологій, у тому числі у сфері енергоефективності;

- недостатня динаміка розвитку наукомістких галузей у результаті щорічного скорочення державного фінансування;

- окремі недоопрацювання у сфері захисту інтелектуальної власності та комерціалізації результатів інноваційної діяльності.

Система управління витратами на інноваційні процеси (проекти) включає такі етапи:

- прогнозування витрат на інноваційні процеси;

- планування витрат з погляду їх ефективності у короткостроковому і довгостроковому періодах;

- визначення оптимальних обсягів надання послуг (виготовлення продукції);

- вибір показників ефективності витрат на інноваційні процеси;

- оцінювання динаміки і виконання плану витрат на інноваційні процеси;

- визначення раціональної структури витрат на інноваційні процеси;

- врахування закономірностей, тенденцій та специфіки витрат у конкретних умовах організації (підприємства);

- оцінювання та зменшення ризиків під час здійснення витрат на інноваційні процеси, вироблення внутрішніх механізмів управління ними;

- пошук резервів підвищення ефективності витрат на інноваційні процеси.

У роботі наведено теоретичні підходи та досвід комплексного вирішення інноваційних проблем у сфері муніципального енергоспоживання міст України. Ефективний ІРСУЕ вимагає нових форм управління використанням енергії, інституційних змін, застосування комп'ютерних 178 програм моніторингу енерговикористання, інформаційно-комп'ютерних засобів візуалізації обсягів енерговикористання для споживачів енергоресурсів, а також використання відновлювальної енергетики. Обсяги скорочення споживання різних видів енергоресурсів на усіх міських, комунальних та інженерних об'єктах, на транспорті, у вуличному освітленні повинні бути настільки високими, щоб вони могли компенсувати подальше постійне зростання цін на енергетичні ресурси в Україні.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні конкретних фінансових механізмів з метою прискорення впровадження результатів ІРСУЕ. При цьому необхідно започаткувати перехід до технологій і таких джерел енергії, які будуть повністю відповідати принципам сталого розвитку, зокрема, застосуванню відновлюваних джерел енергії. Основна мета для управління енергоефективністю полягає у доведенні якості муніципальних енергетичних послуг для усіх категорій споживачів енергоресурсів у містах до високого рівня санітарних норм та стандартів України.

Список використаних джерел:

1. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/content/ker-program.html>.

2. Європейський вибір, концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002–2011 рр. Послання Президента України: монографія /за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я.А. Жаліло. – К.: НІСД, 2010. – 288 с.

3. Про Рекомендації парламентських слухань на тему «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» //Постанова Верховної Ради України від 21.10.2010 р. №2632-VI. – [Електронний ресурс]. – <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

4. Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 роки від 28.04.2004 р. №493/2004. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

5. Куценко Т. М. Теоретичні основи формування стратегії інноваційного розвитку в контексті інтенсифікації інноваційних процесів / Т. М. Куценко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 4. – С. 308–317.

СТРАТЕГІЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПАТ «ЖИТОМИРСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД»

Т. Кривульська,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Економіка»,
Житомирський національний агроекологічний університет

У статті розглянуто теоретико-методичні та практичні аспекти розробки стратегії конкурентоспроможності підприємств, здійснено моніторинг наявних проблем у контексті реалій сучасної економічної науки та кризових процесів економічного простору, а також обґрунтовано методичні підходи до розробки стратегії конкурентоспроможності підприємств.

Ключові слова. Конкурентоспроможність, конкурентні переваги, стратегічні зони господарювання, імідж.

Конкуренція є рушійною силою розвитку об'єктів і суб'єктів ринку. Кінцева мета будь-якого підприємства – досягнення певних результатів у конкурентній боротьбі, що

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Бугайчук В. В.

залежать від конкурентоспроможності товарів і послуг підприємства. Аналізуючи сучасні умови господарювання, вітчизняні підприємства зіткнулися із проблемою довгострокового планування своєї конкурентоспроможності. Зважаючи на відкритість вітчизняних ринків для зарубіжних виробників, забезпечення конкурентоспроможності виходить за рамки ринкової позиції підприємства. Важливо не тільки утримати ринки, але також бути платоспроможними у довгостроковій перспективі. Саме це визначає здатність підприємства до конкуренції. Тому виникає необхідність розробки стратегії, яка дозволить залишатися у конкурентному полі, незалежно від умови функціонування та зовнішніх чинників.

Запорукою успішного функціонування підприємства є формування стратегії його розвитку. Саме від того, наскільки правильною та доцільно обраною є стратегія, залежить високоефективна господарська діяльність та конкурентоспроможність підприємства. Конкурентоспроможність – поняття відносне, та сама фірма в рамках регіональної групи може бути визнана конкурентоспроможною, а в рамках світового ринку – ні.

Найбільш складним є оцінка міри конкурентоспроможності, тобто виявлення характеру конкурентної переваги порівняно з іншими. Таким чином, рівень конкурентної переваги потрібно оцінювати щодо відповідної фірми-лідера. За умови дотримання певних вимог (ідентичність фаз життєвого циклу, ідентичність характеру, що задовольняє потреби, і т.д.) рівень конкурентної переваги може бути оцінений як відношення рівня рентабельності виробництва цієї фірми порівняно з аналогічним показником фірми-лідера, обчисленого на певну перспективу.

Визначення сутності, класифікація та аналіз конкурентних стратегій підприємства з метою досягнення конкурентних переваг являє собою достатньо складний процес [5]. Поняття конкурентної стратегії варто розглядати через призму багатьох економічних категорій, таких як конкуренція, конкурентоспроможність, конкурентна перевага та стратегія [2]. Таким чином, конкурентна стратегія – це спосіб забезпечення

стійких конкурентних переваг підприємства шляхом конкурентної боротьби, задоволення різноманітних потреб споживачів краще, ніж це роблять конкуренти. Це своєрідний план дій підприємства, що перебуває в процесі постійного вдосконалення та здатний швидко реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищах [3]. Конкурентна стратегія підприємства дозволяє дати відповідь на ключове питання, а саме: як підприємство конкурує на ринку і за рахунок чого вона отримує перемогу в конкурентній боротьбі.

Велике значення для формування конкурентоспроможності ПАТ «Житомирський маслозавод» та його продукції має правильний вибір стратегії свого подальшого розвитку. В процесі вибору типу формування стратегії конкурентоспроможності ПАТ «Житомирський маслозавод» важливо враховувати всі фактори, що впливають на цей процес і, перш за все, аналіз зовнішнього середовища, в тому числі прямий і непрямий його вплив на підприємство, ринкову ситуацію, а також забезпечити ефективне управління всім комплексом проблем, що формують стратегію конкурентоспроможності підприємства.

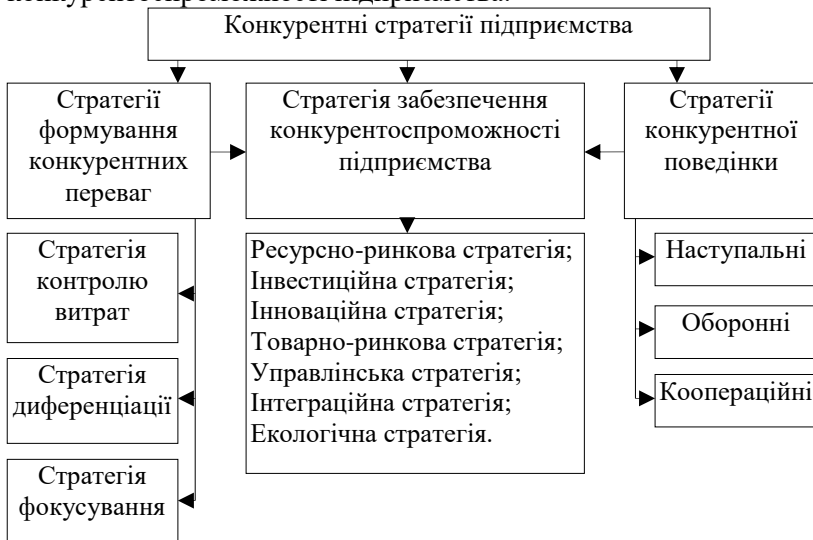

Рис. 1. Система конкурентних стратегій підприємства

Джерело: [4].

В економічній літературі виділяють різні підходи до класифікації конкурентних стратегій. Проте, не зважаючи на це, кожному підприємству необхідно визначити, яка стратегія буде для нього доцільною з урахуванням становища підприємства у галузі, цілей функціонування та наявних ресурсів (рис. 1.) [5].

Як видно з рисунку, до системи конкурентних стратегій належать стратегії формування конкурентних переваг, стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємства та стратегії його конкурентної поведінки.

Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства в перспективі необхідно розробити ефективну конкурентну стратегію (рис. 2.).

Рис. 2. Система стратегій ПАТ «Житомирський маслозавод»

Джерело: власні дослідження.

Саме з метою створення стратегії підприємства та забезпечення конкурентоспроможності продукції ПАТ «Житомирський маслозавод» повинно застосовувати маркетингові дослідження, які аналізують всі види діяльності та

сфери маркетингу: товар, ринок, асортимент, канали збуту й розподілу, методи реалізації, реклама, стимулювання збуту.

Отже, на основі вище викладеного можна зробити висновок, що підвищення конкурентоспроможності ПАТ «Житомирський маслозавод» на зовнішньому ринку є основним стержнем його ефективної господарської діяльності, а пошук основних економічно ефективних напрямків забезпечить підприємству одержання прибутку. Інакше кажучи, щоб досягнути конкурентоспроможності підприємству на зовнішньому ринку потрібно створювати і розвивати власні конкурентні переваги, які дають змогу використовувати фінансові ресурси.

Список використаних джерел:

1. Key_world_energy_statistics– 2011. – Р. 48–57.– [Електронний ресурс].– Режим доступу : http://www.iea.org/textbase/nppdf/free/2011/key_world_energy_stats
2. Бакаєв Л. О. Кількісні методи в управлінні інвестиціями. – К.: КНЕУ, 2011. – 151с.
3. Гудзь О. Є. Формування та механізм реалізації стратегії управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства / О. Є. Гудзь, О. С. Степасюк /// Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес» / редкол.: Д. О. Мельничук (відп. ред.) та ін.– 2011.– Вип. 168.– Ч. 1– С. 194–203.
4. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» – ВВР України, 1999, № 44.
5. Іваненко В.М. Курс економічного аналізу. Навчальний посібник – К.: Знання Прес, 2010.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ

І. П. Кузьміна-Семчук,
студентка ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В дослідженні визначено пріоритетні напрями вдосконалення державної політики регулювання ринку праці. Акцентовано увагу на необхідності поєднання регуляторних заходів з ринковим саморегулюванням.

Ключові слова: ринок праці, регулювання, державна політика, зайнятість, безробіття.

Ринок праці України на сучасному етапі розвитку характеризується значним напруженням внаслідок падіння рівня реальної заробітної плати, збільшення прихованого безробіття, зниження попиту на робочу силу, збільшення чисельності соціально вразливих верств населення. Ефективний механізм регулювання ринку праці повинен включати різнопланові та диференційовані за силою впливу напрями, не обмежуючись лише економічними та трудовими відносинами.

Важливим напрямом вдосконалення державної політики регулювання ринку праці є визначення перспективних професій, що не тільки мають попит на сучасному ринку праці, а й в майбутньому будуть спрямовані на опанування досягнень у розвитку новітніх технологій та науково-технічного прогресу, дають гарантію сталого працевлаштування, стабільної і високооплачуваної роботи.

Органічне поєднання державних регуляторів з ринковими інструментами здатне формувати сучасні запити на освітні послуги. Актуальність проблеми стає очевидною у зв'язку з розширенням сфери платної освіти, особливо у системі вищої освіти. Стійкий інтерес до освіти такого рівня без урахування пропозиції на ринку праці пояснюється соціальним стереотипом

¹ Науковий керівник – д.е.н., професор Ходаківський Є. І.

цінності вищої освіти як певного соціального становища в суспільстві.

Позитивно вплине на механізм державного регулювання ринком праці створення Національної агенції забезпечення якості освіти, яка щоденно на високому професійному рівні займатиметься моніторингом та прогнозуванням розвитку професій. Сьогодні така інформація є вкрай обмеженою, бо ґрунтується на статистичній звітності про вакансії, що підприємства надають державній службі зайнятості. Отримана інформація характеризує тільки поточну ситуацію та є недостатньою при розробці прогнозів [8].

Важливим напрямом вирішення зазначеної проблеми може бути збір інформації щодо професійно-кваліфікаційної структури, фахових характеристик зайнятих, поточних і перспективних потреб в працівниках, її узагальнення та аналітична обробка, зокрема, з урахуванням загальносвітових тенденцій збільшення чисельності зайнятих у сфері послуг (у тому числі маркетингового, консалтингового, інформаційного обслуговування) на постійній основі. Лише такий підхід надасть можливість більш ґрунтовно прогнозувати професійну структуру попиту на ринку праці [7].

Необхідною умовою підвищення ефективності державної політики зайнятості населення є створення *Національного та регіональних центрів дослідження професійної структури попиту на ринку праці* – освітньо-професійного маркетингу, що може включати представників навчальних закладів, науково-дослідницьких установ, зацікавлених соціальних партнерів, але являтися структурними підрозділами Державної служби зайнятості (Центрального апарату) та обласних центрів зайнятості. Саме в них можливо створити певну методологічну базу, забезпечити якісний аналіз та прогнозування професійної структури попиту на ринку праці на державному рівні .

Таким чином, створення Національного та регіональних центрів дослідження професійної структури попиту на ринку праці сприятиме ефективному функціонуванню, відкритості інформації щодо регулювання та розвитку ринку праці України, надасть змогу забезпечити дієву сучасну систему прогнозування, узгоджену з навчальними закладами, науковими установами та

підприємствами, яка здатна гнучко реагувати на потреби ринку праці в фахівцях та зменшити рівень структурного безробіття .

Список використаних джерел:

1. Антонюк В. П. Вища освіта України в системі відносин ринку праці / В. П. Антонюк // Економічний вісник Донбасу. – 2015. – № 2(40). – С.132–137.
2. Гринкевич С. С. Трансформаційні зміни національного ринку праці в умовах євроінтеграції / С. С. Гринкевич // Бізнес Інформ. – 2014. – №10. – С.197–202.
3. Закон України «Про зайнятість населення» // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5067-17/page>.
4. Семикіна М. В. Механізми зайнятості в умовах інноваційних змін: мотиваційний аспект : [монографія] / М. В. Семикіна, Н. А. Іщенко. – Кіровоград : Кіровогр. нац. тех. ун-т, 2015. – 210 с.
5. Лібанова Е. М. Вимушене переселення з Донбасу: масштаби та виклики для України (за матеріалами наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 8 жовтня 2014 р.) / Е. М. Лібанова // Вісник Національної академії наук України. – 2014. – № 12. – С. 15-24.
6. Рыбалко А. С. Проблеми розвитку соціально-економічних систем в національній та глобальній економіці : матеріали наукової конференції студентів за результатами науково-дослідної роботи за 2009–2010 г. – Донецьк : ДонНУ, 2010. – Т. 4. – С. 73–74.
7. Соціальні пріоритети ринку праці: методологія, практика, шляхи забезпечення / [С. І. Бандур, Т. А. Заяць, В. В. Онікієнко та ін.] ; НАН України, Рада по вивч. Продукт. Сил України. – К. : РВПС України НАН України, 2001. – 261 с.
8. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25.06.2013 № 344/2013 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України : офіц. Веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ – СУБ'ЄКТІВ ЗЕД: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

О. В. Купчинська,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Менеджмент» спеціалізація «Менеджмент ЗЕД»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено критерії та методи оцінка ефективності менеджменту підприємств – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: менеджмент, зовнішньоекономічна діяльність, підприємство, ефективність.

На даний час керівництво вітчизняних підприємств приймають важливі господарські та управлінські рішення в умовах невизначеності не володіючи при цьому необхідними знаннями та не маючи практичного досвіду роботи в таких умовах функціонування. Ці та інші обставини породжують необхідність розвитку менеджменту підприємств – суб'єктів ЗЕД, а разом із цим – вдосконалення економічних методів оцінювання ефективності такого менеджменту.

Оцінка ефективності менеджменту підприємств – суб'єктів ЗЕД є досить складною, тому існує велика кількість критеріїв і методів такого оцінювання, які враховують різні фактори, що впливають на ефективність менеджменту [1, с. 27].

Категорія «ефективність» взагалі та ефективність менеджменту ЗЕД зокрема розглядаються в теорії й практиці в площині, по-перше, держави, регіону, галузі і по-друге, первинної ланки національного господарства – підприємства. Джерелом формування ефективності ЗЕД держави в цілому є процеси, які відбуваються на підприємствах як окремо, так і у своїй сукупності. При цьому, під ефективністю прийнято розуміти співвідношення результату до витрат, понесених на його отримання [2, с. 229]. Ефективність діяльності підприємств

¹ Науковий керівник: д.е.н., доцент Куцмус Н.М.

– суб'єктів ЗЕД полягає в тому, що вони належним чином виконують зовнішньоекономічну діяльність.

На даний момент не існує загальноприйнятої методики оцінки ефективності менеджменту підприємств – суб'єктів ЗЕД. Проте, активний розвиток міжнародної торгівлі та зовнішньоекономічних зв'язків зумовили необхідність формування системи показників, що дозволятимуть оцінити сучасний стан, динаміку і перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

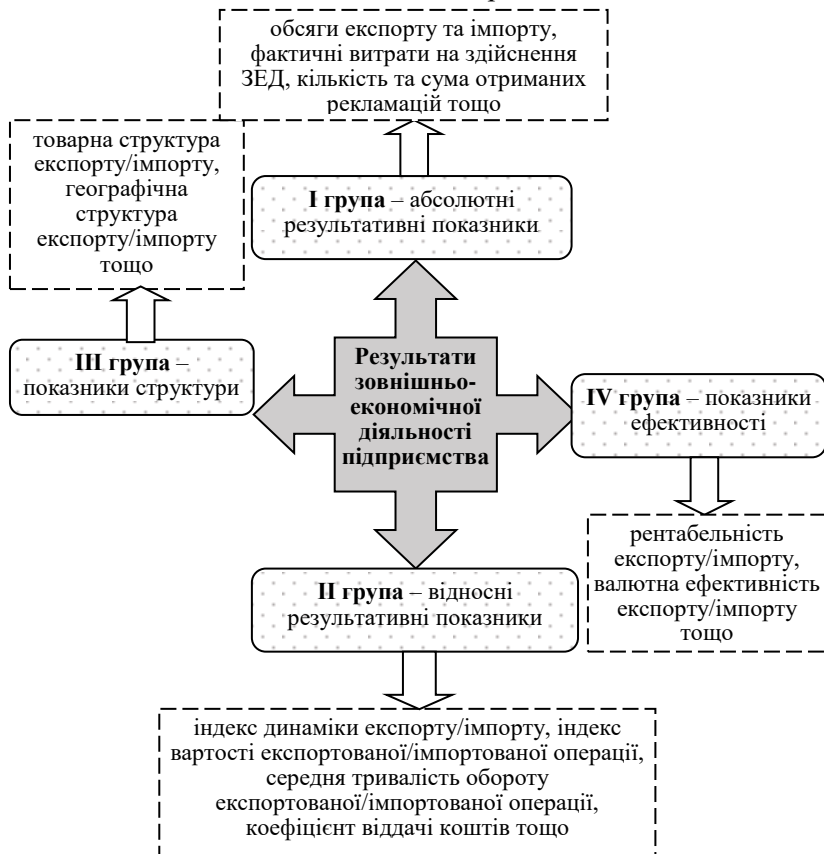

Рис. 1. Традиційні показники, які характеризують результати діяльності підприємств – суб'єктів ЗЕД
Джерело: підбудовано автором на основі [3].

Традиційно, показники, які характеризують результати діяльності підприємств – суб'єктів ЗЕД можна представити у вигляді чотирьох груп: показники, що відображають абсолютні та відносні результативні значення зовнішньоекономічної діяльності, показники структури та ефекту. Їх загальний опис наведено на рис. 1.

Аналіз літературних наукових джерел [1-6] дозволив дійти висновку, що ефективність менеджменту підприємств – суб'єктів ЗЕД являє собою явище, яке характеризує достатній (прийнятний для керівництва або власників конкретного підприємства) рівень результативності здійснення експортно-імпоротної діяльності внаслідок оптимальності цілеспрямованої управлінської дії на персонал та бізнес-процеси, що супроводжують та беруть участь у здійсненні ЗЕД. Виходячи із даного визначення, можемо зазначити, що оцінка ефективності менеджменту ЗЕД на підприємстві не може бути комплексною лише на основі використання груп показників, які представлені на рис. 1., оскільки ці показники не дають можливість цілеспрямованість управлінської дії. В цьому контексті, вважаємо раціональним використати підхід до оцінювання ефективності менеджменту, який представлено у науковій праці А.Ю. Кунаєва [6]. З точки зору оцінювання ефективності менеджменту підприємств – суб'єктів ЗЕД, даний підхід можна представити як:

$$E_{\text{менеджЗЕД}} = E_{\text{ЗЕД}} \times E_{\text{менеджмент}}, \quad (1)$$

де $E_{\text{менеджментЗЕД}}$ – рівень загальної ефективності менеджменту підприємств – суб'єктів ЗЕД; $E_{\text{ЗЕД}}$ – рівень результативності діяльності підприємств – суб'єктів ЗЕД; $E_{\text{менеджментЗЕД}}$ – рівень оптимальності цілеспрямованої управлінської дії на персонал та бізнес-процеси, що супроводжують та беруть участь у здійсненні ЗЕД. При цьому, критеріями оцінювання оптимальності цілеспрямованої управлінської дії, в залежності від пріоритетів діяльності підприємства, можуть бути визначені: дієвість роботи керівного складу, продуктивність праці управлінців, рівень впровадження нововведень, повнота досягнення поставлених цілей, витрати на утримання адміністративного та управлінського персоналу,

рівень ділової репутації на внутрішніх та зовнішніх ринках тощо.

Високий рівень $E_{ЗЕД}$ забезпечує підвищення ефективності $E_{\text{менеджментЗЕД}}$ в цілому. Разом з тим, навіть при достатньо високому рівні $E_{ЗЕД}$ підприємство – суб'єкт ЗЕД не забезпечить високий рівень $E_{\text{менеджментЗЕД}}$, якщо не буде забезпечена ефективність з точки зору $E_{\text{менеджментЗЕД}}$.

Отже, питання оцінювання ефективності менеджменту підприємств – суб'єктів ЗЕД є складною науковою проблемою і відсутність загальноприйнятої методики також оцінки тільки підтверджує цей висновок. Підприємствам, які займаються ЗЕД необхідно досить ретельно підходити до питання оцінки та вибору показників оцінювання ефективності менеджменту експортно-імпоротної діяльності. Представлений в роботі підхід дозволяє підходити до оцінювання ефективності ЗЕД як з позицій результативності здійснення такої діяльності, так і з позицій врахування управлінської дії на персонал та бізнес-процеси, що супроводжують та беруть участь у здійсненні ЗЕД.

Список використаних джерел:

1. Красноруцький О. О. Підвищення ефективності системи управління сільськогосподарським підприємством / О.О. Красноруцький // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки. – 2014. – № 4. – С. 24–30
2. Тендюк А. О. Методичні підходи до оцінки результативності, якості та ефективності системи менеджменту підприємства / А. О. Тендюк, С. М. Васильківський // Економічні науки. Сер. : Економіка та менеджмент. – 2013. – Вип. 10. – С. 225–232.
3. Хоменко Т. Ю. Методичні підходи до оцінки ефективності управління зовнішньоекономічною діяльністю / Т. Ю. Хоменко, П. В. Круш // Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених [Електронний ресурс]. – 2017. – Вип. 11. – Режим доступу: <http://ela.kpi.ua/handle/123456789/22596>.
4. Лебедь І. Г. Ефективність механізмів управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств: базові підходи

та методологія оцінки / І. Г. Лебедь // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Вип. 101(2). – С. 128–134.

5. Федорець Л. М. Управління зовнішньоекономічною діяльністю аграрних підприємств на регіональному рівні (на прикладі Черкаської області): автореф. табл. ... табл. екон. наук : 08.00.04 / Л. М. Федорець ; Міжнар. ун-т бізнесу і права. – Херсон, 2010. – 20 с.

6. Кунаєв А. Ю. Науково-методичне обґрунтування системи оцінювання ефективності менеджменту авіабудівного підприємства: автореф. табл. ... табл. екон. наук : 08.00.04. – Національний авіаційний університет. – Київ, 2019. – 346 с.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ ОТГ В ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

О. В. Курильчук,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Менеджмент» спеціалізація «Менеджмент ЗЕД»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено економічні суть та роль утворення об'єднаних територіальних громад з урахуванням процесу децентралізації. Обґрунтовано важливість використання потенціалу сільських територій всередині громад для забезпечення оптимального розвитку регіону загалом.

Ключові слова: об'єднання територіальні громади, децентралізація, економічна суть, адміністративна реформа.

Становлення та розвиток національної економіки визначає об'єктивну необхідність набуття більш глибоких знань та вмінь практичного використання закономірностей трансформаційних перетворень. Акцентом сучасного етапу управління економікою є активізація процесів розвитку об'єднаних територіальних громад (ОТГ) України. В даних умовах актуальним є вирішення завдань забезпечення ефективного досягнення стратегічних цілей, вироблення відповідних рекомендацій при формування стратегії управління економічним розвитком ОТГ, зважаючи на

¹ Науковий керівник: д.е.н., доцент Куцмус Н.М.

мінливі ринкові умови.

ОТГ, або об'єднана громада – добровільне об'єднання мешканців декількох розрізнених сіл, селищ чи міст в один адміністративний центр. Після об'єднання створюється новий адміністративний центр (як правило – найбільший населений пункт з об'єднаних), а у ньому – нова загальна для всіх об'єднаних населених пунктів рада та інші органи самоврядування.

Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст здійснюється з дотриманням таких принципів: 1) конституційності та законності; 2) добровільності; 3) економічної ефективності; 4) державної підтримки; 5) повсюдності місцевого самоврядування; 6) прозорості та відкритості; 7) відповідальності [7].

Фундаментальний характер мають наукові праці з питань функціонування ОТГ. Підходи до визначення поняття «ОТГ» в економічному вимірі узагальнено в табл. 1.

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «об'єднана територіальна громада» в економічному вимірі

Автор	Сутність поняття
1	2
О. Гураль [5].	Застосовує історико-правовий підхід визначення територіальної громади як середовища, де українці в умовах багатовікової бездержавності, розділення української території, багаторазової денационалізації провідної верстви українства, зберігали громадську, державну та правову традицію
О. Батанов [2, с. 77].	Вбачає в територіальній громаді територіальну спільноту, що складається з фізичних осіб, які постійно проживають і працюють на території села чи добровільного об'єднання в спільну громаду кількох сіл, селища чи міста, безпосередньо або через сформовані ними муніципальні структури вирішують питання місцевого значення, мають спільну комунальну власність, нерухоме майно на даній території, платять комунальні податки і пов'язані територіально-особистісними зв'язками системного характеру

1	2
І. Турчинов [9, с. 8].	Зазначає, що територіальна громада «...це люди, які мешкають у певних територіальних межах та об'єднані спільними інтересами»
Н. І. Руда [8].	Характеризує територіальну громаду як визнану законом групу людей, що володіє правом на місцеве самоврядування і виражає свою волю у самостійному розв'язанні
М. Баймуратов [1, с. 115].	Зазначає, що територіальна громада – це «...сукупність фізичних осіб, які постійно мешкають на певній території та пов'язані територіально-особистісними зв'язками системного характеру» В територіальній громаді як спільноті жителів, об'єднаних спільною діяльністю, інтересами та цілями щодо задоволення потреб, пов'язаних з побутом, середовищем мешкання, відпочинком, навчанням, спілкуванням передбачається відповідна «стійкість», «цілісність», що об'єднується та характеризується системними зв'язками.
І. Бодрова [3]	вирізняє такі концептуальні підходи визначення територіальної громади: територіальний, пов'язаний з використанням такої характеристики, як постійне проживання осіб на території певного населеного пункту, і відповідним застосуванням термінів «населення», «жителі», «громадяни, які мешкають на території», «територіальний колектив» тощо.

Нові об'єднані громади створюються відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Створення ОТГ стало можливим завдяки реформі децентралізації. Децентралізація в Україні відкриває не тільки нові можливості для органів місцевого самоврядування, а також вона створює умови для перегляду існуючого механізму сільського розвитку. *Стара та нова моделі сільського розвитку представлено в табл. 2 [6].*

В сучасних умовах господарювання необхідно визначити, що з точки зору можливостей розвитку сільські території відрізняються від міських. Основними відмінними рисами виокремлюються такі, як: значно нижча щільність/густина населення; мала кількість підприємств та підприємців на тисячу осіб населення; переважна орієнтація людей на зайнятість у

сільськогосподарському виробництві; недостатня мобільність сільського населення; низький рівень інновацій, наукової діяльності; розтягнуті комунікації; нижчий рівень публічних послуг та сервісів потрібних людям за місцем проживання [6].

Таблиця 2

Моделі формування ОТГ у політиці сільського розвитку

Цілі та інструменти	До періоду децентралізації	У період централізації
1	2	3
Об'єкти політики	Вирівнювання, доходи та конкурентоспроможність фермерських господарств	Конкурентоспроможність сільських територій, розвиток місцевих ініціатив, використання ресурсів, які раніше не використовувались
Ключові цілі, сектор	Агровиробництво	Сектори сільської економіки: сільський туризм, ІТ, ремесла та диверсифіковані підприємства
Ключові фінансові інструменти	Субсидії	Інвестиції: внутрішні та зовнішні
Учасники та виконавці	Національний уряд	Всі рівні урядування, місцеві актори – публічні органи, приватний бізнес, громадські організації, науковці

Водночас, необхідно відмітити, що вказані відмінності мають значний вплив для прийняття рішення щодо реалізації бізнес-ідей, відкриття бізнесів, оскільки в ринкових умовах господарювання для підприємства важливим є отримання максимального прибутку. Проте, в сільських місцевостях з названими вище особливими ознаками, бізнесам, що вимагають значної кількості зайнятих, організовувати свою діяльність важче, вона є не такою рентабельною, як, наприклад, у великих містах з високою щільністю населення.

Вітчизняний дослідник Герман О. в своїх працях акцентує увагу на формуванні системи прибуткових можливостей ОТГ, тобто існуючих суб'єктів господарювання на території громади. Це створення підприємств, які приносять прибуток. Особливої уваги заслуговує порядок використання земельних

ресурсів ОТГ. Так, за участю фахового агронома слід визначити землі, які використовуються в господарстві під посіви, визначити, що сіяти, щоб урожай приніс прибуток. Визначити землі, які можна здати в оренду, наприклад, під логістику, збудувати склади, закупити техніку тощо. Визначити землі, які можуть відійти під забудову. Якщо співпрацювати з інвестором, обов'язково враховувати потреби громади: житло для молодих сімей, учасників АТО, переселенців. Тобто, громада повинна мати своїх фахівців – зоотехніків, агрономів, будівельників, ветеринарів – за потребою. Або знаходити кошти в бюджеті для запрошення необхідних спеціалістів у визначені галузі.

Від організації, точніше, від реалізації прибуткових можливостей залежить розвиток соціальної сфери та сфери послуг. Медицина, освіта, культура ні в якому разі не повинні бути на останньому місці і фінансуватися за залишковим принципом, як це є нині [4].

Формування ОТГ є якісно новим етапом у розвитку управлінської системи нашої держави. В ході децентралізаційної реформи успішними стають ті регіони та громади, які ефективно розвивають власну внутрішню спроможність та поліпшують ті внутрішні умови, які впливають на інвестиційну привабливість та підтримують її. В сучасних ринкових умовах господарювання саме на об'єднані територіальні громади покладено обов'язок перед населенням за формування соціальної інфраструктури, комфортного середовища проживання людей, розумне планування суспільного простору. Нові ОТГ мають на меті вирішити велику кількість проблем, але вони обов'язково відчують диспаритет розвитку у порівнянні з містами, тому важливим аспектом формування нових територіальних громад є визначення важливості використання потенціалу сільських територій всередині громад, що забезпечить оптимальний розвиток регіону загалом.

Список використаних джерел:

1. Баймуратов М. А. Публичная самоуправленческая (муниципальная) власть и гражданское общество: проблемы

взаимосвязи и взаимозависимости / М. А Баймуратов // Право и политика. – 2004. – № 3. – С. 82–87.

2. Батанов О. В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні: монографія / О. В. Батанов; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К.: [Б. В.], 2001. – 260 с.

3. Бодрова І. І. Концептуальні підходи до визначення поняття територіальна громада / І. І. Бодрова // Державне будівництво та місцеве самоврядування: Зб. наук. пр. – Х., 2004. – Вип. 7. – С. 62–73.

4. Герман О. Об'єднання територіальних громад: «За» і «проти». Утриматися ж не вийде / О. Герман // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2394445-obednanna-teritorialnih-gromad-za-i-proti-utrimatisa-z-ne-vijde.html>.

5. Гураль П. Ф. Територіальна громада в Україні: історико-правове дослідження: автореф. дис. д-ра юрид. наук / П. Ф. Гураль. – Львів: Б. в., 2009. – 40 с.

6. Нові підходи розвитку сільських територій в умовах децентралізації та змін у державній регіональній політиці / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.csi.org.ua/articles/novi-pidhody-rozvytku-silskyh-terytorij-v-umovah-detsentralizatsiyi-ta-zmin-u-derzhavnij-regionalnij-politytsi/>.

7. Про добровільне об'єднання територіальних громад / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

8. Руда Н. І. Територіальна громада – суб'єкт конституційно-правових відносин: теоретичний та історичний аспекти / Н. І. Руда // Правова держава: Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – Вип. 12. – К., 2001. – С. 232–243.

9. Турчинов І. Проблеми визначення правового статусу територіальних громад в Україні [Електронний ресурс]/І. Турчинов. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2010-1/doc/2/12.pdf>.

ФУНКЦІОНАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ ВПЛИВУ ІНСТИТУТІВ ВЛАДИ НА ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЮ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

І. Ю. Куцюк,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено функціонування інститутів влади які спрямовані на реалізацію антикорупційної політики на рівні держави.

Ключові слова: антикорупційна політика, інститути, держане управління, корупція, держава.

Можливості боротьби з корупцією в Україні, необхідно проаналізувати потенційну участь у вирішенні цієї проблеми не лише органів влади, а й ключових компонентів громадянського суспільства – підприємницьких структур, незалежних засобів масової інформації, громадських інститутів і суспільства загалом. В межах дослідження варто визначити механізми, впровадження яких приводять комплекс антикорупційних заходів до певної системи. На думку Е. Молдован, механізмами забезпечення реалізації концептуальних заходів протидії корупції у практичній площині є такі [1, 2]:

Політичний – наявність політичної волі до запобігання і протидії корупції усіма можливими демократичними заходами;

Економічний – обов'язкове врахування щорічних видатків на фінансування антикорупційних заходів із Державного та місцевих бюджетів;

Нормативно-правовий – підготовка та прийняття Верховною Радою України, центральними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в межах їх компетенції нормативно-правових актів антикорупційного характеру та таких, мета і зміст яких співзвучні із програмними;

¹ Науковий керівник – д.е.н., професор Ткачук В. І.

Організаційний – Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України формують законодавче та нормативно-правове забезпечення реалізації антикорупційних заходів;

Кадровий – залучення фахівців у сферах юриспруденції, педагогіки, психології, соціології, PR-технологій, маркетингу, політології, державного управління та місцевого самоврядування тощо.

ЗМІ є одним з головних суб'єктів антикорупційної боротьби. Водночас ефективність їхньої діяльності досить сильно залежить від їх прозорості та незалежності. Найважливіше завдання ЗМІ в суспільстві – прозоре інформування громадян, а також здатність та спроможність забезпечувати відкритий та видимий рух інформації. На сьогодні в Україні, в умовах економічної і соціальної кризи, роль ЗМІ як гарантів політичної і соціальної стабільності та як каналів представлення суспільних інтересів значно підвищується.

Окрім цього, в українському медіа просторі наявне нехтування етичними і моральними принципами. Також вітчизняний ефір перенасичений низькосортними, програмами та серіалами переважно кримінального характеру тощо. Освітні, пізнавальні, історичні програми зникли з ефіру, так само як і дитячі програми. Етичні професійні стандарти вимагають від фахівця поєднання інтересів суспільства, редакційної групи та своїх власних. На жаль, у наш час суспільні цінності та цінність моралі як такої відступають перед матеріальними вигодами [3, с. 145].

Як наслідок недостатньої комунікації влади з громадськістю та ЗМІ останніми роками спостерігаємо негативну динаміку довіри до влади в цілому й окремих інститутів зокрема [4, с. 138]. Про критичний рівень довіри до влади свідчать дані соціологічного дослідження Центру Разумкова «Ставлення громадян України до суспільних інститутів, електоральні орієнтації», що проведені у 2018 р. [5]. Так, серед інститутів держави та суспільства найбільшу довіру громадян мають волонтерські організації (їм довіряють 66 % опитаних), Церква (63,3 %), Збройні Сили України (55,9 %), Національна гвардія України (49 %), добровольчий рух

(територіальна оборона) (45,2 %), Державна служба з надзвичайних ситуацій (45 %) – кількість респондентів, які довіряють цим інститутам, на статистично значущому рівні перевищує число тих, хто їм не довіряє. Президенту України довіряють лише 22 % опитаних, не довіряють – 71,9 %, Уряду – відповідно 12,8 % і 81,9 %, Національному банку – відповідно 11,7 % і 81,5 %, Верховній Раді – відповідно 9 % і 86,6 %, прокуратурі – відповідно 9,5 % і 83,3 %, судам – відповідно 7 % і 86,6%. Національному антикорупційному бюро України довіряють 21,3 % опитаних, не довіряють – 64,8 %. Довіру до державного апарату (чиновників) висловили 7,9 % опитаних, не довіряють – 87 %. Український низький рівень довіри мають також політичні партії (відповідно 8,6 % і 83,5 %), комерційні банки (відповідно 10,4 % і 83,9 %), засоби масової інформації Росії (відповідно 3,4 % і 85,2 %). Дії Президента України повністю підтримують 4,4 % опитаних, підтримують окремі дії – 39,1%, не підтримують – 51,7 %; дії Уряду – відповідно 2,4 %, 29 %, 61,9 %; дії Прем'єр-міністра – відповідно 3,9 %, 31,3 % і 57,9 %; Верховної Ради України – відповідно 1,9 %, 25,2 %, 67,5 %; Голови Верховної Ради України – відповідно 2, 7%, 25,1 %, 62 %, Національного банку України – 2,3 %, 17,3 %, 67,3 % [5].

Наведені дані свідчать про розбалансованість системи політичної та управлінської комунікації інституцій влади, громадянського суспільства та ЗМІ. Вважаємо, що саме якість комунікаційних заходів, їх системність та прозорість, у тому числі через діяльність авторитетних і активних громадських рад, здатна суттєво послабити існуючу напруженість у суспільстві, сприятиме поверненню довіри громадян до державних інституцій та подоланню кризи легітимності влади. Для повноцінної і всебічної боротьби з корупцією ЗМІ повинні отримати повну незалежність від усіх гілок влади, стати самостійною і сильною «четвертою владою».

Список використаних джерел:

1. Молдован Е. Механізми подолання корупційних проявів у сфері державної служби / Е. Молдован // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2009. – Вип. 2. – С. 267–276.

2. Офіційний сайт незалежної аналітичної платформи «VoxUkraine» / Економічне зростання Китаю в сучасних умовах [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://voxukraine.org/uk/ekonomichne-zrostandnya-kitayu-v-suchasnihi-umovah/>.

3. Сенюк А. С. Етичний аспект професійних стандартів української та зарубіжної журналістики / А. С. Сенюк // Культура народів Причорномор'я. – 2007. – № 101. – С. 143 – 146.

4. Beglytsia V. P. Corruption and economic development: the role of state/ V. P. Beglytsia., O. O. Tsyplitska // Науковий вісник Полісся. – 2018. – № 1 (13). – Ч. 1. – С. 135 – 141.

5. Ставлення громадян України до суспільних інститутів, електоральні орієнтації: Результати соціологічного дослідження Центру Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://razumkov.org.ua/uploads/socio/Press0417.pdf>.

ПРОЕКТ РОЗВИТКУ ОТГ, ЯК ОБ'ЄКТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ГРОМАДИ

*М. П. Кучерук,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Одним із ключових факторів процесу розвитку об'єднаної територіальної громади є ефективний проект розвитку ОТГ, а особливо індивідуальний, такий, що має право на високу оцінку суспільства у разі його успіху та дасть право персоналізувати отриманий досвід, якісний ефект, бренд громади.

Ключові слова: проект, об'єднана територіальна громада, ефективність, розвиток, інтелектуальна власність, суміжне право.

¹ Науковий керівник: к.е.н, професор Якобчук В. П.

Враховуючи індивідуальність кожної громади, а саме: ресурсне забезпечення, історичний місцевий територіальний та адміністративний стрій, стан платформи для ініціювання, новаторства, модернізації, можна з упевненістю сказати, що проект розвитку ОТГ – це документ з індивідуальними характеристиками.

Вміння застосувати наявну базу даних роздробленого співіснування всіх елементів життя громади для досягнення цілісного ефективного функціонування системи, майстерність управління, слідування визначеному плану та талант застосування доцільних інструментів регулювання – гарантія якісного ефективного проекту розвитку.

Громадські обговорення, пропозиції, розрахунки, практичні поради, висновки спеціалістів щодо проекту розвитку конкретного ОТГ потрапляючи через представників громади в раду ОТГ на затвердження є предметом спільної власності громади – інтелектуальної власності.

Інтелектуальна власність – результат інтелектуальної, творчої діяльності; в ОТГ – винаходи в сфері людської діяльності, наукові відкриття, знаки обслуговування, фірмові найменування і комерційні позначення, усі інші права, що належать до інтелектуальної діяльності[1].

Проект розвитку ОТГ (технічний, робочий, управлінський, документальний, дизайнерський) – сукупність моделей, проектна документація, яка містить цільові рішення і дає повне уявлення про будову функціонування об'єкта, процесу, організації, мережі управління; обмежена в часі, ресурсах та вимогах якості унікальна сукупність інструментів та механізмів управлінської діяльності, направлена на досягнення унікальних цілей та завдань для створення нової цінності (продукту або послуги, бренду); концепція, задум щодо створення індивідуального стилю з урахуванням особливостей походження ресурсів та їх функціонального призначення; документація, яка містить принципові конструктивні рішення і дає уявлення про будову та принцип дії комплексного функціонування системи ОТГ [2].

Такий вид індивідуальної власності може розглядатися, як корисна модель чи раціоналізаторська пропозиція та бути об'єктом суміжних прав конкретної громади[3] .

При цьому можуть розглядатися такі моделі доступу до права використання проекту, як об'єкта інтелектуальної власності:

- комерційний – наприклад франшиза;
- загальнодоступний – на основі суспільного надбання, проте не втрачаючи охоронного статусу суміжних прав на інтелектуальну власність, наприклад проводячи семінари, тренінги тощо.[4]

Насамперед проект розвитку ОТГ, який має статус об'єкта інтелектуальної власності демонструє прозорість в управлінні та автоматично виконує роль маркетингового механізму реклами, пасивного стимулювання до інвестицій на конкурентному ринку, формує внутрішню культуру взаємодії суб'єктів економіко-соціальних відносин, є підґрунтям для створення власного управлінського бренду.

Список використаних джерел:

1. Інтелектуальна власність // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. – Т. 2 : Д – Й. – 744 с.
2. *The Definitive Guide to Project Management*. Nokes, Sebastian. 2nd Ed.n. London (Financial Times / Prentice Hall): 2007.
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-ХІІ
4. Рекомендації щодо застосування винятків та обмежень у сфері авторського права і суміжних прав Архівовано 7 квітень 2016 у Wayback Machine. *Офіційний веб-портал Державної служби інтелектуальної власності України*

РОЛЬ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ПРИКЛАДІ КОРОСТИШІВСЬКОГО РАЙОНУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Н. О. Лановенко,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Соціальне підприємництво є важливим інструментом вирішення значної низки соціальних проблем, оскільки основною його метою є не отримання прибутку, а досягнення визначеного соціального результату. Даний вид підприємництва в Україні набуває розвитку, проте темпи є незначними.

Ключові слова: соціальне підприємництво, соціальна сфера, державна підтримка.

Різні умови розвитку регіонів не дають можливості їм однаково розвиватися, тому завжди між ними існує диференціація, зокрема й в області розвитку соціального підприємництва.

Українські вчені при дослідженні механізму підприємницького стимулювання дійшли висновку, що ринкова система є динамічною і в цілому ефективною, але має певні межі, в рамках яких ринковий механізм є дієвим [1, с.77].

У зв'язку з цим у вітчизняній економічній науці набула поширення думка про необхідність державного регулювання економічних процесів. До прихильників такої ідеї належать такі економісти, як: М. Туган-Барановський, М. Соболев і К. Воблий. Дослідження вчених показали, що визначальну роль у становленні ринкової економіки відіграє держава. Але державне регулювання не має заміщати ділову активність підприємств, а тільки формувати певні інституційні межі і гарантувати відповідні конкурентні умови на світовому ринку [2, с.114].

¹ Науковий керівник: к.е.н, доцент Симоненко Л. І.

Інші вчені також наголошують на потребі активної участі держави, адже коли співпрацюватимуть ринкова система і державне регулювання на загальнонаціональному та регіональному рівнях, суспільство буде повноцінним.

Мета полягає в аналізі ролі та впливу органів виконавчої влади й місцевого самоврядування у розвитку соціального підприємництва на прикладі Коростишівського району Житомирської області.

Соціальне підприємництво – нове і дещо незрозуміле явище для сучасного українського бізнесу. На противагу європейському, який давно знайомий з таким видом підприємницької діяльності. Так, Італія вважається історичним центром соціальної кооперації та підприємництва, де різні форми такого бізнесу закріплені на законодавчому рівні, а у Великобританії, для прикладу, нараховується понад 50 тисяч соціальних підприємств [5].

Наша держава лише відкриває для себе такий спосіб ведення бізнесу. І якщо одні вітчизняні підприємці ще міркують над перевагами, то інші – заявляють про перші досягнення в якості соціальних підприємств.

Основними напрямками діяльності соціальних підприємств є наступні:

- створення умов для дітей в реалізації творчих, культурних, спортивних можливостей;
- забезпечення доступним житлом громадян з числа малозабезпечених, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, молоді, багатодітних сімей;
- подолання бідності і зменшення соціального розшарування; створення умов для гідного життя людей похилого віку, осіб з інвалідністю;
- подолання бездомності громадян, безпритульності, бездоглядності, бродяжництва серед дітей;
- запобігання усіх форм насильства, зокрема домашнього насильства; запобігання втягуванню дітей у злочинну діяльність;
- протидія торгівлі людьми, реабілітація постраждалих від торгівлі людьми; профілактика та розв'язання проблем, пов'язаних із залежністю до алкоголю, наркотиків, іншою

залежністю, яка має негативні наслідки для людини та суспільства;

- сприяння працевлаштуванню осіб, які не мають роботи, зокрема шляхом їх навчання знанням і навичкам роботи за професією та пошуку роботи;

- здійснення заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки;

- протидія поширенню соціально небезпечних захворювань;

- вирішення інших соціальних питань, визначених актами центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування [3].

До теперішнього часу в Україні не сформовано державну політику з розвитку соціального підприємництва. Держава не розглядає суб'єктів соціального підприємництва повноцінними партнерами у реалізації державної соціальної політики. Зокрема у Коростишівському районі вирішенням питань у соціальній сферах займаються: управління праці та соціального захисту населення райдержадміністрації (далі – РДА); служба у справах дітей РДА; відділ культури, сім'ї, молоді та спорту РДА; Коростишівський районний центр для сім'ї, дітей та молоді; Коростишівське об'єднане управління Пенсійного фонду України; Коростишівська районна філія Житомирського обласного центру зайнятості; *Територіальний центр соціального обслуговування* (надання соціальних послуг) *Коростишівського району*; Коростишівський центр комплексної реабілітації дітей з інвалідністю.

Вирішення питань у соціальній сфері здійснюється переважно органами влади шляхом використання бюджетних коштів. Наявність коштів у державному та місцевому бюджеті є визначальним фактором для реалізації відповідних соціальних програм.

Проте в даному районі органи виконавчої влади та місцевого самоврядування не стоять осторонь питання розвитку підприємництва у тому числі й соціального. Рішенням 12 сесії VII скликання затверджено Комплексну програму розвитку малого і середнього підприємництва у Коростишівському районі на 2017-2020 роки.

Також на засідання 2 сесії VII скликання затверджено Програму залучення інвестицій в економіку Коростишівського району на 2016-2020 роки (далі – Програма) [4]. Відповідно до цієї Програми було розроблено презентаційні брошури району, де описано соціально-економічний розвиток регіону.

Варто відмітити, що на теренах району діє підприємство «Коростишівський центр соціально-трудової та професійної реабілітації інвалідів», основним видом діяльності якого є виробництво виробів з текстилю.

Органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, у межах повноважень, надається підтримка щодо функціонування даного підприємства. Зокрема, органами виконавчої влади здійснюються закупівлі постільної білизни для лікарень, ФАПів, дитячих садочків. У свою чергу, органами виконавчої влади проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота, через офіційний веб-портал Коростишівської райдержадміністрації, щодо діяльності даного соціального підприємства, асортименту товарів та пошуку кандидатів на вакантні посади.

Розвиток соціального підприємництва, як і району загалом, залежить від керівництва, яке стоїть на чолі, від стилю управління. Можна дати соціальним підприємствам «вільне плавання» і не вникати в їх проблеми, а можна дати їм підтримку, тим самим забезпечивши роботою і працівників, і покращивши соціальний клімат в регіоні.

І хоч, як здається на перший погляд, що ця підтримка не є значною, проте є дуже важливою на всіх етапах функціонування підприємства, яке є складовою великої системи – соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Дерев'янкін Т. Вітчизняна економічна думка про державу і суспільні інститути в системі ринкового господарства на рубежі XIX-XX ст. / Т. Дерев'янкін, О. Костюшко // Економіка України. – 2003. – № 11. – С. 76–79.
2. Державне регулювання інноваційного розвитку економіки України: стратегічні пріоритети: монографія / [За заг.

ред. М. А. Латиніна]. – Х.: Видавництво ХарПІ НАДУ «Магістр», 2014. – 320 с.

3. Концепція розвитку соціального підприємництва в Україні (проект). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/417257?Download=true>

4. Перелік діючих районних Програм затверджених районною радою. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korostishiv-rayrada.zt.gov.ua/index.php/dokumenty/prohramy>

5. Соціальне підприємництво – бізнес із людським обличчям. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gurt.org.ua/interviews/13430/>

ЕТИКА, МОРАЛЬ, ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ: ДЕФІНІЦІЇ

В. В. Лех,

Т. М. Іванова,

студентки ОС «Магістр»¹,

*спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Розглядаються основні дефініції та соціальні характеристики етики, моралі та професійної етики. Досліджуються сутність та аспекти професійної етики в діяльності державних службовців. Обґрунтовується необхідність вдосконалення професійної етики і моралі як елементів механізму протидії корупції.

Ключові слова: етика, мораль, професійна етика, етичні норми, державний службовець, корупція, ефективність публічного управління.

Сьогодні управлінська діяльність державних службовців є складною системою взаємовідносин:

¹ Науковий керівник: к.е.н, доцент Захаріна О. В.

– з державою для виконання управління делегованих їм повноважень;

– з громадянами для захисту їх прав та законних інтересів і опосередкування їх відносин з державою;

– всередині самої соціально-професійної групи для досягнення цілей держави, створення здорового, продуктивного морально-психологічного клімату на робочому місці і умов для самореалізації кожного із службовців.

Переконані, що важливе місце в публічному управлінні посідає етика державного службовця, характеризуючи собою взаємовідносини влади і громади. Управлінський процес не може бути в повній мірі ефективним без духовно-моральної складової. Перш ніж прийняти управлінське рішення, необхідно прорахувати його наслідки для окремо взятого громадянина, громади, суспільства в цілому, оцінити ступінь відповідальності, в тому числі моральної, за результати прийнятого рішення.

З часів Аристотеля термін «етика» (від грецького – звичка, норів, звичай) вживається як визначення норм поведінки і є вченням про моральність. *Етика* – це філософське знання і характеризується як мудрість життя. Предметом етики є мораль. Проте етика не створює моралі. Мораль виникає й розвивається у житті людей як спосіб міжлюдських відносин. *Мораль* – один із способів освоєння людиною дійсності, духовно-практичне відношення, в процесі якого виникають спільність, людяність в своїй безпосередності, що втілені в моральні цінності [2, с. 7].

Професійна етика зародилася ще в рабовласницькому суспільстві. Давньогрецький батько медицини Гіппократ вперше в історії розробив професійний кодекс у формі клятви лікаря, що стало початком розвитку професійної етики. Сьогодні ми говоримо про професійну етику не тільки лікаря але і педагога, журналіста, депутата, а етичні кодекси є в бізнесі, у військових та у сфері торгівлі. Відповідно, професійна діяльність, об'єктом якої виступають живі люди, є складною системою взаємопов'язаних моральних стосунків. І Державний управлінець в цьому не виняток. Моральний аспект в публічному управлінні має важливе значення, оскільки

професійні результати урядовця можуть доленосно впливати на життя інших людей.

Переважно, до державного службовця суспільство висуває не лише вимоги загальної моралі (духовний аспект) але і професійні вимоги, пов'язані з видом діяльності (практичний аспект). Серед таких, на нашу думку, це відданість народу, дотримання інтересів держави, прав і свобод людини, професіоналізм та досвід управління, добросовісність, ввічливість, коректність, повага до громадян і підлеглих, культура мови, вміння притягувати до себе людей своїми знаннями і поведінкою, уникати дій, які можуть свідчити про прихильність до окремих осіб, утримуватись від політичної діяльності у формі політичних заяв і акцій, уникати створення конфліктних ситуацій, а в разі їх виникнення вміти усунути, здійснення належного контролю за роботою підлеглих тощо. Отже, *професійна етика* – це сформована система конкретних моральних норм із супутніми їм практичними правилами, які «обслуговують» ту чи іншу галузь людської діяльності [2, с. 7].

Водночас етика державного службовця має і антикорупційну спрямованість, оскільки є одним із засобів боротьби з корупцією. Однак етика державного службовця орієнтована не лише на боротьбу з корупцією, її вимоги торкаються будь-якої сторони професійного життя службовців. Вагомими аспектами морального життя державних управлінців є:

- ставлення професійної групи і кожного спеціаліста до суспільства в цілому, його інтересів;
- визначення моральних якостей особистості представника державної служби, які забезпечуватимуть найкраще виконання ним професійного обов'язку;
- обґрунтування професіоналізму як моральності державного службовця;
- усвідомлення специфіки моральних відносин кадрового корпусу державної служби і громадян, які є безпосередніми об'єктами їх професійної діяльності;
- розкриття сутності взаємовідносин всередині професійних колективів органів державного управління, специфічних моральних норм, які виражають ці відносини;

– виявлення особливостей, мети, завдань та методів професійного етичного навчання державно-управлінського персоналу [1, с. 4].

У підсумку відмітимо, що державний службовець – це не лише професійно підготовлений урядовець, а й фахівець з політичними, моральними та психологічними установками, відповідним складом характеру, комунікабельністю. В процесі всієї роботи на державній службі держава встановлює відповідні правила для державних службовців, виховує кадри тощо.

Таким чином, зміни в публічному управлінні спрямовані на зростання довіри громадян до влади, що можливе лише за рахунок зростання моральних, професійно-етичних норм і принципів роботи державних службовців.

Список використаних джерел:

1. Василевська Т. Е. Етика державних службовців і запобігання конфлікту інтересів: навч.-метод. матеріали / Т. Е. Василевська; уклад. О. М. Руденко. – К.: НАДУ, 2013. – 76 с.
2. Яремін І. І. Аспекти етичних правил поведінки публічних службовців: навчально-методичний посібник / І. І. Яремін. – Івано-Франківськ: ІФОЦППК, 2016. – 68 с.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ

Д. А. Лещенко,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В дослідженні відображено напрями використання зарубіжного досвіду управління інтелектуальним капіталом. Акцентовано увагу на шляхах та заходах поширення соціальної інклюзії, розкрито механізми впровадження інклюзивної освіти.

¹ Науковий керівник: д.е.н, професор Литвинчук І. Л.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, управління, зарубіжний досвід, освіта, інклюзія.

Основним стратегічним пріоритетом державної політики України є розвиток інтелектуального потенціалу суспільства та інвестиції в людський капітал. Одним з актуальних аспектів реалізації даного пріоритету є інклюзія та інтеграція осіб з інвалідністю в суспільні процеси. Як показує досвід розвинених країн демократії, вищеназвані аспекти розглядаються як стратегічний напрям соціального інвестування. Соціальна інклюзія має знайти своє відображення перш за все у системі освіти яка основою інтелектуального розвитку та джерелом формування інтелектуального капіталу. Інклюзії в освітній сфері забезпечать високоякісні знання та досвід, які сприятимуть розвитку інтелектуального капіталу осіб з обмеженими можливостями, дозволить приймати самостійні рішення та приймати повноцінну участь в житті суспільства. Згідно тверджень ЮНЕСКО, інклюзія в освітній сфері це метод позитивного реагування на багатоманітність людей з особливими можливостями та ставлення до їх індивідуальних відмінностей як до можливостей збагачення навчального процесу [6]. Публічна політика в Україні в напряму впровадження інклюзивної освіти повинна:

- координувати діяльність закладів освіти щодо підготовки фахівців, для роботи в умовах інклюзії;
- вдосконалювати якісні складові організації навчального процесу в сфері інклюзії, важливою ланкою якої є підвищення професійної компетентності викладачів;
- покращувати методичне забезпечення закладів вищої освіти для підготовки педагогів до роботи в інклюзивних закладах, що враховують індивідуальні потреби особливих учнів залежно від віку, характеру, ступеня порушення, якостей особистості;
- використовувати інтерактивні форми навчання, що дають змогу долучити студентів до практичної діяльності в рамках інклюзивної освіти;
- забезпечувати тісну взаємодію викладачів ЗВО з інклюзивними освітніми закладами для уточнення змісту

навчальної і виробничої практик та проведення наукових досліджень;

– фінансувати придбання відповідного обладнання (засоби для щоденного життя; допоміжні або альтернативні засоби спілкування, доступ до комп'ютера, пристосування для транспортних засобів тощо).

Для ефективного управління інтелектуальною капіталізацією державні органи влади на різних рівнях управління мають проводити тренінги, курси підвищення кваліфікації та перекваліфікації осіб з обмеженими можливостями. Зокрема необхідно проводити тренінги, які допоможуть їм з працевлаштуванням, навчать захищати свої трудові права, самостійного пошуку роботи, мотивації до навчання та праці

Працевлаштування інвалідів є головним чинником інтеграції осіб з обмеженими можливостями у суспільство. Сьогодні роботодавці цікавляться професійними якостями осіб з обмеженими можливостями і висловлюють готовність пристосувати умови праці згідно з медичними висновками. Ми пропонуємо використовувати зарубіжний досвід працевлаштування інвалідів, опираючись на досвід США. Роботодавці, які беруть на роботу особу з обмеженими можливостями отримують податкові пільги, а при відмові платять штраф. Державна політика у сфері зайнятості у Європейського Союзу осіб з інвалідністю є одним із пріоритетів Стратегії Інвалідності 2010-2020 рр. [2]. Єврокомісія визнає, що рівень зайнятості у країнах ЄС становить 50 %. Спільнота бачить своєю ціллю більший ріст кількості осіб з інвалідністю з оплачуваною зайнятістю на відкритому ринку праці [1].

В українській системі державного управління інклюзивним розвитком відсутні механізми реалізації заходів інклюзивної політики, не визначено фах та кваліфікаційний рівень спеціалістів із супроводження осіб з обмеженими можливостями, які передбачені Законом України «Про реабілітацію інвалідів в Україні». Сьогодні в Україні існує метод штрафів, який спонукає роботодавців до фіктивного працевлаштування інвалідів та знижує мотивацію інвалідів до продуктивної праці. На наш погляд, доцільно стимулювати

роботодавців, які ведуть соціально-відповідальний бізнес та працевлаштовують інвалідів понад встановлений норматив. Як свідчить досвід Німеччини, Швеції, Угорщини працедавці отримують додаткові кошти (субсидії) від держави за кожного «додаткового» працевлаштованого інваліда.

Ми пропонуємо надавати постійні доплати роботодавцям за кожне додаткове робоче місце для осіб з обмеженими потребами понад норматив; звільняти їх від певних видів податків на певний період часу, а також оптимізувати законодавчу базу України щодо організації праці осіб з інвалідністю. Пропонуємо надати їм загально-суспільне визнання як осіб з рівними можливостями та правами; виробити стратегію щодо організації їх працевлаштування; стимулювати роботодавців для створення робочого місця та організації праці; розробити трудове законодавство про права осіб з інвалідністю з урахуванням міжнародних стандартів та проводити професійну підготовку.

Список використаних джерел:

1. Ашиток Н. Проблеми інклюзивної освіти в Україні // Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». Дрогобич. 2015. Вип. 1/33. С. 4–11.
2. Багдікян С. В. Підходи до організації державного фінансування вищої освіти: світовий досвід та вітчизняні реалії // Матеріали VIII Міжнародного круглого столу «Актуальні соціально-економічні та правові проблеми розвитку України та її регіонів» (05.05. 2017 р., м. Одеса) / МОН України; ОНУ ім. І. І. Мечникова; відп. 352анд. Н. Л. Кусик; ред. кол.: О. В. Побережець, В. С. Ніценко, Є. І. Масленніков. Одеса: ТОВ «Лерадрук», 2017. С. 21–22.
3. Вагнер И. М., Стахив О. Я. Качество высшего образования в Украине URL: <http://waucondastore.com/kachestvo-vysshego-obrazovaniya-v-ukraine> [Дата звернення 26.03.2017].
4. Доповідь ООН про людський розвиток за 2013 рік. URL: http://www.undp.org.ua/images/stories/HDR2013/UKR_Ukraine_HDR2013.pdf.1 [Дата звернення 30.03.2018].
5. Егоров П. Р. Теоретические подходы к инклюзивному

образованию людей с особыми образовательными возможностями URL: http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2012/3.pdf [Дата звернення 21.01.2017].

6. Національна освітня інфраструктура удосконалення інноваційної та підприємницької діяльності ІТ студентів. URL: <http://tempus.nung.edu.ua/uk/news/історія-розвитку-та-сутність-бізнес-інкубування-найбільш-затребувані-бізнес-інкубатори-україни> [Дата звернення 02.05.2017].

7. Радіонова І. Ф., Усик В. І. Інтелектуальний капітал та інтелектуальний потенціал економіки: розмежування понять і явищ // Актуальні проблеми економіки. 2011. № 10(124). С. 56–66.

8. Ревак І. О. Інтелектуальний потенціал у процесах структурної трансформації економіки України // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2013. № 6 (25). С. 106–110.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

О. О. Лісовський,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Обґрунтовано питання теоретичних засад щодо розробки стратегії розвитку аграрних підприємств в контексті формування їх виробничого потенціалу.

Ключові слова: виробничий потенціал, стратегія, розвиток, аграрні підприємства.

Формування стратегії розвитку аграрного підприємства значною мірою залежить від його можливостей ефективно використовувати наявні ресурси та виробничий потенціал

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Левківська Л. М.

зокрема. Запорукою успішності даного процесу є взаємодія механізму формування ресурсного потенціалу з мінливим внутрішнім та зовнішнім середовищами. Саме тому актуалізується питання розгляду теоретичних засад щодо виявлення основних можливостей оцінювання ресурсного потенціалу за для розробки сучасної стратегії розвитку аграрного підприємства.

У вітчизняній економічній літературі зазначена проблематика розглядалася такими вченими-науковцями, як: Бойківською Г. М. [2], Гаєвською Л. М., Черновою О. В. [4], Федоніним О. С., Рєпіною І. М., Олексюком О. І. [7], Герасимчуком З.В. [5] та ін. Однак, більшість їх досліджень ґрунтуються на систематизації ресурсного забезпечення підприємства. Зважаючи на це, виникає необхідність детального обґрунтування питання теоретичних засад щодо розробки стратегії розвитку аграрних підприємств в контексті формування їх виробничого потенціалу.

Нові виклики ринкової економіки вимагають постійного пошуку можливостей для підвищення ефективності діяльності аграрних підприємств. Однією із складових даного процесу є виробничий потенціал, який акумулює в собі значну частку загального потенціалу суб'єкта господарювання. Не належне формування та використання виробничого потенціалу вказує на відсутність потреби у маркетинговому, трудовому або інноваційному потенціалах. Адже брак потужностей для випуску продукції та впровадження диверсифікації вказує на відсутність потреби у нових ринках збуту. Немає сенсу підвищувати кваліфікацію працівників, якщо обладнання та устаткування використовується за старою схемою. Такий взаємозв'язок доречний і для інших видів потенціалу.

Підтвердженням цьому слугує думка С. Іщука, який зазначає, що виробничий потенціал – це складна, організована, динамічна система, яка формується з множини елементів, що перебувають у взаємозв'язку та взаємодії і виконують різні функції в процесі виготовлення продукції необхідної кількості та якості в терміни, визначені ринком [6].

Чимало науковці вбачають під виробничим потенціалом сукупну здатність підприємства забезпечувати максимально

можливі обсяги виробництва за рахунок наявних ресурсів. Так, зокрема Н. Краснокутська вважає, що «...під виробничим потенціалом розуміється максимальна можливість випускати конкурентоспроможну продукцію, підвищувати ефективність діяльності на основі раціонального використання всіх видів ресурсів» [9].

Група авторів під керівництвом О. Федоніна [7] виділяє власне бачення щодо даного визначення: «...потенціал як здатність виконувати завдання». Досліджуючи виробничий потенціал на регіональному рівні, З. Герасимчук та Л. Ковальська виділяють два підходи: «...потенціал як ресурси та як сукупність можливостей» [5].

Таким чином, виробничий потенціал слід розглядати як динамічну систему, в основу якої покладено механізм раціонального використання всіх видів ресурсів за для досягнення максимального ефекту в ринкових умовах невизначеності. Головним завданням виробничого потенціалу для будь-якого підприємства, і аграрного зокрема, є виробництво продукції при мінімальних ресурсних затратах. Для досягнення поставленої мети необхідно постійно здійснювати пошук нових резервів щодо оновлення виробничого потенціалу і пристосування його до мінливих умов внутрішнього і зовнішнього середовищ.

Однак даний процес потребує чіткого розуміння структури виробничого потенціалу, оскільки стратегія його розвитку потребує деталізації основних його елементів (рис.1).

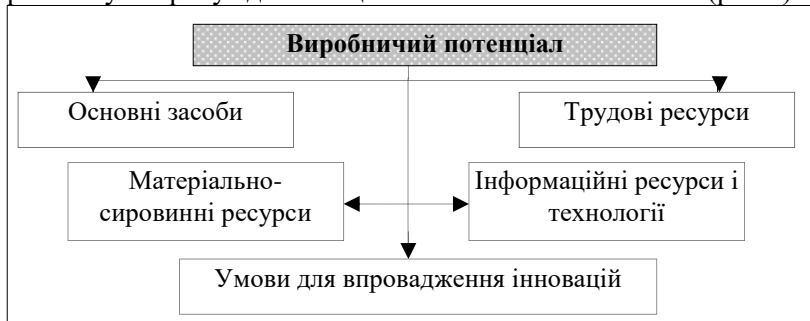

Рис. 1. Основні елементи виробничого потенціалу

Елементами виробничого потенціалу підприємства можна вважати всі ресурси, що пов'язані з функціонуванням і розвитком аграрного підприємства. Поліпшення їх використання сприяє зростанню виробництва, залученню інвестиційних ресурсів і розширенню продажу товарів. Цьому притаманні також і якісні характеристики, такі як:

- взаємозамінність елементів, яка передбачає, що аграрним підприємствам необхідно шукати оптимальні комбінації складових виробничого потенціалу з метою зниження вартості і обсягів використовуваних ресурсів, підвищення екологічності виробництва. Загальновідомо, що всі елементи виробничого потенціалу певною мірою взаємозамінні (якщо збільшити рівень автоматизації й обсяг основних засобів, знизиться кількість використовуваної робочої сили), межі заміності визначають використовувані технологічні обмеження, а також соціально-економічні фактори (не можна повністю замінити працюючих людей машинами, тому що це може викликати критичне збільшення безробіття в регіоні). Фактично будь-який елемент виробничого потенціалу може бути заміщений доти, поки нові пропорції, які устанавляться, не почнуть гальмувати розвиток потенціалу в цілому;

- взаємодоповнюваність елементів – те, яким чином взаємозалежні елементи виробничого потенціалу, визначає динамічність і рухливість його структури. Взаємозамінність і взаємодоповнюваність передбачають наявність комбінації елементів співрозмірних мінімальній, максимальній й оптимальній віддачі виробництва. Істотної зміни виробничого потенціалу не можна домогтися, змінюючи тільки один його елемент, кожен з яких може бути вивчений тільки у взаємозв'язку з іншими;

- гнучкість виробничого потенціалу – проявляється в можливості випускати різну продукцію використовуючи ті самі фактори виробництва. Чим більше номенклатура вироблюваної продукції, тим більш гнучким є виробничий потенціал, тим швидше адаптується підприємство до нових ринкових умов;

- періодичність – проявляється в поступовому старінні й заміні елементів виробничого потенціалу. Основні і забезпечуючі елементи виробництва виробничого потенціалу

перебувають у безперервній взаємодії протягом виробничого процесу. Основні засоби аграрних підприємств належать до основних елементів, тому що вони виступають у ролі засобів праці, основної матеріально-технічної бази, без якої неможливо ефективно виробництво.

Такі елементи виробничого потенціалу є індикаторами безпеки і дослідження його граничних значень у загальній системі моніторингу, що є запорукою оперативного реагування на кризові явища, адже для аграрних формувань найбільшу небезпеку представляє руйнування його потенціалу (скорочення виробничих потужностей, науково-технічної бази й т.п.). В існуючих умовах господарювання підприємства не здатні забезпечувати відтворення свого потенціалу. При цьому ускладнюються навіть пошуки нових ресурсів для виробництва. Два основних джерела покриття витрат основних засобів, амортизаційні відрахування й позикові засоби, стають недоступними в умовах кризи. Саме тому, при формуванні та нарощуванні виробничого потенціалу аграрного підприємства необхідно дотримуватися певних принципів, які б стали запорукою вдалої розробки стратегії їх розвитку (рис. 2). До таких належать:

1. *цілісність* – всі складові елементи потенціалу служать одній загальній цілі – виробництву матеріальних благ та послуг відповідно до потреб споживачів;

2. *поєднання* економічних інтересів розвитку виробництва з регіональними та загальнодержавними;

3. *задоволення* потреб споживачів у високоякісній продукції, роботі, послугі, які необхідні для забезпечення споживачів;

4. *охорона довкілля* – процес формування та нарощення виробничого потенціалу на підприємстві повинен забезпечити рівновагу всіх компонентів природи при задоволенні потреб споживачів і нанесенні найменшої шкоди навколишньому середовищу;

5. *системність* – проявляється в тому, що виробничий потенціал повинен бути системою, яка пов'язує в єдине ціле цілі, ресурси і процеси, що проходять на даному підприємстві [7].

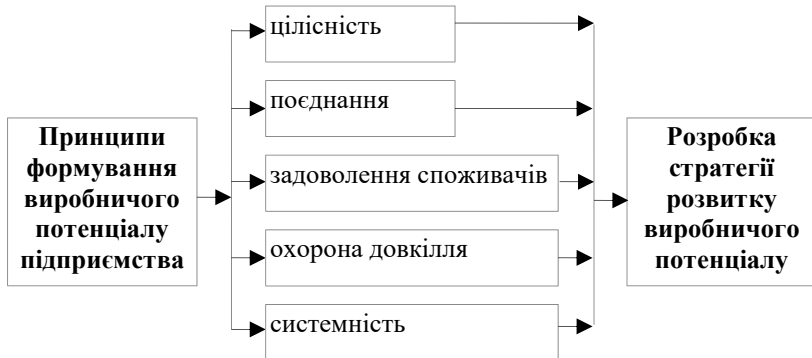

Рис.2. Основні принципи формування виробничого потенціалу та розробки стратегії його розвитку

Виробничий потенціал аграрного підприємства – це реальна можливість підприємства створювати й виробляти конкурентоспроможну продукцію при наявності й раціональному використанні всіх взаємозалежних факторів (ресурсів) виробництва, досягати сталого розвитку та стратегічних цілей в умовах динамічного зовнішнього й внутрішнього економічного середовища. Підприємства, що підтримують високий рівень виробничого потенціалу, є найбільш стійкими до дестабілізаційних умов за рахунок одержання своєчасної інформації про стан виробничої системи й оперативного реагування на поточні зміни. Оцінка вихідного стану підприємства і його можливостей є передумовою для формування ефективної конкурентної стратегії.

Список використаних джерел:

1. Ареф'єва О. Економічні засади формування потенціалу підприємства/ О. Ареф'єва, Т. Харчук // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 7 (85) – С. 71–76.
2. Бойківська Г. Напрями підвищення ефективності використання виробничого потенціалу переробних підприємств системи АПК: [монографія] / Г. Бойківська. – Тернопіль : Крок, 2012. – 238 с.
3. Бойківська Г. М. Теоретичні засади формування та

використання виробничого потенціалу підприємств / Г. М. Бойківська // Економіка і суспільство. – М: МДУ. – 2016. – Випуск 3. – С. 140–146.

4. Гаєвська Л. М. Виробничий потенціал – основа розвитку підприємства / Л. М. Гаєвська, О. В. Чернова // Вісн. ЖДТУ. Економічні науки. – 2011. – № 1 (55). – С. 184–185.

5. Герасимчук З. В., Ковальська Л. Л. Виробничий потенціал регіону: методика оцінки та механізми його нарощення: [Текст] Моногр. Луцьк: ЛДТУ, 2008. – 242 с. 2

6. Іщук С. Концептуальні засади формування та розвитку виробничого потенціалу промислових підприємств / С. Іщук // Регіональна економіка. – 2005. – № 3. – с. 48–56.

7. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навчальний посібник [Текст] / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексюк. – Київ: КНЕУ, 2008. – 316 с.

8. Коленда Н. Поняття виробничої стратегії підприємства / Н. Коленда // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 15. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.global-national.in.ua/issue-15-2017>

9. Краснокутська Н. Потенціал підприємства: формування та оцінка : [навч. посібник] / Н. Краснокутська – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.

10. Рибак М. Види виробничих стратегій підприємств / М. Рибак // Економіка та держава. – 2014. – № 6. – С. 114–119.

НЕОБХІДНІСТЬ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Л. В. Лотиш,
головний бухгалтер,
Житомирської дирекції АТ Укрпошта,
lesya_lotysh@ukr.net

Обґрунтована необхідність приватизації державних підприємств в Україні.

Ключові слова: приватизація, державні підприємства, якість управління державних підприємств.

Протягом часів незалежності нашої держави велика кількість державних підприємств були приватизовані. Приватизація відбувалася різними шляхами з відповідними різними результатами. Сьогодні до приватизації державних підприємств підходять більш виважено, ніж в перші роки приватизації. В Україні напрацьовано чималу законодавчу базу щодо приватизації – це Закони України «Про приватизацію державного майна» від 1992 р.; «Про приватизацію не великих державних підприємств (малу приватизацію)» від 1992 р.; «Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі» від 1996 р.; «Про особливості приватизації підприємств, що належать до сфери управління Міністерства оборони України» від 2000 р.; «Про особливості приватизації об'єктів незавершеного будівництва» від 2000 р.; «Про державну програму приватизації» від 2012 р.; Наразі вищезазначені акти було узагальнено у 2018 р в Законі України «Про приватизацію державного та комунального майна» [1]. Але, навіть при наявності відповідних законів, існує чимало проблем з приватизацією державних підприємств, зокрема стосовно доцільності приватизації та її ефективності.

В дослідженні необхідності і причин приватизації враховано наукові погляди Валевського О. М., Скринник Н. В., Грудницької С. М., Петришиної Н. В. [2-5]. Уряд за будь-яку ціну активізував подальшу приватизацію державних активів. Хоча досвід останніх років переконливо довів, що сама по собі приватизація не здатна забезпечити ні стабільний економічний розвиток, ні економічну ефективність. Однак уряд проводив масштабний розпродаж державних активів, що фактично перетворилося на банальний перерозподіл власності. Ці самі зауваження стосуються і земельної реформи, що відбувалася під застарілими ідеологемами пошуку «ефективного інвестора», «справжнього господаря» тощо, хоча чимало експертів і політиків наполягали на недоцільності зведення земельної реформи тільки до ринку сільськогосподарської землі. Однак ці застереження були також проігноровані, і влада діяла в інтересах великих землевласників у впровадженні ринку землі [2].

Разом з тим через нелегітимний характер проведення приватизації з розробленим для його впровадження ідеологічним підґрунтям, що на практиці реалізувався в бюрократично-номенклатурний в Україні викликала негативне ставлення до неї громадськості через поступове зосередження засобів виробництва та великих пакетів акцій високорентабельних підприємств в руках номенклатури та тіньових структур, сприяла таким чином формуванню олігархічного прошарку суспільства і подальшому збагаченню олігархів при високому рівні монополізації економіки; не виконала покладені на неї фінансові завдання щодо наповнення державного бюджету; не створила засад для підвищення економічної ефективності приватизованих підприємств. [3]

Справедливо зазначити, що основою приватизації не може бути бажання разового поповнення державного бюджету за рахунок продажу державних підприємств, який у нас відбувається частіше всього по заниженій ціні з заниженою вартістю активів. Це вигода лише на користь покупця, а інтереси держави нівелюються.

Варто погодитися з думкою С. М. Грудницької, яка зазначає, що озвучений на початку реформ намір провести масштабну приватизацію держпідприємств через зіткнення інтересів різних груп впливу навколо держпідприємств не дозволяє зробити рішучих кроків, зберігаються малі темпи приватизації. Основні суперечки розгортаються навколо доцільності приватизації підприємств стратегічного значення (Укрзалізниця, Укрпошта, Енергоатом, Укргідроенерго та 361ан.). Також в Україні багато унікальних підприємств, чия цінність для держави, за оцінками фахівців, в рази перевищує суми, які можна виручити від приватизації (НДІ, конструкторські бюро, дослідні станції і т.д.). Вони можуть бути втрачені для країни, оскільки часто держпідприємства купують не з метою розвивати його, а з метою ліквідувати конкурента на внутрішньому або зовнішньому ринку і т.п. [4].

Таким чином, в країні потрібно проводити реформування державних підприємств, для прискорення економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності підприємства. Для цього першочергово потрібно підвищувати

якість управління державних підприємств і забезпечити прозорість їхньої діяльності.

Прозорість є одним із головних принципів корпоративного управління державних підприємств у світі. Україна, підписавши Угоду про Асоціацію з ЄС, зобов'язалась підвищити прозорість та конкурентоспроможність в галузі державних закупівель (забезпечити проведення закупівель на конкурсній основі та гарантувати доступ до інформації щодо державних закупівель, зокрема, для державних підприємств), підвищити рівень боротьби з корупцією, впроваджувати політику зміцнення корпоративного управління [5].

Крім того слід зазначити, що підприємства які виконують не лише комерційну, а й соціальну функцію не повинні бути повністю переданими приватній особі, адже будь-який господар дбає про свої власні інтереси, але ніяк не про соціальну функцію держави. Але якщо уряд не фінансує та не здійснює інвестування в такі підприємства, то з часом вони перетворюються у збиткові, що значно знижує якість соціальних послуг. У цьому випадку державі ніби не потрібні такі непривабливі підприємства – «тягарі», але повністю позбуватися їх вкрай необачно. Для підвищення економічної ефективності такого підприємства передусім потрібно знайти гарного кваліфікованого керівника менеджера та управлінця, який би запропонував свій дієвий «бізнес – план» розвитку державного підприємства з запровадженням таких управлінських реформ, які б дозволили вивести державне підприємство на ринок як повноцінного конкурентно-спроможного надавача послуг. Для того щоб отримувати прибутки та якісно надавати послуги без допомоги держави одних ефективних управлінських рішень не достатньо, потрібно постійно удосконалювати та модернізувати підприємство, а для цього потрібні інвестиції. Звичайно, якщо держава бажає надалі контролювати соціальні функції даного підприємства, для неї вигідно залучати частково інвесторів продаючи їм частину акцій підприємства, але при цьому залишаючи контрольний пакет у державі.

На наш погляд це чудова можливість модернізувати підприємство та покращити надання ним комерційних послуг,

зробити підприємство конкурентоспроможним. Такі кроки врятовують підприємство від конкурентного знищення та економічної байдужості держави до його розвитку. Крім того залучення інвестицій це ще не запорука успіху підприємства, адже потрібно пам'ятати, що будь яке інвестування потрібно спрямовувати на модернізацію підприємства, на відкриття нових ліній виробництва, на впровадження інноваційних технологій та в жодному разі не можна залучати інвестиції на покриття поточних витрат (заробітна плата, податки, адміністративні витрати). У цьому випадку підприємство не матиме економічного зростання, і тому для ефективного використання інвестицій на підприємстві обов'язково повинен проводитися незалежний зовнішній аудит.

Список використаних джерел:

1. Законі України «Про приватизацію державного та комунального майна». URL: zakon.rada.gov.ua
2. Валеvський О. М. Аналіз причин невдач реалізації реформ в Україні. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Valevskiy.pdf>
3. Скринник Н. В. Аналіз результатів приватизації і причин, якими вони обумовлені. URL: [irbis-nbuv.gov.ua > cgi-bin > opac > search](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis-nbuv.gov.ua?P=1&I=1&F=1&X=1)
4. Грудницької С. М. Теоретичні засади регіоналізації державного управління державними підприємствами: господарсько-правовий аспект. URL: [dspace.nlu.edu.ua>bitstream >Grudnytska_90-100](http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/Grudnytska_90-100)
5. Петришина Н. В. Державні підприємства України: проблеми функціонування та шляхи їх вирішення. URL: [www.irbis-nbuv.gov.ua>cgi-bin>irbis_nbuv>cgiirbis_64](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis-nbuv>cgiirbis_64)

РОЛЬ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УПРАВЛІННІ РЕФОРМАМИ

О. В. Лотиш,

заступник головного лікаря з технічних питань,
КП «Центр первинної медико-санітарної допомоги»
Житомирської міської ради

Досліджено роль закладів охорони здоров'я в управлінні сучасних адміністративних реформ.

Ключові слова: нова система управління, професійні кадри, сфера охорони здоров'я.

В сучасних умовах господарювання стрімкі зміни зовнішнього середовища вимагають від підприємств різних форм власності побудови і функціонування якісних систем управління, оскільки від цього залежить ефективність роботи цих підприємств. В рішенні цього питання велика роль приділяється практичному вирішенню комплексу питань організації, методики та впровадження новітніх підходів до оцінки якості системи управління.

Основною відмінністю нинішнього часу є пріоритетність знань, інформації та інтелекту. Конкуренція все більше й більше стосується компетенції та інтелекту, а не фізичної сили. Природні ресурси, робоча сила і капітал втрачають свою значимість. Сьогодні ніхто не може мати монополії на знання. Інформація поширюється миттєво. Одних технологічних і організаційних переваг замало, тому що ними володіють усі.

Охорона здоров'я (ОЗ) є настільки складно організованою системою, що для нормального функціонування не може обходитися без адекватного управління. Принципи управління в системі охорони здоров'я багато в чому схожі з принципами управління в інших галузях господарства, однак мають свою унікальну специфіку. Використання сучасних специфічних підходів до менеджменту дає можливість забезпечити підвищення ефективності діяльності як галузі охорони здоров'я в цілому, так і окремих лікувальних закладів, медичних колективів.

Сьогодення вимагає від систем охорони здоров'я більш цілісного орієнтованого на людину підходу. Рішення, спрямовані на здоров'я людей, повинні бути збалансовані з рішеннями, які зосереджуються на поліпшенні здоров'я системи ОЗ. Це вимагає всеосяжних і позитивних змін, що спрямовані на людей: на пацієнтів, на медичних працівників і на керівників, які приймають управлінські рішення. Управління в галузі охорони здоров'я, що повинно ускладнюватися з розвитком самої системи надання медичних послуг, в Україні залишається у вигляді пострадянської адміністративно-командної моделі. Модифікації управління закладами охорони здоров'я останніх років не внесли кардинальних змін у застарілі підходи до менеджменту. [1]

Сфера охорони здоров'я до 2018р. не зазнавала суттєвих реформ внаслідок чого вона стала неефективна і не відповідає основним завданням. Відповідно підприємства охорони здоров'я очолюють керівники, переважно управлінці колишньої формації, що мають позитивне соціальне самопочуття і достатній рівень професіоналізму як медики, але не володіють знаннями і технологіями сучасного менеджменту. Їх діяльність та досвід управління будується на основі особистісних якостей та навичок, отриманих протягом багатьох років. Сучасний керівник повинен спиратися не лише на свій особистий досвід, а й мати якості та знання управлінця та менеджера. У нашій країні спостерігається дефіцит фахових керівників, які здатні стати «важелем» новачків та ініціатором позитивних реформ на своєму підприємстві, а це відіграє велику роль у процесі реформування галузі і слугує запорукою успіху та ефективності розвитку сучасної системи ОЗ.

З іншого боку, якщо на керівну посаду призначається молода людина без досвіду управління, відповідних навичок та вмінь організації роботи закладу, при цьому не розуміючи і не враховуючи думку колективу існує велика ймовірність виникнення непорозумінь в середині підприємства, що в свою чергу призведе до негативних наслідків та невдоволень співробітників.

Сьогодення вимагає створення якісно нової системи управління, як на державному рівні, так і на рівні закладу

охорони здоров'я з професійними кадрами. Така перебудова повинна спиратися не на інтуїтивні й емпіричні висновки, а на науково обґрунтовані та доведено ефективні організаційні форми та управлінські технології, що й обумовило актуальність проведеного дослідження.

Якісні методи управління є предметом широкого обговорення у наукових вітчизняних і зарубіжних виданнях. У нинішніх умовах розвитку економіки потребують доопрацювання методи і форми оцінки якості системи управління, необхідні для фахівців при вирішенні практичних питань, особливо при організації роботи на підприємствах у рамках комплексних підходів до управління. Усе це свідчить про необхідність ґрунтовного вивчення, оцінки, аналізу та визначення шляхів підвищення якості системи управління підприємствами.

Особливості управління підприємствами на сучасному етапі розвитку країни тісно пов'язані зі зміною стратегічних орієнтирів у їхній діяльності. Основними економічними цілями підприємств у ринкових умовах є: надання якісних послуг, використання інноваційного обладнання, підвищення ефективності праці, застосування нових технологій при цьому враховуючи потреби колективу, та їх позитивний макроклімат. Разом з тим зростає вплив конкуренції, поява великого вибору нових приватних клінік дає можливість пацієнту самостійного вибору медичних закладів. Одночасно з цим і медичні фахівці отримують вибір підприємства, як роботодавця.

Проведення в державі реформи у галузі охорони здоров'я припускає корінну зміну сформованих методів стратегічного розвитку підприємств і державного регулювання. Мета медичної реформи полягає у створенні нових відносин між різними підприємствами, а також усередині окремих підприємств. Децентралізація управління і зміщення основних важелів регулювання на мікрорівень з переходом до все більшої економічної самостійності підприємств, насамперед на базі розвитку відносин власності. Тому кожне українське підприємство змушено в основному самостійно обирати шлях виходу з кризи і входження в ринок. Умовою стабільного і ефективного функціонування стає така форма функціонування

підприємств, при якій максимально виявляється власна ініціатива і самостійне вирішення назрілих проблем.

Медична система є однією із соціальних підсистем суспільства, а медичний заклад – складовою цієї підсистеми, йому притаманне соціальне управління як системо утворюючий фактор, що забезпечує його цілісне функціонування, збереження і розвиток.

Як відомо, медична установа для своєї діяльності використовує різні ресурси, де одним з головних є персонал, тобто людські ресурси. Очевидно, що соціальне управління медичним підприємством включає і управління рухом його персоналу, метою якого є забезпечення належними кадрами та підвищення їх професійного рівня і ділової кваліфікації.

До системи управління персоналом входять близько десяти функціональних підсистем. Кожна підсистема і окремі їх функції вимагають спеціалізованого менеджменту. Проте ми зупинимось лише на управлінні однією із функцій підсистеми розвитку кадрів – управлінні кар'єрою, яке спрямоване на створення високопрофесійної організації, яка б чітко, налагоджено і кваліфіковано працювала для досягнення загальної мети. Тобто управління кар'єрою має справу з проблемами і процесами, що безпосередньо пов'язані з інтересами і потребами як окремих людей, так і малих і великих соціальних груп. Дії суб'єкта управління в цьому відношенні визначаються, передусім, особливостями об'єкта. У загальному вигляді об'єктом управління кар'єрою є людина і її праця в постійному розвитку.

Функціонування підприємств, орієнтованих на виживання, істотно відрізняється від діяльності ринкових підприємств, однак мало хто намагається цю різницю зрозуміти. У зв'язку з цим реформи здійснюються за відсутності належного аналізу їхнього впливу на діяльність підприємств. Через недостатнє приділення уваги аналізу мотивів нинішнього функціонування підприємств, політика уряду часто не досягає намічених цілей.

Також слід зазначити, що однією з причин подібного становища українських підприємств є недосконала законодавча база: несвоєчасна розробка і прийняття відповідних державних законодавчих актів, їхня неповнота і нестабільність. Тому багато

підприємств не поспішають до розробки і впровадження адаптаційних моделей управління і не зовсім чітко розуміють те, що зрушення в економічному (а отже й у соціально-політичному) укладі нашої держави, по-перше, незворотні; по-друге, системні, тобто деформують традиційні цілі підприємств, перетворюють зовнішнє середовище, змушують переглядати ціннісні характеристики цих підприємств; по-третє, погано регульовані.

Але необхідно підкреслити, що нинішній етап розвитку економіки, як ніколи раніше, дав можливість керівникам підприємств творчо мислити і самостійно обирати ті чи інші моделі управління. Керівники підприємств і трудові колективи одержали право обирати передбачену законом форму власності, вводити адекватну систему оплати праці та матеріального стимулювання, на свій розсуд розпоряджатися коштами, створювати нові моделі управління.

Розробка і реалізація стратегії розвитку українських підприємств, власне кажучи, зводиться до управління економікою на мікрорівні. Для цього необхідна побудова вдосконаленої системи управління, яка б виконувала наступні основні функції: направляючу – обґрунтування цілей і вибір головних шляхів їхнього досягнення; координуючу – балансування найважливіших ресурсних обмежень і узгодження суперечливих інтересів усіх учасників виробничого процесу; стимулюючу – активізація рушійних сил розвитку.

Досвід показує, що при реалізації означених підприємствами функцій, однією з найбільш важко здійснених є стимулююча функція. Вона спрямована на те, щоб зацікавити працівника в успіху загальної справи й у реалізації його здібностей і можливостей. Як правило, традиційними методами управління таку задачу практично вирішити вдається лише частково.

Впровадження маркетингової стратегії передбачає перетворення стратегії в план конкретних дій, а потім – в результати. Однією з передумов успішної реалізації стратегії є переконливе обґрунтування необхідності змін у підприємствах ОЗ. Управління процесом реалізації стратегії вважається успішним,

якщо підприємство досягає відмічених стратегічних і фінансових показників і виконує довгостроковий стратегічний план. Якість управління сьогодні досліджується науковцями в різних аспектах і з різних позицій. Найбільш змістовний економічний аспект, коли якість управління розглядається як інтегрована характеристика вміння підприємства ОЗ успішно вести свою діяльність.

Ієрархічна структура факторів, що забезпечують якість системи управління, може мати наступний вигляд: якість управлінського персоналу – професійні, ділові, особисті якості; якість організаційної структури – відповідність організаційної структури управління місії, стратегії, сучасному стану розвитку підприємства; оптимальність бізнес-процесів; ієрархічність та функціональність структури апарату управління; принципи делегування повноважень, прав і відповідальності та повнота їх виконання; якість організаційних комунікацій – відповідність організаційних комунікацій місії, оптимальність шляху проходження інформації; швидкість передачі інформації; ефективність зворотного зв'язку; якість інформаційного забезпечення; якість організаційної культури – відповідність організаційної культури місії; ефективність системи мотивації і розвитку персоналу; належність умов праці; дієвість трудової дисципліни; ступінь інтеграції структурних підрозділів; якість процесу прийняття управлінських рішень – повнота та достовірність вхідної інформації; якість аналізу вхідної інформації; розробки альтернатив управлінських рішень; оцінки альтернатив і вибору рішення; надання рішень до виконання; контролю та внесення змін у виконання рішення [2].

Список використаних джерел:

1. Яким повинен бути сучасний управлінець у сфері охорони здоров'я / В. М. Лехан, Л. В. Крячкова, Е. В. Борвінко // Україна. Здоров'я нації. – 2016. – № 4(1). – С. 139-145. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uzn_2016_4%281%29__26.
2. Садеков А. А., Шталь Т. В. Оцінка якості управління як фактор успішної реалізації стратегії підприємств ресторанного господарства. URL http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2011_2_14.

ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА КАПІТАЛІЗАЦІЮ БАНКІВ В УКРАЇНІ

А. Г. Лук'яненко,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В статті розглянуто вплив регуляторної політики держави на посилення капіталізації банківського сектору. Визначено чинники, що сприяють нестабільності діяльності банків.

Ключові слова: регуляторна політика, держава, капіталізація, банківська система, фінансовий ринок.

Банківська система України належить до сфери економічної діяльності, в якій розвиток ринкових відносин та стан конкурентної боротьби суттєво впливають на зміну кон'юнктури фінансового ринку в цілому та його основної складової – кредитно-банківський ринок, що потребує підвищення ефективності державного регулювання. Зміна кількості банківських установ в Україні під впливом конкуренції за останні 5 років наведена на рис. 1 [6].

**Рис. 1. Динаміка зміни кількості банків в Україні, одиниць,
станом на початок відповідного періоду**

Джерело: розраховано за даними НБУ.

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Литвинчук І. Л.

За останній період кількість банків, які мають ліцензію НБУ скоротилася на 9,4 %, а кількість банків, котрі знаходяться в стані ліквідацію зросла на 33,3 %. Протягом останнього року до Державного реєстру банків було включено одну банківську установу – ПАТ «Вектор Банк» (дата реєстрації 31.01.2014 р., № 352). Станом на 1.01.2018 р. загальна кількість банків зменшилася у порівнянні з 2014 р. майже вдвічі.[5]

Наприкінці грудня 2016 р. у власність держави перейшов КБ Приватбанк. Як наслідок, змінилася структура банківського сектору: частка державних банків у чистих активах збільшилася до 51,3 % (з 28,1 % на початок 2016 року).

Таблиця 2

Динаміка капіталу банків України, на початок відповідного періоду

Показник	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2017 р. у % до 2013 р.,
Власний капітал, млн. грн.	192 599	148 063	94 914	116 434	157 364	81,7
Статутний капітал, млн. грн.	183978	179 208	212 921	311 745	488 218	2,6 р.
Співвідношення статутного і власного капіталу, %	95,5	121,0	224,3	267,7	310,2	21,4 р.
Середній розмір статутного капіталу на 1 діючий банк, млн. грн.	1022,1	1134,2	1774,3	3148,9	5953,9	5,8 р.

Джерело: розраховано за даними НБУ.

Посилення регулятивних вимог НБУ привело до суттєвої капіталізації банків. Так, впродовж 2013 – 2017 рр. розмір статутного капіталу зріс з 183978 млн. грн. до 488218 млн. грн. Втім темпи росту обсягів статутного капіталу впродовж 2013 – 2017 рр. нестабільні: незначне скорочення на 2,6 % у 2014 р. супроводжувалось зростанням на 18,8 % у 2015 р. з наступними активними стрибками у 2016 та 2017 рр. На сучасному етапі

розвитку банківської системи намітились негативні тенденції викликані девальвацією національної валюти, погіршенням якості кредитного портфелю, зростанням банківських ризиків, а також скороченням кількості банків, які мають банківські ліцензії Національного банку України, таким чином статутні капітали ряду українських банків залишається на низькому рівні [1]

Показник середнього розміру статутного капіталу на 1 діючий банк протягом досліджуваного періоду поступово зріс до 5953,9 млн. грн. у 2017 р. табл. 2), що свідчить про якісне оновлення банківської системи. Впродовж аналізованого періоду спостерігається тенденція зростання співвідношення статутного і власного капіталу: із 95,5 % до 310,2 %. Це означає, що обсяги статутного капіталу значно перевищують величину власного капіталу, що є негативною тенденцією, оскільки свідчить про присутність у банківському капіталі значних непокритих збитків.

Отже, однією з проблем державного регулювання вітчизняної банківської системи є підтримка її стабільності, надійності та ефективності, завдяки чому банки можуть виконувати свої функції із забезпечення економіки достатнім обсягом фінансових ресурсів. Основою зміцнення банківської системи України є забезпечення високого рівня капіталізації та прибутковості, удосконалення міжбанківських розрахунків та платіжних систем.

Список використаних джерел:

1. Аналітичний огляд банківської системи України за 2017 рік / Національне рейтингове агентство «Рюрік». URL: http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_4_kv_2017.pdf (дата звернення – 2.09.2018 р.).
2. Банки України в стані ліквідації, 2016 р URL: <http://www.galka.if.ua/35-bankiv-v-ukrayini-v-stani-likvidatsiyi-sered-nih-bank-prikarpatського-biznesmena/> (дата звернення – 20.09.2018 р.).
3. Відновлення довіри до банків. URL: Режим доступу: <http://easybanking.com.ua/trust-to-bank>. (дата звернення – 20.10.2018 р.).

4. До чого призвела діяльність банків у 2017 році. URL: <http://forbes.ua/ua/opinions/1387669-do-chogo-prizvela-diyalnist-bankiv-u-2017-roci>. (дата звернення – 20.10.2018 р.).

5. Комплексна програма розвитку банківської системи України на 2015-2020 роки. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT1327.html. (дата звернення – 20.10.2018 р.)

6. НБУ назвав 373анд убыточные и прибыльные банки страны. URL: <http://finance.obozrevatel.com/business-and-finance/36149-nbu-nazval-samyieubyitochnyie-i-pribyilnyie-banki-stranyi.htm> (дата звернення – 20.10.2018 р.).

7. Основні показники діяльності банків України за 2017 р. / Національний банк України. URL: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=3679.

ІННОВАЦІЇ В ЕЛЕКТРОННОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ МЕХАНІЗМІВ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Н. А. Луцик,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

У статті розглянуті можливості використання інформаційних технологій в антикорупційній роботі, виявлені проблеми і потенціал впровадження інформаційних технологій в антикорупційну практику, запропоновані практичні напрями активізації використання інформаційних технологій в боротьбі з корупцією в Україні.

Ключові слова: інформаційні технології, е- урядування, е- демократія, антикорупційна практика.

Антикорупційна політика є цілеспрямованою діяльністю держави з протидії проявам корупції. Корупція в Україні досягла високого рівня, при якому порушуються принципи

¹ Науковий керівник: к.н.держ.упр., професор Войтенко А. Б.

рівності і соціальної справедливості, створюються труднощі і перешкоди до зростання ефективності в державному управлінні та місцевому самоврядуванні. Крім того, корупція підриває довіру населення до влади і суттєво ускладнює економічний розвиток України, в зв'язку з чим необхідно реалізовувати антикорупційні практики [1].

В Україні антикорупційне законодавство створює умови для ефективної боротьби, але щоб перейти від теорії до практики, необхідна політична воля, ефективне функціонування та координація створених антикорупційних органів, а також активізація антикорупційної роботи[4].

У напрямку розвитку інформаційної інфраструктури відкритих даних в Україні у сфері запобігання корупції реалізовані ТОП-5 ініціатив. Це – система електронних державних закупівель (Prozorro) (<http://prozorro.org>), єдиний веб-портал використання публічних коштів (Є-data) (www.edata.gov.ua), спеціальний портал «Відкритий бюджет» (www.openbudget.in.ua), та єдиний державний веб-портал відкритих даних (www.data.gov.ua). Розвинута інформаційна інфраструктура е-урядування та е-демократії у сфері запобігання корупції не є гарантією швидкого успіху у боротьбі з корупцією, але виступає вагомим чинником цього успіху. Застосування інформаційних комп'ютерних технологій у сфері запобігання корупції, зокрема, спонукає до реформ в адміністративній сфері, сприяє ефективному проведенню журналістських розслідувань.

Поширена думка про те, що спочатку потрібно проводити адміністративну реформу і тільки потім інтегрувати інформаційні технології, є помилковою. Застосування інформаційних технологій спонукає до реформ в адміністративній сфері. Використання інформаційних технологій в антикорупційній роботі може бути розділене на два типи:

1. Внутрішні (потік інформації до уряду і всередині уряду);
2. Зовнішні (потік інформації від уряду до громадян).

Обидва типи технологій мають потенційні можливості посилити незалежні антикорупційні розслідування [2].

Як позитивні приклади впливу електронного урядування на зменшення випадків побутової корупції можна розглядати автоматизацію державних послуг в центрах надання адміністративних послуг (ЦНАП). Після автоматизації більшості процедур в ЦНАПах (електронна черга, замовлення послуги онлайн, отримання послуг в електронному вигляді та ін.) кількість корупційних проявів значно знизилась.

Впровадження інформаційних технологій в державних закупівлях звужує лазівки для корупції та викорінює посередницькі компанії-«прокладки», які глибоко проникли в урядові системи. Всі пропозиції, подані через платформу державної закупівлі ProZoro@gov.ua автоматично перевіряються на статистичні аномалії, які вказують на наявність «відкатів». Про виявлені порушення автоматично повідомлялося в антимонопольну службу.

До порталу підключені такі торговельні майданчики: «SmartTender.biz», «Держзакупівлі.онлайн», «e-tender», «zakupki.prom.ua», «Public bid», «NEWTEND».

Додатково система «ProZorro» надає доступ до бази знань, типових специфікацій та питань-відповідей, звітів про всі здійснені закупівлі та типових специфікацій для оголошення торгів. Доступ до веб-сайту надав додаткові можливості моніторингу процесу державних закупівель незалежним журналістам [1].

Єдиний державний веб-портал відкритих даних створено на вимогу Закону України «Про доступ до публічної інформації» та постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних». Портал призначений для забезпечення надання доступу до публічної інформації у формі відкритих даних та передбачає доступ до інформації розпорядників інформації з можливістю її наступного використання.

Єдиний веб-портал використання публічних коштів створено для оприлюднення інформації згідно з Законом України «Про відкритість використання публічних коштів». Портал забезпечує доступ до інформації про використання публічних коштів розпорядниками та одержувачами коштів

державного і місцевих бюджетів, суб'єктами господарювання державної і комунальної власності, фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування. Портал надає не тільки прозорість в державних фінансах, але й аналізувати ефективність використання публічних коштів. Друга частина порталу – аналітична система «Прозорий бюджет», надає можливості ефективного управління державними фінансами та управління їх ліквідності.

В процесі впровадження інформаційних технологій в антикорупційну практику особливу увагу слід звернути на ряд проблем, а саме:

1. Створення політичної відповідальності.
2. Забезпечення правової підтримки.
3. Вибір відповідних технологій.
4. Забезпечення оперативної сумісності.
5. Стимулювання доступу і використання інформації.
6. Забезпечення ретельного розслідування і санкцій.
7. Подання доказів. Закон України «Про запобігання корупції».

Список використаних джерел:

1. Макаренко Є.А. Міжнародна інформаційна політика: структура, тенденції, перспективи. Київ. націон. Ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 475 с.
2. Basic Documents UNESCO 1989-1995. News Communication Strategy. Document C II-96/WS/2. – Paris, UNESCO, 1995. – 109 p.
3. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства від 22 липня 2000 року // <http://www.rada.gov.ua>
4. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ БІЗНЕС-МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

I. В. Любарчук,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто сутність бізнес-моделі в контексті стратегічного розвитку підприємства. Встановлено місце і роль бізнес-моделі в процесі розробки стратегії підприємства.

Ключові слова: стратегія, стратегія розвитку, бізнес-модель, стратегічний набір.

Сучасні умови господарювання зумовлюють створення відповідального, соціально орієнтованого бізнесу. Нові господарюючі суб'єкти створюються з метою максимального задоволення потреб споживачів. Водночас через деякий час частина з них не витримує конкуренції і банкрутує, оскільки стабільний довготривалий розвиток підприємства можливий лише за умови визначення чітких довгострокових цілей і розробки конкретних шляхів їх досягнення. Тільки розробка дієвої стратегічної бізнес-моделі розвитку підприємства спроможна забезпечити його актуальність на ринку.

Термін «стратегія» нині використовується в багатьох сферах суспільного життя. В загальному розумінні стратегія – це детальний комплексний план, що має на меті забезпечити здійснення місії організації та досягнення її довгострокових цілей [1, с. 137]. Щодо терміну «стратегія розвитку підприємства (фірми)», то тут існує ряд визначень, зокрема, під стратегією розуміють:

- систему організаційно-економічних заходів для досягнення довгострокових цілей підприємства;

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Швець Т. В.

- обґрунтування перспективних орієнтирів діяльності підприємства на основі оцінювання його потенційних можливостей і прогнозування розвитку зовнішнього середовища;
- генеральний напрямок розвитку підприємства, який забезпечує узгодження його цілей і можливостей та інтересів усіх суб'єктів;
- ефективну ділову концепцію досягнення конкурентних переваг підприємством;
- сукупність перспективних орієнтирів для роботи підприємства;
- план дій, що визначає пріоритети розв'язання проблем і ресурси для досягнення основної мети [2, с. 18-19].

Процес розробки бізнес-моделі є центральним етапом стратегічного управління, оскільки бізнес-модель пояснює в який спосіб створюється підприємством цінність, в який спосіб реалізується бізнес-клієнтам і набуває форм вартості (економічної, соціальної). Термін «бізнес-модель» вперше було застосовано для аналізу діяльності компаній, що працюють на ринку електронної торгівлі [3]. Наразі дане поняття застосовується у стратегічному управлінні різних сфер економіки і пояснює отримання різних результатів діяльності підприємств в межах галузі.

Ключовими елементами бізнес-моделі будь-якого підприємства, що визначають її зміст, є: цінність для зовнішніх клієнтів, яку пропонує підприємство на основі своїх продуктів і послуг; система створення цієї цінності, що включає постачальників і цільових клієнтів, а також ланцюжки створення цінності; активи, які підприємство використовує для створення цінності; фінансова модель підприємства, що визначає як структуру її витрат, так і способи отримання прибутку [4].

Для більш повного розуміння взаємозв'язку стратегії і бізнес-моделі необхідно розглянути етапи розробки стратегії підприємства і визначити роль і місце бізнес-моделі на кожному етапі. Розробка стратегії включає такі етапи (рис. 1).

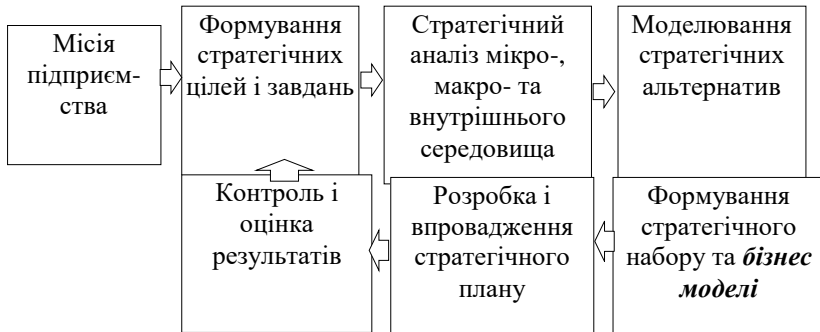

Рис. 1. Процес розробки стратегії в контексті формування бізнес-моделі підприємства

Джерело: адаптовано [5, с. 156].

Розробка стратегії та формування стратегічних альтернативних стратегій – ключовий етап процесу стратегічного планування. На цьому етапі доцільним є обґрунтування стратегічних напрямів розвитку в контексті імплементації дієвої бізнес-моделі. Власне бізнес-моделювання спроможне змодельовати розвиток підприємства за для досягнення місії та стратегічних цілей.

Список використаних джерел:

1. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. К.: Знання, 2006. 366 с. URL: <http://www.library.if.ua/book/44/3015.html>.
2. Ковтун О. І. Стратегія підприємства. К.: КНЕУ, 2004. 169 с.
3. Марченко В. В. Сутність та місце бізнес-моделі в стратегічному управлінні машинобудівними підприємствами України. URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/9_2016ua/27.pdf
4. Скриль В.В. Бізнес-моделі підприємства: еволюція та класифікація. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Випуск № 7. 2016. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/82.pdf.
5. Шершньова З. Є. Стратегічне управління. К.: КНЕУ, 2004. 699 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЄЮ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

К. В. Люлевич,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В дослідженні визначено напрями вдосконалення державного управління комерціалізацією ІТ-технологій. Зроблено акценти на покращенні системи оподаткування, підтримці конкурентного середовища, зменшенні монополізму.

Ключові слова: державне регулювання, комерціалізація, інформаційні технології, інтелектуальна власність.

Державне регулювання відносин в сфері інформаційних технологій реалізує Агентство з питань електронного урядування, яке розробило Національну програму інформатизації. Дана Програма визначає загальні засади формування комплексу взаємопов'язаних окремих завдань (проектів) інформатизації, спрямованих на реалізацію державної політики та пріоритетних напрямів створення сучасної інформаційної інфраструктури України за рахунок концентрації та раціонального використання фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів, виробничого і науково-технічного потенціалу держави, а також координації діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій усіх форм власності і громадян у сфері інформатизації.

У 2012 р. було прийнято Закон України «Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції». Він покликаний забезпечити державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції через регулювання оподаткування суб'єктів ринку розробки ПЗ (індустрії програмної продукції), розвиток конкуренції, зменшення монополізму тощо..

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Литвинчук І. Л.

Відповідно до цього Закону державна підтримка здійснюється на основі річних планів заходів з підтримки розвитку індустрії програмної продукції України. Щорічний план підтримки розвитку індустрії, є важливим механізмом для постійної роботи держави по створенню належних умов для подальшого розвитку ринку [8].

Також у 2012 р. були прийняті зміни до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб'єктів індустрії програмної продукції. Для стимуляції ринку високих технологій і більш ефективного залучення коштів уряд спростив оподаткування комп'ютерної галузі.

Дана реформа оподаткування дозволила українським ІТ-компаніям виконувати масштабні міжнародні проекти «під ключ», а не працювати на підряді у світових грандів програмного забезпечення, а також сприяла створенню 20 тис. робочих місць та стрімкому зростанню обсягу експорту програмної продукції та послуг. Але впровадження тільки цієї реформи недостатньо для бажаного розвитку інноваційної сфери.

Зазвичай, *комерціалізація об'єктів ІВ* потребує додаткового їх оприлюднення, зокрема – встановлення договірних відносин з покупцями і/або з посередниками. У зв'язку з цим виникають додаткові ризики, того, що ініціювавши інтерес до певних об'єктів ІВ, у, певним чином, зацікавлених осіб може виникнути бажання скористатися інтелектуальним розробками помимо волі їх власника. Для забезпечення інтелектуальної власності від можливих на неї посягань, необхідна її державна охорона.

Відповідна державна гарантія такої охорони забезпечується патентами і свідоцтвами, які в Україні видає Державна служба інтелектуальної власності України, а в інших країнах – подібні державні відомства.

Важливим глобальним чинником, який впливає на розвиток ІТ в Україні, є підписання Угоди про Асоціацію з ЄС. У межах цієї угоди необхідно забезпечити реалізацію низки кроків, які стосуються ІТ-сфери, зокрема: імплементація Конвенції про кіберзлочини; визнання європейських цифрових підписів; визначення комп'ютерних послуг на основі Кодексу

ООН СРС84; розробка законопроекту, спрямованого на адаптацію до норм європейського права у сфері ІР (Internet Protocol); залучення України в програму COSME (Competitiveness of enterprises and SMEs); запровадження е-уряду та окремих елементів (е-суд, е-закупівлі тощо) (у 2012 р., для прикладу, Україна займала 122 місце із 138 країн з Е-готовності уряду та 75 місце з використання урядом інформаційних комп'ютерних технологій [6]), тощо.

Державна політика у напрямку активізації економічних суб'єктів щодо *комерціалізації ІВ* повинна бути спрямована на розробку стимулів для приватних суб'єктів підприємництва, стимулювання *комерціалізації*, що у результаті приведе до збільшення податкової бази і надходження коштів до державного бюджету.

Отже, *комерціалізація ІВ* буде більш успішною та вагомою, коли підтримка держави матиме концептуальний, сталий та узгоджений характер, з менш бюрократичними перешкодами, що, в свою чергу, зробить фінансування наукових досягнень більш відкритим та привабливим для інвестора.

Тема партнерства в сфері ІТ-технологій набуває актуальності в Україні. Необхідна нова правова модель інноваційних відносин, яка б дозволила дотримуватись балансу публічних і приватних інтересів в сфері ІТ-технологій, залучити приватні інвестиції до її розвитку, забезпечити функціонування ринку ІТ. Такою приватноправовою моделлю, що базується на рівності партнерів, довірі та свободі договору, стає модель державно-приватного партнерства. Стимулювання державно-приватного партнерства назване необхідним кроком виконання Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні.

Державно-приватне партнерство в Україні – система відносин між державним та приватним партнерами, при реалізації яких ресурси обох партнерів об'єднуються з відповідним розподілом ризиків, відповідальності та винагород (відшкодувань) між ними, для взаємовигідної співпраці на довгостроковій основі у створенні (відновленні) нових та/або модернізації (реконструкції) існуючих об'єктів, які потребують залучення інвестицій, та у користуванні (експлуатації) такими

об'єктами. Державно-приватне партнерство розглядається як необхідна умова розвитку ефективної ринкової економіки держави, так як поява приватного інвестора забезпечує більш ефективне використання фінансового ресурсу на стадії реалізації проекту та здатна підвищити дохідність об'єктів у ході їхньої подальшої експлуатації.

Як свідчить національна практика і зарубіжний досвід, успішний розвиток відносин, що складаються в процесі створення і реалізації інновацій, залежить від спільних зусиль сфери науки, виробничого сектору і держави. Вклад публічного і приватних партнерів за своїм характером є різним: наукові структури забезпечують створення нових результатів науково-технічної діяльності; держава забезпечує розроблення взаємовигідних «правил гри» у цій сфері (прозорого і стабільного правового поля), забезпечує стимулюючі фінансові, кредитні умови для протікання таких процесів (в тому числі у вигляді фінансування); суб'єкти господарювання забезпечують участь у інвестуванні розробок та їх практичну реалізацію у сферу здійснення інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Антохов А. А. Регіональна економіка та інтелектуалізація суспільства: інноваційні аспекти взаєморозвитку. Монографія. – 2015.
2. Бабанін О. С. Статистика розвитку ІТ-ринку в США, Україні й світі / О. С. Бабанін // Статистика України. – 2013. – № 1. – С. 22–27. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/su_2013_1_6.pdf.
3. Бутнік-Сіверський О. Б. Трансформація інтелектуальної власності в інноваційний продукт [Електронний ресурс] / О. Б. Бутнік-Сіверський. – Режим доступу : <http://butnik-siversky.transfintel.vlasnosti.v.produkt>.
4. Звіт IDC PC Tracker компанії IDC за 2015 рік «IDC: український ринок ПК уповільнив падіння» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://idcukraine.com/ru/about-idc/press-center/63157-pressrelease>.
5. Зелена книга «Регулювання ринку розробки програмного забезпечення», жовтень 2017, Офіс ефективного

регулювання info@brdo.com.ua, office@brdo.com.ua
www.brdo.com.ua.

6. Іванюк О. В., Литвинчук І. Л. Інтелектуальна власність: навчально-наочний посібник / О. В. Іванюк, І. Л. Литвинчук. – Житомир: В. Б. Котвицький, 2014. – 163 с.

7. Мазур І. Комерціалізація наукових розробок як фактор конкурентного розвитку підприємництва / І. Мазур // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. – 2013. – Вип. 148. – С. 5–8.

8. Плахотнік О. О. Теоретичні засади формування механізму комерціалізації інноваційних технологій, ДДТУ, 2012.

АВТОРСЬКЕ ПРАВО, ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.

В. Г. Малик,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Право»,

Житомирський національний агроекологічний університет

У статті розглядається аспекти застосування авторського права в умовах глобальної економіки. Піднімається проблема, що сучасний законодавчий захисту авторського права є таким, що не відповідає інтересам суспільства..

Ключові слова: авторське право, інтелектуальна власність, Інтернет.

Головним структурним трендом розвитку світової економіки, як відомо, є випереджаючий розвиток так званого третинного сектору – сектору послуг, що, власне і стало основною характеристикою становлення постіндустріальної економіки.

Все більше галузей економіки переходять в Інтернет (комерційна торгівля, засоби масової інформації, телебачення, кіноіндустрія, музична індустрія, освіта).

¹ Науковий керівник: к.ю.н., доцент Василенко Л. П.

В зв'язку з цим постає питання правового регулювання цієї діяльності, і як один з аспектів – захист авторського права.

Враховуючи, що локомотивом розвитку інформаційно-комп'ютерних технологій, в тому числі і Інтернету, є економіка США – законодавство направлене на захист авторського права в США є на сьогоднішній день найбільш актуальним.

Захист авторського право в США, як і взагалі захист авторського права в англосаксонський правовій сім'ї було направлено на захист матеріальних прав автора.

В той час як в романо-германській правовій сім'ї, куди належить і Україна, захищались матеріальні і нематеріальні права автора.

Якщо узагальнити то матеріальне або майнове право автора, це право отримати матеріальну вигоду від свого твору. Нематеріальне право автора, це право визнання людини творцем.

Сьогодні в мережі Інтернет розвиваються, такі платформи, як Wikipedia, соціальні мережі та програмне забезпечення з відкритим вхідним кодом, які привертають увагу людей та відволікають їх від комерційних платформ, таким чином зменшуючи аудиторію та знижуючи вартість реклами. Подібні платформи створюють культурні простори, в яких можуть створюватися об'єкти, які є не товарними, але привертають значні увагу, інтерес та веб-трафік, а з тим конкурують з комерційними медіа. [6].

Багато професійних музикантів, письменників, художників викладають свої твори для вільного доступу в Інтернеті.

Сьогодні авторське право розвивається до ступеня, що накладає обмеження на діяльність, яка стала звичайною для значної кількості людей. Так якщо розвиток інформаційних технологій надав можливість звичайним людям користуватися та ділитися результатами творчості, то законодавство про авторське право просунулося в прямо протилежному напрямку, намагаючись врегулювати ці відносини. [5].

Тому той принцип авторського права який домінує в сучасному законодавстві, а саме поняття «виключного права» яке походить з так званої «теорії приватноправової монополії»,

яка виходила не стільки з можливості використання творчого об'єкта самому, скільки з прагнення перешкодити зробити це всім іншим, потребує перегляду.

Сьогоднішнє розуміння виключного права полягає в тому, що права, які належать творцеві, перешкоджають іншим особам використати його витвір. Тобто автор по своїй волі, незалежно від волі інших осіб, дозволяє або забороняє використання створеного ним твору. [7].

Тому, на мою думку, на сучасному етапі розвитку Інтернету, постає завдання зміни тренду, від захисту матеріальних прав автора, на захист саме нематеріальних прав.

Авторське право, як елемент інтелектуальної власності в умовах глобальної економіки потребує теоретичного переосмислення. Той метод захисту авторського права який використовує сучасне законодавство США, починаючи з Статуту королеви Анни 1709 року, потребує змін. Сучасні автори готові відмовитися від матеріальної складової авторських прав на свій твір в обмін на можливість того, що як можна більша кількість людей буде мати змогу ознайомитися з його твором

Список використаних джерел:

1. Аналітична доповідь / В.Сіденко (керівник проекту) та ін. Структурні трансформації у світовій економіці: виклики для України. URL:

http://razumkov.org.ua/uploads/article/2017_svit_ecovom_Annotation.pdf.

2. Токарева В. О. Деякі аспекти авторського права в США в цифрову добу. http://www.pap.in.ua/1_2018/32.pdf.

3. Digital Millennium Copyright Act. URL: http://en.wikisource.org/wiki/Digital_Millennium_Copyright_Act

4. A&M RECORDS, Inc. V. NAPSTER, INC., 239 F.3d 1004 URL: https://www.law.cornell.edu/copyright/cases/239_F3d_1004.htm.

5. Творчество и авторское право в цифровую эпоху. Совместное заявление объединённой группы Партии зелёных и Европейского свободного альянса в Европарламенте. URL: http://www.webpublishers.ru/?page_id=138.

6. Токарева В. О. Авторське право у цифрову добу. Часопис цивілістики. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/Chac_2017_26_22.pdf.

7. Леощенко Д. І. Співіснування двох концепцій права інтелектуальної власності в Україні: філософський аспект проблеми. Гуманітарний вісник ЗДІА. 2012. № 49. – С. 278–283.

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ НАСЕЛЕННЮ ПОСЛУГ У СФЕРІ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

С. Г. Мандзюк,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто теоретичні аспекти оцінювання ефективності надання населенню освітніх послуг. В рамках дослідження сформульовано власне визначення поняття «ефективність надання населенню послуг у сфері освіти».

Ключові слова: оцінка, освіта, ефективність, якість.

Видом суспільно корисної діяльності держави є надання послуг населенню. До таких послуг відносяться комунальні, інформаційні, медичні, спортивно-оздоровчі, послуги зв'язку та ін. Як і будь-яка послуга, що надається державою населенню, послуга у сфері освіти є невід'ємною складовою реалізації державної політики в Україні. На рівні Конституції України закріплено право кожного на отримання освітніх послуг ст. 53) [1].

Оскільки освіту визнано державним пріоритетом (ст. 5 ЗУ «Про освіту») [2], реалізація якого забезпечує культурний, інноваційний та соціально-культурний розвиток суспільства, питання забезпечення ефективності надання освітніх послуг населенню має важливе значення як з точки зору отримувачів таких послуг, так і з точки зору оцінки якості механізму

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Степура М. О.

державного управління освітньою сферою.

Категорія «ефективність» є ключовим поняттям сучасної ринкової економіки, вона пов'язана із ступенем досягнення мети розвитку або діяльності як на рівні окремих суб'єктів господарювання, так і на рівні суспільства в цілому.

Якщо відштовхуватись від розуміння освітньої послуги, як комплексу дій суб'єкта освітньої діяльності направлених на досягнення очікуваних здобувачем освіти результатів (ст. 1 ЗУ «Про освіту») [2], ефективність її реалізації може бути виражена у ступені досягнення особою, яка отримує освітні послуги наперед визначених (законодавством, освітньою програмою або договором) результатів.

Таким чином, процес надання освітніх послуг передбачає ефективність взаємодії на рівні:

- освітня послуга ↔ суб'єкт освітньої діяльності (освітня організація);
- освітня послуга ↔ здобувач освітньої послуги;
- освітня послуга ↔ держава, як гарант якості та ефективності отримання послуги.

Ефективність надання освітніх послуг на рівні взаємодії «послуга – освітня організація» розкриває технічний, кадровий, науковий та інший потенціал суб'єкта освітньої діяльності щодо надання якісних освітніх послуг населенню.

Ефективність надання освітніх послуг на рівні взаємодії «послуга – здобувач (споживач, замовник)» відповідає за задоволення потреб населення в освіті. Чим вищим є рівень задоволеності, тим вищим є рівень конкурентоспроможності суб'єкта освітньої діяльності на ринку.

Ефективність надання освітніх послуг на рівні взаємодії «послуга – держава» виступає індикатором доцільності фінансування державою надання послуг населенню окремими суб'єктами освітньої діяльності, а також свідчить про загальний рівень ефективності управління сферою освіти в країні.

Як зазначає М. В. Дмитришин, ефективність освітньої послуги на макроекономічному рівні може бути виражена через взаємозв'язок освіти та показників економічного розвитку держави [4, с. 218]. Такий зв'язок можна виразити через

кількісні показники, наприклад: кількість навчальних закладів, загальний обсяг витрат на фінансування роботи навчальних закладів, частка сукупних витрат на освіту, рівень успішності випускників, кількість випускників навчальних закладів і т.д. [4, с. 219].

Семенчук Ж. В. зазначає, ефективність послуг у сфері освіти нерозривно пов'язана із їх якістю, а критеріями оцінювання їх ефективності повинні виступати показники: економічної, науково-технічної, соціальної, інноваційної ефективності та новизни [5, с. 235].

У своїх дослідженнях Л. О. Белова та група інших науковців доходять висновку, що ефективність надання освітніх послуг може бути виражена через категорію якості освіти як індикатора результативності та дієвості управління національною системою освіти. Відповідно, оцінювання ефективності освітньої послуги на макроекономічному рівні повинно включати якісну складову: якість розроблення й функціонування державних механізмів регулювання освітніх процесів, якість управління освітою, якість умов забезпечення освіти (матеріально-технічне, інформаційне, фінансове, кадрове тощо), якість педагогічних працівників, якість освітнього процесу, якість результатів освіти (особистості) та ін. [6, с. 9-11].

Дослідження сучасних науковців та позиція Міністерства освіти і науки України свідчить, що категорія ефективності надання населенню послуг у сфері освіти повинна нести у собі як кількісну складову (виражену в економічній результативності), так і якісну складову (відображає якість сформованих компетенцій і набутих знань, умінь, навиків отримувача освітніх послуг). Перелік та номенклатуру оціночних показників, як і загальні висновки щодо фактичного рівня ефективності надання освітніх послуг покладено на спеціалізовані контролюючі інститути. Зокрема, в 2005 році Урядом України було утворено Український центр оцінювання якості освіти. У 2015 році розпочало роботу Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО). В 2017 році почала функціонувати Державна служба якості освіти України. Робота цих органів направлена на вивчення реального

стану та оцінку ефективності надання освітніх послуг на усіх рівнях.

Разом із тим, варто наголосити на складності безпосереднього оцінювання ефективності освітніх послуг, що надаються населенню. По-перше, у більшості випадків, освітні послуги мають значну тривалість у часі, що ускладнює оцінку їх результативності. По-друге, якісні показники мають суб'єктивізм, оскільки залежать від спроможності самореалізації споживачів освітніх послуг в професійній діяльності та повсякденному житті. По-третє, процес навчання є безперервним, що ускладнює механізм точкової оцінки ефективності отримання окремої освітньої послуги різними категоріями населення.

Отже, в результаті проведеного дослідження дійшли висновку, що під ефективністю надання населенню послуг у сфері освіти варто розуміти сукупність критеріїв, призначених для оцінки якісної і кількісної складових діяльності суб'єкта освітньої діяльності з надання освітніх послуг «замовникам» і «споживачам» в особі населення, підприємств та інших організацій.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145-19. URL: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145-19. URL: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
4. Дмитришин М. В. Методологічні підходи до оцінки ефективності організаційно-фінансового механізму ВНЗ // Моделювання регіональної економіки. 2010. № 2. С. 218–227.
5. Семчук Ж. В. Забезпечення ефективної діяльності сфери освітніх послуг підприємств в умовах підвищеного ризику // Проблеми економіки. 2015. № 4. С. 234–239.
6. Белова Л. О, Бульба В. Г., Поступна О. В. Стан і проблеми здійснення управління якістю освіти та освітньої

діяльності в Україні: експертне оцінювання // Теорія та практика державного управління. 2018. Вип. 2. С. 8–17.

НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

А. Г. Манжеу,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В дослідженні проаналізовано напрями реалізації антикорупційної політики в умовах суспільних трансформацій та переходу до економіки знань. Зроблено акценти на взаємозалежності індексів сприяння корупції та економіки знань.

Ключові слова: корупція, антикорупційна політика, економіка знань, індекс, інформація.

В постіндустріальному суспільстві реалізація антикорупційної політики зумовлює доцільність розгляду методології обчислення Індексу економіки знань (Knowledge Economy Index, KEI), за яким оцінюється ступінь наближеності національної економіки до «економіки знань». В основу розрахунку KEI покладено спеціальну «Методологію оцінки знань» (The Knowledge Assessment Methodology), запроваджену Світовим банком. Дослідження проводиться у 146 країнах на базі нормалізованих даних і включає комплекс зі 109 структурних і якісних показників, об'єднаних у 4 основні групи, а саме – група індексів економічного та інституціонального режиму; група індексів освіти та людських ресурсів; група індексів інновацій та індексів інформаційних і комунікаційних технологій.

Стосовно кожної групи показників країнам виставляється оцінка від 1 до 10. Чим вищий бал, тим більш високо оцінюється

¹ Науковий керівник: к.е.н., професор Якобчук В. П.

країна за цим критерієм. При розрахунку також враховуються загальні економічні та соціальні індикатори, що включають показники щорічного зростання ВВП і значення Індексу розвитку людського потенціалу (ІРЛП) країни. У результаті обчислюються два зведених індекси: Індекс економіки знань та Індекс знань [3]. Індекс економіки знань є комплексним показником для оцінки ефективності використання країною знань з метою її економічного і суспільного розвитку та характеризує рівень розвитку цієї країни відносно економіки знань.

У свою чергу, Індекс знань (КІ) виступає комплексним економічним показником для оцінки здатності країни створювати, приймати і поширювати знання, що характеризує потенціал країни відносно економіки знань. Різниця між цими двома індексами полягає в тому, що КЕІ обчислюється як середнє значення з чотирьох індексів: індексу економічного та інституційного режиму, індексу освіти, індексу інновацій та індексу інформаційних технологій і комунікацій, у той час як КІ розраховується як середня величина трьох з них: індексів освіти, інновацій, а також інформаційних технологій і комунікацій. На підтвердження цієї тези пропонуємо здійснити екстраполяцію значень ІСК та КЕІ для країн з першої десятки рейтингу ТІ в 2016 р. (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Значення Індексу сприйняття корупції та Індексу економіки знань (2016 р.)

Місце в рейтингу ТІ	Назва країни	Значення ІСК	Місце в рейтингу КЕІ	Значення КЕІ
1-ше	Данія	90	3-тє	9,16
2-ге	Фінляндія	90	2-ге	9,33
3-тє	Нова Зеландія	90	6-ге	8,97
4-ге	Швеція	88	1-ше	9,43
5-ге	Сінгапур	87	23-тє	8,26
6-ге	Швейцарія	86	10-ге	8,87
7-ме	Норвегія	85	5-ге	9,11
9-ге	Канада	84	7-ме	8,92
9-ге	Нідерланди	84	4-ге	9,11
11-ге	Ісландія	82	16-ге	8,62
144-ге	Україна	26	56-ге	5,73

Порівняння ІСК та КЕІ за 2016 р. дійсно вказує на існування прямо пропорційної залежності між рівнем сприйняття корупції та розвитком економіки знань [5, с. 111].

У 2016 р. в рейтингу індексу економіки знань 1-ше місце посіла Швеція з показником 9,43; Україна з показником КЕІ 5,73 – 56-те місце; Росія – 55-те місце з КЕІ 5,78; Польща – 38-ме місце з КЕІ 7,41. Згідно з глобальним інноваційним рейтингом, складеним агентством Bloomberg, Україна увійшла за підсумками 2016 р. до 50 країн-лідерів світу за рівнем інноваційного розвитку і посіла 42-ге місце [7]. Водночас за оцінками Всесвітнього економічного форуму в 2016 р. Україна посіла 64-те місце в групі держав із середнім рівнем інноваційності [5, с. 186]. На думку експертів, у нашій державі інституційна та організаційна складові, в тому числі залученість компаній до інноваційних процесів, конкурентність на внутрішньому ринку та регуляторне середовище, мало сприяють перетворенню інновацій на масові і всеосяжні.

Доречно зауважити, що в 2016 р. наша країна зі значенням ІСК 29 посіла 131-ше місце із 176 країн [4]. Відомо, що індекс сприйняття корупції розглядається як своєрідний орієнтир безпечності для іноземних капіталовкладень, а його аналіз дає змогу створити певне уявлення про тенденції соціально-економічного розвитку будь-якої держави [7, с. 14–15]. Причини такого парадоксу стають зрозумілішими, якщо проаналізувати дані інших міжнародних рейтингів.

Таким чином, формування постіндустріального суспільства посилює значення ірраціональних благ в структурі потреб людини, що зумовлює зміну громадської та індивідуальної свідомості. За таких умов загострюються питання майнової і соціальної нерівності, зміни сутності і цінності службової ієрархії, суспільного розшарування між тими, хто досяг високого рівня добробуту, й тими хто тільки прагне отримати матеріальні блага. Це призводить до формування особливої моделі корупційних відносин – корупційних мереж, що відтворюються і розвиваються на рівні неформальних соціальних зв'язків, не мають чіткої ієрархії і структури, яка проявляє себе на різних рівнях та у сферах публічно-правової організації суспільства й спрямована на

деформацію юридичних і політичних інститутів, використання їх владно-правових, організаційних, інформаційних та інших ресурсів для задоволення корисливих особистих, групових і корпоративних інтересів.

Водночас становлення постіндустріального суспільства завдяки інноваційним і технологічним досягненням підвищує можливості щодо напрямів удосконалення державної антикорупційної політики шляхом підвищення прозорості, забезпечення цілісності та доброчесності, а також створення систем звітності та відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Белл Д. Епоха розобщенности: Размышления о мире XXI века. / Д. Белл, В. Л. Иноземцев. – М. : Центр исслед. Постиндустр. О-ва, 2007. – 304 с.
2. Береза О. Д. Особливості корупційних проявів у постіндустріальному суспільстві / О. Д. Береза // Економіка та держава : міжнар. наук.-прак. журн. –2014. – № 3. – С. 139–143.
3. Запобігання та протидія корупції : навч. посіб. / А. М. Михненко, О. В. Руснак, А. М. Мудров, С. О. Кравченко та ін.; за заг. проф. А. М. Михненка – 3-тє вид., доп. І перероб. – Київ : НАДУ, 2012. – 529 с.
4. Калинин В. Д. Айсберг коррупции / В. Д. Калинин. – М. : Политиздат, 1979. – 110 с.
5. Мельник М. І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії: монографія / М. І. Мельник. – Київ : Атіка, 2001. – 303 с.
6. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у сучасний період: монографія / О. Ю. Бусол. – Київ : Ін Юре, 2014. – 564 с.
7. Буряк Г. С. Корупційні відносини в сучасних умовах інституціоналізації світової економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.02 / Буряк Г. С. ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2010. – 24 с.
8. Журавський В. С. Корупція в Україні – не політика : монографія / В. С. Журавський, М. І. Михальченко, О. М. Михальченко; Ін-т політ. І етнонац. Дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України. – Київ : Фенікс, 2007. – 408 с.

9. Рогульський С. С. Адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Рогульський С. С. ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2005. – 19 с.

10. Соловійов В. М. Запобігання і протидія корупції в державному управлінні України : монографія / В. М. Соловійов. – Київ : Ін-т законодавства Верхов. Ради України, 2012. – 508 с.

11. Серьогін С. С. Механізми попередження та протидії корупції в органах публічної влади України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр. : [спец.] 25.00.02 «Механізми держ. упр.» / Серьогін С. С. ; Харків. Регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. При Президентові України. – Харків, 2010. – 18 с.

АНАЛІЗ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

О. В. Мартинюк,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто правові та організаційні питання охорони об'єктів інтелектуальної власності та проблеми формування в Україні сучасного ринку інтелектуальної власності.

Ключові слова: законодавство у сфері інтелектуальної власності, захист прав інтелектуальної власності, конкурентоспроможність.

Найважливішими аспектами державної політики щодо набуття, використання та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності є координуюча діяльність органів виконавчої влади, пов'язана із забезпеченням правової охорони новітніх вітчизняних технологій, у тому числі в іноземних державах,

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Довженко В. А.

удосконалення механізмів правового регулювання важливих питань стосовно комерційного використання об'єктів інтелектуальної діяльності, створення їх повністю або частково за рахунок коштів державного бюджету та державних цільових фондів [1].

Головною проблемою захисту об'єктів інтелектуальної власності та прав на них в Україні є те, що відсутня єдина законодавча концепція стосовно типу правового режиму охорони: теорії виключних прав чи «пропрієтарному» правовому режиму власності на об'єкти промислової власності. Ця проблема полягає в тому, що «на відміну від правового поля інтелектуальної власності будь-якої іншої країни, на якому діють норми права тільки однієї з існуючих теорій, на правовому полі інтелектуальної власності України одночасно діють обидва інститути права» [2; 3]. Також сучасне законодавство не надає визначення промисловій власності та чітко не встановлює перелік її об'єктів.

Нині головною метою сучасної української економіки має стати пошук нової якості розвитку, що забезпечує підвищення ефективності й конкурентоспроможності матеріального й інтелектуального виробництва, високі та стійкі темпи зростання. Досягнення цієї масштабної, але реальної мети вимагає кардинальних змін у соціально-економічному розвитку на основі цілеспрямованої національної інноваційної стратегії, що спирається на програму технологічної модернізації України. Інноваційна діяльність має активізуватися по всьому «технологічному коридорі» від наукової ідеї до ринкової реалізації відповідно до «замовлення» промисловості та конкретних вимог до техніко-економічних характеристик нових технологій, матеріалів, систем машин і устаткування. Перехід економіки України на інноваційний шлях розвитку вимагає також цілеспрямованих державних зусиль щодо залучення в господарський обіг результатів науково-технічної діяльності.

Детально розглянувши сучасне законодавство у сфері інтелектуальної власності можна виділити 10 спеціальних законів, 22 багатосторонніх міжнародних договорів та близько ста нормативно-правових актів, які регулюють механізми державного управління інтелектуальною власністю. Аналізуючи

державні органи влади, діяльність яких спрямована на розвиток системи управління інтелектуальною знаходиться на другорядному плані інтересів менеджменту, а її значення у більшості випадків недооцінене або ігнорується.

Теперішня ситуація в Україні характеризується недостатнім рівнем комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, що і сповільнює розвиток високотехнологічних і економічно важливих для України та її майбутнього галузей.

Таким чином, ми вважаємо, що для розвитку державної системи управління об'єктами ІВ є забезпечення рівня правової, інституційної та соціальної бази, який обов'язково має спитатись на міжнародне законодавство та досвід, для створення, охорони, захисту та найбільш повного використання інтелектуального потенціалу нації в інтересах розвитку конкурентоздатної економіки України, максимально заснованої на знаннях та інноваціях. При цьому інтелектуальна власність має стати фундаментальним і міцним інструментом створення сприятливого середовища для творчої активності та вільної конкуренції, як базових засад економічного, соціального й культурного розвитку нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України: Монографія / М. Я. Азаров, Ф. О. Ярошенко, Т. І. Єфименко, П. І. Гайдуцький, А. С. Гальчинський, В. М. Гєєць, А. І. Мярковський, М. С. Вертузаєв, В. А. Копилов, О. М. Юрченко та 397ан. – К.: НДФІ, 2004. – 712 с.

2. Жуков В. И. Отражение юридической природы права интеллектуальной собственности в законодательстве Украины / В. И. Жуков // Режим доступу : <http://www.cip.in.ua/r4822/>. 12. Коноваленко В. Интеллектуальная собственность по-украински / В. Коноваленко // Зеркало недели. – № 35 (664). – 22 – 28 сентября 2007 р. – Режим доступу : <http://www.zn.ua/1000/1050/60541/>

3. Орлюк О. П. Значення творчої діяльності в процесі інноваційного розвитку / О. П. Орлюк // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : зб. наук. 397ан. – 2009. – Маріуполь : Вега-Принт. – С. 18 – 22.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЛІДЕРСТВА В СИСТЕМУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

Н. В. Марченко,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Вивчено та проаналізовано ефективні механізми впровадження лідерства в систему місцевого самоврядування України. Охарактеризовано використання ключових елементів управління, заснованих на лідерстві та можливість їх застосування в системі місцевого самоврядування України.

Ключові слова: лідерство, елементи системи місцевого самоврядування, елементи управління.

За умов інтенсивних демократичних, соціальних, державно-правових перетворень, що відбуваються сьогодні в Україні, істотно змінюється роль місцевого самоврядування, його повноваження, функції, і, відповідно, державно-управлінські відносини, що зумовлює необхідність одночасного вирішення двох взаємопов'язаних завдань: розбудови основ демократичної держави й кардинального реформування системи місцевого самоврядування. Це, у свою чергу, можливо за умови визнання особливої ролі людини, лідерства та знань, які можуть відігравати домінуючу роль у розвитку місцевого самоврядування та забезпеченні життєдіяльності людини. Лише забезпечення пріоритетного розвитку людини в інтересах людини і власними силами людини в гармонії з навколишнім середовищем може забезпечити якісно новий розвиток відносин у системі місцевого самоврядування і загалом в країні. Саме цим обумовлюється актуальність розгляду проблематики впровадження лідерства в систему місцевого самоврядування України.

Впровадження лідерства в систему місцевого самоврядування України. Роль та місце керівника в управлінні

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Довженко В. А.

органами державної влади.

Лідерство являється тим видом діяльності, який пронизує всю систему управління. Неможливо ефективно виконувати функції планування, організації, мотивації і контролю, якщо немає ефективного керівництва і лідерів, здатних заохочувати інших працівників, позитивно впливати на них і вести за собою, тим самим досягаючи благоприємних кінцевих результатів.

Основними перепонами, які встають на шляху розвитку лідерства є такі:

- домінування особистих відносин над професійними;
- надмірний контроль та нечіткий розподіл повноважень;

- відсутність досвіду і культури розвитку персоналу.

Для розвитку лідерського потенціалу необхідно створити певні умови, визначені наступним чином:

- **децентралізація та делегування повноважень**, відмова від традиційних методів підвищення відповідальності співробітників, таких як ієрархічний контроль, на користь підприємницького відношення до роботи. Досвід свідчить, що розподіл відповідальності та повноважень здійснює сильний мотивуючий вплив на співробітників і підвищує ефективність їх праці. Звідси робиться висновок, що бюрократична ієрархічність не сумісна із розвитком лідерського потенціалу.

- **ставка на розвиток ключових співробітників**, а відтак і лідерського потенціалу, на всіх рівнях управління установою чи підприємством. Має бути побудована система, яка б дозволяла стимулювати розвиток лідерів в організації. Це безперервне **практичне навчання** всіх сьогодишніх та майбутніх лідерів шляхом залучення їх до набору та оцінки персоналу, оцінки та кар'єрного просування співробітників, що дасть можливість зрозуміти лідерські властивості, які ціняться в установі (організації), і здібності та розвивати їх у себе.

- **розвиток людського потенціалу та виховання майбутніх лідерів** повинно стати задачею першочергової важливості для першої особи. Керівники повинні приділяти багато часу та ресурсів розвитку співробітників всіх рівнів організації. Крім того менеджери повинні працювати над собою для того, щоб розвивати свої власні лідерські властивості,

застосовуючи різні стилі управління залежно від ситуації. Важливо пам'ятати, що стиль управління та манера поведінки першої особи, як правило, відтворюється в установі – копіюється безпосередніми підлеглими, а потім повторюється як правило, на всіх рівнях організації. [14, с.311].

Андрушків Б.М., визначаючи основні засоби впливу та риси поведінки лідера, акцентує увагу на трьох основних підходах – підхід з позицій особистих якостей підхід з позицій поведінки, ситуаційний підхід [16, с. 197].

Лідерство означає, що управлінські взаємини між керівником і послідовниками засновані на ефективній для даної ситуації комбінації різних джерел влади й спрямовані на спонукання людей до досягнення спільних цілей. Використовуючи концепцію залежності як основу влади та впливу, керівник в організації повинен тримати під своїм контролем саме те, що має значення для виконавця, те, що створить залежність виконавця від керівника і примусить виконавця діяти так, як того хоче керівник.

Більшість авторів сходяться на тому, що лідерство – це теорія чи концепція, у якій, насамперед, описуються відносини між лідером і послідовниками чи членами групи (команди). Ясно – якщо є лідер, то повинні бути і послідовники. Вказується на те, що лідер займає своє положення або в результаті більш ефективної діяльності, або він має здатність певним чином впливати на членів групи завдяки властивим йому особистим якостям чи у результаті сформованої ситуації. Відзначається, що взаємодія між лідером та іншими членами групи виникає заради рішення спільних проблем чи досягнення загальногрупових цілей [1, с. 74; 4, с. 192; 8, с. 11; 11, с. 97]. Причому групова діяльність здійснюється членами групи добровільно, знову ж таки внаслідок впливу лідера.

Сучасний управлінець – це людина, яка прагне створити «своє обличчя», яка розуміє, що не буде мати успіху, якщо просто буде копіювати чий-небудь стиль, кого-небудь бездумно наслідувати [12, с. 104]. Зрозуміло, що елементи системи місцевого самоврядування істотно відрізняються один від одного, але їх діяльність може бути об'єднана спільними ідеями та відповідальністю за спільні дії. В кожному з них можуть бути

лідери, або люди, які виконують роль лідерів, люди, які досягли успіхів у певних сферах, мають високий творчий чи комунікативний потенціал. Сільські, селищні, міські голови, керівники органів самоорганізації населення здебільшого саме такі люди, вони виступають в якості «збудників» соціальної свідомості, а їх діяльність сприяє зміцненню потенціалу територіальних громад.

Впровадження лідерства в діяльність елементів системи місцевого самоврядування – це нова ідеологія управління, яка руйнує стару, сторічної давнини концепцію управління. Нова роль управління не в тому, щоб стояти на вершині піраміди і контролювати людей, а в тому, щоб надихати їх, надавати їм нові сили.

Список використаних джерел:

1. Аверченко Л.К., Залесов Г.М., Мокшанцева Р.И., Николаенко В.Н. Психология управления: Курс лексик / Отв. Ре. М.В. Удальцова- Новосибирск, 2001. – 314 с.
2. Буздан Б. Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи. – К.: вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 349 с.
3. Василенко А.В. Менеджмент устойчивого развития предприятий: Монография. – К: Центр учебной литературы, 2005. – 648 с.
4. Вейлл П. Искусство менеджмента: Пер. С англ. – М.: Сирин, 2002. – 204 с.
5. Грищенко І. М. Вдосконалення програм розвитку лідерства для навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування / І. М. Грищенко // Управлінське лідерство : колективна монографія / за заг. ред. В. В. Толкованова. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. – 600 с. – Розділ
6. Грищенко І.М. Впровадження лідерства в систему місцевого самоврядування України / І.М. Грищенко // Науковий вісник АМУ: зб. наук. пр. – К.: [б.в.], 2014. – Вип. 2/2014. — С. 275–285. – (Серія «Управління»).
7. Грищенко І. М. Удосконалення управління шляхом керування змінами / І. М. Грищенко // Інноваційні підходи та

механізми державного та муніципального управління : Матеріали наук.-практ. конф., Київ, 12 квіт. 2013 р. : у 2 ч. / за заг. ред. В. К. Присяжнюка, В. Д. Бакуменка, Т. В. Іванової – К. : Видавн.-поліграф. Центр Акад. муніцип. Упр., 2013. – Ч. 2. – 436 с. – С. 103–105.

8. Еропкин А.М. Организационное поведение: Конспект лекций. М., 2001.

9. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст. 170

10. Кондо Й. Управление качеством в масштабах компании: Пер. с англ. – Н. Новгород: СМЦ «Приоритет», 2002. – 235 с.

11. Конті Т. Самооценка в организациях: Пер. с англ. – М: РИА Стандарты и качество, 2000. – 328 с.

12. Корнєв М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія: підручник / М.Н. Корнєв, А.Б. Коваленко. – К., 1995. – 304 с.

13. Кузьмін О.Є., Мельник О.Т. Основи менеджменту: Підручник. – К.: Альма-матер «Академвидав», 2003. – 416 с.

14. Мескон М.Х. Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М: Дело, 1998 – 542 с.

15. Минсберг Г. Действуй эффективно! Лучшая практика менеджмента / Г. Минсберг. – СПб.: Питер, 2011. – 288 с. 6. Парыгин Б.Д. Руководство и лидерство / под ред. Б.Д. Парыгина. – Л., 1973. – 143 с.

16. Мостенська Т.Н., Луцький М.Г. Корпоративне управління: Підручник. – 2-ге вид. – К.: Каравела, – 2011. – 400 с.

ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

І. А. Маршалко,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розкрити умови та механізми удосконалення системи освіти в межах територіальних громад. Окреслено пріоритетні напрями ефективного їх функціонування в умовах децентралізації.

Ключові слова: сталий розвиток, територіальні спільноти, міжнародна співпраця, ноосферний розвиток.

Екологічні виклики, соціальна напруженість, асиметрії та диспропорції соціально-економічного розвитку суспільства на перше місце виводять потребу становлення суспільства майбутнього на якісно нових принципах. Пріоритетну роль при цьому відіграє система освіти. Інноваційні підходи в управлінні розвитком ілюструють екологічні та родові поселення як осередки стійкого збалансованого розвитку, орієнтованого на багаторічну перспективу. Організовані переважно молоддю, схильною до інвестицій, інновацій та народженню дітей, такі спільноти діють на засадах громади (свідомого спільного проживання), об'єднуючи всі ресурси задля реалізації ініційованих проєктів. Дотримання взаємних зобов'язань, повага та довіра один до одного дозволяють отримувати ефект синергії від співпраці. Високий рівень кваліфікації (понад 80% нових поселенців на сільських територіях є вихідці з міст з вищою освітою) дозволяє не лише залучати волонтерів, але й організовувати навчально-освітні заходи з метою підвищення рівня розвитку дітей та дорослих.

Надання переваги природодоцільним технологіям у життєдіяльності та господарюванні (екологічному будівництву,

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Ходаківський Є. І.

пермакультурному дизайну, безвідходній життєдіяльності) дозволяє сформувати осередок екобезпечного середовища, дружнього до людини та природи, одночасно насиченого інноваційно-науковими ідеями. Діти, зростаючи серед садів та лісів, є ближчими до природи та легше пізнають її закони. Використання відновлюваних джерел енергії дозволяє берегти ресурси для майбутніх поколінь, що практикою буденного життя закарбовується у свідомості молодого покоління.

Прагнення максимально ефективно використовувати простір та енергію, створює комфортні умови та сприятливе середовище для розвитку. Самостійно вирощені продукти харчування не лише забезпечують поживними речовинами, але й привчають молодь до самостійного життя, формуючи необхідні практичні навички, а відходи виробництва та життєдіяльності стають сировиною для подальшого використання (біомімікрія процесів в соціумі). Надання переваги велосипедному транспорту та пішим прогулянкам стимулює молодь до руху й здорового способу життя, а спільна діяльність (толока) спонукає до подальшої комунікації.

Загальна домовленість про відсутність критики (натомість пропонується вносити конструктивні пропозиції щодо вирішення проблеми, що назріла) реалізує принципи прямої демократії та управлінських рішень, коли кожен може взяти участь в роботі Ради поселення (Віче), яке приймає основні рішення щодо життєдіяльності та господарювання. Інтерес до системи виховання молоді посилив співпрацю із закладами освіти, завдяки якій реалізовано низку проєктів. Так, у силах мешканців ПСП «Простір Любові» та ПСП «Омелянівка» Житомирської області проводяться спортивні, культурні та освітні заходи для жителів, а мешканці інших поселень України (їх налічується близько 100) організовують майстер-класи, фестивалі, виставки-ярмарки, проводять семінари у школах, організовують гурткову роботу. За оцінками фахівців органів місцевого самоврядування за відсутності поліції та інших органів контролю, єдиною складністю функціонування таких поселень є високий рівень ініціативності (органи місцевого самоврядування не встигають опрацьовувати висунуті пропозиції).

Список використаних джерел:

1. Prysiashniuk O., Buluy O., Plotnikova M. Cluster approach in administration of rural areas. Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development, 2018, №40(2), PP.118–127.
2. Ramanauskas J., Stasys R., Plotnikova M. Innovative approaches to rural development // Sustainable Development of Rural Areas: monograph / ed. Prof. T. Zinchuk, prof. J. Ramanauskas. – Klaipėda: Klaipėda University; Kyiv: «Centre of Educational Literature», 2019. P. P. 80–99.
3. Plotnikova M. Conceptual Basis for Ukrainian Rural Development // Regional Formation and Development Studies. 2015. №3. PP. 134–144.
4. Sandal J.-U., Yakobchuk V., Lytvynchuk I., Plotnikova M. Institutions for Forming Social Capital In Territorial Communities Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development ISSN 2345-0355. 2019. Vol. 41. No. 1: 67– 76.
5. Грабар І. Г. Синергетика економічних систем: [навч. посіб.] / І. Г. Грабар, Є. І. Ходаківський, О. В. Вознюк, Л. Ю. Возна та ін. Житомир. 2003. 244 с.

**ОРГАНІЗАЦІЯ СПІЛЬНОГО СТАЛОГО РОЗВИТКУ:
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА**

М. М. Маршалко,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Проілюстровано зарубіжний досвід та вітчизняну практику організації стійких спільнот. Обґрунтовано пріоритетні напрями розвитку територіальних громад в умовах децентралізації.

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Ходаківський Є. І.

Ключові слова: сталий розвиток, територіальні громади, міжнародна співпраця, багатофункціональний розвиток.

Розуміння наслідків глобалізації та технократичного способу життя населення спонукає світову спільноту до пошуку альтернативних підходів до розвитку та взаємодії з навколишнім середовищем. Зростаюча кількість стійких спільнот та поселень спільного проживання, націлених на екологізацію суспільного способу життя, зниження енергоспоживання, а також енергетичної та продовольчої залежності спонукають людей, особливо молодь до переїзду у сільську місцевість. Організовані в межах Глобальної мережі екологічних поселень такі спільноти зацікавлені у пошуку всіх можливих рішень до організації самоуправління, добросусідства, формування засад продовольчої та економічної безпеки.

Безвідходна життєдіяльність, просвітництво, волонтерство, організована діяльність на спільне благо є нормою для таких громад. Цінність людини як індивіда, генератора ідей та вершина людської спільноти, яка націлена на співпрацю та партнерство (на противагу пануючій на заході культурі індивідуалізму). В поселеннях нового типу формуються центри єднання за віком, статтю, суспільними інтересами, водночас гендерно різні люди (старі й молоді, багаті та бідні та інші) спільно працюють з метою покращення середовища існування та зменшення екологічного сліду. Це середовище, де між особові комунікації вирішують конфлікти, а спільні заходи (в тому числі збори, спілкування, медитація об'єднують, вчать терпінню, сприяють роботі над собою, розвивають сферу інтересів. Співробітництво та єднання сприяють появі творчості, є прикладом кращих людських відносин, формують модель суспільства майбутнього.

Свідома відмова від гаджетів, автомобілів, муніципальної каналізації, водо та тепlopостачання, життя у глиняних будинках та водо забезпечення з природних джерел дозволяють ближче відчути життя навколо. Спільне або відокремлене продовольче забезпечення переважно тим, що вирощено на власних ділянках дає можливість отримувати більш якісну їжу

за більш доступними цінами (наприклад, такими є поселення «Кристалні води» в США, «Омелянівка» Житомирської області та інші).

Список використаних джерел:

1. Prysiazniuk O., Buluy O., Plotnikova M. Cluster approach in administration of rural areas. Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development, 2018, №40(2), PP.118–127.
2. Ramanauskas J., Stasys R., Plotnikova M. Innovative approaches to rural development // Sustainable Development of Rural Areas: monograph / ed. Prof. T. Zinchuk, prof. J. Ramanauskas. – Klaipėda: Klaipėda University; Kyiv: «Centre of Educational Literature», 2019. P. P. 80–99.
3. Plotnikova M. Conceptual Basis for Ukrainian Rural Development // Regional Formation and Development Studies. 2015. №3. PP. 134–144.
4. Sandal J.-U., Yakobchuk V., Lytvynchuk I., Plotnikova M. Institutions for Forming Social Capital In Territorial Communities Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development ISSN 2345-0355. 2019. Vol. 41. No. 1: 67– 76.
5. Грабар І. Г. Синергетика економічних систем: [навч. посіб.] / І. Г. Грабар, Є. І. Ходаківський, О. В. Вознюк, Л. Ю. Возна та ін. Житомир. 2003. 244 с.

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АНТИКРИЗОВОГО
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ЗЕД**

А. А. Матвійчук,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Менеджмент» спеціалізація «Менеджмент ЗЕД»,
Житомирського національного агроекологічного університету

*Досліджено використання інструментів антикризового
управління в конкурентній боротьбі і розроблено антикризові*

¹ Науковий керівник: д.е.н., доцент Куцмус Н. М.

програми, що базуються на активному розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та реалізації підприємством власного зовнішньоекономічного.

Ключові слова: антикризове управління, підприємства, кризові ситуації, сільськогосподарські підприємства.

Кризові ситуації є невід'ємною складовою функціонування суб'єктів господарювання, не виключенням є і сільськогосподарські підприємства. З точки зору держави, її першочерговим завданням є вжиття заходів, щодо допомоги агровиробникам у подоланні кризових явищ та недопущення банкрутства і ліквідації. За даними офіційної статистики України, протягом останніх років значна кількість сільськогосподарських підприємств є фінансово нестабільними, а середній рівень збитковості роботи підприємстві галузі у 2018 році становив 13,0% [2].

Причинами кризового стану сільськогосподарських підприємств є не тільки вплив зовнішніх чинників: глобальні виклики, коливання курсу валют, зниження платоспроможного попиту, втрата ринків збуту, недосконале правове поле і т.п., але і неадекватні ринковим умовам управлінські дії керівництва сільськогосподарських підприємств. Ця обставина доводить актуальність вивчення проблеми кризи українських сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах та пошуку перспектив їх розвитку шляхом активного впровадження антикризового управління підприємствами з урахуванням можливостей та потенціалу здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Антикризове управління сільськогосподарським підприємством являє собою цілісну систему пов'язаних між собою прийомів і методів управління цим підприємством, метою використання яких є попередження або усунення кризових явищ, несприятливих для господарської діяльності даного підприємства [1]. При цьому необхідно враховувати, що реалізація антикризових управлінських рішень, в силу розвитку кризової ситуації, здійснюється у несприятливих умовах зниження керованості сільськогосподарського підприємства, конфліктності інтересів, високого ступеня невизначеності і

дефіциту часу. Із чого випливає, що вихід із кризи сільськогосподарським підприємствам необхідно починати з визначення причин її виникнення та розробки напрямків ефективної діяльності, спираючись на існуючий позитивний вітчизняний та закордонний досвід.

Аналіз діяльності сільськогосподарського підприємства СФГ «Сонячний пагорб» показав, що основними ознаками кризи та фінансовими проблемами є: низькі значення ліквідності і платоспроможності; збільшення запасів і витрат; недостатність власного капіталу для фінансування зростаючих запасів; зниження інтенсивності використання власних ресурсів; зменшення обсягів продажів; зниження прибутку. Так як під час кризи ситуація втрачає керованість, виникають непередбачувані ситуації, які можуть призвести до негативних результатів, наприклад, до кардинального зниження продажів, невиконання зобов'язань зі боку партнерів, часткової або повної зупинки бізнесу, втрати контролю над ресурсами, збитками, технічного дефолту і навіть банкрутства, то впровадження антикризового управління у СФГ «Сонячний пагорб» дозволить запобігти негативним наслідкам зовнішнього середовища.

Для виведення СФГ «Сонячний пагорб» з кризового стану пропонується на підприємстві ряд заходів з антикризового управління, що дозволять подолати застій і вивести сільськогосподарське підприємство на наступний рівень функціонування. Серед них:

1) Виявлення та реалізація прихованих резервів. Приховані резерви мобілізуються такими заходами: використання «АВС»-аналізу для управління запасами та контролінг заборгованості, оптимізація витрат, скорочення поточних та довгострокових зобов'язань і збалансування структури капіталу, здача в оренду основних фондів, які не повною мірою використовуються у виробничому процесі, рефінансування дебіторської заборгованості (факторинг, форфейтинг);

2) Розвиток потенціалу сільськогосподарського підприємства: розширення асортименту продукції на основі аналізу ринку та існуючих запитів; вихід на перспективні зарубіжні ринки збуту (ринок ОАЕ, Китаю, країн Середньої

Азії); залучення іноземних інвестицій під інвестиційні проекти, спрямованих на розширення діючого виробництва, впровадження інновацій, зниження собівартості продукції шляхом впровадження нових технологій, і як наслідок – зростання рентабельності підприємства.

Перспективними цілями антикризової діяльності СФГ «Сонячний пагорб» на період до 2021 року визначено:

- забезпечення безперервності сільськогосподарського виробництва;
- використання наявних посівних площ і виробничих потужностей підприємства, не зменшуючи їх при відтворенні;
- збереження наявних робочих місць, підвищення соціальних і економічних умов діяльності працівників підприємства;
- збереження соціальної інфраструктури;
- розвиток міжнародного партнерства.

Очікується, що в майбутньому вжиття зазначених заходів забезпечить СФГ «Сонячний пагорб» стійкий фінансовий стан та мінімізує ризик банкрутства.

Ефективність антикризового управління СФГ «Сонячний пагорб» залежатиме від: рівня організації антикризового управління (професіоналізму, компетентності, досвідченості відповідальних фахівців); від розробки та її дотримання стратегії розвитку підприємства; менеджмент антикризового управління повинен викликати стійку довіру у працівників, партнерів, інвесторів; використання технології оперативного і гнучкого управління; якості системи контролю над кризовими ситуаціями (впровадження безперервної регулярної оцінки ризиків настання кризової ситуації, що дозволяє вчасно виявляти і розпізнавати її).

Отже, використання інструментів антикризового управління в конкурентній боротьбі і розробка відповідних антикризових програм, що базуються на активному розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та реалізації підприємством власного зовнішньоекономічного потенціалу – є необхідним та перспективним напрямом розвитку сільськогосподарських підприємств, що мають проблеми із фінансовою стабільністю та ліквідністю.

Список використаних джерел:

1. Воскобоева О. В. Антикризове управління – передумова розвитку сучасного підприємства / О. В. Воскобоева, О. С. Ромащенко // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2018. – № 3. – С. 87–92.
2. Рентабельність операційної діяльності підприємств за видами економічної діяльності: дані Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ ГОСПОДАРСТВОМ УКРАЇНИ

В. С. Мельник,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В Україні триває діяльність зі створення нормативно-правового забезпечення поняття політики управління лісовим господарством визначення ролі держави у збалансованому лісоуправлінні, напрямків та цілей розвитку лісового господарства.

Ключові слова. Національна політика управління лісовим господарством, стале лісоуправління, системи управління.

Державна політика в сфері лісового господарства це комплекс заходів спрямованих на забезпечення охорони, відтворення та стале використання лісових ресурсів з урахуванням екологічних, економічних, соціальних та інших інтересів суспільства. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом вимагає гармонізації національної політики ведення лісового господарства до законодавства країн-членів ЄС.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Симоненко Л. І.

В європейських країнах моделі та механізми сталого лісоуправління враховують національні особливості кожної окремої країни та структуру власності на ліси. Загалом розрізняють три системи управління лісовим господарством: 1) комплексна, за цієї моделі орган управління лісовим господарством поєднує кілька функцій управління, наприклад, ведення лісового господарства в державних лісах та контроль за якістю ведення лісового господарства в приватних лісах (Польща); 2) роздільна, тобто функції управління виконують різні державні органи (більшість країн Європи); 3) концесійна, управління лісовим господарством віддане у концесію, така система управління властива країнам з великими запасами лісових масивів через що держава не може забезпечити їх управління внаслідок віддаленості (в країнах ЄС не використовується).

Існуюча в Україні організаційна модель управління лісовим господарством має два рівні. Державне агентство лісових ресурсів, як центральний орган виконавчої влади формує і реалізує політику у сфері лісового господарства (перший рівень). Ведення лісового господарства на місцевому рівні здійснюють державні підприємства які входять до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України та координуються його відповідним територіальним органом (другий рівень). Територіальними органами управління є обласні управління лісового і мисливського господарства та підприємства, установи, організації безпосереднього підпорядкування [1]. Оптимізація організаційної структури управління лісовим господарством підпорядкована стратегічній меті створення дієвої системи контролю за веденням лісового господарства, збільшенню площі лісів держави, збереженню біорізноманіття та невиснажливого лісокористування.

Ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку – здійснення комплексу заходів з охорони, захисту, раціонального використання та розширеного відтворення лісів методами та з інтенсивністю, яка дозволяє підтримувати їх біорізноманіття, продуктивність, відновлювальну здатність, життєвість та виконання їх екологічних, економічних і соціальних функцій. Показником сталого користування

лісовими ресурсами є приріст деревини, який також характеризує і ефективність лісової політики держави. Практики ведення лісового господарства в ЄС, спрямовані на розширене лісовідтворення та збалансованого лісокористування.

За останні 20 років ліси Європи збільшилися на понад 16 млн. га, що за площею дорівнює майже двом територіям Ірландії. Середньорічний приріст європейського лісового покриву становить близько 0,8 млн. га за рік. При цьому широке використання деревини у різних галузях економіки ЄС компенсується керованим управлінням її зростання, як наслідок, на потреби ринку вирубується близько 2/3 щорічного приросту європейських лісів [3].

За даними Держлісагентства, у підпорядкованих йому лісах запас деревини на 1 гектарі становить близько 240 кубометрів (7 місце в Європі). Середньорічний приріст деревини у лісах Держлісагентства становить 3,9 кубометра на 1 га. За рік по всіх лісах України приростає, за різними даними, від 35 до 43 млн. кубометрів деревини. Впродовж 2014-2018 років Держлісагентством відтворено 250 тис. га лісу. В Україні відбувається поступове збільшення запасу деревини, що підтверджує значний економічний і природоохоронний потенціал українських лісів. Реальне використання щорічного приросту перебуває в межах 64 %.

В Україні впродовж року вирубується лише 0,9 % запасу. До прикладу, у Швейцарії щорічний обсяг рубок відповідно становить 1,9 % запасу, Чехії – 2,4 %, Фінляндії – 2,8 %, Великобританії – 3 %, Бельгії – 3,1 %. Через збільшення у лісах України площі стиглих і перестійних насаджень, у найближчі роки об'єктивним є збільшення норми заготівлі деревини. Як свідчить лісова статистика, щорічно заходи з формування і оздоровлення лісів (рубки догляду, санітарні, лісовідновні, реконструктивні та інші) здійснюються на площі до 409 тис. га [4].

Між тим і Європа, і Україна втрачає значну кількість лісових площ не лише через кількість легальних чи нелегальних вирубок, а й через всихання лісів, яке спричиняє суттєва зміна клімату.

У країнах з розвиненим лісовим господарством і деревопереробною промисловістю вважають, що оскільки ліс є відновним ресурсом, то він повинен приносити благо для місцевого населення, а також поповнювати державний та місцеві бюджети, тому реалізація політики управління лісовим господарством повинна сприяти реалізації цієї мети.

Лісове господарство України, займаючи достойне місце серед лісових галузей європейських країн, все ще потребує вдосконалення політики і практик лісокористування, зокрема, у частині раціонального використання та дотримання сталого балансу між приростом запасів деревини та вирубками, постійного моніторингу якості виконанню всіх поставлених планів, цілей та завдань. Українські ліси мають всі потенційні можливості до виведення їх стану та використання до європейського рівня задля здійснення ефективного лісокористування в інтересах громад і держави.

Список використаних джерел:

1. Державне агентство лісових ресурсів України. http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/article?art_id=120058&cat_id=153574
2. Товариство лісівників України. <https://tlu.kiev.ua/>
3. Ресурс, який може служити народу. Відкритий ліс. <https://www.openforest.org.ua/120550/>
4. Лісове господарство України. dklg.kmu.gov.ua › forest › document

МОНІТОРИНГ ВХІДНИХ І ВИХІДНИХ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

А. Михайлова,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Фінанси, страхування та банківська справа»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено вхідних і вихідних грошові потоки лісогосподарського підприємства за Звітом про рух грошових коштів, який складено прямим методом.

Ключові слова: грошові потоки, лісогосподарські підприємства, рух грошових потоків, ДП» Овруцьке лісове господарство».

Прийняття ефективних управлінських рішень можливе лише за умови володіння необхідною інформацією про стан грошових розрахунків підприємства із своїми контрагентами, тобто про рух грошових коштів. У зв'язку з цим гостро постають питання вдосконалення управління формуванням та використанням грошових коштів підприємства. Підвищення якості управління пов'язане з опануванням сучасними методами оцінки стану розрахунків, аналізу та прогнозування їх розвитку, з формуванням комплексного підходу до оцінки взаємовпливу показників фінансово-господарської діяльності підприємства. Отже, при прийнятті ефективних управлінських рішень у сфері управління грошовими потоками лісогосподарського підприємства, вирішальну роль відіграє моніторинг його грошових потоків.

Питання аналізу вхідних і вихідних грошових потоків досліджувала значна кількість науковців: А. Ю. Босих, П. П. Гаврилко, С. Ю. Гозда, В. І. Головка, О. К. Єлісеєва, В. М. Жук, Г. Г. Кірейцев, Н. Н. Пойда-Носик, Л. І. Пославська, В. Г. Прушківський, С. В. Шубіна, В. В. Ясишена та інші. Ними зроблено вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних основ моніторингу грошових потоків підприємств. Але питання використання результатів моніторингу грошових потоків

¹ Науковий керівник к.е.н., доцент Сус Ю. Ю.

підприємства для потреб управління завжди залишатиметься актуальним.

Моніторинг грошових потоків підприємства дозволяє охопити увесь механізм його господарської діяльності, так як грошові потоки характеризують весь комплекс функціональних зв'язків, які розвиваються на підприємстві в процесі його існування [1, с. 36].

Одним з головних джерел, з якого внутрішні і зовнішні користувачі отримують інформацію про надходження і витрату грошових коштів підприємства, є фінансова звітність підприємства, а саме форма №3 «Звіт про рух грошових коштів». Необхідність складання цього звіту пояснюється тим, що користувачі звітності повинні мати інформацію не лише про зміни в складі активів і пасивів підприємства, доходах і витратах, а й про грошові надходження та виплати, які здійснювалися протягом відповідного періоду [2, с. 62].

Фінансова звітність за формою №3 «Звіт про рух грошових коштів» є звітом, який відображає рух грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [3, с. 143].

Моніторинг форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів» полягає у вивченні обсягу, динаміки: чистого грошового потоку; вхідного, вихідного та чистого грошових потоків від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності [4, с. 249].

Аналіз грошових потоків за даними Звіту про рух грошових коштів необхідно починати з вивчення джерел надходження і напрямів витрачання грошових коштів за кілька звітних періодів. Це дасть можливість оцінити зміни обсягу і структури грошових потоків за видами діяльності, за окремими джерелами їх надходження та напрями використання, визначити орієнтовно найважливіші потоки грошових коштів на найближчу перспективу, порівняти структуру грошових потоків із показниками інших підприємств, оцінити майбутні наслідки проведених господарських операцій і процесів. Для розрахунку таких показників доцільно використовувати Звіт про рух грошових коштів, складений прямим методом

Для практичного моніторингу грошових виробничого підприємства потоків ми використали форми № 3 «Звіт про рух

грошових коштів» за 2016-2018 роки лісогосподарського підприємства ДП «Овруцьке лісове господарство».

У табл. 1. Наведено дані про рух грошових коштів від операційної діяльності ДП «Овруцьке лісове господарство» за звітний період.

Таблиця 1

Моніторинг руху грошових коштів від операційної діяльності ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2016 -2018 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. до 2016 р.	
				(+, -)	в %
Надходження від:					
Реалізації продукції	113955	118090	142161	28206	124,8
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	-	2	21	21	-
Надходження від боржників	14	17	2	-12	14,3
Надходження від операційної оренди	7	23	15	8	214,3
Інші надходження	1489	4732	6277	4788	421,6
Витрачання на оплату:					
Товарів (робіт, послуг)	44227	45644	53783	9556	121,6
Праці	26344	30781	34919	8575	132,6
Відрахувань на соціальні заходи	8394	8367	10041	1647	119,6
Зобов'язань з податків і зборів	30384	30858	40947	10563	134,8
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	2075	102	420	-1655	20,2
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	5794	9829	15651	9857	270,1
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	22515	20927	24876	2361	110,5
Інші витрачання	2564	3044	6107	3543	238,2
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3562	4160	2679	-883	75,2

У 2018 році від руху коштів у результаті операційної діяльності надійшло 2679 тис. грн. грошових коштів, що менше рівня 2016 року на 883 тис. грн., чи на 24,8 %, так як у 2016 році від операційної діяльності ДП «Овруцьке лісове господарство» надійшло коштів на суму 3562 тис. грн.

У табл. 2. Наведено дані про рух грошових коштів від інвестиційної діяльності ДП «Овруцьке лісове господарство» за звітний період.

Таблиця 2

**Рух грошових коштів від інвестиційної діяльності ДП
«Овруцьке лісове господарство» за 2016 -2018 рр.**

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. до 2016 р.	
				(+, -)	в %
Витрачання на придбання:					
фінансових інвестицій	3875	-	4759	884	122,8
необоротних активів	10	2830	-	-10	0,0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-3885	-2830	-4759	-874	122,5

У 2018 році від руху коштів у результаті інвестиційної діяльності вибуло 4759 тис. грн. грошових коштів, що гірше 2016 року на 874 тис. грн., чи на 22,8 %, так як у 2016 році від інвестиційної діяльності підприємства вибуло коштів на суму 3885 тис. грн.

У табл. 3 наведено дані про рух грошових коштів від фінансової діяльності ДП «Овруцьке лісове господарство» за звітний період.

Таблиця 3

**Рух грошових коштів від фінансової діяльності
ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2016 -2018 рр.**

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. до 2016 р.	
				(+, -)	в %
Інші надходження	10	2	0	-10	0,0
Інші платежі	280	135	43	-237	15,4
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-270	-133	-43	227	15,9

У 2018 році від руху коштів у результаті фінансової діяльності вибуло 43 тис. грн. грошових коштів, що краще 2016 року на 227 тис. грн., чи на 15,9 %, так як у 2016 році від фінансової діяльності підприємства вибуло коштів на суму 270 тис. грн.

У табл. 4 наведено рух грошових коштів ДП «Овруцьке лісове господарство» за звітний період.

Таблиця 4

**Рух грошових коштів ДП «Овруцьке лісове господарство»
за 2016-2018 рр.**

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. до 2016 р.	
				(+, -)	в %
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3562	4160	2679	-883	75,2
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-3885	-2830	-4759	-874	122,5
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-270	-133	-43	227	15,9
Чистий рух коштів за звітний період	-593	1197	-2123	-1530	358,0
Залишок коштів на початок року	1409	1002	2303	894	163,4
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	189	101	-109	-298	-57,7
Залишок коштів на кінець року	1005	2303	71	-934	7,1

У 2018 році від руху коштів у результаті діяльності вибуло 2123 тис. грн. грошових коштів, що гірше 2016 року на 1530 тис. грн., так як у 2016 році від діяльності підприємства вибуло коштів на суму 593 тис. грн. у 2018 році залишок коштів на кінець року становив 71 тис. грн., що менше початку року на 2232 тис. грн. У ДП «Овруцьке лісове господарство» у 2018 р. загальний чистий грошовий потік від усіх видів діяльності підприємства був із знаком мінус. Це зумовило зменшення вільних грошових коштів підприємства.

Звіт про рух грошових коштів, складений прямим методом, забезпечує аналітичні можливості вивчення руху,

складу, динаміки грошових потоків від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності. Результати моніторингу руху грошових потоків від операційної діяльності можуть вказати на: обсяг і джерела одержання грошових коштів, основні напрямки їх витрачання в операційній діяльності. Результати моніторингу руху грошових потоків від інвестиційної діяльності вказують на: обсяг і напрямки інвестування грошових коштів тощо. Результати моніторингу руху грошових потоків від фінансової діяльності дають інформацію про вартість обслуговування залучених кредитів для задоволення поточних чи довгострокових потреб підприємства, іншу іншій відомості про фінансові витрати або інформують про доходність фінансової діяльності підприємства. Результати моніторингу руху грошових потоків в цілому по підприємству забезпечать управлінців інформацією для визначення напрямків оптимізації грошових потоків.

Список використаних джерел:

1. Прушківський В. Г. Теоретичні і прикладні аспекти управлінського обліку грошових потоків на підприємстві. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. № 8. С. 36–40.
2. Пойда-Носик Н. Н., Гаврилко П. П., Гозда С. Ю. Методичні аспекти складання звітності про рух грошових коштів підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 5. – С. 62–65.
3. Шубіна С. В., Босих А. Ю. Проблематика заповнення звіту про рух грошових коштів та шляхи її вирішення. *Молодий вчений*. 2014. № 4 (07) (1). С. 142–145.
4. Ясишена В.В., Пославська Л.І. Систематизація основних елементів управління грошовими потоками підприємства. *Економічний простір*. 2016. – № 106. – С. 241–254.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

О. І. Москаленко,
студента ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Окреслено проблеми сучасного ринку праці. Визначено нові вимоги до працівників кадрових служб на підприємстві та кандидатів на вакантні посади. Обґрунтовано виникнення нових професій кадрових служб. Запропоновані напрями удосконалення кадрової роботи на підприємствах.

Ключові слова: кадри, персонал, управління персоналом, менеджмент персоналу.

Інвестиції в знання, навички, кваліфікацію, компетентності в умовах постіндустріального (інформаційного) суспільства стають довготривалим фактором конкурентоспроможності підприємства, основою його інноваційного розвитку. Кадри є найбільш значним ресурсом будь-якої організації. Організації кадрової роботи на підприємстві, підбір персоналу безпосередньо впливають на результати діяльності підприємства. Тому управління персоналом є одним із найбільш важливих напрямів роботи, а стратегія управління персоналом – однією із найважливіших функціональних стратегій.

Теоретичні розробки управління персоналу висвітлені в працях зарубіжних авторів, серед яких (М. Мескон, П. Друкер, Хедуорі, М. Армстронг та ын.). Активно проводять дослідження і вітчизняні науковці. Значний науковий доробок зробили О. А. Гавриш, Л. Є. Довгань, І. М. Крейдич, Н. В. Семенченко [1], О. О. Письменна [2], які досліджували сучасні технології управління персоналом. Разом з тим не всі питання залишаються висвітленими, зокрема як підвищити привабливість аграрної праці, як забезпечити зростання

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Булуй О. Г.

професійної майстерності працівників, як зменшити відплив працівників за кордон тощо.

Новим викликом в сучасних умовах стало переосмислення кадрової роботи на підприємстві. Ринкові умови не лише змінили вимоги до набору та підбору працівників, але й призводять до необхідності впровадження нових технологій роботи з персоналом (кадровий маркетинг, аутсорсинг), та застосування нових термінів (кадрова стратегія, пошук працівників, відкритий простір). Змінюються і традиційні інструменти підбору працівників. Все більше підприємці здійснюють пошук не просто кандидатів на вакантну посаду, а звертають увагу на пошук і відбір працівників, які можуть запропонувати щось нове на підприємстві, створити систему, яка здатна генерувати додаткову вартість. Іншими слова працівник доводить, що його вміння є цінними і потрібними підприємству і створює відповідну посаду для себе на підприємстві.

Нині є очевидним зміна підходів до управління персоналом. Зростаюча мобільність населення, орієнтація на західні принципи життя, демографічний спад є основними причинами розвитку менеджменту персоналу. Так, в кадровій службі з'явилися нові функції та нові посади, зокрема HR-менеджер. HR-менеджер (англ. Human Resources Manager) є відносно новою професією. HR-менеджер це фахівець, який веде кадрову документацію, бере участь у визначенні оплати праці працівників, безпосередньо відповідає за мотивацію працівників на підприємстві, здійснює функції навчання та професійного розвитку співробітників, працює над зміцненням корпоративної культури та формуванням команди. Як видно, обов'язки HR-менеджер не просто оформити працівника та підготувати відповідні кадрові документи, і не тільки перегляд резюме кандидатів на посади, проведення співбесід з претендентами. HR-менеджер є фахівцем який забезпечує компанію цінними співробітниками, сприяє їх формуванню, злагодженій роботі, вмотивованості [3].

Сучасний управлінська наука пропонує кілька моделей управління персоналом. Традиційно виділяють англійську, американську, німецьку та японську школу. Англійська

управлінська наука в кадровій роботі базується на теорії людський відносин, а отже передбачає повагу особистості працівника, застосування системи мотивації та заохочення, кадрове політика орієнтована на постійне творче зростання працівника за рахунок програм навчання та підвищення кваліфікації.

Американська школа на перший план висуває принципи індивідуалізму, конкуренції, залежності особистого доходу від прибутку компанії. Ринок праці в США характеризується достатністю трудових ресурсів. Тому компанії виділяють більші ресурси та зосереджені на вивченні й розробці нових підходів до планування й управління кадрами і в меншій мірі на наймання та відбір персоналу. Як результат – виробництво забезпечується високопрофесійними кадрами й створюються умови для їх ефективного й повного використання.

В Японії традиційно віддається перевага колективізму, системі цінностей, заснованих на повазі до старшого, влада й відповідальність, ієрархії авторитетів. Японська школа – це висока соціальна захищеність працівника, зниження конфліктності, гармонізація відносин між працівниками, відданість компанії й роботі, пріоритет колективних інтересів, довічне наймання.

У Німеччині особливістю управління персоналом є те, що компанії розробляють та впроваджують ефективні системи підготовки та перепідготовки кадрів спільно з університетами. Така система дозволяє підготувати фахівця для роботи на конкретному підприємстві з відповідними компетентностями, а фахівець, у свою чергу розуміє, чого від нього чекають на підприємстві та над чим він буде працювати [4, с. 329].

Українські компанії після створення зони вільної торгівлі з ЄС та безвізового режиму відчули додатковий тиск з боку ринку праці. Більша соціальна захищеність працівників в європейських країнах, вищий рівень заробітної плати призвів до масового від'їзду кваліфікованих працівників за кордон. Нині підприємці змушені підсилювати роботу на своїх підприємствах у сфері управління кадрами, перебудовувати систему планування й відбору працівників, дбати про підвищення кваліфікації працівників.

Поки ще рано говорити про системну роботу, щодо удосконалення управління персоналом сільськогосподарських підприємств. У великих компаніях з кількістю працівників 300–500 осіб та більше кадрова робота має певний системний характер. Здійснюється пошук та підбір висококваліфікованих фахівців, проводяться заходи щодо пошуку обдарованої молоді для впровадження інноваційних ідей, формується корпоративна культура, корпоративна команда. З іншої сторони практично відсутня підготовка та перепідготовка фахівців. Немає системної роботи щодо співпраці виробників з навчальними закладами з приводу підготовки фахівців, розробки спільних навчальних планів. Часто проявляється недостатня повага до особистості працівника, хаотично застосовуються системи мотивації та заохочення. На малих та дрібних підприємствах кадрова робота носить хаотичний, несистемний характер. Заробітна плата диференційована, переважно застосовується суб'єктивна оцінка внеску працівника, навчання працівників здійснюється з їх власної ініціативи та власний рахунок. Часто керівництво не створює належних умов для навчання та підвищення кваліфікації працівників.

Таким чином, розглянувши основні напрями управління персоналом в сучасних умовах, можна зробити висновок, що в українських реаліях існує потреба реформування самої кадрової служби на підприємствах та послідовній підготовці самих фахівців кадрової служби. Наступним кроком буде розробка нового механізму мотивації персоналу, який би враховував кваліфікацію та вміння працівників, а також стимулював до підвищення професійного рівня. Важливими аспектами залишається забезпечення соціальних гарантій працівникам, атмосфера в колективі, умови праці.

Список використаних джерел:

1. Технології управління персоналом : монографія / О. А. Гавриш, Л. Є. Довгань, І. М. Крейдич, Н.В. Семенченко. К: НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2017. 528 с. URL: http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/19480/1/tehnolohii_upravlinnia_personalom.pdf (дата звернення 20.10.2019).

2. Письменна О. О. Теоретичні основи та методичний інструментарій формування кадрової стратегії підприємства. дис. канд. екон. наук 08.00.04 –економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Економічні науки. Дніпро, 2017. 320 с.

3. Эйчар: просто кадровик или нечто больше? *Страна советов* : веб-сайт. URL: <https://strana-sovetov.com/career/3378-hr-manager.html> (дата звернення 20.10.2019).

4. Олесіч Д. О., Шкода М. С. Кадрове планування в системі управління персоналом. *«Освітньо-інноваційна інтерактивна платформа «Підприємницькі ініціативи»* : матеріали II Всеукр. наук. інтернет-конф. 7 груд. 2017 р. К : КНУТД, 2017. С. 326–332.

5. Тростянецька Е. В. Удосконалення кадрового планування на підприємстві. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. № 1 (54), 2016. С. 131–142.

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

О. С. М'яковський,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет,
e-mail:alex_myaskovsky@ukr.net

У доповіді розглянуто засади реалізації механізму антикризового управління та основні напрями його реалізації для створення ефективного механізму щодо подолання кризових соціальних та економічних наслідків.

Ключові слова: механізм, антикризове управління, системний підхід, кризові явища.

Наразі держава відіграє важливу роль для формування та

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Довженко В. А.

управління економічних та соціальних процесів, для забезпечення їх проведення не тільки на макрорівні, а й на макрорівні. В процесі подолання економічних криз держава бере на себе зобов'язання щодо забезпечення не тільки економічної безпеки в цілому, а й супроводження та захисту від банкрутств підприємств реального сектора економіки. В цьому напрямі на державні механізми покладається роль регулятора та координатора стосовно правових та організаційних процесів, управлінських та фінансових заходів, особливо на мікрорівні. Державні антикризові механізми покликані, в першу чергу, на прогнозування та своєчасну діагностику виявлення кризових явищ у всіх секторах економіки. Також важливим є проведення аналізу причин виникнення кризових явищ, попередження криз та розроблення спеціальних (профільних або галузевих) програм по усуненню кризових наслідків та відновлення стійкого розвитку на макро- та макрорівнях, що і обумовлюється застосуванням системного підходу до розв'язання такого роду задач.

Системний підхід державного антикризового управління покликаний ефективно протистояти кризовим явищам, що реально виявлені або приховано формуються. Адекватне реагування на розвиток зовнішніх та внутрішніх факторів спричинення криз та їх ранню діагностику дозволяє вчасно групувати загрози та розробляти ефективні програми по їх усуненню.

Особливо важливим є методичний підхід до виявлення проблемних місць та їх групування, щоб заходи механізмів антикризового державного управління мали ефективні (втому числі і точкові) впливи. Велике різноманіття негативних факторів, що спричиняють кризові явища в економіці, доцільно розглядати з точки поділу на об'єкти макроекономічного регулювання – на зовнішні, так і на внутрішні.

До зовнішніх макроекономічних регуляторних впливів та забезпечення максимальної роботи інструментів антикризового регулювання доцільно звернути увагу на такі. Актуальним, наразі, є рівень інтеграції у світове господарство та стан внутрішнього ринку порівняно до його міжнародної кооперації; в умовах глобалізації важливим є ринок капіталів та інновацій,

валютний ринок та міжнародна торгівля, регіональний фондовий ринок та ринок енергоносіїв, врешті решт, національна безпека.

До внутрішніх факторів, що найбільшою мірою впливають на розвиток кризових явищ, доцільно віднести: динаміку розвитку економіки (або навпаки-занепад) у попередні періоди, стан виконання бюджету та наповнюваність резервних фондів, конкурентоспроможність та структуру виробництва в державі, стабільність національної валюти, зобов'язання перед зовнішнім боргом та стан платіжного балансу, тощо. В даному випадку доцільно вести мову про по умови застосування державних механізмів антикризового управління щодо наукової обґрунтованості та правового забезпечення антикризового управління, пріоритетів його здійснення та умов підтримання з боку підприємств реального сектора економіки та населенням (за умови забезпечення ринку праці та зайнятості, формування та розвитку малого бізнесу). Таким чином, системний погляд на розв'язання такого кола задач внутрішнього та зовнішнього державного регулювання за допомогою різних інструментів реалізації механізму антикризового управління доцільно згрупувати за такими напрямками на основі системи заходів.

В першу чергу, розробка правової основи антикризового управління та методичного забезпечення механізмів антикризового управління (цивільне, бюджетне, адміністративне, податкове та інше законодавство).

По-друге, формування набору інструментів для найбільш ефективних засобів стимулювання економічної політики в умовах грошово-кредитної нестабільності економіки та нормалізації роботи банківського сектора.

По-третє, перегляд бюджетно-податкового регулювання щодо виявлення недоліків у формуванні доходів-витрат бюджету, його дефіциту, складання антикризових програм щодо оновлення джерел надходження доходів та фінансування найбільш важливих напрямів економіки. Важливим тут є обрання курсової політики та підтримання курсу національної валюти.

По-четверте, підтримання реального сектора економіки через податкове регулювання та доступу до дешевих фінансово-

кредитних ресурсів. По-п'яте, необхідно та доцільно удосконалення структури державного управління в цілому (про що свідчать вже успіхи децентралізації). По-шосте, забезпечення зайнятості населення та його соціального захисту, запровадження активних заходів щодо зменшення трудової міграції.

По-сьоме, підтримування внутрішнього попиту на запровадження механізмів державного антикризового управління, їх поширення та уніфікацію, узгодження на рівні національної економіки з врахування міжнародних тенденцій розвитку глобальної економіки.

АКТУАЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ЗАВОДІВ З ПЕРЕРОБКИ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ В УКРАЇНІ

О. О. Назарчук,

студентка ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,

Житомирський національний агроекологічний університет

Доведено актуальність побудови заводів з переробки твердих побутових відходів в Україні на основі досвіду розвинутих країн.

Ключові слова: тверді побутові відходи, завод по переробці, сміття, ресурсовикористання.

Відповідно до Національної стратегії щодо управління відходами в Україні до 2030 року у нашій державі має бути зреалізований проект повного переходу від накопичення відходів на звалищах і полігонах до системи комплексного поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ). Можливими шляхами вирішення окресленого завдання є ряд заходів, зокрема: побудова та введення в експлуатацію сміттєпереробних заводів; створення в рамках пілотних проектів спеціальних об'єктів, які будуть виробляти паливо з побутових

¹ Науковий керівник – к.е.н., доцент Захаріна О. В.

відходів на базі об'єктів механіко-біологічної обробки; запровадження спеціальних проектів з біологічної стабілізації змішаних побутових відходів; участь у Європейських грантових програмах щодо реалізації проекту вторинного ресурсокористування.

Проблема вторинного ресурсокористування у нашій країні є достатньо новою. Нині немає чітких правових норм і ґрунтовних рекомендацій щодо її вирішення [1]. Крім того, невідповідність статистичних даних міністерств і відомств, а також відсутність налагодженого механізму управління й інструментів поводження з ТПВ вимагає нових досліджень у цьому напрямку, оскільки окреслена проблема є однією з пріоритетних завдань щодо розвитку України, як Європейської держави у цілому.

Проблема кризи сміттєзвалищ в нашій державі набула широкого розголосу та актуальності в період становлення незалежності України, а теоретико-методологічним підґрунтям для вирішення проблемних питань, які стосуються утилізації відходів та їх вторинного використання стали наукові доробки вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема: О. О. Веклич, Т. Ю. Голік, Б. М. Данилишина, Л. Г. Мельника, В. С. Міщенко, С. В. Онищенко, М. С. Самойлік, Ю.Ю. Туниця, В.Я. Шевчука та інших. Водночас, недостатність концептуальних досліджень еколого-економічної ефективності переробки ТПВ і основ становлення ринку вторинної сировини в Україні підтверджує актуальність визначеної проблеми та обумовлює необхідність її вирішення у зв'язку із запитами сучасного інформаційного суспільства.

Сьогодні вибір технології переробки відходів має бути частиною розробки регіональних планів поводження з ТПВ. Одним із перших пріоритетів планів такого шляху вирішення проблеми є будівництво регіональних полігонів для захоронення ТПВ, що створені з використанням принципів міжрегіонального співробітництва [5]. Проте, слід враховувати, що такий підхід до розв'язання даного питання розуміє під собою ряд недоліків: полігони займають значні за площею земельні ділянки; сміттєзвалища спричиняють виділення парникових газів й забруднюючих речовин, які при потраплянні в атмосферу

сприяють утворенню озонових дірок; речовини розпаду відходів потрапляють у поверхневі шари ґрунту, ґрунтові води та надра чим також зумовлюють забруднення навколишнього середовища [4]. Усі ці недоліки негативно впливають на рослинний і тваринний світ, а також знижують якість життя в розташованих поблизу житлових районах.

Із врахуванням вище зазначених недоліків, керівництву держави та регіонів варто зосередити увагу на будівництві сміттєпереробних заводів, які б відповідали екологічним вимогам і стандартам, що діють у розвинених країнах Європи та Світу або ж на винайденні інших альтернативних способів для захисту довкілля [2].

Закордонний досвід утилізації відходів, зокрема в таких країнах як Швейцарія, Швеція, Данія, Англія, Норвегія, Південна Корея, Японія, показує зовсім інший підхід до вирішення проблеми переробки відходів.

У цих країнах органічні відходи утилізуються максимально: компостуються, повторно використовуються з іншою функцією; неорганічні ж – продаються іншим країнам. Крім того, існує багато екологічних об'єктів сміттєпереробки з різним функціональним наповненням [3, 4].

З огляду на те, що проблема вирішення утилізації твердих побутових відходів набула глобального масштабу, учені-дослідники, інженери-конструктори та екологи багатьох розвинених країн уже достатньо давно долучилися до відшукування різних способів для захисту навколишнього середовища: від створення екологічно чистих або ж швидко розкладних матеріалів, до спорудження утилізуючих фабрик сміття із унікальним дизайном та принципом роботи.

Одним із прикладів є завод Шпіттеллау (1989 рік) в Австрії, який був реконструйований під керівництвом відомого архітектора ХХ століття Фріденсрайха Хундертвассера. Він перетворив звичайне в минулому промислове підприємство у видатну туристичну пам'ятку – унікальний симбіоз між технологіями, екологією і мистецтвом. Зараз Відень має цікавий екологічно чистий завод-котельню, і до сих пір є однією з найчистіших європейських столиць (на даний момент австрійська технологія спалювання сміття цінується і продається

у всьому світі) [4].

Ще одним технологічним та ідейним ноу-хау серед сміттєспалювальних заводів став проект Amager Bakke датського архітектурного бюро BIG, будівництво якого було завершено у 2018 році. Окрім того, що даний об'єкт має найновітніше екологічно безпечне обладнання для сміттєспалювання (енергія від сміттєспалювання піде на потреби міста), архітектори запроектували його зі скатною до землі формою даху на якій облаштують лижний спуск. Цікаво, що завод забезпечить як соціальну, так і екологічну інфраструктуру недалеко від центру міста [4, 5].

Таким чином, враховуючи те, що в Україні ситуація зі сміттєпереробкою на низькому рівні, а ті технології, що використовуються на існуючих заводах, застарілі, варто закордонний досвід проектування сміттєпереробних об'єктів за функціональним наповненням, архітектурними вирішеннями та технологічними інноваціями, що в цілому розв'яже низку питань є слугуватиме позитивним рухом вперед у напрямі захисту довкілля.

Список використаних джерел:

1. Васильців Т. Г. Бізнес-планування: Навч. посіб. / Т. Г. Васильців, Я. Д. Качмарик, В. І. Блонська, Р. Л. Лупак. – К. : Знання, 2013. – 207 с.
2. Захаріна О. В. Публічно-приватне партнерство як механізм розвитку інфраструктури регіону [Електронний ресурс] / О. В. Захаріна, Л. І. Симоненко, М. І. Сайкевич // Державне управління: удосконалення та розвиток: електрон. журн. – 2018. – № 2. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1193>
3. Методичні рекомендації з розробки бізнес-планів інвестиційних проектів : затверджені Наказом Державного агентства України з інвестицій та розвитку від 31.08.2010 р. № 73. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.39798.0>.
4. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1491>.
5. https://promusor.com/info/articles/stati/sciencearticle_1/.

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ У ДП «НАРОДИЦЬКЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

А. Нестерчук,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Економіка»,
Житомирський національний агроекологічний університет

У дослідженні розглянуто теоретичні та практичні основи антикризового управління та здійснено діагностику ймовірності банкрутства у ДП «Народицьке спеціалізоване лісове господарство». Обґрунтовано механізм антикризового управління, що дає можливість формувати стратегію розвитку та діяльності підприємства з урахуванням можливості появи кризових явищ та реальною можливістю протидіяти вже існуючим кризам

Ключові слова: Антикризове управління, діагностика фінансового стану, підприємство, ймовірність банкрутства, прогноз.

В умовах екологічної катастрофи яка виникла в результаті аварії на ЧАЕС для спеціалізованих підприємств лісового господарства характерним є подальше падіння основних показників фінансово-господарської діяльності. Зокрема, у 2018 р. у порівнянні з 2016 р. темп падіння прибутку склав 34,5 %, рентабельності – 2,3 %. Це свідчить про поглиблення внутрішніх кризових процесів, які вимагають формування та дієвого застосування механізму антикризового управління, що базуватиметься на результатах прогнозу ймовірності банкрутства підприємства. Його застосування дасть змогу накопичувати антикризовий потенціал та мінімізувати наслідки ризиків фінансово-

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Грабчук І. Ф.

господарської діяльності ДП «Народицьке спеціалізоване лісове господарство».

Антикризове управління є постійним організованим спеціальним управлінням, в основу якого покладена система методів та принципів розробки та реалізації специфічних управлінських рішень, що приймаються відокремленим суб'єктом в умовах суттєвих ресурсних та часових обмежень, підвищеного ризику, фінансових та інтелектуальних витрат для відновлення життєздатності підприємства та недопущення його ліквідації як господарюючого суб'єкта [6].

Узагальнення літературних джерел щодо оцінки ймовірності банкрутства суб'єктів господарювання дозволяє стверджувати, що вітчизняними і зарубіжними науковцями розроблено цілу низку методів. Найбільш практично застосовуваними є методи, які розроблені вітчизняними науковцями, а саме: О. О. Терещенком, А. В. Матвійчуком, методикою МФУ та зарубіжними: Е. Альтманом, Р. Таффлером і Тісшоу, Г. Спрінгейтом та ін.

Усі методи діагностики банкрутства поділяються на кількісні та якісні. В дослідженнях найбільш поширеними серед кількісних методів прогнозування банкрутства є вітчизняні та зарубіжні факторні моделі, де факторами виступають окремі показники фінансової діяльності підприємства [4]. Загалом від точної ідентифікації загроз, від правильного вибору системи показників для діагностики залежить ступінь достовірності оцінки банкрутства підприємства і комплекс необхідних заходів щодо антикризового управління.

Результати оцінки ймовірності банкрутства ДП «Народицьке спеціалізоване лісове господарство» з використанням вітчизняних та зарубіжних моделей діагностики загрози банкрутства підприємства за статистичними даними наведено в таблиці 1.

За даними таблиці 1 видно, що за прогнозами на 2019-2020 р. ймовірність банкрутства у ДП «Народицьке спеціалізоване лісове господарство» є малоімовірною.

Таблиця 1

Розрахунок ймовірності банкрутства ДП «Народицьке спеціалізоване лісове господарство» за вітчизняними та зарубіжними методиками у 2016-2018 рр.

Рік	Вітчизняні моделі визначення ймовірності банкрутства			Зарубіжні моделі визначення ймовірності банкрутства		
	Модель О.О. Терещенка	Модель А.В. Матвійчука	Методика МФУ	П'ятифакторна модель Е. Альтмана	Модель Р. Таффлера та Тісшоу	Модель Г. Спрінгейта
1	2	3	4	5	6	7
2016	$Z = 0,886;$ $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства	$Z = 2,591;$ $Z > 1,104$ – фінансовий стан задовільний низька ймовірність банкрутства	$Z = 1,2;$ $Z > 0,07$ найменша ймовірність дефолту	$Z = 1,42$ $Z < 1,8$ – ймовірність банкрутства висока	$Z = 0,7$ $Z > 0,2$ – ймовірність банкрутства низька	$Z = 1,18$ $Z > 0,862$ – відсутність ймовірності банкрутства
2017	$Z = 0,712;$ $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства	$Z = 1,119;$ $Z > 1,104$ – фінансовий стан задовільний та існує загроза ймовірності банкрутства	$Z = 0,81;$ $Z > 0,07$ найменша ймовірність дефолту	$Z = 1,22$ $Z < 1,8$ – ймовірність банкрутства дуже висока	$Z = 2,77$ $Z > 0,2$ – ймовірність банкрутства низька	$Z = 1,53$ $Z > 0,862$ – відсутність ймовірності банкрутства
2018	$Z = 0,584;$ $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства	$Z = 0,963;$ $Z < 1,104$ – виникає загроза фінансової кризи, яка зі зменшенням показника збільшується	$Z = 0,47;$ $Z > 0,07$ найменша ймовірність дефолту	$Z = 1,56$ $Z < 1,8$ – ймовірність банкрутства дуже висока	$Z = 0,41$ $Z > 0,2$ – ймовірність банкрутства низька	$Z = 1,74$ $Z > 0,862$ – відсутність ймовірності банкрутства

1	2	3	4	5	6	7
2019 прогноз	$Z = 0,648$; $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства	$Z = 1,125$ $Z > 1,104$ – фінансовий стан задовільний і низька ймовірність банкрутства	$Z = 0,72$ $Z > 0,07$ найменша ймовірність дефолту	$Z = 1,76$ $Z < 1,8$ – ймовірність банкрутства висока	$Z = 0,56$ $Z > 0,2$ – ймовірність банкрутства низька	$Z = 2,01$ $Z > 0,862$ – відсутність ймовірності банкрутства
2020 прогноз	$Z = 0,651$; $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства	$Z = 2,434$; $Z > 1,104$ – фінансовий стан задовільний і низька ймовірність банкрутства	$Z = 1,3$; $Z > 0,07$ найменша ймовірність дефолту	$Z = 1,83$ $Z < 1,8$ – ймовірність банкрутства відсутня	$Z = 0,66$ $Z > 0,2$ – ймовірність 435анд. 435робле низька	$Z = 2,13$ $Z > 0,862$ – відсутність ймовірності банкрутства

Джерело: розраховано автором за даними підприємства.

Діагностика кризового стану підприємства є особливою функцією в системі антикризового управління. Це вихідний пункт для прогнозу альтернативного розвитку підприємств лісового господарства. Основні відмінності, що притаманні антикризовому управлінню, полягають у наступному: специфічність мети здійснення – збереження підприємства як господарюючого суб'єкта, відновлення його платоспроможності та ліквідності; використання специфічного управлінського інструментарію; забезпечення високої ефективності управлінського впливу потребує більших фінансових та інтелектуальних витрат.

Зміст антикризового управління підприємством полягає не тільки в ліквідації зовнішніх ознак, недопущенні подальшого поглиблення кризи, а й у відновленні здатності підприємства як мікроекономічної системи до самоорганізації, підтримки її внутрішнього та зовнішнього середовища.

Для розуміння антикризового управління зобразимо сутнісне бачення антикризового управління (рис. 1), який повинен об'єднати і розкрити сутність усіх основних складових антикризового управління: предмета, об'єкта, головної мети, групи основних цілей, принципів, функцій, методів і визначити систему антикризового управління.

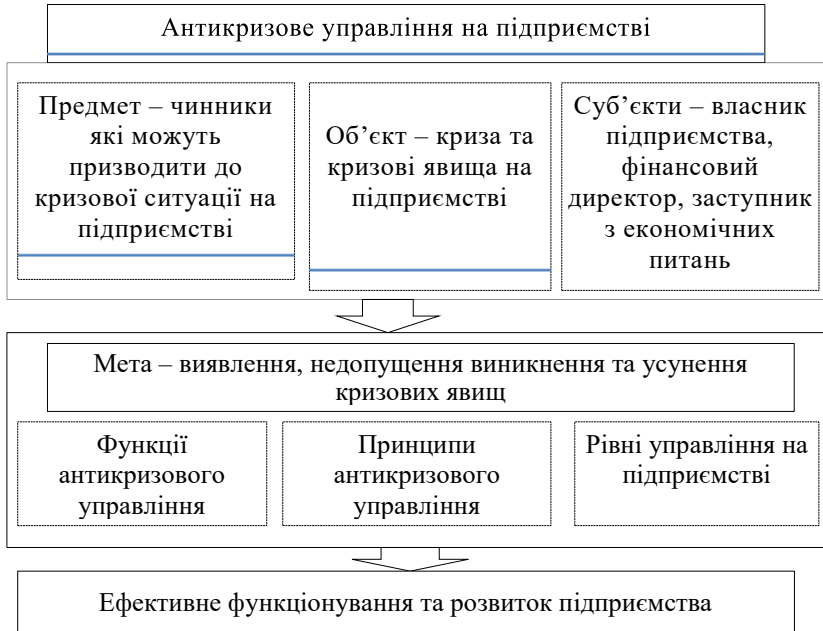

Рис. 1. Головні елементи антикризового управління на підприємстві

Джерело: власні дослідження.

Отже, антикризове управління це організований процес, спрямований на виявлення, недопущення та усунення кризових явищ шляхом реалізації відповідних функцій на стратегічному та тактичному рівнях з метою забезпечення функціонування та розвитку підприємства. Такий підхід дає можливість формувати стратегію розвитку та діяльності підприємства з урахуванням можливості появи кризових явищ та реальною можливістю протидіяти вже існуючим кризам.

Список використаних джерел:

1. Чібісова В.І. Методи оцінки і прогнозування банкрутства підприємств // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2012. Вип. 22 (2). С. 389–394.
2. Троц І.В. Визначення поняття банкрутства та причини його виникнення у сучасних умовах розвитку // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». 2011. Вип. 5 (2). С. 221–228.
3. Наказ Міністерства фінансів України 14.07.2016 № 616 про «Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара».
4. Погребняк А.Ю. Порівняльний аналіз методик оцінки ймовірності банкрутства в системі антикризового управління на підприємстві // Бізнес Інформ. 2014. №7. С. 344–352.
5. Фінансова звітність ПАТ «Укрбуд» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://smida.gov.ua/>
6. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління підприємстві: Моногр. 2ге вид., без змін. К.: КНЕУ, 2006. 268 с.
7. Матвійчук А.В. Діагностика банкрутства підприємств // Економіка України. 2007. №4. С. 2028.
8. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, які затверджені наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14.
9. Биба В.В., Гаташ В.С. Стан та перспективи розвитку будівельної галузі України // 36. наук. праць (галузеве машинобудування, будівництво). Полтава: ПолтНТУ, 2013. Вип. 4 (39). Т. 2. С. 3–9.
10. Матвійчук А.В. Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки, нейронних мереж і дискримінантного аналізу // Вісник НАН України. 2010. № 9. С. 24–46.

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМ РОЗВИТКОМ

І. В. Нікітчук,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Обґрунтовано особливість формування інноваційної моделі публічного управління в Україні в контексті децентралізації.

Ключові слова: місцевий розвиток, публічне управління, децентралізація, адміністративна реформа.

До науковців, що досліджують адміністративні реформи на прикладі досвіду різних держав належить творчий союз Рода Роудса (Велика Британія) і Марка Бевіра (США), яких вважають «порушниками спокою» в аналізі традиційних механізмів публічного управління та адміністрування. Характеристику основних методологічних засад теорії децентралізації вони запропонували «спеціальну теорію інтерпретації». В основу представленої концепції покладено три базові фактори: традиції, дилеми та децентрованість (принцип інтерпретації соціальної реальності). На відміну від попередніх підходів науки про управління, «децентроване управління» в роботах вищеназваних вчених пов'язане з питаннями «соціального конструювання політичних мереж», тобто здібностях людей визначати змістовну сутність. Децентрований підхід, на їх думку, може трансформувати відношення суспільства до публічного управління, дає можливість реалізувати інструменти, за допомогою яких люди формують, підтримують і трансформують соціальне життя, впливають на політичну діяльність [1, с. 91].

За думкою зарубіжних вчених, термін «децентралізація», застосовується в надто у загальній формі, що може мати декілька значень у різних контекстах [70, с. 478]. Для визначення ґрунтового змісту поняття «децентралізація» потрібно

¹ Науковий керівник – к.е.н., доцент Мартинюк М. А.

звернутись до аналізу контенту засадничого документу міжнародного значення – Європейської хартії місцевого самоврядування, ухваленої державами – членами Ради Європи у Страсбурзі 15 жовтня 1985 р. та ратифікованої в Україні 15 липня 1997 р. За авторитетним твердженням Генерального секретаря Ради Європи, «Європейська хартія місцевого самоврядування є основним міжнародним договором (principal international treaty) у сфері місцевого самоврядування» [124, с. 95]. В Україні поняття децентралізації відповідно до Хартії, застосовується як нормативна основа і в сфері законодавства, і в наукових дослідженнях в двох аспекти. Перше стосується чіткості та однозначності використаного понятійного апарату, внутрішньої узгодженості між категоріями. Професор права Единбурзького університету Кріс Хімсворт (Chris Himsworth) констатує, що автори Хартії свідомо зберегли у тексті деякі термінологічні неузгодженості або довільне тлумачення правових норм. Встановлення «межі тлумачення», що дає можливість інтерпретувати норми Хартії відповідно до особливостей національних моделей публічного управління [26, с. 8-9]. На понятійний плюралізм в оригінальній версії Хартії звертали увагу і ряд українських дослідників [88].

Розглянемо ст. 3 Хартії, де визначено концептуальні основи місцевого самоврядування. За новітнім офіційним перекладом який зроблено в 2015 році «місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення» [41]. В англомовному оригіналі мова йде про локальне самоуправління (local self-government) [14, с. 2]. Якщо англійський прикметник local можна розуміти і як «місцевий», і як «локальний» (тобто прив'язаний до визначеного місця), то іменник self-government доцільно перекладати як «самостійне адміністрування» або «самоуправління» за аналогією з «урядовим управлінням» (government administration). В англійському терміні «self-government» слід наголошувати не на префіксі self (сам, саме), а на основі government (система управління державою або громадою), що відбиває спорідненість та якісну тотожність усіх

рівнів адміністративного управління в країні.

Словосполучення «регулювання та управління є важливою складовою публічних справ» є більш точним перекладом оригінального «to regulate and manage a substantial share of public affairs», ніж «суттєва частка державних справ» перекладу 2013 р. [40]. Поняття «органи місцевого самоврядування» в англійському оригіналі передано як «local authorities», що у перекладі 2013 р. відображалось як «місцеві власті». За роз'ясненням Європейської Комісії, «local authorities» – це «публічні інститути з правом юридичної особи, які є складовою загальнодержавної структури (component of the State structure) та знаходяться між центральним урядом та громадянами, яким вони підзвітні» [198, с. 2]. У загальному сенсі до місцевих влад Європейська Комісія відносить різноманітні субнаціональні рівні (levels) та підрозділи (branches) системи адміністративних органів (government), а саме: муніципалітети, громади (communities), дистрикти, округи, регіони тощо. У процесі їх спільного розвитку (development cooperation) виявляється суттєва неоднорідність у повноваженнях (mandate), фінансах та функціях. У Повідомленні Європейської Комісії (2008 р.) зазначено, що деякі місцеві влади вже одержали від центрального уряду реальні повноваження щодо упровадження політики розвитку, залучення інших є додатковим завданням для уряду країни [99, с. 3].

У франкомовному оригіналі Хартії замість англійського «local authorities» використано термін «collectivités locales», що дослівно означає «локальні/місцеві громади», а поняття «місцеве самоврядування» передано як *autonomie locale*, тобто автономні територіальні утворення, що мають певний рівень автономності (самостійності). У німецькому перекладі «місцеве самоврядування» перекладено як «kommunale Selbstverwaltung», де термін «Verwaltung» (управління) є спорідненим терміну «Staatsverwaltung» (державне управління), який широко використовувався у минулому, а в теперішній час поступається більш модерному «öffentliche Verwaltung» (публічне управління). Поняття «місцеві влади», через які реалізується місцеве самоврядування, тут передано як «kommunalen Gebietskörperschaften», тобто територіальні корпорації

публічного права, що поділяються на три неієрархічні рівні (місцеві громади, округи та райони).

Таким чином, наявність різноманітних та багатограних підходів до поняття «децентралізація» викликано розвитком механізмів публічного управління в умовах адміністративних реформ в країнах демократії та особливостями ментальних інститутів систем адміністрування на локальних рівнях. Побудова інноваційної моделі публічного управління в Україні в контексті децентралізації передбачає пошук нових інструментів публічного адміністрування на локальних рівнях.

Список використаних джерел:

1. Александрович О. О. Сучасна нормативна модель державного фінансового контролю в контексті світового досвіду / О. О. Александрович // Міжнародний науковий журнал (International Scientific Journal). – 2015. – Вип. 9 (груд.). – С. 9–14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.inter-nauka.com/uploads/public/14509450804195.pdf>.

2. Бакуменко В.Д. Парадигма інноваційного розвитку суспільства: сучасні концепції реформування публічного управління / В. Д. Бакуменко, С. А. Попов // Ефективність державного управління. – 2015. – Вип. 43. – С. 21–28. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_43_4.

3. Батанов О. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки // Вісн. Центр. Виборч. Ком. – 2008. – № 2. – С. 51-57. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_2/visnik_st_13.pdf.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В УПРАВЛІННІ ЖИТЛОВИМ ФОНДОМ УКРАЇНИ

І. Ю. Новіков,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В дослідженні визначено напрями використання технологій електронного врядування в проведенні публічної житлової політики. Зроблено акценти на геоінформаційних системах як інструменті управління житловим фондом.

Ключові слова: управління, політика, житло, електронне врядування, геоінформаційні системи.

Згідно з Концепцією розвитку електронної демократії в Україні, *e-демократія* – це форма суспільних відносин, за якої громадяни та організації залучаються до державотворення та державного управління, а також до місцевого самоврядування шляхом широкого застосування ІКТ в демократичних процесах, що дає змогу посилити участь, ініціативність та залучення громадян на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівні до публічного життя, сприяти публічним дискусіям та привертати увагу громадян до процесу прийняття рішень [4].

В житлово-комунальному господарстві можуть бути використані електронні технології хмарної інфраструктури, розподіленої бази даних (англ. Blockchain), ідентифікація особи через послугу мобільного оператора (англ. Mobile ID), через економіку спільної участі (англ. Sharing economy), опрацювання даних великих обсягів (англ. Big Data тощо).

На Конференції ООН з питань житла та сталого міського розвитку (Хабітат-III), яка проводилась в м. Кіто (Еквадор) в 2016 р. була проголошена Нова програма розвитку міст, до якої приєдналася і Україна. В п.156 Програми зокрема зазначались зобов'язання держав сприяти розробці національної політики в

¹ Науковий керівник – д.е.н., професор Литвинчук І. Л.

галузі інформаційно-комунікаційних технологій та стратегій електронного уряду, цифрових інструментів управління в інтересах громадян з метою надання їм можливості розвивати і проявляти громадянську відповідальність, розширюючи участь і сприяючи відповідальному управлінню. Використання цифрових платформ та інструментів, в тому числі систем геопросторової інформації, буде заохочуватися з метою вдосконалення довгострокового комплексного міського і територіального планування і проектування, управління земельними ресурсами і землекористування, а також доступу до послуг [5].

В реалізації житлової політики є ряд можливостей застосування геоінформаційних систем. ГІС дозволяє зрозуміти просторові зв'язки і вирішувати складні питання адміністративного управління, є технологічною основою застосування smart-рішень та розвитку е-врядування.

Геоінформаційні системи можуть бути застосовані для формування багатoshарових електронних баз даних щодо житлового фонду на відкритих інтернет-сторінках органів публічної влади, що сприятиме інтеграції в єдиний електронний платформі баз даних республіканського, регіонального та місцевого рівнів. ГІС забезпечить вільний доступ до інформації щодо дефектів в будинку, запланованих і проведених ремонтах, динаміки отримання квартплати дасть можливість контролювати власникам житла свої обслуговуючі підприємства, обирати житло для мешкання, проведення інвентаризації і технічної паспортизації житлового фонду.

ГІС забезпечує публічність житлової політики так як створює зацікавлене коло споживачів в об'єктивній інформації про інфраструктуру міста, які зможуть стати в подальшому активними суб'єктами житлової політики. Таких споживачів потрібно систематизувати і дати можливість їм спілкуватися в Інтернеті, обговорювати актуальні теми на форумах, в мікроблогах, на сторінках в соціальних мережах, і орган місцевого самоврядування повинен виступати в цьому середовищі модератором подій та спільних цікавих проєктів. Таким чином, комунікація в житловій сфері міста набуває нового імпульсу.

— Геоінформаційні системи дають можливість громадянам у режимі он-лайн відслідковувати та контролювати діяльність обслуговуючих підприємств, слідкувати за збереженням в належному стані спільного сумісного майна мешканців будинку, вчиняти на всіх недобросовісних учасників публічної житлової політики тиск суспільного осуду тощо. Оскільки база даних створюється на технологічній основі ГІС, то вона може виступати одразу як статистична, інформаційно-довідкова та просторово-координована система для прийняття управлінських, господарських та індивідуальних організаційних рішень. З її використанням органи публічної влади будуть мати можливість створювати прогнозні розрахунки щодо технічного стану житлового фонду, ранжувати будинки за рівнем зносу, термо-гідроізоляцією та ін., що стане основою для обґрунтованого визначення пріоритетів житлової політики [6].

Застосування інструментів е-демократії в публічній житловій політиці дозволить забезпечити поступовий перехід до поліцентричної системи напруцювання і ухвалення управлінських рішень, важливих для всіх членів громад та суспільства в цілому [7]. Публічна політика в житловій сфері як напрям соціальної політики, стимулюватиме житлову самоорганізацію населення, забезпечить соціальний діалог і нарощування соціального капіталу.

Список використаних джерел:

1. Грицяк Н. В. Електронна демократія як механізм політичної взаємодії : навч.-метод. рек. / Н. В. Грицяк, С. Г. Соловйов. – Київ : НАДУ, 2013. – 44 с.
2. Грозна О. Моя історія: Павло Михайліді / О. Грозна // Житлово- комунальне господарство України : інформ.-аналіт. Вид. для фахівців. – Київ : [б.в.], 2015. – № 7 (80). – С. 56–59.
3. Дегтярьова І. О. Теоретико-методологічні та практичні аспекти формування й розвитку в Україні моделі публічної житлової політики / І. О. Дегтярьова, О. І. Деміхов // Зб. наук. пр. НАДУ. – Київ : НАДУ, 2017. – Вип. 2. – С. 22–44.
4. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовт. 1985 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036.

5. Кас'янов О. В. Концепція створення муніципальних геоінформаційних систем малих міст [Електронний ресурс] / О. В. Кас'янов // ДНВЦ «Природа». – Режим доступу : <http://www.pryroda.gov.ua/ua/index.php?newsid=931>.

6. Нова програма розвитку міст: проголошено на Конференції ООН із житла та сталого міського розвитку (Хабітат-III), 2016.

1. Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року: підсумковий документ саміту ООН «Перетворення нашого світу», прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 18 верес. 2015 р. – 45 с.

ЕЛЕКТРОННЕ УПРАВЛІННЯ, ЯК ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

В. Л. Нужда,

Д. Л. Нужда,

О. В. Нужда,

студенти ОС «Магістр»,

*спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Обґрунтовано доцільність впровадження електронного управління в систему державної служби, що буде спрямована на оптимізацію управлінських процесів, скорочення кількості співробітників, необхідних для виконання завдань.

Ключові слова: інновації, державна служба, електронне управління, Інтернет-технології.

Фахівцями з Європейської комісії поняття «електронний уряд» визначається, як застосування інформаційних технологій в державному управлінні у поєднанні з організаційними змінами і новими навиками державних службовців з метою підвищення якості державних послуг і демократичних процесів, зміцнення підтримки політики держави.

Отже, у сучасному розумінні англomовний термін «e-government» тлумачиться не лише, як електронний уряд, а як електронне управління державою, тобто використання в органах публічного управління сучасних технологій, у тому числі інтернет-технологій. А якщо ми говоримо вже про електронне управління, як про певну технологію, то виникає нове поняття «електронне урядування».

Згідно з рекомендацією Комітету міністрів Ради Європи «Про електронне урядування», то електронне урядування включає в себе електронну демократію та постачання електронних публічних послуг. Опублікування інформації електронними засобами, як вид діяльності належить до електронних послуг.

У Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи «Про електронне урядування», зокрема, наведено такі кроки розбудови електронного урядування у державах – підписантах:

- переглянути політику впровадження технологій електронного урядування, законодавство і практику його застосування у цій сфері;

- залучати до співпраці відповідних іноземних та національних експертів з метою розробки спільної стратегії, щодо напрямів впровадження і розвитку електронного урядування;

- розробити стратегію електронного урядування, яка повністю відповідатиме принципам національної організації демократичного врядування.

Електронне урядування – це форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян. У нашій країні узагальнене визначення електронного урядування було запропоноване в концепції розвитку електронного урядування в Україні.

У Стратегії реформування державного управління України на 2016 –2020 роки термін «електронне урядування» визначено, як використання інформаційних технологій для

покращення ефективності системи державного управління, її прозорості та зручності, зокрема операційного компонента, що забезпечує діяльність державних органів.

Інформаційні технології стали невід'ємним елементом функціонування сучасного суспільства, від яких залежить не тільки розвиток науки і техніки, а й демократії.

У свою чергу, однією з необхідних передумов сталого демократичного розвитку є прозора та відкрита влада. Відкритість органів влади є запорукою здійснення ефективної політики, яка спроможна створити реальний громадянський контроль, забезпечити права людини та громадянина, та зміцнити довіру громадян до влади.

Одним з таких інструментів відкритості влади є електронне урядування, що забезпечує нові форми комунікації між громадянами, бізнесом та владою, безперешкодний доступ до публічної інформації та сприяє участі громадян у виробленні та впровадженні державної політики, наданні більш якісних послуг.

У науковій дискусії про електронне урядування фахівці вказують на те, що сама концепція електронного урядування вже і є концепцією взаємодії і новою формою співпраці держави та громадян в інформаційному суспільстві.

Виходячи з цього, навіть виокремлюють декілька класифікацій взаємодій, які відбуваються в електронному урядуванні. Різні дослідники називають ці класифікації по – різному. Одні вважають їх видами взаємодій, інші – секторами.

Виділяють декілька основних видів (секторів) взаємодій: G2C – це уряд – громадяни, G2G – це уряд звичайний, G2B – це уряд – бізнес. Деякі дослідники додають, ще четвертий вид (сектор) взаємодії G2E – це уряд держслужбовці. Ще інші додають і окремий п'ятий вид (сектор) взаємодії C2G – громадяни, акцентуючи увагу саме на цьому виді взаємодії з урядом.

У Південній Кореї взагалі розроблена концепція взаємодії влади з громадянами, яка на перший погляд візуально майже не відрізняється від G2C, але, насправді, тільки вже в її англослов'янській аббревіатурі G4C (government for citizens) закладена концептуальна відмінність – уряд для громадян.

Отже, хоча електронне урядування охоплює безліч різних видів діяльності й безліч учасників, можна виділити три чітко виокремлені сектори взаємодії: між органами державного управління (G2G), між державою і бізнесом (G2B) і між державою та громадянами (G2C).

Слід зазначити, що з впровадженням інформаційні технології в усі сфери життя сучасної людини виникає нова форма взаємодії в умовах становлення інформаційного суспільства – це електронна взаємодія. Унікальність цієї форми взаємодії в тому, що вона поєднує в собі всі вище перелічені класифікації. Якщо говорити про сектори електронної взаємодії, то саме вищезазначені три сектори (держава, бізнес, суспільство) можна віднести і до простору електронної взаємодії.

Причому, поява електронної взаємодії призвела до того, що в рамках простору взаємодії цих секторів виникли нові поняття інформаційного суспільства, електронного уряду електронного урядування і електронного бізнесу, ще може бути електронної комерції.

Електронне урядування передбачає автоматизацію взаємодії в секторах G2B, G2G і G2C. Розглянемо перспективи впровадження електронного урядування саме в цих секторах докладніше.

Сектор взаємодії G2B (уряд – бізнес) – це сектор взаємодії між органами влади та представниками бізнесу в електронному уряді. Тобто є онлайн взаємодія між органами влади та суб'єктами підприємництва для підтримки і розвитку бізнесу.

Взаємодія у секторі G2B здійснюється в напрямках інформаційного забезпечення підприємництва та створення умов для розвитку електронної комерції. Ініціативи у секторі G2B привертають багато уваги внаслідок значного ентузіазму приватного сектору і можливостей для скорочення витрат за рахунок удосконалення процесу електронних державних закупівель і збільшення конкуренції.

Сектор G2B включає продаж бізнесу надлишків – товарів, що належать державі, а також придбання державою у підприємців товарів і послуг. Головний мотиваційний чинник,

що підсилює інтерес до сектору G2B – це зростаючі вимоги, щодо скорочення витрат і підвищення.

Ефективності закупівель – це подібно до того, як інтерес до економічної ефективності сприяє розвитку ініціатив у секторі G2G, підтримка, що надається багатьом ініціативам у секторі G2B, обумовлена їхнім потенціалом для раціоналізації й підвищення сталості операцій, у яких зайнято багато співробітників. Приклади таких операцій – це продовження дозволів і ліцензій, оформлення пільг для ведення бізнесу.

На рівні G2B впровадження електронного урядування дозволить скоротити витрати публічних органів влади за рахунок оптимального використання технологій аутсорсингу і створити прозорішу систему державних закупівель.

Бізнес організаціям, що витрачають недозволено багато часу на надання звітності, електронне урядування в секторі G2B дає змогу перевести в онлайн такі операції:

- сплату податків та виплату до фондів соціального страхування за співробітників;
- реєстрацію нових компаній;
- надання інформації в статистичні органи;
- подачу митних декларацій.

Сектор G2B вимагає значної уваги частково завдяки високому ентузіазму бізнесового сектору та потенційному зниженню затрат при впровадженні поліпшених способів надання послуг і зростаючої конкуренції. Сектор взаємодії G2G (від уряду до іншого уряду) – це сектор взаємодії між органами влади в електронному уряді. У багатьох відносинах сектор G2G є основою електронного уряду.

Мається на увазі, як міжвідомча взаємодія усередині державних органів влади, так і між ними, а також взаємодія, як між органами державної влади всіх рівнів, так і органами місцевого самоврядування. Є кілька чинників, які стимулюють ініціативи в секторі G2G. Один із них – це зацікавленість самих органів влади у підвищенні ефективності управлінських процесів, пов'язаних як із внутрішнім, так і з зовнішнім документообігом.

Одна з очікуваних переваг від вкладень в інформаційних технологіях полягає в скороченні витрат, що досягаються

швидко. Оптимізації управлінських процесів, скорочення кількості співробітників, необхідних для виконання завдань. Не менш важливим є підвищення сталості одержуваних результатів.

Список використаних джерел:

1. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій / Дзюба С. В., Жилиєв І. Б., Полумієнко С. К., Рубан І. А., Семенченко А. І.; за ред. А. І. Семенченка. – Київ, 2012. – 264 с.
2. Зелена книга державної політики у сфері електронного урядування / уклад.: Кобець Р.В. – К.: Новий друк, 2015 р. – 54 с.
3. Клімушин П. С. Електронне урядування в інформаційному суспільстві: [монографія] / П.С. Клімушин, А. О. Серенюк. – Х.: Видавництво ХарРІ НАДУ «Магістр», 2010. – 312 с.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

*Н. В. Олексюк,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Пояснено сутність комерціалізації інтелектуальної власності. Проаналізовано особливості процесу забезпечення державного регулювання комерціалізації інтелектуальної власності на прикладі розвинутих країн. Визначено основні проблеми та недоліки державної політики у сфері комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності в Україні та обґрунтовано напрями її вдосконалення задля активізації інноваційного розвитку вітчизняної економіки.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Іванюк О. В.

Ключові слова: інтелектуальна власність, комерціалізація інтелектуальної власності, державне регулювання, оподаткування інтелектуальної власності.

На сьогодні об'єкти права інтелектуальної власності, а саме корисні моделі, винаходи, промислові зразки, торгівельні марки, географічні зазначення, комп'ютерні програми, фонограми і відеограми тощо мають вагоме значення у підвищенні конкурентоспроможності товарів і послуг. Вони не тільки забезпечують підприємство додатковим прибутком, але й можуть виступати самостійним товаром. У зв'язку з інтеграцією України у світовий економічний простір вагомим стає дослідження досвіду розвинених країн у галузі державного регулювання комерціалізації ІВ, у галузі розробки заходів щодо визначення та захисту інтелектуального права власності. Це має вагоме значення зважаючи на пошук процесів залучення патентованих технологій, інвестицій у інноваційні проекти тощо.

Від вирішення проблем комерціалізації ІВ залежить стійкість фундаменту для інноваційної моделі розвитку держави, її оновлення, залучення до стрімкого використання інтелектуального потенціалу країни для її швидшого інноваційного підняття і приближення до ланки передових країн, а також підняття конкурентоспроможності у світовій соціально-економічній системі. Питаннями комерціалізації ІВ займалися зарубіжні і вітчизняні вчені. Та через безперестанну зміну законодавства та впровадження нових реформ в Україні та в зарубіжних країнах так і не було повністю висвітлено окремі аспекти цього процесу, та особливості впровадження його в Україні, що й визначає значимість дослідження.

Метою статті є з'ясування змісту комерціалізації інтелектуальної власності та аргументування заходів щодо забезпечення державного регулювання комерціалізації інтелектуальної власності для вдосконалення інноваційної галузі вітчизняної економіки. По-перше варто з'ясувати, що інтелектуальна власність – це результат творчої діяльності людини: винаходи у всіх сферах людської зайнятості, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів та послуг, знаки

обслуговування, фірмові знаки, комерційні позначення, інформаційна продукція – все те, що можна залучати різними способами у господарську діяльність.

Інтелектуальна власність має ряд характерних рис: нематеріальність (відсутність матеріально-речовинного змісту) об'єктів ІВ; відсутність фізичного зносу; спроможність одночасного використання одного об'єкта багатьма суб'єктами (потенційна або фактична множинність власників майнових прав на ІВ). Комерціалізацію ІВ потрібно розуміти як втілювання результатів науково-технічної діяльності, закріплених у вигляді об'єктів інтелектуальної власності, з метою отримання доходу. Головними формами комерціалізації результатів ІВ є: укладання ліцензійних та патентних договорів; франчайзинг; лізинг; інжиніринг; промислова кооперація і передача технологій в рамках спільних підприємств; технічна допомога. Також із метою одержання прибутку можуть передаватися ноу-хау (незапатентовані результати науково-технічної діяльності, що захищені режимом комерційної таємниці).

Окрім цього, реклама і просування такого характерного товару, як ІВ мають свою своєрідність (споживачі товару – не фізичні особи, люди, а інституційні освітні, промислові підприємства, наукові організації тощо) і безпосередньо впливають на блискучість процесу комерціалізації. Під механізмом комерціалізації результатів інноваційної діяльності бачать упорядковану сукупність нормативно-законодавчих актів, факторів, принципів і методів формування й функціонування системи управління процесом комерціалізації, спрямованої на отримання доходу від ринкової реалізації майнових прав інтелектуальної власності з урахуванням інтересів широкого кола зацікавлених сторін. Для успішного перетворення результатів науково-технічної діяльності на інноваційний продукт необхідним є державне регулювання цього процесу, оскільки ринкова економіка не завжди здатна це здійснити з огляду на високу вартість, довгий термін окупності інноваційних проектів.

Під державним регулюванням комерціалізації ІВ слід розуміти комплекс дій та заходів, що впроваджуються

державою через відповідні органи та нормативне регулювання і державні цільові програми, з метою формулювання основних економічних процесів для отримання прибутку від приватних і державних об'єктів інтелектуальної власності. Таке регулювання практично передбачає заохочення створення прав на нематеріальні активи, які збігатимуться з інтересами всіх зацікавлених груп економічних суб'єктів. Така діяльність та заходи створюють державну стимулюючу регуляторну політику організаційно-економічних відносин з приводу ІВ. Основна нормативна мета державного регулювання інтелектуальної власності в Україні повинна схилитися до збереження й розширення збуту наукомісткої продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках на базі підвищення конкурентоспроможності товарів кінцевого використання та виробництва при максимально можливому сполученні загальнодержавних інтересів та певних підприємств.

Національна програма розвитку інтелектуальної власності має закласти основи функціонування ринкових відносин у галузі регулювання інновацій відповідно до потреб сучасного ринку та пов'язати процеси маркетингу, фінансування, розробки, комерційного застосування ІВ. Особливу увагу слід приділити вивченню зарубіжного досвіду державного регулювання комерціалізації ІВ, заснованої за рахунок бюджетних коштів.

Одним із найбільш помітних нововведень в останні роки було введення ІР Вох режимів у деяких європейських країнах, які прогнозують суттєво знижену ставку податку на прибуток, отриманий від різних форм інтелектуальної власності (патенти, програмне забезпечення, моделі, ноу-хау, бізнес таємниці, виробничі секрети та інші). В рамках даного режиму ставка податку на дохід від ІВ коливається від 0 % на Мальті, 2 % на Кіпрі і 2,5 % в Ліхтенштейні, до 15 % в Іспанії і 15,5 % у Франції. В кожній державі цей уклад має свої ознаки в залежності від специфіки національної економіки. Надання таких переваг для підприємств, які мають ІВ, дає змогу максимізувати користь від їх використання, стимулює НДДКР на підприємствах, сприяє інвестуванню в дослідження і розробки, а також утворенню нових робочих місць у даній галузі.

На жаль, наша країна відстає у розвитку інноваційної сфери економіки від багатьох світових країн. Більшість компаній, які б могли бути відкриті в Україні, засновуються за кордоном в юрисдикціях із сприятливою законодавчою базою і умовами оподаткування. Проте варто зазначити, що Уряд останнім часом робить акцент на розвитку ІТ-галузей. У 2013 році в Україні був прийнятий Закон про державну підтримку розвитку ІТ-індустрії та про особливості оподаткування суб'єктів індустрії програмної продукції. Для стимуляції ринку високих технологій і більш ефективного залучення коштів уряд спростив оподаткування комп'ютерної галузі. Зокрема, податок на прибуток був знижений до 16 %, податок на доходи фізичних осіб – до 10 %, а податок на додану вартість і зовсім скасований [4].

Дана реформа оподаткування дозволила українським ІТ-компаніям виконувати масштабні міжнародні проекти «під ключ», а не працювати на підряді у світових грандів програмного забезпечення, а також сприяла створенню 20 тис. робочих місць та стрімкому зростанню обсягу експорту програмної продукції та послуг. Але впровадження тільки цієї реформи недостатньо для бажаного розвитку інноваційної сфери. Загальним для більшості розвинених країн є зростання ролі нижчестоящих ланок системи – університетів і наукових організацій – у володінні правами на результати науково-технологічної діяльності. Основна тенденція полягає в тому, що для прискорення процесів залучення ІВ у господарський оборот, держава активно фінансує науково-технічну діяльність університетів, державних НДІ, приватних фірм. Український уряд також намагається дотримуватися даної тенденції. Так Міністерство освіти і науки, Міністерство молоді та спорту визначили базові ВНЗ, в яких значно збільшилося фінансування технічних спеціальностей [4].

Проте в Україні все ж існує ряд проблем, що необхідно вирішувати, які пов'язані з: неефективною охороною та захистом прав інтелектуальної власності, а також відсутністю дієвих механізмів проти піратства; недостатністю економіко-правових заохочень розвитку сфери інформаційних технологій. Відсутністю регулювання відносин, що складаються між

суб'єктами інноваційної діяльності під час створення об'єктів інтелектуальної власності.

Таким чином, для вирішення цих проблем необхідно визначитися із напрямками вдосконалення політики у сфері регулювання процесів комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. До них, у першу чергу, необхідно віднести: 1) вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері використання інтелектуальної власності, враховуючи світову практику стимулювання інноваційного розвитку та інформатизації економіки; 2) створення досконалого механізму захисту прав інтелектуальної власності, враховуючи визнані міжнародно норми і принципи; 3) забезпечення умов для функціонування цивілізованого ринку об'єктів права інтелектуальної власності, введення ефективного механізму комерціалізації інтелектуальної власності (зокрема франчайзингу, інжинірингу, передачі об'єктів під заставу, опціонних угод, лізингових і рентінгових договорів та 455ан.); 4) державна підтримка інноваційного розвитку підприємств; 5) комерціалізація запатентованих науково-технічних досягнень; 6) інформаційне забезпечення діяльності у сфері використання та захисту інтелектуальної власності, розвиток патентно-інформаційної бази; 7) створення національної системи підготовки та перепідготовки фахівців у сфері розробки та використання об'єктів інтелектуальної власності. Прийняття та впровадження цих заходів сприятиме розвитку вітчизняної економіки у напрямі становлення технологічно розвинутого інформаційного суспільства.

Це дасть змогу активізувати процеси комерціалізації ІВ, розвивати цивілізований ринок об'єктів права інтелектуальної власності в Україні та забезпечити конкурентоздатність вітчизняних інноваційних товарів на світових ринках. Крім того, це дозволить створювати нові робочі місця і товари з більшою доданою вартістю, більш ефективно використовувати вітчизняний та іноземний капітал у цій сфері, а також запобігатиме відтоку вітчизняних висококваліфікованих спеціалістів за кордон.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

А. О. Олійник,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено напрями реформування системи охорони інтелектуальної власності, що має забезпечити впровадження глибинних законодавчих трансформацій національної системи законодавчого регулювання відносин інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, охорона, інтеграція, реформа.

В світі інформаційних технологій та глобалізації одним із ключових питань ефективного функціонування будь-якої цивілізованої держави є забезпечення належного рівня охорони прав інтелектуальної власності. Із кожним днем значення інтелектуальної власності як рушійної сили зростає. В процесі створення матеріальних благ інтелектуальна власність набуває визначального економічного характеру, та позитивно впливає на соціальний і культурний розвитку країн світу.

Інтелектуальна власність давно вже зайняла місце як один з найбільш цінних капіталів людства, відповідно інтерес та привабливість до неї зростають. Інтелектуальна власність часто стає об'єктом неправомірних дій, шахрайства, зловживання, недозволеного використання, тому проблема захисту права інтелектуальної власності залишається актуальною в Україні й з огляду на значну кількість правопорушень у цій сфері.

Розвиток національної системи охорони інтелектуальної власності в контексті інтеграції України у європейську спільноту вбачається складовою міжнародної системи її охорони. Наразі схвалена Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період до 2020 р., в якій визначено загальні положення пріоритетів та перспектив

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Литвинчук І. Л.

розвитку Національної системи інтелектуальної власності, зокрема мету, стратегічні напрями та основні завдання, на реалізацію яких має бути спрямована діяльність державної політики в сфері інтелектуальної власності [2].

Стратегія інноваційного розвитку українського суспільства сьогодні – це розробка новітніх наукових ідей та технологій. У цьому контексті розвиток інтелектуальної сфери в Україні потребує як удосконалення нормативної бази, так і поліпшення механізмів державного управління сферою інтелектуальної власності та розвитку інституційної бази. Також сьогодні є актуальним удосконалення механізмів набуття правової охорони інтелектуальної власності, посилення стимулювання в сфері інтелектуальної власності та створення ефективних механізмів захисту прав інтелектуальної власності. Необхідна розробка дієвих методик запобігання, протидії, розслідування злочинів у сфері інтелектуальної власності, поліпшення обізнаності та розвитку високої культури широких верств населення у сфері інтелектуальної власності. Досягнення зазначеного потребує розширення міжнародного партнерства та співробітництва у сфері інтелектуальної власності. Інше, не менш важливе питання, – це забезпечення високого рівня інтелектуальної безпеки, вирішення питань утилізації виробів, у яких реалізовані об'єкти інтелектуальної власності, а також фінансове та матеріально-технічне забезпечення впровадження інноваційної моделі розвитку українського суспільства.

Стратегією інноваційного розвитку передбачено такі основні напрями:

- 1) запровадження прозорої дворівневої структури державної системи правової охорони інтелектуальної власності, за якої Мінекономрозвитку забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері інтелектуальної власності, а національний орган інтелектуальної власності виконує окремі публічні функції (владні повноваження) з реалізації державної політики;

- 2) реорганізація системи колективного управління майновими авторськими та суміжними правами;

- 3) удосконалення національного законодавства та його гармонізація до законодавства ЄС.

Також стратегія передбачає деякі нововведення, такі як:

1. Запровадження дворівневої структури державної системи охорони інтелектуальної власності передбачає ліквідацію Державної служби інтелектуальної власності та створення на базі ДП «Український інститут інтелектуальної власності» національного органу інтелектуальної власності.

2. Постановою КМ України від 23 серпня 2016 р. № 585 «Деякі питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади державної системи правової охорони інтелектуальної власності» було ліквідовано Державну службу інтелектуальної власності, завдання і функції з реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності було покладено на Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [3].

Зміцнення міжнародного співробітництва, встановлення нових партнерських зв'язків є запорукою динамічного розвитку Національної системи інтелектуальної власності та підвищення ефективності правової охорони інтелектуальної власності. Зокрема міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності здійснюється з Європейською Комісією у форматі робіт, спрямованих на інтеграцію України до ЄС. З 2006 року відбувається постійний Діалог з питань захисту прав інтелектуальної власності між Європейською Комісією та Україною для вирішення питань у сфері інтелектуальної власності, які становлять взаємний інтерес сторін. Державна служба активно співпрацює з неурядовими та громадськими організаціями, що представляють інтереси з питань охорони інтелектуальної власності міжнародних організацій, американських, європейських, та українських компаній в Україні: Коаліція з питань захисту прав інтелектуальної власності (CIPR), Міжнародна федерація фонографічної індустрії (IFPI), Міжнародний альянс інтелектуальної власності (ПРА), Міжнародна конфедерація авторських та композиторських товариств (CISAC), Асоціація міжнародних організацій колективного управління аудіовізуальними творами (AGICOA), Європейська Бізнес Асоціація та інші. Активним і корисним є співробітництво з регіональними міжнародними організаціями та відомствами, зокрема Європейським патентним

відомством та Міждержавною радою з питань правової охорони й захисту інтелектуальної власності. Продовжується плідна співпраця в сфері інтелектуальної власності з урядом США. У двосторонніх відносинах з Україною США приділяють особливу завдання у створенні відкритої та ефективної економіки, що заохочує інновації, винагороджує ініціативу й забезпечує високі соціальні стандарти. Увагу питанням захисту прав інтелектуальної власності. За ініціативою уряду США була створена українсько-американська Група співпраці з питань забезпечення виконання законодавства в сфері інтелектуальної власності координуючі функції якої виконує Державна служба [1].

На сьогоднішній день перед Україною стоїть завдання у створенні відкритої та ефективної економіки, що заохочує інновації, винагороджує ініціативу й забезпечує високі соціальні стандарти. Держава чітко стала на шлях запровадження інноваційної моделі структурної перебудови та зростання економіки, утвердження України як високотехнологічної європейської держави для забезпечення випереджаючого розвитку та входження до технологічно розвинутих країн світу.

Стратегія інноваційного розвитку українського суспільства сьогодні – це синтез ідей які були накопичені за останні роки діяльності вчених, науковців дослідників, з огляду на це стратегія інноваційного розвитку має вирішити масу завдань які стоять перед нею, не як інше як удосконалення нормативної бази, так і поліпшення механізмів державного управління сферою інтелектуальної власності та розвитку інституційної бази. Також сьогодні є актуальним удосконалення механізмів набуття правової охорони інтелектуальної власності, посилення стимулювання в сфері інтелектуальної власності та створення ефективних механізмів захисту прав інтелектуальної власності. Необхідна розробка дієвих методик запобігання, протидії, розслідування злочинів у сфері інтелектуальної власності, поліпшення обізнаності та розвитку високої культури широких верств населення у сфері інтелектуальної власності. Досягнення зазначеного потребує розширення міжнародного партнерства та співробітництва у сфері інтелектуальної власності.

Із вище сказаного можна дійти висновку що потрібне державне сприяння охороні інтелектуальної власності, що вимагає запровадження організаційно-правових заходів. Тому, головною ціллю державної політики в інтелектуальній сфері на середньострокову перспективу є сприяння формуванню та запровадженню сучасної моделі інтеграції інтелектуального потенціалу нації у внутрішній і світовий ринки, враховуючи як національну специфіку процесів перетворення інтелектуального надбання в конкурентоспроможну продукцію, так і відповідний світовий досвід. Діяльність органів в сфері інтелектуальної власності повинна забезпечити рівня правової, інституційної та соціальної бази, який відповідає міжнародно визнаним стандартам, для створення, охорони, захисту та найбільш повного використання інтелектуального потенціалу нації в інтересах розвитку конкурентоздатної економіки України, максимально заснованої на знаннях та інноваціях. При цьому реалізація Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності не повинна обмежуватися формальним перегрупованням системи органів державної влади та поверхневими законодавчими змінами. Реформування системи охорони інтелектуальної власності має забезпечити впровадження глибинних законодавчих трансформацій національної системи законодавчого регулювання відносин ІВ, закріплення засад правової визначеності, строкowości та прозорості діяльності державних органів, створення юридичних механізмів реалізації та ефективного захисту прав суб'єктів на результати інтелектуальної, творчої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період до 2020 року : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sips.gov.ua/ua/project-ip-strategy28082014>.
2. Блошицький Ю. Л. Інноваційні перспективи України в контексті оптимізації правової охорони інтелектуальної власності. / Ю. Л. Блошицький, 2015 – с. 212.
3. Козинця А. Реформування системи правової охорони об'єктів інтелектуальної власності. / А. Козинця, 2018 – 123 с.

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ НОВИХ СУСПІЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

Є. О. Осецький,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Проаналізовано основні соціально-економічні виклики сьогодення, наведено авторське бачення стратегії управління соціально-економічним розвитком в органах державної влади, яка з одного боку не може не враховувати інтеграційні та глобалізаційні процеси, а з другого – полягати у площині національної безпеки.

Ключові слова: державне управління, державна стратегія розвитку, публічне стратегічне управління.

Формування стратегічного управління в органах державної влади забезпечується розробкою та реалізацією довгострокових і короткострокових стратегій, програм розвитку країни в цілому, а також окремих територій, регіонів і секторів економіки, їх взаємне узгодження по цілям, строками та заходам з опорою на прогнозування довгострокових тенденцій розвитку і на функціонування комплексної системи державного стратегічного планування соціально-економічного розвитку держави.

Стратегію визначають як найбільш загальний напрямок розвитку, як комплекс принципів діяльності об'єкта і відносин його з зовнішнім і внутрішнім середовищем, перспектив, рішень по вибору інструментів досягнення цілей [1]. Поняття «стратегічне управління» в міжнародній практиці з'явилося на початку 70-х років, як логічний наслідок розвитку управління в цілому. Теоретичні основи теорії стратегічного управління сформувалися у другій половині XX століття. Класичну теорію стратегічного планування і на її основі теорію стратегічного

¹ Науковий курівник: к.е.н., доцент Кравець І. В.

управління створили такі облікові як І. Ансофф, С. Арджирис, Ф. Абрамс, П. Друкер, Дж. Куїнн, М. Портер, А. Стрікленд, Е. Чандлер, А. Томпсон та ін.

Актуальність стратегічного управління в органах державної влади визначають такі чинники-умови:

- поява принципово нових завдань, зумовлених внутрішніми і зовнішніми змінами;
- розширення географічних меж діяльності національних економік і множинність актуальних завдань призводить до виникнення складних управлінських проблем;
- зростання ролі державного (публічного) управління в контексті децентралізації влади;
- посилення нестабільності зовнішнього середовища, що несе за собою об'єктивну необхідність стратегічних раптових змін і їх непередбачуваність.

В науковій літературі виділяють три основні елементи стратегічного управління: стратегічне планування; реалізація стратегії; стратегічний контроль. На рисунку 1 представлена загальна схема стратегічного управління в органах публічного управління.

Стратегія управління соціально-економічним розвитком в органах державної влади передбачає врахування безлічі взаємопов'язаних між собою умов і факторів, що впливають на різні сфери зовнішньої і внутрішньої середовища країни, що змінюють спрямованість розвитку держави і можливості використання її потенціалу.

Рис. 1. Елементи стратегічного управління в органах державної влади

Джерело: побудовано автором на основі [1].

В результаті всесвітнього опитування Всесвітнього економічного форуму 2017, топовими соціально-економічними проблемами і викликами людства є:

10. Відсутність економічних можливостей та безробіття (12,1 %)
9. Безпечність / безпека / благополуччя (14,1 %)
8. Відсутність (брак) освіти (15,9 %)
7. Продовольча та водна безпека (18,2 %)
6. Державна підзвітність та прозорість / корупція (22,7 %)
5. Релігійні конфлікти (23,9 %)
4. Бідність (29,2 %)
3. Нерівність (дохід, дискримінація) (30,8 %)
2. Масштабний конфлікт / війни (38,9 %)
1. Зміна клімату / знищення природи (48,8 %)[2].

Зазначимо, що у вище зазначеному опитуванні брали участь 31 495 респондентів із 186 країн, у тому числі із України – 469 осіб, що свідчить про важливість перелічених проблем в нашій країні.

В умовах трансформації соціально-економічних систем стратегія державного управління набуває нового значення: з одного боку глобалізаційні процеси неминучі і важливі для економічного розвитку держави, і тому, державна лояльність щодо надходження іноземного капіталу в економіку України є як ніколи на часі, з другого – постають нові виклики, такі як: збереження національної ідентичності, підвищення конкуренції на ринку товарів і послуг (зокрема на ринку робочої сили), посилення міграційних процесів, відтік робочої сили, тощо. В таких турбулентних умовах стратегія управління в органах державної влади має бути перш за все гнучкою: мати змогу бути переглянutoю, змінити короткостроковий курс, змінити небазові пріоритети. Базисом державної стратегії має бути: збереження української ідентичності, освіта, охорона здоров'я та екологія, соціальна захищеність населення, високий рівень обороноздатності держави, прозорість та підзвітність влади та вільний ринок, ринок не прив'язаний до діяльності приватних монополій, їх рішень і цін.

Список використаних джерел:

1. Гапоненко, А. Л. Стратегическое управление: учеб. / А. Л. Гапоненко, А.П. Панкрухин. – 5-е изд., стер. – М. : Издательство «Омега-Л», 2011. – 464 с.
2. Global Shapers Survey. World Economic Forum – 2017. Режим доступу http://shaperssurvey2017.org/static/data/WEF_GSC_Annual_Survey_2017.pdf (дата звернення: 01 жовтня 2019р).
3. Public administration // Encyclopedia Britannica. – Retrieved from <http://www.britannica.com/topic/public-administration>

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

О. М. Осінчук,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

*Досліджено аналіз сучасного стану банківської системи
України та визначення основних проблем її функціонування.*

Ключові слова: банки, банківська система, реформа,
економіка, ефективність.

В наш час, банківська система перебуває у складному становищі. Політична нестабільність, військові дії, економічна криза в країні, та світі, значно послабила вітчизняний банківський сектор, який займає важливе значення у розвитку національної економіки. Адже, саме банки перерозподіляють фінансові ресурси та забезпечують розвиток реального сектору економіки. Тому важливо дослідити сучасний стан та проблеми розвитку банківської системи України.

Дослідженням ролі банківської системи, сучасного стану та її впливу на економіку України в цілому займалися такі вчені,

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Сус Ю. Ю.

як: Л. Алексеєнко, А. Герасимович, О. Барановський, К. Ягупова, Т. Болгар, С. Герасимова, О. Вовчак, О. Дзюблюк, А. Вожжова, М. Швайко, С. Кузнецова, Л. Гриценко, Я. Белінська та інші. Проте, актуальність теми сьогодення, привертає все більше уваги та потребує подальших теоретичних та практичних досліджень.

Ефективний розвиток банківської системи є однією з найважливіших умов для функціонування національної економіки. Адже, банки забезпечують країну необхідним обсягом фінансових ресурсів, надають вільний рух коштів, кредитують економіку та виконують ряд інших функцій та завдань.

Згідно ЗУ «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III банк – це юридична особа, яка має виключне право на основі ліцензії Національного банку України здійснювати у сукупності такі операції: залучення у вклади грошових коштів фізичних та юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття та ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [1].

Важливим є те, що розвиток та функціонування господарської сфери, залежить від ефективної діяльності банківського сектору, адже саме він регулює потоки капіталу, таким чином створюючи передумови для розширеного відтворення економіки.

Але, останні роки банківська система України була збитковою, нестабільною та втратила довіру населення. На це вплинули системні кризові явища такі як: сировинна модель розвитку національної економіки, дефіцит довгострокових банківських ресурсів, трикратна девальвація національної одиниці, військові дії на Сході країни, анексія АР Крим тощо.

Для кращого розуміння ролі банківської системи, необхідно проаналізувати основні показники банківської діяльності в Україні.

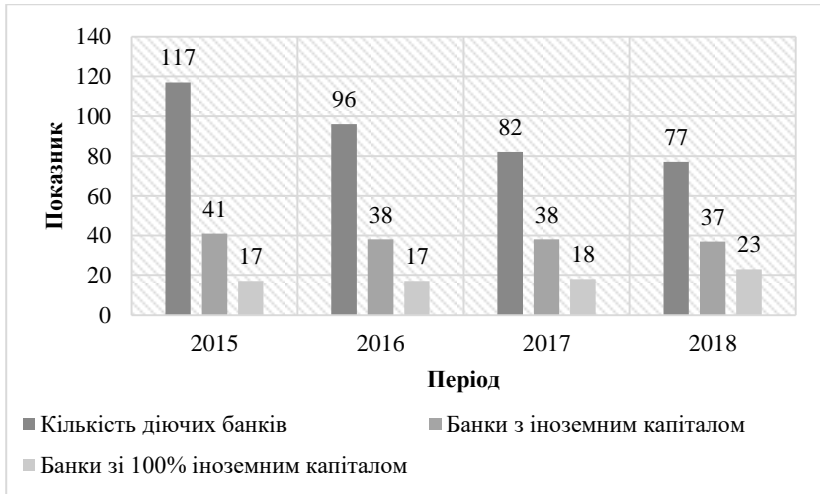

Рис.1. Динаміка кількості банків на території України за період 2015–2018 рр.

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [2].

Перш за все, здійснимо аналіз динаміки кількості діючих банків на території України за 2015-2018 рр. (рис. 1).

Отже, за досліджуваний період, спостерігається зменшення кількості діючих банків на території України. У 2015 р. їх кількість становила 117 банків. І за 4 роки вони зменшилися майже в 1.5 рази, на кінець 2018 р. ліцензію НБУ отримало лише 77 установ. Не значне зменшення зазнали банки з іноземним капіталом у 2016 р., порівняно з попереднім роком, їх кількість зменшилась і становила 38 банки. Банки зі 100% іноземним капіталом зросли, на кінець 2018 р. налічувалось 23 установи.

Такі негативні тенденції до зменшення кількості банківських установ пояснюються із програмою НБУ щодо очищення банківської системи, в якій перелік критеріїв неплатоспроможних банків був розширений [4].

Наприклад, однією з причин визначення неплатоспроможними більшості банківських установ, стало доповнення п. 3 ст. 75. ЗУ «Про банки та банківську діяльність» таким твердженням: «системне порушення банком

законодавства, що регулює питання запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму».

Про те, не дивлячись на ліквідацію державного банківського сектору з приватним українським капіталом, частка банківських установ з іноземним капіталом залишається, більшою мірою, стабільною [1].

Важливим в оцінюванні стану банківського сектору економіки, є аналіз обсягів активів, капіталу та зобов'язань (рис. 2).

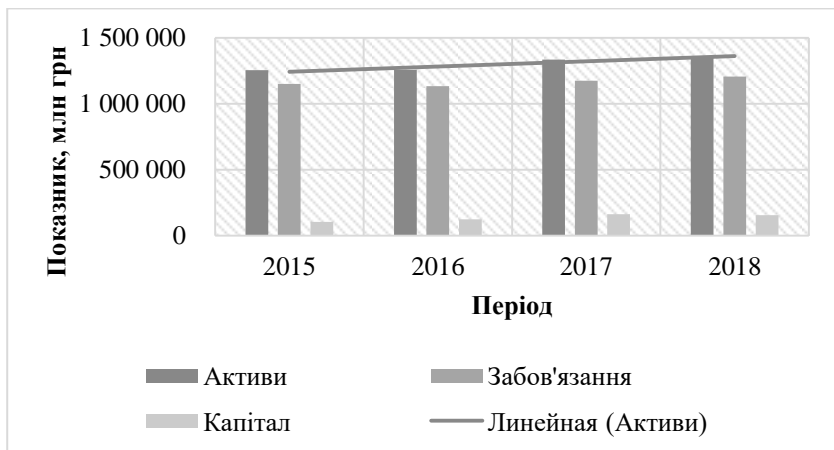

Рис. 2. Динаміка активів, зобов'язань, капіталу за період 2015-2018 рр.

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [3].

Протягом досліджуваного періоду 2015-2018 рр. активи банківського сектору зросли на 0,08 % або на 105 318 млн грн. і на кінець 2018 р. становили 1 359 703 млн. грн. Аналіз зобов'язань показав, що у 2016 р. вони зменшились в порівнянні з попереднім роком на 0,02 % або на 18 157 млн грн. Протягом 2016-2018 рр. спостерігається тенденція до їх зростання і на кінець 2018 р. сума зобов'язань становила 1 204 743 млн грн. Головною причиною збільшення активів та зобов'язань банківського сектору економіки є зменшення кількості

неплатоспроможних банків та незначне повернення довіри з боку населення. Збільшення капіталу з 103 713 млн грн. у 2015 р. до 154 960 млн грн. пояснюється дотриманням вимог НБУ щодо проведення докапіталізації та збільшення зареєстрованого (статутного) капіталу до 500 млн. грн.

Наступним етапом дослідження є фінансові результати. Перш за все необхідно дослідити доходи та витрати банківського сектору (рис. 3).

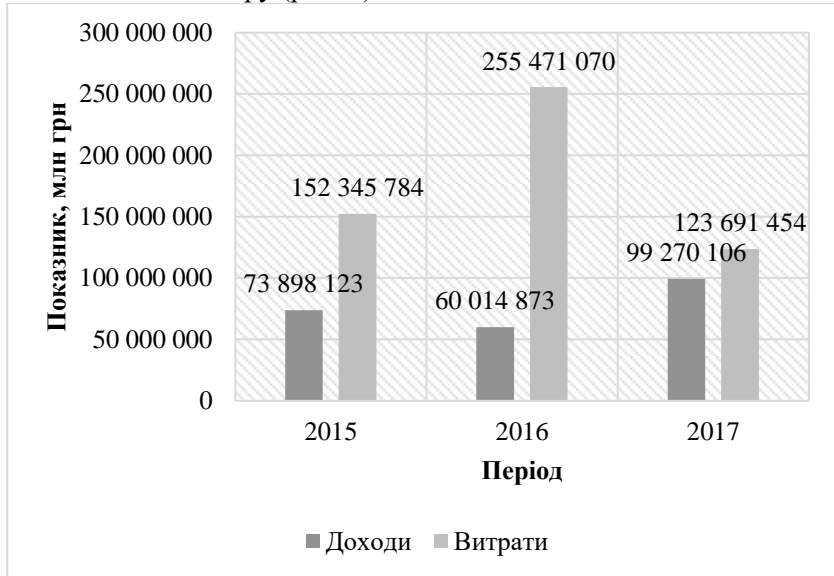

Рис. 3. Динаміка доходів та витрат банківської системи України за 2015-2017 рр.

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [2].

За досліджуваний період спостерігається значне перевищення витрат над доходами, що негативно позначилось на економіці країни в цілому. Така тенденція спричинена зменшенням великої кількості банківських установ, а також кризовими явищами економіки України.

Також важливо проаналізувати прибуток банку, адже це кінцевий фінансовий результат, який забезпечує розвиток банківської системи. Досліджуваний період з 2015 по 2017 рр.,

характеризується кризовими явищами банківського сектору України. Так, обсяг збитку у 2015 р. становив 77 935 179 млн. грн., у 2016 р. він значно зріс і становив 195 658 445 млн. грн., на кінець 2017 р. він зменшився і становив 28 102 567 млн. грн.

Негативний результат спричинений скороченням банків, які відносяться до неплатоспроможних, неповернення валютних кредитів, що значно погіршило якість активів та зменшення кредитування через неплатоспроможність позичальників та девальвацією національної валюти – гривні. Але зменшення збитку у 2017 р. говорить про те, що ситуація в банківському секторі покращується, рівень витрат скорочується, а прибуток зростає.

Отже, провівши аналіз основних показників банківської системи України, ми неодноразово переконались у наявності кризових явищ банківського сектору економіки. Військово-політична нестабільність, дестабілізація загального сектору економіки, низький рівень капіталізації, масове закриття банківських установ, зниження ліквідності банків, зниження довіри населення до банків та їх послуг, низький рівень захисту вкладів населення, гальмування виробництва тощо, і це ще не весь перелік проблем з якими зіштовхнулася держава.

Тому, важливо розробити комплекс заходів для покращення функціонування банківської системи України. Змінити монетарну, валютно-курсову та регулятивну політику, які впливають на розвиток національного фінансового ринку, впровадити нові депозитні програми, які б привернули увагу значної кількості вкладників, підвищити рівень капіталізації шляхом залучення акціонерів, створити необхідні умови для залучення інвесторів. Такі зміни дозволили б стабілізувати банківську систему України, збільшили прибуток та прискорили б її розвиток.

Список використаних джерел:

1. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk>

3. Аналітичний огляд банківської системи України за 1 квартал 2018 року // Національне рейтингове агентство «Рюрік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua/our-research/branch-reviews/1187>

4. Бугель Ю.В. Проблеми розвитку банківської системи в Україні / Ю.В. Бугель // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Випуск 9. – С. 623-626. <http://globalnational.in.ua/archive/9-2016/127.pdf>.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ЗАСАДАХ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ

Б. О. Остапенко,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Висвітлено основні принципи сталого розвитку та «зеленої» економіки в Україні в контексті економічної безпеки держави. Визначено принципи формування державної політики сталого розвитку на засадах «зеленої» економіки.

Ключові слова: «зелена» економіка, економічна безпека, екологічна політика, сталий розвиток.

Головною метою уряду будь-якої країни є прагнення до розвитку, досягнення стабільності та безпеки. Сталий розвиток передбачає стабілізацію, збереження «status quo».

Оскільки більшість населення планети задоволені своїм рівнем життя, а саме лише 1 з 8 мільярдів землян. Бо більшість країн світу не хочуть залишитися в тій соціально-економічній ситуації, в якій вони тепер знаходяться. Тому в період глобальної економічної кризи людство було вимушене шукати рішення екологічним проблемам, які стосуються всього населення планети, були сформульовані принципи «зеленої» економіки як механізму реалізації стратегії сталого розвитку для

¹ Науковий керівник – д.е.н., професор Литвинчук І.Л.

країн всіх типів політичного устрою та рівня економічного розвитку. Порівняльний аналіз індексів які характеризують рівень розвитку країни за економічними, соціальними та екологічними показниками (табл. 1.) дозволяє визначити, що група країн, такі як Швейцарія, Швеція та Норвегія, фактично, вже майже досягли сталого розвитку.

Таблиця 1

**Показники, які характеризують сталий розвиток країн
(на початок глобальної кризи)**

Індекс	Країна										
	Швейцарія	Швеція	Норвегія	Японія	Німеччина	Франція	США	Україна	Китай	Росія	Малі
Environmental Performance index	8,91	8,6	8,11	7,25	7,32	7,82	6,35	5,82	4,9	6,12	3,94
Global Competitiveness Index	5,63	5,56	5,14	5,37	5,39	5,13	5,43	3,9	4,84	4,24	3,28
Economic freedom	3,05	3,1	2,7	2,5	2,9	2,45	3,2	1,35	1,45	1,3	2
Human Development Index	0,947	0,949	0,963	0,943	0,93	0,938	0,944	0,766	0,755	0,795	0,333
Зростання ВВП, %	2	2,7	1,5	3	3,6	1,6	2,7	4,3	10,3	3,8	5,2
ВВП на душу населення / 1 тис. дол.	4,29	3,9	5,91	3,42	3,59	3,33	4,74	0,67	0,74	1,59	0,12
ВВП, млрд. дол.	0,326	0,354	0,276	4,338	2,96	2,16	14,72	0,306	9,872	2,229	0,002
Приріст населення	0,21	0,16	0,33	-0,28	-0,21	0,5	0,96	-0,62	0,49	-0,47	2,61

Джерело: [1].

Виходячи з матеріалів Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (1992 р.), сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність наступних поколінь задовольняти

свої власні потреби [2]. Для реалізації та впровадження стратегії сталого розвитку необхідно поєднання економічної ефективності, соціальної стабільності та екологічної безпеки.

Головною думкою експертів ООН такі основи сталого розвитку, як екологічні та громадянські повинні розглядатись на рівні з економічними. Тому для економічного розвитку потрібно обов'язково враховувати такі фактори сталого розвитку, як ліси або джерела прісної води. Отже існують обмуровані думки, щодо економічної та соціальної доцільності інвестування 2 % світового ВВП в «озеленення» десяти найважливіших секторів економіки, щоб змінити сам характер розвитку та направити потоки державного і приватного капіталу на зменшення викидів в атмосферу та ефективне використання ресурсів.

Україна приєдналася до Рамкового документу ООН «Порядок денний на XXI століття», взявши на себе міжнародні зобов'язання, зокрема з розробки концепції та стратегії сталого розвитку, інституалізації та координації зусиль з громадськістю та бізнесом. Поступово і в Україні «зелена» економіка стає механізмом забезпечення сталого розвитку, а зміни набувають незворотного характеру.

Основними завданнями державної політики «зелено» економіки є:

- розробка державної концепції та програми екологізації економіки України у відповідності до актуальних інституційних та правових умов.
- адаптація нормативно-правової бази до екологічних та економічних стандартів ЄС відповідно до угоди про асоціацію.
- приватно-державне партнерство для сприяння процесу екологізації виробництва та створення «зеленого» бізнесу [3].

Ми вважаємо, що головною метою державної політики сталого розвитку з врахуванням всіх міжнародних зобов'язань, уряду України потрібно, перш за все потрібно, вивчити зарубіжний досвід, врахувати всі існуючі недоліки та підготувати і затвердити на законодавчому рівні Стратегію державної політики сталого розвитку України на засадах «зеленої» економіки. І відклади вже ні куди – напередодні «Ріо +20» з'являється унікальна історична можливість і в Україні закласти фундамент для парадигми «озеленення» економіки, яка

забезпечить більш ефективне використання природного та фінансового капіталу у найближчому майбутньому.

Список використаних джерел:

1. «Державна політика сталого розвитку на засадах «зеленої» економіки». Аналітична записка [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/nacionalna-bezpeka/derzhavna-politika-stalogo-rozvitku-na-zasadakh-zelenoi-ekonomiki>.
2. Що таке сталий розвиток? [Електронний ресурс] // UN House in Ukraine. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.un.org.ua/en/45-temp/1484-2012-06-11-14-41-36>.
3. Потапенко В. Г. Державна політика сталого розвитку на засадах «зеленої» економіки / В. Г. Потапенко // Стратегічні пріоритети. – 2013. – С. 16–22.

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОДЕЛЕЙ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Л. М. Павлюк,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В дослідженні аналізуються трансформаційні процеси які виникають у відносинах моделювання антикорупційної політики на сучасному етапі. Акцентується увага на напрямках формування демократичної моделі антикорупційної політики в Україні.

Ключові слова: корупція, модель, політика, трансформація, демократія.

Кінець ХХ ст. позначився активізацією моделювання корупційних процесів. Теоретичною основою моделювання

¹ Науковий керівник – д.е.н., професор Ткачук В. І.

антикорупційної політики стали праці С. Роуз-Аккерман, яка запропонувала розглядати корупцію як економічну поведінку в умовах ризику, пов'язаного зі скоєнням злочину й можливістю настання покарання [4]. Таким чином, завданням сучасної антикорупційної політики є знищення корупційних зв'язків між верхніми й нижніми рівнями державної влади, що дає змогу виділити дві моделі корупційних зв'язків – знизу вгору і згори до низу.

У моделі «знизу вгору» чиновники нижніх владних ешелонів збирають «подать», яка розподіляється між їх керівниками або безпосередньо, або через придбання посад. У цій моделі хабар керівникові на початковому етапі відіграє роль плати за його мовчання, проте якщо хабарництво стає систематичним, воно починає використовуватися керівником як обов'язкова попередня умова призначення нового співробітника на посаду. Умовою функціонування такої корупційної моделі, в якій кожен чиновник на своєму рівні купує собі посаду у чиновників, що посідають більш високу сходинку в службовій ієрархії, є максимальний ступінь свавілля при безпосередніх контактах з клієнтами [3].

Модель «згори до низу» виникає тоді, коли корумпований керівник купує мовчання своїх підлеглих, установлюючи підвищені оклади й бонуси або роздаючи їм преміальні в «конвертах». Також на практиці трапляються випадки, коли високопосадовці, отримуючи великі корупційні прибутки, «закривають очі» на дрібні зловживання підлеглих або дають їм можливість легально отримувати високу заробітну платню як преміальні за їх мовчазну співучасть.

Якщо зосередити увагу на тому, що в ієрархічно організованій бюрократії розростання корупції відбувається завдяки зовнішньому надходженню хабарів, можна запропонувати розглянути модель, у якій для запобігання корупції чиновники вищого рівня повинні стежити за чиновниками нижчого рівня. Цю модель можна представити у вигляді схеми «господар – виконавець», у якій виконавцем виступає ієрархічно організована бюрократія, а виконавцями – її члени. Господар визначає «правила гри», а виконавці «грають» у неї відповідно до своєї мети. Ф. Коффман і Дж. Лаварі

досліджували оптимальну мотиваційну схему в дворівневій організації за наявності можливості укладання угоди між керівником і підлеглим та відсутності такої можливості [5].

На основі викладеного можна описати моделі державної антикорупційної політики, зокрема: модель «батога і пряника»; модель «тотальної війни»; «псевдоліберальна» модель [3].

Модель «батога і пряника» використовується переважно в західних країнах (США, Канада, країни Європи, Японія та інші) і полягає в поєднанні досить довготривалих, витратних і позбавлених швидкого ефекту програм профілактики корупційної поведінки із відносно «м'якими» заходами примусу за незначні діяння і максимально жорсткими покараннями (в тому числі тривале позбавлення волі) за серйозні корупційні злочини. При цьому на законодавчому рівні визначаються доволі чіткі антикорупційні стандарти для державних службовців. Ефективність моделі «батога і пряника» перевірена на практиці, однак її реалізація вимагає високого ступеня координації взаємодіючих структур, значних фінансових вкладень, але це не гарантує швидкого ефекту в антикорупційній протидії.

«Модель тотальної війни» притаманна країнам Сходу та Азії (Китай, КНДР, Індонезія та ін.). Її основними рисами є поєднання вкрай жорстоких заходів придушення будь-яких проявів корупції з наміром створити ідеологічну основу неприйнятності корупції в суспільстві. Застосування моделі «тотальної війни» може забезпечити миттєві позитивні результати, але оскільки її реалізація забезпечується роботою значного за розмірами репресивного апарату, вбудованого в жорстку вертикаль влади, отримані результати не дають змоги розв'язати проблему в цілому, а лише ситуативно реагувати на окремі прояви корупції.

Псевдоліберальна антикорупційна модель характерна для держав, які перебувають на стадії розвитку. В рамках цієї моделі корупція розглядається як природне економічне явище, яке необхідно контролювати лише за допомогою окремих заходів, не даючи їй перевищити певний рівень, до досягнення якого ринкові механізми здатні самостійно обмежувати рівень корупції в суспільстві. Функціонування зазначеної моделі підкріплюється теорією, згідно з якою корупційні прояви історично

напрацьовуються в суспільстві і тому сприймаються ним цілком нормально. Ця модель виправдовує накопичення первинного капіталу через використання корупційних схем.

Зауважимо, що загальною проблемою для наведених моделей державної антикорупційної політики виступає їх статичний характер. Як правило, моделі фіксують певну особливість, яка характеризує корупційну взаємодію та стає об'єктом моделювання. Спроби ж надати моделям більш реалістичного характеру призводять до їх суттєвого ускладнення. Зрештою, з одного боку, під питання ставиться реалістичність і коректність результатів моделювання, а з другого – складність моделі як дослідницького інструменту обмежує сферу її застосування, оскільки вимагає залучення фахівців технічного або інженерного профілю.

За результатами моделювання корупційних відносин пропонуємо виділити низку закономірностей, які спричиняють розростання корупції: залежність чиновників нижніх ешелонів влади від своїх керівників на вищих владних ешелонах зумовлюється відсутністю для оскарження рішень керівництва про звільнення або переведення на іншу роботу у зв'язку з небажанням брати участь у корупційних схемах; використання правових санкцій для того, щоб чинити необґрунтований тиск на приватний сектор призводить до встановлення привілейованих умов для певних його представників, які регулярно оплачують свою «недоторканність»; вибіркове застосування вимог законодавства сприяє створенню перешкод для легальної взаємодії між державним і приватним секторами.

Список використаних джерел:

1. Белл Д. Эпоха разобщенности: Размышления о мире XXI века. / Д. Белл, В. Л. Иноземцев. – М. : Центр исслед. Постиндустр. О-ва, 2007. – 304 с.
2. Соловийов В. М. Запобігання і протидія корупції в державному управлінні України : монографія / В. М. Соловийов. – Київ : Ін-т законодавства Верхов. Ради України, 2012. – 508 с.
3. Поуп Дж. Боротьба з корупцією : елементи системи державної непідкупності / Дж. Поуп. – Рівне : ТОВ «Планета-

друк», 2011. – 488 с.

4. Роуз-Аккерман С. Коррупция и государство. Причины, следствия, реформы : пер. с англ. О. А. Алякринского / С. Роуз-Аккерман. – М. : Логос, 2003. – 356 с.

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері державної антикорупційної політики у зв'язку з виконанням Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України : Закон України від 13 трав. 2014 р. № 1261-VII // Відом. Верхов. Ради України. – 2014. – 11 лип. (№ 28). – Ст. 2253.

6. Балувєв Б. В. Яка корупційна модель потрібна Україні [Електронний ресурс] / Б. В. Балувєв // Коментарі. Львівський портал. – Режим доступу : <http://portal.lviv.ua/article/2012/09/21/000302.html>.

СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ КОНТРАКТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА ПРИ ВИХОДІ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ

Ю.С. Панова,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Менеджмент» спеціалізація «Менеджмент ЗЕД»,
Житомирський національний агроекологічний університет

У роботі досліджуються специфіка управління контрактною діяльністю підприємства при виході на зовнішні ринки. Обґрунтовано, що одна з основних умов для успішного здійснення зовнішньо-торговельних операцій – це вибір придатного партнера (контрагента).

Ключові слова: контрактна діяльність, експорт, імпорт, ефективність.

Контракти купівлі-продажу – це основний комерційний документ, що визначає права та обов'язки учасників

¹ Науковий керівник – д.е.н., професор Данкевич В. Є.

торговельної операції, в якому є цілий комплекс дій щодо здійснення торговельного обміну. Від того, наскільки своєчасно та адекватно виконуються всі умови контракту, залежить репутація підприємства та його майбутнє.

Непрофесійність персоналу підприємства та низький якісний рівень управління контрактною діяльністю підвищує рівень ймовірності настання ризиків контрактної діяльності. В результаті, підвищується вірогідність втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоотримання доходів або появи додаткових витрат в результаті здійснення контрактної діяльності. Об'єктом ризиків контрактної діяльності є контрактна діяльність у взаємозв'язку з рухом товару та грошових коштів. Суб'єктами таких ризиків є персонал, який відповідає за кредитну і контрактну політику підприємства, активно залучаючи грошові кошти у вигляді кредитів через невиконання зобов'язань їх контрагентами.

Проблемам різних аспектів організації контрактної діяльності присвячені праці відомих дослідників. Серед науковців можна назвати таких, як: П. Дойль, П. Завлін, М. Мескон, В. Немцов, Б. Санто, Б. Твісс. Агеев Є. Я. досліджував зовнішньоекономічну діяльність: основи, маркетинг, менеджмент, облік, ефективність. Багрова І. В. досліджувала міжнародна економічна діяльність України.

На практиці, при здійсненні контактної діяльності ризики найчастіше настають у сфері розрахункових операцій, митного оформлення та оподаткування. Розглянемо більш детально кожен сферу в контексті досліджуваного підприємства. Найчастіше керуючі посадові особи, відповідальні за дотримання умов розрахункових операцій за контрактами підприємства, орієнтуються на фінансове положення контрагента, оскільки фінансовий стан організації – це комплексне поняття, що є системою показників, що відображають використання, розміщення і наявність фінансових ресурсів компанії.

Фінансовий стан визначає фінансову конкурентоспроможність підприємства. Оскільки рух будь-яких товарно-матеріальних цінностей і ресурсів в умовах ринкової економіки завжди пов'язано з витрачанням або утворенням

грошових коштів, фінансовий стан відображає практично всі сторони діяльності підприємства і є одним з найважливіших показників його надійності і ділової активності.

Одна з основних умов для успішного здійснення зовнішньо-торговельних операцій – це вибір придатного партнера (контрагента). Контрагентами в міжнародній торгівлі називаються сторони, що знаходяться в договірних відносинах з приводу купівлі-продажу товарів чи надання різного роду послуг, виконання робіт.

Встановленню ділових відносин з конкретною фірмою у фірми, як правило, передують пошук фірми-партнера. Пошук інформації про потенційного партнера у зовнішній торгівлі підприємство здійснює за допомогою спеціальної довідкової літератури; послуг, які пропонує торгово-промислова палата; послуг спеціалізованих інформаційних фірм.

Звичайно, не по всіх фірмах можна отримати всю наведену вище інформацію, однак вона не є комерційною таємницею, друкується в інформаційних виданнях, і чим більше інформації вдасться зібрати, тим простіше та надійніше підприємству працювати з такою фірмою.

Найбільш цінною інформацією про потенційного партнера є фінансова звітність фірм, аналіз якої дасть можливість оцінити фінансовий стан майбутнього контрагента. Але фінансову звітність публікують лише акціонерні товариства. Дуже корисним у виборі торговельного партнера для підприємства є відвідування спеціалізованих ярмарків та виставок, а також участь в них зі своєю експозицією та товарами.

Ознайомившись з інформацією про фірми, що цікавлять менеджерів підприємства та визначивши можливого контрагента, підприємство переходить до встановлення контактів з ним. Для цього одним із способів є надсилання потенційному контрагенту комерційної пропозиції.

Список використаних джерел:

1. Агєєв Є. Я. Зовнішньоекономічна діяльність: основи, маркетинг, менеджмент, облік, ефективність: Навч. посібник / Є.Я.Агєєв, В. І.Чепінога. – Харків, 2016. – 480 с.

2. Багрова І. В. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. посібник / І. В.Багрова, О. О. Гетьман, В. Є.Власюк. – К.: ЦУЛ, 2004. – 384 с.

3. Бубенко С. П. Організаційно-економічний механізм експортної діяльності підприємства / С.П.Бубенко // Фінанси України. – 2002. – № 10. – С. 75–81.

4. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Підручник / О.П.Гребельник. – К.: ЦУЛ, 2014. – 384 с.

5. Грущинська Н. М. Розвиток експортного потенціалу України в сучасних світогосподарських процесах / Н. М. Грущинська, М. П. Музиченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 7. – С. 19–26.

6. Губенко В. І. Теоретико-методологічні засади диверсифікації зовнішньоекономічної діяльності АПК як основний напрям переходу на інтенсивний шлях розвитку експорту / В. І. Губенко // АгроІнКом. – 2006. – № 5–6. – С. 3–7.

7. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посібник / М.І.Дідківський. – К.: Знання, 2006. – 462 с.

8. Данкевич Є. М. Тенденції формування інфраструктури аграрного ринку інтегрованими підприємствами / Є. М. Данкевич // Економічний простір: Збірник наукових праць. – 2013. – № 75. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2013.– С. 72–80.

9. Експортно-імпортні операції в Україні: Збірник нормативних актів. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 448 с.

РОЗРОБКА СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА

О. В. Пилипчук,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено методи удосконалення управління інноваційного розвитку підприємств з виробництва паливних матеріалів.

Ключові слова: інноваційна діяльність, біопаливо, розвиток, підприємство, стратегії, інноваційний розвиток.

Інноваційна діяльність залишається єдиним стійким фактором забезпечення довгострокового розвитку підприємства, зміцнення його конкурентоспроможності та ринкової вартості. Інноваційна діяльність постає механізмом підтримки суттєвих змін на підприємстві, змін, які дозволяють відрізнитися від конкурентів, краще задовольняти вимоги споживачів, досягати зростання доданої вартості. Неспроможність підприємства вчасно передбачити зміни на своєму ринку може мати фатальні наслідки. Ігнорування змін на ринку відображається у сповільненні ділової активності, погіршенні фінансово-економічних показників та врешті призводить до банкрутства підприємства. Саме тому актуальним завданням залишається прогнозування можливих змін в ринковому середовищі та цільовому ринку та управління такими змінами на підприємстві через розробку інноваційної стратегії.

Удосконалення управління інноваційною діяльністю суб'єктів господарювання є одним із важливих завдань нової економіки. Методи управління пропонуються різноманітні. Велика кількість дослідників наполягають на вирішальній ролі інноваційної стратегії, яка єдина спроможна привести підприємство до процвітання. У цьому контексті варто виділити праці Петрашевської А. Д. Князевої О. А., Шацької Е. Ш.,

¹ Науковий керівник – к. е. н., доцент Плотнікова М. Ф.

Щепкіної Н. М., Янковського К. П., Мухаря І. Ф., Великого Ю. В., Юринцякого З. В., Стадника В. В., Йохна М. А. та інших. Разом з тим, недостатньо висвітленими є питання інноваційного розвитку підприємств з виробництва паливних матеріалів.

Інноваційна діяльність визначає майбутнє підприємства та знаходить відображення у продуктивних новинках, поліпшених технологіях, зміцненні конкурентоспроможності, змінах на підприємстві, зростанні ринкової оцінки підприємства. Така парадигма породжує велику кількість підходів до визначення стратегії інноваційної діяльності. Так, Петрашевська А. Д. зазначає, що стратегія інноваційної діяльності – це сукупність управлінських рішень, що визначають пріоритетні напрями використання ресурсів, зусиль підприємства для реалізації його місії, забезпечення довгострокових конкурентних переваг на цільових ринках [1, с. 175]. Стратегія інноваційного розвитку представлена системою планових дій, спрямованих на досягнення цілей інноваційного розвитку за рахунок використання ресурсів підприємства [2; 3]. Проте в такому розумінні стратегії робиться акцент на внутрішніх ресурсах та не враховуються зовнішні фактори. За рахунок внутрішніх ресурсів підтримувати інноваційний розвиток можуть лише ті підприємства, які мають відповідні підрозділи та витрачають значні кошти на інноваційні розробки.

Щепкіна Н. М. зазначає, що стратегія інноваційного розвитку полягає в плануванні та реалізації заходів спрямованих на посилення ринкових позицій підприємства шляхом виготовлення і реалізації інноваційних продуктів, впровадження нових технологій і процесів [4]. Стратегія інноваційної діяльності – це цілеспрямована діяльність із визначення основних напрямів, вибору пріоритетів майбутнього розвитку, формування вимог до розвитку підприємства і комплексу заходів для досягнення цілей [5, с. 138]. Стратегія інноваційного розвитку – це проект (модель) проведення головних інноваційних дій необхідних для реалізації корпоративних стратегій, які направлені на певне оновлення окремих компонентів виробництва, реалізації та споживання продукції [6, с. 115]. Отже, стратегія інноваційного розвитку є

комплексним планом змін з врахуванням умов зовнішнього середовища та внутрішніх можливостей підприємства і дозволяє зберегти, зміцнити життєздатність і потенціал підприємства відносно його конкурентів.

Інноваційна стратегія є значно ефективнішим інструментом для ведення конкурентних війн на ринках, ніж традиційні способи [7, с. 36], вона дає змогу на певний проміжок часу послабити рівень конкуренції, мінімізувати вплив сформованих конкурентних сил на діяльність підприємств. Отже, інноваційна стратегія є головною стратегією якісного зростання соціально-економічної системи.

Інноваційна стратегія безпосередньо пов'язана з управління змінами на підприємстві. Більше того інновації і є тими змінами, які дозволяють підприємству отримувати переваги над своїми конкурентами, завойовувати прихильність споживачів. Такі зміни знаходять вираження у кінцевому товарі у вигляді нового чи покращеного товару з вищою споживною вартістю, нижчими витратами на виробництво продукції через застосування нових технологій виробництва чи нових матеріалів, оптимізації управлінських функцій та відповідно підвищення продуктивності праці чи кращих методів просування продукції до споживачів.

Нині існує кілька видів інноваційних стратегій. К. Фрімен виділяє шість основних видів інноваційних стратегій підприємства: наступальну, захисну, імітаційну, залежну, традиційну та «за нагодою» [8]. В. Стадник та М. Йохна пропонують чотири типи інноваційних стратегій: стратегію наступу, імітаційну стратегію, залежну стратегію та стратегію «за нагодою» (стратегію «ніші») [9, с. с. 89]. В умовах недостатнього інноваційного розвитку обґрунтованими є стратегії запозичення, наздоганяючого розвитку та інноваційного лідерства [10, с. 91].

Досліджуване підприємство ТОВ «Полбіорес» спеціалізується на виробництві тріски – сировини для виробництва ДСП, паперу, меблів тощо. Тріска також широко використовується у якості палива. Інтерес до тріски як палива постійно зростає через ряд переваг. Паливна тріска відноситься до відновлюваних джерел енергії. Паливна тріска

характеризується високою енергетичною цінністю, низькими залишками неорганічної речовини (попелу). Паливна тріска відносно дешева. Паливна тріска є екологічним видом палива. При спалюванні у навколишнє середовище надходить така ж кількість вуглекислого газу яка була з нього поглинута рослинами. Враховуючи вищевикладене це робить використання тріски для енергетичних потреб не лише економічно доцільним, але й екологічно виправданим. Виробництво енергії з паливної тріски у два рази дешевше порівняно з іншими вуглеводневими речовинами, зокрема природним газом, мазутом. Варто зазначити ще й те, що тріска виробляється з місцевих видів сировини (відходів деревообробної промисловості), що робить постачання цього енергетичного ресурсу менш залежним від зовнішньої ситуації. Окремо варто виділити позитивний економічний ефект через розвиток внутрішнього ринку, зниження імпорту енергоносіїв, зростання надходження до бюджетів, підвищення доходів громадян тощо.

Також підприємство, враховуючи запити партнерів, активно просуває послугу з оренди технологічного обладнання для виробництва паливної тріски, її перевезення, навантаження паливної тріски на транспорт, послуги з доставки тріски до споживача. Технічний парк підприємства складається з дробильного обладнання, фронтальних телескопічних навантажувачів, напівпричепів трісковозів, лісовозів, кран-маніпулятора. Це дозволяє підприємству пропонувати як комплексні рішення в сфері біоенергетики так і надавати окремі види послуг.

ТОВ «Полбіорес» спроможне забезпечити продукцією будь-якої якості та будь-якої фракції (G30, G50, G150). Можливе виготовлення тріски за технічними вимогами покупця. Пропонуються послуги доставки сировини, переробки деревини на місці, перевезення тріски. Це дозволяє мінімізувати витрати підприємства на виробництва тепла за рахунок отримання паливної тріски фактично за собівартістю.

На даному етапі розвитку ТОВ «Полбіорес» застосовує стратегію запозичення інновацій, що знаходить відображення в придбанні технологій отримання енергетичної сировини та

сучасних технічних засобів виробництва продукції. Наступним етапом розвитку підприємства є перехід до стратегії наздоганяючого розвитку. Стратегія наздоганяючого розвитку передбачає наступне удосконалення технологічних операцій, розширення спектру послуг, оптимізацію виробничих операцій. Стратегічним інноваційним завданням підприємства є розширення діяльності в сфері альтернативної енергетики. Використання місцевих видів палива для виробництва теплової енергії та електроенергії. Наступним завданням буде пропонування комплексних інноваційних рішень для впровадження на промислових та комунальних об'єктах міст та селищ різних регіонів України. Великим перспективи є проекти з встановлення твердопаливних котлів та забезпечення їх сировиною для роботи в опалювальний період. Частину функцій щодо виконання таких інноваційних проектів пропонується здійснювати спільно з партнерами.

Зокрема перспективною є діяльність щодо продажу теплової енергії підприємствам теплоенергетики. Так, пропонується здійснювати догрів теплоносія, що надходить на різні об'єкти соціального призначення та житловий фонд. Враховуючи те, що тепла енергія, отримана з місцевих видів палива дешевша, то є можливість знизити вартість її для населення та інших соціальних закладів.

Отже, інноваційний розвиток – це безперервний процес удосконалення діяльності підприємства за допомогою використання інновацій, які впроваджуються у всі сфери менеджменту, а саме виробництві, кадровій політиці, інвестиційній діяльності, маркетингу тощо інноваційні рішення дозволяють перебудувати традиційні механізми здійснення господарської діяльності, посилити їх гнучкість та адаптивну здатність.

Список використаних джерел:

1. Петрашевська А. Д. Теоретико-методологічні основи забезпечення інноваційної діяльності підприємств сфери допоміжного обслуговування : дис. ...д-ра екон. наук : 03.00.04 / Одес. нац. академ. зв'язку ім. О. С. Попова, Херс. нац. техн.ун-т. Одеса, 2017. 450 с.

2. Князева О. А. Інноваційний розвиток підприємств поштового зв'язку: теорія, методологія, практика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.00.04. Одеса, 2010. 31 с.

3. Шацька Е. Ш. Стратегія інноваційного розвитку підприємств виноградарства і плідівництва Автономної республіки Крим : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.04. Суми, 2010. 22 с.

4. Щепкіна Н. М. Стратегія інноваційного розвитку підприємств металургійної промисловості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.04. Маріуполь, 2010. 22 с.

5. Янковський К. П., Мухарь І. Ф. Організація інвестиційної й інноваційної діяльності. СПб. : Літер, 2001. 488 с.

6. Великий Ю. В. Формування стратегії інноваційного розвитку підприємств машинобудування. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Сер. Екон. науки*. 2011. Вип. 19. С. 114–120.

7. Юринець З. В. Інноваційні стратегії в системі підвищення конкурентоспроможності економіки України : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.00.03. Львів, 2016. 519 с.

8. Freeman C. The Economics of industrial innovation. Third edition. The MIT Press, 1997. 470 p.

9. Стадник В. В., Йохна М. А. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства: навч. посібник. Хмельницький : ХНУ, 2011. 327 с.

10. Короленко Р. В. Вибір стратегії інноваційного розвитку підприємства у форматі екологічної відповідальності. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Сер. Екон. науки*. 2017. Вип. 33. С. 88–94.

ОЦІНКА ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ У ПРАТ «ПИВО-БЕЗАЛКОГОЛЬНИЙ КОМБІНАТ «РАДОМИШЛЬ»

С. Поліщук,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Економіка»,
Житомирський національний агроекологічний університету

У дослідженні здійснено оцінку якості продукції у ПРАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль» та встановлено, що, за 2016-2018 рр., із всієї кількості поданих зразків продукції на випробування щодо її якості, близько 4,8 % є забракованими. Водночас, за фізико-хімічними показниками не відповідали встановленим стандартам якості, за торговою маркою Радомишль – 18,3 % та Пшеничне Еталон – 13,7 %. Обґрунтовано, що сучасне виробництво безпечної пивоварної продукції на підприємстві обов'язково повинно дотримуватися всіх правил системи управління безпечністю харчових продуктів (НАССР).

Ключові слова: якість продукції, ціна, прибуток, конкурентоспроможність, асортимент продукції.

Одним із стратегічних завдань національної економіки є виробництво якісної харчової продукції. Доцільність практичних дій у підвищенні якості пивовареної продукції обумовлена об'єктивною необхідністю до обґрунтування напрямів щодо організації екологічно безпечного промислового виробництва, збереження здоров'я і генофонду нації, формування у відповідь заходів держави на інтеграцію екологічних обмежень в правову базу міжнародних зовнішньоторговельних відносин. За таких умов дослідження оцінки якості пивоварної продукції є актуальним.

В умовах добровільної сертифікації ПРАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль» відправляє зразки виготовленої продукції на випробування до ДП «Житомирстандартметрології» на підтвердження якісних

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Грабчук І. Ф.

параметрів продукції та отримання сертифіката якості.

Сертифікат якості продукції ПрАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль» значно підвищує її конкурентоспроможність, має потужний інструмент для законного підвищення її ціни, дозволяє брати участь у тендерах і відкритих продажах, укласти контракти, працювати з надійними партнерами всередині країни і за кордоном, вільно поставляти продукцію на внутрішній і закордонний ринок, не відчувати труднощів при оформленні митних документів та мати універсальний засіб для реклами і збільшення продажів.

У ПрАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль» найбільшу товарну групу складають торгові марки Радомишль та Пшеничне Еталон, тому проаналізуємо відповідність поданих зразків пивоварної продукції стандартам якості поданих до Житомирського науково-виробничого центру стандартизації, метрології та сертифікації.

Із всієї кількості поданих зразків продукції на випробування щодо її якості, за 2016-2018 рр., близько 4,8 % є забракованими (табл. 1).

Таблиця 1

**Частка забракованих зразків продукції у загальній їх кількості поданих до випробування
ДП «Житомирстандартметрологія» ПрАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль»
у середньому за 2016-2018 рр.**

Види продукції	Подано зразків до випробування, всього, од	Кількість забракованих зразків, од	Питома вага забракованих зразків у їх загальній кількості, %
Радомишль	76	2	2,6
Пшеничне Еталон	80	1	1,2
Oettinger	59	1	1,7
Kristall	46	2	4,3
Мрія	34	1	2,9
Лісова Ягода	40	2	5,0
Разом	335	16	4,8

Джерело: розраховано за даними Житомирського науково-виробничого центру стандартизації, метрології та сертифікації

Такий показник вказує на незначне відхилення окремих фізико-хімічних показників. Такі відхилення можуть бути результатом порушення технології виготовлення і зберігання пива, але найбільший вплив має сировина. Зокрема, від вихідної якості і складу ячменю значною мірою надалі залежать споживчі переваги і стійкість пива в зберіганні. Чим вища плівчастість зерна, тим нижче екстрактивність і смакові властивості пива за рахунок гірких речовин, що містяться в оболонках. Особливо слабо екстрактивним буває пиво з ячменю зі зниженою крохмалістістю. Це багато в чому пов'язане з підвищеним вмістом білка, у накопиченні якого спостерігається зворотна залежність з кількістю крохмалю. З одного боку, висока кількість білка перешкоджає розпушуванню ендосперму і вилучення з нього екстрактивних речовин, з іншого – сприяє помутнінню пива. Низько білковий ячмінь (нижче 8%) дають пиво зі слабкою піною і неповним смаком.

Невідповідність пивоварної продукції за фізико-хімічними показниками за зразками направленими до ДП «Житомирстандартметрології» наведено у таблиці 2.

До випробування у ДП «Житомирстандартметрологія» було направлено готової продукції у кількості –76 зразків торгової марки Радомишль та 80 – Пшеничне Еталон. Із загальної кількості зразків пива поданих на випробування щодо фізико-хімічних показників не відповідали встановленим стандартам якості, близько 18,3 % за торговою маркою Радомишль та 13,7 % за Пшеничне Еталон.

Із пивовареної продукції, яка проходила випробування встановлено найбільшу невідповідність за вмісту масової частки сухих речовин та мінімальної масової частки диоксиду вуглецю. Це вказує на те, що не витримуються стандарти щодо термінів зберігання, технічних умов заготовки сировини та доведення її до кінцевого стану придатного для споживання.

Таблиця 2

**Невідповідність зразків продукції встановленим
нормативам якості за фізико-хімічними показниками
у ПрАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль»**

Фізико-хімічні показники якості пива	Невідповідність зразків продукції встановленим нормативам якості за торговими марками –			
	Радомишль -76		Пшеничне Еталон –80	
	кількість збрактованих зразків, од	частка збрактованих зразків у загальній кількості поданих до випробування, %	кількість збрактованих зразків, од	частка збрактованих зразків у загальній кількості поданих до випробування, %
масова частка сухих речовин	3	3,9	2	2,5
мінімальна частка спирту	2	2,6	2	2,5
кислотність	1	1,3	2	2,5
колір	1	1,3	1	1,2
мінімальна масова частка диоксиду вуглецю	5	6,6	3	3,8
стійкість.	2	2,6	1	1,2
Разом	14	18,3	11	13,7

Джерело: розраховано за даними Житомирського науково-виробничого центру стандартизації, метрології та сертифікації

Отже, в умовах насиченості світового ринку продовольчою та харчовою продукцією стандарти є тим зразком і еталоном якості, до яких повинні прагнути товаровиробники аби протистояти експансії більш досвідчених конкурентів із гравців ринку. Така вимога не лише чинного законодавства, але й часу – сучасне виробництво безпечної харчової продукції обов'язково повинне мати якщо не повноцінну систему управління безпечністю харчових продуктів (НАССР), то принаймні запровадити основні її елементи.

Список використаних джерел:

1. Ганаба М. Д. Якість як основний критерій виробництва конкурентоспроможної продукції / М. Д. Ганаба // Економіка АПК. – № 9. – 2006. – С. 108–112.
2. Гуткевич С.О. Ефективність функціонування системи менеджменту якості на підприємстві з позицій процесного підходу / С.О. Гуткевич, О.В. Кравченко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №3. – С. 75–84.
3. Коц Г. П. Моделирование затрат в системе управления обеспечением качества продукции. / Г. П. Коц // Научно-технич. Сб. Сер.: Экономические науки. – К.: Техніка, 2001. – Вып. 28. – С. 39–42.
4. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article>.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ АРХІТЕКТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

*О. М. Поплавська,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

В статті розглянуті основні завдання збереження пам'яток. Сьогодні проблема збереження пам'яток архітектури залишається актуальною. Узагальнюється досвід для виявлення нових завдань, які дозволять вирішити проблему збереження архітектурних пам'яток. Визначено, що охорона пам'яток архітектури сьогодні не має необхідного правового забезпечення.

Ключові слова: історична спадщина, архітектурна пам'ятка, будівля, збереження.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Тищенко С. В.

За даними на кінець 2017 р. в Україні на державному обліку перебувало 130 тис. об'єктів нерухомої культурної спадщини. До Списку історичних населених місць України внесено 401 населений пункт. Крім того, в Україні є 1 399 історичних міст і селищ, понад 8 тис. сіл з цінною культурною спадщиною. Загалом фонд історичних будівель і споруд у цих населених пунктах перевищує 70 тис. об'єктів.

Конституцією України, чинним законодавством визначено, що усі пам'ятки історії та культури, які знаходяться на території України, охороняються Державою. Україна, як член Конвенції «Про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини» зобов'язалася забезпечувати охорону, збереження в належному стані культурної спадщини, що розташована на її території.

Тема дослідження пов'язана з низкою міжнародних пам'яткоохоронних і правових документів, серед яких: Венеціанська хартія 1964 року, Паризька конвенція про захист всесвітньої і природної спадщини 1972 року, Гранадська конвенція про охорону архітектурної спадщини Європи 1985 року, Вашингтонська міжнародна хартія з охорони історичних міст 1987 року, національні програми збереження історико-культурної спадщини.

Сьогодні проблема збереження пам'яток архітектури залишається актуальною. Більшість об'єктів, які відносяться до архітектурної спадщини знаходяться в аварійному стані, деякі повністю зруйновані. Головною проблемою залишається те, що цією проблемою повинна в першу чергу займатися Держава, але багато таких об'єктів передано до приватної власності.

В статті проаналізовано стан двох пам'яток архітектури. Визначено, що розміщення пам'ятки може не впливати на її стан та рівень збереження.

Руїни денишівського замку відомі далеко за межами області. Садиба побудована за проектом архітектора Павла Голандського наприкінці XIX (за іншими даними – на початку XX) сторіччя. Замком її назвали за те, що багатим убранством зовні вона нагадує казковий середньовічний замок. Та насправді збудована вона була за новітніми для того часу технологіями: у

будівництві широко використовували бетон та червону цеглу, а фігурні елементи виконували штукатуркою по цеглі.

До 1917 року маєтком опікувалась вдова Федора Терещенка Наталія. Після революції він був розграбований та поступово знищений. Багато хто намагався знайти скарби Терещенків, які, за повір'ями, і досі сховані у стінах та підвалах замку. Мабуть, тому замок так швидко зруйнували. Те, що збереглося від нього, розповідає про минулу розкіш.

Від садиби залишилась лише вежа, частина західної стіни та частина фронту зі сходами. Внутрішні стіни зовсім знищені. По залишках фундаменту можна скласти уявлення про кількість кімнат. Схоже, що замок був ідеально симетричним із триярусними вежами з обох боків. Маєток був двоповерховим, щедро прикрашений ліпниною з рослинних орнаментів та античними колонами. Вздовж стін розміщувалися овальні та прямокутні вікна у своєрідних «рамах». У башті лишилась шматки арматури від гвинтової драбини та лаз у підвал. З обох боків від центрального входу збереглися барельєфи з немовлятами-музикантами, які грають на цитрі і розі. Ліпнина у вигляді квіткових гірлянд прикрашає другий поверх парадного входу. У самому центрі над вікном – стилізована голова хижої тварини.

Рис. 1. Палац Терещенків у селі Дениші Житомирського району (фото 2018р.)

Біля маєтку ще лишилися руїни допоміжних споруд та невпізнаний фонтан. В 1917 році палац був пограбований та розтрощений. В архіві зберігся на 32 сторінках «Опись разграбленного в 1917 году имущества и продуктов из господского дома и усадьбы, со включением в таковую стоимости повреждения господского дома и кухни нанесенного при грабежах». Збитки становили на загальну суму 251 000 рублів. До війни палац стояв в занедбаному стані, не відновлений. А після війни селяни почали розбирати його на цеглу. На сьогодні збереглися лише північні та західні зовнішні стіни з баштою.

Ще за радянських часів маєток було визнано пам'ятником архітектури, який охороняється законом. В 2007 році була спроба відродити палац Терещенків. Одна з житомирських агрофірм розробили проект реставрації палацу та планували відкрити в ньому будинок відпочинку, і виділити декілька кімнат для розміщення експозиції, присвяченій історії палацу та родині Терещенків.

Рис. 2. Палац Терещенків у селі Дениші Житомирського району (фото 2018 р.)

Проаналізувавши сучасний стан пам'ятки, визначено, що якщо не вжити заходів по її збереженню, то через декілька років будівля зникне.

Наступна досліджена будівля – маєток Модеста Єзерського в селі Іванківці Житомирського району. Село Іванківці до Другої світової війни мало назву Янківці. Село відоме з 1501 року. Воно розташоване на березі річки Гуйви, що є притокою Тетерева. Стосовно маєтку відомо, що він побудований місцевим поміщиком Модестом Єзерським у 1892 році.

Рис. 3. Маєток у селі Модеста Єзерського в селі Іванківці Житомирського району (фото 2018р.)

У 1913 році маєток вже належав російському генерал-майору та військовому історику Веніаміну Баскакову, який здав його в оренду Францішеку Домбровському. Після відступу німецьких військ під час Другої світової війни, в садибі розміщувався військовий шпиталь. Загиблих поранених ховали біля учбового корпусу, що розміщений праворуч від садиби. Пізніше відбулося перепоховання у братську могилу. Після госпіталю в садибі розміщувалася школа до 1977 року. У 1978 році школа вже працювала в новому приміщенні, а садибу використовували як літній шкільний табір до 1991 року. Також є розповіді про наміри селян розмістити в старовинному будинку сільську церкву, але, якщо вони і були, то залишились

нездійсненими. Наразі маєток пустує, розвалюється, та скоро залишиться в історії.

Найсерйознішою проблемою пам'яткоохоронної сфери сьогодні лишається її правове забезпечення, у тому числі й гарантії недержавних інвестицій до справи утримання, охорони, реставрації та використання пам'яток історії та культури. Для вирішення основних завдань по збереженню пам'яток архітектури державою повинні розроблятися відповідні програми. Саме тому потрібно виділити основні завдання по збереженню пам'яток архітектури:

- передача пам'яток архітектури в державну власність, та здійснення належного контролю за їх збереженням;
- виконання законів про забезпечення їх збереження;
- виділення необхідних коштів на реставрацію та відтворення;
- визначення компромісних рішень до сучасного функціонального призначення пам'яток архітектури.

Список використаних джерел:

1. Архитектурное наследие и реставрация / ред. В. Дворяшин. – М.: Росреставрация, 2016. – 356 с.
2. Пам'ятки архітектури та містобудування України: Довідник Держ. Реєстру нац. культ. надбання. – Ілюстративний блок. – К. Техніка, 2000. – 664 с.
3. Електронне джерело
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>

МІСЦЕВИЙ РЕФЕРЕНДУМ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ НАРОДНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА В УКРАЇНІ

В. А. Примаєв,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В роботі розглядаються актуальні питання організації місцевих референдумів. Зроблено акцент на інноваційному забезпеченні формування інститутів народного представництва в Україні.

Ключові слова: референдум, місцеве самоврядування, інституція, народне представництво, демократія.

Безпосереднє волевиявлення територіальних громад щодо прийняття рішень з питань місцевого значення шляхом прямого голосування членів цих громад є місцевим референдумом. За своєю суттю місцеві референдуми є формою безпосередньої прямої локальної (місцевої) демократії, здійснення місцевої публічної влади безпосередньо територіальними громадами в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць [4]. Місцевий референдум – вища форма безпосереднього волевиявлення територіальної громади щодо вирішення питань місцевого значення. Він є також основним актом локальної нормотворчості територіальної громади, який дозволяє їй брати пряму участь в управлінні місцевими справами.

Предметом місцевого референдуму може бути, як зазначається в Законі «Про місцеве самоврядування в Україні», будь-яке питання, віднесені Конституцією України, цим Законом та іншими законами до компетенції місцевого самоврядування. За змістом місцеві референдуми – це безпосереднє вирішення територіальними громадами питань місцевого самоврядування, тобто питань (справ), які впливають із колективних інтересів місцевих жителів-членів відповідної територіальної громади,

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Данкевич В. Є.

віднесених Конституцією, законами України та статутами територіальних громад до предметів відання місцевого самоврядування, а також тих питань, які не входять до компетенції органів державної влади України.

Поняття «референдум» походить від латинського «referendum» що означає «те що має бути повідомлено». За умови розвитку України як демократичної держави особливого значення набуває питання реалізації установчої влади українського народу, де влада народу лише розглядається як провідна правова категорія, ключове поняття сучасного конституціоналізму. Реальною можливістю реалізації цієї влади є закріплене у ст. 69. Конституції України право громадян брати безпосередню участь у вирішенні найважливіших питань загальнодержавного та місцевого значення за допомогою виборів, референдумів та інших форм прямого народовладдя. З огляду на ефективність здійснення народом своїх владних функцій пріоритетне місце серед інших форм безпосередньої демократії посідає інститут референдуму.

Міжнародну підтримку і закріплення в Загальній Декларації прав людини референдум отримав у статті 21 Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 року. Референдум в Україні вперше був проведений в 1991 р. з приводу затвердження громадянами Акта проголошення незалежності нашої держави та у 2000 р. за народною ініціативою.

Закон України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» не містить чіткого визначення поняття місцевого референдуму. Аналіз ст. 1 Закону України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» дає змогу говорити про те, що місцевий референдум законодавець розуміє як спосіб прийняття громадянами шляхом голосування рішень з важливих питань місцевого значення. Більш повно визначення місцевого референдуму міститься в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні». Так, ст. 7 цього Закону визначає місцевий референдум як форму вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення [3].

Вважаємо, що концептуальною позицією при визначенні поняття місцевого референдуму має бути характеристика тріади

його визначальних елементів, а саме: суті, змісту і завдань, що дає змогу розкрити правову природу цієї форми безпосередньої демократії у місцевому самоврядуванні, повно та всебічно дослідити основні ознаки місцевого референдуму, надати чіткого, зрозумілого визначення. Так, за своєю сутністю місцеві референдуми є формою безпосередньої прямої локальної (місцевої) демократії, здійснення місцевої публічної влади безпосередньо територіальними громадами в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Місцевий референдум є вищою формою безпосереднього волевиявлення територіальної громади щодо вирішення питань місцевого значення. Він є також основним актом локальної нормотворчості територіальної громади, який дає їй змогу брати пряму участь в управлінні місцевими справами.

Список використаних джерел:

1. Батанов О. В. Статут територіальної громади як інструмент реалізації функцій місцевого самоврядування / О. В. Батанов // Розвиток місцевої демократії: забезпечення прав громадян на здійснення місцевого самоврядування: Збірн. Матер., конфер. (21–22 грудня 1998 р., Київ). – К., 1999. – 37 с.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої і регіональної демократії в Україні. Науково-практичний посібник / За ред. М. О. Пухтинського, В.В.Толкованова. – К.: «Крамар», 2003. – 396 с.
3. Закон України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» від 3 липня 1991 року (із змін. Та доп.) // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 33. – ст. 443.
4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997р. № 280/97–ВР // Закони України: «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про асоціації органів місцевого самоврядування»: чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 12 травня 2010 року. – К.: Паливода А. В., 2010. – 88 с.
5. Янчук А. О. Теоретичні засади референдумного поцесу в Україні: монографія / А. О. Янчук. – К.: Видавничо – поліграфічний центр «Київський університет», 2010. – 207 с.

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

А. Ю. Ракович,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

У дослідженні висвітлено ключові аспекти формування конкурентної стратегії підприємницьких структур в аграрній сфері. Окреслено основні чинники зовнішнього та внутрішнього конкурентного середовища діяльності підприємств. Показані особливості конкурентної стратегії сільськогосподарських підприємств. Визначено роль конкурентної стратегії для завоювання ринкової позиції.

Ключові слова: конкурентна стратегія, конкуренція, конкурентоспроможність, конкурентна перевага.

Ключовим завданням будь-якого підприємства є формування стійких конкурентних переваг. Конкурентоспроможність визначається як здатність продукувати продукцію та послуги, що користуються попитом. Розробка плану заходів щодо того як підприємство буде вести конкурентну боротьбу, якими будуть його цілі й завдання, які засоби та дії знадобляться, які інструменти будуть задіяні. Система конкретних дій щодо підтримки конкурентоспроможності суб'єкта господарювання знаходить вираження в його конкурентній стратегії.

Дослідження конкуренції та конкурентних стратегій проводилося багатьма провідними вітчизняними та зарубіжними вченими, серед яких І. Ансофф, М. Портер, А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд, Ю. Б. Іванова, О. М. Тищенко, З. Є. Шершньова та ін. Дослідження конкурентних стратегій переважно стосується промислової сфери та в меншій мірі сільськогосподарських підприємств. Це й зумовило проведення окремого дослідження.

¹ Науковий керівник: к.е.н, доцент Булуй О. Г.

Важливим завданням будь-якої підприємницької структури є генерування достатнього грошового потоку, що створює передумови для розширеного відтворення й поступального розвитку. Ефективне вирішення цього завдання полягає у створенні та реалізації конкурентних переваг, що знаходять відображення в обґрунтованій конкурентній стратегії підприємства.

Конкурентна стратегія – це стратегія, що концентрується на діях та підходах, які пов'язанні з управлінням та спрямовані на забезпечення успішної діяльності в одній специфічній сфері бізнесу (стратегічній зоні) [1]. Іванов Ю. переконує, що конкурентна стратегія представлена ретельно розробленою програмою заходів, які мають бути реалізовані організацією, з метою досягнення вигідної конкурентної позиції на ринку та адаптації організації до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі [2]. Шершньова З. стверджує, що стійка конкурентна перевага забезпечується при реалізації ділової стратегії організації [3]. Досліджуючи конкурентні переваги націй Портер М. дійшов висновку, що конкурентна стратегія направлена на те, щоб зайняти стійку і вигідну позицію, яка дасть організації змогу протистояти натиску тих сил, які визначають конкурентну боротьбу в галузі [4]. Натомість Томпсон А., Стрікленд А. наполягали, що конкурентна стратегія полягає в розробці управлінських рішень, які направлені на встановлення і зміцнення довгострокової конкурентної позиції підприємства в конкретній галузі [5]. Отже, конкурентна стратегія спрямована на досягнення стійких конкурентних переваг в певній сфері бізнесу або галузі. Вона тісно пов'язана з діловою стратегією фірми. Конкурентна стратегія забезпечує імплементацію управлінських рішень, які дозволяють зайняти вигідну конкурентну позицію на ринку та забезпечити протистояння конкурентній боротьбі.

Конкурентна стратегія має забезпечити формування стійких конкурентних переваг організації. Такими перевагами можуть бути економічні, організаційні, технологічні, виробничі та ін. Наявність конкурентних переваг забезпечує стійку комунікацію підприємства із зовнішнім середовищем та фактично є джерелом інформації для його подальшого розвитку.

Таблиця 1

Характеристика конкурентних чинників зовнішнього середовища сільськогосподарського підприємства

Чинник	Характеристика
Постачальники	Поява нових постачальників посилює конкуренцію та створює сприятливі умови для укладання нових договорів. Інноваційні технології при виготовленні витратних матеріалів з однієї сторони сприяють покращанню якісних показники кінцевої продукції, а з іншої посилюють залежність від постачальників.
Споживачі	Посилення рівня обізнаності споживачів та індивідуалізація потреб є потужним джерелом отримання необхідної інформації щодо удосконалення продукції, підвищення її якості, покращення технології виробництва, рівня задоволення потреб споживачів. Якщо розглядати споживачі організації (переробні підприємства), то часто їх технологічний рівень вищий ніж аграрного підприємства.
Конкуренти	Конкуренти виступають чинником, що змушує підприємства постійно удосконалювати виробничий процес, систему управління тощо. Відсутність ринкових бар'єрів входження в галузь створює передумови легкого виходу нових гравців на ринок.
Державні органи	Державна підтримка певних галузей (наприклад садівництво, тваринництво), інноваційних проектів. Здійснення державних закупок продукції впливає на попит у відповідних галузях. Ринкові прогнози можуть вплинути на попит.

Джерелом власне опрацювання на підставі [6, 7].

Конкурентна стратегія представлена комплексом напрямів дій, які покликані забезпечити стійкі конкурентні переваги підприємства на ринку. Очевидним є врахування зовнішнього оточення фірми при розробці конкурентної стратегії. Оскільки конкурентна стратегія покликана забезпечити лідируючі конкурентні позиції суб'єкта господарювання на ринку, то врахування зовнішнього оточення в першу чергу повинно здійснюватися з позиції виявлення, прогнозування, появи на ринку нових технологій, товарів, методів роботи з клієнтами тощо.

Зовнішнє середовище представлене споживачами, фірмами конкурентами, постачальниками, громадськими організаціями, місцевим самоврядуванням і державними органами. Основні параметри прояву чинників зовнішнього середовища представлено в таблиці 1.

Отже, зовнішнє середовище сільськогосподарського підприємства характеризується високою конкуренцією в галузі, значною залежністю від кон'юнктури світового ринку, тиском переробних підприємств та постачальників, високою ризикованістю ведення бізнесу.

Оцінка внутрішнього потенціалу вкрай важлива з позиції відповідності ресурсів, якими володіє підприємство сформованим цілям конкурентної стратегії. Найбільш загальні параметри внутрішнього середовища висвітлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Характеристика конкурентних чинників внутрішнього середовища сільськогосподарського підприємства

Чинник	Характеристика
Система управління	Застосування нових структур управління дозволяє покращити процес розробки та прийняття рішень.
Виробничий потенціал	Можливість покращення якості продукції, розширення виробництва, прийняття нових розробок, відповідність матеріально-технічної бази забезпечує виробництво продукції за запитами споживачів у відповідних обсягах та заданої якості.
Кадровий потенціал	Відповідність кваліфікаційних характеристик працівників компетенціям завдань стратегії свідчатиме про їх досяжність
Фінансовий потенціал	Дозволяє залучати фінансові ресурси із внутрішніх та зовнішніх джерел на привабливих умовах та забезпечуватиме прискорений розвиток підприємства.

Від того наскільки внутрішні можливості відповідатимуть конкурентній стратегії, залежатимуть можливості розвитку підприємства. У випадку ж відсутності необхідних виробничих ресурсів конкурентна стратегія має дати відповіді на способи усунення виявлених можливостей.

Отже, конкурентна стратегія покликана окреслити конкурентну поведінку підприємства на ринку і описати схему забезпечення переваг над конкурентами. Конкурентна стратегія

концентрується на цілях, напрямках дій та підходах, які повинні посилити чи зміцнити довгострокову конкурентну позицію підприємства на ринку в одній специфічній сфері підприємництва. Зрозуміло, що єдиної і універсальної конкурентної стратегії не існує як і незмінних умов стратегій діяльності конкурентів.

Список використаних джерел:

1. Ансофф И. Стратегическое управление. сокр. пер. с англ.; науч. ред. и авт. предисл. Л. И. Евенко. – М. : Экономика, 1989. 519 с.
2. Теоретичні основи конкурентної стратегії підприємства : монографія / Ю. Б. Іванов та ін.; за заг. ред. Ю. Б. Іванова, О. М. Тищенко. Х. : ІНЖЕК, 2006. 384 с.
3. Шершньова З. Є., Оборська С. В. Стратегічне управління : [навч. посіб.]. К.: КНЕУ, 2012. 384 с.
4. Портер М. Конкурентная стратегия: методика анализа отраслей и конкурентов; пер. с англ.; 3-е изд. М. : АльпинаБизнес Букс, 2008. 453 с.
5. Томпсон А. А., Стрикленд А. Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа; 17-е изд. ; пер. с англ. М. : Вильямс, 2007. 928 с.
6. Демків Я. В. Формування конкурентної стратегії на ринках високотехнологічних товарів. *Проблеми економіки та управління*. 2008. № 628. С. 470–476.
7. Дутка Г. Я. Особливості формування конкурентних стратегій туристичних підприємств у сучасних умовах. *Економіка і суспільство*. 2016. № 5. С. 146–153.

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УМОВАХ РИНКОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Г. А. Ревунець,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет,
halynarevunets@ukr.net

У статті здійснено розмежування понять «освіта» та «освітня послуга». Розглянуто особливості публічного адміністрування на ринку освітніх послуг в умовах ринкових трансформацій. Наголошено на проблемах, які існують у сфері освіти та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: освіта, освітня послуга, ринок освітніх послуг, публічне адміністрування, трансформація.

В умовах інтеграції України до європейського та світового освітнього простору, а також становлення ринкової економіки, освіта теж стає товаром на ринку надання послуг та залежно від її якості та ефективності управління нею, будучи тісно пов'язаною з ринком праці та соціально-економічною сферою розвитку суспільства загалом, виступає інвестицією в майбутнє.

Важливо відзначити, що об'єктом купівлі-продажу в даному випадку виступає не освіта як процес і результат засвоєння знань, умінь і навичок, що є елементом інтелектуальної сфери, а освітня послуга як «комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання» [1].

З огляду на це, публічне адміністрування у сфері освітніх послуг має здійснюватися з урахуванням особливостей такого специфічного товару.

Освіта як комплексне та багатоманітне явище була і залишається об'єктом досліджень науковців різних галузей.

¹ Науковий керівник: к.е.н., професор Якобчук В. П.

Розробкою проблем управління у сфері освіти та реалізації державної освітньої політики займалися провідні вчені з адміністративного права та теорії управління, зокрема Авер'янов В. Б., Гуменюк В. А., Ківалов С. В., Колпаков В. К., Лавриненко О. В., Остапенко О. І., Стеценко С. Г., Шемшученко Ю. С. та інші.

У рамках здійснення публічного адміністрування освіти слід розглядати як «суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері освіти» [1].

Перехід до ринкових відносин в освіті зумовив необхідність формування ринку освітніх послуг, який характеризується наступними ознаками:

- 1) різноманіттям форм і видів освітніх послуг;
- 2) наявністю широкої мережі недержавних суб'єктів надання освітніх послуг;
- 3) орієнтацією на потреби ринку праці;
- 4) поглибленням селективної функції освіти;
- 5) динамічністю та високим рівнем адаптації освіти до вимог сьогодення.

Однак, існує і ряд суттєвих недоліків. По-перше, через відсутність чистої конкуренції між приватними та державними закладами освіти та дієвих механізмів регулювання цінової політики за надання освітніх послуг посилюється тенденція до зменшення кількості споживачів на ринку вищої освіти та їх соціальної стратифікації.

По-друге, спостерігається дисбаланс між попитом і пропозицією на ринку освітніх послуг, що супроводжується зменшенням чисельності представників робітничих професій.

По-третє, відчувається розрив між теоретичними знаннями, які учні (студенти) отримують в закладах освіти, і практичними навичками, які потрібні роботодавцям.

Враховуючи перераховані недоліки, постає питання державного втручання з метою регулювання відносин між суб'єктами на ринку освітніх послуг. Проте, потрібно окреслити

межі подібного втручання, що полягає в заміщенні адміністративних методів прямого управління на публічне адміністрування з важелями економічного впливу.

Зосередити увагу слід на таких аспектах:

- забезпечення якості освіти шляхом заохочення здорової конкуренції між закладами освіти різних форм власності, регулювання цінової політики;

- впровадження єдиних новітніх освітніх стандартів, зорієнтованих на європейських освітній простір на всіх рівнях освіти та усіх її напрямках;

- забезпечення спрямованості ринку освітніх послуг на ринок праці та подолання прірви між попитом і пропозицією, що сприятиме не лише задоволенню потреб суспільства, а й економічному зростанню [2].

Таким чином, становлення ринку освітніх послуг є безумовною перевагою в умовах глобалізації та динамічного процесу змін в усіх сферах суспільного розвитку. Нині існує ряд проблем, вирішення яких є необхідним для ефективного функціонування даної сфери, але є неможливим без втручання держави у рамках здійснення публічного адміністрування.

Список використаних джерел:

1. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 17.10.2019).

2. Андрєєв А. В. Сфера освіти як об'єкт публічного адміністрування. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2015. № 3. С. 146–151.

ІННОВАЦІЙНЕ СПРЯМУВАННЯ ДЕРЖПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

М. С. Риняк,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

*Обґрунтовано необхідність державної підтримки
сільськогосподарських підприємств, що працюють виключно на
інноваційних засадах.*

*Ключові слова: інновації, сільськогосподарські
підприємства, державна підтримка, аграрна сфера.*

Багаторічний досвід орієнтування на низько технологічне виробництво сільського господарства України, може привести до зниження конкурентних позицій сільськогосподарської продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках. Тому, сучасне державне регулювання розвитку аграрної сфери має будуватися виключно на інноваційних засадах. Млявість чи малоефективність здійснення структурної перебудови діяльності будь-якого суб'єкта глобальної економічної системи відповідно до вимог нового технологічного укладу обертається не просто втратою перспектив розвитку, але й призводить до повної економічної деградації, причому темпи розвитку інновацій роблять цей процес достатньо оперативним [1].

Необхідною умовою для розширення інноваційної діяльності є створення на рівні держави ефективної структури, яка займатиметься залученням інвестицій в інноваційні проекти сільського господарства. Вона повинна інформувати потенційних інвесторів про переваги розширення або переміщення їх капіталу в інноваційний напрямок розвитку аграрної сфери. Створення такої структури почалося ще в 2004 р., але з самого початку це робилося недостатньо обґрунтовано, без належної фінансової підтримки – тому

¹ Науковий керівник к.е.н., професор Дема Д. І.

функціонування таких державних органів не принесло потрібного результату.

В умовах економічної кризи інтерес іноземного інвестора до українського бізнесу досягає критичного рівня, тому пріоритетним напрямком інвестування інноваційної діяльності є залучення банківських кредитних ресурсів на здійснення інноваційних проєктів. Державне регулювання цього питання має акцентуватися на створенні умов зацікавленості власників капіталу (фінансово-кредитних установ, інвестиційних фондів і т.п.) до розширення співпраці з інноваційними аграрними структурами.

Швидке досягнення поставлених цілей в інноваційній політиці держави можливе за умови системного підходу, який передбачатиме налагодження функціональних зв'язків між наукою, університетами, сільськогосподарськими підприємствами, асоціаціями переробників, обслуговуючими структурами на ринку аграрної продукції і державними органами шляхом стимулювання різних партнерств між ними. Тому, одним з найбільш ефективних засобів підвищення інноваційної активності в аграрному секторі України є застосування кластерного підходу організації аграрного виробництва.

Кластери можуть мати різну структуру і діяти в різних стратегічних напрямках. Пропонуємо створювати саме інноваційні кластери з виробництва сільськогосподарської продукції, повноцінними членами яких, поряд з виробниками і переробниками, повинні бути науково-дослідні установи, комерційні наукові організації, вузи. Їх створення забезпечить швидке впровадження інноваційного продукту у виробництво. Крім цього, науково-дослідні установи в проведенні інноваційних робіт повинні керуватися першочерговими потребами членів кластера. Будь-кластер повинен починатися з першого рівня – суб'єкти, навколо яких групується кластер, виконують основний вид діяльності; другий рівень – суб'єкти, діяльність яких прямо забезпечує функціонування першого рівня і третій рівень – суб'єкти, наявність яких бажано, але їх діяльність безпосередньо не пов'язана з функціонуванням суб'єктів першого рівня.

Присутність інноваційного продукту має бути протягом усього ланцюга «постачальник – виробник – відділ збуту – клієнт». У сільському господарстві більше уваги має приділятися потенціалу нетехнологічних інновацій – організаційних і маркетингових, які є важливими складовими розвитку аграрної галузі. Потрібно відзначити, що стимулювання впровадження новітніх розробок у виробництво в країнах з інноваційною моделлю розвитку здійснюється в рамках державних програм, де задіяні різні економіко-правові механізми, що забезпечують освоєння нових технологій і їх високоефективну комерціалізацію. Створюючи нові виробничі технології, країни-лідери реалізують на світовому ринку новітні товари кращої якості і встигають оновити свою технологічну базу, налагодити випуск наступного покоління технологій і товарів. У той же час, інші країни тільки освоюють і реалізують колишні стандарти. Отже, ці країни приречені на те, щоб тиражувати вже морально застарілі виробничі можливості, отримуючи при цьому мінімальний прибуток [2].

На нашу думку, участь держави є необхідним на кожному з рівневих зв'язків інноваційного кластеру. Перший рівень кластера передбачає фінансово-економічну підтримку (державні замовлення на інноваційні продукти науковій сфері, бюджетну підтримку, податкові пільги основним членам кластеру); другий і третій рівень включає організаційно-інформаційну підтримку цієї структури.

Державна політика підтримки розвитку аграрних кластерів повинна сприяти модернізації та підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. У сьогодишньому становищі на ринку помітно посилюється конкуренція, тому потрібно знайти і застосовувати приховані, не задіяні до цього моменту резерви [3]. Першочерговими напрямками з боку держави повинні бути:

по-перше, здійснити формування нормативно-правового поля кластерної організації сільського господарства, яке передбачає створення інститутів щодо врегулювання правових, економічних і соціальних основ формування і функціонування аграрних кластерів і на підставі визнання кластера як самоврядної господарського об'єднання підприємств поширити

на нього існуючі і розробити нові, спеціалізовані програми державної підтримки;

по-друге, забезпечити підвищення ефективності функціонування в системі «регіон – наука – виробництво», для чого здійснювати рекламування і демонстрацію передових науково-дослідних розробок, сприяти впровадженню таких розробок у виробничу діяльність підприємств кластерного об'єднання і розміщувати державне замовлення на продукцію з більш високими вимогами до якості ефективних аграрних кластерів;

по-третє, забезпечити підтримку розвитку аграрних кластерів на регіональному рівні, шляхом розвитку соціальної та виробничої інфраструктури регіону, в якому функціонує аграрний кластер;

по-четверте, розробити єдину інформаційну базу про існуючі в регіонах кластери, створювати електронні форми заявок для підприємств, які бажають стати учасниками кластерів.

Вищевказані заходи, на нашу думку, дозволять усунути інформаційний вакуум для потенційних інвесторів, сприятимуть залученню в кластери вітчизняного та іноземного капіталу; що призведе до підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва в Україні.

Список використаних джерел:

1. Михайлишин Л. І. Зарубіжний досвід активізації інноваційної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6. URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuumevcg_2016_6\(2\)_25.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuumevcg_2016_6(2)_25.pdf) (дата звернення 22.10.2019 р.).

2. Курило Л.І. Державне регулювання інноваційної діяльності в аграрному секторі. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2011. №2. С. 298–302.

3. Касич А. О., Сидоренко А. М. Перспективи активізації інноваційної діяльності на логістичних підприємствах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип.

1. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/15_1_2017/ua/34.pdf (дата звернення 21.10.2019 р.).

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

*Б. А. Рогальський,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Визначено поняття «конфлікту інтересів». Зазначені вимоги щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. Вказані способи підвищення обізнаності державних службовців щодо питань конфліктів

Ключові слова: адміністративна відповідальність, інститут державної служби, конфлікт інтересів.

З 26 квітня 2015 року введений в дію Закон України «Про запобігання корупції». Ним унормовано вирішення окремих питань, пов'язаних із врегулюванням конфлікту інтересів на державній службі як в органах законодавчої, виконавчої та судової влади, так і в органах місцевого самоврядування. Поняття конфлікту інтересів є відносно новим в українському законодавстві, а тому питання врегулювання конфлікту інтересів в публічних органах влади залишається надзвичайно актуальним [3, с. 690].

Конфлікт інтересів завжди слід розглядати як колізію публічних інтересів у межах компетенції посади державної служби та приватних інтересів особи, яка заміщує дану посаду [1].

Діяльність усіх державних службовців пов'язана з публічно-правовим інтересом – виконанням завдань держави чи територіальної громади. Усі державні службовці, у тій чи іншій

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Довженко В. А.

мірі, беруть участь у прийнятті правових актів чи наданні адміністративних послуг громадянам. Такі дії мають здійснюватися у відповідності з певними вимогами, серед яких є дотримання конституційного принципу рівності всіх перед законом. Державний службовець не має права використовувати своє службове становище для одержання додаткових, тобто не передбачених законодавством, доходів, пільг, або інших переваг від будь-яких юридичних та фізичних осіб як для себе, своїх родичів та близьких, так і для інших осіб [1].

Вимоги щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, як вже зазначалося, визначені Законом України «Про запобігання корупції», відповідно до ст. 28, з метою запобігання та врегулювання конфлікту інтересів державні службовці зобов'язані: вживати заходів щодо недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів;

повідомляти не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів безпосереднього керівника, а у випадку перебування особи на посаді, яка не передбачає наявності у неї безпосереднього керівника, або в колегіальному органі – Національне агентство чи інший визначений законом орган або колегіальний орган, під час виконання повноважень у якому виник конфлікт інтересів, відповідно; не вчиняти дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів; вжити заходів щодо врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів» [2].

За порушення визначених вище вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів на державній службі, передбачена адміністративна відповідальність [2].

Для підвищення обізнаності державних службовців щодо питань конфліктів, створення підґрунтя для їх запобігання, виявлення та вирішення є розробка етичних кодексів і норм організаційної культури, що мають включати в себе обмеження або навіть заборони на певні форми поведінки державних службовців. Такі обмеження значною мірою регламентують і посилюють дисциплінарні вимоги до проходження державної

служби, оскільки, вступаючи на службу, громадянин визнає необхідність дотримання цих обмежень [4, с. 259].

Отже, очевидно, що конфлікт приватних і службових інтересів присутній у діяльності будь-якого державного службовця. Тому, головним завданням держави є збалансування таких інтересів з позиції визнання пріоритетності інтересів служби над приватними інтересами, встановлення заходів запобігання виникненню конфлікту інтересів та визначення порядку його врегулювання.

Упровадження ефективних механізмів управління конфліктом інтересів – один зі шляхів виведення інституту державної служби на *якісно новий рівень, адже зведення негативного впливу цього явища до мінімуму має сприяти підвищенню ефективності роботи інститутів державної влади.*

Список використаних джерел:

1. Волянський П. Б. Шляхи запобігання конфлікту інтересів на державній службі. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2014. № 6 – URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=726> (дата звернення: 04.10.2019).
2. Джумагельдієва Г. Д., Орленко Я. Ю., Сергієнко І. Г. Механізм врегулювання конфлікту інтересів в системі державного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 2. – URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1386> (дата звернення: 04.10.2019).
3. Механізм запобігання та врегулювання конфлікту інтересів на державній службі за законом України «Про запобігання корупції» / О. А. Голяшкіна // Молодий вчений. – 2017. - № 10. – С. 690-693.
4. Особливості управління конфліктом інтересів у сфері державної служби / О. Олешко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2015. – Вип. 1. – С. 254–265.

ДОСВІД УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Є. А. Руденко,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В дослідженні проаналізовано досвід державного управління ризиками інноваційного розвитку підприємств в зарубіжних країнах. Зроблено акценти на удосконаленні інструментів використання зарубіжного досвіду публічного управління ризиками інноваційної діяльності підприємств в Україні.

Ключові слова: досвід, публічне управління, держава, ризики, інновації, розвиток.

Інноваційний розвиток підприємств це покращення умов та результатів виробничої діяльності на основі впровадження винаходів, які отримані в ході науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. У розвинутих країнах частіше використовують визначення «R&D» – дослідження і розробки. В умовах ринкових трансформацій потрібно аналізувати інноваційний розвиток як результат впровадження новацій, які проходять «інноваційний ланцюг» і доходять до споживача.

Для налагодження зв'язку між етапами інноваційного ланцюга та стабільністю розвитку підприємства необхідно забезпечити пропорційність в реалізації інтересів суб'єктів, які беруть участь в цьому ланцюзі. Існує об'єктивна відмінність функціональної ролі окремих учасників в інноваційному процесі, які умовно можна поділити на три групи:

- наукові організації, які генерують наукову інформацію, патенти, винаходи;
- ринкові суб'єкти інноваційної діяльності, що доопрацьовують, виробляють та реалізують інновації;

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Довженко В. А.

- інтеграційні інститути уряду, громади та науки, що забезпечують рух ідеї та новації до їх практичного використання.

Інноваційне підприємництво вважається критерієм добробуту країни, сталого зростання економіки, розвитку територій. Інноваційний бізнес це шлях до підвищення конкурентоспроможності підприємств і територій, збільшення кількості робочих місць, основне джерело доданої вартості від використання досягнень НТП. Саме тому, уряди розвинутих країн підтримують розвиток інноваційних підприємств, окрім фінансування, створюють безліч інших можливостей як для інноваційних стартап, так і для спін-офф компаній.

Такі компанії, як правило, є малими інноваційними наукомісткими високотехнологічними підприємствами, які широко використовують результати «R&D» (від англ. Research and development), тобто наукових досліджень та розробок. Створення нових інноваційних компаній є базовою формою комерціалізації інновацій в Європі. Терміни «спін-офф» та «стартап» часто використовуються як синоніми для визначення різних типів цих компаній. Проте у європейській практиці існують ознаки класифікації таких компаній. Стартап-компанія визначається як нещодавно створений суб'єкт, що будує свій бізнес на основі інновацій або інноваційних технологій, ще не вийшов на ринок або тільки почав на нього виходити і який володіє обмеженим набором ресурсів [1].

Спін-офф компанія (від англ. Spin off – відгалуження) – компанія, яка раніше була частиною більшої організації, а в даний момент функціонує окремо. Найчастіше термін «спін-офф» використовується для визначення нових суб'єктів господарювання, що виникають на основі (державних) дослідницьких інститутів, університетів (їх дослідницьких і дослідно-конструкторських центрів) чи великих компаній. Коли службовці залишають свою установу, щоб почати свій бізнес, про них говорять, що вони «відокремлюються» [2].

Передумовою для стрімкого інноваційного розвитку США стало державне розуміння того, що розвиток інноваційного підприємництва неможливий без кооперації влади, науки та бізнесу. Першим кроком на шляху

законодавчого врегулювання вищезазначеного зв'язку стало прийняття у 1980 р. Закону Стівенсона-Вайдлера, який започаткував підтримку інновацій, визначив комерціалізацію та трансфер технологій національним пріоритетом. Його продовженням став Закон Бай-Доула (1980 р.) який відіграв вирішальну роль у поєднанні науки та бізнесу. [3].

Таким чином, трансфер ідей в новий продукт потребує створення ефективної системи публічного управління потенційними ризиками в умовах невизначеності. На сучасному етапі зростає обсяг природно-кліматичних, економічних та фінансових ризиків пов'язаних з багатофункціональністю сільськогосподарських підприємств, неможливістю тривалого використання інновацій обмеженим колом господарюючих суб'єктів для отримання конкурентних переваг, низьким рівнем розвитку інноваційної інфраструктури аграрного сектору. Така ситуація потребує особливої уваги держави, формування системи публічного управління ризиками інноваційної діяльності аграрних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Мерза Н. З. Економічні концепції вільної торгівлі / Н. З. Мерза // Наук. вісн. Волинського держ. ун-ту ім. Л. Українки. – 2007 – С. 239–245.
2. Михайлушкин А. И. Международная экономика / А. И. Михайлушкин, П. Д. Шимко. – Изд-во: Питер, 2008 – 464 с.
3. Портер Е. Майкл. Конкурентная стратегия: методика анализа отраслей и конкурентов / Майкл Е. Портер; пер. с англ. И. Минервин. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 454 с.
4. Портер М. Конкурентное преимущество: как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость / М. Потртер; пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 715 с.
5. Федорович Р. В. Маркетинговий аналіз кон'юнктури ринку / Р. В. Федорович, С. В. Семенюк // Галицький економічний вісник. – 2009. – № 2. – С. 47–52.

6. Шпикуляк О. Г. Формування конкурентоспроможності в аграрній економіці / О. Г. Шпикуляк, Ю. П. Воскобойник, О. В. Овсянніков // Агроінком. – 2007. – № 9–10. – С. 4–8.

7. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. – М.: Прогресс. – 1982. – 455 с.

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Т. В. Рудюк,

А. А. Мельниченко,

студенти ОС «Магістр»¹,

*спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

*Обґрунтована необхідність державної підтримки
аграрного виробництва.*

*Ключові слова: аграрне виробництво, державна
підтримка, аграрна політика.*

За роки незалежності України на селі здійснені глибокі структурні реформи, докорінно перебудовані земельні і майнові відносини, створені організаційно-правові структури ринкового типу на основі приватної власності на землю і майно індивідуальної, сімейної і колективної форм організації праці. Однак ці надзвичайно важливі процеси вимагають постійної державної підтримки і стимулювання [1, с. 181].

Така необхідність спричинена як об'єктивними особливостями функціонування сільського господарства, відставанням вітчизняного сільського господарства порівняно з розвинутими країнами за технологічним рівнем виробництва, так і потребою у вирішенні специфічних проблем українського аграрного сектора, нагромаджених за роки пострадянського розвитку [2].

Однак очевидно, що в умовах обмеженості бюджетних коштів перед державою постає завдання найбільш ефективного

¹ Науковий керівник: к.н.держ.упр., професор Войтенко А. Б.

їх використання у всіх напрямках, у тому числі й щодо вироблення найбільш ефективної аграрної політики.

Тому метою досліджень є опрацювання методики оцінки рівня державної підтримки та ефективності регулювання аграрного сектора, яка використовується в Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) і визначення механізмів підтримки аграрного сектора, які відповідають вимогам СОТ.

Існує помилкове уявлення про те, що рівень державної підтримки сільського господарства визначається розміром суми коштів, які спрямовуються державою в сільське господарство, і що збільшення цієї суми приведе до поліпшення стану справ в аграрному секторі. Так, якщо припустити, що держава не здійснює ніяких виплат суб'єктам господарювання, проте впроваджує високі імпорتنі тарифи на все імпортне продовольство, яке ввозиться в країну, та буде мати місце завищений курс валюти, то таке регулювання неминуче призведе до підвищення ціни на продукцію сільського господарства на внутрішніх ринках. Зрозуміло, що у таких умовах сільськогосподарські товаровиробники отримуватимуть додаткові прибутки за рахунок підвищення цін, які оплатять внутрішні споживачі.

Водночас може таке бути, що держава буде витратити значні суми коштів на підтримку сільського господарства, але ж реальної допомоги товаровиробникам не буде. Наприклад, держава витрачає великі суми на дотації виробникам певного виду продукції. Одночасно вводиться заборона або обмеження на вивіз цієї продукції за межі країни та буде мати місце занижений курс валюти. У результаті на внутрішньому ринку ціни можуть значно впасти, і як результат – сільськогосподарські товаровиробники будуть зазнавати суттєві збитки.

Вирішити проблему оцінки результатів втручання держави допомагають показники, які досить довго використовуються науковцями та практиками у всьому світі, а саме показники, які засновані на порівнянні сформованих внутрішніх цін на сільськогосподарську продукцію з світовими цінами на аналогічних ринках. Такий підхід ґрунтується на

тому, що при відсутності державного втручання і наявності вільної конкуренції на внутрішніх і зовнішніх ринках установилися б однакові ціни, тобто не було б розходжень між внутрішньою і світовою ціною.

У результаті тієї або іншої державної аграрної політики може виникнути розрив між цінами на внутрішньому і світовому ринках, причому позитивне значення цього розриву свідчить про підтримку внутрішнього виробника, негативне – про його оподатковування. При порівнянні внутрішніх цін зі світовими, перші корегуються з урахуванням витрат на доставку, переробку і маркетинг, тобто на маржу до ринку, де вітчизняний продукт може реально зустрітися зі світовим. Світові ціни, виражені в національній валюті, називаються також довідковими цінами. Показники оцінки підтримки сільського господарства дозволяють порівнювати внутрішні й довідкові ціни і визначати рівень оподатковування або субсидування виробника.

Для товарів, які не виходять на світові ринки, можна підбирати ціни, що найбільш точно відображають альтернативні витрати.

Таким чином, рівень державного впливу знаходить відображення у різниці між фактичними (внутрішніми) цінами і альтернативними витратами, і всі конвенційні методи кількісної оцінки рівня державної підтримки сільського господарства ґрунтуються на визначенні цієї різниці.

Методологія кількісної оцінки державної підтримки аграрного сектора описана в книзі I. Tsakok «Agricultural Price Policy: A Practitioner™s Guide to Partial-Equilibrium Analysis», що вийшла в 1990 р. Там наводяться формули показників, а також способи оцінки і корегування для цілей оцінки підтримки внутрішніх і довідкових цін, і валютних курсів.

У світовій практиці використовується низка оціночних показників:

- AMS (aggregate measure of support) – агрегована міра підтримки;
- NPC (nominal protection coefficient) – номінальний коефіцієнт захисту;

- EPC (effective protection coefficient) – ефективний коефіцієнт захисту;
- PSE (producer support estimate) – оцінка підтримки виробника;
- CSE (consumer support estimate) – оцінка підтримки споживача;
- TSE (total support estimate) – загальна оцінка підтримки.

Однак застосування того або іншого з них залежить від конкретних завдань виміру. Так, для цілей ВТО розраховується такий показник, як агрегована міра підтримки (aggregate measure of support) – AMS. Цей коефіцієнт показує ступінь впливу внутрішньої політики на умови міжнародної торгівлі [3].

Оцінка внутрішньої політики з позиції Світової організації торгівлі (COT) переслідує в основному одну мету – визначити, наскільки внутрішня національна аграрна політика спотворює умови світової торгівлі сільськогосподарською і продовольчою продукцією. Заходи державної підтримки виробників розділяють на ті, що впливають на умови світової торгівлі, і ті, що не справляють такого впливу.

Так, у документах Уругвайського раунду ГАТТ (1993) заходи, що впливають на умови світової торгівлі, називаються мірами «жовтого кошика». До них відносять, наприклад, цінкові субсидії виробникам, імпорتنі тарифи. Заходи, що не справляють вплив на умови світової торгівлі – заходи «зеленої скриньки». Заходи так званої «зеленої скриньки» безпосередньо спрямовані на підвищення доходів сільського населення і розвиток сільської місцевості та посилення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва.

Заходи «зеленої скриньки» не враховуються при розрахунку AMS. Згідно з Заключним актом Уругвайського раунду ГАТТ с 1995 р. у всіх країнах ОЕСР показник AMS повинний був знижуватися на певну величину.

Питома AMS розраховується так:

$$AMSi = (Pid - Pir) * Qi + Si - Ti;$$

де:

Pid – внутрішня ціна виробника продукції i;

Pir – світова ціна на продукцію i;

Qi – обсяг реалізації продукції i;

S_i , T_i – субсидії і податки при виробництві продукції i , причому, S_i включає тільки субсидії, які є мірами «жовтого кошика».

Однак існують і інші показники, що оцінюють рівень державної підтримки.

Найбільш простим є показник NPC (nominal protection coefficient) – *номінальний коефіцієнт захисту*, що оцінює тільки співвідношення внутрішніх і світових цін, за формулою: $NPC = P_{id} / P_{ir}$.

Якщо $NPC > 1$, це означає, що держава підтримує вітчизняного виробника, і чим більший цей показник, тим більший вплив держави на ринок конкретного продукту. І навпаки, при $NPC < 1$ сільське господарство не має підтримки, що може розцінюватися як непряме оподаткування. Водночас у такому випадку споживачі отримують непрямі субсидії. При $NPC = 1$ має місце нейтральна державна політика. У більшості країн ОЕСР показник NPC перебуває в межах 1,2 і 2, а в більшості країн, що розвиваються, цей показник нижче нуля.

Однак показники NPC та NPR не враховують вплив державної політики, яка проводиться на ринку засобів виробництва.

Якщо політика держави впливає на ціни факторів виробництва, то для оцінки підтримки застосовується показник EPC (effective protection coefficient) – *ефективний коефіцієнт захисту*, що порівнює додані вартості у внутрішніх і світових цінах, дорівнюючи різниці між ціною кінцевого продукту і вартістю засобів, які використовуються для його виробництва:

$$NPC = V_{ad} / V_{ar},$$

де:

V_{ad} , V_{ar} – додана вартість за внутрішньою і довідковою ціною.

Інтерпретація значень цього показника аналогічна NPR. Так, позитивним вплив держави на аграрний сектор буде при значенні $EPC > 1$, оскільки сільськогосподарські товаровиробники потенційно отримують більш високу віддачу на вкладені ресурси, ніж при відсутності державного регулювання. При $EPC < 0$ аграрні підприємства втрачають у результаті державного регулювання: в таких умовах аграрні

підприємства отримують менш високу віддачу на вкладені ресурси із-за значного диспаритету цін.

Однак номінальний і ефективний коефіцієнти захисту не враховують нецінові форми аграрної політики (прямий перерозподіл доходів). Для включення в оцінку більшої кількості інформації про наявні субсидії і непрямих податках використовують показники оцінки підтримки виробника і споживача (PSE і CSE – producer and consumer support estimate) – найбільш комплексні показники для оцінки рівня державної підтримки. Ці показники не потребують розрахунку доданої вартості, що спрощує їх використання.

З 1987 р. PSE і CSE є показниками, які офіційно розраховуються ОЕСР для оцінки і зіставлення аграрної політики у різних країнах світу.

PSE (producer support estimate) – оцінка підтримки виробника – показник, досить близький до AMS, але більш комплексний, який включає оцінку широкого кола заходів державної підтримки аграрного сектора: як явні субсидії, так і непрямі податки. Питома (PSE_i) і процентна (PSE%) оцінки підтримки виробника розраховуються в такий спосіб:

$$PSE_i = (P_{id} - P_{ir}) + (S_i - T_i);$$

де:

P_{id} – внутрішня ціна виробника продукції i ;

P_{ir} – світова ціна на продукцію i ;

S_i , T_i – прямі субсидії і податки при виробництві продукції.

Для оцінки впливу державної політики на споживача існує показник CSE – (consumer support estimate) – оцінка підтримки споживача. Він відображає загальну суму трансфертів, які отримують споживачі сільськогосподарської продукції.

І останній показник – це TSE (total support estimate) – загальна оцінка підтримки – показує загальну суму трансфертів, яку отримає сільське господарство від платників податків та споживачів у результаті політики підтримки галузі.

Сьогодні ОЕСР щорічно оприлюднює дані щодо оцінки рівня державної підтримки сільського господарства у країнах-членах цієї організації за показниками PSE, CSE та TSE. Так, за останніми даними, серед країн ОЕСР, що є членами COT,

найбільший рівень підтримки за показником PSE у вартісному виміру виявляється в країнах ЄС, Японії і США. На них припадає 80,7 % від усього рівня підтримки країн ОЕСР. За відносним показником PSE (у відсотках до обсягів виробництва) найбільший рівень підтримки зосереджений у таких країнах, як Швейцарія, Норвегія та Ісландія, а найменший – у Новій Зеландії, Австралії та Польщі.

Що стосується України, то підтримка сільськогосподарських товаровиробників на сьогодні в Україні проводиться відповідно до цільових програм і обсягів їх фінансування, які щорічно затверджуються Законом України про Державний бюджет на наступний рік, прийнятих законів України про непряму державну підтримку та через пільгові режими оподаткування сільгоспвиробників.

Разом з тим система державних субсидій сільського господарства України потребує вдосконалення за обсягами і напрямками підтримки. Так, у міру зростання економіки і відповідно можливостей державного бюджету зростуть можливості підтримки заходів «зеленої скриньки».

Саме заходам, спрямованим на розвиток сільської місцевості, буде надаватись перевага, а заходи підтримки виробників, що входять до «жовтої скриньки» обмежуватимуться.

Серед стратегічних напрямів розвитку сільського господарства України, згідно з концепцією Міністерства аграрної політики, є фінансування програм «зеленої скриньки», а саме:

- розвиток рекламних та інших маркетингових послуг; інформаційне забезпечення всіх учасників ринку кон'юнктурною інформацією, створення системи сільськогосподарської дорадчої служби (потреба до 2010 року – 200 млн. грн.);

- реформування системи аграрної науки з метою підвищення ефективності наукових досліджень і запровадження їх у практику виробництва (потреба – 500 млн. грн.);

- розробка програми соціального розвитку села в напрямі розвитку інфраструктури невиробничого призначення на селі (потреба – 1 млрд. грн.);

- прийняття програми створення нових робочих місць, працевлаштування та перекваліфікації; розробка програми підвищення рівня загальної і профільної освіти в сільській місцевості (потреба – 500 млн. грн.);

- екологізація виробництва сільськогосподарської продукції, забезпечення екологічної безпеки землекористування, охорона навколишнього середовища (потреба – 150 млн. грн.);

- виплати за регіональними програмами надання допомоги (потреба – 50 млн. грн.);

- інші (потреба – 300 млн. грн.).

Загалом потреба до 2010 р. – 2,7 млрд. грн., що в 1,4 рази більше рівня 1994-1996 рр., що беруться за базовий період [2].

Однак сьогодні Україна у свої переговорах із СОТ наполягає на отриманні права надавати підтримку з «жовтої скриньки» вище мінімального рівня «*de minimis*».

Відповідно до проведених розрахунків Міністерством аграрної політики, потреба коштів Державного бюджету для підтримки сільського господарства України становить близько 9 млрд. грн. Але Україна у переговорному процесі із СОТ відстоює сукупний вимір підтримки на рівні 7 млрд. грн. До того ж, якщо проаналізувати відносні показники підтримки, то побачимо, що в Україні вони значно менші, ніж існують сьогодні у країнах ОЕСР. Так, за даними цієї організації [4], у середньому по ОЕСР підтримка виробника становить 32 % від обсягу виробництва продукції у вартісному вираженні, а у ЕС – 37%. Тоді як в Україні – не більше 10 %.

Зрозуміло, що подальша трансформація механізму підтримки сільського господарства залежатиме від зобов'язань України, які будуть взяті при вступі до СОТ. Але вже сьогодні з метою *ринкової трансформації державної підтримки аграрного сектора*, треба включати такі заходи, які відповідають основним критеріям СОТ і входять до «зеленої скриньки», а саме:

- створення та використання для продовольчої безпеки і стабільності ринку резервів сільськогосподарської продукції, закупівля і продаж якої мають здійснюватися прозоро, за поточними ринковими цінами;

- підтримку купівельної спроможності населення з низькими доходами шляхом надання прозорих і адресних субсидій тощо;
- прямі виплати (грошові та натуральні) виробникам сільськогосподарської продукції;
- непряму підтримку доходів товаровиробників, яка не пов'язана з обсягами виробництва та цінами на продукцію;
- підтримку програм страхування доходів сільськогосподарських товаровиробників на випадок стихійних лих, хвороб та пошкодження шкідниками рослин і ураження тварин;
- часткову компенсацію зниження доходів сільськогосподарських виробників порівняно із середнім рівнем за попередні 3-5 років через неврожай чи стихійне лихо;
- підтримку програм, спрямованих на вилучення з виробництва надлишку працівників;
- підтримку господарств, що розташовані в регіонах з несприятливими природно-кліматичними умовами.

Список використаних джерел:

1. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015) «Шляхом Європейської інтеграції» / авт. кол.: А. С. Гальчинський, В. М. Геєць та ін.; Нац. ін-т стратег. Дослідж., Ін-т екон. Прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань Європ. Інтегр. України. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
2. Перспективи розвитку аграрного сектору України після вступу до СОТ (Матеріали до другого засідання Спільної парламентсько-урядової комісії з інтеграції України до Світової організації торгівлі) // <http://www.Wto.Inform.Org.Ua/attach/materials%20>.
3. Карлова Н., Кобута И., Прокопьев М., Серова Е., Храмова И., Шик О. Агропродовольственная политика и международная торговля: российский аспект. – М.: ИЭПП, 2001. – 194 с.
4. OECD in Figures: Statistics on the member countries OECD, Paris, 2004. – 96 p.

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ ТА БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОЇ МЕДИЦИНИ

I. I. Сабадаш,
s_onk@gmail.com,

К. В. Шнайдер,

О. П. Дєдх,

студенти ОС «Магістр»,

спеціальність «Менеджмент»,

Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено особливості та проблеми сучасного етапу формування сільської медицини, обґрунтовано інтелектуалізацію соціальних і бізнес процесів у розвитку сільської медицини, запропоновано визначення змісту інтелектуалізації в контексті фактора «рішення-дія» та обґрунтовано процес його прояву у розвитку сільської медицини.

Ключові слова: інтелектуалізація, сільська медицина, організація соціальних і бізнес-процесів, інноваційні рішення.

Основними цілями розвитку сільської медицини в контексті завдань медичної реформи, яка наразі триває в Україні, є забезпечення доступності сільського населення до якісних медичних послуг, що потребує використання інноваційних механізмів управління розвитком сільських територій. Інтелектуалізація в цьому сенсі вбачається основним рушієм інноваційного організаційного дизайну розвитку сільської медицини, оскільки креативні рішення, підприємницька амбітність, здатність до управління змінами зазвичай стають передумовами підвищення ефективності соціальних та бізнес-процесів.

До основних проблем сучасного етапу реформування сільської медицини відносяться: 1) організаційно-фінансові (будівництво нових амбулаторій здійснюється за рахунок фінансування з державної субвенції місцевим бюджетам на реалізацію заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості. У 2017–2018 рр. її розмір – 5 млрд. грн. У 2019 р. у державному бюджеті передбачено ще 1

млрд. грн. на сільську медицину [1]. Однак, відсутні чіткі інструкції щодо фінансування поставок медичного обладнання цих амбулаторій, процесів лабораторної діагностики, медичних інформаційних технологій (зокрема, телемедицини), транспортного забезпечення); 2) фінансового забезпечення регулювання відносин між лікарями, що підписали декларації із пацієнтами (на засадах формату «сімейного лікаря») та Національною службою здоров'я України, функцією якої є фінансування медичної галузі, а також – із центрами надання первинної медичної допомоги (до яких відносяться сільські амбулаторії) в сенсі використання обладнання, здійснення лабораторної діагностики, транспортного забезпечення лікарів сімейної медицини; 3) відсутність регламентованих інструкцій, методичних рекомендацій щодо державно-приватного партнерства (за вітчизняним законодавством охорона здоров'я входить до однієї з дванадцяти сфер застосування державно-приватного партнерства ДПП [2], однак, дотепер не виписані регламенти щодо механізмів ДПП, зокрема, між лікарем-ФОП та ОТГ, сільською амбулаторією та лікарем-ФОП й іншими підприємницькими структурами тощо; 4) відсутність у лікарів знань, навичок і вмінь щодо організації бізнес-процесів, управління ризиками, моделювання інтеграції соціально-економічного розвитку (у більшості сільських лікарів передпенсійних вік, не розвинені навички адміністрування, звичка працювати в умовах найманих працівників).

Вирішенню цих проблем сприятиме інтелектуалізація соціальних і бізнес процесів у розвитку сільської медицини, яку слід розуміти як інтелектуальне (розумове, компетентісне) забезпечення розвитку суб'єктів надання медичних послуг сільському населенню. Ключовим сегментом в цьому є фактор «рішення – дія». Прикладом прояву цього фактору може слугувати реєстрація лікаря як фізичної особи-підприємства та оформлення ним угоди ДПП з місцевою громадою. В цьому сенсі інтелектуалізацію вбачатиметься розумова діяльність лікаря з використання економічних знань – складання бізнес-плану, розробка проекту співпраці, оцінка ризиків та можливості залучення інших партнерів, моніторинг та розрахунок ймовірної ефективності, володіння навичками бізнес-комунікацій, у т. ч. з

використанням сучасних інформаційних технологій, а також – адміністрування всіх означених процесів. Це зумовить розвиток нового формату практичного втілення аспектів інноваційних управлінських рішень, зокрема, лікар здійснюватиме не тільки процес надання медичних послуг, а й бізнесову діяльність, зможе об'єднуватися із іншими суб'єктами в частині оптимізації процесів соціальної і бізнесової діяльності.

У перспективі інтелектуалізація соціальних і бізнес-процесів розвитку сільської медицини сприятиме становленню системи її відтворення на основі формування удосконалюючих механізмів та креативних інноваційних рішень, продуцентами яких будуть лікарі-ФОП, члени сільської громади.

Список використаних джерел:

1. Сільська медицина: коли вона стане ближчою до пацієнта? Електронний ресурс: URL: <http://medicallaw.org.ua/spisok-novin/novina/article/silaska-medicina-koli-vona-stane-blizhchoju-do-pacijenta/>. (Дата звернення 12.10.2019 р.).
2. Закон України «Про державно-приватне партнерство [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2404-17/ed20120803>. (дата звернення 15.08.2019 р.).

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

О. Савенко,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Економіка»,
Житомирського національного агроекологічного університету

Пріоритетним завданням сучасних підприємств є підвищення рівня конкурентоспроможності продукції, яку вони випускають, оскільки успішність діяльності і отримання

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Бугайчук В. В.

прибутку напряму залежать від прихильності споживачів та максимального задоволення їхніх потреб. Реалізація цих завдань потребує постійного розвитку та утримання конкурентних переваг за рахунок випуску продукції, яка б відповідала міжнародним стандартам, вимогам зовнішнього ринку та світовому науково-технічному рівню, що актуалізує постійний пошук нових шляхів підвищення конкурентоспроможності експортної продукції підприємства.

Ключові слова. Конкурентоспроможність, конкурентні переваги, ефективність, перспективи розвитку, шляхи реалізації.

Основною умовою розвитку та ефективного функціонування сучасних підприємств в ринкових умовах є їх висока конкурентоздатність. Однак, постійні зміни в зовнішньому середовищі, зростання рівня невизначеності та ризику, інтеграція України в європейський економічний простір ускладнюють діяльність вітчизняних підприємств і змушують їх шукати більш ефективні шляхи економічного зростання, використовувати комплекс економічних методів управління, ефективно розпоряджатися власними та позиковими ресурсами, нагромаджувати і раціонально використовувати виробничий потенціал, покращувати якість продукції, реалізуючи її в достатній кількості при високому технологічному рівні обслуговування. Тобто, постійно самовдосконалюватися, уміло маневруючи в ринковому просторі та у часі. В умовах жорсткої конкуренції зростає необхідність розроблення довгострокових стратегій розвитку підприємств, які б окреслювали чіткі орієнтири на майбутню перспективу та допомагали спрямовувати зусилля суб'єктів господарювання на пошук довготермінових конкурентних переваг.

Для досягнення високої конкурентоспроможності підприємство повинне створювати і розвивати свої конкурентні переваги, що дозволитимуть найефективніше використовувати свої ресурси в умовах макросередовища. Вимоги до вироблення конкурентних переваг підприємства включають: забезпечення необхідного рівня цінності для покупця; унеможливлені дублюванні конкурентами; особливість та унікальність; високу

ефективність діяльності протягом визначеного часу. Джерелами отримання конкурентних переваг є: сфокусованість на споживачеві; відданість завданням забезпечення належного рівня якості; привернення уваги до зручності; зосередження на нововведеннях; швидкість та оперативність прийняття рішень.

Для підвищення конкурентоспроможності ПАТ «Житомирський маслозавод» пропонується і обґрунтовує систему організаційних чинників підвищення конкурентоспроможності підприємства (рис. 1).

Рис. 1. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності ПАТ «Житомирський маслозавод»

Джерело: власні дослідження.

В умовах розвитку міжнародної торгівлі і споріднених їй видів діяльності, успіх ПАТ «Житомирський маслозавод» на зовнішньому і внутрішньому ринках повністю залежить від того, наскільки його продукція або послуги відповідають стандартам якості. Від її вирішення в значній мірі залежить успіх і ефективність діяльності самого підприємства. Для досягнення необхідного рівня якості та конкурентоспроможності реалізованої на відповідних ринках продукції підприємство має використовувати різні способи, скоординовані в часі й просторі. За змістом і спрямуванням способи підвищення якості і конкурентоспроможності продукції можна об'єднати в чотири взаємозв'язані групи: техніко-технологічні, планово-економічні, організаційні та соціальні.

Отже, для забезпечення конкурентоспроможності товарів – за якістю ПАТ «Житомирський маслозавод» необхідно, насамперед, визначити чіткі цілі щодо стратегії забезпечення конкурентоспроможності, розробити технічні умови, а також вжити інших заходів, що забезпечують якість товарів згідно з визначеними цілями. Лише в тому випадку підприємство може розраховувати на успіх, коли в нього виробничий процес орієнтований на постійне забезпечення якості, її підтримку. Але при цьому основну увагу слід звертати на функціональний аспект якості, що вказує, наскільки продукція підприємства задовольняє потреби споживачів. Адже якість продукції може відповідати внутрішнім технічним умовам підприємства, встановленим стандартам, але якщо їх конструкція відстала від вимог споживачів, така продукція не користуватиметься попитом.

Список використаних джерел:

1. Азоев Г. Л. Конкурентные преимущества фирмы / Г. Л. Азоев, А. П. Челенков. – М.: ОАО «Типография»Новости», 2013. – 256 с.
2. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. – М.: Экономика, 2012. – 519 с.
3. Портер Майкл Э. Конкуренция / М. Портер / Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2012. – 608 с.

4. Стратегічне управління організаційними перетвореннями на промислових підприємствах / [В. С. Пономаренко, А. М. Золотарьов, О. М. Ястремська та ін.] / Под ред. В. С. Пономаренко, О. М. Ястремська. – Х.: ХНЕУ, 2014. – 451 с.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Л. П. Сайко,
студентка ОС «Магістр¹»,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Проаналізовано сучасний стан державного управління у сфері культури та мистецтва. Визначено основні принципи державного управління сферою культури, запропоновано стратегічні напрями розвитку сфери в умовах суспільних трансформацій.

Ключові слова: державне управління культурною сферою, сфера культури, сфера мистецтва, трансформація управління культурою.

Одним із наймогутніших засобів пізнання історії свого народу і, водночас, розвитку свідомості сучасної людини є культура. При цьому саме завдяки культурі в умовах глобалізації та інформаційних війн кожна нація має можливість зберегти власну національну ідентичність. Саме тому політика у сфері культури повинна посідати важливе місце серед напрямів діяльності Української держави.

Проблему реалізації та вдосконалення процесу державного управління культурною сферою розглядали такі дослідники як: Сіренко С. С., Дорош Т. Л., Кучин С. П.,

¹ Науковий курівник: к. е. н., Кравець І. В.

Мерзляк А. В., Огнар'ов Є. С., Малімон В. І., Столяров І. А. тощо.

З розпадом СРСР і початком ринкових і демократичних перетворень в Україні різко ослабла управлінська роль держави в управлінні культурою, але також продовжують бути актуальними дві протилежні тези: 1) держава і її органи не повинні втручатися в культурне життя, діяльність майстрів культури, творчість яких формується власними внутрішніми законами; 2) без підтримки і регулювання з боку держави культура не може вижити і приречена на скорочення своїх масштабів і функцій. Кожна з цих суперечливих точок зору має право на існування, але це право виправдане тільки в конкретно-історичному контексті. Очевидно, істина, як завжди, лежить посередині. Коли держава економічно ослаблена, то підтримка культури дуже обмежена, відтак, вибіркова – управління культурою починає зводитися до розподілу мізерних бюджетних коштів, нерідко заснованого на політичному лобізмі, а то і користі або некомпетентності чиновника.

На сучасному етапі нормативно-правова база державної економічної політики в сфері виробництва культурних благ перебуває в стадії реформування і вдосконалення. Разом з позитивними здобутками в цій сфері, є певні прогалини. Порівняно із законодавством інших країн законодавство України в галузі культури є досить широким і специфікованим по різних сферах. Загалом Верховною Радою України ухвалено понад 300 нормативно-правових актів, що стосуються питань культури. Такий широкий масив законодавчих актів має в багатьох випадках неузгоджений та суперечливий характер. Крім того, наразі Міністерство культури України перебуває у стадії ліквідації у зв'язку з реформуванням та злиттям міністерств на підставі постанови Кабінету міністрів України від 2 вересня 2019 р. «Про оптимізацію органів центральної влади». Згідно даної постанови на базі Міністерства інформаційної політики, Міністерства культури та Міністерства молоді та спорту створять єдине Міністерство культури, молоді та спорту України, повноцінне функціонування якого планують розпочати з 1 січня 2020 року.

Розуміння функцій держави, що склалося до сьогодні, по відношенню до культури дозволяє виділити такі основні принципи державного управління сферою культури і її складовими:

1. Принцип державного забезпечення різноманіття, поліфонічності культурного життя, який передбачає багатосуб'єктність культурної діяльності, альтернативність проєктів, програм, концепцій, ідей.

2. Принцип державного сприяння самоорганізації культурному життю.

3. Принцип деполітизації державного управління культурними процесами.

4. Принцип проблемно-цільової орієнтації управління, який передбачає вирішення проблем конкретних соціальних груп і категорій населення, що становлять соціальну базу культурної політики з урахуванням можливостей держави [3, с. 150].

Узагальнена модель державної культурної політики включає в себе п'ять основних елементів:

- сфера управління – сектори та галузі, які вважають «творчими» (наприклад, образотворче мистецтво, виставкова діяльність, теле- і радіомовлення, демонстрація фільмів тощо);

- інструменти – засоби регулювання та підтримки сфери культури (зокрема, субсидії, податкові пільги, врегулювання питань власності);

- інституціональна структура – сукупність інститутів, які регулюють взаємовідносини у сфері культури (наприклад, міністерство, управління, служба, департамент тощо);

- процес прийняття рішень – спосіб або метод прийняття рішень з питань, що прямо або опосередковано стосуються сфери культури (консультативно-дорадче прийняття рішення, державна директива, із залученням громадськості, децентралізоване управління та ін.);

- правила, норми та традиції, що визначають взаємодію між вищенаведеними елементами.

На відміну від ефективних моделей управління сферою культури, які використовують розвинені держави, в Україні

рішення, що стосуються сфери культури, мають здебільшого централізований характер та приймаються відповідними державними структурами. На нашу думку, існуюча структура органів управління сферою культури потребує запровадження системи заходів щодо її вдосконалення. Вважаємо, що одним із факторів негативних наслідків реформування соціально-економічної і культурної сфери є суттєве відставання перетворень у державному управлінні від процесів, що відбуваються в матеріальній і соціальній сферах. Водночас одним із головних недоліків у функціонуванні системи державного управління є паралелізм і дублювання. Крім того, процес розвитку сфери культури не повинен перебігати в умовах жорсткого тиску з боку органів управління. Навпаки, важливо забезпечити поступовість і виваженість впливу держави на сферу культури й мистецтва, що потребує високої професійної компетентності управлінців сфери культури як на місцевому, так і на центральному рівнях.

Міністерство культури України має відмовитися від дотаційно-розподільчої системи, яка сьогодні вже майже неадекватна ні умовам функціонування культури, ні новим завданням, які перед культурою поставило життя та завдання творення новітньої української політичної нації і відкритої демократичної держави. Головним завданням профільного міністерства має бути не стільки визначення художньої вартості культурного продукту, скільки заохочення приватного підприємництва до стратегічних інвестицій у сферу культурних індустрій.

Отже, в світлі здійснення нової гуманітарної політики та модернізації культурної політики ми виокремлюємо чіткі стратегічні орієнтири:

1. Визнання економічного виміру культури як вагомого чинника у створенні добробуту населення, економічного розвитку країни та повноцінної участі України на міжнародній арені.
2. Необхідності диверсифікації джерел фінансування культури для її динамічного та всебічного розвитку, а також заохочення підприємництва у сфері культури та мистецтва.
3. Усвідомлення гуманітарного значення потреби

споживання культурної продукції як основи особистісного розвитку людини, формування творчого потенціалу суспільства.

4. Вагомого значення ролі інтелектуальної власності та належного рівня захисту авторських та суміжних прав суб'єктів культурно-мистецької діяльності.

1. Всі стратегічні і трансформаційні зміни в сфері управління культурою та мистецтвом України полягають в площині національної безпеки України, оскільки напряду оперують категорією «національна ідентичність». Таким чином, вище зазначені зміни мають бути зорієнтовані на збереження самобутніх традицій та культурно-історичних цінностей українського народу, збереження його культурно-духовної спадщини, створення умов для творчої активності громадянина, формування в Україні громадянського суспільства європейського рівня, але на основі української ідентичності.

2. В сучасних умовах суспільних трансформацій (трансформація влади, децентралізація, євроінтеграція) маємо можливість ефективної та перспективної розбудови системи державного управління сферою культури і мистецтва на загальнодержавному, регіональному та муніципальному рівні. В умовах більш вільного перетину європейських кордонів відкриваються нові можливості міжнародної співпраці, інтеграції та популяризації української культури, традицій та мистецтва у світі.

Список використаних джерел:

1. Заходи вдосконалення державної економічної політики в сфері виробництва культурних благ / С. С. Сіренко // *International scientific journal*. – 2015. – № 7. – С. 91–95.

2. Мерзляк А. Державне управління сферою культури: вітчизняний та зарубіжний досвід / А. Мерзляк, Є. Огнар'юв. // *Публічне адміністрування: теорія та практика*. – 2017. – Вип. 1 / Електронний ресурс. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2017_1_4.

3. Основні принципи державного управління сферою культури / Т. Л. Дорош // *Актуальні проблеми державного управління*. – 2011. – № 2. – С. 149–156.

4. Проблеми модернізації державного регулювання у сфері культури / В. І. Малімон /Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2010-02/10mvirsk.pdf>.

5. Удосконалення механізму державної підтримки сфери культури в Україні / С. П. Кучин // Державне управління. Інвестиції: практика та досвід № 5, 2017 р.– С. 84–87 с.

ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ВОДОКОРИСТУВАННЯМ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

І. О. Свинарчук,

студентка ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

У статті розглянуто проблемні питання та запропоновано напрями удосконалення діючої системи управління водними ресурсами в контексті взаємин громадянського суспільства і держави та проведення політики децентралізації влади в Україні.

Ключові слова: водні ресурси, управління, децентралізація, територіальні громади.

Сучасне водне господарство України перебуває на стадії реформування. Цей процес відповідно до положень проекту Концепції реформування сфери охорони та відтворення вод, раціонального використання водних ресурсів та розвитку водного господарства і меліорації земель [5] сприятиме координованому розвитку і управлінню водними, земельними та іншими пов'язаними з ними ресурсами в межах басейнів річок, а також досягненню максимального соціально-екологічного благополуччя на справедливій основі, з урахуванням інтересів усіх водокористувачів у будь-якій частині басейну.

¹ Науковий керівник: к.е.н., професор Якобчук В. П.

Надзвичайно важливим елементом реалізації принципів сталого водокористування є широке залучення територіальних громад та інших зацікавлених сторін (місцевих органів влади, муніципальних водокористувачів тощо) у сам процес управління. Проблеми управління водними ресурсами необхідно розглядати в контексті взаємин громадянського суспільства і держави. Активна участь територіальних громад сприятиме формуванню атмосфери прозорості та відкритості, при якій імовірність прийняття рішень, що не відповідають суспільним інтересам, знижується. Чим вище рівень громадської участі, тим менш сприятливі умови для корупції та ігнорування суспільних інтересів. Виходячи з того, що вода є не тільки приватним, а й, перш за все, суспільним благом, цілком очевидно, що участь територіальних громад є найважливішим компонентом управління водою. Таким чином, на нашу думку, процес децентралізації влади в Україні, зокрема у водогосподарському комплексі, повинен бути спрямований на широке залучення територіальних громад до управління водними ресурсами, що гарантуватиме врахування всіх інтересів при водокористуванні.

Концепція реформи місцевого самоврядування та відповідні зміни до Конституції України (щодо децентралізації влади) передбачають перенесення переважної більшості функцій управління соціально-економічним розвитком на базовий рівень (рівень територіальної громади) [2]. Таким чином, проведення процесу децентралізації передбачає необхідність реструктуризації фінансової інституційної структури функціонування водогосподарського комплексу України, оскільки в ході цього процесу мають відбутися зміни в повноваженнях органів місцевого самоврядування щодо використання й охорони водних ресурсів та експлуатації водогосподарських систем.

Разом з тим, адміністративна децентралізація може зіткнутися з певними обмеженнями, якщо вона не буде супроводжуватися бюджетно-фінансовою децентралізацією на місцевому рівні. В такому випадку цілком ймовірно, що муніципалітети не зможуть отримувати ресурси, тобто фінансові трансферти з національного бюджету чи знехтують

наділеними повноваженнями по залученню коштів за рахунок введення місцевих податків.

Процес децентралізації водогосподарського комплексу повинен бути спрямований на посилення бюджетно-фінансового забезпечення басейнових водогосподарських управлінь. Територіальні басейнові управління водними ресурсами повинні стати основною ланкою виконання наступних функцій:

- аналіз та оцінка водних ресурсів, ведення державного кадастру й обліку використання вод, проведення радіологічного і гідробіологічного контролю води на водогосподарських системах;
- розгляд і погодження лімітів водоспоживання та дозволів на спецводокористування;
- забезпечення належної експлуатації водосховищ, захисних гідротехнічних споруд, що перебувають на балансі об'єднань;
- проектування, будівництво і реконструкція споруд на об'єктах комплексного призначення;
- координація та виконання робіт з регулювання і розчищення річок та інших водойм, створення водоохоронних смуг;
- проведення паспортизації водних об'єктів у межах басейнів тощо.

Важливим питанням є також визначення точок контакту (взаємодії) між басейновими управліннями та місцевими громадами. Відзначимо, що співпраця управлінь і місцевих громад має будуватися виключно у правовому полі законодавства України, котре, у свою чергу, повинно повністю адаптуватись до законодавчої бази ЄС. У цьому відношенні досить ефективною може бути лінійна модель комунікації, де головним компонентом має стати зворотній зв'язок між басейновими управліннями та місцевими громадами.

Якщо залучати місцеві громади, то вони повинні бути зацікавлені в отриманні певних переваг і преференцій від впровадження засад децентралізації. Одним з можливих шляхів генерування таких переваг є перерозподіл повноважень переважно шляхом делегування компетенцій від басейнових

управлінь. Крім того, важливими є місцеві ініціативи, що виходять від громад. Знаходячись на більш локальних рівнях, громади краще від управлінь розуміють як реальні, так і приховані можливості щодо розвитку системи управління водними ресурсами. Таким чином, передача компетенцій місцевим громадам може відбуватися як від басейнових управлінь, так і за рахунок генерації нових шляхів та інструментів управління власне громадами. Місцеві громади, у свою чергу, також надають басейновому управлінню нові можливості та інструменти.

Від територіальних басейнових управлінь до місцевих громад може передаватися частина регуляторних і підтримуючих функцій (наприклад, забезпечення проведення локального аналізу й оцінки стану водних ресурсів, пропозиції щодо встановлення лімітів водоспоживання, підтримка експлуатації місцевих водних об'єктів тощо). Місцеві громади можуть підсилити роботу басейнових управлінь шляхом надання специфічних інструментів локального менеджменту (наприклад, використання потенціалу альтернативних суб'єктів тощо).

Діюча система управління водогосподарським комплексом та водними ресурсами вже не відповідає новому інституціональному середовищу, що поступово формується у сфері водокористування, а також загальним тенденціям інтеграції світогосподарських зв'язків і потребує реформування. Одним із основних її недоліків є відірваність від потреб територіальних громад.

Для повної бюджетно-фінансової децентралізації потрібні подальші реформи в цій сфері, які забезпечать органам місцевого самоврядування фінансові ресурси, що відповідають їх функціям та завданням. Ці заходи сприятимуть об'єднанню кількох невеликих населених пунктів в один орган місцевого самоврядування, що в контексті обслуговування населення забезпечить ефект масштабу. Крім цього, необхідно створити систему прямих фінансових відносин між адміністративно-територіальними одиницями (сільськими радами, міськими органами місцевого самоврядування) та державним бюджетом, виключивши з неї проміжні ланки на районному рівні.

Список використаних джерел:

1. Водний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 6 черв. 1995 р. № 213/95-ВР. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр>
2. Децентралізація та ефективне місцеве самоврядування : [навч. посіб. Для посадовців органів влади та фахівців з розвитку місцевого самоврядування]. – Київ : ПРООН/МПВСР, 2016. – 269 с.
3. Євдокимов В. О. Державне регулювання розвитку водогосподарського комплексу шляхом впровадження інтегрованого підходу управління водними ресурсами за басейновим принципом / В. О. Євдокимов, В. М. Жук // Актуальні проблеми державного управління. – 2015. – № 1 (47). – С. 139–145
4. Зацерковний В. І. Аналіз системи управління водогосподарським комплексом України та пошук шляхів щодо її вдосконалення / В. І. Зацерковний, Л. В. Плічко // Наукоємні технології. – 2017. – № 4 (36). – С. 358–367.
5. Проект Концепції реформування сфери охорони та відтворення вод, раціонального використання водних ресурсів та розвитку водного господарства і меліорації земель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://menr.gov.ua/news/31884.html>.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗПОДІЛУ ДОХОДІВ

Г. Р. Семчук,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В дослідженні розкрито основні причини та наслідки виникнення нерівномірності в розподілі доходів. Визначено напрями державної політики розподілу доходів.

¹ Науковий керівник: к.н.держ.упр., професор Войтенко А. Б.

Ключові слова: доходи, розподіл, державна політика, публічність, соціально-економічні наслідки.

Причинами нерівномірності доходів можуть бути економічні, соціальні, політичні та інші чинники. Першочерговою причиною зростання нерівномірності доходів є нерівномірність розподілу ресурсів яка є наслідком неефективності функціонування ринкових інструментів та державних регуляторів. Також, серед вагомих причин нерівномірності розподілу доходів слід враховувати: масштаби власності, чисельність та розміри підприємств, особливості галузевої структури виробництва, ступінь монополізації галузей та монопольної влади; корупційну складову, тонізацію тощо.

Вплив тіньової економіки на доходи населення в Україні проявляється у деформації факторних доходів населення, розширенні джерел доходів за рахунок тіньових економічних схем, надлишковому адмініструванні перерозподільчих відносин, посиленні майнової нерівності, зменшенні джерел соціального захисту населення тощо. Зростання нерівномірності доходів пов'язана також з неефективністю функціонування системи оподаткування, викликана збільшенням податкового тягаря.

Надання публічності політиці розподілу доходів означає можливість реалізації принципів відкритості, прозорості, фінансової відповідальності держави перед громадянами. Сьогодні регулювання страхові платежі повинно розподілятися між роботодавцями, працівниками, державою (державним бюджетом) та місцевими органами влади (місцевими бюджетами). Внески на соціальне страхування в тій чи іншій пропорції розподіляються між роботодавцями та застрахованими. Частка останніх становить від 40 % до 66 % внесків. Частка роботодавців у загальній сумі внеску коливається від 34 до 60 %. У разі зміни економічних умов ці співвідношення змінюються. Незмінним залишається лише принцип паритетної участі у соціальному страхуванні [4].

Враховуючи особливу важливість соціального страхування, його вплив на суспільні процеси, держава створює систему обов'язкового державного соціального страхування, що дає

можливість значної концентрації ресурсів в єдиних фондах и тим самим забезпечення стабільного соціального захисту населення країни. В Україні залежно від страхового випадку законом передбачені такі види загальнообов'язкового державного соціального страхування: пенсійне страхування; страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими з похованням; медичне страхування; страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності; страхування на випадок безробіття. Організаційно-адміністративне забезпечення такої діяльності здійснюється відповідними фондами, а саме: Пенсійним фондом України; Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності; Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття та іншими [5].

Проблеми розвитку інституційного забезпечення політики розподілу доходів пов'язані з удосконаленням нормативно-правового забезпечення з соціального захисту населення: ліквідацією безсистемності в реалізації державної соціальної допомоги; активізацією регулювання діяльності громадських організацій на ринку соціальних послуг; оптимізацією структури органів управління соціального захисту населення на усіх рівнях. Проблеми в системі державної соціальної допомоги, перш за все, пов'язані з низьким рівнем фінансування; зрівняльним підходом до надання різних видів соціальної допомоги, передусім пенсій і пільг; безадресним порядком та розгалуженістю системи забезпечення різними видами соціальної допомоги; наявністю постійної заборгованості по деяких видах соціальної допомоги. За таких умов сучасна система соціального захисту населення не виконує повною мірою свою економічну функцію [2]. Фонди соціального страхування перебувають поза контролем держави та громадськості. Вони відмовляються співпрацювати у рамках соціального діалогу з його сторонами [5]. Спостерігається низка неузгодженостей, невизначеність у напрямках використання проблем адміністративних перевитрат та інше. Головною вадою є збереження нестрахових принципів в тому числі існування виплат нестрахового характеру.

Нашу державу у європейській спільноті не безпідставно називають «країною пільг». Якщо говорити мовою деяких статистичних фактів про систему пільг та привілеїв: в Україні право на отримання пільг регламентують більше 50 законодавчих і нормативно-правових актів, які постійно змінюються та поповнюються новими; кількість пільговиків ще минулого року сягнула 13 млн. осіб, які мають право на пільги за соціальною ознакою і близько 3,2 млн. за професійною; загалом на пільги мають право близько 43 відсотків всього населення країни; загальний обсяг пільг потребує щороку більше коштів, які є значним навантаженням на бюджет та не дозволяє задовольняти інші потреби (за обрахунками експертів – більше 29 млрд. гривень, що дорівнює річним видаткам усіх місцевих бюджетів України; держава не спроможна забезпечити кошти на усі передбачені та задекларовані пільги; громадські організації обраховували пільги, що передбачені у різноманітних законодавчих актах, сформували каталог пільг, який налічує більше 600 видів пільг [60].

Штучне заниження офіційної величини прожиткового мінімуму призвело до того, що він перестав виконувати функцію базового соціального стандарту для визначення достатнього рівня життя громадян і перетворився в «розрахунковий показник» збалансування Державного бюджету України. Це порушує конституційні права мільйонів українських громадян на достатній життєвий рівень.

Таким чином, підвищення рівня прожиткового мінімуму, покращення якості життя, удосконалення політики розподілу доходів в цілому сформує середній клас та зменшить частку бідного населення в Україні. Вирішення цих завдань слугуватиме реалізації Цілей Сталого Розвитку Тисячоліття щодо боротьби з бідністю, скорочення нерівності та підвищення якості життя населення країни.

Список використаних джерел:

1. Балакірєва О. М. Соціально-трудовий статус та розшарування за доходами як детермінанти соціального самопочуття та економічної поведінки населення України /

О. М. Балакірева, А. М. Ноур // Економіка і прогнозування. – 2010. – № 1. – С. 111 – 129.

2. Галушка З. І. Соціалізація трансформаційної економіки: особливості, проблеми, пріоритети: монографія / З. І. Галушка. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2009. – 408 с.

3. Дутчак А. В. Державна політика регулювання доходів в умовах кризи / Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences, III (8), Issue: 52, 2015 p. – С. 68–71.

4. Дучинська Н. І. Формування ринкового розподілу доходів та його соціально-економічні наслідки в Україні / Н.І.Дучинська // Бізнес-навігатор. – №2 (37). – 2015. – С. 35–39.

5. Лібанова Е. М. Від цілей розвитку до цілей сталого розвитку: від періоду 200-2015 до періоду 2015+ [Електронний ресурс] / Е. М. Лібанова. – Режим доступу: http://www.google.com.ua/url?url=http://www.idss.org.ua/arhiv/201506_07Libanova.pptx&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ved=0CDwQFjANahUKEwjWuGTgePNAhWKESwKHXCB84&usg=AFQjCNF2EIO0sEZSrRyjjzPluAa5s_kzHQ

6. Малий І. Й. Відносини розподілу в трансформаційних економічних системах : дис. ... д.е.н.: 08.01.01 / І. Й. Малий. – Київський національний економічний університет, Київ, 2001. – 40 с.

7. Цілі Розвитку Тисячоліття: Україна 2015 // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukraine2015.org.ua/tsil1>

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

І. П. Сидорчук,

студент ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В дослідженні визначено основні етапи формування моделі розвитку громади на основі широкого використання

¹ Науковий керівник – к.е.н., доцент Золотницька Ю. В.

інструментів публічного управління. Зроблено акценти на необхідності послідовності дій і участі всіх членів громади.

Ключові слова: модель, громада, публічне управління, децентралізація.

В умовах децентралізації формування моделі розвитку громади має базуватись на ефективному правовому забезпеченні громад рівними стартовими можливостями розвитку, визначатись можливістю створення центрів сталого розвитку через управління й збалансоване використання людських, природних, матеріальних ресурсів громади, бути пов'язане з активним розширенням міжмуніципального співробітництва.

Стратегія створення моделі, визначається етапністю дій, рис 1.

Послідовний перехід від одного етапу до іншого в підсумку створює можливість зворотного зв'язку. Так, розвиток соціального капіталу як «властивостей індивідуумів у соціальному контексті» є, з одного боку, передумовою (першим етапом), що забезпечує розвиток у «ланцюгу розвитку громади», а з іншого – результатом розвитку громади. Етап організації громади зосереджено на мобілізації людей у межах певної території, це ефективна форма мобілізації невеличких груп людей задля виконання конкретних завдань пов'язаних з актуальними проблемами розвитку та взаємодії, що дозволяє досягнути консенсусу, визначити візію, якою має стати громада за певний період, і підготувати план дій для досягнення цього бачення.

Більшість громад на практиці визначають ряд альтернативних тематичних напрямів докладання зусиль, які можуть бути більш результативними і цілеспрямованими, ніж створення єдиної широкої концепції розвитку, яка може бути занадто загальною і не завжди створює умови для практичної реалізації ідеї чи цілей. Для вироблення бачення потрібне залучення широкого кола представників громади, що забезпечить результативність та ефективність процесу його вироблення. Для результативного бачення необхідно збирати та аналізувати інформацію про ресурсне забезпечення та активи громади, обставини діяльності, зміни пов'язані з фактором часу,

оцінювати можливості застосування зібраних даних.

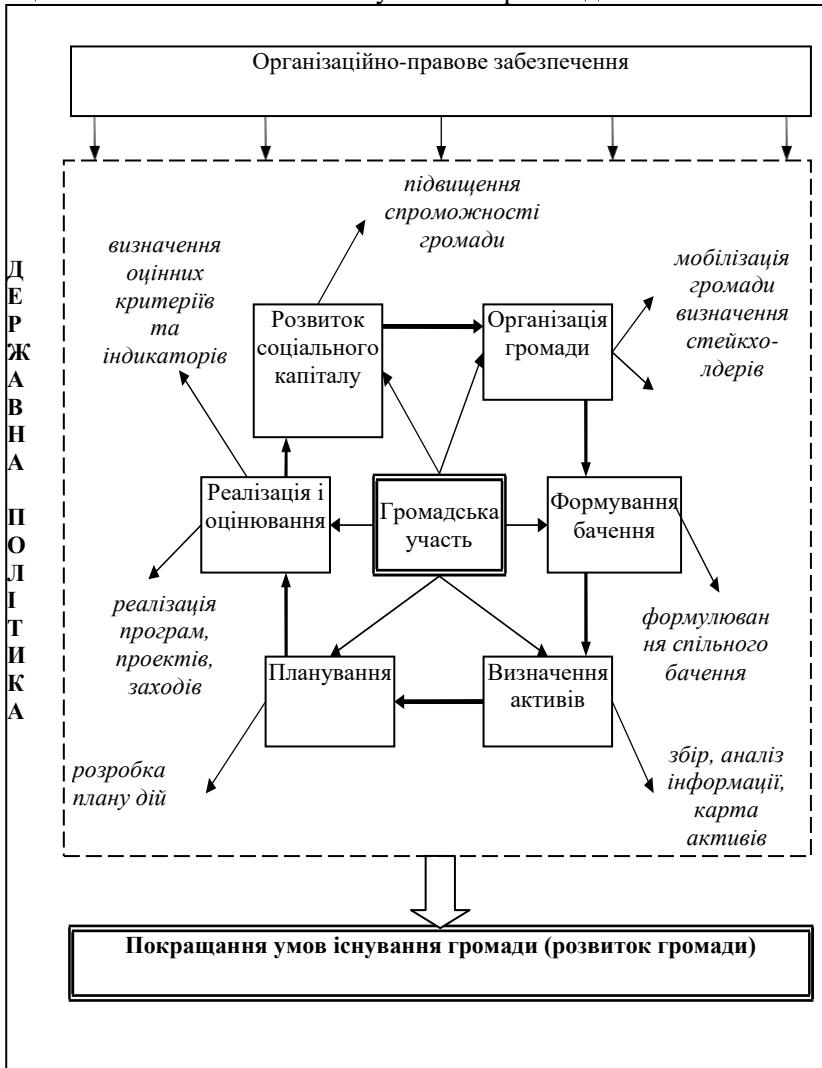

Рис.1. Етапи створення моделі розвитку територіальних громад

План дій з розвитку громади, це наступний етап що базуватиметься на максимальному використанні наявних

ресурсів та врахуванням інтересів всіх суб'єктів громади. План дій визначає конкретні програми і проекти, набір конкретних заходів, які необхідно здійснити, дедлайни, відповідальних осіб, механізми фінансування та інші важливі моменти, що забезпечують досягнення поставлених цілей.

Далі починається етап реалізації та оцінювання процесу розвитку громади, розробка механізмів управління спільним баченням власного майбутнього в напрямку виявлення стратегічних пріоритетів покращення якості життя. Всі члени громади повинні активно підключатися та бути залученими до визначення напрямів розвитку своєї громади, так як саме громадська участь є найважливішою складовою для всього процесу розвитку громади.

Найголовнішим завданням держави в цій сфері є створення належних і достатніх *організаційно-правових передумов для розвитку громади завдяки активній участі у цьому процесі її жителів*. Це може бути забезпечено шляхом закріплення на законодавчому рівні норм, які б зобов'язували посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування проводити консультації з громадськістю (публічні консультації) перед прийняттям важливих рішень, що стосуються життя громади, прав, свобод та інтересів її жителів тощо. Зазначене врегулювання неодмінно сприятиме розвитку соціального капіталу громад.

Досягнення цілей децентралізації повинно здійснюватись при взаємодії двох сторін: держави, та самих людей, які готові брати на себе відповідальність за стан справ у своїх містах та селах. Саме вони і є найбільш зацікавленою стороною в покращанні якості життя в громадах.

Відповідно до Конституції України система первинних суб'єктів місцевого самоврядування – територіальних громад та органів місцевого самоврядування нерозривно пов'язана з системою відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Практична реалізація Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» виявила прогалини в сучасному врегулюванні питань адміністративно-територіального устрою під час утворення ОТГ. Саме у зв'язку з невирішеністю питань територіального устрою перші вибори в

деяких ОТГ так і не було призначено.

У зв'язку з тим, що аналіз стану нормативного правового регулювання процесу розвитку територіальних громад в Україні демонструє безліч невирішених проблемних питань, вважаємо, що подальше вдосконалювання правового регулювання цієї сфери є об'єктивно назрілою потребою і пов'язане, з одного боку, із розробленням нової вітчизняної моделі місцевого самоврядування, з іншого – з удосконалюванням його правових засад, законодавчої бази, що регулює типологію, види, рівні, суб'єктно-об'єктні засади місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Георгієвський Ю. В. Компетенція органів публічної влади: теорія і практика застосування / Ю. В. Георгієвський. – К.: Логос, 2015. – 345 с.
2. Дегтярьова І. Формування державних механізмів регіонального розвитку в Україні: еволюційний аспект / І. Дегтярьова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. – № 1 (45). – С. 61–63.
3. Загуменник В.І. Державне управління та виконавча влада в Україні: навч. посіб. / В. І. Загуменик, В. В. Проценко – Київ: (ДУВПП «Бендерська друкарня «Поліграфіст»), 2015. – 296 с.
4. Камінська Н. В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз : навч. посіб. / Н. В. Камінська – К., 2010. – 232 с.
5. Мамонова В. В. Місцеве самоврядування / В. Мамонова // Енциклопедія державного управління : у 8 т. Т. 5 / [наук.-ред. Кол. : Ю. В. Ковбасюк та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. При Президентіві України. – К. : НАДУ, 2011. – С. 187–189.

МЕХАНІЗМ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

І. В. Слівінський,

О. Г. Ловинюк,

А. І. Присяжнюк,

студенти ОС «Магістр»¹,

*спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Розглядаються окремі складові механізму громадського контролю у сфері публічного управління, зокрема мета та завдання. Приділена увага дефініціям: громадське управління, публічна влада та публічне управління.

Ключові слова: громадське управління, громадський контроль, публічне управління, громадська думка, публічна влада.

Розвиток громадського суспільства в Україні зумовлює подальше змістовне формування його інститутів, одним із яких виступає громадський контроль. Останній у публічному управлінні є не тільки невід'ємною складовою публічного управління, але й найважливішим чинником розвитку суспільства. Проте для того, щоб громадський контроль став дійсно ефективним засобом впливу на суб'єктів публічного управління, необхідно удосконалити правові засади його організації та здійснення.

Так, на думку Е. Маштакової, завдання громадського контролю полягає в тому, щоб не допустити дій контрольованих суб'єктів за межами законності й правопорядку, попередити можливі відхилення від намічених цілей, а також інтересів суспільства та його суб'єктів, а в разі появи цих відхилень усунути їх негативні наслідки [2].

Беручи до уваги сформульовані в літературі теоретичні положення щодо завдань контролю, вважаємо за можливе до

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Захаріна О. В.

завдань громадського контролю в публічному управлінні віднести такі:

- здійснення комплексу правових, організаційних, інформаційних заходів, спрямованих на забезпечення неухильного дотримання законності та дисципліни в публічному управлінні;

- сприяння недопущенню або усуненню раніше допущених порушень Конституції України, законів України, інших правових актів об'єктами громадського контролю;

- здійснення взаємодії між органами влади та суспільством;

- реалізація державної політики щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини та громадянина;

- сприяння демократизації механізму публічного управління;

- пробудження індивідуальної та суспільної самосвідомості;

- розвиток у громадян почуття відповідальності за стан справ у суспільстві [2].

Відмітимо, що важливою складовою громадського контролю є *громадське управління*, яке являє собою процес впливу суб'єкта управління на об'єкт управління в громадському колективі, метою якого є досягнення суспільно важливої мети. У будь-якому такому суспільстві завжди має місце управління, яке ініціюється самим колективом, здійснюється від його імені і має в своїй основі влада. При об'єднанні окремих членів суспільства політичною партією, влада стає політичною, а управління на її основі в масштабах держави забезпечується державою. Тому специфічним видом громадського управління стає державне управління, коли державна влада є необхідною умовою існування суспільства. Така влада характеризується як публічна, що означає поширення її на все суспільство і реалізацію від його імені і в його інтересах.

Таким чином, *публічна влада* – це відносини підпорядкування, які усвідомлюються і суб'єктом і об'єктом управління, здійснюються в інтересах колективу, продуктом якого і є ці відносини. Процес реалізації публічної влади

здійснюється за допомогою публічного управління, в ході якого виникають публічно-управлінські відносини. Однак будь-яка дія, що викликає управлінські відносини і призводить в дію владу публічного колективу, має відображати інтереси даного колективу. Тому громадське управління не повинно обмежуватися тільки роботою його органів і посадових осіб. Потрібно ще обов'язкову участь населення в рамках інститутів демократії, наприклад виборів.

Виступаючи в ролі виборців, громадяни як споживачі суспільних благ, визначають саме склад органів влади, а не особливості соціально-економічних програм і величину податків. Таким чином, пріоритет громадської думки стає аксіомою публічного управління. Однак проблема полягає в тому, що критична думка громадськості з приводу щоденній роботі органів управління не завжди є конструктивною. Вважаємо, щоб громадська думка стало дієвою, необхідний обов'язковий контроль з боку громадськості за здійсненням загального стратегічного курсу в галузі державного управління. Перш за все, це стосується публічного (державного) сектора економіки, що виробляє суспільні блага, так як випуск приватних благ у вигляді звичайних продуктів і послуг залишається за іншими економічними суб'єктами.

Підсумовуючи вищевикладене, відмітимо, що громадський контроль у публічному управлінні є не тільки невід'ємною складовою публічного управління, але й найважливішим чинником розвитку громадського суспільства. Проте для того, щоб він став ефективним засобом впливу на дії суб'єктів публічного управління, необхідно громадський контроль законодавчо врегулювати, прийнявши Закон України «Про громадський контроль у публічному управлінні». Закон має визначити принципи, мету, завдання, функції, а також процедури реалізації контрольних заходів.

Список використаних джерел:

1. Денисюк С. Ф. Громадський контроль як гарантія законності у адміністративній діяльності правоохоронних органів в Україні / С. Ф. Денисюк. – Х.: ТД «Золота миля», 2010. – 368 с.

2. Сквірський І. О. Окремі складові механізму громадського контролю у сфері публічного управління (принципи, мета, завдання та функції) та їх теоретико-правовий аналіз / І. О. Сквірський // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – С. 132–135.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

А. В. Соболев,
О. М. Рубан,
студенти ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено сутність та перспективи управління як функції менеджменту. Розкрито сутнісно-мотиваційні та організаційно-економічні складові розвитку підприємств. Наголошено на істотному впливі інтелектуально-інноваційного капіталу на підвищення господарської діяльності підприємницьких структур.

Ключові слова: виробничі, відносини, керуючі засоби, ефективність, продуктивність, розвиток, управління.

Проблематика ефективного функціонування та розвитку підприємств досліджувалась зарубіжними та вітчизняними науковцями та фахівцями аграрної сфери досить предметно. Ця проблема широко представлена в наукових статтях і працях провідних українських і зарубіжних учених. Проте сама припускає постійну необхідність її вивчення і дослідження.

Теоретичні аспекти даної проблематики висвітлювались в роботах О. І. Амоші, І. О. Іртищевої, М. Ф. Кропивко, О. В. Ковальнової, О. В. Короткова. Для висвітлення проблематики даної статті корисними також є роботи, зорієнтовані на вирішення завдань управління інноваційно-

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Плотнікова М. Ф.

технологічним розвитком (Л.П. Марчук, Н.М. Сіренко, О.В. Шибанін, С.Д. Ільєнкова, О.В. Левчук, С.М. Судомир та інші). Натомість, аналіз робіт, пов'язаних з проблематикою ефективності, розвитку підприємств АПК, свідчить, що окремі питання все ще залишаються дискусійними або недостатньо дослідженими, зокрема ті, що стосуються конкретизації факторів ефективності підприємств АПК.

Під управлінням розуміють процес впливу на будь-яку систему, що забезпечує підтримку її в певному стані або переведення в новий стан відповідно до притаманними даній системі об'єктивними законами і конкретними цілями [26]. Управління притаманне всім видам людської діяльності. Воно присутнє в праці кожного індивіда. Перш ніж почати трудовий процес, людина продумує його: висуває цілі, визначає послідовність дій, прогнозує результати і відповідно до цього організовує працю, тобто управляє своєю діяльністю. Управління як самостійний вид діяльності виникає тоді, коли трудовий процес здійснюється на засадах кооперації. У міру того як проста праця замінюється складним і з'являється його кооперативна форма, при якій не одне, а кілька осіб спільно беруть участь в одному і тому ж або різних, але пов'язаних між собою процесах праці, виникає об'єктивна необхідність в узгодженні їх діяльності.

Управління повинно забезпечувати узгоджене і ефективну взаємодію всіх спільно працюючих [1]. Це передбачає постановку цілей, зв'язування їх з коштами, планування суспільної праці, вироблення стратегії, організацію роботи кожного учасника і всієї кооперації, створення матеріальних умов для досягнення цілей, контроль за фактичним перебігом виробничого процесу, аналіз і вироблення заходів, які забезпечують подальший розвиток системи. Виробництво в цілому як система передбачає управління засобами праці та управління працівниками. Перший вид управління – це процес безпосереднього впливу людини за допомогою засобів праці на предмет праці (землю, техніку та ін.) з метою отримання матеріальних благ і послуг, тобто саме виробництво. При цьому працівник виступає як суб'єкт управління, а засоби праці – як його об'єкт [1].

Узгодження дій працівників, керуючих засобами праці, об'єднаних в групи, колективи (об'єкт управління), вимагає, в свою чергу, управління з боку інших працівників, що складають управлінський апарат (суб'єкт управління), [2]. Цей вид управління – найбільш складна область людської практики. Для управлінських працівників процес управління-безпосередній професійний обов'язок. Предметами їх праці служать інформація, зв'язки, відносини, тобто сам процес впливу на об'єкт у всьому його різноманітті. Об'єкт – це окремі особи або колективи працівників, а також певні процеси (природні, матеріальні, фінансові, трудові, весь потенціал підприємства, об'єднання, галузі або народного господарства в цілому). Продуктом управління є впорядкованість системи. Через сукупність функцій управління здійснюється вплив на зміни, що відбуваються в об'єкті [3, с. 86]. Будучи найбільш активним елементом виробничого процесу, управління нерозривно пов'язане з ним, його зміст повинен відповідати вимогам і основним закономірностям виробництва. Так, відповідно до безперервності або циклічності виробництва процес управління повинен бути безперервним або циклічним, відповідати його структурі і закономірностям.

Ефективність управлінської праці нерозривно пов'язана з ефективністю виробництва [4, с. 112]. Отже, витрати на управління відносяться до всієї сукупної діяльності, а оплата праці цієї категорії працівників повинна залежати від кінцевих результатів. Між працівниками, зайнятими безпосередньо у виробничому процесі та управлінні, виникають відносини управління [3, 104]. Відносини управління являють собою складну сукупність зв'язків і взаємодій між окремими працівниками, структурними підрозділами і в колективі як цілісній системі в ході реалізації керуючих впливів. У структурі управління відображається організація спільної діяльності учасників виробництва.

Відносини управління виступають в якості похідних від первинних видів суспільних відносин: економічних, соціально-політичних і духовних. Разом з тим управлінські відносини суб'єктивні, оскільки на них чинять активний вплив різного роду спонукання, інтереси людини. Суб'єкти управлінських

відносин – це окремі люди і колективи, цілеспрямовано впливають на об'єкт управління [3]. При цьому виникають вольові (організаційні) відносини, які відображають певні економічні інтереси. Вольові відносини не слід змішувати з волюнтаризмом – проявом таких управлінських дій, які не випливають з об'єктивних законів. Кооперується осередок тільки тоді повною мірою доб'ється ефективності, коли вольові відносини у вигляді управлінських рішень будуть відповідати об'єктивним природним і економічним законам. Завдання суб'єкта управління і полягає в тому, щоб, пізнавши об'єктивні закони, усвідомлено, в суворій відповідності з ними впливати на керований об'єкт [1]. З організаційно-технічного боку управління характеризується як об'єктивно необхідна функція, породжувана кооперацією праці і рівнем розвитку продуктивних сил, формальна структура процесу отримання і перетворення інформації, застосування технічних засобів, обчислювальної техніки та економіко-математичних методів і т.д. саме з цього боку і проявляються загальні ознаки, властиві всім видам управління виробництвом [2]. Це відноситься до використання в управлінні обчислювальної техніки та економіко-математичних методів, маркетингу, соціально-психологічних методів підготовки кадрів, методів регулювання ринкових відносин і т. д.

Різноманіття форм власності і господарювання обумовлює формування властивих їм органів управління при одночасному розвитку горизонтальних координаційних зв'язків для вирішення загальних питань на території, де ці господарства розташовані (загальні сервісні служби, соціальна і культурно-побутова сфера і т.д.). Значну роль у вирішенні продовольчої проблеми відіграють особисті селянські (підсобні) господарства, розвитку яких слід всіляко сприяти на планомірній основі [4]. Розкриємо сутність організаційно-економічних принципів. Принцип поділу і кооперації праці означає, що в управлінні виробництвом праця повинна бути чітко регламентованій, тобто кожен працівник апарату управління повинен виконувати свої безпосередні функції, визначені посадовою інструкцією. У той же час може мати місце кооперація при виконанні близьких за змістом функцій, наприклад, можуть кооперуватися економічна і бухгалтерська служби підприємства. Принцип

головної ланки передбачає виділення основного напрямку, який визначає ефективність роботи підприємства, і концентрацію на ньому зусиль апарату управління. Принцип ефективності та оптимальності полягає в пошуку оптимальних для даних умов виробництва організаційно-правових форм підприємства, які відповідали б формам власності та інтересам трудівників, спеціалізації та розмірам виробництва, матеріально-технічній базі, необхідній для виконання всіх видів робіт, здійснюваних у господарстві. Принцип конкретності та оперативності означає, що всі рішення прийняті апаратом управління, повинні бути своєчасні і конкретні. Апарат управління зобов'язаний швидко реагувати на зміни зовнішніх і внутрішніх умов виробництва. У той же час прийняті рішення повинні бути зрозумілі виконавцям і обґрунтовані. Принцип єдиноначальності і колегіальності полягає в тому, що керівник конкретного об'єкта управління користується правом одноосібного вирішення питань, що входять в його компетенцію, несе персональну відповідальність за роботу. До процесу підготовки управлінських рішень керівник повинен залучати фахівців, враховувати їх думку, використовувати колективний досвід. Принцип підбору і розстановки кадрів означає використання кадрів управління з урахуванням їх досвіду, знань і умінь. Кожен працівник повинен займати таке місце в структурі управління, де його діяльність буде найбільш ефективна. Матеріальне і моральне стимулювання працівників та економічне стимулювання діяльності колективів були і залишаються потужним важелем управління. Важливим принципом управління є відповідальність працівників за доручену справу. Дотримання цього принципу передбачає створення раціональної структури управління, а також встановлення кола обов'язків, прав і відповідальності кожного працівника, передбачених в різного роду положеннях про ланки управління і посадових інструкціях, матеріальну відповідальність за упущення в роботі, несвоєчасне виконання службових обов'язків, порушення трудової дисципліни і т. д. Принцип науковості означає, що вся система управління і її функціонування повинні будуватися і підкорятися об'єктивним економічним законам, а діяльність по керівництву виробництвом – спиратися на знання суспільних

законів, здійснюватися з урахуванням їх вимог, а також реально сформованих умов, на основі наукового прогнозу розвитку економіки [5]. До організаційно-технічних принципів управління відносяться територіальний, галузевий і комбінований.

Отже, ефективність управління визначається тим, наскільки правильно розуміється і як на ділі забезпечується взаємодія управлінської діяльності та об'єктивних закономірностей розвитку суспільного виробництва. Різні сторони відносин управління взаємопов'язані і взаємодіють. Так, вольові відносини, будучи залежними від рівня розвитку продуктивних сил і економічних відносин, в свою чергу, можуть гальмувати їх вдосконалення або сприяти йому. Тільки враховуючи всю сукупність об'єктивних і суб'єктивних сторін взаємовідносин, що виникають в процесі управління, управлінський апарат може досягти необхідної ефективності.

Список використаних джерел^А

1. Taffler R. J., Tisshaw H. Going, Going, Gone – Four Factors which Predict. *Accountancy*, 1977, no. 3, pp. 50–54.
2. Van der Berg, L. R., Drewett, L. H., Klaassen, A., Rossi, C. H. T. *Urban Europe: a study of growth and decline* / Oxford; New York: Prgamon Press, 1982. P. 162.
3. Vidickiene, D. *Living in harmony: inspiring stories from ecovillages*. – Vilnius: BMK Leidykla, 2013. 124 p.
4. Walker K. D., Plotnikova M. Ecological settlement as a self-government model in rural areas. *Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development*. 2018. Vol. 40. No. 3. pp. 416–423.
5. Yakobchuk, V. Forming of territorial communities social capital. *Sustainable Development of Rural Areas: monograph* / ed. prof. T. Zinchuk, prof. J. Ramanauskas. Klaipėda: Klaipėda University; Kyiv: «Centre of Educational Literature». 2019. P. 264–281.

ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

*В. В. Соломикін,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Зроблено спробу визначити інноваційні інструменти децентралізації владних повноважень в системі місцевого самоврядування. Акцентовано увагу на використанні ринкових інституцій в механізмі публічного управління та місцевого самоврядування, посиленні громадського контролю удосконаленні напрямів використання ресурсної бази, покращенні системи підготовки кадрового забезпечення.,

Ключові слова. Інновації, інструменти, децентралізація, міське самоврядування, публічне управління.

Відсутність нових інструментів децентралізації в Україні пов'язана з значним законодавчим розривом між вимогами Конституції України та нормами чинних законів України, перш за все Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р. З одного боку, законопроект «Про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади» від 1 липня 2015 р., попередньо ухвалений парламентом 31 серпня 2015 р., передбачав зміцнення інституту органів місцевого самоврядування, вилучення з конституційного регулювання місцевих державних адміністрацій та відповідно скасування інституту голів місцевих державних адміністрацій. З іншої сторони, законотворчі органи не забезпечують подальше просування цих рішень, що не змінює архітектуру повноважень місцевих державних адміністрацій та районних рад.

Сьогодні, потенційний конфлікт компетенцій РДА і об'єднаних територіальних громад зростає. Обсяг повноважень

¹ Науковий керівник: к.е.н., професор Якобчук В. П.

районних державних адміністрацій залишається домінуючим. На кінець 2017 р. створено вже 9 ОТГ, межі яких співпадають із межами відповідного району. Крім того, у 15 районах об'єдналися 100% територіальних громад [5, с. 6].

Конституційна реформа могла б вирішити цю проблему, але ухвалення будь-яких перехідних правил діяльності РДА в разі створення ОТГ в межах району не є доцільним, оскільки об'єктивно порушує низку законодавчих норм. Необхідно надати Кабінету Міністрів України право встановлювати за поданням обласних державних адміністрацій конкретні у кожному випадку тимчасові заходи щодо оперативного перегляду штатного розпису працівників РДА та обсягів бюджетного фінансування.

В даній ситуації, перехід до засад публічного управління як вищої форми соціального управління нівелює якісну різницю між місцевими органами державного управління та органами місцевого самоврядування. У разі створення в процесі децентралізації якісно однорідної системи органів публічної влади (центр- регіон-локальна громада) конфлікт інтересів зникає. Для цього потрібно ухвалити окремий закон про адміністративно-територіальний устрій України.

Розвиток інституцій громадянського суспільства здійснює вирішальне значення на процес реформування системи управління всіх рівнів. Так, громадський контроль здатний оперативно відслідковувати будь-які порушення у сфері публічного управління, особливо на місцевому рівні, на якому мають сконцентруватися владні повноваження та потужні ресурси. Кваліфіковані кадри здатні знайти гідне застосування свого досвіду та ініціативи в нових структурах громадянського суспільства, що набувають публічного статусу.

Інноваційним інструментом децентралізації владних повноважень є широке використання ринкових інститутів, які можуть перебирати на себе публічні функції в розвитку інфраструктурного забезпечення, соціальному захисті населення, охороні здоров'я, освіті. Сучасна децентрована держава, наприклад Велика Британія та інші англосаксонські країни, Данія, країни Скандинавії тощо, взагалі спирається не на традиційні («серцевинні») органи управління, а на інформаційне мережеве середовище, що об'єднує будь-які установи, здатні на

підставі закону або договору виконувати публічні функції у більш зручний та ефективний спосіб із найменшими витратами.

Передача найбільш соціально значимих публічних функцій до приватних інститутів зменшить можливості для корупційних дій, підвищить якість надання соціальних послуг, забезпечить конкурентоспроможність громад. Інноваційним інструментом децентралізації є створення дієвого інституту тристороннього (державна – ринкові структури – громадські організації) партнерства. Для формування ефективної моделі публічного управління та згідно з світовими стандартами державні органи, перш за все контролюючі та наглядові, мають передати частину своїх функцій до публічних організацій що діють на засадах ринку.

Інноваційним інструментом є розробка механізмів місцевого самоврядування щодо ефективного використання ресурсної бази. Чинна Методика формування спроможних територіальних громад, затверджена урядовою постановою 8 квітня 2015 р., при всіх її позитивних моментах, пов'язаних зі створенням умов для формування нових громад, не передбачає можливості порівняльного аналізу вже існуючих ОТГ на підставі міжнародно визнаних показників та індикаторів.

Інноваційний інструмент децентралізації підготовка фахових управлінців всіх рівнів які мають не тільки знання в галузі державного управління, але є економічними аналітиками, якісними психологами, соціальними інженерами.

Таким чином, поетапне впровадження інноваційних інструментів децентралізації в Україні на основі впровадження якісно нової моделі публічного управління забезпечить деконцентрацію владних повноважень та ресурсів, сформує інститути передачі владних повноважень від центральних органів державного управління до регіональних та локальних здійснить перерозподіл ресурсної бази, забезпечить якісну трансформацію традиційної моделі державного управління у сучасну модель публічної влади.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII (в

редакції від 16 квітня 2017 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 13. – Ст.91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19> .

2. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 р. № 156-VIII // Офіційний вісник України. – 2015. – № 18. – Ст. 470 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.

3. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV (в редакції від 15 листопада 2017 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20-21. – Ст. 190 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/586-14> .

4. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 р. № 1508-VII // Офіційний вісник України. – 2014. – № 60. – Ст. 1638 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> .

5. Зарубіжний досвід публічного адміністрування : метод. рек. / авт. кол. : Н. М. Мельтюхова, В. В. Корженко, Ю. В. Дідок та ін. ; за заг. ред. Н. М. Мельтюхової. – К. : НАДУ, 2010. – 28 с.

СОЦІАЛЬНА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ЕЛЕМЕНТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

А. А. Сорока,

В. А. Сорока,

студенти ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,

Житомирський національний агроекологічний університет

Теоретично узагальнено поняття національної безпеки держави в контексті її окремих складових. Розглянуто сутність та основні індикатори соціальної та екологічної безпеки.

Ключові слова: національна, соціальна, екологічна безпека; індикатори безпеки.

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Вітвіцький В. В.

Національна безпека – це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечується сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам [1].

Таким чином, національна безпека – це ступінь реалізації найважливіших інтересів людини, суспільства та держави в різних сферах їхньої життєдіяльності в умовах впливу внутрішніх і зовнішніх загроз.

Розглядаючи національну безпеку як систему, науковці виділяють наступні її елементи чи складові: політичну, економічну, воєнну, екологічну, гуманітарну, демографічну, інформаційну та інші.

Розвиток України як соціальної держави, перспективи якого окреслені у стратегії національного розвитку «Україна – 2020», ускладнюється зниженням рівня життя населення, соціальною, економічною та політичною нестабільністю в державі, що обумовлює необхідність пошуку нових підходів до вирішення проблеми забезпечення соціальної безпеки на різних рівнях державного управління.

Базовою передумовою прийняття ефективних управлінських рішень у системі забезпечення безпеки є об'єктивне й своєчасне визначення найбільш вагомих загроз і ризиків у всіх сферах життєдіяльності суспільства. У свою чергу це потребує здійснення ґрунтовного аналізу та оцінки процесів, що стосуються безпекової сфери, одним із важливих напрямків якої є соціальна безпека держави.

Сам термін «соціальна безпека» порівняно новий і не набув усталеного тлумачення серед науковців і практиків. Так, наприклад, Гошовська В. А. [2] визначає соціальну безпеку як стан гарантованої правової і інституціональної захищеності важливих соціальних інтересів особи і суспільства від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Найбільшого поширення в національних системах дослідження рівня соціальної безпеки знайшли загальні макроекономічні показники: рівень зайнятості населення, рівень безробіття, мінімальна заробітна плата у порівнянні з прожитковим мінімумом, питома вага зайнятих, що отримують

плату на рівні прожиткового мінімуму, індекс людського розвитку (тривалість життя, рівень освіти, реальний ВВП на душу населення, у тому числі за паритетом купівельної спроможності), відношення сукупних витрат 10 % найбільш забезпеченого населення до 10 % найменш забезпеченого тощо.

Що стосується визначення поняття «екологічна безпека», то однозначної думки серед фахівців також не існує. Згідно розділу XI Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 року [3] екологічна безпека – це такий стан навколишнього середовища, за якого забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей.

Згідно статті 31 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [3] з метою встановлення комплексу обов'язкових норм, правил, вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки проводяться екологічна стандартизація і нормування.

Екологічні нормативи встановлюють гранично допустимі викиди та скиди у навколишнє природне середовище забруднюючих хімічних речовин, рівні допустимого шкідливого впливу на нього фізичних та біологічних факторів.

Нормативи гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин у навколишньому природному середовищі та рівні шкідливих фізичних та біологічних впливів на нього є єдиними для всієї території України.

Законодавством України можуть встановлюватися нормативи використання природних ресурсів та інші екологічні нормативи.

Отже, забезпечення національної безпеки держави знаходиться в площині реалізації безпекових принципів державної політики окремих її елементів, найважливішими серед яких вбачається соціальна та екологічна безпека. Чітке визначення індикаторів та показників їх рівня дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення в сфері державної політики України.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про національну безпеку України» / Відомості Верховної Ради (ВВР).– 2018, № 31.– ст. 241.
2. Гошовська В. А., Ільчук Л. І. Державне управління соціальною сферою: навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Гошовської. – К. : НАДУ, 2008. – 52 с.
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» / Відомості Верховної Ради України (ВВР).– 1991, № 41.– ст. 546.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ МАШИНОБУДУВАННЯ

Д. А. Старовойтов,

студент ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено проблеми машинобудівного комплексу України є складними і багатограними. Забезпечити якісну та кількісну зміну параметрів функціонування підприємств комплексу, сприяти їх стійкому розвитку, можливо виключно за рахунок реалізації комплексного, інноваційного підходу до управління розвитком підприємств машинобудування, який враховував би закономірності розвитку світового ринку машинобудування та передбачав державне інвестування в процеси інноваційного розвитку підприємств галузі машинобудування.

Ключові слова: машинобудування, інноваційний розвиток, інноваційна політика, держава.

Інноваційна політика держави – це вплив держави на інноваційну діяльність за допомогою прямих та опосередкованих важелів правового та економічного

¹ Науковий керівник – к.е.н., доцент Ковальчук О. Д.

регулювання задля розвитку науки і техніки та інноваційних процесів [1].

Особливості, тенденції та проблеми інноваційного розвитку галузі машинобудування, основні напрями їх вирішення в сучасних умовах досліджували Б. М. Данилишин, В. А. Романенко, Н. В. Тарасова, А. А. Шапурів та інші науковці.

Основним законом, що регулює інноваційну діяльність підприємств, є закон України «Про інноваційну діяльність».

Відповідно до закону України «Про інноваційну діяльність» головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва й реалізації нових видів конкурентоздатної продукції.

Основними принципами державної інноваційної політики є:

- орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку й використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захист вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;

- фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;
- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
- підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності [2]

Проаналізувавши кількість машинобудівних підприємств, які впроваджували інновації та освоювали інноваційні види продукції можна зробити висновок про відсутність ефективної інноваційної діяльності в українському машинобудуванні протягом останніх років [3].

Таблиця 1

Кількість машинобудівних підприємств, які впроваджували інновації в 2010-2017 рр.

Показник	2010	2017	зміна у 2017р по відношенню до 2010 р.
Впровадження інноваційних процесів	190	109	-81
Освоєння інноваційних видів продукції	247	120	-127

Чинниками, що впливають на екстенсивний інноваційний розвиток підприємств машинобудівної галузі є:

- відсутність системності у заходах держави щодо реалізації науково-технічного потенціалу машинобудівної галузі;
- несформованість науково-методологічної бази системи виробництва наукомісткої продукції;
- нерозробленість дієвої системи пріоритетів розвитку науково-технологічної сфери;
- державне управління забезпечується за галузевим принципом, але не враховується вплив розвитку наукомісткого машинобудування на інші галузі національного господарства;
- недостатність фінансування для забезпечення наукових досліджень та впровадження інноваційної продукції у промисловій галузі;

- недосконалість нормативно-правової системи регулювання і стимулювання виробництва високотехнологічної машинобудівної продукції;
- відсутність в Україні ринку споживання продукції галузі машинобудування;
- неефективність інституційної структури економіки, що спричиняє втрати в інших секторах економіки [4].

Проблеми машинобудівного комплексу України є складними і багатогранними. Забезпечити якісну та кількісну зміну параметрів функціонування підприємств комплексу, сприяти їх стійкому розвитку, можливо виключно за рахунок реалізації комплексного, інноваційного підходу до управління розвитком підприємств машинобудування, який враховував би закономірності розвитку світового ринку машинобудування та передбачав державне інвестування в процеси інноваційного розвитку підприємств галузі машинобудування.

Список використаних джерел:

1. Захарова Т. В. Інноваційна політика держави та принципи її регулювання. URL: <http://intkonf.org/zaharova-tv-innovatsiyna-politika-derzhavi-ta-printsipi-yiyi-regulyuvannya/>
2. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р. №40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15>
3. Машинобудівна галузь в Україні: потенціал та можливості для розширення експорту на період до 2021 року. URL: <http://www.google.com/url?esrc=s&frm=1&q=&rct=j&sa=U&url=http://www.me.gov.ua/Documents/Download%3Fid%3D79eabe19-5253-41b8-b2ce-eaccdee61116&ved=2ahUKEwi7y7C7qovmAhVCmYsKHU13Aac4ChAWMAB6BAGeEEAE&usq=AovVaw0D OQ-OFGpsf2OksO1clXt1>.
4. Журило Р. М. Конкурентоспроможність наукомісткого машинобудування в системі розвитку національного господарства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: «Економіка та управління національним господарством» Запоріжжя. 2010. – 20 с.

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

О. М. Столовнік,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Визначено основні механізми формування та реалізації регіональної інноваційної політики.

Ключові слова: регіональна інноваційна політика, інноваційний розвиток, інноваційний потенціал регіону, інноваційна діяльність.

Регіональна інноваційна політика – це сукупність завдань, шляхів і засобів їх втілення, встановлення цілей і пріоритетів розвитку інноваційної діяльності в певному регіоні. Вона передбачає впровадження державою та місцевими органами влади таких механізмів, котрі забезпечують інноваційний розвиток регіону, підвищують ефективність його інноваційної діяльності.

Основна мета регіональної інноваційної політики полягає у створенні на території регіону сприятливого інноваційного середовища для успішного здійснення процесу отримання, накопичення, збагачення наукових знань і ефективного їх перетворення в технологію та продукцію, впровадження цих продуктів у важливі галузі економіки та соціальну сферу та в кінцевому результаті забезпечення підвищення конкурентоспроможності економіки регіону загалом [3].

Стан інноваційної діяльності в державі та її регіонах залежить від багатьох факторів: рівня соціально-економічного розвитку, стану науково-технічного потенціалу та ефективності його використання, стану виробничої сфери та рівня її інтелектуалізації, інформаційно-комунікаційного забезпечення інноваційної інфраструктури, інноваційного підприємництва та

¹ Науковий керівник: к.н.держ.упр., професор Войтенко А. Б.

сприятливого інноваційного клімату, інноваційних ресурсів, трансферного ринку, рівня конкуренції, наявності ефективного організаційного механізму регулювання інноваційної діяльності, інноваційної культури і рівня управління та соціальної відповідальності тощо[1].

Ефективність інноваційної діяльності в регіоні значно мірою залежить від наявної системи механізмів формування та реалізації регіональної інноваційної політики. Наукова література виділяє три основних види механізмів в економіці: організаційні, економічні, фінансові.

Організаційні механізми повинні забезпечувати появу інновацій, фінансові механізми – створити умови для фінансування інноваційної діяльності, а економічні механізми повинні забезпечити процес комерціалізації інновацій і їхній подальший розвиток. Вони взаємозалежні між собою й дозволяють забезпечити ефективний інноваційний процес у регіоні [2].

Механізми формування та реалізації регіональної інноваційної політики передбачають:

Організаційні :

- підтримка умов для інноваційного розвитку в регіоні;
- взаємодія органів державної та місцевої влади, суб'єктів господарювання при формуванні інноваційної політики регіону;
- інформаційна підтримка інноваційного розвитку в регіоні.

Економічні:

- стратегічне управління інноваційним розвитком регіону;
- довгострокове та короткострокове планування інноваційного розвитку;
- маркетинг інновацій в регіоні.

Фінансові:

- формування системи фінансування інноваційного розвитку в регіоні;
- формування системи фінансового регулювання інноваційного розвитку регіону;
- формування системи фінансового стимулювання інноваційного розвитку регіону [2].

Дієвий механізм інноваційного розвитку регіону починається з ефективних організаційних кроків, які є основою організаційного механізму. Перш за все, це стосується створенню й підтримки умов для інноваційного розвитку в регіоні шляхом:

- сприяння впровадженню інноваційних технологій і випуску інноваційних продуктів на підприємствах регіону;
- формування трансферу технологій;
- реалізація регіональних програм підготовки й перепідготовки кадрів;
- сприяння впровадженню інноваційних проектів підприємствами регіону для потреб комунального господарства;
- забезпечення економічної безпеки суб'єктів інноваційної діяльності регіону;
- сприяння організації й проведенню семінарів і конференцій по інноваційним і науково-технічним питанням;
- проведення моніторингу інноваційної діяльності в регіоні;
- удосконалювання тарифної політики для підприємств і організацій регіону, що здійснюють інноваційну діяльність;
- супровід й контроль великих інноваційних проектів на рівні регіону [2].

Економічний механізм відповідає за стратегічне управління інноваційним розвитком регіону та пов'язаний з розробкою цілей, програм, проектів з урахуванням поточного соціально-економічного стану регіону, державної політики розвитку інновацій, інноваційного та виробничого потенціалу регіону, зовнішніх і внутрішніх факторів та потреб регіону в інноваціях [2].

Без належного фінансування, інноваційна діяльність в регіоні сильно обмежена.

Джерелами фінансової підтримки інноваційної діяльності є:

- а) кошти Державного бюджету України;
- б) кошти місцевих бюджетів і кошти бюджету Автономної Республіки Крим;
- в) власні кошти спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ;

- г) власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності;
- д) кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб;
- е) інші джерела, не заборонені законодавством України [4].

Оскільки бюджетне фінансування інноваційної діяльності в Україні незначне, фінансова політика регіонів у інноваційній сфері має бути спрямована на покращення інвестиційного клімату з метою формування венчурних фондів, фінансово-кредитних установ, залучення іноземних інвесторів.

Сталий інноваційний розвиток регіону невід'ємно пов'язаний із правильно сформованою регіональною інноваційною політикою, яка базується на використанні наявного інноваційного потенціалу із запровадженням комплексу економічних, організаційних, фінансових та інших заходів.

Список використаних джерел:

1. Боднарчук В. Д. Державне регулювання інноваційного розвитку регіону : Автореферат дис. кан. наук державного управління 25.00.02 / Академія муніципального управління. Київ, 2011. С. 22.
2. Доценко О. Ю. Механізм інноваційного розвитку регіону. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2012. № 3. – С. 31–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2012_3_7.
3. Луцків О. М. Регіональна інноваційна політика: особливості формування та проблеми реалізації. *Регіональна економіка*. 2015. № 2. URL: http://ird.gov.ua/pe/re201502/re201502_153_LutskiyOM.pdf.
4. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/40-15>.

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ГРОМАДСЬКИМИ ОБ'ЄДНАННЯМИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Г. П. Сторожук,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

У статті проводиться аналіз взаємодії органів місцевого самоврядування та громадських організацій в Україні, зазначається опис такої взаємодії. Визначається місце та роль органів місцевого самоврядування в процесі децентралізації державно-управлінських послуг.

Ключові слова: децентралізація, громадські організації, органи місцевого самоврядування.

Актуальність даної теми полягає в тому, що у сучасних умовах розвитку місцевого самоврядування в Україні впровадження місцевої політики, прийняття управлінських рішень неможливе без урахування інтересів територіальної громади як основи місцевого самоврядування. Специфіка такої ролі системи державного управління на місцевому рівні обумовлюється тим, що, по-перше, суб'єкт управління (держава, органи місцевого самоврядування) в нових умовах функціонування громадянського суспільства не може стояти над суспільством і вирішувати його долю; по-друге, будь-які самоорганізаційні об'єкти не завжди спроможні до раціонального самовизначення й саморегулювання. Тому державне управління має обумовлюватися потребами самоорганізаційних об'єктів суспільства, які проявляють себе у вигляді інтересів індивідів, їх колективів, спільностей, суспільства в цілому, і реагувати на ці потреби, пропонуючи відповідні управлінські рішення і дії, спрямовані на задоволення зазначених суспільних потреб в управлінні [1, с. 134].

¹ Науковий керівник: к.е.н., професор Якобчук В. П.

Таким чином можна дійти висновку, що внаслідок підвищення рівня і динаміки громадської самоорганізації відбуваються:

- розширення функцій органів місцевого самоврядування з урахуванням зростаючої диференціації інтересів різних верств населення;
- передача частини функцій, які виконує держава (органи місцевого самоврядування), громадським об'єднанням;
- зростання самовідповідальності громадян у захисті й реалізації своїх приватних інтересів через вплив на владу і контролю за владою.

Тобто громадські об'єднання, впливаючи на органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, контролюючи виконання ними своїх управлінських функцій, значно оптимізують та поглиблюють процеси децентралізації в системі *«держава – місцеве самоврядування – громадські об'єднання»*.

Якщо децентралізацію розглядати як процес передачі значної частини відповідальності, функцій і повноважень від центральних органів державної влади до місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, то результатом цього має стати розмежування повноважень, функцій і відповідальності щодо надання державних і громадських послуг між центральними та місцевими органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування.

Як зазначає В. М. Степаненко, в Україні «ще й досі залишається неподоланою психологічно-історична посткомуністична традиція масового скепсису та недовіри щодо будь-яких організацій та об'єднань, часто створених згори або ззовні, відсутність сталої традиції філантропії приватного бізнесу до фінансової та організаційної підтримки таких організацій, а відтак, їх залежність від фінансової фортуни донорських (в основному зарубіжних) фондів та організацій» [2, с. 12].

На практиці це підтверджується тим, що в Україні зареєстровано 80 тис. недержавних організацій різного спрямування, але реально діє лише близько 15 %. За показником членства в громадських організаціях Україна поступається не

лише країнам розвинених демократій, а й країнам центральної Європи та посттоталітарним країнам Латинської Америки. Водночас лише 11 % респондентів у щорічних опитуваннях різних соціологічних структур останніх років тією чи іншою мірою були задоволені станом справ у суспільстві і своїм становищем у ньому.

Одним з механізмів взаємодії громадських об'єднань та органів місцевого самоврядування є соціальний контракт. Демократична держава не може й не повинна здійснювати соціальне управління в усіх без винятку сферах суспільних відносин. Значну частку своїх функцій на місцях вона передає та певну частину ще й делегує структурам самоорганізації населення, чільне місце серед яких посідає місцеве самоврядування. У свою чергу, органи місцевого самоврядування мають змогу «поділитися» частиною своїх повноважень з громадськими об'єднаннями.

Деякі громадські організації, які довели свою ефективність, набули чималого авторитету в місцевих громадах і залучають до фінансування бюджетні джерела. По суті, органи місцевого самоврядування виступають як ініціатори соціального замовлення, а громадські організації, що за результатами конкурсу уклали відповідні контракти, є виконавцями. Ще одним механізмом є соціальне проектування – участь громадськості в прийнятті концептуальних управлінських рішень через створення та функціонування консультативно-дорадчих органів при органах місцевого самоврядування [3, с. 145].

Слід зауважити, що успішне функціонування будь-якого соціального інституту можливе лише за умови, що його діяльність підтримується широким громадським загалом. Адже діяльність суспільного механізму – це сума діяльностей окремих індивідів, об'єднаних в єдине ціле.

Уже на сучасному етапі, аналізуючи досягнення окремих громадських об'єднань, ми можемо констатувати, що становлення третього сектора як основного суб'єкта громадської ініціативи відбулося, його складові в окремих напрямках діяльності справляють відчутний вплив на державні структури

щодо представлення інтересів та захисту законних прав громадян.

Таким чином, можна підсумувати, що процес реформування системи державного управління в Україні тільки тоді буде наближатися до стандартів та критеріїв ЄС, коли основна частина державних та громадських послуг буде координуватися та надаватися органами місцевого самоврядування за участі органів самоорганізації населення та громадських об'єднань. Такий процес має реально наблизити владу до людей, тобто підвищити відповідальність держави за рівень добробуту населення.

На підставі аналізу особливостей функціонування механізмів взаємодії органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань можна сформулювати такі висновки щодо вдосконалення функціонування цих механізмів у сфері децентралізації державно-управлінських послуг:

- механізми взаємодії органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань мають спиратися на процедуру партнерства й співпраці, різноманітні форми фінансування взаємодії за рахунок різних джерел на основі відкритих конкурсів;

- для вдосконалення механізмів взаємодії між органами місцевого самоврядування та громадськими об'єднаннями з боку перших необхідно розробити програми координації дій та запровадити заходи спільного планування щодо визначення та розв'язання першочергових проблем регіонального та місцевого розвитку, визначити необхідні обсяги ресурсно-фінансового забезпечення. Громадські об'єднання, зі свого боку, повинні краще інформувати про свій потенціал, визначити заходи спільних дій щодо організаційно-правового забезпечення надання якісних послуг населенню, запровадити систему моніторингових оцінок якості управлінських послуг та доводити цю інформацію до населення, посилити контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування.

- доцільне ширше впровадження на ринку соціальних послуг системи соціального замовлення, тобто комплексу заходів організаційно-правового характеру для реалізації загальнодержавних та місцевих цільових соціальних програм і

соціальних проєктів за рахунок бюджетних коштів шляхом укладання соціальних контрактів на конкурсній основі. При цьому роль органів місцевого самоврядування полягає у визначенні пріоритетів соціальної політики, формуванні пакета соціальних замовлень, їх розміщенні та здійсненні контролю за реалізацією.

Створення ефективної системи взаємодії органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань в умовах децентралізації державно-управлінських послуг на рівні місцевого самоврядування залежить від результатів подальших досліджень щодо форм, методів, механізмів і чіткого законодавчого забезпечення такої системи.

Список використаних джерел:

1. Розвиток партнерства між місцевою владою та недержавним сектором у сфері надання громадських послуг: Монографія За заг. ред. Ю. П. Лебединського. – Ужгород: Патент, 2003. – 192 с.
2. Степаненко В. Українське громадянське суспільство. «Помаранчева» стадія становлення Віче. – 2005. – № 2. – С. 5–14.
3. Павленчик П. Т., Пухтинський М. О., Князев В. М. Розвиток місцевого самоврядування в Україні: стан, проблеми, перспективи. – К.: Логос, 2002. – 212 с.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЙОГО ПРОГНОЗНІ РОЗРАХУНКИ

О. Сторожук,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено зарубіжний досвід оподаткування прибутку підприємства та способи їх прогнозування. Обґрунтована необхідність змін форми стягнення податків.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Шевчук І. В.

Ключові слова: прибуток на прибуток, фінансові інструменти, підприємства, оподаткування, податкове адміністрування.

За допомогою такого фінансового інструменту як податок на прибуток підприємств можна регулювати вибір правової форми організації діяльності, обсяг різного роду іноземних інвестицій (прямі, капітальні), напрями розподілу прибутку (накопичення чи споживання), вибір джерел фінансування виробничої діяльності (самофінансування, залучені та позичкові кошти), розвиток окремих галузей економіки, розподіл та перерозподіл валового внутрішнього продукту, темпи економічного зростання.

Серед найбільш суттєвих розробок, що стосуються вивчення зарубіжного досвіду формування та функціонування системи оподаткування прибутку підприємств виокремимо праці таких вчених як: Т. Бутенко [1], О. Сторожук [3], А. Хомутенко [4], Р. Шумський [5], Я. Ярема [6] та ін.

За результатами податкової реформи в Україні було суттєво змінено порядок справляння податку на прибуток підприємств, що позначилось на особливостях функціонування даного податку та його фіскальному значенні. На сьогодні в Україні ставка оподаткування прибутку підприємств становить 18 %.

Таблиця 1

Ставка та спрямування корпоративного податку окремих країн світу в 2019 р.

Країна	Ставка податку	Спрямування надходжень	Країна	Ставка податку	Спрямування надходжень
Німеччина	30	Стимулювання інвестицій	Бельгія	29	Розвиток малого бізнеса
Іспанія	25		Люксембург	17	
Греція	28		Франція	31	
Ірландія	12,5		Таїланд	20	
Канада	26,5		Англія	19	
Португалія	21	Розвиток депресивних територій	Італія	24	Вирівнювання бюджетів різного рівня
Білорусь	18		Японія	30,62	
Китай	25		Росія	20	

Джерело: складено за даними [5, 7].

Ставки податку на прибуток у зарубіжних країнах варіюються у межах від 7,5 % (Узбекистан) до 55 % (Об'єднані Арабські Емірати). Це зумовлено цілями та напрямками податкової політики, яка реалізується у цих країнах. Нульова ставка податку на прибуток зафіксована в офшорних зонах – республіка Вануату, на острові Мен, Джерсі, Ангілья, Бермудських та Кайманових островах на островах Теркс і Кайкос [7]. Податкові ставки та напрями спрямування надходжень корпоративного податку у різних зарубіжних країнах відображено у табл. 1.

Аналізуючи ставку податку на прибуток підприємств в Україні, порівняно із іншими державами, бачимо, що вона є досить низькою. Але просто занижена ставка не виступає гарантією пожвавлення бізнес-середовища. Слід зазначити, що податок на прибуток підприємств в Україні схожий із податком на прибуток корпорацій у зарубіжних країнах. Питома вага корпоративного податку в доходах бюджетів зарубіжних країн різна: в США коливається від 8 % до 11 % [8], до 5,5 % у Франції та Німеччині, до 11 % у Великобританії [3].

За результатами Бюджету України 2018 р. податок на прибуток підприємств належить до бюджетоутворюючих податків (106,2 млрд. грн.), проте, в контексті фіскальної ефективності поступається податку на додану вартість (374,5 млрд. грн.), податку на збір на доходи фізичних осіб (229,9 млрд. грн.) та акцизному збору (132,7 млрд. грн.) (рис. 1).

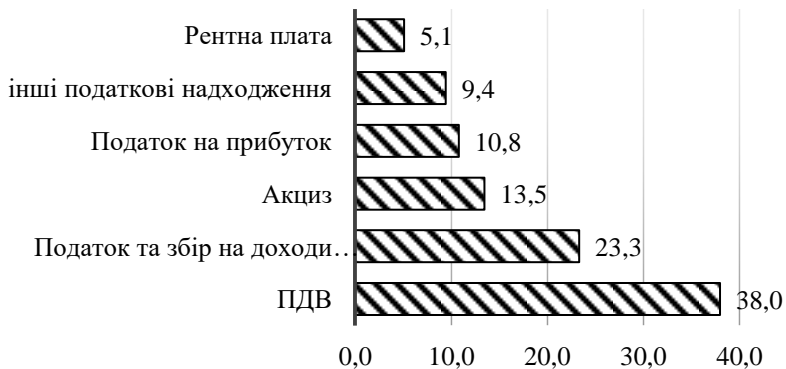

Рис. 1. Бюджетоутворюючі податки Зведеного бюджету України за 2018 р., млрд. грн.

Джерело: розраховано за даними ДКСУ [2].

Слід звернути увагу, що низький обсяг сплаченого податку в 2015 р. свідчить про зниження прибутковості діяльності підприємств у цей період з одночасним продовженням тенденції до зниження середньої суми надходжень бюджету від одного платника від даного виду податку. Відновлення економічного зростання у 2016-2018 рр. відразу позитивно відобразилося на надходженнях даного податку. У 2016 році податок на прибуток підприємств вперше від 2012 р. продемонстрував позитивну динаміку – до зведеного бюджету надійшло 60 2 млрд. грн., що на 25,5 млрд. грн., або на 73,5 %, більше, ніж у 2015 р. така ж тенденція спостерігалася і в наступні роки. Дана тенденція була пов'язана як із стабілізацією економічної ситуації, так і з остаточною відмовою від застосування авансового механізму сплати податку, за яким розмір податкового зобов'язання визначався з огляду на фінансові результати попереднього року і сплачувався рівними частками протягом року на місячній основі.

У контексті нашого дослідження здійснимо прогнозування обсягів податкових надходжень до зведеного бюджету України за допомогою інструментів економіко-математичного моделювання. Використаємо один із методів екстраполяції тренду – метод побудови трендової моделі на основі кривих зростання. Прогнозування показників здійснимо в програмі Microsoft Excel пакету Microsoft Office 2013 із застосуванням вбудованої функції програми «Лінія тренду» табл. 2).

Таблиця 2

Вихідні дані для прогнозу надходжень податку на прибуток підприємств до зведеного бюджету України

Назва показника	Моделі рівняння			
	Лінійна	Логарифмічна	Поліноміальна	Степенева
Рівняння регресії	$y = 6,9286x + 32,714$	$y = 15,584 \ln(x) + 41,449$	$y = 4,2143x^2 - 26,786x + 83,286$	$y = 44,579x^{0,2072}$
Коефіцієнт кореляції	$R^2 = 0,4413$	$R^2 = 0,2244$	$R^2 = 0,9311$	$R^2 = 0,1766$

Джерело: власні дослідження.

Отже, найбільш доцільним, на нашу думку, є використання поліноміального рівняння тренду для прогнозування податкових надходжень в Україні, оскільки відповідно до проведених розрахунків саме ця модель характеризується найбільшою адекватністю (рис. 2).

Згідно прогнозних розрахунків до кінця 2021 р. справляння податку на прибуток підприємств зросте до 240 млрд. грн.

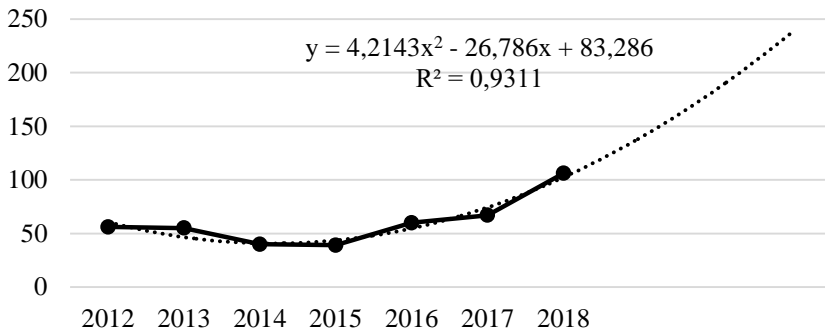

Рис. 2. Прогноз обсягів надходжень податку на прибуток підприємств до зведеного бюджету України у 2019-2021 рр.

Джерело: власні дослідження.

Таким чином, на даний час, механізм справляння податку на прибуток підприємств в Україні має бюджетоутворюючий характер. Прогнозні розрахунки мають тенденцію до збільшення обсягів справляння даного податку у зведеному бюджеті України. Проте існує потреба у змінах, що обумовлена розмаїттям об'єктивних причин (дефіцит бюджету, надмірні пільги, тінізація економіки, відтік капіталу) та суб'єктивних причин (низький рівень науково інноваційного підґрунтя оподаткування, глибокі протиріччя між інтересами держави та бізнесу, неефективна система податкового адміністрування) тощо.

Список використаних джерел:

1. Бутенко Т. В., Бутенко В. В. Переваги та недоліки використання різних форм оподаткування в Україні. Економіка:

реалії часу. 2017. №4 (32). С. 28–36.

2. Звіт про виконання Зведеного бюджету України Державна казначейська служба України. – Режим доступу : <https://www.treasury.gov.ua/ua> (дата звернення: 24.09.2019)

3. Сторожук О. В., Панура Ю. В. Податок на прибуток підприємств: вітчизняний та зарубіжний досвід. Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). 2013. № 3. С. 191–196.

4. Хомутенко А. Адаптація зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств до вітчизняної практики / А. Хомутенко, Ю. Бзова // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. – 2016. – № 7. – С. 112–131.

5. Шумський Р. В. Зарубіжний досвід побудови системи прибуткового оподаткування юридичних осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=33570> (дата звернення: 24.09.2019)

6. Ярема Я. Р. Адаптація зарубіжного досвіду оподаткування прибутку підприємств до вітчизняної практики / Я.Р. Ярема, І.М. Бей // Приазовський економічний вісник. – 2019. – Вип. 2 (13). – С. 320–325.

7. KPMG. Corporate tax rates table [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-andresources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html> (дата звернення: 24.09.2019).

8. United States Federal State and Local Government Revenue : веб-сайт. URL : <http://www.usgovernmentrevenue.com> (дата звернення: 20.03.2019).

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ ТА БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Н. М. Сторчай,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Ефективний соціально-економічний розвиток регіонів обмежується рівнем його забезпечення фінансовими ресурсами, основу яких складають доходи місцевих бюджетів. У цьому контексті процес бюджетної децентралізації набуває особливого значення, оскільки реформи у бюджетній сфері покликані створити економічні стимули для органів місцевого самоврядування щодо розвитку своїх територій, розширення власної податкової бази та ефективного використання бюджетних коштів.

Ключові слова: децентралізація, місцеві фінанси, місцеве самоврядування, ресурсний потенціал, податки і збори, фінансові ресурси, фінансовий аспект.

Підвищення незалежності органів місцевого самоврядування у вирішенні проблем, що виникають в межах відповідних територій, у тому числі і розпорядженні своїми ресурсами, вимагає більш ширшого та творчого підходу до управління місцевими фінансами. Сама ж система управління місцевими фінансами повинна бути розглянута з позицій посилення ролі органів місцевого самоврядування як суб'єктів управління ресурсним потенціалом територіальних громад у всіх його проявах.

Серед найбільш вагомих напрацювань у сфері фінансово-бюджетної децентралізації присвятили свої фундаментальні праці такі вчені, як Т. Безверхнюк, Г. Возняк, Ю. Ганущак, О. Кириленко, І. Луніна І. Стефанюк, А. Ткачук та інші.

Головним стратегічним завданням модернізації системи державного управління та територіальної організації влади, яка

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Симоненко Л. І.

сьогодні здійснюється, є формування ефективного місцевого самоврядування, створення комфортних умов для проживання громадян, надання їм високоякісних та доступних публічних послуг. Досягнення зазначених цілей неможливе без належного рівня економічного розвитку відповідних територій, їх фінансового забезпечення і достатніх джерел для наповнення місцевих бюджетів [4].

Для всіх вже очевидно, що отримані громадами нові фінанси та нові повноваження стали новими можливостями для розвитку та руху вперед до підвищення якості життя українців. Органи місцевого самоврядування тепер самостійно вирішують, які потреби є першочерговими і на які проекти слід спрямувати кошти. Але дуже важливо навчитися ефективно управляти ресурсами, визначати пріоритетні напрями, планувати розвиток громади [3].

Саме фінансовий аспект є одним із найсуттєвіших, від якого, у великій мірі, залежить успішність функціонування об'єднаних територіальних громад. Наявність економічно активних суб'єктів підприємницької діяльності, достатня кількість кваліфікованих трудових ресурсів, розвинена промислова та соціальна інфраструктура – все це та багато іншого є основою для успішного розвитку громади.

Результатом реформи стало підвищення зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, пошуку резервів їх наповнення, покращення ефективності адміністрування податків і зборів. Об'єднані громади показують високі і динамічні темпи приросту власних доходів. У частині використання коштів увага акцентується на необхідності формування найбільш оптимальної структури бюджетних видатків, створенні ефективного не надто чисельного управлінського апарату, здійсненні постійного аналізу витрачання бюджетних коштів і упередженні випадків їх нерационального витрачання. І, тому цей аспект підлягає поглибленому вивченню і аналізу [3].

Наприклад, показниками, які характеризують фінансові аспекти діяльності об'єднаних територіальних громад можуть бути:

1) доходи на душу населення (співвідношення обсягу надходжень доходів загального фонду без трансфертів до кількості мешканців відповідної ОТГ);

2) рівень дотаційності бюджетів (співвідношення обсягу базової чи реверсної дотації до суми доходів загального фонду ОТГ без урахування субвенцій з державного бюджету);

3) питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах ОТГ (відсоткова частка видатків на утримання апарату управління органів місцевого самоврядування у сумі доходів загального фонду без урахування трансфертів з державного бюджету);

4) питома вага заробітної плати у видатках загального фонду (відсоткова частка проведених із загального фонду бюджету видатків на заробітну плату з нарахуваннями до обсягу видатків загального фонду бюджету без урахування трансфертів, перерахованих з бюджету ОТГ до інших бюджетів).

Однак, наведені фінансові показники дозволяють сформувати лише загальне уявлення про фінансовий потенціал громад. По суті, вони:

- є статичною інформацією, яка відображає стан речей на відповідну дату;

- відображають окремі, найбільш суттєві, напрямки фінансово-бюджетної діяльності громад;

- дають можливість здійснювати порівняльний аналіз ідентичних параметрів у розрізі різних громад в межах однієї області та між різними областями.

Одночасно з цим слід також зазначити, що для формулювання обґрунтованих висновків необхідно провести більш глибокий аналіз фінансових показників конкретних громад, виявляти причинно-наслідкові зв'язки між рівнем розвитку соціальної та промислової інфраструктури, підприємницьким та ресурсним потенціалом території, демографічними чинниками і т.п. [2].

Отже, поняття дієздатності громад, яке у стандартних процедурах традиційно описується забезпеченістю відповідними ресурсами та здатністю ефективно використовувати публічні кошти, має бути розширене до

масштабів інтегральної характеристики спроможності громади до стратегічного розвитку на основі задіяння усіх доступних (централізованих та децентралізованих, публічних та приватних) ресурсів.

Децентралізація як системний процес має власні чинники успішності, які можна чітко означити. Успіх обумовлений синтетичним характером децентралізації, оскільки вона проводиться одночасно у сфері управління, у сфері фінансів та у сфері надання послуг громадянам. Такі складові реформи децентралізації підсилюють одна одну, дозволяють виявити сильні і слабкі сторони децентралізації та реформ, що проводяться, а в кінцевому підсумку забезпечують безпосередній позитивний ефект, відчутний для кожного члена громади; кожний досягнутий етап формує передумови для наступного, що загалом складає стратегію продовження реформи. Прогрес у формуванні спроможних територіальних громад став можливим завдяки суспільному запиту на децентралізацію влади та політичній волі ключових суб'єктів змінити «правила гри».

Децентралізація у сфері бюджетних відносин, яка полягає, у зміцненні дохідної спроможності територіальних громад, певною мірою створювала підґрунтя для наступних етапів децентралізації, оскільки з початку реформування у 2015 році стосувалася усіх (а не лише об'єднаних) територіальних громад. Бюджетна міцність територіальних громад послідовно зростає; щороку спостерігається збільшення дохідної частини місцевих бюджетів. Найвагомішим результатом бюджетної децентралізації є зростання частки місцевих податків та зборів у доходах місцевих бюджетів з 2,5 % у 2012-2014 роках до 30 % у 2018 році, в основному за рахунок передання окремих податків та зборів до місцевих бюджетів. Частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті становить понад 50 %, для порівняння, у 2014 році ця частка складала 42 %. Стандарт співвідношення доходів державного та місцевих бюджетів більшості країн ЄС – 50:50 – може вважатися досягнутим. Через місцеві бюджети в Україні перерозподіляється понад 15 % ВВП [1].

Однією з найбільших проблем правової сфери є зволікання із впровадженням змін до Конституції, необхідних для

повноцінного втілення Концепції реформування місцевого самоврядування [6]. Такі зміни, зокрема, мають передбачати зміну адміністративно-територіального устрою, надання органам місцевого самоврядування ширших повноважень, уточнення обов'язків державних адміністрацій (префектур). Відповідно до Концепції [6], об'єднані територіальні громади мають сформувати новий базовий рівень адмінтерустрою та надати підґрунтя для трансформації районного рівня влади. Нині невизначеність нової компетенції районів призводить до паралелізму адміністрацій, спротиву децентралізації, труднощів розподілу послуг між ОТГ та органами місцевого самоврядування, що продовжують підпорядковуватися району. Між тим, законопроект № 8051 «Про засади адміністративно-територіального устрою» [5] не розглянуто з часу його реєстрації у Верховній Раді України у лютому 2018 р. Без його ухвалення громади та місцеві еліти, представлені в органах державної влади та місцевого самоврядування, відчують брак передбачуваності реформи децентралізації та послідовності змін адміністративно-територіального устрою. Відсутність конституційних змін викликає у досить широких колах сумніви щодо необоротності реформи децентралізації [1].

Децентралізація бюджетної системи є незавершеною, але питання подальшого реформування є важливим для підвищення якості надання послуг громадянам та зростання ефективності використання бюджетних коштів. Підвищити ефективність проведення реформи бюджетної децентралізації в Україні допоможе насамперед чітке розділення функцій і відповідальності між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також забезпечення місцевих бюджетів тією кількістю коштів, які потрібні для покращення надання послуг населенню.

Список використаних джерел:

1. Децентралізація влади: як зберегти успішність в умовах нових викликів? / Національний інститут стратегічних досліджень : Аналітична доповідь / Жаліло Я. А. та ін. Київ, 13 грудня 2018 р. URL: <http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/PP-Decentralization-ready-474fa.pdf> (дата звернення: 15.09.2019).

2. Експерти презентували аналітичні показники виконання бюджетів ОТГ за I-ше півріччя 2019 року у розрізі областей / В. Венцель, І Герасимчук. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/11503> (дата звернення: 17.09.2019).

3. Книга успіхів: Короткі історії про те, як децентралізація впливає на життя громад. Київ : USAID, Асоціація міст України, 2018. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/knyga_uspihiv_0.Pdf (дата звернення: 25.09.2019).

4. Місцеві фінанси та бюджетна децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/finance> (дата звернення: 19.09.2019).

5. Про засади адміністративно-територіального устрою : Проект Закону України від 22 лют. 2018 р. №8051. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63508 (дата звернення: 15.09.2019).

6. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (дата звернення: 15.09.2019).

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Р. Г. Стретович,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Менеджмент» спеціалізація «Менеджмент ЗЕД»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено європейський досвід митно-тарифного регулювання діяльності підприємств. Запропоновано напрями удосконалення існуючих заходів тарифно-митного регулювання міжнародної торгівлі з урахуванням зарубіжного досвіду.

¹ Науковий керівник: д.е.н., доцент Куцмус Н. М.

Ключові слова: підприємства, мито, митно-тарифне регулювання, міжнародна торгівля.

Для регулювання зовнішньої торгівлі у всіх розвинених країнах світу використовуються заходи тарифно-митного регулювання міжнародної торгівлі. На практиці, митний тариф та митні платежі виступають дієвими фіскальними, протекціоністськими та регулятивними інструментами.

Використання митно-тарифного регулювання діяльності підприємств має регіональні та національні особливості, що пов'язано із різними підходами до розуміння ролі держави в національній зовнішньоекономічній політиці, позицією щодо необхідності та ступеню захисту внутрішніх товаровиробників та іншими обставинами. Тому, пошук напрямів удосконалення митно-тарифного регулювання діяльності підприємств в Україні доцільно починати із вивчення провідного міжнародного досвіду тарифно-митного регулювання міжнародної торгівлі, зокрема – досвіду країн-учасниць ЄС.

ЄС є прикладом найбільш високорозвиненого митного союзу у світовій історії. Митний союз, згідно з Римською угодою, став основою функціонування європейської спільноти, відправною точкою для подальшої економічної інтеграції країн-учасниць ЄС. Досвід, накопичений при створенні і розвитку митного союзу, має величезну цінність для потенційних країн-учасників інтеграційних процесів на пострадянському просторі.

ЄС, як суб'єкт міжнародного публічного права, бере участь у міжнародних відносинах та укладанні міжнародних договорів. На даний час система митно-тарифного регулювання країн-учасниць ЄС є єдиною системою і базується на загальних принципах: сприяння торгівлі, інвестиціям та гармонійним економічним відносинам між країнами-учасницями ЄС та їх партнерами; заохочення сталого розвитку тощо.

Вивчаючи європейський досвід митно-тарифного регулювання, можна виділити дві основні сфери такого регулювання: 1) відносини всередині митного союзу, утвореного державами-членами ЄС; 2) торговельні відносини ЄС із третіми країнами [3].

Відносини всередині ЄС регулюються актом про Єдиний митний тариф ЄС (1968 р.), Митним кодексом ЄС (1994 р.) та іншими нормативними документами у сфері митного регулювання. За межами компетенції ЄС залишаються питання митних правовідносин на національному рівні митного регулювання. Інституціональна основа митної служби, система і структура митних органів, статус, відповідальність за митні правопорушення та злочини не регламентуються на рівні ЄС. Ці питання вирішуються на рівні національного законодавства кожною країною-учасницею ЄС самостійно.

Митний кодекс ЄС встановлює, що стягнення митних платежів у межах ЄС відбувається на підставі Єдиного митного тарифу, який є найважливішим інструментом митно-тарифного регулювання [4].

Єдиний митний тариф ЄС щорічно визначається уповноваженою Комісією [2], в його основі лежить спрощена (8-значна) та розширена (13-значна) номенклатура, де:

- перші 6 знаків – код товару;
- 7-8 знаки – додаткова деталізація;
- 9 знак – зарезервована для статистичних цілей окремих країн-членів ЄС;
- 10-13 знаки деталізують тарифні позиції, забезпечуючи можливість регулювання імпорту окремих категорій товарів, що не заповнюють цілком всю тарифну позицію.

Офіційне видання тарифу має двоколончасту структуру. Перша колонка містить автономні (законодавчо встановлені) ставки мит. Ці ставки є максимальними і застосовуються зрідка. Мита на більшість товарів складають від 4 до 25 %, хоча оподаткування автотранспортних засобів сягає 29 %, цукру – 80 %, тютюнових виробів – 180%. Насіння, корм для худоби, деякі тваринні продукти, мінеральні продукти (крім палива), дерево, гума імпортуються безмитно [2]. У другій колонці зазначені конвенціональні ставки мит, які відносяться до товарів країн-членів СОТ, а також третіх країн, з якими ЄС уклало відповідні угоди. На практиці, конвенціональні ставки мит застосовуються до товарів будь-якого походження.

Європейський досвід митно-тарифного регулювання включає розгалужену систему тарифних преференцій. Вони активно використовуються як на одно- так і на двосторонній основі, перш за все, у відносинах з країнами, що розвиваються (для таких країн стягнення стандартних ставок митного тарифу ЄС, у багатьох випадках, є фактором, що істотно знижує конкурентоспроможність їх продукції на європейському ринку).

В ЄС функціонує шість схем надання тарифних преференцій. Найбільш поширеною є схема Загальної системи преференцій (ЗСП), наданих країнам, що розвиваються. Походження товарів, підпадають під цю схему, повинно відповідати правилам, визначених угодою про ЗСП і підтверджуватися сертифікатом походження за формою «А». Необхідним є також дотримання вимоги прямого відвантаження товару з країни-експортера ЄС. Митом не обкладаються всі вироблені в країнах, що розвиваються, за винятком деяких «чутливих» товарів, виведених за межі схеми ЗСП (чорні метали, текстиль). Ввезення продукції у ЄС обмежується певними квотами або може бути предметом обмежень.

Для таких країн, як Болівія, Колумбія, Перу, Нікарагуа та інші преференції діють у розширеному обсязі. Для таких країн, як Китай чи Гонконгу, навпаки, обмеження більш жорсткі.

Останнім часом ЄС застосовує тарифні преференції по відношенню стосовно 200 країн і територій з метою зміцнення економічних зв'язків і підтримки країн, що розвиваються. Серед членів ГАТТ-СОТ тільки кілька країн не користуються презерваціями в ЄС, серед яких: Австралія, Гонконг, Канада, Нова Зеландія, Росія, Сінгапур, США, Південна Корея, Японія.

Якщо говорити про регіональні відмінності митно-тарифного регулювання, то тут цікавим є досвід Польщі та Угорщини. Зокрема, польський митний тариф передбачає наявність чотирьох видів митних ставок: основні (конвенційні), преференційні, автономні та знижені [1]. При цьому, знижені ставки застосовуються Польщею для країн, із якими підписано угоди про вільну торгівлю (країни Центрально-європейської асоціації вільної торгівлі, Європейської асоціації вільної торгівлі та країни Балтії).

В Угорщині митно-тарифне регулювання здійснюється відповідно до законодавства ЄС, оформлення митних процедур – згідно Єдиного адміністративного документа, що застосовується у країнах ЄС. Наразі, в країні відбувається лібералізація торговельної політики та орієнтація на поступове зниження митних ставок на фоні державної підтримки аграрного сектора та ряду інших вразливих галузей угорської економіки.

Отже, вивчення європейського досвіду митно-тарифного регулювання дозволяє виділити перспективні напрями удосконалення системи такого регулювання в Україні. По-перше, в Україні варто взяти за основу європейську товарну номенклатуру зовнішньоекономічної діяльності, оскільки європейський аналог є менш розгалуженим і ієрархічним, що створює менше підстав для шахрайства з декларуванням. По-друге, необхідним є приведення вітчизняного митного законодавства у повну відповідність до норм і вимог європейського митного права, що забезпечить перехід Української системи митно-тарифного регулювання на ті інструменти, які використовуються в ЄС і не суперечать принципам СОТ та ЄС. По-третє, для контролю за процедурами митного оформлення в Україні доцільно активно розробляти та використовувати ІТ, яке допоможе зробити систему митно-тарифного регулювання більш прозорою, зрозумілою, вільною від корупційних та шахрайських ознак.

Список використаних джерел:

1. Голинський Ю. О., Павелчак А. В. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності та його удосконалення. Молодий вчений. 2018. № 10(2). С. 749–752.
2. Живора Г. Угода про асоціацію з ЄС: економічні наслідки для України. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Науки: економіка, політологія, історія. 2014. № 8 (216). С. 107–121.
3. Кузняк Б. Я., Свічкарь В. А. Особливості митного регулювання в країнах Європейського Союзу. Ефективна економіка. 2018. № 4.
4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/9.pdf

4. What is the Common Customs Tariff? European Commission. URL: www.ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_duties/tariff_aspects/index_en.htm

ЗАПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ПОВЕРНЕННЯ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

*В. Ю. Телень,
І. М. Угланов,
студенти ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Обґрунтовано необхідність впровадження системи управління якістю для підвищення комунікацій між виконавчими органами Вінницької міської ради та жителями міста.

Ключові слова: управління якістю, громадяни, органи місцевого самоврядування, управлінські рішення.

Одна з проблем, яка стоїть перед суспільством, – довіра громадян до органів місцевого самоврядування. Для України це достатньо складне та суперечливе питання.

В ідеалі органи місцевого самоврядування повинні відгравати важливу роль в формуванні громадянського суспільства, так як до їхніх задач входить надання якісних, економічно обґрунтованих послуг з врахуванням законодавчих вимог та обов'язковим дотриманням принципу справедливості. В екстремальних ситуаціях органи місцевого самоврядування покликані забезпечити стабільність та керованість території, на якій вони знаходяться. Стандарт ISO 9001 можна використовувати для вирішення цих завдань.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Іванюк О. В.

Основою запровадження та функціонування Системи управління якістю в виконавчих органах Вінницької міської ради є міжнародний стандарту ISO 9001:2015 «Системи управління якістю. Вимоги». Цей стандарту є найменшим підручником з менеджменту, але найоб'ємнішим за змістом. Ним визначені вимоги, яким повинна відповідати система якості, щоб гарантувати постійну відповідність послуг вимогам замовника. Цей стандарт розроблений Міжнародною організацією зі стандартизації (ISO) для того, щоб підприємства і організації могли використовувати його як основу при розробці власних систем.

Назва ISO походить від грецького слова ISOS, що означає – «рівний». Це слово стало основою для створення універсальної англomовної назви для Міжнародної організації зі стандартизації (International Organization for Standardization).

ISO – це слово найчастіше асоціюється з системою управління якістю ISO 9001. Однак концепція ISO. Набагато більше, ніж один стандарт. Каталог стандартів ISO містить понад 12000 одиниць міжнародних стандартів. У середньому за рік приймається понад 500 стандартів.

Абревіатура ISO 9001 – це, власне, система управління з точки зору якості.

Термін «Система управління якістю» передбачає системний підхід до управління організацією і зовсім не означає якусь відокремлену (ізолювану) систему, яку потрібно створити всередині організації. Для кожної організації – своя система управління. Питання в тому, що це за система і куди веде її застосування: до постійного покращення чи навпаки.

Основне завдання управління якістю – встановлення причин виникнення невідповідної продукції, де б вони не виникали, усунення цих причин та попередження їх повторного виникнення, забезпечення виробництва продукції, що буде повністю відповідати вимогам стандартів і споживача.

Суть системи управління якістю в виконавчих органах Вінницької міської ради полягає в тому, що всі види діяльності, які здійснюються в структурних підрозділах і так чи інакше впливають на якість послуг, організовуються й управляються системно.

Застосування системи управління якістю було стратегічним рішенням для виконавчого комітету Вінницької міської ради, що допомагає поліпшити результати діяльності та забезпечити міцну основу для ініціатив, орієнтованих на сталий розвиток.

Ідея запровадження системи управління якістю зародилася ще в 2006 році, коли муніципальні послуги надавались, так би мовити, по «старинці», адже запровадження системи управління якістю сприяє позитивним змінам, які відчутні як для працівників, так і для замовників/споживачів послуг.

Так, у 2006 році була затверджена Політика у сфері якості – яка є загальними намірами та спрямованістю пов'язаною з якістю і Цілі у сфері якості на відповідний рік – прагнення у сфері якості.

Система управління якістю в виконавчих органах ВМР покликана забезпечити якість послуг і «настроїти» цю якість на очікувану споживачами (замовниками).

Сучасна система управління виконавчих органів міської ради забезпечується процесним підходом, командною роботою та достовірною інформаційною базою про реальний стан діяльності, існуючі проблеми та ризики кожного структурного підрозділу. Саме достовірна інформація, своєчасно отримана найвищим керівництвом дозволяє оперативно скорегувати діяльність і запобігти тим відхиленням, які можуть суттєво вплинути на послуги. Тому незамінним помічником найвищого керівництва є внутрішній аудит. Так щороку, відповідно до плану, проводяться 2 таких аудити. Метою зазначених аудитів є дослідження Систем управління якістю, протидії корупційним загрозам та інформаційної безпеки, в процесах виконавчих органів Вінницької міської ради відповідно до стандарту: EN ISO 9001:2015.

Існує думка, що внутрішній аудит – своєрідний рентген. Він «висвітлює» сильні і слабкі сторони діяльності організації, є джерелом її життєвої сили, містить в собі той потенціал, який дає можливість організації функціонувати на повну силу.

Наглядові та стратегічні аудити, як засіб вдосконалення системи управління якістю, проводяться зовнішньою

незалежною організацією, що здійснювала сертифікацію та видала сертифікат. Такі аудити дозволяють контролювати постійну відповідність системи, вимогам міжнародного стандарту. Щорічно проводяться 2 наглядових аудити аудиторами BSI Group Polska Sp. Z o. O. 3 травня 2007 року, коли вперше був отриманий сертифікат відповідності повноважень органу місцевого самоврядування міжнародному стандарту ISO 9001, усі сфери діяльності Вінницької міської ради були визнані такими, що відповідають вимогам стандартам EN ISO 9001.

За упови правильного застосування ISO 9001:2015 гарантує, що обіцянки які організація дає своїм клієнтам будуть дотримані, але це означає необхідність мати ефективну замученість менеджменту і дотримання вимог стандарту. Це означає, що ключові процеси визначені належним чином та цикл безперервного вдосконалення, ключова характеристика СУЯ повністю введена в дію.

Якісне управління, яке забезпечує стандарт ISO 9001:2015, дійсно величезна допомога виконавчим органам Вінницької міської ради.

Основними перевагами впровадження системи управління якістю є те, що вона створює можливість підвищення рівня управління органу місцевого самоврядування для досягнення прозорості і публічності в діяльності.

Більш конкретно перевагами впровадження системи управління якістю для виконавчих органів Вінницької міської ради є:

- впорядкування і регламентування (виконання послідовності дій згідно із затвердженими процедурами) діяльності;
- можливість підвищення рівня внутрішнього документообігу, чіткішого розподілу повноважень, завдань та відповідальності через прописування процесів і управління ними;
- підвищення якості надання послуг громадянам, поінформованості про це та врахування їхніх потреб і очікувань;

- раціональне та ефективне використання ресурсів, особливо людських;
- збільшення перспектив щодо контактів з потенційними грантодавцями та інвесторами.

Отже, впровадження системи якістю, завдяки підвищенню комунікацій між виконавчими органами Вінницької міської ради та жителями, сприяє підвищенню результативності та ефективності місцевого самоврядування, дає можливість постійно вдосконалювати та покращувати якість послуг, які надаються жителям, забезпечує їх стабільний рівень, дає можливість забезпечити мотивацію та задоволеність персоналу за рахунок кращої організації його роботи, сприяє зменшенню необґрунтованих або зайвих витрат (у тому числі, витрат часу), підвищує якість управлінських рішень та прозорість механізму їх прийняття.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ АГРОБІЗНЕСУ

К. А. Ткачук,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено сутність ефективної діяльності в ринкових умовах та функціонування сільськогосподарських товаровиробників та систематизовано наукові дослідження із зазначеної проблеми у сфері агробізнесу.

Ключові слова: агробізнес, ефективність, сільськогосподарські товаровиробники, економічна ефективність.

В умовах ринкових відносин, серед важливих проблем економіки будь-якого підприємства центральною завжди була і

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Вітвіцький В. В.

залишається проблема збереження його існування в довгостроковому періоді як самостійного суб'єкта господарювання. Досягти цього можна лише за умови забезпечення конкурентоспроможного, ефективного виробництва. Тому виникає необхідність дослідити сутність ефективності діяльності в ринкових умовах функціонування сільськогосподарських товаровиробників та систематизувати наукові дослідження із зазначеної проблеми у сфері агробізнесу.

Останніми роками приділяється значна увага різним аспектам визначення ефективності діяльності аграрних підприємств. Так, зокрема поглиблену увагу щодо даної проблематики приділяли відомі науковці, такі як: В. Андрійчук, О. Біттер, О. Варченко, С. Кваша, А. Даниленко, Б. Пасхавер, П. Саблук, О. Шпичак та ін. Однак певна частина концептуальних позицій потребує переосмислення у зв'язку з новими вимогами практики, зумовленими формуванням ринкового механізму господарювання.

Впродовж тривалого періоду досліджень щодо визначення і трактування категорії ефективності, відбувалося трансформування її в поняття економічної ефективності виробництва. Це пов'язано, насамперед, із зіставленням ефекту від економічної діяльності суб'єктів господарювання з витраченими на його одержання економічними ресурсами, які є обмеженими і вимагають постійного відтворення.

Зважаючи на це, ряд науковців відмічають, що ефективність виробництва є складовою частиною теорії відтворення, яка відображає відносини з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ та послуг, тобто ефективність, як економічна категорія застосовується для характеристики усіх стадій процесу відтворення [3, 4]. Здебільшого дослідники додають ще й те, що ефективність у виробництві означає розподіл ресурсів між виробництвом різних видів товарів з метою мінімізації виробничих витрат.

Чимало економістів вважають ефективність – формою вираження мети виробництва, що означає результативність, міра одержання користі [1, с. 9]. В цьому контексті наголошується на удосконаленні в організації виробництва, що в кінцевому

результаті має одну мету – збільшення власного доходу, а, значить, і поліпшення умов працівників.

Дещо іншим є трактування В. В. Кулішова, який зазначає, що ефективність – засіб дій, що забезпечує в результаті здійснюваних зусиль і витрат ресурсів одержання максимального результату [6, с. 164].

Вищезазначені тлумачення поняття «ефективності» є досить різними, проте занадто стислими і не мають повного змістового навантаження. Домінуючим підходом більшості визначень є визначення ефективності, як максимальної кількості продукції при мінімальній кількості затрачених ресурсів. Таким чином, економічна ефективність діяльності характеризує зв'язок між встановленою кількістю одиниць залучених ресурсів і отриманою, в результаті, кількістю потрібного продукту. Зростання кількості виробленого продукту, отриманого від даного обсягу витрат, означає підвищення ефективності, а зменшення обсягу виробленого продукту за рахунок даної кількості витрат вказує на зниження ефективності.

Досліджуючи ефективність виробничих систем аграрної сфери, Н. Попов виокремлює шість основних видів економічної ефективності: ефективність сільського господарства як галузі, ефективність окремих галузей сільського господарства, ефективність виробництва окремих видів продукції, ефективність підприємств, їх структурних підрозділів [8, с. 149]. Також часто науковці виділяють технологічну, економічну та соціальну ефективність, вирізняючи при цьому різні рівні її визначення: АПК країни, сільського господарства, підприємства, окремого виду продукції [7, с. 60].

Погоджується із науковими підходами до визначення основних видів ефективності В. Г. Андрійчук. В своїх працях автор зазначає, що ефективність – це економічна категорія, що відображає співвідношення між одержаними результатами і витраченими на їх досягнення ресурсами [2, с. 397]. Варто відмітити про те, що вчений, поділяючи на технологічну, економічну, соціальну та екологічну, особливий наголос робить на технологічній ефективності – „результат взаємодії факторів виробництва, що характеризує досягнуту продуктивність живих організмів, які використовуються в сільському господарстві як

засоби виробництва». Автор наголошує про безпосередній вплив технологічної ефективності на економічну ефективність діяльності суб'єктів господарювання. Істотною особливістю є та обставина, що при її визначенні до уваги не беруться витрати, понесені суб'єктами господарювання для отримання відповідної продуктивності.

Про соціальну ефективність на рівні підприємства автор висловлюється як про ступінь задоволення потреб колективу підприємства, його власників у засобах і умовах життєзабезпечення.

За його словами, виділення екологічної ефективності в самостійну форму зумовлене двома причинами. Перша – необхідністю створення екологічно безпечного для людей і тваринного та рослинного світу довкілля, за якого зберігається біологічна рівновага і водний баланс території, здійснюється виробництво екологічно чистої продукції і не допускається забруднення навколишнього середовища хімічними засобами сільськогосподарського призначення. Друга причина – потребою в існуванні індикатора для означення гармонійного розвитку виробництва. Такий розвиток досягається тоді, коли позитивні зрушення в економічній ефективності діяльності аграрних формувань супроводжуються такими самими зрушеннями в соціальній та екологічній ефективності.

Щодо різноманітності зазначених видів ефективності, попри певні розбіжності в деталях, усе викладене відображається у загальноприйнятому погляді на їх суть, виділяючи економічну, технологічну соціальну та, не менш важливу, екологічну ефективність діяльності аграрних підприємств. Їх розвиток базується на досягненнях відповідно економічних, організаційно-технологічних, соціальних та екологічних умов діяльності підприємства, направлених на економію затрат на виробництво при одночасному досягненні найефективнішого результату.

Зважаючи на особливість діяльності підприємств аграрної сфери, вказані види ефективності можна застосувати з урахуванням критеріїв їх значущості. Правомірним, на наш погляд, є поетапний підхід в якому визначається «проміжна» ефективність, що базується на основі «проміжних» результатів і

«кінцева» ефективність, тобто та, яка розраховується при наявності головних показників результату і витрат. Після цього, для більш якісного аналізу виконаної роботи та подальшого планування своєї діяльності, пропонуємо визначити так звану «порівняльну» ефективність, яка передбачає синтез показників перших двох видів ефективності. Використання запропонованого підходу дасть можливість зарання уникнути проблем, пов'язаних із тривалим процесом виробництва аграрної продукції. Окрім цього, для більш детального виявлення специфічних особливостей діяльності підприємств сфери агробізнесу, пропонуємо досліджувати та характеризувати ефективність їх діяльності за вказаними ознаками (рис. 1).

Рис. 1. Системний підхід до визначення категорії «Ефективність діяльності»

Варто відмітити що в сучасній літературі зустрічаються нові підходи до поняття та визначеності ефективності, суть яких закладена не в кінцевому результаті, а в ефективності

використання кожного з виробничо спожитих ресурсів. Такий підхід є досить конкретизований, оскільки він дає відповідь на запитання яка продуктивність і рентабельність використання основного та оборотного капіталу, продуктивності праці, матеріало-, капітало-, і працевіддачі, тобто визначається ефективність тих ресурсів, які брали безпосередню участь у процесі створення відповідного ефекту.

Значення ефективності діяльності підприємств сфери агробізнесу полягає у отриманні максимально корисного результату за умови мінімізації витрат на попередньо визначений обсяг ресурсів. Практичне втілення вищезазначеного підходу надає можливості досягти бажаного результату. Така категорія може визначати і стратегію розвитку аграрних підприємств, яка містить комплекс рішень щодо вибору напрямів діяльності та включає модель дій, які формують оптимальне використання наявного потенціалу і дають можливість створення сприятливих внутрішніх та зовнішніх умов для успішного подолання невід'ємних ризиків у процесі господарювання.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз / В. Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2005. – 292 с.
2. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств / В. Г. Андрійчук; [підручник, 2-ге вид., доп. і перероблене]. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Економічна енциклопедія: у 3-х т. / [Редкол.: ...С. В. Мочерного (відп. ред.) та ін.]. – К.: Академія, 2000. – Т. 1. – 864 с.
3. Гамільтон Дж. Методичний посібник до «Мікроекономіки» Роберта С. Піндайка та Данієла Л. Рубінфелда / Дж. Гамільтон; пер. з англ. А. Олійник та Р. Сільський. – К.: Основи, 1996. – С.158.
4. Долан Э. Дж. Рынок: микроэкономическая модель / Э. Дж. Долан, Д.Е. Линдсей; пер. з англ. В. Лукашевича и др. [под. общ. ред. Б. Лисовика и В. Лукашевича], 1992. – С. 12.

5. Ільчук М. М., Коновал І. А., Ус С. І. Методичні підходи до оцінки ефективності підприємницької діяльності аграрної сфери. Економіка АПК. 2017. № 5. С. 51–58.

6. Кулішов В. В. Економіка підприємства: теорія і практика / В. В. Кулішов. – К.: Ніка-Центр, 2002. – 212 с.

7. Маркіна І. А. Методологічні питання ефективності управління // Фінанси України. – 2000. – №6. – С. 25–30.

8. Попов Н. А. Экономика сельского хозяйства / [учеб.]. – М.: Дело и Сервис, 2000. – 368 с.

9. Розвиток підприємництва і кооперації: інституціональний аспект : монографія / Лупенко Ю. О. та ін. ; за ред. М. Й. Маліка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2016. – 429 с.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Н. Торовіна,

Д. Борисенко,

студентки,

С. В. Чугаєвська,

кандидат економічних наук, доцент,

Житомирський національний агроекологічний університет

Без сумніву, трудова міграція населення залишається однією із найсуттєвіших проблем сьогодення. За даними Інституту демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України, до 2030 року населення України скоротиться до 30 мільйонів осіб. І справа не лише у високій смертності – українці продовжують залишати країну в пошуках кращого життя [1]. Основна причина міграції – відсутність достатніх можливостей задля реалізації власних потреб та цінностей. Саме тому, дослідження присвячене комплексному статистичному вивченню причин міграції робочої сили в Житомирській області.

Ключові слова: трудова міграція; причини та фактори трудової міграції населення.

Вивчення причин трудової міграції населення проведено за допомогою проведення анкетування 300 мешканців Житомирської області та статистичного аналізу основних результатів опитування табл. 1). Шляхом обробки отриманих від респондентів відповідей встановлено, що основними причинами, які змушують людей їхати за кордон є:

- 1) низька заробітна плата – 91,3 % опитаних;
- 2) високі ціни на тарифи – 52,8 %;
- 3) політична та соціальна нестабільність – 51,8 %;
- 4) відсутність постійної роботи – 33,8 %;
- 5) корупція серед органів влади – 33,8 %.

Таблиця 1

Вивчення причин трудової міграції населення на основі проведеного анкетування 300 мешканців Житомирської області

<i>Запитання анкети</i>	<i>Питома вага респондентів, %</i>
<i>Стать опитуваних:</i>	
- жіноча	58,5
- чоловіча	41,5
<i>Вікова категорія опитуваних:</i>	
- молоді люди (до 35 років)	73,2
- особи середнього віку (від 35 до 55 років)	21,4
- особи старшого віку (понад 55 років)	5,4
<i>Сфера діяльності:</i>	
- студент	34,8
- торгівля, ресторанный, готельний бізнес	13,7
- військова служба, органи ВС України	10,0
- освіта, наука	8,0
- будівельна галузь	
- інші (транспорт, зв'язок, медицина, промисловість, сфера обслуговування)	6,7
- безробітні	20,4
	6,4
<i>Місце роботи (навчання):</i>	
- у місті	50,8
- у селі	49,2
<i>Мають наміри їхати на роботу за кордон</i>	51,8

Слід виділити основною причиною трудової міграції, на думку опитуваних осіб, є низька заробітна плата в країні в цілому, та у регіоні, зокрема.. Якщо порівнювати середньомісячну зарплату за 2018 рік між Україною та країнами Європи, стає зрозуміло, що даний показник є найнижчим серед усіх розглянутих держав і становить 276 Євро.

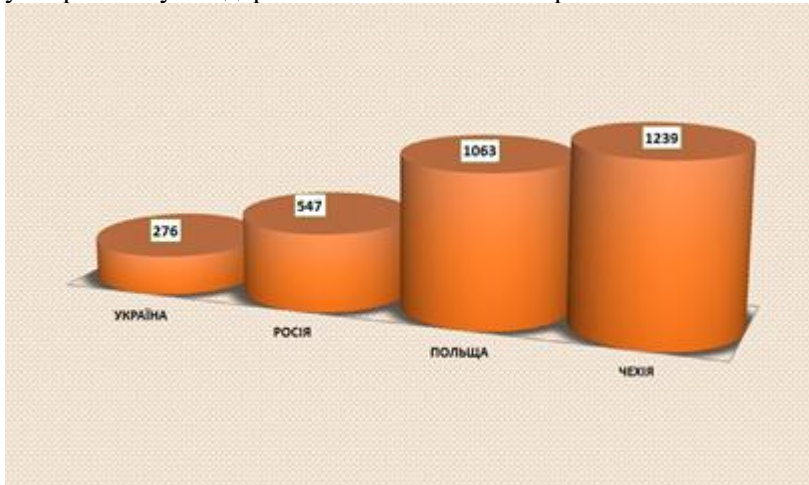

Рис. 1 Порівняльний аналіз середньомісячних заробітних плат в Україні з іншими країнами Європи

Стає зрозуміло, чому українці їдуть працювати за кордон до таких країн, як Польща, Чехія, Німеччина, адже розмір середньомісячних зарплат за кордоном здебільшого у 4-5 разів більше за зарплату, яку вони отримують в Україні.

Проведене анкетування підтверджує високу загрозу продовження трудової міграції населення в пошуках кращого життя, адже середній вік опитаних осіб становив 32 роки. Статистичний аналіз показав, що переважна більшість опитаних (51,8 %) мають наміри найближчим часом їхати на роботу за кордон.

З метою вивчення шляхів подолання міграції населення поряд з цим було проведено опитування 24 депутатів ОТГ. Респондентами було запропоновано назвати основні заходи, які на їх думку, мають призвести до зменшення даних показників на

селі, оскільки найбільші міграційні потоки мають місце саме в сільській місцевості. Основними важелями стримування таких негативних процесів стали:

- 1) створення нових робочих місць – 78 %;
- 2) соціальна захищеність населення – 32 %;
- 3) покращення якості життя населення (дороги, каналізації і т. д.) – 31 %;
- 4) політична стабільність в державі – 25 %.

На думку У. Садової, нині Україна знаходиться на порозі нової міграційної хвилі, яка в державі асоціюється з міграційними втратами молоді, з виїздом на постійне перебування цілих родин. Така міграційна поведінка модифікує можливості повсякденного життя українців. Для одних – вона є викликом на шляху збереження власної ідентичності, для інших – способом переходу до нових форм, видів, напрямів інноваційної діяльності [4, с. 13–14].

Зважаючи на вище сказане, є підстави для ствердження того, що Україна входить до числа трьох країн із найменшим розміром як мінімальної, так і середньої заробітних плат в Європі, має досить високі показники податкового навантаження на працю (до 42 %) та рівня тіньової економіки (до 43 %), має значну частку заробітних плат, близьких до мінімальної (52 %). Для подолання стрімкого міграційного руху слід вжити комплекс заходів як на загально державному, так і на місцевому рівнях.

Список використаних джерел:

1. Міграція в Україні: наскільки проблема масштабна? [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.radiosvoboda.org/a/donbas-reality-migracija/29826553.html>

2. Рубрика «Цікаво знати». Середні зарплати в Україні та інших країнах світу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://edclub.com.ua/analitika/rubryka-cikavo-znaty-seredni-zarplaty-za-vydamy-ekonomichnoyi-diyalnosti-v-ukrayini-ta>

3. Населення України. Трудова еміграція в Україні. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2010. – 233 с.

4. Українська міграція в умовах глобальних і національних викликів ХХІ століття: наукове видання / наук. ред. У. Я. Садова. Львів, 2019. 110 с.

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ І ІНСТИТУТИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

*В. М. Треніна,
М. І. Тренін,
студенти ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

Визначено роль та форми прояву громадського контролю у системі публічних закупівель в Україні. Наведено позитивні сторони та основні недоліки електронної системи публічних закупівель «ProZorro». Зроблено акцент на зміни в законодавстві стосовно публічних закупівель, які передбачають удосконалення даного процесу.

Ключові слова: публічні закупівлі, громадський контроль, інститути громадянського суспільства, громадські організації, електронна система публічних закупівель.

В Україні 25 грудня 2015 року був підписаний закон «Про публічні закупівлі», яким було запроваджено нову концепцію поняття «замовник», яка базується на законодавстві ЄС та за якою основним критерієм визначення організації як «замовник» є покладення на неї обов'язок забезпечення суспільних потреб. З набуттям чинності даного закону крім учасників публічних закупівель (замовник – отримувач) в даному процесі можуть приймати участь з метою контролю і моніторингу державні органи і недержавні громадські організації.

Найбільш відомими та активними громадськими організаціями у сфері закупівель є: «Центр протидії корупції» (www.antac.org.ua), Transparency International Україна

¹ Науковий курівник: к.е.н., доцент Кравець І. В.

(www.tiukraine.org), Моніторинговий портал DoZorro Центр політичних студій та аналітики ЕЙДОС (www.eidos.org.ua). Також відомими є ініціативи і практики громадських організацій і окремих громадян «Антикорупційний монітор» (acm-ua.org), YouControl (сервіс з аналітики підприємств), prozorrobot, opendatabot, z.texty.org.ua та інші. Наймасштабнішим медіа-ресурсом розслідувань зловживань у закупівлях є «Наші Гроші» (www.nashigroshi.org).

Слід зазначити, що з серпня 2016 року в Україні введено електронну систему публічних закупівель «ProZorro», яка передбачає закупівель за допомогою відкритого порталу, де замовникам надана можливість розмішувати документацію тендеру, а учасникам – надавати свої пропозиції, звертатися за роз'ясненнями та оскаржувати результати тендеру. Цей крок у здійсненні публічних закупівель – однозначно позитивний, проте під час роботи через дану систему було виявлено низку недоліків та порушень. Зокрема, серед основних недоліків виявлено:

- 1) відсутність технічної можливості оскарження рішення замовника, яким безпідставно відхилено тендерну пропозицію, у випадку коли пропонування інших учасників також відхилено;
- 2) проведення електронного аукціону у три етапи з почерговим зниженням ціни;
- 3) можливість усунення від доступу усіх потенційних учасників до оголошення про проведення закупівлі;
- 4) часті технічні неполадки в роботі системи та електронних майданчиків.

Президентом України Володимиром Зеленським на початку вересня був підписаний Закон України «Про публічні закупівлі» № 114-IX в новій редакції, який був ухвалений парламентом 19 вересня 2019 р. Зокрема, згідно із законом, використання електронної системи ProZorro стає обов'язковим для здійснення державних закупівель вартістю від 50 тисяч гривень (раніше поріг був від 200 тисяч гривень). В уряді вважають, що це допоможе вивести з тіньового ринку понад чверть мільйона закупівель на рік. Також закону новій редакції зобов'язує замовника надавати звіти у систему ProZorro про всі

закупівлі вартістю від 1 копійки (раніше – від 50 тисяч гривень) [1].

Громадський контроль в системі публічних закупівель є вдалою, буденною практикою розвинутих країн світу. Мета такого контролю і моніторинг з боку інститутів громадянського суспільства – зниження рівня корупції, зменшення частки тіньового ринку, підвищення конкуренції і недопущення монопольного становища суб'єктів господарської діяльності в системі публічних закупівель.

Список використаних джерел:

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015, № 922-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 9. – Ст. 89

2. European Public Sector Information Platform. Open Data as a Tool to Fight Corruption. Retrieved from: ozi.org/wp-content/uploads/2014/05/221171136-Open-Data-as-a-Tool-to-Fight-Corruption.pdf

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

С. В. Тригуб,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто сутність фінансової стратегії та її місце в ієрархічній системі управління. Узагальнено основні завдання фінансової стратегії та особливості її імплементації.

Ключові слова: стратегічні орієнтації, фінансова стратегія, фінансова програма.

Сучасні умови функціонування аграрних підприємств характеризуються нестабільним і навіть кризовим фінансовим

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Швець Т. В.

станом. Ситуація, що склалася має негативний вплив як на самі підприємства, так і на стан економіки країни в цілому. Тому обґрунтування та впровадження фінансової стратегії дозволить вчасно виявляти й усувати недоліки у фінансовій діяльності і знаходити резерви поліпшення та управління фінансового стану підприємства.

В ієрархічній системі управління розрізняють чотири види стратегій, які відповідають різним організаційним рівням компанії – корпоративна, бізнес-стратегія, функціональна та оперативна. З-поміж стратегічних орієнтацій чільне місце належить функціональній. Функціональна стратегія розроблюється окремо для кожного напрямку діяльності підприємства, зокрема, стратегія маркетингу, стратегія фінансів, кадрова та інноваційна стратегії тощо. Під фінансовою стратегією розуміють розробку фінансової програми розвитку діяльності підприємства, що включає методи формування фінансових ресурсів та забезпечення фінансової стійкості підприємства в ринкових конкурентних умовах функціонування [3].

Основними завданнями фінансової стратегії є:

- ✓ визначення способів проведення успішної фінансової стратегії та використання фінансових можливостей;
- ✓ визначення перспективних фінансових взаємин із суб'єктами господарювання, бюджетом, банками та іншими фінансовими інститутами;
- ✓ фінансове забезпечення операційної та інвестиційної діяльності на перспективу;
- ✓ вивчення економічних та фінансових можливостей імовірних конкурентів, розробка та здійснення заходів щодо забезпечення фінансової стійкості;
- ✓ розробка способів виходу із кризового стану та методів управління за умов кризового стану підприємства [2, с. 63].

Фінансова стратегія розробляється у формі програми фінансування розвитку та конкретизуються у фінансовому плані (бюджеті) організації з урахуванням необхідних змін у структурі капіталу та фондів для досягнення розроблених стратегій зростання та підвищення конкурентних переваг підприємства [1]. Інструментом реалізації фінансової стратегії є поточні

бюджети, які відображають взаємовідносини з фінансовими, кредитними, страховими організаціями та фінансовим ринком в цілому, а також окремими структурними підрозділами в межах підприємства.

Фінансова стратегія підприємства є невід'ємною складовою частиною системи менеджменту підприємства, та займає центральне місце серед його функціональних стратегій. Крім того, фінансова стратегія визначає основні напрями підвищення ефективності управління його фінансовою діяльністю та розвитку фінансових відносин з бізнес-партнерами. Якість фінансової стратегії підприємства безпосередньо залежить від рівня її обґрунтованості, а також від повноти врахування та оцінки факторів, на основі яких вона була розроблена.

Список використаних джерел:

1. Бланк І. А. Фінансова стратегія підприємства. Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2004. 720 с.
2. Гончаренко О. М. Фінансова стратегія: теоретичні питання розробки та реалізації. Вісник соціально-економічних досліджень. 2015. Вип. 1. № 56. С. 35–40.
3. Шевченко Т.Є., Лозовська О.І. Методичні підходи до управління фінансовою стратегією підприємства. Сучасні проблеми економіки та підприємництва. 2014. Вип. 14. С. 225–230.

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Т. Д. Тростенюк,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Виробництво фармацевтичних препаратів є однією з найрентабельніших промисловостей, за різними оцінками, рентабельність цього бізнесу становить 200–300 %. У галузі фармації постійно розробляють і створюють нові лікарські засоби із новими назвами. Факт подібності назв та упаковок лікарських засобів не потребує для пересічного споживача жодних доказів, тому, у багатьох недобросовісних виробників відповідної продукції виникає непереборне бажання скористатися добрим ім'ям та відомістю провідних фармацевтичних компаній.

Ключові слова: право інтелектуальної власності, лікарські засоби, фармацевтична галузь.

Останнім часом інтелектуальна власність набуває все більшого значення майже в усіх сферах суспільних відносин, не минула ця закономірність і фармацевтичну сферу. Нові лікарські засоби запроваджують у господарський обіг з використанням певної оригінальної назви та оригінального зовнішнього вигляду як самого лікарського засобу, так і його упаковки.

У фармацевтичній галузі здебільшого використовують такі об'єкти інтелектуальної власності:

- винахід (діюча речовина лікарського засобу, лікарська композиція, спосіб отримання речовини, нове застосування раніше відомої діючої речовини тощо);
- торгівельна марка (назва лікарського засобу, під якою останній запроваджують у господарський обіг);
- промисловий зразок (форма, зовнішній вигляд

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент В. А. Довженко

лікарського засобу та/або його упаковки);

- комерційне (фірмове) найменування підприємства-фармвиробника.

Підписання Україною угоди TRIPS (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) передбачає встановлення необхідних стандартів у сфері прав інтелектуальної власності. Сьогодні можна впевнено сказати, що в Україні зроблено практично все для забезпечення виконання вимог TRIPS: створено нормативну базу, яка дає змогу регулювати відносини у цій галузі, організовано інфраструктуру, що дає можливість реалізовувати державну політику [2].

Права інтелектуальної власності відіграють критично важливу роль у здатності фармацевтичного сектору скористатися інноваціями, перш за все, це повноцінний захист прав ІВ та його виконання вказують потенційним інвесторам на надійність та передбачуваність ринку, що збільшує інвестиційну привабливість країни. Хоча ефективного режиму дотримання прав ІВ може бути недостатньо самого пособі для залучення ПІІ до фармацевтичного сектору, слабке дотримання прав ІВ у певних випадках перешкоджає укладанню угод з фірмами, які мають технології та шукають території для інвестування у виробництво.

Відхилення у належному дотриманні прав інтелектуальної власності може впливати також і на характер проектів, які фінансують фармацевтичні компанії: компанії розглядають суворе дотримання права інтелектуальної власності як важливіший фактор при прийнятті рішень щодо трансферту інноваційних технологій, ніж рішень щодо прав інтелектуальної власності в цілому.

Міцний захист прав ІВ є необхідним для забезпечення стимулів для вітчизняних фармацевтичних компаній інвестувати у наукові дослідження та забезпечувати комерційну життєздатність вітчизняних інновацій. Суворе дотримання прав ІВ забезпечує та прискорює доступ пацієнтів до інноваційного лікування. Інноваційні фармацевтичні компанії розглядають країни з суворим режимом прав ІВ як пріоритетні для випуску на ринок нових ЛЗ і тому пацієнти у таких країнах одержують прискорений доступ до інноваційного лікування. Після вступу

до СОТ, Україна зобов'язана підтримувати захист прав ІВ на рівні, встановленому СОТ, у відповідності до положень Угод TRIPS та TRIPS Plus.

Забезпечення належного захисту прав інтелектуальної власності зосереджене на наступних заходах:

- збільшення строків захисту даних, поданих до регуляторних органів, щодо біологічних медичних препаратів та ЛЗ для лікування рідкісних захворювань, а також для нових показань, які потребують проведення додаткових клінічних досліджень;

- надання публічного доступу до інформації про лікарські засоби, які перебувають в процесі реєстрації, для забезпечення прозорості механізму захисту даних, поданих до регуляторних органів;

- введення поняття ексклюзивності даних та перегляд статусу патентного захисту у процес реєстрації непатентованих лікарських засобів з метою попередження маркетингу товарів з порушенням прав інтелектуальної власності;

- розробка системи попередньої судової заборони у разі порушення патентного права;

- визначення підстав обов'язкового ліцензування: розробка чітких критеріїв, на основі яких держава може застосовувати механізм обов'язкового ліцензування у відповідності до умов СОТ, щодо обов'язкової видачі ліцензій згідно з Угодою TRIPS;

- забезпечення захисту торгової марки: розробка механізму попередження незаконного використання компаніями-виробниками непатентованих медичних препаратів торгових назв лікарських засобів, які можливо переплутати, через подібність до назапатентованих лікарських засобів.

Розвиток фармацевтичної галузі повинен стати одним з найбільш пріоритетних напрямів державного регулювання в Україні. Впровадження системи захисту прав інтелектуальної власності принесе значні переваги вітчизняній спільноті, поліпшивши життя і здоров'я пацієнтів, а також сприяє розквіту економіки. Посилення системи захисту прав інтелектуальної власності відіграє важливу роль у появі інновацій та економічному зростанні.

Список використаних джерел:

1. Паризька конвенція про охорону промислової власності.
URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_1231. Paryzka konventsia pro okhoronu promyslovoi vlasnosti, http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_123.
2. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_018. Uhoda pro torhivelni aspekty prav intelektualnoi vlasnosti, http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_018

**ІНСТРУМЕНТИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
ПІДПРИЄМСТВА**

*В. Федоренко,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Менеджмент» спеціалізація «Менеджмент ЗЕД»,
Житомирський національний агроекологічний університет,
poliox@ukr.net*

У публікації підлягають розгляду інструменти стратегічного аналізу і планування діяльності підприємств, можливості їх використання суб'єктами ЗЕД на основі проведеного порівняння.

Ключові слова: стратегічне управління, зовнішньоекономічна діяльність, стратегічний аналіз, стратегічне планування, інструменти, модель, матриця.

За розвитком стратегічного менеджменту було і залишається формування відповідної системи методичного забезпечення, що включає в себе багато різноманітних інструментів. В залежності від планів компанії щодо реалізації конкретної стратегії, цілей її подальшого розвитку, а також теперішнього стратегічного положення в конкретному секторі економіки обираються відповідні інструменти оцінки

¹ Науковий керівник: к.е.н. доцент Прокопчук О. А.

конкурентної позиції стратегічних бізнес-одиниць та ринкової привабливості.

Питання стратегічного управління у підприємствах, і зокрема у сфері зовнішньої господарської діяльності були досліджені у роботах такими ученими: Клівець П., Лапченко О., Мінцберг Г., Портер М., Сафонов Ю., Стефаненко М., Шершньова З. та ін. Проте, специфічні умови господарювання вітчизняних підприємств вимагають більш детального дослідження проблем та переваг застосування різних інструментів стратегічного управління їх зовнішньоекономічною діяльністю.

Метою статті є дослідження моделей стратегічного планування та управління, їх характеристик, переваг використання у зовнішньоекономічній діяльності компаній.

Стратегічне управління зовнішньоекономічною діяльністю (ЗЕД) підприємства здійснюється з використанням широкого спектра прийомів, методів та інструментів. Воно має бути інтегрованим в загальну систему управління та орієнтувати діяльність підприємства на зовнішні ринки, що сприятиме підвищенню результативності діяльності за рахунок зовнішньоекономічних операцій. Це зумовлює необхідність дослідження питань стратегічного управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства з метою розширення його ринків збуту та підвищення прибутковості [3].

Стратегічне планування діяльності організації – це процес, за допомогою якого визначається подальший розвиток виходячи з поставлених цілей [1, с. 129]. При здійсненні стратегічного планування та управління використовуються різні інструменти в залежності від цілей і завдань розробки стратегії. Розробка стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємства включає в себе наступні етапи: аналіз вихідної ситуації, постановка цілей розвитку підприємства та їх координація з політикою, вибір стратегії та розробка стратегічних заходів.

Адекватна система стратегічного управління, що включає в себе стратегічне планування реалізації стратегії розвитку на міжнародному ринку з використанням моделей та матриць стратегічного аналізу. Стратегічний аналіз зародився наприкінці 1960-х рр. У той час великі компанії перетворилися на комплекси, які поєднували випуск різної продукції та виходили

на міжнародні ринки. Стало очевидним, що просування в нових галузях не допоможе компанії вирішити свої стратегічні проблеми або використовувати його весь потенціал. Ситуація вимагала докорінної зміни точки зору. У таких умовах екстраполяція була замінена стратегічним плануванням та портфельним аналізом [2].

У таблиці 1 наведено інструменти, що застосовуються на певному етапі в процесі стратегічного управління, які може використовувати будь-яка компанія незалежно від її діяльності, в тому числі і ті, що працюють на зовнішніх ринках.

Таблиця 1

Інструментарій стратегічного аналізу

Складові процеси стратегічного управління	Інструменти, що застосовуються на різних етапах стратегічного управління ЗЕД
1	2
1. Стратегічне планування	
Аналіз внутрішнього середовища	SNW-аналіз, модель McKinsey «7С», теорія організаційного життєвого циклу, концепція створення ланцюга вартості М.Портера та стратегічний аналіз витрат, крива досвіду, вибір стратегічних бізнес-одиниць, ідентифікація ключових компетенцій, аналіз «прогалин» (GAP-аналіз), експертні методи
Аналіз зовнішнього середовища	PEST-аналіз, модель п'яти конкурентних сил М.Портера, відображення стратегічних груп, концепція рушійних сил у галузі, ключові фактори успіху (КФУ) у галузі, концепція контактних аудиторій Ф.Котлера, теорія життєвого циклу галузі, метод Мескона «5x5», вибір стратегічних напрямків управління, матриця «Вірогідність посилення фактору / вплив фактору на організацію» Дж.Вілсона, аналіз «прогалин» (GAP –аналіз), експертні методи
Аналіз середовища цілому	SWOT-аналіз, 618анд.618робл, матриця Boston Consulting Group (BCG), матриця General Electric-McKinsey, матриця консалтингової компанії Arthur D.Little, матриця спрямованої політики Shell / DPM, матриця Hoffer / Schendel, Матриця Томпсона-Стрікланда, матриця Ансоффа, матриця Абеля та їх модифікації, аналіз «силового поля», модель Кано для досягнення задоволеності клієнтів, тестування

1	2
Постановка цілей	Дерево цілей, побудова стратегічних карт, SMART-критерії
Розробка та вибір стратегії	Система референтних стратегій, конкурентних стратегій М.Портера, портфоліо моделей
2. Реалізація стратегії	Збалансована карта
3. Оцінка та контроль результатів	Збалансована карта, аналіз «прогалін» (GAP-аналіз)

Джерело: [4-6].

У таблиці 2 розглянуто найпоширеніші моделі стратегічного аналізу, їх переваги та недоліки, а також можливості використання підприємствами, які беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності. Загалом слід зазначити, що вибір моделі стратегічного управління для підприємств, що працюють на зовнішніх ринках, повинен здійснюватися з урахуванням особливостей конкретної компанії, її продукції та, що важливо, на основі інформації, доступної для аналізу. Цей вибір залежить від складності вирішеної проблеми. У деяких випадках бажано поєднувати методи та моделі, що використовуються в процесі аналізу.

Таблиця 2

Порівняльні характеристики класичних стратегічних моделей управління

Модель	Матричний розмір	Зовнішні чинники оцінки	Внутрішні чинники оцінки	Загальні характеристики
1	2	3	4	5
BCG	2x2	Темпи зростання ринку	Відносна частка ринку	Перша модель портфоліо (1970 р.). Проста у використанні. Акцент робиться на оцінці грошових потоків. Однак значення частки ринку, а також темпи зростання ринку порівняно з іншими параметрами завищені.

1	2	3	4	5
GE/ McKinsey	3x3	Привабливість ринку	Сила бізнес-одиниці	Кожна вісь матриці має багатофакторний вимір. Більш детальна класифікація видів бізнесу. Акцент робиться на оцінці рентабельності інвестицій. Стратегії здаються дуже поверхневими.
Shell/ DPM	3x3	Конкурентні можливості бізнесу	Перспективи прибутковості сектора	Графічне зображення подібне до матриці GE / McKinsey, істотна сторона розвиває ідеї моделі BCG. Модель пропонує тримати акцент на оцінці як грошового потоку, так і рентабельності інвестицій. Використання матриці обмежується рамками капіталомістких галузей.
ADL/ LC	5x4	Етап життєвого циклу	Конкурентна позиція	Процес планування базується на концепції життєвого циклу і здійснюється в 3 етапи: простий вибір, конкретний вибір та вибір визначеної стратегії. Ця модель дозволяє досягти фінансової рівноваги та збалансувати галузевий ринок.

Джерело: [2].

Інструменти стратегічного управління є досить загальними і можуть застосовуватися до будь-якої компанії, незалежно від виду діяльності та рівня інтернаціоналізації. Поряд з ними є також спеціальні інструменти, які безпосередньо використовуються на підприємствах, які працюють на закордонних ринках.

Отже, стратегічне управління підприємством передбачає використання конкретних інструментів для створення моделей поведінки клієнтів, ринків, конкурентів. Усі ці інструменти мають припущення, недоліки, і вони значно спрощені. Якщо інструмент занадто спрощений, використовуючи його, можна втратити важливі нюанси. Це відбувається з такими інструментами, як SWOT-аналіз, матриця BCG, матриця GE /

McKinsey. Вони представляють порожню візуалізацію, пропускаючи важливі моменти. При цьому стратегічне управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства може створити ряд важливих та сприятливих факторів для організації діяльності підприємства. Знання того, чого хоче досягти компанія, допомагає з'ясувати найбільш прийнятні способи дій. Приймаючи перевірені та систематичні рішення щодо планування, керівництво знижує ризик прийняття неправильних рішень через помилкову чи недостовірну інформацію про можливості підприємства або зовнішню ситуацію. У цьому випадку використання інструментів стратегічного управління сприяє створенню єдності загальної мети всередині підприємства, поліпшенню організаційного та управлінського рівня виробництва, що сприяє підвищенню ефективності виробничої та господарської діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Борисова Е. Н. Организация и управление внешнеэкономической деятельностью предприятия: учеб. Пособие: в 2 ч. / авт. кол.: Е. Н. Борисова, В.В. Вязовская, В. Е. Ковалев, и др.; М-во образования и науки Рос. Федерации, Урал. Гос. Экон. Ун-т. – Екатеринбург: Изд-во Урал. Гос. Экон. Ун-та, 2014. – Ч. 1. – 215 с.
2. Лапченко О. А. Формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності / О. А. Лапченко // Наукове товариство Івана Кушніра. – 2012. – вересень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=32288>.
3. Стефаненко М. М. Методологічні заходи організації зовнішньоекономічної діяльності підприємства / М. М. Стефаненко [Електронний ресурс] // Економіка фінанси, право. – 2012. – № 8. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Efp/2012_8/1.pdf.
4. Портер М. Конкурентна стратегія: Методика аналізу галузей і конкурентів / М. Портер; пер. з англ. – К.: Альпіна Бізнес-Букс, 2006. – 454 с.

5. Томпсон–мл., Артур, А., Стрикленд І, А., Дж. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2009. – 928 с.

6. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: Підручник / З. Є. Шершньова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 699 с.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИБОРЧИМ ПРОЦЕСОМ В УКРАЇНІ

М. С. Фініцька,

студентка ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,

Житомирський національний агроекологічний університет

Виборчий процес є однією з важливих складових політичної системи України. Впровадження інструментів управління виборчим процесом в Україні зумовлене цілою низкою проблем, що впливають на формування всіх органів влади, взаємовідносини між державою та інститутами громадянського суспільства і супроводжують національний виборчий процес. Корупція, неналежна комунікація між владою та населенням, популізм, недовіра громадян до влади – одні з тих проблем, які потребують нагального вирішення.

Ключові слова: виборчий процес, корупція, політична система, виборча система, управління, органи влади.

Вже існуюча виборча система супроводжується невідповідностями до демократичного суспільства, а саме: відсутність впливу виборців на формування партійних списків, взаємозв'язку виборців з депутатами різних рівнів, звітності та відповідальності за невиконання передвиборчих обіцянок, можливості впливати на управлінські рішення влади всіх рівнів та контролювати її тощо. Не менш важливим чинником є низький рівень політичної культури громадянського суспільства

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Скидан О. В.

в Україні, що зумовлює кризу виборчого процесу й негативно впливає на публічне управління загалом [1].

Становлення української виборчої системи за роки її незалежності проходить з певними складнощами, які мають зв'язок з економічною кризою, процесом розвитку політичної системи та іншими негативними явищами. Тому задля подолання кризових ситуацій та необхідності побудови державної політики, з впровадженням європейських стандартів, органами влади України ухвалено ряд національних стратегій [1]. Зокрема, Указами Президента України схвалено Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», затверджено Стратегію національної безпеки України, Національну стратегію у сфері прав людини, Законом України затверджено засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія), розпорядженнями Кабінету Міністрів України схвалено Стратегію реформування державного управління на 2016-2020 роки та затверджено план заходів з реалізації цієї Стратегії, Енергетичну стратегію на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» тощо.

До першочергових пріоритетів Стратегії віднесено впровадження реформ та програм розвитку держави, серед яких зазначена і реформа виборчого законодавства. Головною передумовою реалізації Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності [3].

Відповідно до статті 69 Конституції України народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдуми та інші форми безпосередньої демократії, а частиною першою статті 38 Конституції України громадянам надано право брати участь у всеукраїнському та місцевих референдумах [1].

Участь громадян у виборчій кампанії робить результати виборів легітимними. Разом з тим, у процесі виборчої кампанії відбувається й перевірка на легітимність існуючої політичної влади. Легітимність підтверджується й під час подальшої роботи обраних у якості депутатів та інших діючих політиків, що працюють в органах влади. Варто наголосити, що від думки кожного громадянина, щодо делегування свого права керувати державою, залежить доля країни. Механізмом реалізації такого

рішення є вибори, як спосіб формування інститутів представницької демократії через народне голосування. Але враховуючи, що вибори є інструментом демократії (хоча демократія не вичерпується лише виборами), то в цьому варто зупинитися на деяких демократичних цінностях, які вказують на їх важливість та обов'язковість під час виборчого процесу, які поєднуються і втілюються з відповідною повнотою у виборах, а саме: громадянство і розвинений громадянський стан (підносять людину, цивілізують її, формують порядок, заснований на свободі й відповідальності), права і свободи людини (охороняються Конституцією), свобода совісті (свідчить про індивідуальний вибір людини та заборону будь-якого втручання), людська гідність (складова авторитету громадянина, його самоповаги та поваги до інших) [2].

Виборча система в Україні пройшла кілька етапів модернізації – від мажоритарної системи абсолютної більшості до пропорційної із закритими списками. Це стало ознакою зміцнення в політичній системі України демократичних засад і появи нових інститутів в державній та політичній сфері [4].

Демократичні вибори передбачають гарантовану державою особисту свободу громадян, право на безперешкодний прояв своїх переконань, свободу об'єднання, маніфестацій, пересування, право на отримання достовірної інформації, на судовий захист тощо. Участь кожного громадянина в управлінні своєю країною є одним із ключових факторів ефективного здійснення прав і основних свобод громадян, включаючи політичні, соціально-економічні та культурні. Задля покращення політичної культури у виборчих процесах України варто зосередити увагу на недоліках і перевагах виборчих кампаній інших демократичних країн.

Вдосконалювання виборчих кампаній і підвищення їх ефективності вимагає врахування національних традицій, менталітету українського народу, використання нових інформаційних технологій у процесі виборчої кампанії, поінформованості громадянського суспільства, розвитку політичної конкуренції й політичної комунікації, виробленню механізмів управління соціальними конфліктами в ході виборчої кампанії, що згодом підвищить інтерес громадян до політичного

життя країни, активізує електоральну поведінку громадян і якісно підвищить їхню політичну культуру.

Список використаних джерел:

1. Костецька Л. М. Особливості антикризового управління виборчим процесом в Україні : дис. канд. держ. упр. / Костецька Лідія Миколаївна – Київ, 2019. – 264 с.
2. Кострюков С. Формування демократичних цінностей студентської молоді в трансформаційний період : дис... канд. філософ. наук : 09.00.10 / С. Кострюков – К., 2004. – 150 с.
3. Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020” Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 Режим доступу : zakon.rada.gov.ua
4. Савков А. П. Державне управління виборчим процесом в Україні: теоретико-методологічні засади : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. держ. упр. "теорія та історія державного управління" / Савков Анатолій Петрович – Київ, 2010.

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Л. В. Ханенко,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто сутність та передумови виникнення стратегії. Встановлено основні етапи імплементації стратегії управління виробничим потенціалом підприємств.

Ключові слова: стратегія, бізнес-стратегія, стратегія управління виробничим потенціалом.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Швець Т. В.

Дії керівників підприємств у сучасних ринкових умовах не можуть зводитись лише до простого реагування на зміни, що відбуваються. Дедалі ширше входить у практику необхідність свідомого керування змінами на основі науково обґрунтованої процедури їхнього передбачення, регулювання, пристосування до цілей організації, внутрішніх і зовнішніх умов, що змінюються. Сучасним інструментом керування розвитком організації в умовах змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі й пов'язаних із цим невизначеностей є стратегія. Стратегічне управління з'явилося шляхом еволюційного розвитку зі стратегічного планування, що становить його сутнісну основу [3, с. 31]. В сучасних умовах воно викликає дедалі більший інтерес у керівництва організацій, яке стикається із труднощами в формуванні й реалізації стратегій.

Термін стратегія, походить від грецького «strategia» (stratos – військо, ago – веду) і означає мистецтво генерала [1]. Водночас роком заснування бізнес-стратегії як галузі наукової та практичної діяльності вважають 1911 р. Саме в цей період в Гарвардському університеті було започатковано курс бізнесової політики. Передумови для нових методичних підходів до розуміння цього поняття з'явилися в 50-і роки минулого століття. В цей період великі фірми, насамперед, американські, зіштовхнулися з серйозною проблемою наявності достатніх потужностей з метою протистояння експансії інших країн. Запропоновані стратегічні рішення того періоду зводилися до необхідності здійснення довгострокового прогнозування. Але з часом змінилися умови господарювання, уповільнилися темпи зростання, загострилася конкуренція, посилювалися диверсифікаційні процеси [2, с. 107].

Наразі не існує єдиних підходів до визначення стратегії. Багато авторитетних учених пропонували власне бачення змісту стратегії, проте їхні визначення мають різний зміст. В цілому трактування стратегії передбачають ефективний напрям розвитку підприємства в довготривалій перспективі.

Досягнення та утримання конкурентних переваг вітчизняними сільськогосподарськими підприємствами на світовому ринку можливе за умови ефективної реалізації виробничого потенціалу. Недостатня увага до вирішення цієї

проблеми призводить до втрат підприємством економічних вигід унаслідок зростання поточних витрат на поліпшення якості земельних ресурсів, удосконалення трудових ресурсів, ремонт об'єктів основних засобів тощо. За таких умов актуальним є питання формування стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств та її вплив на управління виробничим потенціалом.

До елементів виробничого потенціалу можна віднести всі види ресурсів, які беруть участь у процесі виробництва повною мірою або частково. Всі елементи виробничого потенціалу функціонують одночасно і у сукупності, в результаті взаємодії яких досягається ефект цілісності, тобто виникають нові властивості, якими кожен окремих вид ресурсу не володіє. Основним призначенням виробничого потенціалу підприємства є створення нових вартостей, у процесі якого елементи потенціалу повинні адаптуватися до вимог якості продукції, що виробляється. Це можливо за умови імплементації дієвої стратегії управління виробничим потенціалом підприємства.

Формування стратегії управління виробничим потенціалом аграрного сектора слід здійснювати з переходом його галузей на інвестиційно-інноваційний напрям розвитку на основі інтелектуального ресурсу та залучення системи аграрного кредитування. Крім того, при нарощуванні потенціалу необхідно дотримуватися оптимальних співвідношень елементів виробничого потенціалу, їхньої збалансованості, що сприятиме росту ефективності їх використання та підвищенню рівня розвитку сільськогосподарських підприємств.

Отже, процес формування стратегії управління виробничим потенціалом підприємства включає наступні етапи: аналіз і оцінка зовнішнього та внутрішнього середовища; визначення стратегічних цілей та завдань функціонування підприємства; визначення стратегічних альтернатив; розробка інноваційної стратегії формування виробничого потенціалу; оцінка відповідності інноваційної стратегії управління виробничим потенціалом та ефективності його використання; визначення індикаторів результативності розробленої інноваційної стратегії щодо можливостей досягнення поставлених цілей.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с.
2. Мескон М. Основы менеджмента: Пер. с англ./ М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М.: Дело, 1998. 704 с.
3. Оберемчук В. Ф. Стратегія підприємства: Короткий курс лекцій / В.Ф. Оберемчук – К.: МАУП, 2000. – 128 с.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

О. В. Хмілевська,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В статі даний аналіз економічної суті кадрового потенціалу органів державної влади. Окрема увага приділялася тенденціям розвитку культури державного управління.

Ключові слова: кадровий потенціал, державний службовець, органи державної влади.

Кадри є вирішальною ланкою в організації суспільства, його функціонування й подальшого розвитку. Це поняття збірне, оскільки об'єднує працівників різних галузей діяльності, професій, спеціальностей, видів праці, а також багаторівневе. На підставі проведеного аналізу можна зробити попередній висновок про те, що структуру кадрового потенціалу розглядає достатньо велике коло авторів, однак ці автори визначають структуру кадрового потенціалу однобоко, без системного аналізу, не зважаючи на системні ознаки цього поняття.

Поняття «кадровий потенціал державного службовця» – це здатність (приховані якості) кадрів, яка обумовлена певними функціями державного управління щодо формування та

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Вітвіцький В. В.

реалізації державної політики та характеризує специфічні риси, які притаманні державному управлінню, специфічні задатки, навички, вміння, досвід, що потрібні при виконанні завдань державного управління і які можуть бути розкриті за певних обставин.

Сутність кадрової політики полягає в правильному доборі й розміщенні кадрів, їх просуванні і горизонтально, і вертикально, у формуванні резерву кадрів, у створенні ділової та об'єктивної системи атестації, у стабілізації й підтримці на гідному рівні морально-психологічного клімату. Одна з ключових проблем підвищення ефективності кадрової політики держави – недооцінка складнощів, пов'язаних із подоланням командно-адміністративної системи. Таким чином, логічним наслідком послідовного здійснення сучасної державної політики України є критичний перегляд кадрової політики – визначення її особливостей, законодавчої бази, організаційної структури.

Важливим документом, що визначає мету, цілі та першочергові завдання, на реалізацію яких має бути спрямована сучасна державна кадрова політика, є «Стратегія державної кадрової політики на 2012-2020 роки» [2]. Серед головних причин, що зумовили необхідність розроблення цієї Стратегії, можна виділити такі:

- стримування розвитку та функціонування системи кадрового забезпечення в державі;
- відсутність ефективної системи моніторингу потреб суспільства і держави у фахівцях з відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем підготовки, недосконалість механізму формування державного замовлення на підготовку фахівців;
- відсутність збалансованої системи управління професійною орієнтацією молоді, об'єктивних принципів її відбору і навчання, повільні темпи впровадження сучасних технологій професійного розвитку;
- недостатнє застосування наукових підходів, результатів наукових досліджень при формуванні та реалізації державної кадрової політики.

Сучасний представник влади має бути наділений не лише відповідними повноваженнями, а й певним комплексом

особистих моральних та психологічних якостей. Він перш за все повинен бути авторитетним, інтелігентним, поінформованим та обізнаним у всіх сферах, що пов'язані з його діяльністю: економічних законах, законодавстві про працю, сучасних методах управління, особливостях його регіону тощо. Крім того, важливу роль відіграє психологічна сумісність даного представника із колективом, що неабияк актуалізує позицію кожного державного службовця щодо його кар'єрного зростання [1, с. 55].

Дослідження теоретичних основ сучасної державної кадрової політики України дали змогу встановити: державна кадрова політика є найважливішим фактором збереження та зміцнення цілісності держави, соціально-політичної стабільності суспільства, стратегічною складовою регуляції життєдіяльності громадян. Важливою складовою державної кадрової політики є створення збалансованої системи управління людським капіталом, що має забезпечити оптимальне використання трудових ресурсів країни.

Список використаних джерел:

1. Жовнірчик Я. Ф. Сутність формування кар'єри державного службовця в організації його діяльності / Я. Ф. Жовнірчик // Наук. вісник Академії муніципал. Управління: Серія «Управління». Вип. 3 (2013). – Держ. упр. та місц. самовр. — Заг. ред. В. П. Присяжнюка, В. Д. Бакуменка. — К.: ВПЦ АМУ, 2013. – С. 50 – 59.

2. Указ Президента України «Про Стратегію державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки» від 01.02.2012 р. № 45/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ПРАВОМ НА ЖИТТЯ В УМОВАХ ХХІ СТОЛІТТЯ

О. А. Хомин,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет,
khominoleg1997@gmail.com

Обґрунтовано, що право на життя це комплексне наукове утворення, а не комплекс наук яке, вивчає всі аспекти людського життя, яке виникло на ґрунті переосмислення першочергових соціальних та правових цінностей під впливом думок ХХІ століття.

Ключові слова: право на життя, ХХІ століття, біогенезис, біотерапія, біотанатологія.

Право і держава – це явища, які дуже тісно пов’язані між собою. З погляду історії вони виникають в один і той самий період і з тих самих причин.

Держава по своїй структурі не може функціонувати без права, більше того, можна сказати, що право забезпечує законне існування інституту держави, як владної організації суспільства певного народу. У випадку відсутності права в державі, вона з може управління суспільними процесами, висловлювати свою нормативну волю, домогтися згоди в суспільстві.

Існування держави в ХХІ столітті це як етап переосмислення традиційних категорій загально теоретичного поняття права та нових поглядів на нього. Одним з варіантів таких нових поглядів є те що не людина і її права є першочерговою соціальною цінністю, а визнання життя людини як базової величини [1, с. 124].

В Українській літературі право на життя в аспекті ХХІ століття визначають так, що це нове наукове утворення зміст якого полягає в сприйнятті людського життя як найвищої цінності, на меті якого стоїть забезпечення та захист людського

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Іванюк О. В.

життя, що дуже тісно перегукується з завданням нашої держави, адже саме ст. 3 Конституції України говорить, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Проаналізувавши роботу Р. Токарчика «Окреслення предмета біоюриспруденції», слід зробити висновок, що предмет права на життя людини в контексті ХХІ століття впливає з його структури. Учений виділяє три складові цього права на життя: біоюгенезис, біоюстерапію й біоюстанатологію [2, с. 13].

Біогенезис охоплює перший період життя – від зачаття до народження, розглядаючи його з нормативної точки зору, а саме з точки зору біоправа (права на життя). Раніше правовий захист цього періоду людського життя ґрунтувався на юридичній фікції, що походить із римського права й має назву «насцитурус» (лат. nasciturus). Згідно з нею інтереси зачатой дитини розглядаються, як інтереси вже народженої дитини. Ненароджена дитина вважається такою, що вже народилася, оскільки йдеться про її вигоду. Розвиток технології штучного втручання й моделювання цієї стадії життя призводить до того, що правило фікції «насцитурус» більше не є спроможним, тому вона потребує нової нормативної регуляції цих питань, на що і спрямовані біоюриспруденція та біоправо [3, с. 26].

Біотерапія охоплює сферу проблем, пов'язаних із захистом життя (особливо людського, але також рослинного й тваринного) і покращенням якості життя з часу народження і до самої смерті. Серед суперечливих питань, які входять до сфери права на життя, є: трансплантація деяких клітин, тканин, всіх органів, також проблеми, що пов'язані з окремими формами сексуальності: гомосексуальністю, біосексуальністю і частково трансексуальністю [4, с. 78].

Біотанатологія – наука про смерть, що пов'язана із регулюванням закінчення життя людини. На відміну від традиційного права, що виділяє лише біологічну смерть, біоюриспруденція й біоправо вже використовують багато дефініцій: біологічна смерть, смерть мозку, церебральна й соціологічна смерть. Біотанатологія забезпечує оціночні судження, а біоправо пропонує найбільш прийнятні регулятори

можливості абортів, евтаназії, суїциду, випадків граничної необхідності, самозахисту, смертної кари, вбивства людей на війні, так, як і вбивства тварин, знищення флори. Ключова правова інституція, розроблена біотанатологією для потреб біоправа, – право на смерть [5].

Отже, право на життя це комплексне наукове утворення, а не комплекс наук яке, вивчає всі аспекти людського життя, від зачаття до біологічної смерті, яке виникло на ґрунті переосмислення першочергових соціальних та правових цінностей під впливом думок ХХІ століття.

Список використаних джерел:

1. Tokarczyk Roman. Prawa narodzin, zycia i śmierci. Podstawy biojursprudencji / Tokarczyk Roman. – Warszawa : Wolters Kluwer Polska, 2012. – 467 s.

2. Тюменева Н. В. Право на жизнь как объект теоретико-правового исследования: автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теория и история гос-ва и права; история учений о праве и государстве» / Н. В. Тюменева. – Саратов, 2008. – 20 с.

3. Красицька Л. В. Право громадян України на життя, здоров'я, свободу і особисту недоторканність: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Л. В. Красицька. – Харків, 1999. – 19 с.

4. Стеценко С.Г. Біоюриспруденція як новий напрям правових наукових досліджень / С. Г.Стеценко // Публічне право. – 2013. – №3 – С.260 – 266.

5. Запороженченко А. О. Правовая танатология как новое научное направление / А. О. Запороженченко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apdp.in.ua/v72/62.pdf>.

СУТНІСТЬ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ЙОГО ВЛАСТИВОСТІ В УМОВАХ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Н. Хомич,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Економіка»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Метою проведеного дослідження є наукове обґрунтування теоретико-методичних та прикладних аспектів формування та ефективного використання ресурсного потенціалу. Проблема ефективності використання ресурсного потенціалу постає особливо гостро, оскільки в останні роки підприємства знижують ефективність господарської діяльності. Тому завдання пошуку і впровадження основних напрямків підвищення ефективності використання всіх виробничих ресурсів для підприємств є вкрай необхідним.

Ключові слова. Потенціал, підприємство, ресурси, елементи.

В існуючих умовах обмеженості ресурсів успішний результат діяльності суб'єктів господарювання залежить від здатності раціонально використовувати існуючі ресурси. Саме тому, питання дослідження особливостей управління ресурсним потенціалом та пошуку шляхів підвищення ефективності цього управління для підприємств є досить актуальним.

В економічній літературі не існує однозначного трактування поняття «ресурсний потенціал підприємства». Складність і недостатня розробка цієї категорії стали причиною неоднозначного її тлумачення та визначення. Термін «потенціал» у своєму етимологічному значенні походить від латинського слова «*potentia*» і означає «приховані можливості», які у виробничій практиці завдяки праці можуть перейти в реальну дійсність.

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Бугайчук В. В.

Основний зміст поняття «ресурсний потенціал» полягає в інтегральному відображенні поточних і майбутніх можливостей економічної системи трансформувати вхідні ресурси за допомогою притаманних їй персоналу підприємницьких здібностей в економічні блага і, таким чином, максимально задовольняти корпоративні та суспільні інтереси .

Серед наукової думки щодо визначення поняття «ресурсний потенціал», в економіці можна виділити такі характерні риси потенціалу підприємства:

1. Потенціал підприємства визначається його реальними можливостями в тій чи іншій сфері соціально-економічної діяльності (при цьому не тільки реалізованими, але й нереалізованими з певних причин);

2. Можливості будь-якого підприємства переважно залежать від наявності ресурсів і резервів (економічних, соціальних), не залучених у виробництво. Тому потенціал підприємства характеризується також і певним обсягом ресурсів – як залучених у виробництво, так і підготовлених для використання;

3. Потенціал підприємства визначається не тільки і не стільки наявними можливостями, але ще й навичками різних категорій персоналу до його використання з метою вироблення товарів, надання послуг, отримання максимального доходу, прибутку і забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку виробничо-комерційної системи;

4. Рівень і результати реалізації потенціалу підприємства (обсяги виробленої продукції або отриманого доходу визначаються також формою підприємництва та адекватною до неї організаційною структурою підприємства.

Поняття «ресурсний потенціал» багатогранне і охоплює не тільки матеріальні джерела, засоби, запаси, які можуть бути приведені в дію, використані людиною для вирішення того або іншого завдання, а й духовні якості людей, залучених до процесу праці, форми організації і взаємодії працівників, сам технологічний процес у часі і просторі.

Виділяють наступні джерела формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств:

1. Людський капітал шляхом вільного найму працівників на роботу (постійну чи сезонну).

2. Земельні ресурси – за рахунок оренди земельних паїв власників селян.

3. Матеріально-технічні засоби – в основному шляхом оренди майнових паїв селян, а також купівлі, фінансового лізингу, набуття техніки у тимчасове користування [1, с. 158].

Поряд з цим ресурсний потенціал взаємодіє з іншими потенціалами. Зокрема з економічним потенціалом, який є узагальнюючим показником і характеризує розвиток продуктивних сил, у якому поєднані природні, виробничі, науково-технічні, соціально-політичні і культурні можливості суспільства. Економічний потенціал містить у собі ресурсний потенціал сфери матеріального виробництва, науково-технічний, потенціал невиробничої сфери і потенціал інфраструктури, що характеризує економічний потенціал як більш широке і містке поняття, ніж ресурсний потенціал.

Основними елементами ресурсного потенціалу можна вважати всі ресурси, що пов'язані з функціонуванням і розвитком підприємства. Всі елементи функціонують одночасно й у сукупності. Отже, закономірності розвитку потенціалу підприємства можуть бути розкриті не як окремо взяті закономірності розвитку його складових, а тільки як їхнє сполучення. Тому цілком логічним є використання системного підходу для дослідження ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

В. Х. Арутюнов та В. І. Абрамов розглядають системний підхід як один із спеціальних способів наукового дослідження, за яким досліджуваний об'єкт розкладають на елементи, які вивчають в єдності, тобто як систему. Сукупність елементів є субстратом системи, системоутворювальні відношення між елементами становлять структуру системи. Об'єкти, як системи, досліджують за допомогою особливих властивостей – системних параметрів, таких як простота, складність, надійність, гомогенність тощо.

Як вже зазначалось, ресурсний потенціал є інтегрованою моделлю всіх потенціалів підприємства, яку можна представити як багаторівневу структурну модель (рис. 1.).

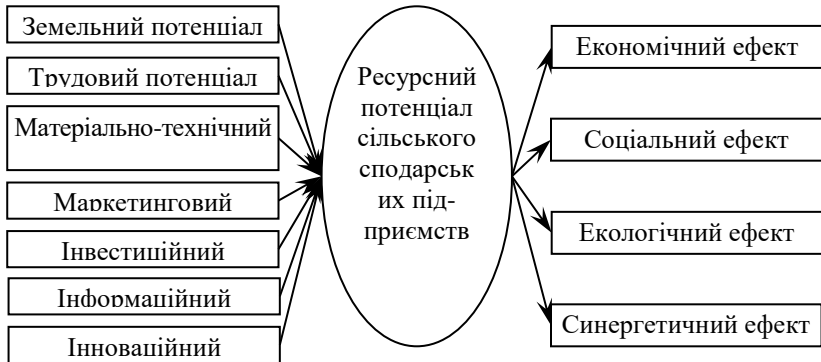

Рис. 1. Система формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств

Джерело: розроблено за [3].

Тобто, до системи ресурсного потенціалу підприємства відносяться окрім основних складників: земельного, трудового та матеріально-технічного потенціалів, (що розглядатимуться далі в монографії), також маркетинговий, інвестиційний, інформаційний, інноваційний потенціали. Ефективне використання ресурсного потенціалу означає можливість для підприємства одночасно і раціонально використовувати всі наявні ресурси для досягнення високих кінцевих результатів і задоволення потреб в якісній продукції. Ресурсний потенціал утворюється на виробничому рівні і характеризується потенційним обсягом товарної продукції на основі цільового планування потенціалів підприємства.

Таким чином, процес формування ресурсного потенціалу підприємства – це процес ідентифікації та створення спектра підприємницьких можливостей всіх суб'єктів господарювання, його структуризації та побудови певних організаційних форм господарювання з метою

Оцінка потенціалу підприємства проводиться із застосуванням принципів, пов'язаних із землею, будинками і спорудами; принципів, які базуються на уявленнях користувача та, пов'язаних з ринковим середовищем, а також принципу найліпшого і найефективнішого використання.

На застосуванні вищезазначених принципів щодо оцінки потенціалу підприємства наголошують і такі економісти як О. С. Федонін, І. М. Рєпіна та О. М. Олексюк, які розробили класифікацію принципів оцінки потенціалу підприємства (рис. 2.).

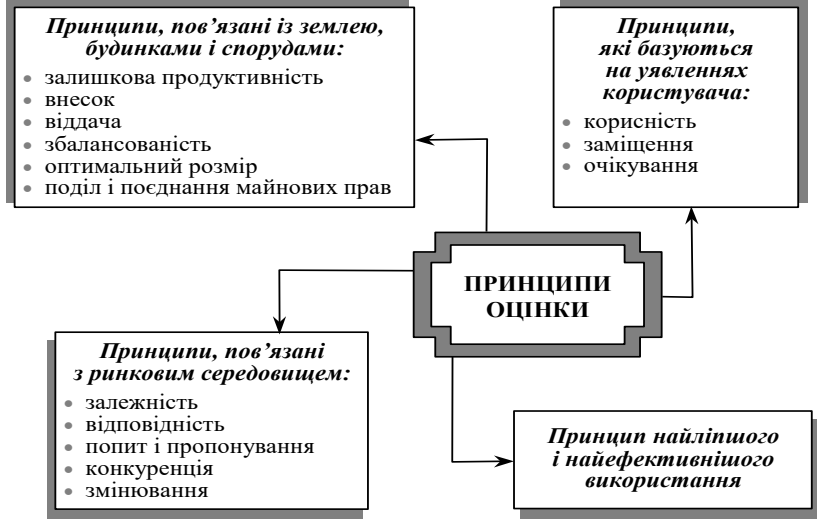

Рис. 2. Класифікація принципів оцінки потенціалу підприємства

Джерело: розроблено за [2].

Даними вченими впроваджено і методику оцінки потенціалу підприємства, зокрема ними визначена загальна класифікація методів оцінки підприємства та його потенціалу:

- витратний (майновий) – визначає вартість об'єкта на основі суми витрат на його створення та використання;
- порівняльний (ринковий) – методи цієї групи визначають вартість на базі співставлення з аналогами, що вже були об'єктами ринкових угод;
- результатний (дохідний) – вартість об'єкта оцінюється на основі величини чистого потоку позитивних результатів від його використання [2, с. 50].

Отже, ресурсний потенціал сільськогосподарського підприємства визначається не механічним набором окремих видів ресурсів, а їх системою. Її цілісність проявляється у тісному взаємозв'язку всіх виробничих ресурсів на основі їх

диференціації на окремі функціонально однорідні групи. Дослідження ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств необхідно здійснювати на основі системи показників, що охоплює всі наявні на підприємстві ресурси: земельні, трудові, матеріально-технічні тощо.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропродовольчого комплексу : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2010. – 414 с.
2. Андрійчук Р. В. Корпоративне управління в контексті розвитку теорії фірми і методологічних підходів до його становлення / Р. В. Андрійчук // Економіка АПК. – 2007. – №11. – С. 42-49.
3. Котлер Ф. Основи маркетинга ; [пер. с англ.] ; [общ. ред. и вступ, ст. Е. М. Паньковой]. – М. : Прогрессе, 1990. – 672 с.

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ МЕДИЧНОЮ ГАЛУЗЗЮ УКРАЇНИ

*Н. А. Чернявська,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет*

В роботі визначено напрями вдосконалення механізму публічного управління системою охорони здоров'я в Україні. Зроблено акценти на актуальних питаннях створення госпітальних округів та розвитку сільської медицини.

Ключові слова: управління, вдосконалення, реформа, медична галузь, госпітальний округ, механізм.

Доцільно виокремлювати зовнішню та внутрішню організаційні складові в загальній структурі публічного адміністрування сферою охорони здоров'я. Зовнішня – щодо

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Горбачова І. В.

комунікацій, які необхідно забезпечувати суб'єктам публічного адміністрування із структурами, котрі не входять до системи охорони здоров'я. Внутрішня організаційна складова публічного адміністрування сферою охорони здоров'я полягає у використанні організаційних механізмів, спрямованих щодо підпорядкованих органів та структур охорони здоров'я.

У налагодженні дієвого механізму зовнішнього та внутрішнього компонентів публічного адміністрування значну роль відіграє належне медичне законодавство, норми якого призначені врегульовувати відповідні суспільні відносини. Фундаментом реформування медичної галузі стало ухвалення низки нормативно – правових документів, зокрема Розпорядження про затвердження Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я (від 30.11.2016 р.) та прийняття двох законів – «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів» (від 19.10.2017 р.) та Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я» (від 06.04.2017 р.), який передбачає автономізацію державних і комунальних закладів охорони здоров'я.

Реформування системи охорони здоров'я в Україні пов'язане з вирішенням проблеми оптимізації медичної інфраструктури, оскільки відповідно до реформи бюджетної децентралізації, утримання медичних закладів відтепер переходить у безпосереднє підпорядкування органів місцевої влади. В напрямку формування єдиного медичного простору, оптимізації мережі медичних закладів і підвищення якості державних медичних закладів, а також покращення системи медичного забезпечення населення загалом розпочато створення госпітальних округів (ГО), які становлять собою функціональне об'єднання закладів охорони здоров'я, розміщених на відповідній території, що забезпечує надання вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги населенню цієї території [4].

Фактично госпітальний округ – це впорядкована на певній території мережа медичних закладів оптимальної кількості та складу, з раціональним розподілом навантаження на лікарів і

максимально ефективним використанням медичного обладнання, яка відповідає практичним потребам і спроможності місцевої громади. Факторами виділення меж ГО є чисельність населення, що проживає на території округу, яке не має перевищувати 120 тис. осіб та відстань доїзду до центру округу, яка не має перевищувати однієї години. Остаточний перелік округів та їх склад затверджує уряд. Адміністративним центром госпітального округу визначається населений пункт, як правило, місто з населенням понад 40 тис. осіб, у якому розміщена багатoproфільна лікарня інтенсивного лікування другого рівня. Визначення меж госпітального округу здійснюється таким чином, щоб населення відповідної території мало доступ до вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги [5].

Наявна сьогодні методика формування госпітальних округів визначає загальні принципи функціонування багатoproфільної лікарні, проте не вказано, які функції відтепер вона має виконувати, які відділення функціонуватимуть в її межах тощо. Досі не затверджено обсягу надання вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги, що має забезпечуватися багатoproфільними лікарнями інтенсивного лікування першого та другого рівнів [3]. Істотний вплив на формування мережі госпітальних округів має міжрегіональна нерівномірність у забезпеченні регіонів лікарями та ліжко – місцями в медичних закладах [7].

У разі створення госпітального округу, який включатиме кілька районів і міст обласного значення, може зменшитись обсяги медичної субвенції з Державного бюджету районам, де не буде створено багатoproфільної лікарні інтенсивного лікування, що призведе до перепрофілювання, скорочення або навіть закриття районних лікарень. Необхідно бути також свідомим, що подібна ситуація може призвести до значної комерціалізації медичної галуззі та збільшення кількості приватних медичних закладів. Пацієнт зможе потрапити до спеціалізованого медичного закладу або за направленням сімейного лікаря, або лише у супроводі бригади екстреної медичної допомоги. А от плановим хворим доведеться або

очікувати своєї черги (через невелику кількість спеціалізованих місць), або ж звернутися до приватного закладу [4].

Рекформа сільської медицини, передусім, первинна медицина в селі має стати доступною і якісною. Тому медичні практики стають автономними та самокерованими. Загальна мета – щоб лікар у селі надавав первинну медичну допомогу на тому самому рівні, що і в місті. Для того аби створити ефективну мережу первинної ланки медицини на селі запропоновано її будувати на рівні району. Адже завдання – забезпечити медичну послугу первинного рівня на усій площі сільської території. Науковці разом урядом та органами місцевого самоврядування, лікарями повинні розробити методику формування дієвої мережі амбулаторних дільниць.

Список використаних джерел:

1. Алексеев В. О. Про підсумки міжнародної практики реформування охорони здоров'я та рекомендації ВООЗ / В. О. Алексеев, М. Ю. Сафонова // Управління закладом охорони здоров'я. – 2011. – N 11. – С. 40–45
2. Безруков В. В., Войтенко В. П., Ахаладзе Н. Г., Писарук А. В., Кошель Н. М. Реформирование медицины. Украина в мировом и европейском контексте, 2017 – 127 с.
3. Вашев О. Є., Вашева А. О., Іванова Л. А. Сучасні тенденції політики змін надання медичної допомоги в країнах ЄС. Публічне управління ХХІ століття: традиції та інновації: зб. тез ХVІІ Міжнар. наук. конгресу, 27 квітня 2017 р. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2017. С. 295–298.
4. Дорошенко О.О., Шевченко М.В. Аналіз міжнародного досвіду фінансування вторинної медичної допомоги // Економіка і право охорони здоров'я. – 2017. – № 1 (5).
5. Карп'як М. О. Організаційно-інституційні особливості реформування системи охорони здоров'я в Україні в умовах децентралізації / Шульц С.Л., Карп'як М. О. // Науково–практичний журнал «Регіональна економіка». – Львів, 2017. – №3 (85). С. 108–115
6. Пальчук В. Оптимізація мережі медичних закладів первинного рівня: новий розподіл повноважень [Електронний ресурс] / В. Пальчук // Україна: події, факти, коментарі. – 2017.

– № 21. – С. 41–55. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr21.pdf>.

7. Пальчук В. Пріоритет 2018 року – реформування сільської медицини [Електронний ресурс] / В. Пальчук // Україна: події, факти, коментарі. – 2018. – № 3. – С. 43–55. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2018/ukr3.pdf>.

8. Публічне управління та адміністрування: навч. посібник/ Скидан О.В., Якобчук В.П., Дацій Н.В., Ходаківський Є.І. [та ін.]; за заг. ред. О.В. Скидана. – Житомир: ЖНАЕУ, 2017. – 705 с.

9. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; за ред. С. Л. Шульц. – Львів, 2018. – 140 с.

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В БІЗНЕСІ НА ПРИКЛАДІ МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЙ

Н. В. Чугаєвська,
студентка ОС «Бакалавр» 4-го курсу¹,
заочної форми навчання, спеціальність «Право»,
Житомирський національний агроекологічний університет,
та денної форми навчання спеціальність «Економіка»,
Ягеллонський університет, м. Краків, Польща,
natalia.chugaievska@gmail.com

На прикладі досвіду міжнародних компаній розглянуто впровадження концепції сталого розвитку як важливої складової інклюзивного економічного зростання фірми. Досліджено вплив економічних, соціальних та екологічних факторів на ефективність бізнес-процесів на підприємствах.

Ключові слова: сталий розвиток, бізнес-процеси, економічне зростання.

¹ Науковий керівник: к.с.-г. н., доцент Ішук О. В.

Необхідність сталого розвитку економіки набуває все більшої актуальності в сьогоdnішніх умовах господарювання, враховуючи стрімкий розвиток промислових підприємств та глобальну екологічну кризу в багатьох країнах світу.

Відповідно до загальновживаного визначення, сформульованого в 1987 році у звіті Всесвітньої комісії з навколишнього середовища та розвитку (так звана Брjндтландська комісія) під сталим розвитком економіки розуміють інклюзивні економічні процеси, які забезпечують задоволення потреб нинішнього покоління без шкоди для можливостей розвитку майбутньої генерації [3]. Ключовою ідеєю сталого розвитку є справедливність між поколіннями, тобто забезпечення рівного доступу до ресурсів природного, соціального та економічного середовища різних груп населення.

На даний час ідея сталого розвитку економічних процесів орієнтована на необхідність покращення якості життя людини, звертаючи при цьому увагу на питання, пов'язані з охороною навколишнього середовища [1]. Концепція сталого розвитку бізнес-процесів передбачає наявність трьох основних векторів інклюзивного зростання фірми: економічного, соціального та екологічного [4]. З питаннями сталого розвитку пов'язана низка нормативно-правових актів у багатьох країнах світу, політичних документів та стратегій розвитку на всіх рівнях агрегації – від локального до глобального. Для міжнародних компаній у сучасному бізнес-середовищі стійкий розвиток також називають «низкою змін, в рамках яких використання ресурсів, структура інвестицій, напрям технічного прогресу та інституціональні структури мають бути зроблені таким чином, щоб не було суперечностей між майбутніми та теперішніми потребами».

Концепція сталого розвитку бізнес-процесів крупних міжнародних компаній за останні декілька десятиліть від позиціювання CSR (соціально відповідального бізнесу) поступово наблизилася до моделі 3P (profit, people, planet), припускаючи, що кожна господарська одиниця є економічною та соціальною системою, а отже, цілі її розвитку повинні мати на увазі як економічний прибуток, так і піклування про людей, пов'язаних з компанією та турботу про екологічний вимір діяльності [5].

Ведення бізнесу у гармонії з суспільством та природою передбачає як мінімізацію шкідливого впливу діяльності фірми на природне та соціальне середовище, що оточує підприємця, та прояв інтересу до всіх соціальних та екологічних заходів, а також прояв активності у сфері формування громадської думки для підтримки такої поведінки. Прийняття підприємствами соціальної відповідальності за стан природного середовища та соціальної сфери означає включення екологічної та соціальної діяльності у свою стратегію розвитку.

Серед міжнародних компаній все більш популярною стає тенденція інвестування у відновлювані джерела енергії. Такі корпорації, як Amazon, Google, Husqvarna, Apple, Toyota, Mango представляють себе в ЗМІ як екологічно чисті організації. Економічні фактори теж впливають на вибір – відновлювані джерела енергії дешевшають, а створення власних установок здатне значно знизити витрати на придбання електроенергії. Фотоелектричні та вітроелектростанції займають провідне місце в сучасних технологіях. Нещодавно компанія Nike, яка є лідером серед виробників спортивного одягу в світі, також приєдналася до групи екологічно чистих організацій і взяла на себе зобов'язання повністю перейти до відновлюваних джерел енергії до 2025 року [7].

Поряд із впровадженням альтернативних видів енергії для виробництва продукції важливим напрямом сталого розвитку бізнес-процесів є введення системи заходів щодо зменшення та переробки відходів. Зокрема, компанією IKEA запроваджується Програма Food Waste Watcher як глобальна ініціатива фірми, спрямована на зменшення харчових відходів на етапі приготування страв для покупців [2]. Усі харчові відходи з магазинів IKEA в Польщі протягом багатьох років сортуються окремо та передаються спеціалізованим компаніям з відходів. Залишки їжі переробляють на біогаз, біодизель.

Компанія Orbis SA разом із стратегічним партнером групи Ассог залучають у своїх готелях клієнтів для участі у новій глобальній програмі сталого розвитку – PLANET 21 [14]. Дана Програма містить зобов'язання щодо заохочення до збалансованого правильного харчування в 80 % місць прийому їжі, використання екологічної продукції в 85 % готелів та

зменшення споживання води та енергії на 15 % та 10 % відповідно у всіх готелях.

Концепція сталого розвитку заснована на цінностях, унікальних для збереження навколишнього середовища та покращення рівня життя людей, що в свою чергу у бізнес-вимірі призводить до створення додаткової вартості бренду в очах широких соціальних груп. В результаті таких нововведень збільшується довіра до бренду та конкурентоспроможність його продукції.

Список використаних джерел:

1. Kiełczewski D. (2008), *Konsumpcja a perspektywy zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.

2. Ініціативи відносно сталого розвитку в Ікеа [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ikea.prowly.com/34713-program-food-waste-watcher-czyli-jak-ikea-zapobiega-marnowaniu-zywnosci-wstepne-wyniki-robia-wrazenie/>

3. Оробець І., Історико-генетичний підхід у дослідженні еволюції концепції сталого розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wpcontent/uploads/2015/11/161_98101.pdf

4. Якимчук А. Ю. Сталій розвиток через призму управління збереженням біорізноманіття, <http://visnyk.academy.gov.ua/wpcontent/uploads/2014/04/2013-4-16.pdf>

5. Patrycja Gajda, Wioletta M. Bajdur, *Innowacje w aspekcie zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego* [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ptzp.org.pl/files/konferencje/kzz/artyk_pdf_2016/T1/t1_0053.pdf

6. Фірма Orbis SA i її програма Planet 21 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.propertynews.pl/hotele/orbis-i-accor-wdrazaja-program-planet-21/>

7. Концепція сталого розвитку в підприємстві Nike [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://globenergia.pl/nike-przechodzi-na-oze/>

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ В УКРАЇНІ

М. В. Чупахіна,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

*Визначено основні принципи інтегрованого управління.
Перераховано першочергові заходи щодо формування моделі
інтегрованого управління водними ресурсами.*

*Ключові слова: басейновий принцип, водні ресурси,
інтегроване управління.*

Водні ресурси є ключовим елементом сталого функціонування природних екосистем, необхідною умовою життєдіяльності людини, визначальним чинником розміщення продуктивних сил та ефективного соціально-економічного розвитку країн та регіонів. Сучасна національна екологічна політика України у галузі використання водних ресурсів спрямована на впровадження принципів Європейської Рамкової Водної Директиви 2000/60/ЄС щодо забезпечення сталого природокористування – європейської моделі управління водними ресурсами. Одним із головних принципів нової ефективної системи управління водними ресурсами викладених у Директиві, є інтегрована басейнова модель управління ними.

Згідно загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 р. вирішити проблему щодо збалансованого розвитку водогосподарського комплексу,

¹ Науковий керівник: к.е.н., професор Якобчук В. П.

збереження і відтворення водних ресурсів можливо шляхом впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом, розроблення та виконання планів управління басейнами річок, застосування економічної моделі цільового фінансування заходів у басейнах річок, утворення басейнових рад річок, а також утворення нових басейнових управлінь водних ресурсів.

Основними принципами інтегрованого управління водними ресурсами є: принцип комплексності захисту всіх вод; басейновий принцип управління водними ресурсами; принцип широкого залучення громадян та громадських організацій; принцип послідовного удосконалення законодавства [2, с. 47-48].

Першочерговими заходами щодо формування моделі інтегрованого управління водними ресурсами мають бути: лібералізація форм власності на водні об'єкти та водогосподарські споруди шляхом подальшої інституціоналізації приватного та комунального секторів; підвищення інвестиційної привабливості водогосподарських об'єктів шляхом пільгового оподаткування та кредитування проектів модернізації гідротехнічних споруд; формування єдиної регуляторної політики у сфері водогосподарського та водоохоронного підприємництва через уніфікацію процедур реєстрації, санації та надання консалтингових послуг; зняття бар'єрів для залучення зовнішніх інвестицій у національний водогосподарський комплекс через упровадження спеціального режиму митного регулювання ввезення високотехнічного водоочисного обладнання [1, с. 39].

Стратегічна мета управління водними ресурсами за басейновим принципом полягає у забезпеченні басейнової збалансованості розвитку водного господарства, охорони вод і відтворення водних ресурсів на основі узгодженості правових засад і управлінських дій суб'єктів водокористування за басейновим принципом, спрямованих на стале водозабезпечення населення і галузей економіки, впровадження перспективних технологічних нормативів використання водних ресурсів, запобігання шкідливої дії вод.

Отже, внаслідок переходу до моделі інтегрованого управління водними ресурсами в Україні можуть бути досягнуті позитивні результати з реформування системи управління водними ресурсами. Головні з них: досягнення стабільності системи водозабезпечення населення та економіки країни якісними водними ресурсами при значному зменшенні непродуктивних втрат води в системах водоподачі; впровадження принципів демократичного управління водними ресурсами залученням до управління представників усіх сторін і секторів, зацікавлених у використанні водних ресурсів; вирішення частини соціальних проблем, пов'язаних зі справедливим рівномірним і стійким забезпеченням питною водою населення [3, с. 5].

Список використаних джерел:

1. Климчик О. М. Впровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом / О. М. Климчик, Т. В. Пінкіна, А. А. Пінкін // ScienceRise. – 2018. – №4 (45). – С. 36–40.
2. Левковська Л. В. Формування моделі інтегрованого управління водними ресурсами в контексті забезпечення сталого водокористування / Л. В. Левковська, В. М. Мандзик // Збалансоване природокористування. – 2018. – № 2. – С. 46-53.
3. Штогрин Г. С. Парадигма інтегрованого управління в контексті забезпечення сталого водокористування / Г. С. Штогрин // Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. – 2018. – 9 с.

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

О. Г. Шавлович,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

У дослідженні висвітлено особливості прояву інноваційного процесу в сільському господарстві. Представлено схему управління інноваційним розвитком підприємства. Показано можливий склад підсистем управління інноваціями на підприємстві.

Ключові слова: інновації, агроінновації, інноваційний розвиток.

Інституційні перетворення в економіці будь-якої країни відбуваються постійно. В Україні вони зумовлені необхідністю побудови господарського механізму здатного забезпечити розвиток, в першу чергу, базових галузей економіки, серед яких і сільське господарство. Очевидним є і те, що економічне зростання в будь-якій із галузей в Україні неможливе без активізації інноваційної діяльності.

Що стосується сільського господарства, то і в цій галузі без нововведень очікувати на успішний розвиток неможливо. Запорукою високих результатів діяльності в довгостроковій перспективі може бути лише інноваційний тип розвитку. Особливості таких процесів висвітлюються недостатньо, саме тому існує потреба в глибших дослідженнях ситуації, що склалася.

Сучасний стан інноваційної активності в аграрному підприємстві вивчали такі дослідники як: Г. Мазнів [1], В. Готра [2], О. Янковська [3], Рубан В., О. Чубакова, В. Некрасов [4] та ін. Проте невирішеними й наділа залишається комплекс питань щодо впровадження наукових розробок у

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Булуй О. Г.

виробництво, формування системи управління інноваційною діяльністю тощо.

Важливим напрямом зміцнення ринкової позиції підприємства є перехід на інноваційну модель розвитку. Результати впровадження інновацій віддзеркалюються в збільшенні обсягу продажів, зниженні собівартості продукції, зростанні фондоозброєності та продуктивності праці, підвищенні рентабельності господарської діяльності й інших виробничо-фінансових показників діяльності аграрних підприємств, а також соціально-економічного розвитку сільських територій.

На інноваційні процеси в сільському господарстві мають безпосередній вплив особливості сільськогосподарського виробництва, які визначаються сезонністю сільськогосподарської праці, наявністю живих організмів, залежністю від природних і кліматичних умов, різними технологіями виробництва продукції рослинництва і тваринництва, розривом у часі між створенням нових розробок і їх масовим освоєнням тощо. Слід відзначити, що у сільському господарстві розробка інновацій і їх впровадження пов'язано переважно з новими сортами рослин, виведенням нових порід тварин, нової техніки, новими ресурсозберігаючими технологіями, застосування яких у більшості випадків змінює характерні властивості сільськогосподарської продукції, що виробляється, але не призводять до появи нових видів продукції. Отже, аграрна інновація (агроінновація) – це різновид інновації, що реалізується в аграрному секторі економіки з метою підвищення ефективності його діяльності та забезпечення стабільного розширеного відтворення сільськогосподарського виробництва.

Враховуючи особливості сільськогосподарського виробництва систему управління інноваційною діяльністю підприємства слід будувати із взаємопов'язаних функцій, послідовність виконання яких забезпечує формування конкурентних переваг за рахунок інноваційних факторів розвитку. Система управління інноваціями на підприємстві повинна містити техніко-економічну та управлінську підсистеми. Перша виконує роль інформаційного забезпечення

управлінського процесу, друга власне керування інноваційною діяльністю на підприємстві.

Аналізуючи цей підхід до формування системи управління, котрий забезпечує успішну інноваційну діяльність на підприємстві, беручи до уваги певний ряд факторів, що мають вплив на ефективність інновацій, можна виокремити завдання, рішення яких вважається необхідною умовою для формування головної мети цієї системи.

На меті системи управління інноваціями на підприємстві повинна бути побудова такої низки інноваційних проєктів, при якій підприємство отримає максимальний економічний ефект від їх впровадження [4]. Реалізація такої мети передбачає вирішення цілого ряду завдань: 1) аналіз зовнішнього середовища й прогнозування його розвитку; 2) аналіз внутрішнього середовища підприємства; 3) вибір напрямку інноваційного розвитку підприємства; 4) виокремлення цільової ділянки ринку (сегмент або «ніша»), яка необхідна для реалізації вже існуючих варіації інноваційного розвитку; 5) дослідження та оцінка ризиків; 6) відбір пріоритетних напрямків діяльності; 7) створення організаційної структури управління інноваціями; 8) розмежування виробничо-збутової й фінансової діяльності відповідно до обраних пріоритетних напрямів; 9) аналіз заходів, направлених на реалізацію потенціалу інноваційного розвитку; 10) розробка рішень щодо своєчасних змін пріоритетів та пошуків альтернативних напрямів інноваційної діяльності [5, с. 198].

Суб'єктом управління вище описаної системи може бути керівництво підприємства (керівництво структурних підрозділів). В якості об'єкта управління виступає процес інноваційного розвитку, що уособлюють працівники різних підрозділів підприємства.

Для реалізації даних функцій доцільно створити на підприємстві наступну структуру системи управління інноваціями підприємства, ключові підсистеми якої зображені на рис. 1.

Перехід підприємства на шлях інноваційного розвитку потребує від нього організації системи управління, здатної швидко реагувати на зміни як у зовнішньому, так і

внутрішньому середовищі функціонування. Управління інноваційною діяльністю підприємства представляє собою комплексну систему взаємопов'язаних функцій, послідовність виконання яких забезпечує формування конкурентних переваг за рахунок інноваційних факторів розвитку.

Рис. 1. Структура побудови системи управління інновацій підприємства

Джерело: побудовано за [5].

Розглянувши існуючі підсистеми пропонується схема дій, котра дає змогу раціонально використовувати і планувати всю необхідну діяльність відповідно до системи управління інноваціями (рис. 2).

Дана схема ілюструє алгоритм процесів запуску інновацій на підприємстві, дозволяє відслідковувати виконання завдань на кожному з етапів, контролювати дотримання затверджених правил та вимог, а також підрахувати можливі ризики щодо проявів збою в структурі процесу чи впливу непередбачених факторів із зовні.

Існуючі підприємства звертають увагу на безперебійне функціонування вибраної системи управління на підприємстві, оскільки такі методи можуть забезпечити отримання позитивних результатів та мінімізації збитків і витрат по завершенню впровадження інновації [7].

Рис. 2. Схема дій системи управління інноваціями підприємства

Джерело: побудовано за [6].

Система управління інноваціями має складну структуру та багато рівнів, на кожному з яких постійно відбувається взаємообмін інформацією й певними напрацюваннями та подальше направлення на наступний рівень, де будуть використанні вже раніше напрацьовані результати.

Використання запропонованої системи управління дозволяє сформувати новий алгоритм співпраці серед різних елементів систем управління, що дає змогу отримати ефект синергії, а також сформувати більш ефективнішу, адаптивну та раціональну процедуру дій для забезпечення безперебійного функціонування всіх систем та підрозділів між собою.

Таким чином впровадження системи управління інноваціями на підприємстві зумовлена необхідністю керування процесом пошуку, аналізу, оцінки, вибору, впровадженням

інноваційних ідей, створенням нових організаційних відділів, розробкою та впровадженням нових бізнес-процесів, фінансуванням інноваційного проекту, контролем за його реалізацією. Побудова такої системи дає можливість забезпечити ефективну роботу всього підприємства та досягти високих результатів при мінімізації фінансових ризиків.

Отже, управління інноваційним розвитком підприємства ставить за мету виявлення низько ефективних процесів на підприємстві та розробка механізмів їх ефективного покращення чи припинення. Це передбачає розробку необхідних інструментів та нових систем контролю і оцінки можливостей на ринку, створення методик щодо забезпечення оптимізації інноваційних проектів та удосконалення систем управління, відштовхуючись від бажаних потреб та цілей підприємства з погляду як на теперішній стан, так і на майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Мазнев Г. Є. Управління інноваційним розвитком аграрних підприємств. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2017. № 2. С. 32–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apie_2017_2_7.
2. Готра В. В., Ігнатко М. І. Теоретичні основи управління інноваційним розвитком агропромислового виробництва України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*, 2017. № 5. С. 16–21.
3. Янковська О. І. Стан управління інноваційними процесами в приватних сільськогосподарських підприємствах Житомирської області. *Вісник ЖНАЕУ. Серія: Економічні науки*. 2010. № 2, т. 2. С. 173–180.
4. Рубан В., Чубакова О., Некрасов В. Інноваційна модель стратегічного розвитку України: методологія і досвід. *Економіка України*. 2003. № 6. С. 14–15.
5. Бутнік-Сіверський О. Б., Жарінова А. Г. Теоретичні аспекти трансформації виробничої системи в умовах інноваційної діяльності. *Питання інтелектуальної власності*. 2008. Вип. 6. С. 188–216.
6. Пархоменко Т. В., Красношайка В. В. Формування системи управління інноваціями на підприємстві. *Ефективна*

економіка. 2014. № 4. URL:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2940>.

7. Мескон М., Альберт М., Хедоурі Ф. Основи менеджменту: пер. с англ. М.: Дело ЛТД, 1992. 456 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ

Д. С. Швець,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто сутність і необхідність розвитку Інтернет-маркетингу в Україні. Охарактеризовано зовнішнє і внутрішнє середовище функціонування Інтернет-маркетингу.

Ключові слова: Інтернет-маркетинг, фріланс, конверсія сайту, інформаційні технології.

Сучасний розвиток економіки обумовлює ефективне управління не тільки споживчим попитом, а й балансом потреб усіх учасників ринку з огляду на задоволення, економічних, соціальних та екологічних інтересів всіх зацікавлених учасників. З огляду вище зазначене ефективним засобом зв'язку між контрагентами є Інтернет-комунікації. Інтернет не тільки відкриває перед компанією можливість ефективно організувати зворотний зв'язок зі споживачем і оперативно вивчити поточний попит, але й гнучко змінювати власні маркетингові плани та рекламні проекти відповідно до безперервно змінюваної економічної ситуації [4]. Крім того, використання можливостей світової Інтернет-мережі як глобальної інформаційної системи спроможне забезпечити найбільш інтенсивне обслуговування потенційних клієнтів.

Під Інтернет-маркетингом розуміють процес використання сучасних інформаційних Інтернет-технологій при проведенні маркетингових досліджень, розробки товару,

¹ Науковий керівник: к.е.н, доцент Овдіюк О. М.

встановлення ціни, доведення до споживача та впровадження нових підходів з стимулювання збуту з метою максимального задоволення потреб споживачів через інноваційну організацію матеріального та інформаційного обміну [5, с. 40]. Основні тенденції становлення й розвитку інтернет-маркетингу дозволило виокремити сильні і слабкі сторони, а також можливості і загрози табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика зовнішнього та внутрішнього середовищу функціонування Інтернет-маркетингу в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Високий рівень кваліфікації фахівців ✓ Значні перспективи для розвитку ринку інтернет-маркетингу ✓ Значна кількість постійних клієнтів ✓ Досвід роботи на ринку ✓ Наявність довгострокових договорів ✓ Дешеві мобільні- та інтернет-послуги. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Насичений ринок ✓ Низьке використання ІКТ державою та бізнесом ✓ Низький рівень проникнення Інтернету. В 2015 р. Україна потрапила у список країн з проникненням менше 45 %. ✓ Недостатня кількість вітчизняних клієнтів ✓ Слабкий рівень розвитку інфраструктури.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Співпраця з іноземними клієнтами та налагодження постійних зв'язків ✓ Розвиток інформаційних технологій ✓ Розвиток навчальних (тренінгових послуг) ✓ Поширення віддаленої співпраці завдяки популяризації мобільних пристроїв 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ На ринку присутні сильні конкуренти ✓ Скорочення внутрішнього попиту на інтернет-послуги ✓ Міграція кваліфікованих спеціалістів ✓ Зміни у системі оподаткування

Джерело: власні дослідження

В Україні на даний час присутні всі складові для успішного розвитку Інтернет-маркетингу: високий рівень забезпеченості висококваліфікованими кадрами, значна підтримка зі сторони країн – світових лідерів, наявність

політичної волі й бажання до прогресивних змін в економіці країни в т. ч. й Інтернет-маркетингу. Водночас заслуговують на увагу й наявні небезпеки, зокрема, скорочення внутрішнього попиту на маркетингові інтернет-послуги, відтік кваліфікованих фахівців, внесення змін в порядок оподаткування цієї сфери тощо. Відтак сучасний розвиток Інтернет-маркетингу вимагає наукового обґрунтування механізм його імплементації, що дасть змогу сформувати ефективну систему онлайн-управління бізнесом.

Список використаних джерел:

1. Береза А. М. Електронна комерція. К.: КНЕУ, – 2002. – 326 с.
2. Джерк Н. Разработка приложений для электронной коммерции. СПб.: Питер, 2001. 506 с.
3. Евдокимов Н. В. Раскрутка Web-сайтов. Эффективная Интернет-коммерция. М.: Вильямс, 2007. – 160 с.
4. Петрик Е. А. Интернет-маркетинг. М. : Московская финансово-промышленная академия, 2004. 299 с.
5. Кузнецова Н. Інтернет-маркетинг в Україні: проблеми та перспективи. Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка. №137. 2012. С. 63-66. URL: http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2015/11/137_16.pdf

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Б. О. Шишов,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Подано трактування інвестицій та інвестиційної діяльності. Визначені ключові ознаки інвестицій через призму управлінської діяльності. Визначено принципову схему здійснення управління інвестиційною діяльністю. Показано взаємозв'язок основних функцій менеджменту з підсистемою управління інвестиційною діяльністю.

Ключові слова: інвестиції, фінансові ресурси, інновації, інвестиційна діяльність, сільське господарство.

Сільське господарство належить до провідних галузей агропромислового та господарського комплексу України, ефективність функціонування якої визначає економічну та продовольчу безпеку країни. Недостатні обсяги інвестиційних ресурсів у попередні роки призвели до послаблення матеріально-виробничої бази суб'єктів господарювання, зменшення прибутковості і рентабельності, низького рівня концентрації і спеціалізації виробництва, слабкого розвитку інфраструктури аграрного ринку. Достатня кількість фінансових ресурсів є запорукою оновлення та вдосконалення матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва, підвищення його ефективності, забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектору загалом. Матеріально-ресурсне забезпечення аграрного виробництва, його ефективний розвиток прямо залежать від обсягу, структури та напрямку інвестицій. Окремо слід згадати необхідність інвестування в інфраструктуру аграрного сектора, створення потужностей зі зберігання продукції, переробку сировини,

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Булуй О. Г.

логістику тощо. Тому управління інвестиційною діяльністю, незважаючи на певне пожвавлення в галузі в останні роки, залишається ключовим завданням.

Інвестиційна діяльність завжди була у полі зору багатьох зарубіжних та вітчизняних дослідників. Серед вітчизняних дослідників плідно працюють: І. Бланк, І. Вінніченко, Л. Борщ, В. Гриньова, Т. Майорова та багато інших. Разом з тим потребує удосконалення механізм управління інвестиційною діяльністю.

Основною метою управління інвестиційною діяльністю є створення механізмів ефективної взаємодії усіх підсистем підприємств, їх збалансованості та пропорційності задля забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії підприємства на окремих етапах його розвитку. В кінцевому підсумку воно знаходить вираження в максимізації ринкової вартості підприємства та отриманні прибутків власниками.

Сільське господарство через тривалий виробничий процес, що часто відповідає календарному року, постійно відчуває дефіцит інвестиційних ресурсів. Це вимагає від суб'єктів господарювання пошуку та розробки ефективних інструментів фінансування господарської діяльності. За таких умов інвестиції стають фактором, що забезпечує життєдіяльність і розвиток підприємства.

Позитивні результати від інвестиційної діяльності потрібні не лише власникам підприємств, але й підприємству, яке використовують інвестиційні ресурси. Досягнення очікуваного ефекту від інвестиційної діяльності можна забезпечити за допомогою формування та реалізації відповідної системи управління, яка повинна стати інструментом раціонального використання інвестицій, насамперед доцільності визначення їх обсягів і структури, вибору пріоритетів інвестування та підвищення ефективності їх використання [1. с. 141].

Сьогодні відзначається наявність певних проблем в управлінні інвестиційною діяльністю. Існують значні обмеження щодо залучення інвестиційних ресурсів через нерозвиненість ринку капіталу в Україні. Повільно впроваджуються новітні фінансові інструменти у банківському секторі. Окремо можна назвати невідповідність підприємств

до реалізації інвестиційних програм, обмеженість застосування усіх фінансових інструментів щодо залучення інвестиційних ресурсів. Слід констатувати, що перераховані вище обмеження, які накладаються на недостатній рівень підготовки фахівців приводить до неможливості реалізувати інвестиційний потенціал аграрного сектора.

Розуміння сутності інвестицій, форм реалізації, видів інвестицій визначає підсистему управління інвестиційною діяльністю. Бланк І. А. пропонує такі характеристики інвестицій підприємства для цілей організації управління інвестиційною діяльністю (рис. 1).

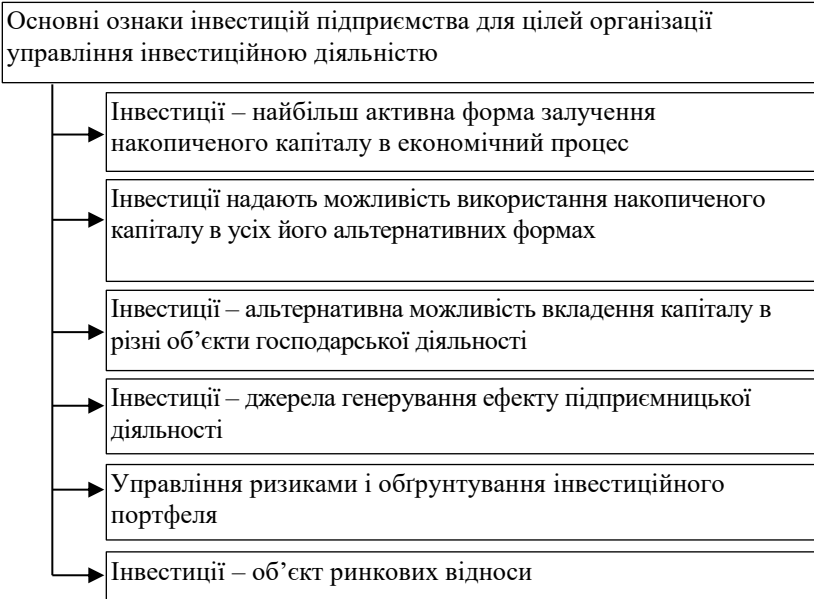

Рис. 1. Основні ознаки інвестицій підприємства для цілей організації управління інвестиційною діяльністю.
Джерело: [3, 4].

Управління інвестиційною діяльністю передбачає управління усіма складовими елементами формування та використання капіталу: накопичення, внутрішній та зовнішній рух капіталу, власне інвестування [2. с. 149]. Для цілей

управлінні інвестиційною діяльністю важливим є обрання оптимальної схеми фінансування інвестиційних проєктів. В практиці інвестиційного менеджменту відомо такі схем фінансування інвестиційних проєктів: самофінансування, акціонування, венчурне фінансування, кредитування, змішане фінансування. Першу схему формують власні інвестиційні джерела, другу – зовнішні (позикові та залучені). Власні ресурси забезпечують високу фінансову стійкість підприємства проте обмежують його економічне зростання. Натомість значне залучення зовнішніх джерел позитивно відображається на розвитку підприємства однак збільшує його фінансові ризики.

Інвестиційна діяльність підприємства спрямована на розвиток виробництва, підприємництва, одержання прибутку та інших кінцевих результатів. Відповідно до цього управління інвестиційною діяльністю є складовою частиною управлінського процесу, що реалізується суб'єктом із метою зростання ринкової вартості підприємства (рис. 2). Інвестування може здійснюватися у різних формах, з залученням багатоманітних фінансових інструментів, з використанням відповідних схем, врахуванням ризиків.

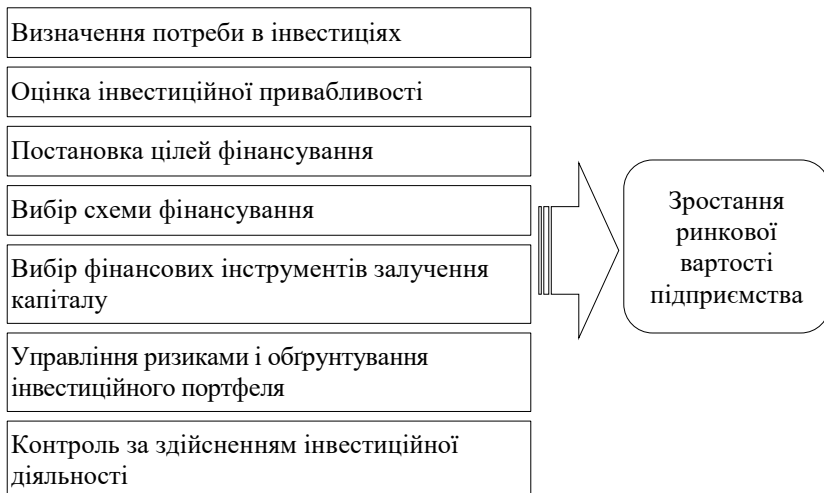

Рис. 2. Схема управління інвестиційною діяльністю.

Джерело: власні дослідження

Очевидно, що управління інвестиційною діяльністю реалізується за допомогою основних функцій управління: планування, організації, мотивації та контролю. Узгодження функцій досягається координацією, а їх виконання орієнтоване на реалізацію головної мети та системи основних завдань інвестування. Разом з тим, технологію управління інвестиційною діяльністю, можна подати у вигляді трьох основних етапів, зв'язаних у просторі та часі: інформаційного, який охоплює збирання, передачу, обробку, аналіз і збереження релевантної інформації; логіко-розумового, на якому відбувається розробка і прийняття інвестиційних рішень, та організаційного, змістом якого є організація виконання інвестиційних рішень.

Отже, забезпечення розширеного відтворення потребує ефективного процесу управління інвестиційною діяльністю будь-якого підприємства. Система управління передбачає формування цілей інвестиційної діяльності, визначення джерел інвестиційних ресурсів, вибір схеми фінансування проєктів, організацію інвестиційної діяльності, контроль та координація такої діяльності. Саме тому виокремлення інвестиційної діяльності в окремий напрям управлінської роботи на підприємстві дозволяє підвищити її пріоритет та забезпечити сфокусувати необхідні ресурси.

Список використаних джерел:

1. Феєр О. В. Управління інвестиційною діяльністю підприємств у ринкових умовах. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2016. № 851. С. 140–145.
2. Пічугіна Т. С., Забродська Л. Д. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність та зміст управління. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. Вип. 2 (18), ч. 1. С. 146–154.
3. Бланк І. А. Інвестиційний менеджмент: навч. курс. К.: Эльга, Ника-Центр, 2001. 448 с.

4. Бушовська Л. Б. Управління інвестиційною діяльністю як важливий складник економічної безпеки підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 11. С. 170–176.

ШЛЯХИ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Л. М. Шнайдер,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В дослідженні визначено напрями та шляхи мінімізації ризиків кредитного портфеля банківських установ України в умовах децентралізації. Підкреслено вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, що впливають на покращення якості кредитування в контексті адміністративної реформи.

Ключові слова: ризик, кредитний портфель, децентралізація, адміністративна реформа, гарантія, страхування.

При оцінці шляхів мінімізації ризиків в умовах адміністративних трансформацій, які переміщують відповідальність за фінансову стабільність з центру в громади, ризики потрібно поділити на індивідуальні та портфельні. Співвідношення між індивідуальним та портфельним ризиками переважно визначається зовнішніми чинниками. Так, в умовах стабільного розвитку, сталої законодавчої бази в центрі уваги опиняється кредитний ризик за індивідуальними позиками; портфельний же в зазначених умовах не виникає. Навпаки, погіршення економічної ситуації, ринкової кон'юнктури, політичні прорахунки, допущені в ході оцінки портфельного ризику, можуть обернутись як для банку так і для громад значними збитками.

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Ткачук В. І.

Оцінити ступінь концентрації кредитного портфеля на тому чи іншому сегменті (або ступінь його диверсифікації за всіма сегментами) можна лише за допомогою комплексного підходу до всього кредитного портфеля в цілому. Тобто портфельний ризик характеризує ступінь диверсифікації портфеля і може слугувати опосередкованим критерієм досконалості його структури.

Портфельний кредитний ризик обумовлюється зовнішніми і внутрішніми чинниками. Серед зовнішніх факторів – загальна економічна нестабільність, недосконалість законодавчої бази, яка постійно змінюється, негативні явища реформування громад, зокрема дефіцит фінансових ресурсів та позичальників. За даними Світового банку, зовнішні (відносно банку) чинники спричиняють 33% втрат за позичками [6].

До головних внутрішніх чинників кредитного портфельного ризику належать: якісний рівень кредитної політики банку, стандарти формування портфеля позичок, кредитний моніторинг і контроль за його якістю, рівень професійної майстерності банківського персоналу тощо. У зв'язку з чим, потрібна публічна стратегія управління ризиками яка формується спільно банками та громадою на принципах прозорості, відкритості та відповідальності обох сторін. Завданням публічного кредитного менеджменту є мінімізація ризиків.

Зовнішніми способами зниження кредитного ризику комерційного банку є застава, гарантія (порука) та страхування.

Сенс застави в тому, що в разі невиконання позичальником забезпеченого заставою зобов'язання банк має право повернути собі борг за рахунок коштів, отриманих від реалізації заставленого майна, маючи при цьому пріоритет перед іншими кредиторами. Відтак, застава як спосіб зниження кредитного ризику – це, по-перше, конкретизація та посилення права кредиторської вимоги, а по-друге, – право на перевагу. Для договору застави характерна підпорядкованість чинності основного боргового зобов'язання: якщо воно з якихось причин виявиться недійсним, то й договір застави також не спричинить ніяких правових наслідків [5].

Гарантія (порука) – це зобов’язання гаранта (поручителя) перед кредитором боржника (позичальника) відповідати за виконання боржником свого зобов’язання у повному обсязі або частково. Гарантія (порука) як спосіб зниження кредитного ризику у вітчизняній практиці має три основні специфічні риси: 1) підпорядкованість відповідальності гаранта (поручителя) чинності основного боргу; 2) однорідність основного та додаткового боргових зобов’язань; 3) виникнення ще одного боржника без втрати попереднього (першочергового) і без зміни кредитора за основним зобов’язанням. За допомогою гарантії (поруки) банк фактично перерозподіляє ризик. У такий спосіб зменшуючи його [7].

Ще одним зовнішнім способом зниження кредитного ризику є страхування. Його суть полягає у повній передачі ризику страховій установі. Кредитний ризик за допомогою страхування можна зменшувати двома способами. Перший полягає у тому, що позичальник укладає зі страховою компанією договір про страхування своєї відповідальності за непогашення кредиту, тобто страхувальником є позичальник. У другому випадку страхувальником є кредитор (банк), страхуючись від кредитного ризику.

Процеси децентралізації породили ще ряд ризиків які пов’язані з адміністративними реформами це:

Репутаційний ризик – це міра (ступінь) невизначеності щодо можливості втрати банком довіри з боку клієнтів унаслідок невиконання ним своїх зобов’язань, поширення чуток про участь банку в різноманітних аферах тощо. Значення цього ризику не варто применшувати, адже, як свідчить практика, його наслідки можуть бути навіть тяжчими, ніж наслідки фінансових ризиків.

Політичний ризик – це міра (ступінь) невизначеності стосовно того, що політична ситуація в державі негативно вплине на діяльність комерційного банку. Цей ризик пов’язаний із внутрішньополітичними «розборками», до яких може виявитися причетним колишнє або нинішнє керівництво банку.

Соціально-економічний ризик – це міра (ступінь) невизначеності щодо можливості погіршення економічної

ситуації в державі, падіння життєвого рівня населення, що може негативно позначитися на діяльності банку.

Форс-мажорний ризик – це міра (ступінь) невизначеності щодо можливості виникнення стихійних лих, катастроф, які можуть призвести до фінансових втрат комерційного банку.

Стратегія управління банківськими ризиками – невід’ємна частина банківського менеджменту. В умовах децентралізації система управління банківськими ризиками повинна трансформуватись в напрямку підтримки інтересів громад щодо запобіганням банківським ризикам та має посилити такі складові, як ідентифікація, оцінка, контроль, моніторинг. Подальші дослідження необхідно спрямувати на вдосконалення кожної із цих складових.

Список використаних джерел:

1. Про банки та банківську діяльність: Закон України [Електронний ресурс]: за станом на 26 квітня 2015 р.. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

2. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679–XIV. – ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

3. Розподіл банків на групи: зміни й тенденції 2015 року [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://golovbukh.ua/news/rozpodil_bankiv_na_grupi_zmini_jj_tendentsiyi_2015_roku/#.

4. Три украинских банка вошли в ТОП-25 крупнейших банков Центральной и Восточной Европы [Электронний ресурс]: Режим доступа: http://www.prostobankir.com.ua/mezhibankovskiy_biznes/novosti/tri_ukrainskih_bankov_voshli_v_top_25_krupneyshih_bankov_tsentralnoy_i_vostochnoy_evropy.

5. У НБУ впевнені, що зможуть повернути видані неплатоспроможним банкам кредити [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://economics.unian.ua/finance/1037939-u-natsbanku-vpevneni-scho-zmojut-povernuti-vidani-eplatospromojnim-bankam-krediti.html>.

6. Шамова І. В. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн: навч. посіб. / І. В. Шамова. – К.: КНЕУ, 2011. – 195 с.

7. Deutsche Bundesbank (Германия) [Электронный ресурс]: Режим доступа: <http://www.rusmmg.ru/showthread.php?t=51021>.

8. Bank rankings – top banks in the world [Elektronic resours]: Access: <http://www.accuity.com/useful-links/bank-rankings/>.

РЕФОРМУВАННЯ ГАЛУЗІ ЮСТИЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

С. В. Шостак,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Розглянуто характеристику сучасного стану реформування галузі юстиції через аналіз змін основних напрямів діяльності її органів. Акцентовано увагу на характеристиці реформування основних напрямів діяльності органів юстиції, таких як реєстрація й виконання, а також охарактеризовано нові підходи до організації оновлення кадрового складу органів юстиції.

Ключові слова: галузь юстиції, державне управління, реформування галузі юстиції, реєстрація, виконання.

Серед низки реформ, які проводяться сьогодні в Україні, важливу роль відіграють реформи в системі юстиції, що передбачають низку заходів організаційного й нормативно – правового характеру, спрямованих на реформування системи адміністративних послуг. З огляду на те, що функціонування органів юстиції неодмінно пов'язується зі здійсненням правової політики, що є базою для зміцнення держави в цілому, реформування галузі юстиції є основою для всіх подальших перетворень у державному управлінні. Саме тому характеристика основних кроків реформування галузі юстиції є

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Іванюк О. В.

актуальною як для теорії адміністративного права, так і для практики.

Як показують соціологічні дослідження, в українського громадянина похід до будь-якого державного органу – чи то до суду, чи то до юстиції, чи до правоохоронних органів – не зовсім легка процедура. Оскільки в очах громадянина для того, щоб отримати ту чи іншу послугу необхідно вистояти чергу, заповнити десятки незрозумілих паперів тощо. Незважаючи на те, що людина платить за це свої кошти, вона отримує до цього ще й купу негативу. Це та реальність, яку ми маємо сьогодні.

Проблеми цієї реальності дуже глибокі і полягають, у першу чергу, в тому, що державні службовці, які працюють в різних державних органах, отримують дуже низькі зарплати і не мають мотивації. Тому, маючи низку повноважень, вони починають «полювати» за громадянином, якому потрібна та чи інша послуга.

Щодо тривалості процесу реформування, то слід відмітити, що в Грузії реформи проводилися вісім років – вісім років стабільної державної влади, яка була спрямована на конкретні зміни. І це дало позитивний результат. У країнах Європейського союзу строки проведення реформ тривали десятиріччями.

Тепер, власне, про ті, новації, які вже запроваджені.

Міністерство юстиції від більшість своїх функцій передає ці повноваження місцевим органам влади. Держава повинна встановлювати виключно стандартне надання послуг і бути власником реєстру, який стосується інформації про нерухомість і про бізнес. А сам сервіс, на мою думку, повинні надавати ті особи, які найбільш мотивовані і знаходяться ближче до громадян.

Разом з тим, щоб не створити ситуацію, коли проблеми з бюрократією і корупцією перемістяться з державного рівня на місцевий, Міністерством юстиції ініційовано демонополізацію цих послуг і передачі повноважень щодо реєстрації бізнесу і реєстрації нерухомості не лише місцевим органами влади, а одночасно і нотаріусам. На мій погляд це є вірним кроком, оскільки нотаріальна спільнота – це майже 8 тис осіб, які є професіоналами, мають доступ до реєстру і всі необхідні умови

для надання адміністративних сервісів. На мою думку саме монополізація є запобіжником у створенні проблем із якістю надання адміністративних послуг.

Наступник крок, який стосується реформи і вже активно впроваджується, – це запровадження максимальної кількості онлайн-сервісів і електронних сервісів, тому що будь-який контакт із державним службовцем – це завжди ризик.

Мова йде про те, що в системі реєстрації бізнесу близько 1,5 млн українців щороку беруть різного роду документи – витяги, довідки, виписки. І це передбачає величезні черги і побутову корупцію. Наразі всі ці сервіси в онлайн-режим, коли на сайті міністерства юстиції можна отримати будь-який документ протягом хвилини. Так само можна зробити з первинною реєстрацією компаній.

Зменшенням кількості обсягу інформації, максимальне переведення інформації в онлайн-режим, спрощенням різного роду форм і звітів, які подаються – це все, на мою думку сприятиме покращенню якості надання послуг фізичним та юридичним особам.

Таким чином, сьогодні можна говорити не про реформування деяких органів юстиції, а про реформування галузі юстиції в цілому, оскільки докорінно змінюються підходи до здійснення основних напрямів діяльності органів юстиції, які фактично становлять зміст цієї галузі: реєстрацію, виконання, облік. І хоча сам напрям обліку не зазнав значних змін, проте основний суб'єкт, який здійснює таку діяльність, отримав додаткові об'ємні повноваження з реєстрації, що вносить зміни також до обліку як напряму функціонування органів юстиції. Водночас зазначу на доцільності стабілізації процесів реформування з метою приведення галузі юстиції до стану стабільного, сталого, збалансованого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко К. В. До визначення змісту юстиції як об'єкта державного управління / К. В. Бондаренко // Порівняльно-аналітичне право. – 2014. – № 2. – С. 207–209.
2. Питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції : Постанова Кабінету

Міністрів України від 21 січня 2015 р. № 17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/17-2015-п>.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ КАДРІВ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Є. О. Штефа,

І. Л. Булуй,

студентка ОС «Магістр»¹,

спеціальність «публічне управління та адміністрування»,

Житомирський національний агроекологічний університет

Розкрито сутність механізму оцінювання кадрового складу системи державного управління. Проаналізовано методи оцінки державних службовців. З метою підвищення якості кадрового складу запропоновано поєднання сучасних та класичних методів оцінки персоналу в органах публічного управління.

Ключові слова: кадрова політика, кадрова безпека, оцінювання державних службовців.

Кадровий капітал – основа будь-якої системи, у тому числі і системи державного управління. З метою формування професійного кадрового складу системи державного управління здійснюються низка механізмів відбору, включаючи й оцінювання. Крім того, оцінювання кадрів відбувається щороку з метою їхнього розвитку та вдосконалення.

Питання оцінювання персоналу системи публічної служби аналізують: В. Авер'янов, Г. Атаманчук, Н. Гончарук, С. Дубенко, В. Малиновський, Н. Нижник, О. Оболенський, В. Олуйко, Є. Охотський, А. Рачинський, С. Серьогін, А. Сіцінський, О. Турчинов, С. Хаджирадева, О. Якубовський та ін. Зазначені автори розглядають законодавчі засади реалізації

¹ Науковий керівник: к.е.н., доцент Кравець І. В.

оцінювання кадрів системи публічної служби, обґрунтовують потребу в розробці коефіцієнтів визначення ефективності та результативності кадрів у системі публічної служби.

Процес оцінювання публічних службовців є важливою кадровою технологією, яка надає можливість захистити систему публічного управління від непрофесійних кадрів, а професіональних службовців від необґрунтованих звільнень та ротаций. Водночас на теперішній час наявні методи оцінювання є недостатньо ефективними, формальними, необ'єктивними. Такі методи оцінювання спрямовано на формування «своїх» команди та звільнення тих, хто не входить до кола команди керівника. Крім того, відсутнє оцінювання ефективності та результативності діяльності державного службовця.

На сьогодні законодавчо визначені методи відбору та щорічного оцінювання службовців зазначено у Типовому порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 року № 640 [1].

Сама процедура оцінювання включає три основних етапи: 1) визначення та перегляд завдань і ключових показників; 2) оціночна співбесіда (крім випадків, передбачених Типовим порядком); 3) визначення результатів оцінювання та їх затвердження [2].

Дані механізми оцінки персоналу державних органів на нашу думку є недостатньо ефективними, а отже потребують змін та доповнень. При оцінці кадрів публічного управління ми пропонуємо застосовувати також і інноваційні методи оцінювання персоналу. Таке оцінювання передбачає визначення узгоджених і оговорених критеріїв знань, умінь і навичок працівників, відображає здатність персоналу до нестандартного та критичного мислення.

До основних інноваційних методів оцінювання персоналу слід віднести:

1. *Ділову гру* – проводиться організаційно-управлінська гра, у процесі якої аналізуються знання та вміння працівника, а також оцінюється його здатність працювати в малій групі.

2. *Керування за цілями* – Management by Objective (MBO).

Оцінювання за методом МВО полягає у спільній постановці завдань керівником і підлеглим та оцінюванні результатів їхнього виконання по закінченні звітного періоду. Останній звичайно збігається з фінансовим роком. Система охоплює всі посади – від персоналу нижньої ланки до топ-менеджерів. Рішеннями, що їх приймають за підсумками оцінювання методом МВО, можуть бути перегляд заробітної плати, виплата премій і бонусів, нематеріальна мотивація, присудження почесних звань, нагородження грамотами тощо.

3. *Центр оцінювання*. Assessment Center (груповий та індивідуальний) – даний метод призначено для оцінювання співробітників за компетенціями під конкретне кадрове завдання. Сутність методу полягає у створенні завдання, що моделює ключові моменти діяльності службовця з метою виявлення наявних професійно важливих якостей.

Метод Assessment Center містить імітаційні вправи, що моделюють робочу реальність учасників. Типи вправ поділяються відповідно до робочих ситуацій: усі завдання працівник вирішує індивідуально, у парі або в групі. Відповідно до цих ситуацій розрізняють вправи індивідуальні та групові. Окрім вправ, у ході Assessment Center можна використовувати спеціально розроблені професійні тести та інтерв'ю за компетенціями.

4. *Метод «360 градусів»* – працівник оцінюється керівником, колегами і своїми підлеглими. Оцінювання «360 градусів» – отримання даних про дії службовця в реальних робочих ситуаціях та демонстрація ним професійних якостей. Інформація при цьому надходить від осіб, які спілкуються з цією людиною на різних рівнях: керівника, колег, підлеглого, і навіть, громадян які звертаються з питань надання адміністративних послуг.

Поєднання регламентованих та неформальних інноваційних методів оцінки кадрового складу державної (публічної) служби надасть змогу більш повно розкрити потенціал персоналу і зробити правильний вибір у розстановці пріоритетних посад.

Список використаних джерел:

1. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 02.04.2019).

2. Про затвердження Типового порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців: постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 № 640. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/640-2017-%D0%BF> (дата звернення: 02.04.2019).

**ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ
ЖИТЛОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ,
ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ**

Т. А. Шульга,
провідний спеціаліст відділу з питань
соціального захисту, опіки та піклування дітей
служби у справах дітей ЖОДА

Досліджено державну політику у вирішенні питання забезпечення житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа. Вивчено стан забезпечення органами місцевого самоврядування житлом зазначеної вище категорії дітей/осіб на території Житомирської області. Встановлено необхідність посилення ролі органів місцевої влади у вирішенні питання забезпечення житлом вказаної вище категорії дітей/осіб та внесення змін до чинного законодавства.

Ключові слова: державна політика забезпечення житлом, Житлові права, соціальне житло.

Однією із найактуальніших проблем сьогодення є забезпечення громадян України житлом, особливо найбільш вразливих категорій осіб, таких як діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, та особи з їх числа. Захист їх житлових прав в Україні законодавчо закріплений. Згідно

закону, після досягнення 18 років такої дитині мають безкоштовно надати житло.

Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування» від 13.01.2005 № 2342-IV, визначає наступні категорії осіб: дитина-сирота; діти, позбавлені батьківського піклування; особи із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; місце походження дитини-сироти і дитини, позбавленої батьківського піклування;

місце проживання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування [1].

Згідно ст. 32, 33 вищезазначеного закону, за дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, а також особами з їх числа зберігається право на житло, в якому вони проживали з батьками, рідними до встановлення опіки, піклування, влаштування в прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу, заклади для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування за місцем знаходження житла дітей несуть відповідальність за збереження зазначеного у частині першій цієї статті житла і повернення його дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, а також особам з їх числа після завершення терміну перебування у сім'ї опікуна чи піклувальника, прийомній сім'ї, дитячому будинку сімейного типу, закладі для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Жилі приміщення, в яких проживали діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, до влаштування їх у сім'ї громадян України, заклади для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також щодо яких є рішення суду, не можуть бути відчужені без отримання згоди на таке від органів опіки та піклування, яка може надаватися лише в разі гарантування збереження права на житло таких дітей.

Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, мають право проживати в дитячих будинках сімейного типу до повернення їм зазначеного житла або надання житла місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування. До працевлаштування випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають на обліку в державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, квартирна плата та плата за комунальні послуги здійснюються місцевими державними адміністраціями за місцезнаходженням житла.

Загальна чисельність дитячого населення області віком від 0 до 17 років включно становить 238148 осіб. Станом на 30.09.2019 на первинному обліку служб у справах дітей райдержадміністрацій, міськвиконкомів Житомирської області перебуває 3018 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Стан забезпечення їх житлом в області становить 77,83 %, переважна більшість з яких має житло на праві користування. Значна частина житла, що належить дітям на праві власності або користування, потребує проведення ремонтних робіт. Із загальної кількості вказаної категорії житла не мають 673 дитини.

Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, які досягли 16 років, у разі відсутності в таких дітей житла мають право зараховуватися на квартирний облік («Правила обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР», затверджені постановою Ради Міністрів Української РСР і Української Республіканської Ради професійних спілок № 470 від 11.12.1984 з наступними змінами) та соціальний квартирний облік (Закон України «Про житловий фонд соціального призначення») за місцем їх походження або проживання до встановлення опіки, піклування, влаштування в прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу, заклади для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Після досягнення 18 років такі діти протягом місяця забезпечуються соціальним житлом до надання їм благоустроєного житлового приміщення для постійного проживання.

Взяття на облік дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які досягли 16 років, здійснюється за заявою піклувальника, прийомних батьків, батьків-вихователів, адміністрації закладу, де проживає дитина, або органу опіки та піклування, а осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, – за їх заявою. Зазначені категорії дітей/осіб мають право позачергового отримання жилих будинків із житлового фонду соціального призначення (стаття 11 Закону України «Про житловий фонд соціального призначення»).

Діти вказаної категорії з 16 років та особи з їх числа, у яких відсутнє житло, або воно перебуває у непридатному для проживання стані (визнане в установленому порядку непридатним для проживання або не підлягає ремонту та реконструкції), може одночасно перебувати на квартирному соціальному обліку та квартирному обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень. Якщо дитині/особі виділено для проживання соціальне житло це не є підставою для зняття її з квартирного обліку, вона може перебувати на квартирному обліку до надання їй благоустроєного житлового приміщення для постійного проживання.

174 дитини зазначеної категорії, які досягли 16-річного віку, перебувають за місцем їх походження або проживання до встановлення опіки, піклування, влаштування до прийомної сім'ї, дитячого будинку сімейного типу, закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на квартирному обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов (50 дітей), на соціальному квартирному обліку (39 дітей) та на двох зазначених вище обліках (85 дітей). 490 осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, перебувають на вказаних вище квартирних обліках. Можливості місцевих бюджетів є досить обмеженими, щоб забезпечити житлом всіх дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб, які потребують житла.

Тому з метою вирішення пріоритетних завдань державної політики у сфері забезпечення житлових прав дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа з 2013

по 2017 роки в області діяла Регіональна (комплексна) цільова соціальна Програма забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа (далі – Програма). Рішенням сесії обласної ради від 02.11.2017 № № 776 затверджено нову Програму на 2018-2022 роки.

Програма передбачає співфінансування з обласного бюджету 50 % вартості: придбання соціального житла (*соціальне житло* – житло всіх форм власності (крім соціальних гуртожитків) житло всіх форм власності (крім соціальних гуртожитків) із житлового фонду соціального призначення, що безоплатно надається громадянам України, які потребують соціального захисту, на підставі договору найму на певний строк); проведення капітального ремонту житла, яке перебуває у власності дітей/осіб вказаної вище категорії.

За 5 років дії Програми (2013-2017 роки) на умовах співфінансування з обласного та місцевого бюджетів придбано 47 будинків/квартир під соціальне житло для 61 особи (Брусилівський, Житомирський, Коростенський, Любарський район/ОТГ, Лугинський район/ ОТГ, Новоград-Волинський, Овруцький, Олевський, Радомишльський, Романівський, Ружинський, Попільнянський, Пулинський, Хорошівський, Чуднівський райони, Станишівської ОТГ м. Коростень, м.Новоград-Волинський) та відремонтовано житло для 10 осіб. Крім того, міськими, сільськими, селищними радами самостійно забезпечено житлом ще 24 особи, житло відремонтовано 3 особам.

Впродовж 2018 року на виконання вказаної вище Програми для 15 осіб з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, придбано 14 будинків/квартир під соціальне житло у Житомирському, Коростишівському, Малинському, Овруцькому районах, м. Коростені, на території Баранівської міської, Білокоровицької сільської, Любарської, Лугинської, Миропільської, Хорошівської селищних, Олевської, Радомишльської міських, Ушомирської сільської об'єднаних територіальних громад області, та проведено капітальний ремонт двох житлових будинків, які належать на праві власності 4 особам. Крім того, органами місцевого самоврядування самостійно забезпечено житлом ще 10 осіб.

Відповідно до поданих райдержадміністраціями, міськими радами, об'єднаними територіальними громадами пропозицій у 2019 році також іде процес придбання соціального житла.

Держава активізувала підтримку дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Вперше за часи незалежності України вже три роки поспіль з державного бюджету місцевим бюджетам виділяються кошти на придбання соціального житла та житла у власність для дітей-сиріт, дітей позбавлених батьківського піклування, та виділення компенсації для придбання житла у власність вказаними вище категоріями осіб, які перебувають на відповідних квартирних обліках.

У 2017 році зазначена субвенція була спрямована на придбання лише соціального (тимчасового) житла для осіб з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, за місцем їх перебування на соціальному квартирному обліку.

Так, у 2017 році за кошти державної субвенції – *12 будинків/квартир під соціальне житло для 14 осіб* з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування (м. Коростень – 4 квартири для 4 осіб, м. Житомир – 2 квартира для 2 осіб, Брусилівська ОТГ – 1 будинок для 2 осіб, Коростенський район – 1 будинок для 2 осіб, м. Новоград-Волинський, Романівський район, Олевська, Радомишльська міські ОТГ по – одному будинку/квартирі).

У 2018 році кошти державної субвенції були спрямовані на придбання соціального житла та житла у власність лише для дітей-сиріт та осіб з їх числа. Однак не було передбачено кошти для придбання житла для дітей, позбавлених батьківського піклування, що порушує їхнє право на житло, встановлене статтею 31 Житлового кодексу Української РСР і статтею 33 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».

Так, у 2018 році за кошти державної субвенції придбано *10 квартир під соціальне житло для 13 осіб* з числа дітей-сиріт (м. Житомир – 1 квартира для особи, м. Новоград-Волинський – 2 квартири для двох осіб, Баранівська міська ОТГ – 1 квартира для особи, Радомишльська міська ОТГ – 1 квартира для особи, Брусилівська селищна ОТГ – 2 будинки для 4 осіб, Лугинська

селищна ОТГ – 2 квартири для 3 осіб, Хорошівська селищна ОТГ – 1 квартира для особи); *11 квартир у власність 12 особам* з числа дітей-сиріт, одна з яких має інвалідність (м. Житомир – 3 квартири для 3 осіб, Черняхівський район – 1 квартира для особи, Коростишівська міська ОТГ – 3 квартири для 4 осіб, Олевська міська ОТГ – 1 будинок для особи, Пулинська селищна ОТГ – 1 квартира для особи, Червоненська селищна ОТГ-1 квартира для особи, Семенівська сільська ОТГ – 1 будинок для особи).

У 2019 році також крім придбання соціального житла та житла у власність передбачено виділення компенсації для придбання вказаною категорією осіб житла у власність на території області, незалежно від місця їх перебування на квартирному обліку. Кошти розподілено для виплати компенсації *для 53 осіб* з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування.

Для формування ефективної політики у забезпеченні житлових прав дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа необхідно:

На місцевому рівні (сільські, селищні, міські ради, ОТГ): забезпечити вчасну постановку на квартирні обліки (соціальний квартирний облік та квартирний облік громадян, які потребують поліпшення житлових умов) дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа, які мають на це законні підстави; упорядкувати квартирні обліки з метою визначення черговості осіб вказаної категорії на отримання житла; передбачати у місцевому бюджеті кошти для забезпечення житлом вказаної категорії осіб шляхом розроблення відповідних програм; створити фонд житла комунальної власності, для виділення його для проживання вказаній вище категорії дітей/осіб.

На регіональному рівні (область): внести змін до Регіональної (комплексної) цільової соціальної Програми забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа, у частині виділення коштів особам для придбання житла у власність, або передбачити механізм виплати компенсації на придбання житла

не тільки за місцем їх перебування на квартирному обліку, а й на території всієї Житомирської області.

На загальнодержавному рівні: внести зміни до Житлового кодексу Української РСР (статті 39 і 46), законів України «Про охорону дитинства» (стаття 25), «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (стаття 33), «Про житловий фонд соціального призначення» (стаття 11), «Про основи соціального захисту бездомних осіб та безпритульних дітей» (стаття 11), які забезпечать отримання грошової компенсації за належне житло дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, а також особам з їх числа, зокрема після досягнення ними 23 років (за їх бажанням);

- з метою ефективного використання державних коштів на забезпечення житлом, необхідно внести зміни до Порядку та умов надання субвенції: встановлення технічних і санітарно-гігієнічних вимог до житлових приміщень, які придбаваються для дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа на вторинному ринку, із визначенням критеріїв відбору житлових об'єктів, відповідність яким має забезпечити належні умови проживання; спрямування коштів субвенції на оплату послуг із рецензування звітів про оцінку житлової нерухомості у разі виявлення ознак необґрунтованого визначення суб'єктами оціночної діяльності ринкової вартості житла;

- необхідно також внести зміни у законодавство України стосовно посилення відповідальності органів місцевого самоврядування за виконання ними функцій у частині забезпечення житлом вказаної категорії осіб та недопущення порушення їх житлових прав.

Список використаних джерел:

1. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13 січня 2005 року № 2342-IV.

2. Про житловий фонд соціального призначення: Закон України від 12 січня 2006 року № 3334-IV.

3. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III.

4. Деякі питання реалізації Закону України «Про житловий фонд соціального призначення»: постанова Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 р. № 682.

5. Правила обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР, постанова Ради Міністрів Української РСР і Української Республіканської Ради професійних спілок № 470 від 1 грудня 1984 року (зі змінами).

6. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини: постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року № 866.

ПРОБЛЕМАТИКА КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

А. І. Юрчук,

студентка ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

У статті окреслено проблеми кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування та їх врегулювання. Проаналізовано якість професійної підготовки спеціалістів для роботи в місцевому самоврядуванні та розглянуто шляхи підвищення рівня їх професійної компетентності.

Ключові слова: кадрова політика, кадрове забезпечення, орган місцевого самоврядування, кадровий потенціал.

Місьцеве самоврядування в Україні – це право територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [2].

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Литвинчук І. Л.

За 28 років незалежності України відбулася еволюція розвитку органів місцевого самоврядування. Відбувся перехід від вертикально побудованої та керованої комуністичною партією системи місцевих органів державної влади з суто декоративними представницькими органами до організованих у горизонтальний спосіб трьох рівнів місцевого самоврядування з розділеними та незалежними власними повноваженнями кожного з цих рівнів. На сьогодні, актуальною є розпочата реформа місцевого самоврядування з консолідацією територіальних громад задля забезпечення їхньої спроможності, а також наділенням районних і обласних рад власними виконавчими органами та відповідною зміною природи місцевих державних адміністрацій [4].

Питання кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування регулюються окремим інститутом муніципального права України – інститутом служби в органах місцевого самоврядування. Процедурні питання кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування регулює Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року [3]. Так, головною функцією кадрового забезпечення місцевого самоврядування являється залучення кадрів, здійснення повною мірою якої, дає можливість підібрати найбільш професійно підготовлених висококваліфікованих спеціалістів [1].

Слідуючи з цього, варто зауважити, що серед актуальних проблем кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування можна виділити такі:

- незавершеність реформи місцевого самоврядування і територіальної організації влади та низькі темпи цього процесу;
- застаріла та недосконала нормативно-правова база регулювання організації роботи органів місцевого самоврядування. Зокрема відсутність у законодавчих актів чітких механізмів реалізації повноважень органами місцевого самоврядування, неврегульованість статусу посадовців органів місцевого самоврядування зумовлюють необхідність оновлення законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування». Наразі, 17 травня 2018 року, на офіційному веб-порталі Верховної Ради України

було зареєстровано законопроект «Про службу в органах місцевого самоврядування» за номером 8369, який було відкликано 29.08.2019 [5];

- непривабливість служби в органах місцевого самоврядування для високоякісних кадрів, пов'язана з недосконалістю системи оплати праці;

- відсутність умов для регулярного осучаснення кваліфікації службовців органів місцевого самоврядування;

- відсутність належних умов для формування в органах місцевого самоврядування кадрового резерву.

Таким чином, розв'язання наявних проблем потребує реалізації комплексної реформи публічної влади, першим етапом якої стала б професійна методична та наукова підготовка допоміжних матеріалів для забезпечення ефективності кадрових змін. Пошук прогресивних методів вирішення вищезазначених проблем та концептуальне оновлення поглядів на кадрову політику органів місцевого самоврядування допоможуть якісно підвищити рівень соціального, правового та фінансового забезпечення населення та прискорити процес інтеграції України до європейської спільноти. Одним із ключових напрямків такої реформи буде безпосередньо удосконалення кадрової політики на місцевому рівні з метою підвищення професіоналізму та компетентності посадовців різних рівнів. З метою підвищення ефективності професійного розвитку службовців органів місцевого самоврядування необхідно використовувати такі кадрові технології, як стратегічне планування в управлінні кар'єрою службовця; розробка та впровадження індивідуального планування професійної кар'єри службовця; проведення оцінки рівня професійного розвитку службовців; використання методів професійного розвитку (ротация, стажування, наставництво, безперервне професійне навчання); складання плану індивідуального розвитку службовця.

Список використаних джерел:

1. Жовнірчик Я. Ф. Сучасна кадрова політика в органах державної влади та органах місцевого самоврядування/

Я. Ф. Жовнірчик // Інвестиції практика та досвід. –2017. – №12. – С.102–107.

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

3. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07.06.2001 № 2493-ІІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>

4. Офіційний сайт Асоціації міст України: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.auc.org.ua/search/node>

5. Офіційний веб-портал Верховної Ради України: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64016

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУРАХ

В. В. Яковина,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено теоретичні аспекти управлінських рішень. Визначено сутність понять «рішення», «управлінські рішення», а також місце управлінських рішень в досягненні управлінських рішень та стратегічних орієнтирів підприємством.

Ключові слова: рішення, управлінські рішення, підприємство.

На сьогодні сучасна людина приймає рішення будь-якої складності повсякчас. Від рівня розробленості та змістовного навантаження рішення залежить ефективність прийняття самого рішення. Відповідно в масштабах підприємницьких

¹ Науковий керівник: к.е.н, доцент Швець Т. В.

організаційних структур – це результативність діяльності та рівень досягнення поставлених цілей підприємством.

Теоретико-методологічним і аспектам теорії прийняття рішення присвячено багато робіт як зарубіжних та вітчизняних класиків. На сучасному етапі розвитку теорії рішень були присвячені праці багатьох зарубіжних так і вітчизняних дослідників, зокрема М. Мескон, П. Друкер, Р. Фатхутдинов, В. Колпаков, М. Дубовой. Л. Мельник А. Гриньов тощо. Для визначення сутності поняття теорії рішення приведемо найбільш ґрунтовні та фундаментальні праці дослідників в цій сфері. Зарубіжні класики менеджменту, зокрема М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі, визначають сутність прийняття рішення – як об'єднувальний процес, який необхідний для виконання всіх управлінських функцій [1, с. 197]. Отже, «рішення» – це результат розумової діяльності менеджера, направлений на досягнення та вирішення поставленої задачі.

Сучасне класичне визначення поняття «рішення» – це вибір однієї з альтернатив. Чим більше існує альтернатив, тим зваженим і об'єктивним буде прийняте рішення [2]. На думку А.В. Карпова [3], проблема прийняття управлінських рішень є фундаментальною, теоретичною і важливою прикладною психологічною проблемою. Він підкреслює необхідність її розгляду як загальнопсихологічної проблеми. Колпаков В. М. вважає, що основною метою і особливістю управлінського рішення є забезпечення координуючого (регулюючого) впливу на систему управління, що реалізує вирішення управлінських завдань персоналом щодо досягнення цілей підприємницьких організаційних структур [4]. Під управлінськими рішеннями ми будемо розуміти тільки ті рішення керівника, що спрямовані на досягнення цілей організації, пов'язані з діяльністю організації і стосуються її членів, їхньої праці, взаємостосунків як професіоналів; сприяють ефективному вирішенню завдань організації [5].

Отже, управлінське рішення має бути направленим на вирішення цілей та задач підприємницької організаційної структури та досягнення стратегічних цілей та орієнтирів підприємства.

Список використаних джерел:

1. Мескон М., Альбер М., Хедоурі Ф. Основы менеджмента, 3-е издание: пер. с англ. М: ООО «И.Д. Вильямс», 2006. 672 с.
2. Овдіюк О. Сутність та зміст поняття «теорія рішень» / О. Овдіюк // Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 28 березн. 2019 р. (ЛТЕУ, м. Львів). Тернопіль : Крок, 2019. – С. 41-44.
3. Карпов А. В. Психологическая характеристика процессов управленческих решений / А. В. Карпов // Организационная психология / [сост. и общая редакция Л. В. Винокурова, И. И. Скрипюка]. – СПб. : Питер, 2000. – С. 472–495.
4. Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческих решений : учеб. пособие / В. М. Колпаков. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – К. : МАУП, 2004. – 504 с.
5. Ковальчук О. С. Особливості прийняття управлінських рішень в умовах організаційного розвитку / О.С. Ковальчук // Актуальні проблеми психології: зб. наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / ред. кол.: С. Д. Максименко (гол. ред.) та ін.]. – К.: А.С.К., 2011. – Т. І: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія / за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – 2011. – Вип. 30. – С. 168–174.

ДЕРЖАВНА ТОРГІВЕЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Д. В. Якунін,

М. В. Никитюк,

студенти ОС «Магістр»,

Житомирський національний агроекологічний університет

Проаналізовано складові комплексної державної стратегії з просування торгівлі та експорту. Встановлено, що імплементація законодавчих ініціатив сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та експортного потенціалу вітчизняних підприємств.

Ключові слова: торгівельна політика, конкурентоспроможність, експортний потенціал.

Відкрита та експортоорієнтована українська економіка потребує розробки та прийняття стратегій зовнішньої торгівлі. Це розуміння було сформовано Урядом України на базі основних документів з розвитку торгівлі та експорту. Таку позицію поділяють ключові інституції, які займаються розробкою національної політики у цій галузі. Враховуючі це, Урядом було розпочато підготовку та реалізацію комплексної стратегії з просування торгівлі та експорту – Національної експортної стратегії (НЕС) [1].

Оскільки торгівля є невід'ємною складовою загальної державної політики, вона пов'язана з багатьма іншими стратегіями та планами в інших галузях, які наразі впроваджуються або перебувають на стадії розробки. Ключові реформи, які запроваджуються на державному рівні та сприятимуть розвитку конкурентоспроможності та експортного потенціалу вітчизняних підприємств, наведені у табл. 1.

У Стратегії «Україна-2020» визнається необхідність сприяння торгівлі та експорту, оскільки це ключові сфери торговельної політики і рушійна сила економічного розвитку. В Угоді про Коаліцію депутатських фракцій підтверджені напрямки реформування, визначені у Стратегії сталого розвитку

та Угоді про асоціацію, та запропоновані додаткові плани за цими напрямками.

Таблиця 1

**Ключові державні стратегії та плани розвитку, щодо
просування торгівлі та експорту**

Назва стратегії чи програми	Стислий зміст
1	2
Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»	Комплексна стратегічна програма реформ в Україні. Сфери, пов'язані з торгівлею включають: дерегуляцію та розвиток підприємництва, програму розвитку МСП, податкову реформу, реформу державної митної справи та інтеграцію в митну спільноту ЄС, а також програму розвитку українського експорту.
Угода про Коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна»	Була ухвалена після виборів у вересні 2014 р. Вона покладена в основу роботи Коаліції депутатських фракцій і узгоджується зі Стратегією сталого розвитку «Україна-2020». У документі проголошується, що основою майбутніх реформ стане реалізація Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, охоплені важливі аспекти експорту та суміжні теми, зокрема: розвиток економіки і бізнесу; регуляторна політика та конкуренція, реформування фінансового сектора тощо.
Розпорядження КМУ № 847-р «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС»	Затверджує План заходів з імплементації Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС. Розділ IV передбачає зобов'язання за ПВЗВТ і спрямований на гармонізацію українського законодавства з нормативно-правовою базою ЄС, а також створення необхідної інституційної структури.

Джерело: узагальнено авторами за [1].

У 2015 р. ВР України було прийнято План законодавчого забезпечення реформ в Україні [2]. У Частині IV «*Стабілізація макроекономічної ситуації та економічні реформи*» містяться глави, присвячені крос-секторальним реформам, зокрема – «*Торговельна політика і підтримка експорту*», в тому числі пропонуються проекти законів про експортно-кредитне

агентство, про діяльність торговельних ярмарків, захист вітчизняного виробника від субсидованого імпорту, створення німецько-української торгової палати, фінансування іноземних торгових представництв і ціла низка ініціатив стосовно СНД, а також інших пов'язаних з торгівлею сфер, зокрема щодо митної, грошово-кредитної політики та інфраструктури.

Наявність стратегічних і програмних політичних документів України свідчить про те, що існує досить логічний і послідовний пакет заходів, передбачених планами на вищому рівні. Вважаємо, що запропоновані Урядом державні ініціативи щодо експортної політики, сприятимуть підвищенню рівня конкурентоспроможності та експортного потенціалу вітчизняних підприємств.

Список літературних джерел:

1. Експортна стратегія України: дорожня карта стратегічного розвитку торгівлі 2017-2021 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&ved>
2. Про План законодавчого забезпечення реформ в Україні: постанова Верховної Ради України від 04.06.2015 р. № 509-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-19>

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

І. В. Яремчук,
студентка ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

В останні роки в Україні серед громадських організацій та малого і середнього бізнесу соціальне підприємництво стає все більш популярним як ефективний механізм вирішення локальних соціальних та економічних проблем територіальних громад. Соціальне підприємництво може хоча б частково вирішити проблеми незахищених верств населення, питання працевлаштування людей з обмеженими фізичними та психологічними можливостями, безробітних, представників груп ризику, а також виконання соціальних послуг. Це зможе знизити навантаження на державний та місцеві бюджети. Тому дуже важливим є необхідність аналізу проблемних питань соціального підприємництва та ефективного їх вирішення.

Ключові слова: соціальне підприємництво, соціальна мета, пільгове кредитування.

В Україні соціальне підприємництво це ще досі нове явище і розвивається воно поки ще частіше не завдяки державі або приватним інвесторам, а завдяки окремим ентузіастам.

У Європейських країнах цей сектор давно і добре розвинений. Статистика сайту Європейської комісії промовиста: на сьогодні два мільйони соціальних підприємств у Європі, на яких працюють понад 11 мільйонів робітників (6 % працюючих осіб у регіоні), становлять 10 % від усього європейського бізнесу. Наприклад, у Великобританії працюють близько 70 тис. соціальних підприємств. Їх внесок в економіку становить 24 мільярди фунтів стерлінгів на рік, а це близько 9 % ВВП країни. Соціальні підприємства залучені в кожен сектор економіки: будівництво, транспорт, переробку відходів, торгівлю,

¹ Науковий керівник: д.е.н., професор Вітвіцький В. В.

громадське харчування «зелену енергетику» та навіть театр. Як бачимо, соціальне підприємництво може охоплювати різні сфери діяльності. Однак усі такі підприємства мають чітку мету, на яку спрямовують значну частину своїх прибутків.

Соціальні підприємства є, передусім, представниками малого та середнього бізнесу, який відіграє ключову роль у створенні робочих місць і розвитку економіки, що має бути пріоритетом для сучасної України.

В Україні здебільшого сповідується і популяризується так звана британська модель. Відповідно до цієї моделі, соціальне підприємництво має чотири чіткі критерії :

- бізнес;
- соціальна мета – те, для чого працює бізнес;
- розподіл прибутку, де чітко визначено, скільки відсотків буде йти на соціальну мету або, наприклад, на реінвестування цього бізнесу;
- демократичне управління.

Дуже важливо доносити правильне розуміння соціального підприємництва, яке полягає у тому, що перед усім це бізнес, а потім вже можна говорити про слово «соціальне».

Тільки тоді дане словосполучення буде нормально співіснувати. На сьогоднішній день немає статистичних даних про те скільки ми маємо в Україні соціальних підприємств і яку користь своїм територіальним громадам і державі в цілому вони приносять.

Існують проблеми про які говорять всі українські підприємці, це: недосконалість законодавчої бази, відсутність фінансових ресурсів, недостатність інформування та навчальних програм для підприємців.

У соціальних підприємств, що створюються для вирішення соціальної проблеми, як правило, стартової інвестиції немає. Якщо вони зможуть її здобути, тоді бізнес може і початися. Але велика кількість ідей, які виношуються роками, так і не втілюється в життя через відсутність ресурсів [1].

Для вирішення актуальних соціальних проблем існує програма соціального інвестування WNISEF. Але в рамках цієї програми застава по кредиту – обов'язкова та при закупівлі обладнання потрібен власний внесок в розмірі 10 % від вартості.

Крім того, один із критеріїв надання кредиту: не тільки бути зареєстрованим як юридична особа або фізична особа-підприємець, а ще й здійснювати комерційну діяльність. У нас не так багато молодих підприємців з ідеєю соціальної направленості, які мають заставу на кредит, кошти на обладнання та вже ведуть комерційну діяльність.

Тому необхідно прийняти програму підтримки соціальних підприємців, яка б періодично оновлювалась виходячи із нових потреб та викликів та закласти кошти для такої підтримки. Проте в рамках децентралізації та при обмежених коштах державного бюджету, для підтримки соціальних підприємців ресурсами варто стимулювати місцеве самоврядування кожного регіону. Місцевому самоврядуванню, своєю чергою, буде легше залучати до процесу бізнес-структури, які працюють у даному регіоні.

Навчальний момент теж дуже важливий, тому треба працювати на перспективу. Доречно було б робити це зі шкільних лав. На початковому етапі це можуть бути факультативи з основ ведення бізнесу, пошуку та залучення ресурсів, соціальних інновацій тощо, а потім включати повноцінно в шкільну програму. Ресурси для цього можна знайти залучаючи громадські організації, які використовують грантові кошти міжнародних структур [2].

Ще один важливий момент: потрібен чи ні закон про соціальні підприємства?

Наприклад, в Іспанії, Португалії, Франції, Греції, Хорватії соціальне підприємництво може існувати виключно у формі соціальних кооперативів.

У Латвії соціальні підприємства можуть існувати тільки у формі товариства з обмеженою відповідальністю. Держава звільняє ці підприємства від податку на прибуток, але все це дуже зрегульоване (щорічне підтвердження, великий пакет документів для реєстрації).

А Швеція не прийняла такого закону, але соціальне підприємництво там існує. На наш погляд закон, який звужить рамки соціальних ініціатив не потрібен, але коли держава зможе надавати допомогу соціальним підприємцям, вона повинна буде

прийняти нормативно-правові документи, за яких підприємець зможе підтвердити статус соціального.

Для переходу рівня розвитку соціального підприємництва в Україні на якісно новий – потрібна співпраця ключових партнерів :

- органів державної влади(нормативно-правове забезпечення, фінансова підтримка);
- бізнесу (менторство, грантова підтримка);
- навчальних закладів (навчальні курси для відкриття соціального підприємства);
- громадських організацій (робота з громадою із метою роз'яснення основних принципів діяльності соціальних підприємств)

Список використаних джерел:

1. Назарук В. Поки соціальні підприємці в Україні не можуть конкурувати за ресурси з бізнесом./ В.Назарук[Електронний ресурс]-Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/875-12/page>
2. Проць Н. Соціальне підприємництво. Досвід Норвегії/ Н. Проць [Електронний ресурс] Режим доступу:<http://lcci.com.ua/socialne-pidprytmnyctvo-dosvid-norvegiji/>.
3. Проект Закону про соціальні підприємства – Режим доступу: <http://wl.cl.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4-2?id=8pf3516-106108skl-7>
4. Галушка З. І. Феномен соціального підприємництва: поняття та перспективи розвитку в Україні / З. І. Галушка // Вісник серія Економіка.-К:ВПЦ» Київський національний університет» №148. – 17 с.

СУТНІСТЬ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

В. В. Ярмоченко

студент ОС «Магістр»¹,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»,
Житомирський національний агроекологічний університет

*Досліджено сутність, етапи наслідки проведення
реформ місцевого самоврядування.*

*Ключові слова: міське самоврядування, реформи,
децентралізація, громада.*

Основним завданням виробництва суспільних благ є задоволення потреб населення. Для підвищення результативності даного завдання важливим є максимальна зацікавленість та участь громадян у формуванні бюджетів та розпорядженні коштами на місцевому рівні. Економічна ефективність вимагає проведення децентралізації, наслідком якої є передача і делегування повноважень, створення фінансової бази органів місцевого і регіонального самоврядування, розробка ефективної моделі фінансового вирівнювання, залучення жителів територіальних громад до вирішення місцевих завдань. У сучасних дослідженнях децентралізацію визначено як такий спосіб організації публічної влади в державі, за якого адміністративно-територіальні одиниці або інші територіальні утворення мають право самостійно вирішувати питання місцевого значення і реалізувати власні завдання у межах, встановлених законодавством та під відповідальність уповноважених органів і посадових осіб, а втручання у їх діяльність може відбуватись винятково з метою нагляду за законністю в передбачених законом випадках і відповідних формах.

Децентралізація – це передача повноважень та бюджетних надходжень від державних органів до органів місцевого самоврядування. Метою реформи місцевого самоврядування є,

¹ Науковий керівник – к.держ.упр., професор Войтенко А.Б.

передусім, забезпечення його спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Йдеться про наділення територіальних громад більшими ресурсами та про мобілізацію їхніх внутрішніх резервів. Стаття 140 змін до Конституції передбачає: «Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування шляхом самостійного регулювання суспільних справ місцевого значення та управління ними в межах Конституції і законів України». Реформа органів місцевого самоврядування передбачає об'єднання (укрупнення) територіальних громад. Це здійснюється через те, що надмірна частина ресурсів у таких громадах і далі витрачатиметься на утримання управлінського апарату, а для реалізації серйозних проектів місцевого розвитку коштів не вистачатиме. І навіть наділення додатковими ресурсами переважної більшості наявних дрібних територіальних громад, їхньої спроможності не забезпечить. Тому реформа місцевого самоврядування, враховуючи позитивний як європейський, так і власний історичний досвід, передбачає обов'язкове об'єднання (укрупнення) територіальних громад. Укрупнення території громад не може бути довільним, воно має свої логічні межі. Відстань від центру громади до її найдальшого населеного пункту має бути такою, щоб у екстрених випадках її не довше ніж за 30 хвилин могли подолати пожежна команда, швидка допомога, поліцейський патруль. Допомога, надана через більший проміжок часу, різко втрачає ефективність. Питання визначення меж нових, об'єднаних громад вирішуватиметься органами влади обласного рівня з урахуванням як об'єктивних критеріїв, так і думки громадян. Після консолідації громад села, які не матимуть власних сільрад, будуть представлені в місцевій раді своїми депутатами, а у виконкомі – сільськими старостами. Старости та депутати здійснюватимуть зв'язок між односельцями і владою громади та вирішуватимуть різні проблеми його жителів у раді та виконкомі. Повноваження старости будуть визначені додатково в спеціальному законі. До центрів спроможних громад (тобто ближче до громадян, що живуть поза райцентрами) будуть перенесені з районних центрів місця

надання низки важливих послуг – адміністративних, соціальної допомоги через територіальні центри, пожежні, правоохоронні, санітарно-епідеміологічної служби тощо. У разі нестачі приміщень, інших елементів інфраструктури для надання всіх необхідних послуг громадам надаватиметься допомога з державного бюджету на їх придбання чи побудову. Крім того, створюються виконавчі органи районних і обласних рад. Зараз вони відсутні зовсім. Їм буде належати реальна влада в регіонах. Це посилює місцеве самоврядування, робить систему влади в регіонах справді демократичною – управляти регіонами будуть суб'єкта, обрані в ході місцевих виборів.

В Україні процес децентралізації розпочато 2014 року з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади (01.04.2014 р.), Законів «Про співробітництво територіальних громад» (прийнятого 17.06.2014 р.), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015 р.) та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації.

Цей процес дозволив формувати відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування значний дієвий і спроможний інститут місцевого самоврядування на базовому рівні – об'єднані територіальні громади (ОТГ).

У процесі децентралізації громади здобувають ресурс, фінанси, повноваження – значний інструментарій і можливості для забезпечення повноцінного місцевого розвитку.

У квітні 2014 року Кабінетом Міністрів України була запроваджена Концепція реформування місцевого самоврядування, яка складається з трьох напрямків: Перший – базовий: формування об'єднаних громад базового рівня адміністративно-територіального устрою України. Другий – створення нових районів, які вирішуватимуть лише те, що відноситься до компетенції району: комунальна власність, вторинна медицина, школи-інтернати і т.д. Решта повноважень районів перейде до компетенції об'єднаних громад. Третій напрямок – заключний, це області. По суті межі областей мінятися не будуть. Області перейменують в регіони. Тобто кількість обласних центрів така ж і залишиться. Змін зазнає лише форма управління. Основною територіальною одиницею

стає громада. Громада має голову та виконком, який виконує всі функції з управління громадою. Села, які увійшли до об'єднаної громади обирають старост, які входять до виконкому об'єднаної громади і виконують ті ж функції, які були в сільраді. Тобто за простою довідкою не потрібно їхати в новий центр громади – планується що на місці її зможе видавати староста. Наступний рівень – це район і область. І там і там будуть обрані рай- та облради, які мають створити виконкоми замість рай- та облادміністратрдій.

Реформа децентралізації дала поштовх до формування шляхом збільшення територіальних громад дієздатного найбільш наближеного до громадянина інституту влади – місцевого самоврядування.

Добровільне об'єднання територіальних громад дозволило новоутвореним органам місцевого самоврядування дістати відповідні повноваження та ресурси, що їх раніше мали міста обласного значення.

Інтереси громадян, які мешкають на території об'єднаної громади, тепер представляють обраний голова, депутатський корпус та виконавчі органи ради громади, що забезпечують реалізацію наданих законом повноважень в інтересах громади. У населених пунктах, що увійшли до складу об'єднаної громади, право жителів на місцеве самоврядування та надання послуг громадянам забезпечують обрані ними старости.

Збільшення та об'єднання громад здійснюється шляхом добровільного об'єднання з урахуванням думки громадян. Обов'язковим при плануванні створення громад є визначення потенційних ресурсних можливостей громади для економічного та соціального розвитку і можливості забезпечити надання якісних послуг жителям.

Держава стимулює процес добровільного об'єднання шляхом фінансової підтримки формування необхідної інфраструктури для ОТГ.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, 1996 р.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р.

3. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 р.

4. Про схвалення концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження КМУ від 01.04.2014 р.

5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Розпорядження КМУ від 1 квітня 2014 р. № 333-р.

СУЧАСНИЙ СТАН ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Д. О. Ярошевський,
студент ОС «Магістр»¹,
спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
Житомирський національний агроекологічний університет

У статті проаналізовано сучасний стан формування регіональної інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств Житомирської області. Узагальнено проблеми інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств Житомирської області.

Ключові слова: агробізнес, інноваційна діяльність, сільськогосподарські підприємства, аграрний сектор.

У сучасних умовах аграрний сектор повинен бути не тільки ефективним, але і здатним до подальшого розвитку. Динамічний розвиток аграрного сектора визначається його спроможністю створювати на кожному виробничому циклі суттєво вищі результати господарської діяльності та умови для їх подальшого поліпшення. Для забезпечення довготривалого, стійкого економічного зростання в аграрному секторі недостатньо тільки певних зовнішніх чи внутрішніх умов. Необхідна рушійна сила, що змушує аграрний сектор динамічно

¹ Науковий керівник – д. е. н., професор Вітвіцький В. В.

розвиватися, нарощувати виробничий потенціал, набувати нових позитивних якостей.

Розвиток економіки на інноваційних засадах вивчали Й. Шумпетер, І. Ансоффа, П. Друкера, М. Кондрат'єв, Г. Менш, Б. Твісс та інші. На формування концепції інноваційного розвитку в аграрній сфері України значно вплинули дослідження провідних вітчизняних вчених, таких, як В. Г. Андрійчука, А. П. Гайдучького, М. І. Кісіля, О. І. Янковської та багатьох інших. Разом з тим потребує змін система наукових досліджень, посилення її практичної спрямованості.

Україна має надзвичайно сприятливі природні та кліматичні умови для сільськогосподарського виробництва. В новітній період вітчизняний аграрний сектор досяг значних результатів за окремими напрямками бізнесу серед яких виробництво та реалізація зерна, соняшнику, рапсу, фруктів та ягід, птиці. Виведення цих галузей на передові місця в світовій торгівлі сприяли технологічні новинки, сучасна техніка, високопродуктивні сорти сільськогосподарських культур, оптимальні природно-кліматичні параметри, сприятлива кон'юнктура на сільськогосподарську сировинну на зовнішніх ринках. Проте все ж по ряду позицій результати значно скромніші. Незважаючи на значні обсяги постачання продукції на міжнародні ринки вітчизняний аграрний сектор не спроможний гарантувати продовольчу безпеку країни [1]. Так практично знищене м'ясне тваринництво, окрім птахівництва, втрачений потенціал молочного скотарства, не вирощуються багато цінних технічних сільськогосподарських культур. На зовнішні ринки постачається переважно рослинницька продукція з низькою доданою вартістю. Стає очевидним, що без кардинального переосмислення виробничих процесів без інновацій у цих галузях суттєвого прориву досягти не вдасться.

Агробізнес здійснює постачання аграрної сировини через неготовність запропонувати продукти переробки належної якості, а також через недостатнє застосування маркетингових інструментів в просування вітчизняних продуктів на міжнародних ринках, формування стійкого попиту на продукцію аграрного сектора та продуктів харчування.

Аналіз шляхів подолання кризових явищ та вибір ефективних орієнтирів економічного розвитку сільськогосподарської галузі свідчить, що найоптимальнішим із можливих напрямків у сільськогосподарській сфері є інноваційний. Лише таким чином можна швидко й ефективно трансформувати сільськогосподарське виробництво, стимулювати мале і середнє підприємництво та водночас забезпечити вихід його на світовий ринок, що надзвичайно важливо для нашої держави з її величезним аграрним потенціалом. Конкурентоспроможність аграрної продукції та конкурентоспроможність суб'єктів господарювання має ґрунтуватися на певному рівні інноваційного розвитку, що сприятиме формуванню їх нових компетенцій [2, с. 80].

Потреба в науково-технологічних та інноваційних розробках у аграрному секторі зумовлюється зростанням ринкового попиту на якісну конкурентоспроможну продукцію і послуги, що, своєю чергою, вимагає модернізації, реконструкції та перебудови всього агробізнесу. Саме наука, виробляючи та поширюючи наукові знання, дає суспільству нові технології, нові джерела енергії, нові можливості для підвищення рівня життя і переходу на якісно новий рівень існування [3, с. 73].

Для України на сучасному етапі розвитку існує необхідність впровадження нових технологій у сільськогосподарське виробництво та переробку виробленої сільськогосподарської продукції. Нарощування обсягів виробництва в сільському господарстві стане основою для розвитку інших галузей економіки, особливо для переробної та харчової промисловості. Тільки на основі інноваційного розвитку можна радикально підвищити ефективність сільського господарства, конкурентоспроможність продовольчої продукції.

Слід констатувати, що нині, на превеликий жаль, інноваційні процеси в економіці не набули вагомих масштабів. Серед підприємств з виробництва харчових продуктів у 2017 році інновації впроваджували 25 %, що в 2–3 рази менше ніж в інноваційно-розвинутих країнах. Наукоємність промислового виробництва знаходиться на рівні 0,7%, що у кілька разів менше від світового рівня [4]. Внаслідок невиваженої стратегії реорганізації сільськогосподарських підприємств,

товаровиробники опинилися у складному економічному становищі й постали перед необхідністю скорочувати впровадження досягнень науки у виробництво.

За останні роки значно скоротилася як кількість і якість виконаних наукових розробок, так і кількість працівників, які виконують наукові і науково-технічні роботи, що є наслідком погіршення умов проведення наукових досліджень, зменшення державного фінансування наукової діяльності. Так, кількість дослідників, які виконують наукові та науково-технічні роботи, у 2018 р. порівняно з 2016 р. скоротилась на 25,2% (таблиця 1). Ускладнився стан забезпечення аграрних установ кадрами вищої кваліфікації, скоротився приплив у науку талановитих молодих учених. Нині близько 36 % дослідників пенсійного віку, а частка молодих науковців віком до 40 років становить приблизно 43 % [4].

Таблиця 1

Наукова діяльність в сільськогосподарських науках

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. до 2016 р., %
Кількість дослідників, задіяних у виконанні наукових досліджень та розробок, осіб	127	122	95	74,8
Витрати на виконання наукових досліджень і розробок, тис. грн	9633,3	13561,1	16515,9	171,4
Частка підприємницького сектора у фінансуванні наукових досліджень і розробок, %	0	1,6	0,4	—

Джерело: розраховано за даними [4].

Незважаючи на те, що витрати на виконання наукових досліджень і розробок збільшились майже у 2 рази, віддача від наукової діяльності навіть знизилась. Залишається незначною затребуваність виконаних досліджень. За досліджуваний період не виконувалися дослідження на замовлення підприємницького сектора. Це свідчить про низький рівень співпраці між науковцями та бізнесом. Сьогодні бізнес орієнтований переважно на придбання завершених наукових розробок у вигляді нової техніки, технологій, сортів

сільськогосподарських культур, порід тварин тощо та не готовий вкладати кошти в майбутні розробки.

Обсяги та рівень наукових розробок не задовольняють в повній мірі потреби аграрного сектора економіки. Відсутність замовлення бізнесу на наукові розробки спричиняє ситуацію за якої науковці працюють над темами та розробками, що мають цінність для науковців проте менш привабливі для підприємців. Це гальмує процес «розробка → апробація → дослідне впровадження → виробництво», що веде до подальшої руйнації науково-технічної сфери, песимістичних настроїв щодо переходу до інноваційного розвитку країни, ослаблення економічного стану підприємств і аграрної галузі в цілому.

Основними проблемами існуючої системи є слабка інноваційна активність аграрних підприємств та низький рівень взаємодії науково-дослідного та підприємницького середовища у сільськогосподарському виробництві. Так кількість інноваційно-активних підприємств та підприємств, що впроваджували інновації становить 20–25 % (таблиця 2).

Таблиця 2

Основні показники інноваційної діяльності підприємств із виробництва харчових продуктів та напоїв

Показник	2015 р.	2017 р.	2017 р. до 2015 р., +,–
Кількість інноваційно активних підприємств, од.	7	7	0
Частка інноваційно активних підприємств, %	22,6	25,0	2,4
Частка реалізованої інноваційної продукції до загального обсягу, %	3,9	0,7	-3,2

Джерело: розраховано за даними [4].

Отже, на сучасному етапі подальший розвиток аграрного сектора неможливий без активізації інноваційної діяльності. Дослідження стану інноваційного розвитку аграрного сектору економіки Житомирської області вказує на існування ряду проблем, які потребують послідовного вирішення. Такими проблемами є низький рівень інноваційної активності сільськогосподарських підприємств, переважання придбання нових сортів сільськогосподарських культур чи порід тварин, нової техніки, відсутність фінансових ресурсів на науково-

технічні дослідження та розробки у підприємств, нерозвиненість інноваційної інфраструктури. Шляхами інноваційного забезпечення сільськогосподарського виробництва повинні бути: державна підтримка, формування ринку інновацій, організація системи впровадження інновацій, створення економічних умов, інноваційно-кадровий менеджмент.

Аграрний сектор Житомирської області характеризується низьким рівнем інноваційних процесів. Серед впроваджених інновацій переважає оновлення основних засобів, придбання нових сортів сільськогосподарських культур чи порід тварин, нової техніки. Не краще становище у підприємств з виробництва харчових продуктів та напоїв. Кількість інноваційно-активних підприємств не перевищує 20–25 %. Частка інноваційної продукції коливається в межах 1–3 %. В таких умовах агробізнес може пропонувати на міжнародних ринках тільки сільськогосподарську сировину з незначною доданою вартістю.

Проблемними аспектами інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств залишаються відсутність фінансових ресурсів на інноваційні заходи у підприємств, нерозвиненість інноваційної інфраструктури та не готовність підприємств до впровадження кардинальних інновацій. Разом з тим, досвід передових господарств області свідчить, що значних результатів їм вдалося досягти через орієнтацію на інноваційний шлях розвитку.

Список використаних джерел:

1. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобальних викликів» : Постанова Верховної Ради України від 21.10.2010 р. № 2632-VI. Веб-сайт: *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2632-17> (дата звернення 22.09.2019).

2. Готра В. В. Сучасний стан та проблеми інноваційного розвитку аграрного сектору України. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 6(156). С. 79–84.

3. Петрушина Т. О. Стан науки в Україні (за оцінками вітчизняних та зарубіжних експертів). *Вісник НАН України*. 2017. №11. С. 66–80.

4. Статистичний щорічник Житомирської області за 2018 рік : статистичний збірник / за ред. Г. Пашинської. Житомир : Головне управління статистики у Житомирській області, 2019. 480 с.

ПОКАЖЧИК АВТОРІВ:

Адаменко А. В.	102	Грабар О. І.	28
Альохіна О. І.	104	Грибук В. О.	201
Антонюк С. М.	107	Гуменна Л. М.	206
Антохов А. А.	19	Дєдх О. П.	36, 527
Безносюк С. В.	119	Дзензелюк Д. О.	89
Безсмертна О. В.	121	Довгаль С. М.	212
Безсмертний С. В.	126	Довгалюк Н. В.	217
Берегова М. О.	212	Довженко В. А.	51
Бігун Є. О.	71	Дорошенко К. А.	99
Бовкунов Ю. О.	132	Душко О. А.	220
Бовсуновський Ю. І.	136	Євган А.	223
Богуславець В. В.	139, 185	Євченко С. В.	229
Бойко А. С.	141	Єгоровська Т. В.	234
Бондарчук Т. В.	144	Зазимко О. А.	238
Борисенко Д. Ю.	604	Захаріна О. В.	57
Боровський В. О.	147	Зінчук Ю. М.	241
Будний В. Р.	150	Золотницька Ю. В.	61
Булуй І. Л.	671	Іванова Т. М.	346
Бурмич Д. О.	156	Іванюк О. В.,	81
Вандяєв О. О.	158	Ісаєв В. М.	248
Варварич К. В.	164	Калиніна І. С.	71, 254
Васильєв М. Л.	96	Каменчук Н. В.	260
Васильєва З. Ф.	167	Кириченко В.	263
Васільєва М. С.	171	Климчук О. В.	268
Веремчук Я. Ю.	86	Книш О. П.	78
Войтенко А. Б.	43	Ковальов О. В.	272
Волківська Т. В.	175	Ковальова Т. В.	276
Гайдай О. М.	178	Ковальчук А. С.	278
Галушка З. І.	19	Ковальчук Ю. Ф.	282
Гембарська Н. М.	183	Корейба Л. В.	288
Герасимчук Д. В.	139, 185	Косата В. В.	293
Голдевський В. В.	188	Кравець І. В.	78
Головнюк А. В.	192	Кравцов С. В.	301
Гонтар О. І.	194	Кравченко Д. М.	304
Гончаренко Д. А.	198	Кравчук І. А.	93
Грабар І. Г.	28	Кравчук І. І.	36

Краснопольська Л. М.	308	Москаленко О. І.	421
Красько М. М.	313	М'яковський О. С.	425
Кривульська Т.	318	Назарчук О.М.	428
Кузьміна-Семчук І. П.	323	Нестерчук А.	432
Куликівська А. О.	93	Никитюк М. В.	688
Куприянчук А. В.	71	Нікітчук І. В.	438
Купчинська О. В.	326	Новіков І. Ю.	442
Курильчук О. В.	330	Нужда В. Л.	435
Куцюк І. Ю.	336	Нужда Д. Л.	435
Кучерук М. П.	339	Нужда О. В.	435
Лановенко Н. О.	342	Олексюк Н. В.	450
Лех В. В.	346	Олійник А. О.	456
Лещенко Д. А.	349	Осецький Є. О.	461
Литвинчук І. Л.	39	Осіпчук О. М.	464
Лісовський О. О.	353	Остапенко Б. О.	470
Ловинюк О. Г.	551	Павлюк Л. М.	473
Лотиш Л. В.	359	Панова Ю. С.	477
Лотиш О. В.	364	Пилипчук О. В.	481
Лугина О. В.	81	Плотнікова М. Ф.	15
Лук'яненко А. Г.	370	Подік О. А.	147
Луцик Н. А.	373	Поліщук С.	487
Любарчук І. В.	377	Поплавська О. М.	491
Люлевич К. В.	380	Примак В. А.	497
Малик В. Г.	384	Присяжнюк А. І.	551
Мандзюк С. Г.	387	Пугачова Н. С.	99
Манжеу А. Г.	391	Ракович А. Ю.	500
Мармоза А. Т.	31	Раманаускас Ю.	15
Мартинюк О. В.	395	Ревунець Г. А.	505
Марченко Н. В.	398	Риняк М. С.	508
Маршалко І. А.	403	Рогальський Б. А.	512
Маршалко М. М.	405	Рубан О. М.	554
Матвійчук А. А.	407	Руденко Є. А.	515
Мельник В. С.	411	Рудченко К. В.	102
Мельниченко А. А.	518	Рудюк Т. В.	518
Мельничук В. А.	93, 104	Русак С. О.	212
Метельська Т. Л.	234	Сабадаш І. І.	527
Микитюк В. М.	31	Савенко О.	529
Михайлова А.	415	Сайко Л. П.	533

Свинарчук І. О.	538	Тростенюк Т. Д.	613
Семчук Г. Р.	542	Угланов І. М.	594
Симоненко Л. І.	47	Федоренко В.	616
Сидорчук І. П.	546	Фініцька М. С.	622
Слівінський І. В.	551	Ханенко Л. В.	625
Соболь А. В.	554	Хмілевська О. В.	628
Соломикін В. В.	560	Ходаківський Є. І.	22
Соломикіна Н. В.	238	Хомин О. А.	631
Сорока А. А.	563	Хомич Н.	634
Сорока В. А.	563	Чернявська Н. А.	639
Старовойтов Д. А.	566	Чорний Д.	223
Старушкевич М. С.	104	Чугаєвська Н. В.	643
Стах Т. В.	39	Чугаєвська С. В.	31, 604
Сташис Р.	15	Чупахіна М. В.	647
Степура М. О.	64	Шавлович О. Г.	650
Соловник О. М.	570	Швець Д. С.	656
Сторожук Г. П.	574	Шишов Б. О.	659
Сторожук О.	578	Шнайдер К. В.	36, 527
Сторчай Н. М.	584	Шнайдер Л. М.	664
Стретович Р. Г.	589	Шостак С. В.	668
Тарасович Л. В.	76	Штефа Є. О.	671
Телень В. Ю.	594	Шульга Т. А.	674
Тищенко С. В.	71	Юрчук А. І.	682
Ткачук І. Я	53, 164,	Яковина В. В.	685
Ткачук К. А.	598	Якобчук В. П.	22
Торовіна Н.	604	Якунін Д. В.	688
Тренін М. І.	608	Яремчук І. В.	691
Треніна В. М.	608	Ярмоченко В. В.	695
Тригуб С. В.	610	Ярошевський Д. О.	699

Для нотаток

Для нотаток

Наукове видання

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ
СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

*Матеріали V Міжнародного
науково-практичного форуму*

25 жовтня 2019 року м. Житомир

*Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.
Відповідальність за оформлення та зміст матеріалів несуть
автори.*

Житомирський національний агроекологічний університет,
2019.

10008, м. Житомир, бульвар Старий, 7

FIFTH INTERNATIONAL CONGRESS

ЖОВТЕНЬ • 25 • 2019

ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ